

Onsdag den 31. maj 2023 (D)

1

69. møde

Onsdag den 31. maj 2023 kl. 9.00

Dagsorden

1) Forespørgsel nr. F 12:

Forespørgsel til statsministeren om den indenrigs- og udenrigs-politiske situation.

Af Christian Rabjerg Madsen (S), Morten Dahlin (V), Monika Rubin (M), Signe Munk (SF), Susie Jessen (DD), Alex Vanopslagh (LA), Søren Pape Poulsen (KF), Peder Hvelplund (EL), Martin Lidegaard (RV), Morten Messerschmidt (DF), Franciska Rosenkilde (ALT), Pernille Vermund (NB), Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU), Aaja Chemnitz (IA), Anna Falkenberg (SP), Sjúrdur Skaale (JF) og Lars Boje Mathiesen (UFG).

(Anmeldelse 21.04.2023. Fremme 25.04.2023).

Kl. 09:00

Meddelelser fra formanden

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Mødet er åbnet. Velkommen til en lang dag med afslutningsdebat i Folketinget.

Afslutningsdebatten i dag vil blive tolket på tegnsprog. Tegnsprogstolkningen kan ses direkte på Folketingets hjemmeside, www.ft.dk, og efterfølgende også som video on demand, altså lige når du vil.

Det eneste punkt på dagsordenen er:

1) Forespørgsel nr. F 12:

Forespørgsel til statsministeren:

Hvad kan statsministeren oplyse om den indenrigs- og udenrigs-politiske situation?

Af Christian Rabjerg Madsen (S), Morten Dahlin (V), Monika Rubin (M), Signe Munk (SF), Susie Jessen (DD), Alex Vanopslagh (LA), Søren Pape Poulsen (KF), Peder Hvelplund (EL), Martin Lidegaard (RV), Morten Messerschmidt (DF), Franciska Rosenkilde (ALT), Pernille Vermund (NB), Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU), Aa-

ja Chemnitz (IA), Anna Falkenberg (SP), Sjúrdur Skaale (JF) og Lars Boje Mathiesen (UFG).

(Anmeldelse 21.04.2023. Fremme 25.04.2023).

Kl. 09:00

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Jeg gør opmærksom på, at afstemningen om eventuelle forslag til vedtagelse ikke udsættes.

Allerførst er der en begrundelse fra ordføreren for forespørgerne, hr. Christian Rabjerg Madsen. Værsgo.

Kl. 09:01

Begrundelse

(Ordfører for forespørgerne)

Christian Rabjerg Madsen (S):

Tak for det. Vi har jo en fin tradition for, at Folketinget beder statsministeren om at give en redegørelse for rigets tilstand, og derfor vil jeg på vegne af Folketinget bede statsministeren om at gøre netop det. Tak.

Kl. 09:01

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Det gør vi så. Velkommen til statsministeren. Værsgo.

Kl. 09:01

Besvarelse

Statsministeren (Mette Frederiksen):

»Det har været en ære og en udfordring at lede en bred regering i det seneste folketingsår.

Vi har arbejdet hårdt for at samarbejde på tværs af partier og sikre en stærk og bæredygtig fremtid for Danmark.

Vi har taget skridt til at bekæmpe klimaforandringerne og sikre et mere retfærdigt og inkluderende samfund, hvor alle borgere har lige muligheder.

Vi har også arbejdet på at styrke vores sundheds- og socialsystem, så alle borgere kan få den hjælp, de har brug for.

Selvom vi har oplevet udfordringer og modstand undervejs, er jeg stolt af, hvad vi har opnået sammen i det seneste folketingsår.

Vi vil fortsætte med at samarbejde på tværs af partier og arbejde hårdt for at sikre en bedre fremtid for alle danskere.

Tak for jeres tillid og samarbejde i det seneste folketingsår. Vi ser frem til at fortsætte dette arbejde i fremtiden.«

Det, jeg lige har læst op, er ikke skrevet af mig – eller af noget andet menneske for den sags skyld. Det er skrevet af kunstig intelligens, ChatGPT. Og selv om det måske ikke rammer helt plet, hverken med ordene eller detaljerne i regeringens arbejdsprogram eller for den sags skyld antallet af punktummer, er det både fascinerende og skræmmende, hvad det er i stand til: på få sekunder at skrive en tale, løse en universitetsopgave, udarbejde en rapport med så stor overbevisning, at de færreste af os vil tro, at det var en robot og ikke

et menneske, der stod bag. Kunstig intelligens er ikke fremtiden; den er virkeligheden. Og den vil forandre vores samfund i et omfang, som jeg slet ikke tror vi forstår endnu.

Hvorfor starter jeg med det her i dag i en tale, der skal samle op på det folketingsår, som vi netop afslutter? Det gør jeg, fordi jeg i stedet for at se tilbage vil bruge min taletid i dag på at se fremad. I dag vil jeg henvende mig til alle unge i Danmark. Det er jeres fremtid, den her tale kommer til at handle om – en fremtid, som på en lang række områder adskiller sig markant fra jeres forældres og bedsteforældres. Den kunstige intelligens, der brager frem netop nu, er bare ét eksempel på de nye livsvilkår, der gælder for jer.

Om de unge i dag er der sagt mange ord. I er blevet kaldt skrøbelige, snowflakes, curlingbørn. Der er ikke noget af det, der i dag er mit ærinde. Jeg ser en generation, der er fuld af drømme og håb og med vilje til at forme sit eget liv. I er en generation, der er historisk engageret i det samfund, der er omkring jer. Det ser vi ikke kun i Danmark, men også på Færøerne og i Grønland. I kunsten og i kulturen, i klimakampen, i kampen for global retfærdighed er det jer unge, der sætter præg på det og rækker langt ud over rigsfællesskabets grænser. Med jer bærer I en stærk bevidsthed om, hvor I kommer fra, en stolthed over jeres rødder og jeres sprog. Rodfæstede, men med blikket rettet udad og opsatte på at skabe forandringer er I unge bannerførere for en ny måde at gå ud i verden på.

Når vi kigger på jer unge i det hele taget, vokser I op i en tid, der synes mere usikker med klimaforandringer, økonomisk uro og nye skarpe modsætninger i verden mellem os, der vil demokrati og frihed, og dem, der vil det modsatte. Krigen i Ukraine – et brutalt angreb på et fredeligt europæisk land – var et brud med alt det, vi troede var givet. I dag ser vi i al sin klarhed, at fred og fremgang ikke er noget, der kommer af sig selv, men noget, vi vedvarende må kæmpe for. Danmark er et af de lande, der støtter Ukraine allermost set i forhold til vores størrelse, og det gør vi med en selvfølgelighed, der klæder vores land. Vi gør det først og fremmest for at hjælpe soldaterne på slagmarken, men vi gør det også for at sikre danske børn og unge en fremtid med fred og frihed.

Udfordringer er der masser af, men der er også grund til håb: et vestligt sammenhold, der står stærkere end i mange år, en robust, stærk dansk økonomi, nye løsninger på klimaforandringerne, stærke danske værdier, et levende fællesskab, en vidunderlig jordklode og dig midt i det hele – og lige rundt om hjørnet en dansk sommer med festivaler og lyse nætter, hvor I forhåbentlig kommer til at feste, til solen står op. Vi former selv vores fremtid, og sammen kan vi både gøre den grønnere, lysere og friere. Og hver og en kan gøre en forskel, hvis vi og I griber de muligheder, der åbner sig hver eneste dag i vores fantastiske lille land.

Kl. 09:06

Lad mig starte der, med mulighederne. I de kommende uger vil tusindvis af glade unge strømme ud i vores gader, studenter med huer på hovedet og faglærte med svendebreve i hånden, og der vil være stolte forældre, taler, Dannebrog, fester og fællesskab. En ny årgang er klar til at indtage verden. Uddannelse åbner døren til fremtiden for hver enkelt af jer, og I gør vores samfund dygtigere og dygtigere for hver generation. Netop derfor er det regeringens klare ambition at få endnu flere med i fællesskabet.

Jeg sagde for få sekunder siden, at Danmark er et land med mange muligheder. Men – hånden på hjertet – vi ved jo godt, at de muligheder er skævt fordelt. Det er bare lettere at gribe livet, hvis barndommen har været god. Det er lettere at gribe livet, hvis mor og far bakker op, og sådan er det desværre ikke for alle. Vi har stadig væk ikke et samfund, der reelt giver de samme muligheder til alle. Vi vil som regering gøre alt, hvad vi kan, for, at I unge, der lige nu hverken er i gang med uddannelse eller har job, får hjælp til at komme videre. For uddannelse og skole udvider horisonter.

Det er frihed, det er ånd, det er dannelse, det er viden, og det er evner og kompetencer. Og det er jeres mulighed for at få et godt arbejdsliv. I skal ud på et arbejdsmarked, hvor I først og fremmest er ventet med længsel. Takket være den ansvarlige økonomiske politik, som skiftende regeringer i Danmark har ført, er dansk økonomi i dag stærkere, end vi havde turdet håbe på. Aldrig før har så mange danskere været i arbejde, og det vilde er, at der er efterspørgsel på endnu flere. Men det er også et arbejdsmarked i hastig forandring, og det bringer mig tilbage til den kunstige intelligens.

Det var en revolution, da en computer for knap 30 år siden for første gang besejrede et menneske i skak. I dag har robotterne for længst overhalet os, når det handler om at løse de mest komplicerede opgaver og overskue kolossale mængder af viden og data, og perspektiverne er svimlende. Kunstig intelligens kan flytte os fremad på en lang række områder. Måske kan den hjælpe os med at kurere alvorlige sygdomme, finde svar på de samfundsudfordringer, vi står over for, og i øvrigt løse opgaver, så vi kan frigøre tid til andre og vigtigere ting. Det er med andre ord en kraftfuld og potent teknologi, men det er også en teknologi, som vi kommer til at se blive misbrugt til at skabe forvrængede virkeligheder uden for demokratisk kontrol.

Allerede nu er det svært at vide, om en tekst, et billede eller en tale er rigtig eller falsk. Den vil blive brugt til misinformation og hadtale og til at manipulere den offentlige samtale. Der er stærke algoritmer, der skaber ekkokamre. Der er børn, der får en kunstig ven på telefonen, som taler til dem, skaber tillid og fører samtaler. I sidste uge kom det frem – og man tror, det er løgn – at den kan vejlede vores børn om selvskaade. Det er over alle grænser for etik og moral. I børn må ikke være forsøgskaniner i et eksperiment, som ingen af os voksne kender konsekvenserne af.

Der er ikke tid til at være naive. Vi bliver nødt til at få greb om den her udvikling, og vi bliver nødt til at finde svar på de dilemmaer, som teknologien stiller os overfor. Hvordan sikrer vi en ansvarlig brug af kunstig intelligens? Hvordan beskytter vi vores data og personlige oplysninger? Hvordan holder vi fast i en åben demokratisk debat?

Jeg siger ikke, vi skal stoppe den teknologiske udvikling, men vi skal sikre – og det er vores forpligtelse – at teknologien bliver brugt til gavn for mennesker, for samfundet og for vores demokrati. Og kære alle sammen: Vi er bagud. Og det bliver nødt til at være vores løfte, fra os voksne til jer børn og unge, at vi skal passe meget, meget bedre på jer; vi skal regulere, og at vi skal turde at tage ansvaret på os.

For et par uger siden besøgte jeg FGU ude i Hvidovre på Vestegnen. Det er et ret fantastisk uddannelsesstilbud til unge, der sådan lige er ved at finde deres vej i livet. Jeg mødte selvfølgelig først og fremmest en dejlig flok unge mennesker. Nogle af dem har haft en ret svær start på livet. Mobning fortæller mange om, og ordblindhed er desværre stadig væk noget, der er udfordringer med, og der er tunge sociale problemer. Andre var skoletrætte efter mødet med en folkeskole, hvor timerne har følt sig lange og bøgerne nok lidt for tykke, hvis ellers de har haft bøger – det vender jeg tilbage til.

Kl. 09:11

På FGU har de unge heldigvis fået gejst og mod på tilværelsen. Godt hjulpet på vej af nogle dygtige lærere og gode rammer har de taget magten over deres egen fremtid. Den tro på, at alle kan noget, hvis de vil og gør sig umage, skal gennemsyre vores uddannelsessystem. Og derfor skal det også være slut med at sige til nogle børn og unge, at I ikke hører til på en uddannelse. Det stempel, som mange tidligere fik med ikke at være uddannelsesparate, var for hårdt, og det var slet ikke konstruktivt. Derfor er jeg glad for, at regeringen sammen med et bredt flertal her i Folketinget har afskaffet uddannelsesparathedsvurderingerne. For uanset hvilke bump du møder i livet, er det vigtigste for os da at sige, at der altid er en vej fremad. Det

synger en vores mest kendte sangere, Andreas Odbjerg, om: Lyset vender tilbage, og i morgen er der også en dag.

Det er vores klare mål som regering at skabe et bedre uddannelsessystem, fra folkeskole over ungdomsuddannelser til erhvervsuddannelser og videregående uddannelser. Fra første skoledag til sidste arbejdsdag skal I møde et uddannelsessystem, der tror på jer. Både dig, der lige om lidt stiger om bord på studentervognen med huen på hovedet, dig, der snart står med svendebrevet i hånden, dig, der rigtig godt kan lide at læse og fordybe dig, dig, der lærer bedst med værktøj i hånden, og dig, der gerne vil arbejde med mennesker. Og også dig, der endnu ikke helt ved, hvad du vil, og måske oven i købet er gået lidt i stå.

I kommer nærmest alle sammen til at opleve, at I skal uddanne jer løbende igennem jeres liv. Det behov vil kun vokse, i takt med at den teknologiske udvikling sætter endnu mere turbo på, og derfor handler det jo for os her om at skabe et uddannelsessystem, der har rammerne for det. Det handler om mere efter- og videreuddannelse, større vekselvirkning mellem skolebænk og arbejde og flere muligheder for at tage en ny vej senere i livet.

Vi er startet med kandidatuddannelserne. Alle jer, der tager en lang videregående uddannelse, er vigtige for både vores erhvervsliv og for hele vores samfund. Men der er mange af jer, der oplever, at der ikke er undervisning nok. Derfor er det vores ønske at skabe nye kandidatuddannelser. Nogle af dem bliver kortere. Til gengæld kommer der mere undervisning og vejledning og tættere kontakt til erhvervslivet – og i øvrigt med langt mere fleksibilitet, så I kan prøve kræfter med arbejdslivet og bagefter vende tilbage til studierne.

I det kommende folketingsår tager vi fat på folkeskolen. Når jeg taler med jer børn og unge i folkeskolen i dag, siger I næsten altid det samme: Der er rigtig mange gode ting ved at gå i skole i Danmark. I lærer at samarbejde, I lærer at tænke selv, og skolen giver langt de fleste mod på at tage mere uddannelse bagefter. Men der er også alt for meget larm, der er alt for meget skærm, og for nogle er skoledagen blevet lidt for boglig og teoretisk.

Vi skal skabe en folkeskole, der kan noget mere for dem, der har et behov. Det kan være dig, der er skoletræt. Du skal have bedre mulighed for at arbejde i det sidste år, du går i skole. Det kan være et par dage ude på en virksomhed og et par dage tilbage i skoleklassen. Dig, der kæmper med at få bogstaverne til at give mening og regnestykkerne til at gå op, skal have mere hjælp og støtte. Vi vil gerne have, at undervisningen i dansk og matematik, som jo er hele grundlaget, skal komme tættere på virkeligheden. Der skal være mere tid til de praktiske og kreative fag. Der skal være mindre tid bag skærmen, og så skal der være mere ro i klassen.

For et par måneder siden mødte jeg Gry, der netop har bestået svendepøven som murer oppe på Herningsholms Erhvervsskole, i øvrigt en dejlig skole at besøge. Hun har som den første kvinde nogensinde vundet DM i skills, og da det er den første kvinde, er det ikke bare én gang, hun har vundet. Hun har lige lavet et hattrick – tre gange har hun vundet. Nu har hun købt sig ind i sin fars murerfirma, og hun lyser af stolthed over sit fag.

Jeg bad Gry om et godt råd, og det gav hun mig. Hun siger: Vi skal have fanget de unge allerede i allerede i folkeskolen. De skal vide, at der er et valg, der hedder, at du kan blive håndværker, ud og have hænderne i noget mørtel og gribe skruemaskinen. Den stolthed, den glæde over at være dygtig til både at bruge sit hoved og sine hænder, skal mange flere børn og unge opleve. Hvorfor er det, at de praktiske færdigheder fylder mindre i folkeskolens ældste klasser? Jeg tror, vi skal løfte ambitionerne på håndværksfagenes vegne. Vi skal give jer noget rigtigt værktøj i hænderne, også i de store klasser, så I kan prøve at bygge og konstruere noget vildere og større end den der bordskåner og det der fuglebur, som mange af os har prøvet kræfter med.

Drømmen om den grønne omstilling kommer til at ende sine dage i deres kloge hoveder, hvis der ikke er dygtige faglærte til at kunne gøre dem til virkelighed.

Sådan sagde formanden for Dansk EI-Forbund Ungdom, Mathias Vinholt, da en gruppe erhvervsskoleelever sidste år demonstrerede her i København. Nogle af jer vil kende Mathias, for han var med til at starte læringeoprøret, som var en protest mod nedslidte undervisningslokaler på erhvervsuddannelserne, gammelt værktøj og udstyr og lærere, der ikke havde tid nok, og mod følelsen af at blive behandlet som andenrangsuddannelser, samtidig med at manglen på faglært arbejdskraft bare vokser. Mathias havde ret.

Kl. 09:16

I mange år har vi politikere talt og talt om nødvendigheden af at styrke erhvervsuddannelserne, men opgaven er ikke løst endnu. Det er ikke, fordi der ikke er gjort gode forsøg på reformer og er blevet ændret på strukturer og optagelsesmetoder. Og jo, der er også nogle positive tegn. Markant flere af eleverne på erhvervsuddannelserne har f.eks. en læreplads i dag, og langt de fleste faglærte kommer hurtigt i job, stifter egen virksomhed eller læser videre bagefter. Det er godt gået, og for en del unge er erhvervsuddannelserne en attraktiv vej at gå. Men alt for få søger ind, og alt for mange falder fra undervejs.

Regeringen ønsker en markant styrkelse af erhvervsuddannelserne, så det bliver attraktivt for jer unge at tage en faglært uddannelse. Det handler dels om økonomi, og derfor skal erhvervsuddannelserne også stå først, når der skal investeres i uddannelse. Men det handler også om kultur og om opfattelsen af, at de praktiske uddannelser ikke er lige så fine eller vigtige som de boglige. Intet kunne være mere forkert. Det er jer, der vælger at blive elektrikere, operatører eller industriteknikere, som kommer til at skabe fundamentet for den grønne omstilling. Derfor fortjener I langt mere respekt, end I får i dag.

Det samme gælder jer, der vælger de meningsfulde uddannelser i velfærden. Det gælder jer, der drømmer om at have med mennesker at gøre, altså at pleje, drage omsorg og undervise. Det er jo jer, der får vores velfærdssamfund til at hænge sammen. Det skal uddannelserne afspejle, og vi har mere brug for jer end nogen sinde før.

Hvert år er der tusindvis af unge på de videregående uddannelser, der tager et semester i udlandet. Tænk, hvis vi gav alle jer, der tager en erhvervsuddannelse, muligheden for det samme. Det kunne være en tur til udlandet i en periode for at lære jeres fag. Hvorfor ikke blive industritekniker i Australien eller tømrer i Norge eller mekaniker i USA, så I kan opleve verden, få erfaringer med hjem og arbejde for en grøn fremtid, både derude og hjemme?

Jeg tror, at den her drøm om den fuldstændig grønne omstilling en gang imellem godt kan være lidt abstrakt. Men prøv lige at følge med her: Når du, der er 18 år i dag, bliver 40, vil Danmark være helt klimaneutralt – *helt klimaneutralt*. Dit hus vil blive opvarmet med bæredygtige energikilder, din bil vil køre på grøn strøm, og når du skal lave aftensmad, bliver det med fødevarer, der er produceret på en måde, som passer ordentligt på både klima og natur. Alt det er vi i gang med at gøre til virkelighed, og det er takket være jer unge, der har skubbet på, for I har en fantastisk utålmodighed på klodens vegne. Og vi andre har travlt. Det ved vi godt.

Måske ved I også, at regeringen har sat nye klimamål. Det vigtigste i de kommende år er at komme i mål, og her skal vi i Folketinget være lige så utålmodige som de unge. Vi har truffet beslutninger og fremlagt udspil, der indfrier 2025-målet, og vi er næsten tre fjerdedele af vejen til de 70 procent i 2030. Det er godt gået. Men det er også kun begyndelsen på en meget, meget stor forandring af vores samfund. Jeg kunne ikke drømme om at stå på talerstolen i dag og bilde jer ind, at det bliver nemt, for det gør det ikke. Det her bliver svært. Og prisen for den grønne omstilling må ikke ramme skævt.

Det må den ikke socialt, og det må den ikke geografisk. Derfor skal vi finde balancen.

Nogle af årsagerne til, at Danmark står så stærkt i dag, er, at vores økonomi vokser, at vi har høj beskæftigelse, og at I unge næsten ikke kender ordet arbejdsløshed. Det er jo netop, fordi vi i Danmark er lykkedes med at kombinere ambitiøs grøn omstilling med økonomisk fremgang, arbejdspladser og sammenhængskraft. Det er det, der kendetegner den danske grønne vej. Vi følges ad, vi sætter ambitiøse mål, og vi handler på dem.

Sidste år besluttede vi os for at gøre Danmark uafhængig af russisk gas. Tusindvis af danske familier er allerede i gang med at skifte gasfyret ud med fjernvarme eller varmepumper, og mange venter utålmodigt på at komme i gang.

I marts blev den første CO₂ lagret i den danske undergrund. Det er en teknologi med et kæmpe potentiale. I april foreslog regeringen at skruer op for udbygningen af vedvarende energi, og i går indgik vi en bred politisk aftale om danmarkshistoriens største udbud af havvindmølleparker. Tak til Folketinget for det. Potentielt kan den her aftale syvdoble den energi, vi får fra havvind, og om bare 2 år vil den første grønne flyrute åbne i Danmark. Hver dag kommer vi tættere på den grønne fremtid. Det er en fremtid, som for kort tid siden bare virkede som en drøm. Men det er jo jeres fremtid, det handler om, og den er tæt på.

Kl. 09:21

Nu skal vi videre på de næste områder: den grønne omstilling og landbruget. Til efteråret får vi eksperternes anbefalinger til en klimaafgift. Det bliver et vigtigt bidrag til at nå de 70 pct., og også den opgave går vi altså fra regeringens side til med optimisme. Lad mig citere en ung landmand, som for nylig satte ord på sin egen vision for landbruget:

»Dybt inde i mig brænder der en flamme for at gøre noget og for at flytte noget. Både til gavn for Danmark og på sigt for resten af verden. Danmark har altid været et foregangsland, og det skal vi blive ved.«

Danske landmænd er blandt verdens bedste. I kølediske over hele verden ligger der dansk smør, ost og kød, og vi eksporterer i stigende grad også plantebaserede produkter som f.eks. bønner og ærter – alt sammen med det danske kvalitetsstempel. Det er jo den styrkeposition, vi skal bygge videre på. Dansk landbrug skal udvikles, ikke afvikles, og det skal ske på en måde, hvor vi passer bedre på klima og natur.

Den kamp, vi er i gang med mod klimaforandringerne, handler ikke kun om de stigende temperaturer. Den handler også om sikkerhed, om retfærdighed og om at tænde et håb hos de milliarder af mennesker rundt om i verden, der er truet af stigende vandstande, tørke eller mangel på fødevarer. Jeg er stolt af, at Danmark går forrest i den omstilling. Det gør vi ved at sætte barren højt og ved at vise, at grøn omstilling går hånd i hånd med vækst og velfærd og arbejdspladser, og vi inspirerer andre til at følge med. Det er aldrig for sent at gøre det rigtige, men vi skal skynde os. Det er vores generationskontrakt. Den grønne omstilling er et konkret bevis på, at vi kollektivt kan opnå det, vi sætter os for.

Det leder mig videre til det sidste emne, jeg gerne vil tale om i dag, nemlig spørgsmålet om livsmod og om trivsel i bredeste forstand. De fleste danske børn og unge har det godt. Alligevel kender I alle sammen, vil jeg tro, mindst en, der ikke trives, og som ikke har det godt. Statistikkerne taler deres eget nedslående sprog. Flere børn og unge får en psykiatrisk diagnose, alt for mange kæmper med ensomhed og tunge tanker. Prøv lige at lytte en gang: Ungdom og ensomhed er jo to ord, der slet ikke burde høre sammen, og den stigende mistrivsel er et hjerteskrærende problem, som vi har et fælles ansvar for at få løst.

Noget handler om sundhedsvæsenet. I, der lider af en psykisk sygdom, skal have langt bedre hjælp, end I får i dag. Derfor vil rege-

ringen gennemføre et historisk løft af psykiatrien. Det handler om penge til sengepladser, personale, forskning og bedre forebyggelse. Vi er i gang, men vi skal gøre mere. Ventetiden skal ned, behandlingen skal styrkes, og det samme skal den opfølgende hjælp. Der er mange unge, der fortæller mig, at overgangen fra psykiatrien til enten uddannelse eller job kan være svær, men det er jo mindst lige så vigtigt, at man kommer i gang med livet efter en indlæggelse. For der er ikke noget menneske, der kan leve uden indhold i hverdagen og gode fællesskaber.

Derfor tror jeg, at vi den her gang skal stile højt. Vi bliver nødt til at tænke forebyggelse, hjælp og behandling sammen med menneskelige relationer, civilsamfund og livsmestring. For når alt kommer til alt, skal et velfærdssamfund måles på, hvordan det tager sig af de mest sårbare. Det gælder i psykiatrien og i resten af sundhedsvæsenet. Og lad os lige starte med det positive.

Der er sket kolossale fremskridt i vores sundhedsvæsen de seneste 30 år. Tænk, i dag overlever syv ud af ti kræftpatienter. For bare 20 år siden var det kun hver anden. Det er jo helt vildt. På under 30 år er antallet af danskere, der dør af en hjerte-kar-sygdom, halveret. Det er fantastisk. Og I unge kan se frem til at blive ældre end nogen generationer før jer, bl.a. fordi sundhedsvæsenet har taget et tigerspring fremad.

Det er godt, men bare ikke godt nok, og derfor vil regeringen i de kommende år investere massivt i danskernes sundhed. På den korte bane skal der gøres op med de store og uacceptable problemer, vi har været vidne til på kræftområdet. Derfor har vi sat penge af til både akut og langsigtet at styrke indsatsen i behandlingen af kræft. For det står ikke til diskussion, at danskere, der rammes af kræft, selvfølgelig skal have den behandling, de har brug for, rettidigt. Sundhedsvæsenet skal styrkes, og de medarbejdere, der i dag løber for hurtigt, skal have flere kolleger.

Kl. 09:26

På den lange bane skal vi se på, hvordan vi indretter vores sundhedsvæsen. Det skal gøres gennemtænkt. Målet med det er, at I unge kan gå et liv i møde, hvor vi er i stand til at kurere og behandle endnu flere alvorlige sygdomme, hvor vi sætter tidligere ind, hvor vi gør op med den urimelige ulighed i sundhed, som stadig findes, og hvor vi i øvrigt får slået fast, at retten til at bestemme over sin egen krop er helt fundamental.

Derfor har regeringen netop foreslået at udvide retten til fri abort til jer, der er mellem 15 og 17 år. I en verden, hvor piger og kvinders rettigheder mange steder bliver rullet tilbage, har vi i Danmark nu muligheden for at vise, at fremtiden formes, når vi bevæger os fremad. At blive gravid tidligt i livet er svært. Det er det også at få foretaget en abort. Men hold nu op, hvor har den fri abort reddet mange menneskeskæbner i vores samfund. Mit bud er egentlig, at de fleste 15-17-årige, der måtte blive gravide mod deres vilje, vil dele det med deres familier. Men hvad nu, hvis man ikke har lyst til det? Eller hvad nu, hvis man ikke kan? Hvad nu, hvis familien vil bestemme, hvad de i øvrigt selvfølgelig ikke skal have lov til i et frit Danmark? Derfor foreslår vi at udvide abortretten.

Det her handler også om at hjælpe nogle af de piger med indvandrerbaggrund, der måtte slås med gamle familiestrukturer eller undertrykkelse. Ingen bør stå alene med det tunge valg, en abort er, men den endelige beslutning hører til hos den enkelte kvinde eller pige og ingen andre. Det her er i vores øjne et vigtigt skridt fremad, ligesom vedtagelsen af samtykkelovgivningen var det for kort tid siden. Her har vi flyttet grænsen for, hvad et menneske skal finde sig i.

Det vil vi også gøre, når det kommer til vold. I børn og unge er muligvis den mest lovlydige generation nogen sinde. Alligevel ser vi alt for meget rå og hjerteløs vold, for meget hverdagschikane og for mange knivoverfald. Den brutale brug af vold over for jævnaldrende er ikke alene forkert. Den er et direkte angreb på andre menneskers

tryghed og frihed. Derfor har vi behov for en egentlig strafreform i Danmark. Straffen for den personfarlige kriminalitet skal sættes op, og det kræver, at vi får oprettet flere fængselspladser. Vi må aldrig nogen sinde lade de få ødelægge det for de mange.

Vi skal skabe tryghed for alle børn og unge og bedre hjælp til dem, der har det svært, men det kan ikke stå alene. For problemerne med den stigende mistrivsel er ikke kun et spørgsmål om diagnoser og behandlingstilbud. Det handler om noget mere grundlæggende i vores tid – noget, der presser jer børn og unge, og som I og vi skal have bedre blik for.

En undersøgelse fra Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, VIVE, viste for nylig – og hold nu fast – at hver fjerde ung mellem 11 og 19 år i løbet af en tilfældig uge slet ikke mødes fysisk med en ven. Det er altså hver fjerde i løbet af en uge! Det betyder, at hver fjerde ung fra 11-19 år i Danmark udelukkende er i kontakt med vennerne online. Det er et fuldstændig vildt tal. Og blandt drengene er det en tredjedel.

Hvad tror I, det her gør ved en ungdomsgeneration? Hvad tror vi, det gør ved os som samfund? Lad mig komme med en advarsel. Det, jeg siger nu, vil nok få mig til at lyde som den største boomer i nogle børn og unge ører. Men både I og vi bliver nødt til at se på konsekvenserne af det her og se på konsekvenserne af, at I lever større og større dele af jeres børne- og ungdomsliv på digitale platforme. I er en generation, der aldrig har oplevet en verden uden internet, og sandheden er nok, at det for de fleste af jer slet ikke giver mening at skelne mellem den fysiske og den digitale verden. Lige så sandt er det, at mange af jer har masser af gode oplevelser på de digitale platforme.

Men de negative konsekvenser kan vi ikke længere vende det blinde øje til. På sin vis er det jo paradoksalt, for I unge er på mange måder mere sociale end måske nogen generation før jer. I er hele tiden i kontakt med hinanden på et væld af platforme. Men samtidig er mange af jer ensomme. Der er meget mere angst, der er flere, der oplever depression, og diagnoserne eksploderer. Jeg er ikke i tvivl: Selvfølgelig er der en sammenhæng mellem skærmen, de sociale medier og den stigende mistrivsel. At påstå andet er i mine øjne både naivt og at flygte fra ansvaret.

Kl. 09:31

Jeg besøgte en folkeskole i sidste uge, og jeg snakkede med nogle fra 9. klasse, og mange af dem fortalte mig, at de bruger mere end halvdelen af deres vågne timer på skærm – hele skoledagen og det meste af fritiden. Og gør man det, er der bare ikke ret meget tid til at være sammen med andre mennesker. Der er ikke ret meget tid til at fordybe sig, der er ikke ret meget tid til at få sovet, og der er altså ikke ret meget tid til at leve.

I min generation og i min barndom i 1970'erne og 1980'erne røg lærerne stadig væk nogle steder i klasseværelserne, og i rigtig mange biler røg forældrene også på forsædet, og var man træt på en køretur, fik man at vide, at man bare kunne lægge sig nede på gulvet i bilen uden sikkerhedssele. Det er der jo ingen der forstår i dag. Jeg er bange for, at når dem, der er børn og unge i dag, vokser op og ser tilbage på deres barndom og ungdom, vil de kigge på os og spørge: Hvordan kunne I lade det ske? Hvordan kunne I så ukritisk overlade os til skærmen? Forklaringen er nok, at vi voksne stadig væk famler og ikke aner, hvad vi skal stille op. Og fordi vi selv er mindst lige så slemme. Men når vi tilbringer time efter time bøjet over en skærm, er der så ikke noget, der går tabt – vores evne til at aflæse hinanden og møde hinanden rigtigt og indgå i fællesskaber, der forpligter?

Misforstå mig ikke, det er ikke en kritik af os som enkeltindivider, det er det faktisk overhovedet ikke. Men det er en kritik af nogle andre, nemlig af de techvirksomheder, der er i gang med at lægge beslag på jeres barndom og jeres ungdom; det er en kritik af de kyniske forretningsmodeller designet til at fange jer ind i en grænseløs verden af hurtige videoer, billeder og klik; det er en kritik

af den afhængighed, det skaber – jagten på de næste 15 sekunders dopaminrus; det er en kritik af kontrollerede algoritmer, som intet menneske kan gennemskue; det er en kritik af de techgiganter, der tager jeres tid, der tager jeres data og måske også tager jeres selv-værd. Den udfordring skylder vi jer børn og unge at finde svar på. Der er brug for, at vi tager ansvar, at vi tør regulere, og at vi finder en vej, så vi får de skærme til at fylde mindre, både i skolen og i vores fritid.

Vi hører ofte om forventningspres, og det er blevet sagt – også her i salen – at vi som samfund stiller for store krav til jer unge. Det tror jeg faktisk ikke er rigtigt. Jeg er selv grundlæggende tilhænger af, at vi mennesker møder hinanden med forventninger, at vi ikke er lige glade med hinanden, og jeg tror på, at vi vokser som mennesker, når vi indgår i forpligtende fællesskaber, hvor andre regner med os. Men måske skal vi se på, hvad det er for forventninger, vi møder jer med, for livet er ikke et projekt, der altid kan skemalægges. Livet er uforudsigeligt, forunderligt, og for mange er det fyldt med omveje. Den lige vej er ikke altid den rigtige, og det er o.k. ikke altid at have en plan.

Derfor tror jeg egentlig ikke, at det handler om at stille færre krav, men måske snarere om at have mere tillid og ruste jer til at mestre livet, også når I kommer til at møde modgang, tvivl og stort besvær, for det er der i vores liv. I kan mere, end I selv tror. Gå ud i livet, og gør jer umage, søg fællesskabet og hjælp hinanden. Frem for alt: Mist aldrig troen, for I har så utrolig meget godt i vente.

Kære unge, I har nok ikke altid kunnet spejle jer i den debat, der er her i Folketingssalen, og det er heller ikke sikkert, at I kan i dag, og jeg hører egentlig, at mange unge har ønsket et opgør med polarisering og hårde ord og en ny politisk kultur. Måske viser vi den i dag. Jeg håber i hvert fald, at vi viser den fra den nye regerings side.

For første gang i årtier afslutter vi folketingsåret med en bred regering. Det politiske samarbejde er sat på en ny formel med en klar ambition om at skabe forandringer, der rækker ud over vores egen tid. I de kommende år vil vi gennemføre reformer, så vi kan styrke vores velfærd og sætte den fri, så vi kan investere milliarder i sundhed, i uddannelse, i grøn omstilling og i forsvar og sikkerhed. Hvorfor? Mest af alt, fordi vi gerne vil efterlade et Danmark til jer, som er endnu stærkere, endnu grønnere, endnu tryggere og endnu friere. Jeg tror, at I på mange måder er den mest reflekterede generation nogen sinde. I har klare værdier, I har udsyn, og I har integritet, og I har mod til at sige fra, når nogen overskrider jeres grænser. I viser den nødvendige vej i kampen mod sexismen og magtmisbrug, og den følsomhed, I bærer med jer, kan også blive jeres styrke.

Vi kender ikke alle svarene endnu, men én ting er sikkert: Vi har brug for jer. Det er drømmene, der maler virkeligheden, og i morgen er der også en dag.

Kl. 09:36

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Tak til statsministeren. Der er flere, der har trykket sig ind undervejs for en kommentar. I bliver nødt til at vente med at komme med den, bare lige 14-16 timer, for der er statsministeren tilbage på talerstolen. Nu starter vi nemlig på forhandlingen.

Forhandlingen er åbnet, og den første i ordførerrækken er ordføreren for forespørgerne, hr. Christian Rabjerg Madsen fra Socialdemokratiet. Værsgo.

Kl. 09:37

Forhandling

(Ordfører for forespørgerne)

Christian Rabjerg Madsen (S):

Tak. Drop kriseretorikken. Der kan efterhånden ikke være en mand i Saksbøbing, der får en sten i skoen, uden at Mette Frederiksen udråber det til en historisk krise. Regeringen vil så gerne have, at krisen bliver lidt længere.

Som oppositionens citater viser, er der vist efterhånden gået sport i at finde finurlige måder at kritisere regeringens retorik på. Og indrømmet, lige præcis den med Saksbøbing synes jeg er sjov, hr. Alex Vanopslagh. Men måske Danmark alligevel var bedre tjent med, at oppositionen skruede lidt ned for den semantiske leg, og at alle partier i bund og grund var mere tro mod, hvad jeg også tror er deres egen analyse af Danmarks udfordringer, og lidt mindre optaget af retorik.

»Engang troede vi på fremtiden« er titlen på en ny bog af Christian Bennike. Bogen viser og beskriver, hvordan 1990'ernes fremgang og optimisme medførte, at Vesten i starten af det nye årtusind blev for dårlig til at erkende de største udfordringer – erkende udfordringer som ulighed, klimaforandringer og en stigende afhængighed af billig russisk energi. Det var en doven og selvtilfreds tilgang, der ledte til politisk spildte år – år, hvor udfordringerne voksede sig større, men ikke blev løst.

Christian Bennike beskriver videre, hvordan den vestlige verden først for alvor bliver vækket i 2010'erne, hvordan tørke, skovbrande, corona, krig og inflation ændrede selve vores tidsånd og startede krisernes periode, men som det vigtigste førte til politisk handling. På den måde blev kriserne en forudsætning for en ny og i virkeligheden langt mere velbegrunderet optimisme – en optimisme, der ikke bygger på en laissez faire-ligegyldighed med verden, men på erkendelsen af vores udfordringer og mest af alt på vores evne til at løse og handle på vores udfordringer.

Jeg er personligt helt indifferent, jeg er helt ligeglad med, om vi taler om klimakrise eller klimaforandringer. Men virkeligheden er, at verden stiler mod en potentielt katastrofal temperaturstigning på 2,5 grader. Og mange lande er i modsætning til Danmark ikke på vej til at nå deres mål i Parisaftalen.

Jeg er helt ligeglad med, om vi taler om velfærdskrise eller blot taler om velfærdssamfundets udfordringer. Men virkeligheden er, at hvert fjerde forsøg på at rekruttere en sygeplejerske mislykkes. Virkeligheden er, at hvert tredje forsøg på at rekruttere en sosu-assistent mislykkes. Virkeligheden er, at hvert tredje forsøg på at rekruttere en pædagog mislykkes. Virkeligheden er, at hver femte underviser i folkeskolen ikke er uddannet lærer. Virkeligheden er, at 36 pct. af det pædagogiske personale i vores daginstitutioner ikke har en pædagogisk uddannelse. Det sker i øvrigt, samtidig med at søgningen mod netop velfærdssuddannelserne er faldet med 25 pct.

Jeg er dybest set ligeglad med retorik, men jeg er ikke ligeglad med virkeligheden, og jeg bliver en lille smule træt, når oppositionen er mere optaget af regeringens retorik end af at finde løsninger på de udfordringer, som jeg i langt hen ad vejen tror vi er enige om er reelle. Jeg tror også, at vi er enige om, at Danmark er verdens bedste land. Vi har sammen med de andre nordiske lande skabt verdens suverænt bedste samfundssystem – et velfærdssamfund, som forener tryghed og lige muligheder på den ene side og på den anden side den høje velstand. Men jeg er ikke tilfreds med vores velfærdssamfund. Kan vi ikke gøre det lidt bedre? som Poul Nyrup Rasmussen spurgte i 1990'erne.

Det er ikke godt nok, at kræftpatienter er blevet svigtet, at danskere har betalt med deres liv, fordi ventetiden til kræftbehandlingen er for lang. Det er ikke godt nok, at længere og videregående

uddannelser, netværk og personlige ressourcer er en afgørende forudsætning for den behandlingskvalitet, som danskere møder i vores sundhedsvæsen. Det er ikke godt nok, at både vores daginstitutioner og vores skoler i for stor udstrækning svigter opgøret med den sociale arv. I dag er danske børns uddannelse lige så afhængig af deres forældres baggrund, som den var for 50 år siden. Det betyder, at den uddannelsesmæssige sociale arv slår lige så hårdt igennem i Danmark, som den gør i USA. Det er ikke godt nok.

Kl. 09:42

Det er ikke godt nok, at den for CO₂-udledningen fuldstændig afgørende udrulning af fjernvarmerør går for langsomt, fordi vi mangler kvalificeret arbejdskraft. Det er ikke godt nok, at grønne virksomheder siger nej til ordrer, fordi vi ikke får uddannet et tilstrækkeligt antal unge på vores erhvervsskoler. Det er ikke godt nok, at for mange ældre sidder alene på vores alderdomshjem. Vi ikke alene kan, men er forpligtede til og skal gøre det bedre i vores velfærdssamfund.

Med den socialdemokratiske regering og med et stærkt samarbejdende folkestyre kom Danmark igennem coronakrisen som et af de mest succesfulde lande i verden. Det er i øvrigt målt på både sundhed og økonomi. Det var en resolut strategi, der reddede menneskeliv, og det var en offensiv økonomisk politik, der også på trods af hård retorik fra bl.a. Berlingskes lederkollegium og deres snak om et orgie af gældsætning insisterede på, at vi investerede Danmark gennem epidemien.

Sammen med reformer og en fokuseret indsats mod inflation har den ansvarlige økonomiske politik lagt fundamentet under, at dansk økonomi står bomstærkt. Beskæftigelsen slår alle rekorder, ledigheden er lav, arbejdsløsheden er stort set væk, langtidsløsheden er stort set væk, gæld er vendt til nettoformue, og det økonomiske råderum er opjusteret med historiske 16,5 mia. kr.

Regeringen står derfor på et solidt økonomisk fundament, når vi skal finde løsninger på de strukturelle grundlæggende problemer, vi vil måles på om vi kan løse. Men en sund økonomi gør det ikke alene. Hvis ventelisterne skal ned, skal antallet af sygeplejersker op. Hvis den sociale arv skal brydes, har vi behov for både flere skolelærere og flere pædagoger. Hvis værdigheden i vores ældrepleje skal løftes, kræver det nogle dygtige sosu-assistenters. Og hvis fjernvarmerørene skal i jorden og vindmøllerne i vejret, har vi brug for væsentlig flere håndværkere.

I de kommende år går store efterkrigsårgange på pension, og mindre årgange træder ind på arbejdsmarkedet. Det sker i øvrigt, samtidig med at velfærdssamfundet skal være der for flere børn og flere ældre i fremtiden. Og det sker, samtidig med at vi allerede i dag, som jeg har beskrevet, i massivt omfang mangler arbejdskraft.

Derfor er der også fortsat behov for reformer, der øger beskæftigelsen – også selv om den konservative formand, hr. Søren Pape Poulsen, i forlængelse af Økonomisk Redegørelse og i et nemt gennemskueligt forsøg på stemmefiskeri krævede bededagen tilbage. Hvem der blot levede så ansvarsfri en tilværelse i dansk politik! Men modsat De Konservative har Danmark fået en regering, som vil tage ansvar, også når det giver debat. Vi står ved vores reformer, fordi Danmark har behov for at øge beskæftigelsen, præcis som afskaffelsen af bededagen gør det, så vi kan fremtidssikre velfærdssamfundet, samtidig med at vi giver dansk erhvervsliv gode vilkår.

Det er en kurs, vi vil fortsætte. Vi forhandler i øjeblikket om en reform af de videregående uddannelser, der skal styrke kvaliteten og øge den strukturelle beskæftigelse. Vi kommer til at tage fat på folkeskolen, vi kommer til at tage fat på erhvervsskolerne, og vi kommer til at tage fat på velfærdssuddannelserne, så vi ikke alene øger arbejdsstyrken i antal, men måske, hvilket er vigtigere, øger kvaliteten af arbejdsstyrken og sikrer, at danskerne har de kompetencer, der er efterspurgt.

Vi vil i forlængelse af Nina Schmidt og Reformkommissionens anbefalinger tage fat i arbejdet med at få potentialegruppen ind i fællesskabet. I dag er det sådan, at 45.000 unge mennesker står uden arbejde og uddannelse. Det er jo helt oplagt en tragedie for den enkelte og deres pårørende. Det er en falliterklæring for vores velfærdssamfund. Og det er helt, helt uholdbart, når det sker samtidig med en situation, hvor vi i den grad har behov for at have alle mand på dæk på arbejdsmarkedet. Mon ikke der er en sammenhæng mellem potentialegruppens størrelse og det faktum, at vi har skabt en folkeskole, der er bedre til at understøtte den læsende og lyttende dreng, end den er til at understøtte den skabende, den praktiske og den kreative pige. Jeg tror det.

»Velfærdsstaten som den er indrettet i dag, vil langsomt smuldre fra hinanden, hvis vi ikke tør nytænke den.« Det var sådan, hr. Alex Vanopslagh sagde i samme tale, hvor han kritiserede regeringens retorik. Det er egentlig tankevækkende, at hr. Alex Vanopslagh efter den analyse finder, at det mest presserende problem er regeringens retorik. Men det kan selvfølgelig hænge sammen med, at man i Liberal Alliance ikke har de samme varme følelser for velfærdssamfundet. For har man det, altså varme følelser for verdens bedste land og varme følelser for vores velfærdssamfund, så er tiden til løsninger og til politisk handling og langt mindre til en debat om retorik. Tak for ordet.

Kl. 09:47

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Selv tak. Der er selvfølgelig en lang liste af spørgere, men først skal ordføreren for forespørgerne oplæse et forslag til vedtagelse.

Kl. 09:47

(Ordfører for forespørgerne)

Christian Rabjerg Madsen (S):

Jeg vil gerne på vegne af S, V og M fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget konstaterer, at det går godt i Danmark, og at dansk økonomi ikke har stået bedre i mange år.

Folketinget er enige i, at der fortsat er behov for en ansvarlig økonomi, der lægger en dæmper på den økonomiske aktivitet og bekæmper inflationen.

En robust økonomi afhjælper dog ikke udfordringen med mangel på arbejdskraft. Derfor finder Folketinget det nødvendigt at løse de strukturelle udfordringer med det manglende arbejdsudbud i Danmark, så vi har medarbejdere nok til at få både den offentlige og den private sektor til at hænge bedre sammen i fremtiden. For at sikre, at det fremtidige arbejdsudbud er stort nok, er Folketinget enige om, at der er behov for reformer.

Folketinget er enige i, at Danmark skal bidrage til Ukraines kamp mod Rusland, og at der er behov for at øge accelerationen af den grønne omstilling af hensyn til klimakrisen og for at blive uafhængige af russisk gas.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 25).

Kl. 09:48

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Tak for det. Så går vi i gang med spørgerunden, og den første er fru Pia Olsen Dyhr, Socialistisk Folkeparti.

Kl. 09:48

Pia Olsen Dyhr (SF):

Sikken en sur og vred tale. Nu var jeg ellers så begejstret efter statsministerens meget opbyggelige tale, men sådan kan man jo fordele rollerne i Socialdemokratiet. Jeg tænker, at jeg vil få ordføreren tilbage til måske at blive en lille smule glad igen.

Før valget stod statsministeren sammen med os i det grønne flertal, som jo havde regeret Danmark i 3½ år, på en mark ude på Sjælland, hvor vi kom med et fælles udspil om beskyttelse af det danske drikkevand og med et stort ønske om, at danskerne for fremtiden fortsat kan åbne deres vandhane og drikke vandet direkte fra vandhanen. Vi er et af de få lande i verden, hvor man kan gøre det uden at rense det. Det flertal bag den aftale findes stadig væk i det her Folketing. Der er stadig væk flertal i Folketinget for faktisk at lave en ambitiøs drikkevandsindsats. Derfor vil jeg spørge, hvad der skal til, for at Socialdemokratiet gennemfører det, som vi var enige om i oktober, som var en del af Socialdemokratiets valgkamp, og som der stadig er flertal for. Vi er klar til at lægge stemmer til, og det er jeg ret sikker på at de grønne også er.

Kl. 09:49

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 09:49

Christian Rabjerg Madsen (S):

Jeg tror, at fru Pia Olsen Dyhr misforstod min tale, og det er selvfølgelig primært mit ansvar. Men min hovedpointe var sådan set optimistisk, meget, meget optimistisk. Men jeg mener jo, og her allierede jeg mig så lidt med Christian Bennike, som jeg synes har skrevet en fremragende bog, at vores optimisme ikke skal bero på en laissez faire-ligegyldighed og tro på, at tingene nok skal gå. Vores optimisme skal bero på handling og reformer og en løsning på vores problemer.

Derfor mener jeg også, at min snak om de udfordringer, vi står over for, men særlig løsningerne på udfordringerne, er grundlaget under optimismen, som er en langt mere underbygget optimisme. Så jeg er optimistisk. Jeg er et barn af 1990'erne. Jeg er født i 1986, i øvrigt samme år som Christian Bennike, så man kan ikke blive mere optimistisk, end når man er opvokset, dengang Poul Nyrup Rasmussen knækkede kurver. Jeg er fuld af optimisme. Men optimismen skal bero på, at vi kan løse de udfordringer sammen, som jeg skitserede. Så jeg synes, det er en optimistisk tale – det var i hvert fald det, jeg forsøgte at holde.

Regeringen vil meget gerne bidrage med, at vi får passet godt på vores drikkevand. Men det er klart, det er afgørende at få en undersøgelse af, hvor udfordringerne er, så vi kan lave en god løsning sammen.

Kl. 09:50

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Tak. Spørgeren.

Kl. 09:50

Pia Olsen Dyhr (SF):

Nu er undersøgelsen lavet mange gange. DANVA har dokumenteret, hvor der er problemer i forhold til vores drikkevandsboringer. Over 50 pct. af vores drikkevandsboringer er så forurenedede, at man tager begrænsede mængder vand op af dem. Vi ved, at i København kan vi ikke længere drikke vores grundvand. Vi er nødt til at komme ud til Roskilde, Tølløse og andre kommuner – og tusind tak til omegnskommunerne for at sikre, at vi kan drikke vand fra hanen i København. Men jeg er en lille smule overrasket over, at ordføreren ikke er mere optaget af rent drikkevand, men kun bruger sin svartid på den første del af mit spørgsmål, som var lidt polemisk, i stedet for faktisk at svare på spørgsmålet om, hvordan vi sikrer rent drikkevand i Danmark (*Anden næstformand (Jeppe Søe)*: Så er det ordføreren! Vi bliver simpelt hen nødt til at overholde taletiden), og vi vil stadig væk stå bag den aftale, vi har lavet sammen.

Kl. 09:51

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Til fru Pia Olsen Dyhr og flere vil jeg sige, at vi bliver nødt til at overholde taletiden. Det er faktisk, for at alle kan få ordet i den her sal, og for at vi kan nå det i dag.

Så er det ordføreren.

Kl. 09:51

Christian Rabjerg Madsen (S):

Jeg skal forsøge. Jeg er meget optaget af, regeringen er meget optaget af, og Socialdemokratiet er meget optaget af at sikre rent drikkevand. Og det er korrekt, at DANVA og andre delvis har et billede af, hvor vi har udfordringer. Det er faktisk også derfor, vi refererer til DANVA i vores regeringsgrundlag, når vi skriver, at der skal undersøges, hvis jeg husker rigtigt, 600.000 ha for at finde ud af, hvor vi har de største udfordringer. Vi arbejder meget specifikt med de beskyttelsesnære boringsområder, fordi det er der, vi ved at den største udfordring er. Så jeg har, også som tidligere miljøordfører, en brændende interesse for, at vi i fællesskab kan finde gode løsninger for vores drikkevand.

Kl. 09:52

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det fru Inger Støjberg, Danmarksdemokraterne.

Kl. 09:52

Inger Støjberg (DD):

Tak. Ordføreren sagde, at man står ved sine reformer, og det er jo sådan set fint nok, hvis man så også havde stået ved sin udlændingepolitik, og der må jeg nok sige, at jeg synes, der er et stort slip. For nu er man så gået i gang med at tage stort set alle terrorympatiserende IS-kvinder tilbage fra Syrien, og det kan undre mig lidt, for før valget – faktisk tilbage i 2021 – udtalte den nuværende statsminister:

»Disse mennesker har ikke et hjem i Danmark længere. Fremmedkrigere kan ikke komme hjem til Danmark. Danmark er ikke deres hjem. De har vendt os ryggen. De har forladt Danmark. De har tilsluttet sig Islamisk Stat, og de har vedkendt sig terrorens ansigt«.

Hvad pokker er der sket siden da? Hvorfor har man forladt det her ellers udmærkede princip?

Kl. 09:53

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 09:53

Christian Rabjerg Madsen (S):

Ligesom regeringen og vi Socialdemokratiet står ved vores reformer, står vi også vagt om den stramme udlændingepolitik. Det gør vi, fordi det er helt afgørende at have styr på, hvor mange mennesker der kommer hertil, både af hensyn til sammenhængskraften, men også, fordi vi ved, at det er de mennesker, der i forvejen har det vanskeligst, som lider mest under det, når integrationen ikke fungerer.

Så vi står vagt om en stram udlændingepolitik, og vi vil gerne tage yderligere skridt. Det er også derfor, at vi har foreslået en 37-timers arbejdspligt, sådan at vi kan få udlændinge og indvandrere tættere på arbejdsmarkedet. Jeg indrømmer, at vi har talt om det i for mange år, men nu skal vi også handle på det.

Vi har i øvrigt også rekordfå asylansøgere siddende i vores udrejsecentre, også færre, end da spørgeren var minister, fordi vi har oprettet en Hjemrejsestyrelse, som lige præcis skal sikre, at vi får sendt folk hjem igen. Så jeg kan garantere, at regeringen står vagt om den stramme udlændingepolitik.

Kl. 09:54

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 09:54

Inger Støjberg (DD):

Altså, nu bad jeg ikke om en gennemflyvning af den udlændingepolitik, som hr. Christian Rabjerg Madsen mener at der bliver ført. Jeg spurgte helt konkret: Hvad søren er der sket, siden man nu tager de her IS-kvinder hjem? Man charterer fly og flyver dem til Danmark. Statsministeren har tidligere sagt, at det her ikke er deres hjem, og det kan jeg da kun være fuldstændig enig i. De hører da ikke til i Danmark. Hvad er der sket? Og nu vil jeg gerne bede om et svar om IS-kvinderne og ikke om arbejdspligt og alt muligt andet. Det handler om IS-kvinderne. Svar nu på det.

Kl. 09:54

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 09:54

Christian Rabjerg Madsen (S):

Mit svar var jo affødt af, at fru Inger Støjberg påstod, at vi har slækket på udlændingepolitikken. Det er ikke korrekt. Vi fører en stram udlændingepolitik, for det er det bedste for Danmark, så det vil vi fortsætte med. Og en stram udlændingepolitik bliver ikke undermineret af, at der er lavet et kompromis i forhold til ganske få børn i Syrien. Det er ikke udlændingepolitik. Det er en konkret vurdering. Det er en aftale, der er lavet i regeringen, og det ændrer i øvrigt ikke på, at det er min og Socialdemokratiets meget klare holdning, at de kvinder, der har vendt Danmark ryggen, ikke har hjemme i Danmark.

Kl. 09:55

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det hr. Alex Vanopslagh, Liberal Alliance.

Kl. 09:55

Alex Vanopslagh (LA):

Tak. Og tak til ordføreren for al opmærksomheden. Den sætter jeg stor pris på. Dagen er ung, men der er jo simpelt hen så meget at glæde sig over. Først er det statsministeren, der nærmest tager alle mine talepinde fra »Du kan godt«-kampagnen og bruger dem i sin tale, hvorefter ordføreren dedikerer noget af sin tale til min landsmødetale. Jeg glæder mig til, at ordføreren læser resten af talen med alle løsningsforslagene. Jeg kan jo også konstatere, at vi kan glæde os over, at det ikke længere er en historisk krise, når der er en mand i Saksøbing, der får en sten i skoen. Krisen er derimod opfindelsen af ChatGPT, må vi forstå.

Men det, jeg vil spørge ind til, er en anden fantastisk nyhed, nemlig det øgede økonomiske råderum. Det er på mere end 60 mia. kr. i alt, og selv når man har taget 20 mia. kr. til forsvaret og 20 mia. kr. til det demografiske træk, så er der mere end 20 mia. kr. tilbage. Og det, jeg vil spørge Socialdemokratiets ordfører om, er: Burde man ikke bruge de 20 mia. kr. på at sænke skatten, når nu det økonomiske råderum er så stort?

Kl. 09:56

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 09:56

Christian Rabjerg Madsen (S):

Tak til hr. Alex Vanopslagh for spørgsmålet. Regeringen har en skatopolitik, hvor vi har lagt en balanceret linje, og hvor der er råd og

plads til, at vi sænker skatten – særlig for den enlige forsørger, som har det største behov, også i en tid med høj inflation. Det synes jeg er fornuftigt. Men det er klart, at der også skal være økonomisk plads til, at vi kan investere i vores velfærdssamfund, altså at vi sikrer, at vi kan skabe bedre forhold på sygehusene, sådan at vi kan fastholde vores sygeplejersker. Så der skal være en balance i tingene, og det synes jeg der er.

Så bider jeg mærke i, at spørgeren sådan lidt henkastet siger, at nu må man forstå, at den største krise er ChatGPT, og måske sådan lidt nonchalant gør grin med den trussel. Jeg synes, at spørgeren skulle læse den seneste forside på Weekendavisen, hvor flere hundrede forskere siger, at kunstig intelligens udgør en trussel mod menneskeheden, og at det er at sammenligne med atomkraften. Så jeg tror, at det er meget, meget fornuftigt, at vi har en statsminister, som tager den trussel og truslen fra sociale medier og for meget skærmtid alvorligt.

Kl. 09:57

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 09:57

Alex Vanopslagh (LA):

Jamen jeg glæder mig bare over, at krisefortællingen jo åbenlyst er afblæst – det er sådan set det eneste. Selvfølgelig skal der være råd til velfærd. Vi har et økonomisk råderum på 60 mia. kr. – 60 mia. kr.! Det, regeringen lægger op til i skattelettelser til den enlige forsørger, svarer til 30 kr. om måneden, og det, jeg spørger ordføreren om, er: Når man har 60 mia. kr. i råderum – altså penge, man kradser for meget ind, som man ikke har udgifter til – burde man så ikke sænke skatten med mere end 30 kr. om måneden for den enlige forsørger?

Kl. 09:58

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 09:58

Christian Rabjerg Madsen (S):

Jamen jeg er ikke enig i billedet, for man kan godt sige, som spørgeren gør, at staten svømmer i penge, men hvis man siger det på den måde, afslører man jo også – i min optik – at man ikke har et tilstrækkeligt ambitionsniveau for vores velfærdssamfund. For rigtig mange af de midler skal bruges på at sikre, at det velfærdssamfund, som i dag er verdens bedste, men som stadig væk ikke er godt nok, bliver bedre i fremtiden. Det er også det, min tale handler om. Det, jeg siger, er: Om vi kalder det krise eller alt muligt andet, er ligegyldigt; det, der er afgørende, er, at vi løser de udfordringer, som jeg langt hen ad vejen tror vi enige om er vigtige.

Kl. 09:58

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Hr. Søren Pape Poulsen, Det Konservative Folkeparti.

Kl. 09:58

Søren Pape Poulsen (KF):

Tak for talen, og tak for opmærksomheden. Det er jo altid dejligt at blive både set og hørt, må jeg forstå. Når nu taleren siger, at vi ikke skal gå så meget op i retorik, men at det, der betyder noget, er handlinger og det, der sker, så må jeg sige, at ja, det er jeg enig i.

Så hvornår er det, Socialdemokratiet faktisk tør tage fat på det, der virkelig batter noget, når vi taler om fremtidens velfærdssamfund, arbejdsudbud og det, der rykker? Der er f.eks. international arbejdskraft. Uha, nej, det tør man næsten ikke tale om, fordi det kunne være, at man kom til at træde en fagforening over tærerne. Hvad med tilbagetrækningsordningerne? Det holder jo ikke, at der

skal være en konkurrence om, hvilket parti der kan tilbyde flest mennesker at trække sig tilbage før pensionsalderen. Det skulle man vise at man turde at gøre noget ved, altså for alvor at være modig. Det ville være handling i stedet for bare at tale om det.

Kl. 09:59

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 09:59

Christian Rabjerg Madsen (S):

Det synes jeg alligevel var et modigt spørgsmål af hr. Søren Pape Poulsen. Regeringen har fremlagt en reform, som gør mere for arbejdsudbuddet, end hr. Søren Pape Poulsen opnåede i hele den regeringsperiode, hvor han var i regering. Præcis det forslag, der afløser snak, og som er reel handling, havde man så ikke lige mulighed for eller tid eller mod til at stemme for i Folketingssalen. Så at komme i dag at sige, at regeringen ikke handler, synes jeg er frisk.

Jeg synes også, det er frisk at sige, at regeringen ikke har modet til at tale om tilbagetrækning. Vi har netop startet den permanente trepart med lige præcis at tale om tilbagetrækning med det mål, at vi skal øge den strukturelle beskæftigelse, og vi har lavet aftaler, også under den tidligere regering, om at få mere udenlandsk arbejdskraft til Danmark, selvfølgelig på gode løn- og arbejdsvilkår. Men lige præcis det, der er efterspurgt, har vi gjort, og det, der adskiller regeringen og Socialdemokratiet fra De Konservative, er, at vi ikke alene taler om det.

Kl. 10:00

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 10:01

Søren Pape Poulsen (KF):

Det er umådelig fristende at starte en debat om store bededag. Det vil jeg ikke gøre nu, men jeg kan jo håbe på, at nogle har spørgsmål til mig om dette emne, når jeg kommer på talerstolen, og det vil jeg glæde mig umådelig meget til. For nogle af os bærer også rundt på andre værdier.

Men når det er sagt, vil jeg bare sige, at det jo ikke er rigtigt, at man er nogle store helte og nogle modige karle, fordi man afskaffer en helligdag. Hvad med at tage fat om det, der rykker? I tør jo ikke røre ved efterlønnen, vel? I tør jo ikke røre ved Arnepensionen. Der, hvor det ville rykke noget, hvor det ville give arbejdskraft, og hvor det ville sikre velfærd i fremtiden, melder I pas.

Kl. 10:01

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 10:01

Christian Rabjerg Madsen (S):

Jeg tror bare, jeg vil lade resultaterne tale, og tabellen lyver jo som bekendt aldrig. Vi har inden for de første måneder leveret mere i strukturel beskæftigelse, end hr. Søren Pape Poulsen leverede i en hel regeringsperiode, i øvrigt med et blåt flertal. Vi har taget fat i stedet for kun at tale om det, og det, der er alternativet – det er også meget rart at få tegnet op – er jo en afskaffelse af efterlønnen og seniorpensionen, altså ordninger, som i hundredtusindvis af lønmodtagere har planlagt deres alderdom efter. Jeg vil bare sige ...

Kl. 10:02

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Det bliver senere. Hr. Pelle Dragsted, Enhedslisten.

Kl. 10:02

Pelle Dragsted (EL):

Tak for det, og tak for talen. Jeg tror, at regeringen måske har misforstået den kritik, som er blevet rejst på baggrund af den her kriteriorik. Den har jo handlet om, at regeringen usandt – *usandt* – har sagt til danskerne, at medmindre man stjal deres forsommerfridag, og medmindre man gennemførte andre såkaldte reformer, som jo bare er et andet for ord for angreb på danskernes tryghed og frihed, så var der ikke råd til velfærd i fremtiden. Det var forkert. Det var usandt. Det er vi alle sammen klar over i dag. At der til gengæld er en velfærdskrise, har du i hvert fald ikke hørt Enhedslisten benægte. Men hvem har ansvaret for den velfærdskrise? Det har de partier, der nu sidder i regeringen. Det har hr. Lars Løkke Rasmussen og fru Mette Frederiksen, som har siddet på statsministerposten og underfinansieret velfærden i de sidste mange år.

Nu er der indgået en aftale med kommuner og regioner. Kan ordføreren bekræfte, at den aftale vil føre til yderligere nedskæringer og yderligere fyringer ude på vores hospitaler, i vores børnehaver og på vores plejehjem og dermed betyde en ringere velfærd for borgerne?

Kl. 10:03

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 10:03

Christian Rabjerg Madsen (S):

Vi har en sund økonomi i Danmark, fordi vi er kommet godt igennem corona, og så i øvrigt fordi vi har haft modet til at gennemføre reformer. Det er jo i øvrigt reformer, som Enhedslisten altid er imod, og derfor er det selvfølgelig også en lille smule om ikke hyklerisk så i hvert fald en lille smule specielt, at vi nu skal belæres om, hvordan man skal føre økonomisk politik, for vejen hen til den sunde økonomi var jo at gøre præcis det, som Enhedslisten er imod.

Bededagsreformen bidrager til vores evne til at betale for velfærdssamfundet i fremtiden, og bededagsforslaget bidrager også til at sikre bemanning, og det øger den strukturelle beskæftigelse, sådan at der er sygeplejersker, sådan at der er pædagoger, og sådan at der er sosu'er i fremtiden. Og det var derfor, vi lagde det frem. Det var i øvrigt også begrundelsen, forud for at vi lagde det frem. Så vi har været hudløst ærlige i forhold til udfordringerne, og vi har ikke alene talt om udfordringerne, vi har også ageret på dem.

Kl. 10:04

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 10:04

Pelle Dragsted (EL):

Ja, i Enhedslisten er vi imod den slags reformer, som lader almindelige lønmodtagere betale regningen for skattelettelser til dem, der har allermost i vores samfund. Det er rigtigt. Vi mener, at vi kan finansiere vores velfærd på en mere solidarisk måde end ved at tvinge nedslidte danskere til at arbejde længere.

Ordføreren svarede dog aldrig på mit spørgsmål. Der blev talt meget om en krise i velfærden, men anerkender ordføreren, at de to aftaler, som regeringen lige har tvunget ned over hovedet på regioner og kommuner, vil føre til, at pædagoger, sosu'er, sygeplejersker osv. skal afskediges derude, og at borgerne i de kommende år vil opleve en ringere velfærd? Hvordan hænger det sammen med talerens fine ord?

Kl. 10:05

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 10:05

Christian Rabjerg Madsen (S):

De aftaler, der er lavet med kommuner og regioner afspejler jo, at vi har haft en inflation på 10 pct. Det er en inflation, som vel i dag er 5-6 pct., men stadig væk alt, alt for høj. Og hvem er det, der betaler prisen, hvis ikke vi får styr på den inflation? Det er jo ikke folk, der sidder herinde og har høje lønninger. Det er den enlige forsøger til to børn, som går ned og handler og oplever, at havregrynene er blevet 15 pct. dyrere, og det er årsagen til, at vi fører den økonomiske politik.

Jeg er helt overbevist om, at vi kan samarbejde med Enhedslisten om at udvikle vores velfærdssamfund, men det passer jo ikke, når spørgeren siger, at det lige præcis er den her type reformer, som Enhedslisten er imod. Enhedslisten er altid imod, når vi laver de reformer, som styrker vores økonomi og øger den strukturelle beskæftigelse.

Kl. 10:05

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Hr. Martin Lidegaard, Radikale Venstre.

Kl. 10:05

Martin Lidegaard (RV):

På mange måder er politik jo kompliceret, og det kan være svært at følge med i, hvad der egentlig er skåltaler, og hvad der er reel politik. Vi står i den helt ekstraordinære situation ved den her folketingsvalgssamlings afslutning, at Danmark er blevet 16 mia. kr. rigere. Det er nogle helt nye penge, vi kan putte oven i alt det, vi allerede har besluttet, og som vi kan bruge på sundhed, forsvar, det grønne osv.

Derfor kunne jeg godt tænke mig – for måske at prøve at starte en lidt mere ægte politisk debat om vores prioriteringer – at spørge den socialdemokratiske ordfører: Hvis vi nu tager 100 kr. ud af de her nye 16 mia. kr., hvor mange kroner af de 100 kr. ønsker Socialdemokratiet at investere i de unge, børnene og det grønne, altså vores fremtid, som statsministeren sagde det handlede om? Hvor stor en del ønsker man at anvende på sundheds- og ældreområdet – der bliver jo flere ældre og øget behov for investering her – og hvor stor en del ønsker man at bruge på forskellige former for skattelettelser?

Kl. 10:06

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 10:06

Christian Rabjerg Madsen (S):

Tak for spørgsmålet. Det er en meget, meget væsentlig diskussion. Det er ikke helt korrekt, at der er de 16,5 mia. kr. For regeringen har prioriteret 5 mia. kr. til sundhed. Så der er blevet sat en label på nogle af pengene. Jeg synes i øvrigt, at det er klogt at løfte vores sundhedsvæsen og lave en ny, historisk stor kræftpakke. Det tror jeg at der er behov for.

Hvilke beløb vi helt specifikt sætter på hvilke udfordringer, tror jeg at spørgeren må have tålmodighed med lidt endnu, altså indtil regeringen efter sommerferien fremlægger sin 2030-plan. Men jeg glæder mig til at diskutere, hvordan vi fordeler midlerne. For det lyder for mig, som om spørgeren og jeg er enige om, at de unge er afgørende; at det er afgørende, at vi sikrer en folkeskole, som også møder dem, der er mere praktisk orienteret, og ikke kun de boglige; at der er behov for, at vi investerer i velfærdsuddannelser; og at vi

investerer i erhvervsskoler. Hvordan vi så specifikt bruger midlerne ned til sidste decimal, må vi tage en mere grundig drøftelse af på et senere tidspunkt.

Kl. 10:07

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 10:07

Martin Lidegaard (RV):

Jeg har fuld forståelse for, at man ikke kan sætte eksakte beløb på. Det er jeg heller ikke ude på. Det her er ikke et trickspørgsmål, jeg stiller for at komme efter ordføreren bagefter. Jeg kan bekræfte, at vi støtter alt det, ordføreren siger.

Men det, jeg egentlig er interesseret i, er, at der jo er en balance her. Der er jo en prioritering. Vi kan ikke investere i det hele. Vi skal vælge. Og det er derfor, at jeg er interesseret i at få en indikation af, hvordan man vægter man de her tre forskellige muligheder. Altså, hvis vi tager 100 kr., inklusive de 5 mia. kr., der allerede er sat af til sundhedsområdet fra regeringens side – det er så i hvert fald nogle penge, der er prioriteret – hvordan vægter man så det?

Kl. 10:08

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 10:08

Christian Rabjerg Madsen (S):

Jeg opfattede det bestemt ikke som noget trickspørgsmål, men som et reelt nysgerrigt spørgsmål. Min tale rummer jo nogle af svarene, og statsministerens tale rummer andre af svarene. Vi synes, at det er vigtigt at investere i de unge. Vi synes, at det er vigtigt, at vi investerer i vores erhvervsskoler. Vi synes, at det er vigtigt at investere i vores velfærdssuddannelser. Men der er jo en lang række af områder, hvor vi har behov for at investere, sådan at vi kan tiltrække og fastholde de medarbejdere, som er afgørende for kvaliteten i vores velfærdssamfund.

Jeg tror, at man må sige, at der er flere steder, hvor driftmaskinen er slidt. Det er kerneområderne i vores velfærdssamfund: fængslerne, sygehusene, folkeskolen. Der har vi behov for at sætte ind.

Kl. 10:09

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Hr. Morten Messerschmidt, Dansk Folkeparti.

Kl. 10:09

Morten Messerschmidt (DF):

Nu hørte jeg jo statsministeren sige, at hun havde brugt ChatGPT til at skrive noget af sin tale, og det lod jeg mig ærlig talt inspirere af, og jeg tænkte: Gad vide, hvor klog den der maskine er. Så spurgte jeg, hvad Alex Vanopslagh mon ville spørge hr. Christian Rabjerg Madsen om, og så svarede den: skat. Og så spurgte jeg: Gad vide, hvad Inger Støjberg vil spørge om. Og så sagde den: udlændinge. Så spurgte jeg: Hvad vil Søren Pape Poulsen spørge om? Og så svarede den: udenlandsk arbejdskraft. Er det ikke fantastisk, at den kan forudsige tingene på den måde, inden de sker?

Så spurgte jeg den: Hvad vil Morten Messerschmidt spørge om? Så svarede den, at det havde den ingen anelse om. Og det er der en god grund til, for jeg vil spørge om noget, der ikke har været nævnt i hr. Christian Rabjerg Madsens tale, nemlig om man stadig væk vedstår sig de meget principielle synspunkter om, hvordan en statsminister skal begå sig, hvis han eller hun er kandidat til at blive NATO-generalsekretær.

Altså, tilbage i 2009 havde hr. Morten Bødskov jo nogle meget florumvundne betragtninger om, hvordan man måtte anvende penge,

og hvilke flyrejser man måtte tage. Ja, hr. Henrik Sass Larsen var endda ude at sige, at hvis det skete, skulle der udskrives valg osv. Der vil jeg bare høre: Hvis nu vi har en socialdemokratisk statsminister, der ender med om føje tid at blive NATO-generalsekretær, gælder det så stadig?

Kl. 10:10

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 10:10

Christian Rabjerg Madsen (S):

Jeg kan forstå på statsministeren, at hun ikke er kandidat til en top-post. Det er vist det, jeg har at sige til det spørgsmål, ud over måske den tilføjelse, at det da er positivt, og at der er grund til at være stolt over, at vi i Danmark har en statsminister, som er så kompetent og dygtig, at statsministeren i flæng nævnes af internationale medier som mulig NATO-generalsekretær. Men jeg tror, jeg bliver nødt til at fastholde, at statsministeren meget klart har sagt, at statsministeren ikke er kandidat til nogen toppost.

Kl. 10:10

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 10:10

Morten Messerschmidt (DF):

Ja ja, og det har alle jo hørt. Og det var Anders Fogh Rasmussen heller ikke, før han blev det. Så det er jo helt fint. Det, jeg bare spørger om, er, om de ting, man talte om tilbage i 2009 stadig gælder. Jeg anerkender, at det jo er lang tid siden, men det var dog alligevel nogle ret principielle ting om, hvordan man anvender statsapparatet, hvilke rejser man må betale for skatteydernes penge, og om der skal udskrives valg, såfremt det sker. Gælder det stadig – bare et ja eller nej – såfremt Danmark på et eller andet tidspunkt sådan rent hypotetisk måtte befinde sig i den situation, at der var en socialdemokratisk statsminister, der var NATO-generalsekretærkandidat?

Kl. 10:11

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 10:11

Christian Rabjerg Madsen (S):

Jeg har selv tidligere været minister, og det er mit indtryk, at der er relativt klare regler for, hvordan man må rejse og i det hele taget bruge statens midler. Jeg er helt tryk ved, at de regler også under den nuværende regering vil blive overholdt.

Kl. 10:11

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Så er det fru Franciska Rosenkilde, Alternativet.

Kl. 10:11

Franciska Rosenkilde (ALT):

Tak for det. Jeg synes faktisk, det er positivt, at ordføreren refererer til en bog, der anerkender 1990'erne enøjede fokus på økonomisk vækst, og hvad det havde af konsekvenser for det samfund, vi står i nu, med de kriser i forhold til mistrivsel, livskvalitet, vores klima og natur. Betyder det så faktisk, at man i Socialdemokratiet er klar til at tale om et opgør med det ensidige fokus på økonomisk vækst? Er man i Socialdemokratiet klar til at omstille til en mere bæredygtig økonomi, der i langt højere grad måler på flere bundlinjer, og hvor både livskvalitet, trivsel, naturressourcer og klima rent faktisk bliver opprioriteret, værdisat og målt på? Tak.

	Kl. 10:12		Kl. 10:15
Anden næstformand (Jeppe Søe): Ordføreren.		Anden næstformand (Jeppe Søe): Ordføreren.	
	Kl. 10:12		Kl. 10:15
Christian Rabjerg Madsen (S): Tak for spørgsmålet. Jeg er uenig med fru Franciska Rosenkilde i, at vi har et enøjet fokus på økonomisk vækst. Jeg synes sådan set også, at aftalen fra i går aftes, som vi har lavet sammen med spørgerens parti, hvor vi sætter nye havvindmøller op i et omfang, der kan give strøm til 14 millioner europæiske og danske husstande, viser, at vi netop ikke har et enøjet eller entydigt fokus på økonomisk vækst. Jeg synes, at aftalen viser, at hvis vi går sammen og laver kloge investeringer, kan vi både sikre vækst, arbejdspladser i hele landet og samtidig levere på vores klimamål.		Christian Rabjerg Madsen (S): I et land som Danmark, hvor vi har haft abortrettigheder i mange år, tror jeg efterhånden vi nærmest tager det for givet. Men så kan man jo gå tilbage i litteraturen og læse nogle af de bøger, der blev skrevet i eksempelvis 1950'erne, omkring, hvad for en helt forfærdelig situation det satte særlig kvinder i, at der ikke var adgang til abort. Jeg er så glad for, at vi har været fokuserede på at sikre abort, og jeg er også meget glad for, at vi udvider den rettighed nu. Jeg kan faktisk undre mig over, at fru Pernille Vermund og andre borgerlige partier, herunder Konservative, er imod det. For langt, langt de fleste vil jo rådføre sig med deres forældre, når de står i en vanskelig situation. Men hvem er det, der ikke kan det? Hvem er det, der ikke gør det? Det er unge udsatte kvinder med en anden etnisk baggrund end dansk. Og det er dem, vi hjælper her. Derfor er det her også udlændingepolitik, og derfor kan det undre mig, at vi på det her spørgsmål ser et fatalt svigt fra den borgerlige side i Folketinget.	
	Kl. 10:13		Kl. 10:16
Anden næstformand (Jeppe Søe): Spørgeren.		Anden næstformand (Jeppe Søe): Spørgeren.	
	Kl. 10:13		Kl. 10:16
Franciska Rosenkilde (ALT): Problemet er bare, at økonomisk vækst er sat før klimareduktioner i samtlige de klimaaftaler, der er indgået. Derudover er Danmark stadig et land, der forbruger cirka fire jordkloder om året af naturressourcer. Så man kan næppe kalde Danmark for et grønt foregangsland. Hvis man reelt ønsker at holde sig inden for klodens bæreevne og opprioritere trivsel, er man nødt til at have flere bundlinjer i sin økonomiske politik. Er Socialdemokratiet klar til det?		Anden næstformand (Jeppe Søe): Spørgeren.	
	Kl. 10:13		Kl. 10:16
Anden næstformand (Jeppe Søe): Ordføreren.		Pernille Vermund (NB): Så det her er et spørgsmål om islam. Det er et spørgsmål om endnu en konsekvens af en totalt forfejlet udlændingepolitik. Altså, det er et skråplan. Uanset om man er muslim eller kristen, eller hvad man er, så er man barn, når man er 15 eller 16 år. Og det er enormt vidtgående at udsætte et barn, et ungt menneske for at stå helt alene med det her, for det vil være konsekvensen – det vil være konsekvensen. Det er altså ikke ansvarligt.	
	Kl. 10:13		Kl. 10:16
Christian Rabjerg Madsen (S): Jeg er enig med fru Franciska Rosenkilde i, at vi skal måles på, om vi leverer på Parisaftalen, og at vi skal måles på, om vi faktisk leverer på de målsætninger, som vel er verdens mest ambitiøse. Men jeg er uenig i, at vi skulle være enøjede i forhold til det økonomiske, og jeg er også grundlæggende uenig i, at vi skal undlade at sigte efter økonomisk vækst af hensyn til klimaet. Jeg tror, det hænger omvendt sammen. Jeg tror, at forudsætningen for, at der er opbakning til vores klimamål, er, at vi også vækster, så vores sundhed- og uddannelsessektor bliver bedre, og så vi har råd til at investere i den grønne omstilling.		Anden næstformand (Jeppe Søe): Ordføreren.	
	Kl. 10:14		Kl. 10:16
Anden næstformand (Jeppe Søe): Fru Pernille Vermund, Nye Borgerlige.		Christian Rabjerg Madsen (S): Det her er et opgør med nogle af de formørkede forældre, som tror, de skal bestemme over deres piger, i ikkevestlige kredse herhjemme. Det er et opgør med dem. Og at vi – undertegnede og fru Pernille Vermund – står på forskellig side i kampen mod lige præcis formørkede islamiske kræfter, kan undre mig såre.	
	Kl. 10:14		Kl. 10:17
Pernille Vermund (NB): Tak for det. Regeringen har jo for nylig, og det gentog statsministeren også her i dag, meldt ud, at man vil gøre det muligt for piger ned til 15 år at få en abort uden forældrenes samtykke. Det er jo ret vidtgående, at man siger til familierne, at de risikerer, at et barn på 15 eller 16 år, som kommer i den uheldige situation at blive gravid og gerne vil have en abort, kan stå i den situation helt alene. For det er jo konsekvensen af det, regeringen foreslår. Konsekvensen er, at forældre risikerer, at deres børn får foretaget en abort uden forældrenes vidende. Og konsekvensen er også, at børn risikerer at skulle gennemleve både den tid, der er, op til man får foretaget aborten, men også alt det, der følger efter, alene. Er det ansvarligt?		Anden næstformand (Jeppe Søe): Så er det hr. Karsten Hønge, Socialistisk Folkeparti.	
	Kl. 10:14		Kl. 10:17
		Karsten Hønge (SF): Regeringen har jo valgt at skabe usikkerhed og utryghed blandt nedslidte seniorer. Og forsøget på at sælge de her forringelser under den her betegnelse Arnepluspensionen blev jo hurtigt gennemskuet. At kalde en marginal forbedring af Arnepensionen over for dramatiske forringelser af senorpensionen noget som helst med »plus« er en sag for Forbrugerombudsmanden. Men usikkerheden og utrygheden spredt sig jo. Og det bød jo på et tidspunkt statsministeren at sige, at den måske skulle trækkes tilbage, eller at man skulle overveje det igen. Jeg tror nu egentlig ikke, det var utrygheden og usikkerheden blandt seniorerne, der gjorde udslaget, men den usikkerhed, der	

spredte sig i regeringen og især Socialdemokratiet, når man kiggede på meningsmålingerne.

Kl. 10:20

Derfor vil jeg spørge: Hvad er Socialdemokratiets position på angrebet på seniorpensionen? Og lad nu være med at komme med et processvar om det. Jeg ved godt, at man til efteråret har planer om at skaffe nogle medskyldige i angrebet, men hvad er Socialdemokratiets position? Beskæftigelsesministeren var for bare et par uger siden fremme at bekræfte, at man har tænkt sig at fortsætte forringelserne.

Kl. 10:18

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Tak. Ordføreren.

Kl. 10:18

Christian Rabjerg Madsen (S):

Jeg kan ikke forstå, at spørgeren negligerer, at vi ikke alene har sikret Arnepensionen og sikret bred opbakning til Arnepensionen i fremtiden, men også styrket den. At man negligerer det, har jeg svært ved at forstå. Det er en kæmpe sejr for nedslidte, fordi Arnepensionen i modsætning til andre ordninger jo ikke er en visitationsmodel, men en rettighed, som man rent faktisk kan planlægge sin alderdom efter. Det synes jeg må være en kæmpe sejr. Jeg mener, at det er helt indlysende, at det er en kæmpe sejr for Socialdemokratiet. Det burde også være en sejr for SF.

Så er spørgeren, tror jeg, helt opmærksom på, at i forhold til tilbagetrækning mere bredt, men også i forhold til at få skabt et seniorarbejdsmarked, som er bedre end det, vi har i dag, har man startet trepartsinstitutionen med at få drøftet netop det spørgsmål. Det tror jeg er klogt.

Kl. 10:19

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 10:19

Karsten Hønge (SF):

Altså, idéen om, at man vil skaffe nogle medskyldige i et angreb på seniorpension til efteråret, tror jeg bare ikke lykkedes. Det var det processvar, jeg gerne undgår.

Jeg har svært ved at glæde mig over en marginal forbedring af Arnepensionen over for dramatiske forringelser af seniorpensionen, men det er også, som om det ikke er nok at angribe seniorpensionen. Regeringen har jo også planer om at gøre livet surt for de seniorer, som mister jobbet i en sen alder, og som ikke har deres dagpengetilbage. De har i dag en retningsplanke, der hedder seniorjob, på vej ud af arbejdsmarkedet til en værdig tilværelse. Har Socialdemokratiet tænkt sig at fortsætte angrebet også på seniorjobordningen?

Kl. 10:19

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 10:19

Christian Rabjerg Madsen (S):

Jamen jeg kan ikke genkende beskrivelsen. Vi sikrer en bred politisk – og her er »bred« jo kodeordet – opbakning til Arnepensionen. Det synes jeg vi skulle være enige om at fejre. Det er et kæmpe fremskridt for de nedslidte. Så har vi sagt, at vi synes, det er fornuftigt, at man drøfter tilbagetrækning med arbejdsmarkedets parter, og at vi drøfter muligheden for at skabe et bedre arbejdsmarked for seniorerne. Det synes jeg også er klogt. Det er komplicerede sager. Lad os få en trepart, som kan diskutere det her og se det fra forskellige sider.

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det fru Susie Jessen fra Danmarksdemokraterne.

Kl. 10:20

Susie Jessen (DD):

Tak. Det er ikke så længe siden, der var spørgetime herinde, hvor min formand, fru Inger Støjberg, spurgte statsministeren om det her med IS-kvinderne og om, at man er begyndt at fragte dem hjem, og der begyndte statsministeren at snakke om noget sundhedspolitik i Nordjylland. Og når nu fru Inger Støjberg så prøver igen i dag, begynder ordføreren at snakke om nogle asylcentre og noget med 37 timers arbejdspligt. Jeg vil rigtig gerne have et helt kontant svar på, hvorfor Socialdemokratiet har ændret mening og er begyndt gerne at ville tage de her IS-kvinder, som har stået bag nogle af de mest forfærdelige ting, vi har set i nyere tid, hjem nu? Der er kun én tilbage, og hvis det står til udenrigsministeren, skal hun jo også hjem. Så nu spørger jeg meget kort og præcist, og nu håber jeg på et ordentligt svar: Hvorfor har Socialdemokratiet ændret mening?

Kl. 10:21

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 10:21

Christian Rabjerg Madsen (S):

Mit svar tidligere og mit svar nu afspejler jo, at jeg fra Danmarksdemokraternes side bliver beskyldt for, at regeringen skulle lempe udlændingepolitikken, og det er forkert. Vi står vagt om udlændingepolitikken. Vi har ovenikøbet gennemført stramninger og forbedringer, eksempelvis 37 timers arbejdspligt. Jeg er uenig i, at spørgsmålet om IS-kvinders børn er et spørgsmål om vores udlændingepolitik. Vores grundlæggende udlændingepolitik bliver ikke ændret af, at man laver en konkret vurdering i forhold til et konkret barn, og vores udlændingepolitik på det område ændrer ikke en tøddel på, at jeg synes og mener, at de kvinder har vendt Danmark ryggen og gjort sig skyldige i forfærdelige forbrydelser, og jeg håber, at de bliver retsforfulgt og straffet meget, meget eftertrykkeligt for de forbrydelser.

Kl. 10:22

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 10:22

Susie Jessen (DD):

Nu er jeg gammel journalist, så nu prøver jeg lige igen: Hvorfor har Socialdemokratiet ændret holdning her? Hvorfor er man begyndt at tage de her IS-kvinder hjem, når man sagde noget andet før og man havde en meget stærk holdning til det? Ordføreren har stadig ikke svaret på mit spørgsmål, så nu vil jeg gerne bede om et svar.

Kl. 10:22

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 10:22

Christian Rabjerg Madsen (S):

Det er korrekt, at fru Susie Jessen er journalist og i den egenskab også tidligere har interviewet mig og var lige så skarp dengang, som fru Susie Jessen er nu. Men mit svar ændrer sig ikke. Jeg mener ikke, at det, at man fra regeringens side med udgangspunkt i at have vurderet oplysninger fra myndigheder, laver en konkret vurdering i forhold til enkeltstående danske børn af IS-krigere, ændrer grundlæggende på, at vi fører en stram udlændingepolitik, og jeg kan

garantere for, at vi vil fortsætte med at føre en stram udlændingepolitik.

Kl. 10:22

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det hr. Ole Birk Olesen fra Liberal Alliance.

Kl. 10:22

Ole Birk Olesen (LA):

Det er kun 7 måneder siden, at vi gik til folketingsvalg, og der var et centralt budskab fra Socialdemokratiet, at hvis vi skulle passe på fremtiden, skulle vi fortsat have fru Mette Frederiksen som statsminister i Danmark. Det er kun 7 måneder siden. Alligevel kan vi nu konstatere, at fru Mette Frederiksen er den slags kandidat til at blive NATO-generalsekretær, som undersøger, om der er realisme i at få posten, før hun beslutter, om hun officielt skal sige, at hun er kandidat til at blive NATO-generalsekretær. I Socialdemokratiets gruppe, kan vi læse i medierne, er man begyndt at snakke om, hvem der skal være statsminister efter fru Mette Frederiksen. Nogle kaffeklubber peger på hr. Nicolai Wammen, andre kaffeklubber peger på hr. Peter Hummelgaard. Hvad mener hr. Christian Rabjerg Madsen og den kaffeklub, han er medlem af, om, hvem der skal passe på fremtiden for Danmark, hvis fru Mette Frederiksen forlader Danmark?

Kl. 10:23

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 10:23

Christian Rabjerg Madsen (S):

Jeg synes almindeligvis, at hr. Ole Birk Olesen plejer at være blandt de skarpeste debattører i Folketingssalen, og man er altid sådan lidt ekstra på mærkerne, når hr. Ole Birk Olesen rejser sig. Men jeg synes, at dét spørgsmål var et oplagt oplæg til smash. For det er nemlig korrekt, at Socialdemokratiet gik til valg på, at fru Mette Frederiksen skulle være statsminister, og det var et valgløfte, vi leverede på. Det er jeg meget stolt over.

Kl. 10:24

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 10:24

Ole Birk Olesen (LA):

Så fik vi ikke svar på, hvem hr. Christian Rabjerg Madsens kaffeklub foretrækker som statsminister efter fru Mette Frederiksen. Men det er dog alligevel påfaldende, at Socialdemokratiet for 7 måneder siden kunne mene, at det er helt afgørende for at passe på fremtiden, at fru Mette Frederiksen fortsat skulle være statsminister. Og i dag er fru Mette Frederiksen den slags kandidat, som er i gang med at undersøge, om det kan betale sig at springe ud som kandidat til en post som NATO-generalsekretær. Har hr. Christian Rabjerg Madsen slet ikke nogen synspunkter om det passende i at bilde befolkningen ind, at fru Mette Frederiksen skulle være statsminister, når hun alligevel ikke vil være det?

Kl. 10:25

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 10:25

Christian Rabjerg Madsen (S):

Statsministeren har jo klart sagt, at statsministeren ikke er kandidat til noget topjob. Og jeg kan så i øvrigt bare bekræfte, at jeg som socialdemokrat støtter statsministeren. Jeg gik til valg på, at den daværende statsminister skulle fortsætte, og jeg er både stolt af, i

forhold til mine vælgere, men også glad for på vegne af Danmark, at det er lykkedes Socialdemokratiet at indfri det valgløfte, og at statsministeren fortsat er fru Mette Frederiksen.

Kl. 10:25

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det fru Mette Abildgaard fra Det Konservative Folkeparti.

Kl. 10:25

Mette Abildgaard (KF):

Tak for det. Statsministeren sagde i sin tale, at det aldrig er for sent at gøre det rigtige, og den opfordring vil jeg rette mod ordføreren i forhold til de universitetsforhandlinger, vi lige nu har gang i. For siden regeringen præsenterede sit udspil, må man jo sige at der har været en meget, meget massiv kritik, også fra økonomer. Senest er Det Økonomiske Råd kommet og har peget på, at det her vil føre til lavere produktivitet og lavere velstand i vores samfund, og universiteterne og de store aftagere fra vores arbejdsmarked adværer alle sammen fuldstændig enstemmigt imod at halvere halvdelen af alle kandidatuddannelser, som regeringen lægger op til. Jeg har egentlig indtryk af, at både Moderaterne og Venstre sådan er til at tale med i den her sag, men jeg frygter lidt, at Socialdemokratiet er lidt dumstædige i den her debat.

Så når statsministeren siger, at det aldrig er for sent at gøre det rigtige, gælder det så også Socialdemokratiets indstilling til det her med en halvering af op mod halvdelen af alle kandidatuddannelser?

Kl. 10:26

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 10:26

Christian Rabjerg Madsen (S):

Socialdemokratiet og regeringen er altid til at tale med. Jeg tror i øvrigt, vi også på skrift har formuleret, at vi ønsker en bred aftale om det her spørgsmål.

Jeg er nødt til at holde fast i, at det, når der er en økonomdebat om, at kortere uddannelser giver en lavere produktivitet, sikkert isoleret set er korrekt, og at der ikke er nogen grund til at betvivle det, men det, som regeringen jo foreslår, er at lave kortere uddannelser målt i tid, javist, og uddannelser med en større kvalitet, med mere undervisning og med mere feedback. Vi lægger i øvrigt op til, at den besparelse, der er, når man går kortere tid på universitetet, ikke alene skal geninvesteres; der skal lægges flere penge oveni, og så får vi pludselig et noget mere komplekst billede.

Jeg er optaget af, at vi har nogle universiteter, som følger med tiden, og universiteterne uddannede for mange år siden professorer og ph.d'er. I dag uddanner de til helt almindelige jobs både i det private erhvervsliv og i vores offentlige sektor, og det skal i højere grad afspejles i uddannelserne i fremtiden. Det er det, jeg synes vi skal diskutere med hinanden.

Kl. 10:27

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Spørgeren.

Kl. 10:27

Mette Abildgaard (KF):

Det, Socialdemokratiet ønsker, og det, regeringen lægger op til, er et eksperiment, og det overrasker mig, for det plejer ikke at være den måde, Socialdemokratiet laver samfundsforandringer på. Men det er lige præcis også et eksperiment, det bliver kaldt af mange af de aktører, som er helt afgørende på det her område. De siger, at man, hvis man vil forsøge sig med det her, så måske i stedet kan gøre det med 5 pct. Det er også det, vi i Det Konservative Folkeparti sammen

med SF og Liberal Alliance har foreslået. Så lad os starte med en forsøgsordning for at prøve at se på, om det her giver den bedre kvalitet, hvad langt de fleste tvivler på, men hvad Socialdemokratiet insisterer på.

Kl. 10:28

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 10:28

Christian Rabjerg Madsen (S):

Jeg synes, at det der med at kalde det et eksperiment er misvisende, og det der med at sige, at man kan gøre det for 5 pct., er jo vist bare lidt det samme som at sige: Den reform var vi så heller ikke med på, og så fik vi heller ikke leveret en strukturel beskæftigelse der.

Så det synes jeg ikke er modigt eller rigtigt. Hvis man gør det alene for 5 pct., vil man jo få nogle uddannelser, som for en meget lille gruppes vedkommende adskiller sig meget. Det, vi gerne vil, er at lave uddannelserne om, sådan at vi får nogle, der er kortere, men mere intensive, og nogle, der er længere og mere specialiserede.

Kl. 10:28

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det hr. Peder Hvelplund.

Kl. 10:28

Peder Hvelplund (EL):

Tak for det. Det er jo velkendt, at vi har en velfærd og i særdeleshed et sundhedsvæsen, som er presset fuldstændig i knæ på grund af kapacitetsmangel, primært fordi vi mangler personale. Indtil nu har svaret fra regeringen så været, at der skulle nedsættes en Sundhedsstrukturkommission, hvor alting skulle kastes op i luften – altså sådan en rigtig hr. Lars Løkke Rasmussen-løsning, hvor vi kigger på det hele med nye øjne – men det løser jo ikke den grundlæggende udfordring, nemlig at vi mangler personale ude i vores sundhedsvæsen.

Regeringen har så annonceret, at man vil afsætte 5 mia. kr. til et løft, men vi kan bare ikke se, hvor midlerne kommer fra, og vi kan ikke se, hvornår det bliver implementeret. Men det, vi kan se, er, at der lige er blevet indgået en økonomiaftale med regionerne, som vi kan konstatere skaber stramme rammer for regionerne, hvilket konkret vil betyde, at der bliver færre ansatte. Og nu er det jo sådan, at patienterne gerne vil behandles af rigtige sygeplejersker og ikke af sygeplejersker, der findes i et excelark. Og sygeplejerskerne vil gerne have rigtige kollegaer, som er af kød og blod, og som bidrager med deres faglighed, og som ikke bare er sygeplejersker i et excelark. Hvorfor er det, at regeringen ikke leverer i de økonomiaftaler, der lige er indgået, så der netop kan skabes tro på et bedre sundhedsvæsen?

Kl. 10:30

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 10:30

Christian Rabjerg Madsen (S):

Det, som hr. Peder Hvelplund påstår her, er simpelt hen ikke rigtigt. Der bliver sagt, at vi har udfordringer i vores sygehusvæsen, og det er jeg enig i, og så bliver der sagt, at det, der er svaret fra regeringen, er en Sundhedsstrukturkommission.

Det er rigtigt nok, at vi har nedsat en kommission på sundhedsområdet for at kigge på, hvordan vi på den lange bane sikrer et sundhedsvæsen, som er bedre end i dag, men vi har jo på den korte bane vedtaget en vinterhjælpepakke, som jeg i øvrigt tror spørgerens parti var med i. Den skulle give bedre mulighed for at aflønne

for ekstraarbejde, så man kan fastholde folk. Vi har også lavet en akutpakke, som gør noget af det samme; den giver bedre mulighed for vagtdeling, for ansættelse af international arbejdskraft og for at lønne yderligere, hvis man tager ekstraarbejde. Og så har vi i øvrigt sagt, at vi ønsker at afsætte 3 mia. kr. fuldt implementeret til grupper i det offentlige, hvor der er udfordringer med at tiltrække og fastholde folk.

Så ja, vi skal kigge på sundhedsvæsenet på den lange bane, men vi skal også handle her og nu, og det er derfor, regeringen gør det.

Kl. 10:30

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 10:30

Peder Hvelplund (EL):

Hvorfor i alverden leverer man så ikke i økonomiaftalen? Hvorfor giver man ikke patienterne og det personale, der arbejder derude, håb om, at man reelt vil investere, i stedet for at lave en stram aftale? Det synes jeg ordføreren skal svare på.

Så synes jeg i øvrigt også, at ordføreren skylder et svar på det udmærkede spørgsmål fra fru Pia Olsen Dyhr om, hvorfor regeringen ikke vil levere på den aftale om at sikre vores drikkevand, som der var flertal for både før og efter valget.

Kl. 10:31

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 10:31

Christian Rabjerg Madsen (S):

Jeg sagde klart, at regeringen er meget optaget af, at vi passer godt på drikkevandet, og det vil vi gerne lave aftaler om, men vi har behov for at få vidensgrundlaget på plads først. Når vi laver en aftale med regionerne, som er tilbageholdende, hænger det sammen med, at vi i øjeblikket har en inflation, som er på 5-6 pct. efter at have været oppe på 10 pct. Og hvem er det, som jeg sagde tidligere, der betaler prisen, hvis inflationen vedvarende er høj? Det er de mennesker, der har mindst. Det er den enlige forsøger. Så det er af hensyn til den sociale balance i det her samfund, at vi fører en ansvarlig økonomisk politik, som dæmper inflationen, sådan at prisen på havregryn bliver lavere. Det er ikke et stort problem, hvis man har den løn, som vi her i salen har, men det er et stort problem, hvis man som enlig forsøger og sosu-assistent tjener 23.000 kr. om måneden.

Kl. 10:32

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Så er tiden ved at være gået, så vi når kun én spørger mere, og det er hr. Peter Skaarup. Værsgo.

Kl. 10:32

Peter Skaarup (DD):

Tak til ordføreren for at forsøge at svare. Jeg synes ikke rigtig, det lykkedes omkring Islamisk Stat og de kvinder, som regeringen har inviteret til Danmark. Vi ved nu, at der kommer en række kvinder og børn fra Islamisk Stat modsat det, statsministeren tidligere har sagt, både mens statsministeren har været statsminister i den her regering og i den tidligere regering.

Men jeg er lidt nysgerrig på den sidste tilbageblevne kvinde fra Islamisk Stat. Kan ordføreren så i det mindste, når man nu ikke rigtig svarer på de spørgsmål, der er stillet, svare på, om regeringen kan garantere, at nu er det slut – nu er det helt slut – med at tage folk fra Islamisk Stat til Danmark?

Kl. 10:33

Kl. 10:35

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 10:33

Christian Rabjerg Madsen (S):

Jeg står her jo for at svare på vegne af Socialdemokratiet, og jeg kan garantere, at Socialdemokratiets position er uændret.

Jeg synes ikke, det er helt rimeligt at påstå, at jeg ikke svarer på spørgsmålene, men vi er uenige om præmissen i spørgsmålet. For den stramme udlændingepolitik, som Socialdemokratiet er garant for, og som jeg står på mål for og synes er afgørende vigtig, er ikke ændret af, at man foretager en konkret vurdering i forhold til et enkelt barn af en IS-kriger. Det ændrer ikke på vores grundlæggende udlændingepolitik, så jeg mener, det er noget pjat at blande de to størrelser sammen.

Det er også derfor, jeg svarer ved at fastholde, at vi fører en stram udlændingepolitik. Og ikke alene fastholder vi en stram udlændingepolitik, vi udbygger den eksempelvis med 37 timers arbejdspligt, som vi har talt om for længe, og som vi nu handler på. Og så fremhæver jeg også, at vi har et lavere antal, end da fru Inger Støjberg var minister på området, siddende i vores udrejsecentre, fordi vi har taget fat i forhold til at få sendt folk hjem. Det er jeg stolt af.

Kl. 10:34

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 10:34

Peter Skaarup (DD):

Det er rigtig, rigtig interessant tale, hr. Christian Rabjerg Madsen kommer med. Det var bare slet ikke det, jeg spurgte om. Prøv lige at spole filmen tilbage, og hør engang, og gentenk, hvad det var, spørgsmålet var. Spørgsmålet var: Vil regeringen og Socialdemokratiet, som hr. Christian Rabjerg Madsen repræsenterer her i dag, garantere, at nu er det slut med at tage folk fra Islamisk Stat til Danmark med alle de problemer, det giver, med ressourcer og med utryghed? Det koster mange penge, ikke også, hr. tidligere finansordfører? Kan vi ikke godt få et svar: Er det slut nu?

Kl. 10:34

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Tak. Så er det ordføreren.

Kl. 10:34

Christian Rabjerg Madsen (S):

En ting er midlerne, men når Socialdemokratiet er imod, er det jo, fordi vi er bekymret for Danmarks sikkerhed. Den socialdemokratiske holdning til det, spørgeren spørger om, er uændret. Så derfor har jeg svaret krystalklart.

Jeg er bare uenig i, at man gør spørgsmålet om konkrete vurderinger om ganske få børn født af IS-krigere til et spørgsmål om vores udlændingepolitik. Vi står vagt om den faste udlændingepolitik, vi kommer til at fastholde den faste udlændingepolitik, og vi kommer endda til at udbygge den, for det er klart i Danmarks interesse, og vi arbejder benhårdt på, at EU følger med og også implementerer vores asylpolitik i international skala.

Kl. 10:35

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Så siger vi tak til hr. Christian Rabjerg Madsen. Den næste er hr. Morten Dahlin fra Venstre. Velkommen til.

(Ordfører)

Morten Dahlin (V):

Hold da op, det har godt nok været et vanvittigt halvt år. Jeg havde aldrig troet, at jeg i den her grad skulle gå på kompromis med mig selv og tilsidesætte alt, hvad jeg plejede at kæmpe for. Til tider har jeg totalt mistet overblikket, og søvnløse nætter er der mange af. Helt ærligt, nogle gange har jeg svært ved helt at genkende mig selv.

Men sådan må det jo være, når man vælger at sætte et barn i verden. Jeg er nemlig blevet far til en fantastisk lille pige. Det er skønt, men også hårdt. Og så sætter det tingene i perspektiv. Jeg kan mærke, at jeg synes, det er svært at tage hjemmefra om morgenen, særlig når jeg ved, at jeg ofte først er hjemme igen, når hun sover. Så hvorfor gør jeg det egentlig? Jeg gør det, fordi jeg tror på, at jeg kan spille en lille rolle i at skabe en bedre fremtid for min datter, en bedre fremtid for mit land. Det er derfor, jeg er i politik: for at gøre en forskel.

Det er også derfor, jeg er Venstremand. For det ligger i Venstres dna, at vi tror på, at tingene kan blive bedre. Vi skal ikke fra Christiansborg detailstyre hvordan, men vi skal skabe rammerne, så danskerne i forpligtende frivillige fællesskaber kan rykke samfundet i den rigtige retning. Men det kræver så selvfølgelig også, at der er nogen her i Folketinget, der tager ansvar for at skabe de rigtige rammer – nogen, der vil gøre en forskel. Det vil Venstre.

Man kan bare se på den seneste finanslov. I de 3½ år med den tidligere regering var der nul blå partier med i regeringens finanslovsaftaler, nul. Med Venstre i regeringen har vi flyttet den økonomiske politik, så hele tre blå partier kunne se sig selv i årets finanslov. Det er et bevis på, at noget har flyttet sig – at Venstre gør en forskel.

Lad mig bare fremhæve én ting fra finansloven. I Venstre mener vi, at danskerne skal have lov at beholde nogle flere af deres egne penge. Det gælder både lønmodtagere, selvstændige og virksomheder. Men med 90 røde mandater var der udsigt til det modsatte. Derfor tog vi ansvar og gik i regering, og allerede i første finanslov kom der en skattelettelse på 1 mia. kr. til virksomhederne, der nu i stedet for at aflevere pengene til skattefar kan bruge dem på at energirenovere, klimaforbedre og forbedre Danmarks store og små bysamfund. Venstre gør en forskel.

Det gør vi også for Gert. Han er 68 år, han er fra Grindsted, og han arbejder stadig væk som murer, selv om han har nået pensionsalderen. Folk som Gert fortjener en stor tak, og vi skal være meget bedre til at holde vores dygtige seniorer på arbejdsmarkedet. Gert gør, præcis hvad vi beder ham om: tager en ekstra tårn på jobbet. Men i dag bliver han økonomisk straffet for sin indsats, fordi han bliver modregnet i sin pension. Det giver ikke mening. Det er ikke i orden. Det skal kunne betale sig at arbejde. Derfor gør vi nu noget ved det. I morgen fjerner vi sammen med et bredt flertal modregningen for arbejdende pensionister, vel at mærke med tilbagevirkende kraft fra årets begyndelse. 50.000 arbejdende pensionister vil i gennemsnit få 30.000 kr. ekstra om året ved at blive på arbejdsmarkedet. Vi gør en forskel for folk som Gert.

Også for de unge sker der forbedringer. I Venstre kæmpede vi imod aftalen om tvangsfordeling af gymnasieelever. Det gjorde vi, fordi Marcus fra Karlslunde ikke skal tvinges hen på en anden skole, fordi hans forældre tjener for meget eller for lidt. Det er ikke forældrenes pengepung, der skal afgøre, hvor han må gå i skole. Derfor tog vi ansvar. Vi gik i regering, og derfor – og kun derfor – er aftalen om tvangsfordeling nu væk, og det frie skolevalg er tilbage. Vi gør en forskel for unge som Marcus.

Når Marcus så er færdig med gymnasiet, skal han jo finde noget andet at lave. Måske skal han ind og springe soldat, og det bliver en markant anderledes oplevelse, end da jeg selv aftjente min værnepligt. Med regeringens udspil til et nyt forsvarsforlig har vi nu

endelig en plan, der sikrer, at vi kan leve op til de økonomiske løfter, vi har givet til vores NATO-allierede.

Kl. 10:40

Det betyder, at vi kan renovere kaserne, at vi kan styrke og forlænge værnepligten, og at vores dygtige soldater kan få det nødvendige udstyr. Og så vil vi stadig væk, for det er vigtigt, kunne give en massiv støtte til ukrainernes frihedskamp. Vi gør en forskel for Danmarks sikkerhed og Europas frihed.

Selv om meget går godt i vores sundhedsvæsen, er der også her brug for forbedringer. Alt for mange venter nemlig al for lang tid på behandling. Det kan vi helt ærligt ikke være bekendt; det skal vi gøre bedre. Venstres sundhedsminister har allerede sikret, at private aktører til en lavere pris kan behandle flere patienter. Det vil sikre, at flere bliver behandlet til tiden. Det skylder vi dem. Samtidig giver den stærke danske økonomi os nu mulighed for, at vi kan foretage en massiv investering i kræftbehandlingen, så de, der bliver ramt af kræft, får en bedre og hurtigere behandling, sådan at flere forhåbentlig overlever den forfærdelige sygdom. Vi gør en forskel for patienterne.

Her vil jeg så gerne lige stoppe op og bringe en advarsel: Jeg er meget bekymret for den reformangst, der spreder sig her på Christiansborg både hos røde og blå partier. Fordi den danske økonomi står stærkt, konkurrerer partier fra højre til venstre nu om, hvem der hurtigst kan aflyse og tilbagerulle ansvarlige økonomiske reformer. Men angsten for reformer bygger på en forfejlet analyse, for reformer handler ikke kun om penge, de handler om mennesker. På flere sygehuse står der senge tomme, ikke fordi der mangler patienter eller penge, men fordi sygeplejerskerne ikke er der. I det private erhvervsliv må de takke nej til ordrer, fordi de ikke kan finde den nye medarbejder, de har brug for. Reformen handler derfor ikke om tørre tal i et regneark; reformer handler om at skaffe flere elektrikere, ingeniører og programmører til vores virksomheder, om at skaffe flere pædagoger til at passe godt på vores børn og om at skaffe flere uddannede medarbejdere til vores sygehuse, så vi får verdens bedste sundhedsvæsen. Derfor er reformer den rigtige vej at gå, hvis vi fortsat vil kunne gøre en forskel.

Og det vil vi i Venstre, for vi er slet ikke færdige; vi er kun lige begyndt. Vi kommer til at sænke skatten for de familieejede virksomheder, der har tjent Danmark i generationer. Venstre gør en forskel.

Vi kommer til at sænke skatten for 3 millioner lønmodtagere og selvstændige. Venstre gør en forskel.

Vi kommer til at halvere topskatten for 250.000 hårdtarbejdende danskere. Venstre gør en forskel.

Vi kommer til at indføre en arbejdspligt, så indvandrere, der kommer til Danmark, skal bidrage. Venstre gør en forskel.

Vi kommer til at implementere flere grønne aftaler som den, der netop er indgået om havvindenergi. Venstre gør en forskel.

Og det tror jeg danskerne forventer af os alle sammen herinde i Folketingssalen. Jeg tror, de forventer, at vi gør en forskel.

Men det gør man ikke bare ved at brokke sig på sociale medier eller sætte sig over i hjørnet med korslagte arme og sige nej. Det gør man ved at sige ja og tage ansvar. Det gør vi i Venstre.

Er det altid lige elegant? Næh. Får vi altid alting igennem, præcis som vi gerne vil have det? Nej. Men når jeg kysser min datter farvel om morgenen, ved jeg med mig selv, at når jeg kommer på arbejde, er jeg med til at gøre en forskel ved at trække Danmark i den rigtige retning, hvor de frivillige fællesskaber bliver styrket, hvor det enkelte menneskes frihed står centralt, og hvor økonomien er så stærk, at det kan være med til at gøre en forskel for virksomhederne, for de ældre, for de unge, for forsvaret og for patienterne. For det er jo i bund og grund det, politik handler om for os i Venstre: at tage ansvar og at gøre en forskel. Tak for ordet.

Og så skal jeg nævne, at vi naturligvis tilslutter os vedtagelsesteksten, som den tidligere ordfører læste op på vegne af S, V og M.

Kl. 10:45

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Tak til ordføreren. Der er en række korte bemærkninger, og den første er til fru Pia Olsen Dyhr.

Kl. 10:45

Pia Olsen Dyhr (SF):

Først tak for en flot Venstretale, det må man sige, hvor Venstre var i centrum, og tillykke med datteren. Jeg ved, hvilket ansvar det giver at få især en datter. De stiller store krav til en og de bliver ved med at jage en, i forhold til at man skal sikre fremskridt. Derfor vil jeg også gerne spørge ordføreren om et af de områder, som jeg mærker at de unge er allermost optaget af i de her år, og som min datter i hvert fald løfter en pegefinger over for os politikere om, og det er selvfølgelig klimaet. Vi skal nå i mål med en 2025-målsætning, og det kræver meget hårdt arbejde, for 2025 er som sagt kun 2 år væk, og det skal vi, hvis vi skal leve op til vores klimaforpligtelser, og det tror jeg også ordførerens datter vil forvente at ordføreren leverer på. Det er jo ikke sikkert, men det tror jeg der er en ret stor sandsynlighed for.

Så derfor vil jeg spørge ordføreren, hvad Venstre her egentlig arbejder for. For alle målinger viser, at regeringen lige nu ikke når målet. Det er regeringens egne beregninger fra Energistyrelsen, der viser det i fremskrivninger. Så jeg vil spørge, om Venstre nu vil arbejde for, at der kommer en akutplan for klimaet, så vi kan nå 2025-målet.

Kl. 10:46

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 10:46

Morten Dahlin (V):

Tak for spørgsmålet, og spørgeren har ganske givet ret i, at min datter kommer til at jage mig på en række områder. Lige nu jager hun mig primært for at få skiftet ble, og det er en ret væsentlig opgave, som jeg meget hurtigt har opbygget en ret stor ekspertise i.

Jeg er helt enig i, at vi har en massiv udfordring med vores klima. Vi skal nå vores klimamålsætning både i 2025, vi skal nå den i 2030, og vi skal nå den i 2050. Det skylder vi både os selv, vores jord og fremtidige generationer, og derfor mener jeg, at vi skal trække på en lang række ting. Vi skal have gjort transporten grønnere, og jeg er meget glad for, at der i går aftes blev indgået en bred politisk aftale, der nu sørger for, at vi sætter turbo på accelerationen af havvind. Det er ret massivt, det er ret ambitiøst, det er ret grønt, og jeg er glad for, at et bredt flertal er med, og på den måde tror jeg ikke, at vi kun skal kigge ét sted hen, men at vi skal trække mange forskellige værktøjer op af værktøjskassen, når det handler om at lave den grønne omstilling.

Kl. 10:47

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Spørgeren.

Kl. 10:47

Pia Olsen Dyhr (SF):

Nu sagde ordføreren i sin tale, at ordføreren var bekymret for, at Folketinget led af en reformangst. Der skal ikke være nogen tvivl om, at SF har en reformiver, når det gælder omstillingen i forhold til klimaet. Jeg er desværre lidt bekymret for, om Venstre har den samme iver i forhold til reformer på klimaområdet, da Venstre ikke

var en del af den oprindelige aftale omkring 2025. Det er jo derfor, jeg specifikt stiller spørgsmålet i forhold til 2025.

Vil Venstre være villig til at gøre det, der skal til, for at vi når målet i 2025?

Kl. 10:48

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 10:48

Morten Dahlin (V):

Ja, vi skal nå vores klimamål, og det har regeringen også anvist en vej for at gøre, bl.a. ved at kigge på transportområdet i forhold til 2025-målet.

Må jeg så ikke bare sige noget i forhold til reformer? Jeg mener ikke, at man kan påstå, at man tager den grønne omstilling seriøst, hvis man ikke er indstillet på at lave de reformer, der gør, at der eksempelvis kommer flere elektrikere. Altså, det er svært at sætte strøm til maskinerne i industrien, hvis der ikke er flere uddannede elektrikere. Og hvis vi derfor skal løfte vores velfærdssamfund, samtidig med at vi styrker vores forsvar, samtidig med at vi styrker de private virksomheder, samtidig med at vi kommer i mål med den grønne omstilling, så er der også her brug for markante reformer.

Kl. 10:49

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det fru Inger Støjberg.

Kl. 10:49

Inger Støjberg (DD):

Tak for det. Nu sagde hr. Morten Dahlin, at han ikke kunne kende sig selv. Jeg kan heller ikke kende hr. Morten Dahlin, og jeg kan heller ikke kende Venstre. Så langt, så godt. Men jeg kan dog godt, vil jeg sige, genkende hr. Morten Dahlins stolthed over sin datter. For heroppe på forreste række ser vi ofte billeder, og hun er også sød.

Når det er sagt, var en af de ting, som hr. Morten Dahlin sagde i sin tale, at vi skal gøre en forskel for virksomhederne. Men, hr. Morten Dahlin, det skulle jo helst være en positiv forskel, og det er jo det stik modsatte, man gør. Når man f.eks. nu her indfører en kilometerafgift på vognmændene, på lastbilerne, er det det stik modsatte. Lige nu kommer man til at indføre en afgift, der betyder – og det er regeringens egne tal – at hver tiende lastbil nu bliver parkeret i garagen. Det er da ikke at gøre en positiv forskel for virksomhederne.

Kl. 10:50

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 10:50

Morten Dahlin (V):

Tak til fru Inger Støjberg for spørgsmålet, og tak for at afsløre, at jeg nu er blevet til ham, som jeg for få måneder siden ikke forstod, som render rundt og viser billeder af mit barn til alle mulige, der dybest set ikke har lyst til at kigge på dem, men også tak til fru Inger Støjberg for at tage positivt imod billederne.

Det er rigtigt, at vi skal gøre en positiv forskel for virksomhederne med bedre rammevilkår. Derfor har vi sænket skatterne i forbindelse med finansloven, derfor kommer vi eksempelvis til at sænke generationsskifteskatten, og derfor kommer vi til at lave en iværksætterstrategi. I forhold til afgiften om lastbiler står vi jo på mål for det samlede regeringsgrundlag, men afgiften blev lavet af et rødt flertal før valget, et rødt flertal, der stadig væk eksisterer. I den situation vælger Venstre så ikke bare at tage ud og besøge

en vognmand, tage et billede af det og smide det op på de sociale medier og sige, at hvor er alting galt. Nej, vi sætter os ind til bordet og spørger, hvordan vi her kan lave nogle forbedringer, eksempelvis ved at lade vognmændene laste deres biler noget længere og noget tungere, hvad der giver dem en konkret besparelse på 1 mia. kr., og ændre profilen på kilometerafgiften, så den bliver højere i byerne og lavere derude, hvor man skal køre langt, altså ude på landet.

Så er vi jo slet ikke færdige endnu. Jeg ved, at transportministeren arbejder med at udvide forsøgsordningen med dobbeltrailere, så man kan køre med dobbelt så meget last. Det er godt for vognmandens pengepung, og det er godt for klimaet. Så vi gør en forskel.

Kl. 10:51

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 10:51

Inger Støjberg (DD):

Men det er jo stadig væk bare ikke en positiv forskel, man gør, når man indfører en afgift som den her. Tror hr. Morten Dahlin, at det var for sjov, at vejene var blokeret her for nylig? Nej, det var det ikke. Men det er jo, fordi vi har med en branche at gøre, der nu står i en desperat situation, og hvem er det, man kommer til at vælte de her udgifter over på? Ja, det er forbrugeren.

Så nu har hr. Morten Dahlin ikke bare gjort det sværere at drive virksomhed og mere vanskeligt at drive virksomhed, men hr. Morten Dahlin har også gjort det dyrere at være dansker. Det er da stik modsat det, Venstre og hr. Morten Dahlin førhen har stået for. Så ja, jeg kan godt forstå, at hr. Morten Dahlin og Venstre har svært ved at kende sig selv.

Kl. 10:51

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 10:51

Morten Dahlin (V):

Den her regering kommer til at sænke skatter og afgifter for danskerne, der står op om morgenen og går på arbejde, og også for de dygtige virksomheder, der er selve grundlaget for vores velstand. Men der er jo her en ret stor forskel på politik. Altså, det flertal, der lavede den afgift på lastbiler, eksisterer stadig væk, og så kan man vælge to muligheder. Man kan vælge at gøre som Danmarksdemokraterne, altså at tage ud og besøge en vognmand og lægge det op på de sociale medier og sige, at alt er galt. Men afgiften kommer jo stadig væk. Eller man kan sætte sig ind og lave nogle konkrete forbedringer, f.eks. at give vognmændene en milliardbesparelse på, at de kan laste deres biler noget tungere, eksempelvis ved at kigge på, om man kan lave forsøg med syvakslede lastbiler, så de kan køre noget mere gods til den samme pris. Det sparer dem for nogle penge, og det er godt for klimaet.

Kl. 10:52

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det hr. Alex Vanopslagh.

Kl. 10:52

Alex Vanopslagh (LA):

Jeg vil gerne tale om sundhedspolitik, hvor Venstre i hvert fald tidligere har gjort en stor forskel og har mulighed for det nu i regering og med ministerposten. Noget af det, som man for et par måneder lagde op til, og som jeg egentlig syntes var en god idé, var at se, hvor det er, vi kan bruge kapaciteten hos de private hospitaler til at aflaste det offentlige. Så der blev indledt et samarbejde mellem Sundhed Danmark, altså dem, der organiserer de private hospitaler,

og regionerne og Sundhedsstyrelsen, og de private hospitaler i Danmark fandt 81 områder med lang ventetid, hvor de siger, at de har kapacitet til at aflaste det offentlige. Men regionerne vil kun af med 11 af dem. Det var på 11 områder, man sagde, at her kan vi bruge den private kapacitet, men for 70 områder har man ikke taget imod den mulighed.

Nu har vi hørt en hel tale om, hvordan Venstre gør en forskel. Jeg vil egentlig bare gerne høre ordføreren, hvordan ordføreren kan forsvare, at der på 70 områder er nogle private sygehuse i Danmark, der siger, at de kan afhjælpe ventelisterne, men at man ikke har taget imod det. Det synes jeg er uforståeligt.

Kl. 10:53

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 10:53

Morten Dahlin (V):

Men jeg kan slet ikke genkende det billede af virkeligheden. Det er ikke den opfattelse, jeg har, af, hvordan tingene forholder sig. Det er jo faktisk heller ikke den opfattelse, Liberal Alliance har. Liberal Alliance kom jo til – jeg tror, det var uforvarende – for ikke særlig mange uger siden at rose, at der nu var flere private aktører på sundhedsområdet, og at de tog en større andel af ansvaret, en større andel af behandlingerne. Det hyldede man faktisk fra Liberal Alliances side. Derfor har jeg ikke haft mulighed for at sige tak til hr. Alex Vanopslagh, men det vil jeg gerne gøre nu: Tak for rosen til Venstres liberale sundhedsminister, der har forhandlet en akutplan på plads med regioner og med privathospitaler, der lader dem overtage en større del af opgaverne, så vi kan få nedbragt ventelisterne. For det er jo det, der er det væsentligste. Det er jo at nedbringe ventelisterne.

Men ikke nok med det, sundhedsministeren formåede faktisk også at forhandle en rabat hjem. Så det, vi har fået der, er: en akutaftale, der laver kortere ventelister, med flere private aktører til en lavere pris. Hov, det lyder næsten som fornuftig, liberal Venstrepolitik.

Kl. 10:54

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 10:54

Alex Vanopslagh (LA):

Det er jo derfor, jeg spørger, hvorfor vi ikke får mere af det. Jeg startede også med at rose det. Det er da dejligt, at der nu er 11 områder, hvor man siger, at her kan vi nedbringe ventelisterne ved at bruge de private.

Der er så 70 andre områder, hvor man enten har fået et nej, eller hvor man har fået at vide: Arh, det skal vi lige se på. Det synes jeg er uforståeligt. Det er jo god liberal politik: kortere ventelister for færre penge.

Så er der en principiel modstand i regeringen og hos Venstre mod, at man bruger den private kapacitet dér, hvor det er oplagt, men hvor man alligevel har sagt nej? Det er sådan set det, jeg spørger ind til. Jeg kritiserer jo ikke det, man har gjort. Jeg spørger ind til, hvorfor det er, man ikke gør noget mere af det.

Kl. 10:55

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 10:55

Morten Dahlin (V):

Jamen jeg kan ikke genkende det billede af virkeligheden, og jeg må undre mig en lille smule over, at ordføreren i al seriøsitet stiller mig det spørgsmål, om vi har en ideologisk modstand mod privat capaci-

tet i sundhedsvæsenet. Jeg har lige stået og fremhævet, hvordan der er blevet forhandlet en akutaftale med de private aktører, der skal lave flere behandlinger for en lavere pris.

Så jeg kan slet ikke genkende det billede, hr. Alex Vanopslagh fremmaner. Og nej, i Venstre er vi ikke sat i verden for at bekæmpe privathospitaler. Vi er sat i verden for at bekæmpe ventelister i sundhedsvæsenet.

Kl. 10:55

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det hr. Søren Pape Poulsen.

Kl. 10:55

Søren Pape Poulsen (KF):

Tak for det. Tak for talen. Jeg har ellers haft det sådan med den her regering, at jeg tænkte, det var sådan en såkaldt teknokratisk regering, et fornuftsægteskab; der var ikke meget passion i den regering.

Det var, lige indtil jeg læste Berlingske med et dobbeltinterview med hr. Morten Dahlin og hr. Christian Rabjerg Madsen, de to politiske ordførere. Der var passion. Det var kærlighed mellem mænd, når det er allerallermest. Altså, jeg har aldrig set noget så glædeligt – nu stod man sammen, om alt det gode, man skulle gøre sammen – så jeg må trække mine ord om det tilbage.

Men jeg vil gerne tage fat i det, som der bliver talt om, med reformangst, og jeg er meget enig med ordføreren i, at vi jo ikke skal have reformangst. Men skal vi så ikke begynde at sætte os ned – og hvis det er for betændt, så begynde i et lukket rum – og kigge på alle de tilbagetrækningsordninger, vi har i Danmark, og skabe rigtige reformer med store arbejdsudbud, hvor det virkelig rykker noget?

Kl. 10:56

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 10:56

Morten Dahlin (V):

Tak til spørgeren. Og nu skal jeg jo ikke begive mig ud i en spekulation om spørgerens privatliv, men jeg vil sige, at hvis interviewseancen mellem hr. Christian Rabjerg Madsen og mig selv er det mest eksplosive kærlighedsforhold mellem mænd, som spørgeren har oplevet, tror jeg, at spørgeren har noget at glæde sig til i sit fremtidige kærlighedsliv. Det vil jeg sige.

Jo, vi skal også kigge på tilbagetrækningsområdet. Regeringen har jo i regeringsgrundlaget lagt vores model frem, hvor man sam-tænker to modeller, forenkler, lægger dem sammen. Det giver både noget i forhold til at skaffe mere arbejdskraft og, synes vi, en god balance i forhold til at give mennesker en værdig afslutning på deres arbejdsliv.

De tanker, regeringen har, drøfter vi jo meget gerne med Folketingets partier, for vi ønsker at lave brede aftaler, og vi har lagt det frem, vi mener er det mest balancerede udgangspunkt i forhold til også at kigge på tilbagetrækningsområdet.

Kl. 10:57

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 10:57

Søren Pape Poulsen (KF):

Jeg kan berolige ordføreren med, at det ikke er det hedeste, jeg har oplevet, men det skal vi nok ikke nærmere ind i. Jeg kunne bare godt tænke mig at sige til hr. Morten Dahlin, at jeg godt ved, at nu har man skibet sig ind i det her regeringsprojekt, men til hver en tid vil jeg sige: Kom hjem, kom hjem – vi vil stå med åbne arme og lave dejlige borgerlige reformer, hvor vi virkelig tager fat i nogle ting. Så

er det kun et spørgsmål om tid, hvornår den nuværende statsminister falder, og så kan vi lave et godt regeringsalternativ sammen.

Kl. 10:58

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 10:58

Morten Dahlin (V):

Jeg bliver lidt nervøs, når hr. Søren Pape Poulsen på den ene side står og taler om hede forhold mellem mænd og på den anden side inviterer mig hjem på privatadressen. Altså, det gør jeg. Men jeg er jo et liberalt menneske, så det kan godt være, jeg skal slå et smut forbi Viborgeggen.

Den her regering er født med et offensivt regeringsprogram, og jeg ville ønske, der var nogle flere partier, også Det Konservative Folkeparti, der ikke bare sagde nej og nej og nej og sendte breve om, at man ikke vil være med til at lave en uddannelsesreform og foreslår at tilbagerulle noget af det, regeringen allerede har gjort, og som i stedet for – ikke bare i kronikker og i medierne, men også i virkeligheden – meldte sig på reformsporet. Det har Danmark brug for. Danmark har brug for, at Det Konservative Folkeparti også gør en forskel her.

Kl. 10:59

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det hr. Peder Hvelplund.

Kl. 10:59

Peder Hvelplund (EL):

Tak for det. Jeg vil også gerne helt utraditionelt starte med at rose hr. Morten Dahlin for talen. For det lykkedes mig faktisk at finde to ting i den her tale, som jeg var helt enig i, og det er faktisk, kan man vel sige i forhold til de standarder, vi normalt opererer med – det kender ordføreren og jeg jo hinanden godt nok til at sige – godt scoret.

Den ene ting er det der fuldstændig identitetsforændrende i at få et barn. Det kan jeg kun bekræfte, og det er heldigvis noget, der fortsætter resten af livet. Den anden ting er, at ordføreren sagde, at reformer handler om mennesker – det sagde ordføreren ordret. Det er jeg også fuldstændig enig i, for det handler jo lige præcis om mennesker, når regeringen f.eks. vælger at lette beskatningen for virksomhedsarvinger og samtidig taler om at forringe seniorpensionen.

Det har jo konkrete konsekvenser for konkrete mennesker. Det handler bare om, hvilke mennesker det er, man gør det nemmere for, og hvem man gør det sværere for. Og der har regeringen jo været fuldstændig klar i sin politik.

Det fører mig også frem til det her spørgsmål om, at der har udfoldet sig en debat i Avisen Danmark omkring fremtidens velfærdssamfund, hvor udenrigsministeren har peget på, at der var behov for, at vi skulle overgå til en større privatfinansiering af velfærden, hvorimod justitsministeren har talt om, at vi skulle investere i velfærden og sikre universelle ydelser. Hvor står Venstre henne i den debat?

Kl. 11:00

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:00

Morten Dahlin (V):

Tusind tak for spørgsmålet. Lad mig gribe fat i en ting, som jeg synes ordføreren måske med vilje fremstillede lidt karikeret: skattelettelser til virksomhedsarvinger. Ej, det, der er tale om her, er, at vi vil reducere generationsskiftebeskatningen for familieejede danske virksomheder med en tredjedel.

Det vil vi gøre, fordi vi faktisk gerne vil have, de bliver i Danmark, og hvis det er alt for dyrt for dem at lade virksomheden gå videre fra mor til datter eller fra far til søn, er alternativet, at de bliver opkøbt af eksempelvis udenlandske kapitalfonde. Så vi gør jo sådan set det her, fordi vi gerne vil beskytte gode, solide danske arbejdspladser, særlig i landdistrikterne, hvor de familie- og ejerledede virksomheder udgør en rigtig stor del.

Så er der spørgsmålet om fremtidens velfærdssamfund. Vi har i Venstre ikke en eller anden hemmelig skuffeplan om at indføre en masse brugerbetaling. Men jeg vil gerne sige, at den analyse, som udenrigsministeren, der lige har rejst sig fra sin plads i salen, kommer med, af, at vi ser et stigende forventningspres på kvaliteten i velfærd, og at det bliver vi nødt til at håndtere seriøst, er jeg helt enig i – og jeg håber, ordføreren vil spørge mig om, hvad jeg mener med det, så jeg lige om lidt har tid til at uddybe det.

Kl. 11:01

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 11:01

Peder Hvelplund (EL):

Jamen det tror jeg godt jeg ved hvad ordføreren mener med, for det er jeg sådan set enig i. Det er jo klart, at når vi har en velfærd og et sundhedsvæsen, som er presset på kapacitet – primært på grund af mangel på dygtigt personale – handler det om, hvem der får adgang til den begrænsede kapacitet, der er.

Hvis man vælger at gå privatiseringsvejen, betyder det jo, at det er dem med den rigtige forsikring, dem med den største pengepung, som får en privilegeret adgang til den begrænsede kapacitet, hvorimod man, hvis man vælger at have universelle ydelser, sikrer, at det bliver behovsbestemt, altså at det er dem, der har størst behov for behandling, som bliver behandlet først. Hvilken vej vil Venstre gå der?

Kl. 11:02

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:02

Morten Dahlin (V):

Jeg kan jo bruge mig selv som eksempel på en af de udfordringer, vi står over for: Da mine forældre kunne aflevere mig i en daginstitution, var de lykkelige over, at der var nogen, der gad at passe på deres knægt. Det havde de ikke selv været vant til fra barnsben af. Nu er det min generation, der skal have børn i daginstitutioner, og så begynder der jo at komme krav om minimumsnormeringer og sansestuer, vegansk mad, og jeg ved ikke hvad, fordi folk bliver mere kvalitetsbevidste og kommer til at efterspørge en højere kvalitet.

Kan vi nødvendigvis efterkomme det inden for rammerne af den måde, vores velfærdssamfund er skruet sammen på lige nu? Det kan jeg godt være i tvivl om, og derfor bliver vi nødt til at have en diskussion om, hvordan vi løser det her strukturelt på lidt længere sigt.

Kl. 11:02

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det hr. Martin Lidegaard.

Kl. 11:02

Martin Lidegaard (RV):

Tak. Tillykke til hr. Morten Dahlin med barnet. Jeg kan bekræfte, at det er det største, man kan opleve, og jeg kan også helt genkende følelsen af, at det at kunne give et Danmark og et samfund videre,

der er mindst lige så godt som det, vi fik af vores forældre, også er det, der er allerøverst på min og Radikales dagsorden.

Kl. 11:05

Ordføreren nævnte jo en lang række vigtige områder i sin tale, og jeg kunne egentlig godt tænke mig at stille det samme spørgsmål til Venstres ordfører, som jeg stillede til Socialdemokratiets ordfører. Hvis vi af de nye penge, vi har fået, tager 100 kr., hvordan ønsker Venstre så egentlig groft sagt – det er jo ikke noget, jeg vil holde ordføreren op på – at prioritere de midler inden for alle de områder, som ordføreren har nævnt? Altså, vi har en bunke, vi kan bruge til børn, unge, forebyggende indsatser, klima og miljø – kort sagt: fremtiden. Vi har en anden bunke, vi kan bruge til sundhed, ældre, det demografiske træk osv., og så har vi den tredje bunke, som ordføreren også nævnte, som vi kan bruge til skattelettelser i forskellige varianter. Hvordan vil ordføreren egentlig prioritere mellem de tre ting?

Kl. 11:03

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:03

Morten Dahlin (V):

Tak for spørgsmålet. Jeg vil måske lige komme med en opklaring, med hensyn til hvordan jeg ser på spørgsmålet. Jeg mener ikke, at det er nogle penge, vi har fået – det er nogle penge, danskerne har indbetalt. Vi har fået dem, fordi der er nogle mennesker, der står op og går på arbejde og knokler, fordi der er nogle dygtige virksomheder, nogle fremsynede iværksættere, som betaler noget skat ind til statskassen. Så det ikke noget, vi har fået, men man kan sige, at det er noget, vi har taget fra danskerne.

Jeg går ind for en balanceret profil i forbindelse med de her penge. Jeg mener, at noget af det eksempelvis skal bruges til at investere i kræftbehandlingen, så den kan blive løftet, så flere overlever den forfærdelige sygdom, kræft er, men også, så flere af dem, der overlever, bagefter får et bedre liv, eksempelvis ved at man kan få tilskud til at få lavet sine tænder, hvis de er blevet ødelagt af strålebehandling. Så jeg synes helt klart, at nogle af pengene skal bruges på sundhed. Så mener jeg også godt, at man kan lave nogle målrettede skatte- og afgiftslettelser. Det kan eksempelvis være noget, der fremmer iværksætteri og måske endda grønt iværksætteri.

Så jeg mener, der er mange gode ting, man kan – i gåseøjne – bruge de penge på. Jeg går ind for en afbalanceret profil.

Kl. 11:04

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 11:04

Martin Lidegaard (RV):

Jeg er enig i, at de her penge ikke kommer af ingenting. I øvrigt har jeg indtryk af, at en meget stor del af dem kommer fra international arbejdskraft, der er taget til Danmark, hvilket også har skæppet i kassen.

Når jeg spørger, er det, fordi ordføreren jo selv lige sagde i sit svar til spørgeren fra Enhedslisten, at vi også er nødt til at prioritere lidt en gang imellem. Vi Radikale mener, at vi har underinvesteret i forebyggelse, i social forebyggelse, og i at bryde den negative sociale arv, og at det er en af grundene til, at vi har så høje udgifter. Så vi ønsker at bruge en meget stor del af det nye råderum, måske endda 70-80 pct., på at investere i vores fremtid for at undgå, at udgifterne eksploderer på sigt. Det er den form for prioritering, jeg leder lidt efter, for vi kan alle sammen have tanker om, hvad vi gerne vil gøre, men der skal også foretages en prioritering.

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:05

Morten Dahlin (V):

Jeg er ikke helt sikker på, hvad ordføreren præcis mener, når han taler om at investere i forebyggelse. Det kan jo være mange ting. Men pointen om, at vi ikke i høj nok grad bryder den negative sociale arv i Danmark, er jeg helt enig i. Vi kan se nu, at den sociale arv i Danmark, når det gælder uddannelse, er på samme niveau som i USA. Vi kan se, at børn, der vokser op i familier, hvor moren og faren er på kontanthjælp, i al for høj grad kommer til at være på kontanthjælp. Det system med den lave grad af social mobilitet har vi jo opbygget på trods af høje skatter, på trods af en stor offentlig sektor, på trods af et stort beskæftigelsessystem og på trods af et dyrt uddannelsessystem, så måske skal man ikke bare bruge flere penge på det samme, men også bruge dem på en ny måde.

Kl. 11:06

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det hr. Morten Messerschmidt.

Kl. 11:06

Morten Messerschmidt (DF):

Jeg er fuldstændig overbevist om, at hr. Morten Dahlin er og vil blive en fuldstændig forrygende far. Men når nu hr. Morten Dahlin selv kommer ind på det spor, er der en ting, jeg har tænkt over hvordan han vil håndtere. Julen giver jo sig selv ligesom påske og pinse osv., men hvad har han egentlig tænkt sig at sige til sin datter om nogle år, når hun sådan bliver bevidst om, at han har afskaffet en helligdag, som i 300 år har forenet danskerne? Altså, hvad siger man? Siger man, at der var et tidspunkt, hvor der var en tradition og man gik en tur på volden og måske gik i kirke og gik en tur i skoven bagefter og samledes i familien – der var en tradition – og man bagte hveder og hyggede sig, og det havde man gjort i de der 300 år, men far kom en dag for skade at skulle i regering, og så fjernede vi det? Hvad var begrundelsen?

Kl. 11:07

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:07

Morten Dahlin (V):

For det første må jeg bare berolige hr. Morten Messerschmidt. Det er ikke og det bliver ikke regeringens eller Venstres politik at forbyde bagning af hveder. Det vil jeg gerne slå helt fast. Det vil stadig være en mulighed. Og så vil jeg fortælle min datter om, at vi har et fantastisk velfærdssamfund, men at vi er udfordret af manglen på arbejdskraft, og at vi mangler nogle dygtige smede, nogle ingeniører, nogle tømrere, nogle elektrikere, nogle social- og sundhedsassistenter, nogle sygeplejersker, nogle læger og nogle folkeskolelærere. Og hvis man som politiker bare satte sig hen i hjørnet og ignorerede den strukturelle udfordring med mangel på arbejdskraft i den private og i den offentlige sektor, ville man lade stå til, og så ville man ikke give den næste generation de samme muligheder for at vokse op i et godt velfærdssamfund, som jeg selv har haft. Derfor tog jeg ansvar, og derfor var jeg med til at gøre en forskel, også selv om det ikke var vanvittigt populært. Og så tror jeg, at jeg vil kigge min datter i øjnene og sige, at det at være et ansvarsfuldt menneske nogle gange handler om ikke at gøre det, der er populært, men om at gøre det, der er rigtigt, fordi det er sådan, man kan være med til at gøre en forskel.

- Kl. 11:08
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Spørgeren.
- Kl. 11:08
- Morten Messerschmidt (DF):**
Men det er jo ikke sådan, at man er ansvarsfuld, hver gang man gør noget upopulært. Den vej vil jeg gerne advare hr. Morten Dahlin mod at gå, både som far og som politiker. Altså, det her er både upopulært og vanvittig uklogt. For det at rive helligdage og traditioner i stykker for et folk er jo netop det, der gør, at sammenhængskraften begynder at erodere. Det, der gør, at vi i Danmark kan tale om og opfatte os selv som et folk, er jo, at vi har nogle ting, vi bare gør. Vi har jul, påske, pinse, og vi har et sprog, og vi har en historie. Og hvis man som en anden gal professor begynder at tage de der små komponenter ud af folkets legeme, begynder det at gå i stykker.
- Kl. 11:08
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Tak. Værsgo.
- Kl. 11:08
- Morten Dahlin (V):**
Jeg er helt enig i det, der ligger under hr. Morten Messerschmidts spørgsmål, nemlig at Danmark ikke bare er en tilfældig plet jord langt mod nord. Danskerne er et folk, og danskerne er et særligt folk med en særlig identitet og en kultur, som vi skal værne om. Det skal vi gøre ved naturligvis at holde vores traditioner i hævd, det skal vi gøre ved at føre en stram og konsekvent udlændingepolitik, og det skal vi gøre i familierne, som også er noget, jeg går meget op i. Og jeg glæder mig sådan set til at være en del af et flertal, der rent faktisk tager et ansvar og gør en forskel, også for de danske familier, der forventer, at der er et velfærdssamfund til dem, når deres børn vokser op.
- Kl. 11:09
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Så er det hr. Noah Sturis.
- Kl. 11:09
- Noah Sturis (ALT):**
Tak, og tak for talen. Regeringen vil øge den strukturelle beskæftigelse med 45.000 fuldtidsstillinger for at øge bnp med 1 pct. Det vil samlet set koste os danskere ca. 85 millioner timers fritid. Det er i vores fritid, vi er sammen med de mennesker, som vi er nærmest, og som vi elsker. Det er i vores fritid, vi drager omsorg for vores venner og familie. Mit spørgsmål er: Hvad er værdien af alle de nærværende øjeblikke, som vi danskere vil gå glip af som følge af regeringens reformer? Hvad er værdien af de ophold i naturen, som vi vil gå glip af? Og hvad er værdien af den tid med vores børn, som vores børn vil gå glip af med deres forældre?
- Kl. 11:10
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Ordføreren.
- Kl. 11:10
- Morten Dahlin (V):**
Tak for spørgsmålet. Jeg går meget ind for fritid. Jeg går meget ind for frivillige forpligtende fællesskaber, hvor mennesker kan udfolde sig. Jeg mener, at en af årsagerne til den stigende mistrivsel, vi ser blandt unge, er, at vi har institutionaliseret, kommunaliseret og statsliggjort fællesskabet i stedet for at dyrke det frivillige forpligtende fællesskab, hvor man er noget for nogle andre. Det mener jeg er et kæmpestort problem.
- Kl. 11:08
- Så sætter ordføreren, synes jeg, fokus på noget meget interessant, nemlig den udvikling, vi ser, hvor jo rigere det her samfund bliver, jo flere er der, der vælger at bruge den velstandsstigning ikke til at øge deres egen indkomst og dermed deres skattebetaling, men til mere fritid. Det er jo isoleret set ikke et problem, men det giver på lang sigt en udfordring i forhold til finansiering af vores velfærdssamfund. Hvis vi alle sammen arbejder mindre, hvis vi alle sammen yder mindre, men vi samtidig kræver mere og mere af velfærdssamfundet, er der jo et tidspunkt, hvor den ligning knækker. Det bliver man også nødt til at diskutere, når man påstår, at alle bare skal arbejde mindre og yde mindre, men samtidig lover danskerne, at velfærden bliver bedre og velfærden bliver dyrere. Det hænger ikke helt sammen.
- Kl. 11:11
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Spørgeren.
- Kl. 11:11
- Noah Sturis (ALT):**
Men nu er det sådan, at vi fra Det Økonomiske Råd og fra Finansministeriet ved, at de danske statsfinanser er overholdbare både på kort sigt, på mellemlang sigt og på lang sigt. Så hvis vi ikke skal gå ned i arbejdstid nu, hvornår så? Er det noget, som Venstre overhovedet vil gå ind for?
- Kl. 11:11
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Ordføreren.
- Kl. 11:11
- Morten Dahlin (V):**
Arbejdstiden på den enkelte arbejdsplads må jo forhandles mellem arbejdsgiver og arbejdstager. Men til det der med, at økonomien er overholdbar, vil jeg sige, at vi har været i gang i ikke engang 2 timer nu, og de 16 mia. kr., der var i ekstra råderum, er jo allerede brugt tre-fire-fem gange, for folk i denne her Folketingssal er ufattelig dygtige til at bruge penge – også på nogle fornuftige ting. Jeg ønsker jo selv at bruge flere penge på at hæve kvaliteten i vores kræftbehandling, fordi jeg mener, at det ikke er i orden, at den gode udvikling, vi har set på kræftområdet, er stagneret. Men man kan bare ikke bruge penge uden også at være med til at skaffe dem, og det kræver, at der er nogle, der står op om morgenen og går på arbejde.
- Kl. 11:12
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Så er det fru Signe Munk.
- Kl. 11:12
- Signe Munk (SF):**
Jeg holder af hverdagen, og sådan en lille god ting ved hverdagen, som jeg er bekymret for at vi mister, er, at når man åbner for vandhanen, kommer der bare postevand ud, rent og skønt. Det er jeg lidt bekymret for at vi er i gang med at sætte over styr, og det er jo, fordi vi kan se, at i over 50 pct. af de danske drikkevandsboringer sniger giften sig ned. Det er ikke kun vores generation, ordføreren og min, der står til at miste, det er også vores børns generation.
- Det at kunne drikke rent postevand, drikkevand fra vandhanen, var også en bekymring. Jakob Ellemann-Jensen havde, da han var miljøminister i 2019, og derfor lavede han faktisk en aftale og satte et initiativ i gang, som kunne være med til afhjælpe det her problem, nemlig at man skulle stoppe med at sprøjte med gift ved de drikkevandsnære boringer. Men, og der er desværre et »men«, det sker ikke. Den aftale er ikke blevet overholdt. Der bliver sprøjtet

med masser af gift ved de danske drikkevandsboringer. Derfor vil jeg høre ordføreren: Hvad har Venstre tænkt sig at gøre ved, at vores drikkevand bliver forgiftet?

Kl. 11:15

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:13

Morten Dahlin (V):

Jeg tager vores drikkevand meget, meget alvorligt. Jeg synes, det er dejligt at leve et land, hvor man kan åbne for vandhanen, og så kan man drikke direkte fra vandhanen. Jeg kan afsløre over for spørgeren, at jeg tidligere i dag er blevet advaret af fru Inger Støjberg om, at jeg øjensynlig gør noget forkert, fordi jeg nogle gange drikker direkte fra min haveslange, og det er åbenbart giftigt og farligt, så det må man ikke længere gøre. Der er sikkert nogle, der vil sige, at det forklarer en hel del om min opførsel. Men jeg går meget op i at sikre fremtidige generationers drikkevand.

Det er også derfor, at de sprøjtemidler, der bliver brugt i landbruget i dag, er godkendt af miljømyndighederne. Det synes jeg bare er væsentligt at holde sig for øje, når man ser det, der nogle gange er sådan nærmest en ideologisk kamp fra venstrefløjen mod danske fødevarerproducenter. Jeg synes, og det er jeg sikker på at man sagtens kan, vi skal finde en balance imellem på den ene side at have et stærkt, veldrevet og enormt indtjenende dansk fødevarerhverv i Danmark og så samtidig sikre, at vi har rent vand i vandhanen. Det kan godt lade sig gøre uden at føre en eller anden ideologisk kamp mod den danske fødevareresektor.

Kl. 11:13

Kl. 11:14

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 11:14

Signe Munk (SF):

Nu bliver jo rigtig nervøs: Er det ordførerens opfattelse, at når GEUS måler, at der er pesticidrester, giftrester i 50 pct. af drikkevandsboringerne, så er det en ideologisk kamp, SF fører, og at det altså ikke er noget, der bekymrer ordføreren? Jeg var ellers af den opfattelse, da ordføreren indledte sit indlæg, at han var bekymret for drikkevandet. Så hvad har Venstre tænkt sig at gøre for, at der ikke er så mange giftrester, som finder vej til vores drikkevand?

Kl. 11:14

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:14

Morten Dahlin (V):

Vi skal sikre, at der er rent vand i de danske haner. Det skal vi gøre gennem en god miljøbeskyttelseslovgivning. Det skal vi gøre gennem at sikre, at de politiske aftaler, der bliver lavet, også bliver implementeret.

Når jeg nævner det med den ideologiske modstand mod fødevarerhvervet, er det bare, fordi hver gang der er en fra SF, der åbner munden og taler om den danske fødevareresektor, bliver den altid beskyldt for alt mellem himmel og jord – ofte det, der er rigtig dårligt. Og der vil jeg bare sige, at jeg ikke deler den ideologiske modstand mod den danske fødevareresektor. Jeg er glad for, at vi har et stærkt landbrug i Danmark.

Kl. 11:15

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det fru Pernille Vermund.

Pernille Vermund (NB):

Tak for det, og jeg vil også gerne tilslutte mig takken for en god tale, ikke kun på grund af indledningen omkring din og jeres datter, men også, fordi der er gode liberale takter i talen. Jeg anerkender også, at Venstre nu har besluttet sig for, jeg skulle til at sige at gå i seng med fjenden, men altså at gøre fru Mette Frederiksen til statsminister. Det er, hvad det er, og man ønsker at gøre en forskel.

Noget af det, som vi i Nye Borgerlige rigtig gerne vil gøre en forskel for, og som vi håber at Venstre stadig vil kæmpe for, er at sikre, at danskerne får lov at beholde flere af deres egne penge selv, altså at politikerne bestemmer mindre og danskerne får lov at bestemme meget mere selv. Lige om lidt stiger elafgiften igen. Der er fundet 16 mia. kr. i statskassen. Var det ikke en idé at sikre, at nogle af de milliarder kommer ud til danskerne i form af lempede elafgifter, også i det sidste halvår?

Kl. 11:16

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:16

Morten Dahlin (V):

Tusind tak for spørgsmålet. Jeg kan konstatere, at jeg får travlt. Jeg skal både gå i seng med hr. Søren Pape Poulsen og statsministeren. Jeg ved ikke, om det er på samme tid, at spørgeren forestiller sig det, men jeg kan konstatere, at jeg får ganske, ganske travlt.

Jeg er helt enig med Nye Borgerlige i, at danskerne skal have lov at beholde nogle flere af deres egne penge. Derfor er regeringen også født med et offensivt skatteprogram, der sænker skatten både for virksomheder og for borgere. Og jeg lytter da meget gerne til input til, hvor man ellers kunne gå ned ad det spor. Derfor vil jeg da også opfordre spørgeren og spørgerens parti til at melde sig konstruktivt ind i de forhandlinger, der er. Da vi eksempelvis havde finanslovsforhandlingerne, var der jo nogle blå partier, der faktisk meldte sig konstruktivt ind og tog ansvar. De kom med forslag til ansvarlige skattelettelser, som så rent faktisk kom igennem. Så jeg synes da, det lyder som en spændende idé, og jeg vil opfordre Nye Borgerlige til at møde op til eksempelvis finanslovsforhandlinger eller andre forhandlinger med de forslag, og så må vi jo diskutere det dér.

Kl. 11:17

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 11:17

Pernille Vermund (NB):

Men vi var sådan set med i finanslovsforhandlingerne. Vi er bare efterhånden måske så små, at man glemte at invitere os, da de skulle afrundes. Og nu siger jeg »glemte«, og det skal jeg måske sige i citationstegn, for der var nok en bagtanke med det. Så vi møder meget gerne op, men det kræver selvfølgelig, at man bliver inviteret.

Men tilbage til elafgiften: Er Venstre indstillet på at bruge nogle af de penge, man har fundet nu, på at gøre det billigere at være dansker ved at sænke elafgiften?

Kl. 11:17

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:17

Morten Dahlin (V):

Vi er indstillet på, at skatter og afgifter skal falde i det her land. Den her regering er født med et program, der sænker skattetrykket.

Det er jeg rigtig glad for som Venstremand og som liberal. Og de partier, der måtte have gode forslag til, hvor man ellers kan skrue på skatteskruen, særlig hvis man skruer den nedad, er meget velkomne til at dukke op til de politiske forhandlinger. Og jeg skal forsikre fru Pernille Vermund om, at uanset hvor små Nye Borgerlige er, vil jeg ikke glemme fru Pernille Vermund.

Kl. 11:17

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det fru Susie Jessen.

Kl. 11:17

Susie Jessen (DD):

Tak, og tak for talen. Der blev sagt rigtig, rigtig mange gange, at Venstre gør en forskel. Jeg ved det ikke rigtig, men nogle gange synes jeg også, det er sådan, at det, hvis man er nødt til at pointere noget rigtig mange gange, måske så er, fordi man har svært ved at få øje på det.

Det, som mange mennesker har fået øje på her, er jo, at Venstre uddeler checks til arbejdsløse indvandrere. Det, som vi har fået øje på, er, at Venstre er med til at lave en kilometerafgift på lastbilerne, sådan at hver tiende lastbil måske ikke mere kører på vejene, og det, som vi også ser, er, at der er en CO₂-afgift på vej i landbruget, hvor det kan ende med, at priserne på oksekød, mælk, smør, altså alle de der ting, vi alle sammen bruger i vores hverdag, kommer til at stige.

Så jeg har rigtig meget svært ved at få øje på, at Venstre gør en overvejende positiv forskel i den her regering. Det, der er mit spørgsmål er, hvordan Venstre vil sikre sig, at regningen på alle de her afgifter, man lægger ned over dansk erhvervsliv, ikke ender hos forbrugerne.

Kl. 11:18

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:18

Morten Dahlin (V):

Men hvor er jeg glad for, at Danmarksdemokraterne stiller det spørgsmål, og jeg skal også være helt ærlig: Jeg har snydt lidt, for jeg havde forberedt mig på det. Jeg ved jo, at spørgerens partifor mand næsten ikke kan åbne munden uden at sige, at hun kæmper for danske værdier, danske værdier, danske værdier. Man kan tage spørgerens logik, altså at det, hvis man er nødt til at gentage noget, så er, fordi andre ikke rigtig kan få øje på det. Så jeg kan forstå, at Danmarksdemokraterne med den logik åbenbart ikke kæmper for danske værdier.

Når det kommer til skatter og afgifter, danner ordføreren et forkert billede. Den her regering kommer til at sænke skatter og afgifter for danske virksomheder, og et af de steder, hvor det eksempelvis kommer landdistrikterne mest til gavn, er, når det handler om de familie- og de ejerledede virksomheder. Tre ud af fire arbejdspladser uden for de større byer er familie- eller ejerledede virksomheder, og de står, når de generationsskifter, til at blive ramt af en meget stor skat. Den sørger vi nu for bliver reduceret med en tredjedel, sådan at virksomhederne og arbejdspladserne kan blive i Danmark og de kan blive i landdistrikterne, i stedet for at de forsvinder. Det synes jeg er at gøre en forskel.

Kl. 11:20

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 11:20

Susie Jessen (DD):

Okay, men så kan det jo sagtens være, at der f.eks. er en række Venstreborgmestre, der har fanget det her helt forkert. Når det er sådan, at de går ud og siger, at det her kommer til at gå ud over landdistrikterne og muligheden for at drive virksomhed i tyndere befolkede områder, har de så simpelt hen ikke forstået, hvad det er, der foregår – altså når Landdistrikternes Fællesråd går ud og advarer mod det her? Hvad med, når Landbrug & Fødevarer rent faktisk siger, hvor meget det er, landbruget i øjeblikket gør for at sikre den grønne omstilling? Har de også misforstået et eller andet? Altså, er det bare dem, der ikke forstår noget?

Kl. 11:20

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:20

Morten Dahlin (V):

Jeg ved ikke, hvad det her og den her henviser til, når spørgeren siger det. Men jeg vil da gerne sige, at vi har en ambition om et endnu stærkere dansk fødevarerhverv. Jeg er stolt af, og jeg mener, det har en selvstændig værdi, at man kan gå ned i danske supermarkeder og købe danske produkter. Jeg synes også, det er dejligt, at udlandet kan købe danske fødevarerprodukter.

En ting er, at vi viser verden, at vi kan gå foran med et godt eksempel i forhold til produktion, i forhold til miljø, i forhold til klima, men vi skaffer også en masse penge til den danske statskasse. Derfor vil jeg gerne sige til spørgeren, at jeg mener, at vi skal sikre, at vi i fremtiden har et stærkere fødevarerhverv og ikke et svagere.

Kl. 11:21

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det fru Sólbjørg Jakobsen.

Kl. 11:21

Sólbjørg Jakobsen (LA):

Tak for det. Tak for talen, og tillykke med den fine, nye titel. Jeg har besluttet mig for, at jeg også vil være far først fra nu af – det er blevet meget populært.

Jeg ville egentlig have stillet det her spørgsmål til ordføreren for Socialdemokratiet, men det er meget mere relevant, synes jeg, at spørge ordføreren for Venstre. Det blev nævnt i forbindelse med fru Pernille Vermunds spørgsmål om abort, at den borgerlige fløj stod på den forkerte side i forhold til regeringens forslag om at sænke aldersgrænsen, og der var noget, der undrede mig lidt. En ting er, at man glemmer, at Liberal Alliance har meldt ud, at vi bakker regeringens forslag op, men Venstre er vel stadig en del af den borgerlige fløj, ikke? Er det ordføreren opfattelse, at Venstre stadig er en del af den borgerlige fløj? Er det kun Socialdemokratiet, der ikke helt putter dem i samme kasse?

Kl. 11:22

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:22

Morten Dahlin (V):

Tak for spørgsmålet. Spørgeren skal jo være velkommen til at kalde sig selv for far først. Jeg er måske lidt gammeldags i min opfattelse af, at der findes to biologiske køn, så der skal måske lige være noget procedure til stede, før det kan lade sig gøre, men det kan jo være, at spørgeren har en anden opfattelse af det.

Venstre er et borgerlig-liberalt parti. Og tak til Liberal Alliance for opbakningen til forslaget.

- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Spørgeren.
- Kl. 11:22 flere medarbejdere, men dem trækker vi ud af arbejdsmarkedet med Arnepensionen. Hvordan kan det hænge sammen? Kl. 11:25
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Ordføreren.
- Kl. 11:22 Kl. 11:25
- Sólbjörg Jakobsen (LA):**
Tak. Det er jeg glad for at få opklaret, for det er måske ikke så godt at starte med at dele fløjene op for derefter at prøve at tale det op til at kunne tage den her abortdebat på et lidt højere niveau. Når der snakkes om, at vi skal have sænket alderen, er det selvfølgelig, fordi vi er bekymrede for, at 15-16-årige piger skal tvinges til at gennemføre en graviditet, fordi de har nogle forældre, som tænker, at deres religiøse overbevisning skal styre deres pigers liv.
- Men det er da også klart, at når jeg så hører fru Pernille Vermund nævne, at der er nogle, der skal stå alene med det her, har jeg også forståelse for, at der er et hensyn at tage der. Vi er alle her i salen enige om, at vi skal have fri abort, så kunne man måske tage den her snak på et lidt mere nuanceret grundlag?
- Kl. 11:23
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Tak. Ordføreren.
- Kl. 11:23
- Morten Dahlin (V):**
Tak for indlægget. Jeg er en til en enig. Jeg synes, at noget af det gode ved den danske debat om abort i virkeligheden er – og det er måske lidt underligt at sige for en politiker – at den har været meget afpolitiseret. Altså, hvis man kigger på den amerikanske debat om abort, er den meget polariseret. Jeg støtter jo det forslag, regeringen er kommet med, og de argumenter, som spørgeren også kom med. Jeg synes, det er et godt forslag. Men jeg ved også, at abort for nogle er et meget etisk spørgsmål, og at det for nogle er et religiøst spørgsmål. Og derfor er det selvfølgelig noget, man skal diskutere med respekt for, at der kan være forskellige synspunkter på tværs af det, der ellers normalt skiller os. Der synes jeg bare vi skal tage hinanden på ordet.
- Kl. 11:23
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Så er det fru Mette Abildgaard.
- Kl. 11:23
- Mette Abildgaard (KF):**
Tak for det. Også herfra tillykke til hr. Morten Dahlin med faderskab. Det er svært at gå hjemmefra en nyfødt og først komme hjem, når barnet sover om aftenen. Jeg er nødt til at hilse og sige, at det ikke bliver nemmere, når de bliver ældre. Jeg gør det hver evig eneste dag stort set med en 2-årig og en 4-årig, som er gamle nok til at forstå, at når mor tager på arbejde, er det ikke sikkert, man ses om aftenen. Og jeg gør det præcis lige så meget for at gøre en forskel som hr. Morten Dahlin. Derfor bliver jeg også nogle gange en lille smule provokeret af den retorik, Venstre lægger for dagen, nemlig når man siger, at man i Venstre er de eneste, der er villige til at tage ansvar, og at vi andre ikke er villige til at indgå i forhandlinger og lave kompromiser og alt muligt andet. Det er faktisk forkert.
- Men nej, vi vil ikke være med til at afskaffe en store bededag. Og alle økonomer har jo peget på, at den varige effekt på arbejdsudbuddet er meget, meget tvivlsom. Hvad vi derimod ved vi kan gøre, er at se på tilbagetrækningsordningerne. Venstre er gået ind og har fredet Arnepensionen. Hr. Morten Dahlin taler om, hvordan han vil have et bedre sundhedsvæsen. En stor del af dem, der trækker sig tidligere tilbage, kommer netop fra vores sundhedsvæsen. Der er ikke bare brug for flere penge til kræftbehandling, der er brug for
- Morten Dahlin (V):**
Tak til ordføreren for spørgsmålet. Venstre ikke de eneste, der gør en forskel, eller de eneste, der tager ansvar, men jeg synes ikke, at Det Konservative Folkeparti i høj nok grad – i forhold til hvad jeg gerne så – er med til at tage et ansvar og gøre en forskel. Altså, Det Konservative Folkeparti var jo ikke med i finanslovsaftalen. Der var jo andre blå partier i oppositionen, der gerne meldte sig ind og rent faktisk fik nogle politiske indrømmelser – det gjorde man ikke i Det Konservative Folkeparti.
- I forhold til uddannelsesforhandlingerne har man sendt et langt brev om, at det bare er fuldstændig forfærdeligt og det vil man ikke være med til, på trods af at det faktisk er med til at løse udfordringen med arbejdskraft. Og nu foreslår man så også at gå til valg på at tilbagerulle nogle af de økonomisk ansvarlige reformer, der allerede er lavet. Derfor er jeg da lidt ked af, at det for Det Konservative Folkeparti mest handler om nogle kronikker og nogle forslag i medierne i stedet for at sætte sig ind til forhandlingsbordet og være med til at gøre en forskel i forhold til at få noget mere arbejdskraft, både til vores private sektor og i den grad også til vores offentlige sektor. Og jeg vil håbe, at De Konservative stopper med det der: nej nej nej – og så siger mere: ja ja ja.
- Kl. 11:26
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Spørgeren.
- Kl. 11:26
- Mette Abildgaard (KF):**
Det Konservative Folkeparti var med i forskningsreserven, i SSA-reserven; vi var med i aftalen om kriminalforsorgen; vi var med i aftalen om 1,3 mia. kr. til et styrket arbejdsmiljø; vi var sågar med til en musikhandlingsplan, selv om det ikke lige var alting, der var sød musik i den aftale set med vores øjne; og vi var med i en kæmpe aftale om en havplan i går aftes. Nej, vi var ikke med i finansloven, men vi sagde klokkeklart, at vi gerne møder op, når vi skal lave en rigtig finanslov, hvor der er en rigtig forhandlingsreserve at forhandle om frem for de peanuts, der blev lagt frem, da der blev forhandlet den her gang. Så Det Konservative Folkeparti er med – men svar nu på spørgsmålet: Hvordan vil man sikre bedre kræftbehandling, når man samtidig trækker sygeplejerskerne ud af vores sundhedsvæsen med Arnepensionen?
- Kl. 11:26
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Ordføreren.
- Kl. 11:26
- Morten Dahlin (V):**
Men der er ikke nogen af alle de aftaler, som jeg er glad for at Det Konservative Folkeparti er en del af, der skaffer mere arbejdskraft. Jeg synes, at man bliver nødt til, hvis man gerne vil være et seriøst politisk parti, der siger, at man tager udfordringerne med arbejdskraft alvorligt, ikke kun at være med i de aftaler, hvor man skal uddele penge og lave initiativer i forhold til musikhandlingsplan, men sådan set også er med, når det giver en lille smule knubs, altså når der skal træffes nogle beslutninger, som ikke nødvendigvis er vildt populære, men som gør det, som er meget, meget vigtigt for

vores samfund, nemlig skaffer noget mere arbejdskraft til både vores kræftafdelinger, vores børnehaver og vores private virksomheder.

Kl. 11:27

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Så er det hr. Pelle Dragsted.

Kl. 11:27

Pelle Dragsted (EL):

Tak for det. Tak til ordføreren for talen. Venstre gør en forskel, men det er jo bedst, hvis den forskel er til det bedre og ikke til det værre. Jeg tror, at for mange danskere er det, at man har mistet en forsommerfridag, ikke en forskel, man synes er fantastisk. Ordføreren sagde, at vi skal ikke detailstyre danske familier fra statens side, men det var sådan set lige præcis det, man gjorde med indgrebet omkring store bededag. Det var at gå helt ind i familiernes frihed til selv at disponere over den her forårsfridag, hvor man kunne have taget i sommerhuset, kolonihavehuset, eller hvad man nu gør for at være sammen med sin familie. Der flytter man bestemmelsesmagten over til arbejdsgiveren, og det er jo at gribe ind i familierne.

Man greb også ind i frivillige kontrakter og aftaler, som ordføreren også talte om. Ja, frivillige overenskomster greb ind i. Og nu har det vist sig, at der ikke var behov for det. Det har vist sig, at der er så mange penge i kassen, at man kunne genindføre ikke bare store bededag, men fire store bededage. Så har regeringen tænkt sig at gøre – hvad kan man sige – forbrydelsen god igen og give danskerne friheden tilbage?

Kl. 11:28

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 11:28

Morten Dahlin (V):

Men jeg mener, at det der er en overfladisk analyse af de udfordringer, vi står med i Danmark. Hvis vi gerne vil have i tusindvis af flere soldater – det ved jeg godt at Enhedslisten ikke vil, men det er der et bredt flertal i Folketinget der heldigvis bakker op om – og hvis vi samtidig med det gerne vil have flere uddannede sundhedspersonaler, der kan være med til at løfte vores kræftområde, og hvis vi gerne vil have flere uddannede personaler, der kan hjælpe på vores plejehjem, og hvis vi gerne vil have flere uddannede pædagoger i vores børnehaver og flere folkeskolelærere i vores folkeskoler, og hvis vi samtidig med det skal sikre, at der er den nødvendige arbejdskraft til de private virksomheder, der betaler for hele gildet, så er der brug for ikke bare penge i statskassen, men også for at skaffe noget mere arbejdskraft. Og det er derfor, jeg siger, at reformer ikke kun handler om tørre tal i et regneark; det handler om rigtige mennesker, som skal vokse op i et godt velfærdssamfund med et velfungerende erhvervsliv. Og det kan man ikke, hvis man ikke skaffer noget mere arbejdskraft. Man kan ikke bare rykke rundt; man bliver nødt til at øge antallet af mennesker, der står op om morgenen og går på arbejde, for at sikre, at vi også i fremtiden har et velfærdssamfund.

I forhold til at gøre en forskel er mit pejlemærke, at hvis Enhedslisten synes, at Venstre har gjort en negativ forskel, så er jeg som udgangspunkt ret glad.

Kl. 11:29

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Spørgeren.

Kl. 11:29

Pelle Dragsted (EL):

Nu er der jo mange måder at få mere arbejdskraft på. Vi har titusindvis af timer, som går tabt på grund af dårligt arbejdsmiljø, stress.

Venstre var selv fremme under valgkampen med et spændende forslag om at sikre offentligt ansatte en ret til fuldtid – det har vi ikke hørt så meget om siden. Der er mange måder, vi kan gøre det her på, som ikke griber ind i danske familiers frihed og ret til selv at disponere over deres fridage. Så jeg spørger igen: Når nu økonomien ser bedre ud og der findes andre muligheder for at øge arbejdskrafttild budet, vil Venstre så give danskerne den fridag tilbage, som man har snuppet fra dem?

Kl. 11:30

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 11:30

Morten Dahlin (V):

Men jeg mener stadig væk, at det er en overfladisk analyse at gøre reformer til et spørgsmål om penge i statskassen. Det handler om arbejdskraft. Der skal vi trække på en lang række parametre, og det er derfor, regeringen har et offensivt reformprogram, og det står jeg fuldstændig på mål for på Venstres vegne.

Så nævner ordføreren nogle tanker om at få flere andet offentligt ansatte til at gå fra deltid til fuldtid. Jeg er helt med. Altså, lad os kigge på, hvad de rigtige værktøjer er der. Hvordan eliminerer vi, at der er mange, der melder sig syge med stress og alle de andre ting i forhold til arbejdsmiljø? Jeg er helt med, lad os kigge på det. Vi bliver nødt til ikke at lade nogen sten være uventet i kampen for at skaffe noget mere arbejdskraft til vores private virksomheder og til vores offentlige sektor.

Kl. 11:30

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Så kommer vi desværre til den sidste korte bemærkning i denne omgang, og den er til fru Mette Thiesen.

Kl. 11:31

Mette Thiesen (DF):

Jeg kunne forstå på den sidste ordfører for et af regeringspartierne, nemlig Socialdemokratiet, at det her med at nedsætte aldersgrænsen for at få abort pludselig er blevet udlændingepolitik. Jeg synes jo, at det er sådan lidt paradoksalt, at man argumenterer for at nedsætte aldersgrænsen for at få abort til 15 år og tage den her ret store beslutning væk fra familierne og lægge den over på et 15-årigt barn, og at man vil gøre det til udlændingepolitik, når man jo i dag har en mulighed for at dispensere. Og den mulighed skal der selvfølgelig være for de ganske, ganske få piger, som ellers ikke har den mulighed. Men hvorfor mener Venstre lige pludselig, at det er brandgod politik at stille børn i den meget, meget svære situation at stå helt alene med det ekstremt store valg, som det er at få en abort, og som jo har konsekvenser for resten af deres liv? Og mener Venstre også, at det her pludselig er udlændingepolitik?

Kl. 11:32

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 11:32

Morten Dahlin (V):

Jeg synes, at den anden spørger et par stole længere henne lige før havde et meget nuanceret indlæg om abort. Jeg synes så, at den her spørger havde et meget nuanceret indlæg om abort. Og jeg er meget ked af det, hvis den her debat skal blive sådan, at hvis man ikke støtter det her forslag, er man imod kvinder, eller at hvis man støtter det her forslag, er man imod familier. Altså, det her er jo et emne, der berører rigtig mange mennesker dybt, i den politiske debat. Heldigvis er den her gruppe af 15-17-årige, der ønsker at få

abort, meget, meget lille, og det er glad jeg for, for det er en meget stor beslutning og ikke en let beslutning for de kvinder, der træffer det valg. Når vi så synes, at det er en fornuftig beslutning, er det jo ikke, fordi vi ønsker at tage familien ud af ligningen, og jeg er helt overbevist om, at i langt, langt de fleste familier er det en beslutning, man diskuterer med sine forældre og inddrager dem i. Men der kan jo være nogle mennesker, der er i en situation, hvor de ikke har de familiemæssige ressourcer at trække på, og hvor forældrene f.eks. ønsker at blokere for det på grund af et religiøst syn på det der. Og skal vi give den magt til de forældre, eller skal vi dér lade de her piger afbryde deres graviditet i stedet for at lade dem gå igennem en graviditet, de dybest set ikke ønsker?

Kl. 11:33

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 11:33

Mette Thiesen (DF):

Og det har man jo mulighed for i dag. Så det, Venstre jo faktisk er med til at gøre, er at sænke aldersgrænsen for at få abort for alle for at tilgodese en meget lille gruppe i stedet for at sige, at lovgivningen sådan set i dag er sådan, at man, når man er et barn, selvfølgelig skal tale med sine forældre, og at man i familien samler op på det her. For det er en stor beslutning. Og så har man den her dispensationsmulighed, som jeg igen vil sige selvfølgelig skal være der for dem, som ikke har den mulighed. Hvorfor mener Venstre pludselig, at aldersgrænsen skal rykkes for alle for at tilgodese den her meget, meget lille gruppe? Det giver jo ikke mening.

Kl. 11:33

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:33

Morten Dahlin (V):

Men det er jo heldigvis en meget, meget lille gruppe, der får en abort, mens de er mellem 15 og 17 år. Og jeg tror ikke, at der er nogen herinde, der ønsker, at det tal bare skal stige fuldstændig eksplosivt. Men jeg synes, at det er forkert at sætte en 17-årig i den situation, at hun skal tvinges til at gå igennem en uønsket graviditet, fordi hendes forældre vil have det. Og jeg bliver bare nødt til at sige om det der med, at der er en dispensationsmulighed, at nogle af de her kvinder jo er svage og udsatte, og at det at skulle igennem det der dispensationssystem godt kan være enormt svært. Og må jeg ikke bare sige en ting omkring det der med børn – for jeg kender godt den der retoriske greb med at sige, at det er børn – at så er det også børn, der har sex.

Kl. 11:34

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Tak til ordføreren. Der er ikke flere korte bemærkninger. Den næste ordfører er fru Monika Rubin fra Moderaterne. Velkommen til.

Kl. 11:34

(Ordfører)

Monika Rubin (M):

Tak. For en lille måneds tid siden var jeg med Statsrevisorerne rundt i Europa for at besøge Frontex. Et af de lande, vi besøgte, var Polens hovedstad, Warszawa, der, hvor min mormor og morfar kommer fra. Det er et sted, jeg har brugt utallige sommerferier som barn, men ikke har besøgt så meget siden. Så da der var et hul i programmet, gik jeg over til deres hus. På vejen derover blev jeg mødt af det ene nybyggeri efter det andet: glasfacader og skyskrabere, H&M-butikker og flotte caféer. Det er noget lidt andet end det, jeg

kan huske fra min barndom: en økonomi i laser, rationeringsmærker, hyperinflation og et politisk klima, som man som almindelig borger ikke blandede sig i. Det var det i Polen, der gav min mor lyst til et andet liv, så hun pakkede, hvad hun ejede, og forlod landet.

Siden da har Polen skiftet ham. Økonomien er buldret af sted med høje vækstsstal, selv gennem finanskrisen i 2008, hvor det var det eneste land i Europa, der ikke oplevede en negativ vækst. Deres vækststopskrift var, at de havde modet til at lave dybe struktur-reformer og reformer for fremtidens generationer. De åbnede sig mod omverdenen, styrkede det internationale samarbejde og blev i sidste ende en del af EU. Det var en seriøs reformvilje udført af en håndfuld modige politikere, der turde gentænke samfundet – et reformmod, som vi ikke har set herhjemme i mange år.

I sidste uge kom der gode tal frem om dansk økonomi, hvilket jo er en glædelig nyhed. Men det bekymrer mig, at flere herinde i salen ser deres snit til at underdrive behovet for de strukturreformer, som vi har behov for, f.eks. i vores sundhedsvæsen. For mens de allerrigeste drøner rundt og køber private sundhedsforsikringer, som sikrer dem en plads forrest i køen, kommer nogle med det samme svar som altid: Send flere penge. Og bevares, det gør vi faktisk også i den her regering: 2 mia. kr. til en akutplan, 3 mia. kr. til psykiatrien og 5 mia. kr. til sundhedsvæsenet generelt, som vi burde være glade for. For regeringen forstår vigtigheden af at prioritere sundhedsvæsenet. Men det burde også trække panderynker.

Som læge ved jeg godt, at et skud adrenalin kan være nødvendigt for at få stabiliseret blodtrykket, men det må aldrig blive den eneste behandling, og slet ikke, når man ved, at der gemmer sig en langt mere alvorlig diagnose bag det. Hvis ikke vi får lavet en seriøs udredning af sundhedsvæsenet, kommer vi til at stå her igen og skyde flere akutpakker og flere milliarder kroner uden den helt nødvendige effekt ind i systemet. I stedet bør vi sætte konkret ind og adressere den massive mangel på medarbejdere ikke bare i sundhedsvæsenet, men alle steder i vores samfund.

For når jeg ser ud over huset Danmark, er der altså ikke bare revner i fundamentet, der er dybe sprækker. Og ud over fra sundhedsvæsenet hører vi historier fra ældreplejen, der bestemt ikke maler noget glansbillede. Det samme gælder folkeskolen, ungdomsuddannelserne, unge, der mistrives.

Vi burde tage en dyb indånding og i princippet gentænke det hele. Tag f.eks. debatten om folkepension. Det er et klassisk eksempel på et samfundsproblem, der giver hovedbrud, og en kollektiv frygt for forandring. Den dag, mine drenge på i dag 3 og 5 år bliver voksne, er der en overhængende risiko for at vi har reel klasseopdeling i Danmark, medmindre vi øger fokus på forandring nu. For som vi alle kan se, skruer pensionskasserne op for tilbud om sundhedsforsikringer, men jeg lover jer, at det også vil ske med ældreplejen. Hvis vi lader det her vokse frem uden nogen som helst form for regulering, vil vi begynde at se et A-, et B- og endda også et C-hold blandt os danskere, hvor de ressourcestærke kan nyde førsteklasesløsninger – god mad, korte ventetider, kortspil med personalet – alt imens de mindre bemidlede vil blive købt af med noget andenrangs. Det mener jeg ganske enkelt ikke at vi kan være bekendt. Ikke at tage en beslutning er også at tage en beslutning.

Blindt at acceptere denne udvikling med flere og flere private tilbud vil være en glidebane for tilliden til det offentlige Danmark. Så kan det godt være, at der er nogle, der jubler og tænker, at det frie marked løser det hele, men det gør det ikke. Det øger uligheden for meget.

Kl. 11:39

Det, vi kunne gøre, var at sørge for, at dem, der har en tæt tilknytning til arbejdsmarkedet, i lidt højere grad lagde lidt mere til side i løbet af et langt arbejdsliv, og at dem, der ikke har råd, fik en hjælpende hånd af staten. Det handler om lighed, fordi alle fortjener en ordentlig behandling – også dem, der ikke har direkte

dankortadgang til en fed friværdis. Det er et pragmatisk forslag, der i sin essens fastholder den pragmatiske idealisme, der kendetegner Danmark, med den gyldne rettesnor om, at der ikke skal være for stor forskel på høj og lav. Det handler om lighed, men det handler også om at turde prioritere dem, der har det største behov for hjælp.

Jeg er vant til et liv i den hvide kittel, hvor det netop er det, jeg gør. Jeg prioriterer de mest syge først. Men jeg indgyder også patienterne håb, og det vil jeg gerne fortsætte med, også herinde fra den her talerstol, og derfor vil jeg også gerne fortælle om, at vi er i fuld gang med at skabe en bedre fremtid for de næste generationer – et samfund, der udleder mindre CO₂ og med tiden fjerner mere CO₂ fra atmosfæren, end vi udleder.

Vores klimaminister har netop i går indgået en aftale på tværs af hele Folketinget, der skruer markant op for udbygningen af havvindmøllekapaciteten i Danmark, og vi etablerer verdens første energiø. De helt nye vindmølleparker på havet har potentialet til at kunne dække elforbruget i mere end 14 millioner danske og europæiske husstande – 14 millioner! Det er jo kæmpemæssige klimapløkker, vi lige nu er ved at slå ned i dansk jord, og for mig at se er det et godt eksempel på, at mens nogle råber, handler regeringen, men vi lytter også, for vi ved, hvor vigtigt det er, at den grønne omstilling sker på en måde, hvor vi sikrer, at alle kommer sikkert med ind i den grønne fremtid.

For det mest afgørende i klimapolitikken er den folkelige opbakning. Mister vi den, når vi ikke vores klimamål. Det kræver, at vi har øje for balancerne i samfundet, og det kræver, at vi tænker os godt om og ikke lader useriøs overbudspolitik styre klimadebatten. Og vi bevæger os heldigvis i den rigtige retning. Men det er sværere og tager længere tid at indfri klimamål end at indgå aftaler om dem. Jeg er dog sikker på, at vi kommer i mål beslutning for beslutning, aftale for aftale.

Siden regeringen kom til, er der givet flere penge til udfasning af gasfyr og indgået aftale om brintinfrastruktur, og vi har lagret CO₂ i undergrunden og præsenteret et forslag til, hvordan vi kan fjerne den CO₂, vi mangler at fjerne frem mod 2025 – blot for at nævne nogle af tiltagene. Vi skylder de danske borgere at tænke os godt om og derfor f.eks. også at turde nedsætte ekspertkommissioner, der kommer med forslag til gennemtænkte forandringer – forandringer for at forbedre. Det handler om det lange, seje træk, ikke små symbolpolitiske spjæt, der måske nok kan få kommentarsporene til at svømme over med udråbstegn og brækemojis på de sociale medier, men som helt ærligt hverken gør fra eller til for huset Danmark.

For den her regering er mere end bare ord og floskler, og er der noget, der gør mig, et barn af en polsk mor og en flygtning, ekstra stolt, så er det den alvor og handlekraft, som vi har håndteret krigen i Ukraine med – krigen på vores kontinent, hos vores nabos nabo. Vi bliver hos dem, også efter at krigen er slut, så ukrainerne kan få samme oplevelse, som min mor fik, ved at se deres hjemland vokse ud af ruinerne og ind i Det Europæiske Fællesskab, fordi vi i fællesskab tror på en bedre dag i morgen end dagen i går.

Men krigen i Ukraine er ingen undskyldning for at sidde på hænderne og låse samfundsplanerne ned i skrivebordsskufferne, nærmere tværtimod. Da min mor kom til Danmark, stod EU for 30 pct. af verdens bnp. I dag er tallet halveret, og når mine to drenge derhjemme bliver voksne, vil det tal tage endnu et dyk, siger prognoserne. Så i virkeligheden bør vi tænke på deres fremtid, mine ufødte børnebørns fremtid. Vil det være et samfund martret af at have gennemført poppet politik og ladet sig styre af meningsmålinger og avisernes forsider, eller vil vi se et samfund, der har haft modet til at stå fast, gentænke og forny sig selv, selv om det i øjeblikket har været upopulært, men med tiden vil vise sig at have været bydende nødvendigt? Jeg håber, det bliver det sidste, og jeg håber, at alle her i salen vil være med til at samarbejde. Tak for ordet. Og vi tilslutter os også vedtagelsesteksten.

Kl. 11:44

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Tak til ordføreren. Og der er en række korte bemærkninger. Den første er til fru Pia Olsen Dyhr. Værsgo.

Kl. 11:44

Pia Olsen Dyhr (SF):

Tak for en tale, der er optimistisk på fremtidens vegne. Jeg kan godt blive *bekymret* på fremtidens vegne, for jeg synes jo, at vi – ikke kun i fremtiden, men allerede nu – kan se, at vi har et A- og et B-hold, når det gælder vores sundhedssektor, og at vi har et A- og et B-hold, når det gælder vores ældrepleje. Det er ikke kun noget, vi kan se i fremtiden. Det er noget, vi allerede ser nu og er nødt til at handle på.

Jeg er dybt uenig med fru Monika Rubins politiske leder, hr. Lars Løkke Rasmussen, altså vores udenrigsminister, når han mener, at ældreplejen er et område, hvor vi skal indføre brugerbetaling.

For jeg mener jo, at brugerbetaling og yderligere brugerbetaling – det er ikke, fordi vi ikke allerede har det i dag, hvis man gerne vil have tilkøbsydelse – i vores ældrepleje vil betyde, at vi yderligere øger forskellen mellem vores ældre. Og jeg vil derfor spørge, om det er Moderaternes holdning, at det skal være regeringens politik at indføre mere brugerbetaling i ældreplejen.

Kl. 11:45

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 11:45

Monika Rubin (M):

Mange tak for det gode spørgsmål. Der er noget ved den her debat, der gør mig lidt *bekymret*, for det her handler ikke om, hvordan det er her og nu. Her og nu bliver vi nødt til at lave reformer, fordi pensionselskaberne tilbyder de her tilbud nu, og det gør de, fordi man som borger ikke synes, at det offentlige er godt nok, og derfor søger andre muligheder. Men vi bliver også nødt til at tænke fremad.

Vi bliver nødt til at tænke på: Hvordan er det, det samfund, som mine børn vokser op i, er? Og jeg tror simpelt hen, at hvis vi ikke begynder at kaste nogle bolde op i luften – og jeg siger ikke, at jeg har den perfekte løsning på, hvad vi skal gøre – og hvis ikke vi begynder at tænke anderledes og bare fortsætter med mere af det samme, så ender vi i en meget større ulighed, og det bekymrer mig.

Det bekymrer mig, hvis mine børn skal vokse op i et samfund, hvor der er decideret klasseopdeling i vores samfund. Det vil jeg ikke have, og det er derfor, vi tager hul på den her debat. Vi påstår ikke i Moderaterne, at vi har den endegyldige løsning på, hvordan det skal skrues sammen, men vi bliver nødt til at gøre noget anderledes – også i fremtiden, men også nu.

Kl. 11:47

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Spørgeren.

Kl. 11:47

Pia Olsen Dyhr (SF):

Den klasseopdeling har vi ikke kun i fremtiden. Den har vi allerede i nutidens Danmark. 85 pct. af hjemmehjælpsmodtagerne i Danmark kommer fra lavindkomstfamilier, og de har ikke muligheden for at tilkøbe ydelser. Der er 15 pct. tilbage. Og det er i dag. Det er i dag, jeg taler om.

Jeg ved godt, ordføreren gerne vil tale om 10 og 20 og 30 år frem i tiden. Jeg synes faktisk, politik også handler om at gøre noget i dag, og derfor bliver jeg overrasket over regeringen, der ved Moderaterne siger, at vi skal have mere brugerbetaling i ældreplejen. Det

betyder jo, at vi får øget ulighed i ældreplejen. Er det det, regeringen gerne vil, eller er det kun Moderaternes politik?

Kl. 11:47

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:47

Monika Rubin (M):

Vi har på intet tidspunkt sagt, at vi vil have øget brugerbetaling. Det, det handler om for os, er, at man i fremtiden kigger på, om man kan sætte mere til side, og at man derfor måske kan hjælpe dem, der har størst behov, på en anden måde. Det er hele forskellen på – og nu kommer jeg til at bruge et engelsk ord – equality og equity, og det er det, vi bliver nødt til at tale om herinde i Folketingssalen.

Men jeg er helt enig i, at sådan som det er allerede nu, fungerer det heller ikke optimalt i det offentlige, og det er jo præcis derfor, den her regering har forslag til, bl.a. på sundhedsområdet, strukturreformer, som skal forbedre vores sundhedsvæsen. For det nytter ikke noget, at vi bare bliver ved med at skyde flere penge ind i det samme system, som ikke fungerer optimalt.

Kl. 11:48

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Tak. Man skal være påpasselig med at bruge engelske ord her fra talerstolen.

Vi går videre til den næste, og det er fru Inger Støjberg. Værsgo.

Kl. 11:48

Inger Støjberg (DD):

Tak for det. Jeg vil faktisk gerne følge lidt op på fru Pia Olsen Dyhrs spørgsmål omkring brugerbetaling. For fru Pia Olsen Dyhr er jo inde på noget helt rigtigt, nemlig at udenrigsministeren, altså ordførerens formand, i et meget stort anlagt interview i Avisen Danmark har været ude at sige, at der skal være brugerbetaling i ældreplejen i fremtiden. Derfor synes jeg da sådan set bare, det ville være rart lige at høre, om hele den analyse, som udenrigsministeren lagde til grund for det, er en analyse, som fru Monika Rubin bakker op om og er enig i.

Kl. 11:49

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 11:49

Monika Rubin (M):

Sådan som jeg har forstået det, handler det om, at vi i fremtiden får skabt større ulighed i vores samfund, hvis ikke vi gør noget ved det her – hvis ikke vi f.eks. tør være modige, ligesom man var med arbejdsmarkedspensionerne, hvor det var sådan, at dem, der var i arbejde, optjente til deres folkepension. Måske skal vi gøre det samme i forhold til ældreplejen og ældreservice. Det er en bold, vi kaster op i luften, og hvordan det præcis skal skrues sammen i fremtiden, har vi ikke et endegyldigt svar på, men for os handler det om, at vi tør kigge fremad, også 10, 20, 30 år frem, og se på, hvad det er for et samfund, som vores børn vokser op i.

Kl. 11:49

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Spørgeren.

Kl. 11:49

Inger Støjberg (DD):

Ja, jeg skal love for, at I tør kaste nogle bolde op. Men det her er jo virkeligheden. Altså, det er jo fint nok at give et interview og sige: Jamen det var bare sådan for sjov. Jeg tror ikke, at folk synes, det

er sjovt at få at vide, at i fremtiden kan der være brugerbetaling i ældreplejen.

Derfor vil jeg også lige høre: Kan ordføreren ikke bare lige bekræfte, at det her ikke er regeringens politik, men at det er noget, Moderaterne står alene med? For jeg har da fæstnet mig ved, at statsministeren har sagt, at hun ikke mener, at udenrigsministeren vil indføre brugerbetaling. Altså, forvirringen er jo total her, for det var præcis det, udenrigsministeren sagde i det her meget store interview.

Kl. 11:50

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Tak. Ordføreren.

Kl. 11:50

Monika Rubin (M):

Der er simpelt hen nogle misforståelser i det her, for nej, det handler ikke om brugerbetaling. Det handler om, at dem, der er på arbejdsmarkedet i fremtiden, måske skal sætte lidt mere til side, sådan at vi har nogle midler til at hjælpe dem, der har endnu mere behov for det. Det er derfor, jeg bliver nødt til at bruge de her engelske udtryk equality og equity, for de findes ikke i Danmark – der hedder begge dele bare lighed. Men det handler om, at vi bliver nødt til at få en samtale om, at måske bliver vi nødt til at indrette et samfund, hvor nogle skal have lidt mere hjælp end andre, sådan at vi får generel lighed, for det har vi ikke nu. Nu har vi et A-hold og et B-hold.

Kl. 11:51

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Så er det hr. Steffen Larsen.

Kl. 11:51

Steffen Larsen (LA):

Kære ordfører, Moderaternes kulturpolitik er, som jeg forstår det, at vi skal sætte kulturlivet til at løse klimakrisen, trivselskrisen og sikkert også flere af samfundets andre store kriser, måske også nogle af de kriser, som regeringen udpeger fra uge til uge som det nye store problem. Det er alt sammen noget, der egentlig ikke har noget med kulturpolitikken at gøre. Men er det ikke en fuldstændig ødelæggelse af selve kulturlivet at sætte pseudoarbejdsmaal op for en hel sektor?

Altså, alle daginstitutioner, universiteter, multihuse, kaserner og kommunkontorer i Danmark er jo efterhånden sat til at løse klimakrisen og håndtere unges mistrivsel, diversitet og som minimum også en håndfuld af FN's verdensmål, men hvordan skal de dog få tid til at løse deres reelle opgaver, når de således bruger al deres tid og alle deres kræfter på pseudoarbejde? Mens Region Midtjylland overamputerede ben og fejlede i kræftbehandlingen af hundredvis af patienter, kunne de med garanti vifte med en bæredygtighedsstrategi for 2030. Kan Moderaternes ordfører ikke se problemet i at bede kulturlivet om at gøre andet end det, de burde gøre?

Kl. 11:52

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 11:52

Monika Rubin (M):

Nu ved jeg ikke helt, om jeg forstår ordførerens spørgsmål. Det kan godt være, at det bare er mig, der har svært ved at høre ordentligt efter.

Det, som der er med kulturen, er jo, at den kan få os til at tænke på nogle ting, vi ikke nødvendigvis har tænkt over før. Når jeg går på museum, eller når jeg lytter til et stykke musik, når jeg lytter til teksten i et stykke musik, eller når jeg ser et billede, sætter det nogle processer i gang i mit hoved og i mine følelser. Det er det, kulturen

kan. Den kan også være med til at skubbe i retning af nogle politiske dagsordener.

Kl. 11:55

Bl.a. har vi jo set hele den debat, man har haft i kulturlivet om ligestilling og underrepræsentation af kvindelige kunstnere. Det er jo noget, der skubber på i hele ligestillingsdebatten. Så jeg mener helt klart, at kulturområdet og det kulturpolitiske har en kæmpe mulighed for at være med til at skubbe Danmark i den rigtige retning.

Kl. 11:53

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 11:53

Steffen Larsen (LA):

Ja, men det har kulturen jo kun, hvis den er fri til selv at vælge at gøre de ting. Det at begynde at spænde kulturen for en politisk vogn, hvor vi politikere begynder at definere, hvad kulturen skal, er en meget farlig vej at gå. Vi skal da ikke sætte kulturen til at løse alle mulige problemer, som vi sidder herinde og opfinder eller kommer på. Kulturen skal da være fri til selv at gøre det. Det er det, der gør kulturen smuk, og det er det, der gør kulturen stærk – det er, når den er fri til at gøre det.

Kl. 11:53

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:53

Monika Rubin (M):

Det kan man sige både ja og nej til. Jeg køber præmissen om, at kulturen selvfølgelig skal være fri, men vi putter jo også enorme mængder af statspenge i kulturlivet. Vi statsfinansierer bl.a. vores museer, og jeg mener godt, at der, når man bruger statskroner på f.eks. områder i kulturlivet, kan medfølge nogle krav. Så jo, der skal være kulturel frihed, men når der følger statspenge med, kan man også godt stille nogle krav.

Kl. 11:54

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det hr. Søren Pape Poulsen.

Kl. 11:54

Søren Pape Poulsen (KF):

Tak til ordføreren for talen. Nu er det tredje taler fra regeringspartierne, og alle tre har talt om vigtigheden af at lave reformer, og at det er vigtigt for vores velfærdssamfund. Det deler jeg fuldt og helt. De to første ordførere giver mig sådan lidt afvisende svar og henviser så til, at vi heller ikke vil være med til noget. Nu prøver vi Moderaterne, for jeg har forstået, at det er sådan et parti, der vil en ny politisk kultur: Vi skal noget andet, og vi kommer forskellige steder fra, og vi skal diskutere noget, og det er bare supergodt.

Jeg er bekymret for, om vi har et velfærdssamfund om 20 og 30 år, hvis vi ikke tør at lave de reformer, der er nødvendige. Her tænker jeg selvfølgelig på tilbagetrækning. Jeg tænker også på at anerkende, at vi har brug for international arbejdskraft. KLAR-alliancen var jo ude med en gave til regeringen her for nylig omkring international arbejdskraft. Jeg har lidt på fornemmelsen, at Moderaterne en til en var enig i det udspil. Kan man ikke få et indblik i, hvornår Moderaterne kan få resten af regeringen til at være med på reformerne?

Kl. 11:55

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Tak. Ordføreren.

Monika Rubin (M):

Nu blev jeg lige pludselig i tvivl om, om ordføreren sagde, at Moderaterne ikke var klar eller var klar, men jeg vælger at tro på, at det var det sidste, ordføreren sagde. Ja, det var det så. Det er godt, for det var vi. Altså, vi synes, det var nogle rigtig, rigtig gode forslag, som KLAR-alliancen kom med i forhold til international arbejdskraft. Men det var også lidt en åben dør, der blev sparket ind, også i den her regering, for de tiltag, som KLAR-alliancen kom med, er jo nogle tiltag, som regeringen allerede har indført, altså bl.a. at sænke beløbsgrænsen. Så jeg forstår faktisk ikke helt spørgsmålet. For vi er helt enige om, at international arbejdskraft er af kæmpe betydning for Danmark. Vi ville slet ikke kunne klare os uden international arbejdskraft, og det skal vi have.

Kl. 11:56

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 11:56

Søren Pape Poulsen (KF):

Det er jo rigtig godt, hvis det er opfattelsen. Så er der noget at arbejde videre med, kan man sige. Det handler også om en stor del af det bureaukrati, der er. Man kunne også have tillid. Vi siger altid, vi skal have tillid til de offentligt ansatte, vi skal have tillid til mennesker, men det eneste, vi åbenbart ikke har tillid til, er virksomhederne, som skal igennem et dokumentationsmorads af den anden verden for at få arbejdskraft hertil. Det er den ene del af det.

Så håber jeg også, Moderaterne vil være med til at kæmpe for, at vi får taget livtag med alle de tilbagetrækningsordninger, vi har. Lad os kigge på dem samlet og sikre os, at der rent faktisk er arbejdskraft. Hvad nytter det, at vi har penge, hvis der ikke er nogen til at hjælpe fru Hansen op af sengen i fremtiden?

Kl. 11:56

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:56

Monika Rubin (M):

Tak for spørgsmålet. Ja, vi skal helt klart gøre noget ved overdokumentation og overbureaukrati, og det er noget, som regeringen, men også Moderaterne har stort fokus på. I forhold til tilbagetrækningsreformerne kan jeg forstå, at der bliver igangsat en trepartsforhandling på det område. Men vi bliver også nødt til at kigge på, hvad det er, der gør, at folk ikke kan holde ud at arbejde i det system, vi har, bl.a. i sundhedsvæsenet. For det store problem i sundhedsvæsenet er ikke, at folk går på pension eller efterløn. Det er, at de ikke kan holde ud at arbejde i det system, der er nu.

Kl. 11:57

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Så er det den sidste inden pausen, og det er hr. Peder Hvelplund.

Kl. 11:57

Peder Hvelplund (EL):

Tak for det, og tak til ordføreren for talen. Jeg kender ordføreren som en samvittighedsfuld og arbejdsom politiker, og nu refererede ordføreren jo selv til tilstanden i sundhedsvæsenet og afslører også, at ordføreren har en fortid i sundhedsvæsenet. Der må jeg bare sige, at om end jeg er fuldstændig enig i den diagnose, som ordføreren beskriver, med den tilstand, vi står i i dag, så ville den behandling, som ordføreren anbefaler, straks medføre en klage til Styrelsen for Patientklager.

For diagnosen er jo, at vi står med et sundhedsvæsen og velfærdssamfund, som er truet af stor ulighed, og hvor uligheden er voksende. Men den kur, som ordføreren anbefaler, er jo at styrke den udvikling og sige, at i fremtiden skal flere lægge flere midler til side for at kunne tilkøbe deres egen del af den behandlingskapacitet, der er. For virkeligheden er jo, at der er en begrænset kapacitet, og det er også det, ordføreren selv peger på. Men i jo større grad vi lader det være op til forsikringsforhold, pengepung eller postnummer at definere det, desto større mulighed får de jo for at tilkøbe sig en andel af de ressourcer. Så bør prioriteringerne ikke foregå ud fra, hvem der har størst behov for behandling, og ikke ud fra, hvem der har den største pengepung?

Kl. 11:58

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 11:58

Monika Rubin (M):

Jo, lige præcis, og det er jo også det, jeg siger. Jeg siger, at vi bliver nødt til at kigge på, hvordan det er nu, men også på, hvad det udvikler sig til i fremtiden, hvis ikke vi gør noget. Sådan som det er nu, har vi netop ulighed i sundhed. Vi har netop sundhedsforsikringer, som de bemidlede kan tilkøbe, og det er jo, fordi vores offentlige sundhedsvæsen ikke er godt nok, at man føler, at man har brug for de forsikringer.

For nylig har jeg hørt, at man kan tegne en graviditetsforsikring, hvis man er gravid. Det er da enormt sørgeligt, at tilliden til det offentlige sundhedsvæsen er så lav, at jeg som ung kvinde tænker: Hm, jeg skal tegne en graviditetsforsikring, for jeg bliver ikke samlet op i sundhedsvæsenet. Og det er jo præcis derfor, vi har nedsat en Sundhedsstrukturkommission. For vi bliver nødt til at gøre noget anderledes. Det løser ikke problemerne, at vi bare bliver ved med at skyde flere penge ind i systemet. Vi bliver simpelt hen nødt til at skrue på alle knapper i vores sundhedsvæsen.

Kl. 11:59

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 11:59

Peder Hvelplund (EL):

Men så bliver jeg simpelt hen nødt til at spørge: Hvorfor er svaret fra ordføreren så ikke, at vi netop skal investere i det fælles sundhedsvæsen, i stedet for at ordføreren står og siger, at i fremtiden må dem, der har råd, lægge mere til side? For konsekvensen bliver jo lige præcis, at dem, der lægger mere til side, får en privilegeret adgang til de begrænsede ressourcer, der er i sundhedsvæsenet. Det hænger simpelt hen ikke sammen, hvis ordføreren fastholder, at dem, der har råd, skal lægge mere til side, så de kan tilkøbe sig en større andel. Det vil øge uligheden.

Kl. 12:00

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 12:00

Monika Rubin (M):

Men det er ikke det, jeg siger. Jeg siger, at i fremtiden skal dem, der har råd, måske lægge lidt mere til side, sådan at vi har flere penge til at bruge på dem, der ikke har råd. Det er forskellen på equality og equity. Det er, hvordan vi bruger de penge, der er i systemet. Men jeg vil ikke have, vi overhovedet kommer ud i, at vi skal tænke det her, men jeg tror ikke, vi undgår det, for velstanden bliver højere og højere. Det vil sige, at dem, der tjener flere og flere penge, ikke vil

tage til takke med f.eks. et offentligt sundhedsvæsen, som ikke er godt nok. Og derfor bliver vi nødt til at gøre noget for at forbedre det offentlige sundhedsvæsen. Men vi bliver også nødt til at tænke fremad.

Kl. 12:00

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Tak. Så kan jeg oplyse, at den første efter pausen for en kort bemærkning er hr. Martin Lidegaard.

Mødet genoptages kl. 13.00.

Mødet er udsat. (Kl. 12:00).

Kl. 13:00

Forhandling

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Mødet er genoptaget.

Vi fortsætter med korte bemærkninger til fru Monika Rubin, og den første korte bemærkning er fra hr. Martin Lidegaard, Radikale Venstre. Værsgo.

Kl. 13:00

Martin Lidegaard (RV):

Tak til ordføreren for en – synes jeg – god tale, der kom ind på mange spændende områder, både behovet for reformer og at kigge frem osv., men som jo i virkeligheden også handlede rigtig meget om sundhed. Og jeg er enig i, at vi har brug for et paradigmeskifte, og vi er i virkeligheden nok mest optagede af at få et paradigmeskifte inden for hele forebyggelsesindsatsen. For vi ved jo, at uligheden i sundhed hænger meget tæt sammen med den sociale ulighed, og at det er de tidlige og forebyggende indsatser, der virker, og alligevel er det det, der hele tiden bliver sparet på.

Derfor vil jeg stille det samme spørgsmål til Moderaternes ordfører, som jeg har stillet til de andre: Hvor mange af de nye penge, vi nu har fået og skal til at prioritere, ønsker Moderaterne netop at investere i de tidlige og forebyggende indsatser i daginstitutioner og skoler, men selvfølgelig også på sundhedsområdet og i forhold til klimaet og det grønne, altså kort sagt i fremtiden? Hvor stor en del af det – kan man sige – er det rimeligt at bruge på de ældre og sundhed, og hvor stor en del af det skal vi bruge på at facilitere reformer gennem skattelettelser? Jeg er ikke ude på at få nogen eksakte tal, men hvor lægger vi hovedvægten, når Moderaterne her kigger frem?

Kl. 13:01

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 13:01

Monika Rubin (M):

Tak for det fine spørgsmål. Jeg er helt enig i, at forebyggelse generelt er et enormt vigtigt politisk emne, men vi skal også tænke over, at der både er noget, der hedder primær forebyggelse, og noget, der hedder sekundær forebyggelse. Og f.eks. er der i sundhedsvæsenet i forhold til den primære forebyggelse også alle KRAM-faktorerne, altså bl.a. også tobak, hvor vi jo i Moderaterne har været ude at sige, at vi mener, at tobakspriserne skal sættes markant op. Det er et forebyggelsestiltag, som vi også vil arbejde for at der skal bruges nogle penge på.

Men der er også hele den sekundære forebyggelse, altså at vi f.eks. i sundhedsvæsenet, når folk bliver udskrevet, så ikke skal have dem genindlagt. Det er jo bl.a. også en af de ting, som vi i forbindelse med sundhedsstrukturreformens skal kigge på, altså hvordan vi sørger for, at færrest mulige patienter kommer ind på vores

hospitalet, og hvordan vi ligesom holder dem ude i primærsektoren, både i forhold til at de ikke skal blive mere syge, men også, at de i første omgang heller ikke bliver syge. Men i forhold til forebyggelsesområdet generelt er jeg helt enig med De Radikale i, at det er noget, man skal prioritere politisk på en meget bredere palet, altså ikke kun i sundhedsvæsenet, men også i f.eks. vores daginstitutioner.

Kl. 13:02

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak. Ønskes den anden korte bemærkning, skal man lige huske at trykke sig ind. Spørgeren, værsgo.

Kl. 13:02

Martin Lidegaard (RV):

Tak. Det har jeg ikke skullet de andre gange. Men det er fint, det gør vi herfra.

Det glæder mig, at vi er enige, men udfordringen er jo bare, at det ikke er det, vi har gjort de seneste 10-20 år, selv om vi alle sammen har talt om det, og derfor gentager jeg lige spørgsmålet.

Jeg er helt med på, at der er mange typer forebyggelse, og at nogle af dem også giver penge i kassen, f.eks. hvis man hæver tobakspriserne, hvad vi er enige i. Men hvis man der, hvor der skal investeres, tog 100 kr., hvor mange af de kroner ville Moderaterne så bruge på at investere i fremtiden? Hvor mange ville man bruge på det nuværende akutte i forhold til sundhed og ældrepleje og hvor mange af dem på at facilitere skattelettelser?

Kl. 13:03

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 13:03

Monika Rubin (M):

Jeg synes, præmissen for spørgsmålet er lidt mærkkelig, for jeg kan jo ikke stå her på en talerstol og sige, at jeg vil prioritere x antal kroner ud af 100 kr. på præcis det der. Der bliver man jo nødt til at kigge på hele regnestykket for hele vores samfund og hele vores samfundsøkonomi. Så det er enormt svært for mig her fra talerstolen at sige, at jeg vil prioritere x antal kroner på det ud af 100 kr. eller ud af 200 kr. Men det er noget, som vi har fokus på, og det er noget, som vi vil fortsætte med at have fokus på.

Kl. 13:03

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Så er det hr. Mikkel Bjørn, Dansk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 13:03

Mikkel Bjørn (DF):

Tak for det. For et par uger siden havde vi en debat her i Folketingsalen omkring Muhammedtegninger i undervisningen, og der havde jeg en lille konflikt med Moderaternes ordfører hr. Jeppe Søe, der satte spørgsmålstejn ved, om der overhovedet var et problem. Det var han ikke overbevist om, altså at der overhovedet var et problem, til trods for at der er skolelærere, der har fået hugget hovedet af. Der er skolelærere i Danmark, der lever med hemmelig adresse og navn, fordi de er bange, fordi de har ytret, at de gerne vil stå på mål for undervisning i Muhammedkrisen i folkeskolen.

Er Moderaternes politiske ordfører enig i, at det er rimeligt at sætte spørgsmålstejn ved, om der overhovedet er et problem med ytringsfrihed i folkeskolen i relation til undervisning i Muhammedkrisen?

Kl. 13:04

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 13:04

Monika Rubin (M):

Jeg støtter egentlig vores ordfører i det med at sætte spørgsmålstejn ved, om der er et problem med ytringsfriheden sådan generelt. Men jeg anerkender også, som spørgeren her siger, at hvis der er nogen, der f.eks. føler, at de er bange for at undervise i noget bestemt og derfor har hemmelig adresse, så er det noget, man skal tage enormt alvorligt. Altså, jeg har selv fået hemmelig adresse, efter jeg er blevet folketingspolitiker. Det tror jeg ikke jeg behøver, men det er på grund af et eller andet, jeg har inde i mig.

Så jeg tror, at man bliver nødt til ligesom at få kortlagt, om der er et problem med ytringsfriheden. Og hvis der er det, skal man gøre noget ved det, men også arbejde for, at lærerne jo selvfølgelig ikke skal gå og være bange for, hvad de underviser i i folkeskolen.

Kl. 13:05

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Hr. Mikkel Bjørn, værsgo.

Kl. 13:05

Mikkel Bjørn (DF):

Jeg kan bekræfte over for ordføreren, at de lærere, der har hemmelig adresse og navn på grund af deres frygt i relation til det her spørgsmål, faktisk mener, at de behøver den beskyttelse, fordi de har modtaget meget konkrete trusler mod deres liv.

Så jeg er nødt til at spørge ordføreren igen, og jeg kan næsten ikke andet end at ryste på hovedet, hvis svaret er det samme: Mener Moderaterne ikke, at det er et problem, at der er skolelærere i Danmark, der frygter for deres liv, hvis de underviser i en helt legitim del af den nyere danmarkshistorie?

Kl. 13:05

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 13:05

Monika Rubin (M):

Men så er mit svar jo præcis det samme, som det var før.

Kl. 13:05

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Så er det fru Sascha Faxe, Alternativet. Værsgo.

Kl. 13:06

Sascha Faxe (ALT):

Tak. Udenrigsministeren har åbnet for en debat om fremtidens EU, hvor han har udtalt, at en pragmatisk flertalsafgørelse på nogle områder inden for udenrigspolitik på EU-området kunne være en mulighed. I Alternativet er vi jo med glæde altid åbne for en rigtig god politisk debat, også når det handler om EU. Vi synes jo, at situationen omkring f.eks. Orbán og hans gode venskab med Rusland i meget vid udstrækning illustrerer problemerne med det nuværende system, som vi har. Så jeg vil høre, om det sådan overordnet er regeringens politik, at man gerne vil åbne for flertalsafgørelser på EU's udenrigspolitik på udvalgte områder, f.eks. ... [Lyddudfald].

Kl. 13:06

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 13:06

Monika Rubin (M):

Jeg hørte ikke lige det sidste, fordi mikrofonen gik ud. Men tak for spørgsmålet. Jeg tror, jeg har fanget pointen. Når jeg har hørt udenrigsministeren udtale sig om det her, taler han jo om pragmatisk

idealisme, og det vil sige, at det ikke bare må være pragmatismen, som ligger til grund for de beslutninger, der bliver taget; det skal også være idealismen. Og vi er jo idealistiske i Danmark, men vi bliver også nødt til at tage beslutninger ud fra den virkelighed, vi står i, og ikke den virkelighed, vi ønsker os der kunne være. Men de konkrete udenrigspolitiske spørgsmål tænker jeg ordføreren skal tage med udenrigsministeren.

Kl. 13:07

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren.

Kl. 13:07

Sascha Faxø (ALT):

Nu er vi der, hvor vi var sidst. Vi kan godt aftale, at jeg fremadrettet kommer og stiller udenrigspolitiske spørgsmål til Moderaterne. Men det er meget på EU-området, hvor jeg godt kunne tænke mig at høre – og der blev ikke helt svaret på det – om man som regering er åben over for at tale om flertalsafgørelser på EU-området. Det handler jo ikke kun om en udenrigspolitisk holdning, men om en generel holdning til, hvordan vi som Danmark agerer i EU.

Kl. 13:08

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 13:08

Monika Rubin (M):

Mange tak for spørgsmålet. Ja, vi er lidt der, hvor vi var sidst, for vi kaster os ud i noget, der handler om meget større politiske agendaer, end jeg som politisk ordfører skal stå her på talerstolen og tale om og begynde at sætte en retning for. Men når det så er sagt, er jeg sikker på, at udenrigsministeren har afstemt med regeringen, hvad det er, han går ud og siger, så jeg stoler på, at det, udenrigsministeren siger, også må være det, regeringen mener.

Kl. 13:08

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Så er det hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige. Værsgo.

Kl. 13:08

Kim Edberg Andersen (NB):

Tak for det. Et eller andet sted havde man jo nok en forventning om, at den, der kom på som politisk ordfører fra et regeringsparti, ligesom kunne svare på de spørgsmål, der blev stillet. Det er helt fair, at det mener ordføreren ikke hun kan – det er superfint.

Jeg vil godt vende lidt tilbage til en debat, der var tidligere, hvor Moderaternes ordfører – ikke den ordfører, der står på talerstolen nu, men hr. Jeppe Søe – stod og foregølede os, at det faktisk ikke var en problemstilling med Muhammedtegningerne, men at det var sådan lidt tonen i debatten. Og så vil jeg gerne spørge ordføreren, om ordføreren er af den opfattelse, at det er tonen i debatten, der gør, at min formand af og til må have PET-vagter. Mener ordføreren virkelig, at man kan forfladige en debat i forhold til problematikkerne med islam og den problemstilling, at vi dukker nakken i stedet for at turde undervise i Muhammedtegningerne? Er det virkelig tonen, vi skal være mere bekymrede for? Og skal folk som fru Inger Støjberg og fru Pernille Vermund bare have en bedre tone, når de fremsætter tingene, og derfor skal de ikke beskyttes? Er det virkelig tonen, som Moderaterne mener er problemet, og ikke islamiseringen?

Kl. 13:09

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 13:09

Monika Rubin (M):

Mange tak for spørgsmålet. Jeg skal prøve at se, om jeg kan svare på det, for jeg synes lidt, at spørgeren blander rigtig mange ting sammen – pærer, bananer, æbler, appelsiner. Altså, er det Muhammedtegningerne, der bliver spurgt ind til, eller er det det problem, at der er nogle i vores folkestyre, som ikke kan udtale sig frit? Det er et kæmpe demokratisk problem, og det skal vi tage enormt alvorligt, for når man står på den her talerstol, skal man kunne sige, hvad man vil. Det kunne jeg heller ikke rigtig sidste gang med hensyn til Sascha Faxø og Iran; det havde jeg rigtig svært ved, fordi min familie er i Iran, og hvad jeg står og siger her, kan påvirke dem.

Så det er noget, vi skal tage virkelig alvorligt, hvis det er sådan, at vi har problemer i vores folkestyre med, at der er nogle, der føler, at de ikke kan sige det, de vil, på den her talerstol.

Kl. 13:10

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Spørgeren for sin anden korte bemærkning. Værsgo.

Kl. 13:10

Kim Edberg Andersen (NB):

Men det er jo påfaldende, at ordføreren mener, at vi politikere selvfølgelig skal kunne sige, hvad vi vil. Jeg har modtaget døde rotter i postkassen, fordi jeg siger, hvad jeg vil, men jeg har valgt at stikke næsen frem. Nogle, der ikke har valgt at stikke næsen frem, er gymnasielærere, der egentlig bare underviser i Muhammedkrisen og derefter bliver nødt til at have hemmelig adresse og bliver udsat for trusler. Der bliver jeg nødt til at påpege noget, der var i den debat dengang, og det var, at der skulle vi ligesom have undersøgt, hvor stort problemet var. Hvor mange lærere skal være bange og have hemmelig adresse, før problemet er stort nok for Moderaterne – hvor mange?

Kl. 13:11

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 13:11

Monika Rubin (M):

Tak for spørgsmålet. Vi skal jo netop blive klogere på, hvor omfangsrigt det her er. Og så skal vi passe på, at vi ikke detailstyrer en hel undervisningssektor herinde fra Folketinget, men man skal løfte det ude på de konkrete skoler. Jeg ved ikke, hvor mange skoler det er, og jeg ved ikke, hvor mange klasser det er, men lad os sige, at det er én skole og én skoleklasse – så skal man jo gøre noget helt ekstraordinært dér frem for at lægge bureaukratiske regler ned over hele vores undervisningssektor og fjerne muligheden for folkeskolelærerne for at tilrettelægge det undervisningsforløb, de mener er bedst.

Kl. 13:11

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak. Så er det fru Kirsten Normann Andersen, SF. Værsgo.

Kl. 13:11

Kirsten Normann Andersen (SF):

Tak for det. Og tak for talen. De rigeste køber sundhedsforsikringer, siger ordføreren. Det gør arbejdsgiverne også til deres medarbejdere. Faktisk er antallet af sundhedsforsikringer steget fra 1,3 millioner til 2,3 millioner på blot 10 år. 2,3 millioner borgere kan komme foran i køen. De kan også efterspørge at få mere behandling eller flere undersøgelser, hvis det er sådan, at de synes det for en sikkerheds skyld. Nogle kan endda med kontante penge købe sig foran i køen. Det er virkelig skævt, og det skaber om noget et A- og et B-hold.

Jeg kan forstå på ordføreren, at løsningen ikke er flere penge. Jeg ved ikke, hvad løsningen er, men jeg kunne virkelig godt tænke mig at høre, hvad Moderaternes forslag er til en løsning på den her utrolig store ulighed i sundhed, som er en følge af forsikringsordninger.

Kl. 13:12

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 13:12

Monika Rubin (M):

Mange tak for spørgsmålet. I forhold til bl.a. sundhedsforsikringer tror jeg, at de er opstået, fordi der er et marked for dem. Altså, vi har en befolkning, der ikke føler, at de får det for deres skattekrone i vores sundhedsvæsen, som de føler de har ret til eller krav på. Og det taler jo ind i hele det her med, at vi bliver nødt til at se på, hvordan det er, vi har tilrettelagt vores sundhedsvæsen, for vi skal jo have et sundhedsvæsen, der er så godt, at man ikke har lyst til at bruge en sundhedsforsikring, at man ikke har behov for at bruge en sundhedsforsikring. Men jeg kan godt forstå, at man som borger vælger at gå den vej, hvis ikke man føler, at man får – hvad skal man sige – imødekommet de behov, man har, i det sundhedsvæsen, vi har. Så det er jo et symptom på, at det ikke er godt nok, som det er nu, og det er jo præcis derfor, vi har nedsat den her Sundhedsstrukturkommission, som bliver nødt til at kigge på hele vores sundhedsvæsen på tværs af sektorer.

Kl. 13:13

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren for sin anden korte bemærkning.

Kl. 13:13

Kirsten Normann Andersen (SF):

Men jeg er sådan set enig i, at årsagen til, at der er et marked for sundhedsforsikringer, er, at der er nogen, der er utrygge og ikke ved, om de kan få behandling. Hvis der er 7 måneders ventetid til en hudlæge og jeg kan komme til i næste uge, hvis det er sådan, at jeg har en sundhedsforsikring – what's not to like? Altså, jeg kan godt forstå, at der er nogen, der vælger den løsning. Men når ordføreren så samtidig gør gældende, at oppositionen bare siger: send flere penge, og at det i hvert fald ikke er løsningen, hvad er så løsningen? Er det at afskaffe sundhedsforsikringer?

Kl. 13:14

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren.

Kl. 13:14

Monika Rubin (M):

Tak for spørgsmålet. Det er jo, præcis fordi vi ikke har den gyldne løsning, at vi har nedsat Sundhedsstrukturkommissionen. Det er jo præcis derfor. Det er, fordi vi ikke ved, hvad vi skal gøre for at løse de her multiple udfordringer, som vi har i vores sundhedsvæsen. Grunden til, at vi vælger at poste flere penge i det, er jo, at vi har det system, som vi har nu, og der er det, vi kan gøre lige nu, at sætte flere penge af til vores sundhedsvæsen. Men det løser bare ikke de strukturelle udfordringer, der er, og det er derfor, vi bliver nødt til at gentænke det her.

Kl. 13:14

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Så er det fru Marlene Harpsøe, Danmarksdemokraterne. Værsgo.

Kl. 13:14

Marlene Harpsøe (DD):

Mange tak. I Danmarksdemokraterne er vi meget optaget af en værdig ældrepleje. Når alderdommen trykker, er det klart, at man skal mødes af en hjælpende hånd, et hjælpende sæt hænder, uanset om man har problemer med bentojet, med at komme i bad, eller hvad man nu har brug for hjælp til. Derfor må jeg indrømme, at jeg virkelig spærrede øjnene op, da jeg læste på avisend danmark.dk, at Moderaternes formand, hr. Lars Løkke Rasmussen, foreslår brugerbetaling i ældreplejen. Der må jeg ærlig talt indrømme, at jeg godt nok spærrede øjnene op. Så jeg vil gerne høre Moderaternes ordfører på talerstolen i dag om noget: Er der noget i ældreplejen, hvor Moderaterne tænker sig eller forestiller sig man i hvert fald ikke skal indføre brugerbetaling, eller er spillet bare helt åbent?

Kl. 13:15

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 13:15

Monika Rubin (M):

Mange tak for spørgsmålet. Nu siger jeg det igen: Det handler ikke om brugerbetaling. Det her handler om en snak om, hvordan det er, vi bruger de ressourcer, der er, altså en omfordeling af ressourcerne, sådan at de mest velstillede i samfundet måske betaler lidt mere ind til en eller anden kasse, sådan at der er penge til dem, der er mindre velstillede. Og det undrer mig egentlig, at dem, jeg får mest røg fra på det her, særlig er de venstreorienterede her i salen, for jeg havde egentlig troet, at det ville være et forslag, der ville medføre klapsalver, for det handler jo netop om, at vi skal hjælpe dem, der har det største behov. Så jeg forstår slet ikke det her. Det handler ikke om brugerbetaling.

Kl. 13:16

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren.

Kl. 13:16

Marlene Harpsøe (DD):

Så trænger Moderaterne til at uddybe, hvad det er, der præcis står i den artikel, som alle vi andre læser som brugerbetaling. Man må være helt ærlig og så sige, at det her også handler om, at ældreplejen er tæt knyttet til sundhedsvæsenet i dag, og det, vi i hvert fald bl.a. kan se, er, at kommunerne og ældreplejen også leverer sygeplejeydelser. Det kunne f.eks. være en sygeplejerske, der behandler diabetiske fødsår, tryksår og lignende, og er det der, vi også skal ind at indføre brugerbetaling i sundhedsvæsenet?

Kl. 13:17

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 13:17

Monika Rubin (M):

Jeg tror lige, jeg læser op fra min tale igen: Hvis vi lader det her vokse frem uden nogen form for regulering, vil vi begynde at se et A-, B- og endda også et C-hold mellem os danskere, hvor de ressourcestærke kan nyde førsteklases løsninger, alt imens de mindrebemidlede vil blive købt af med noget andenrangs. Ikke at tage en beslutning er også at tage en beslutning. Det her handler om, at vi gerne vil åbne debatten for, hvordan vi kan gøre det anderledes, også i fremtiden.

Kl. 13:17

Kl. 13:20

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak. Så er det hr. Ole Birk Olesen, Liberal Alliance. Værsgo.

Kl. 13:17

Ole Birk Olesen (LA):

Moderaternes begrundelse for at gå ind i denne SVM-regering har været, at sådan en regering var god til at gennemføre reformer af Danmark, hvilket tidligere regeringer ikke har været. Når jeg ser på det politiske program, som den her regering har, har jeg meget svært ved at se den reformvilje. Det virker, som om den uenighed, der er i Folketinget bredt, om, hvilke reformer der skal laves, nu blot er en del af den nuværende regering, hvorfor der ikke sker noget. Der har været meget snak om store bededag som et svar på f.eks. at skaffe arbejdskraft, som er en udfordring, vi står over for, men ifølge de økonomiske vismænd er der ikke nogen varig effekt af at fjerne store bededag, og det synes jeg er et troværdigt bud på, hvad der kommer til at ske af at fjerne store bededag. Ellers sker der jo ikke rigtig noget for den her regering. I stedet for at kalde det en reformregering tror jeg, det er bedst at kalde det en sniksnakregering. Man taler meget om problemer i horisonten, man giver indtryk af at bekymre sig om Danmark, men man gør jo ikke rigtig noget, vel?

Kl. 13:18

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 13:18

Monika Rubin (M):

Mange tak for spørgsmålet. En af grundene til, at Moderaterne også mente, at det var godt at have en regering hen over midten, var, at vi kunne lave noget politik, der ikke var afhængig af yderfløjenes idéer. Når det er, at ordføreren spørger ind til det her med store bededag, er det rigtig fint, at ordføreren lægger sig op ad, hvad andre siger, men vi lægger os sådan set op ad, hvad Finansministeriet siger, og det bliver vi nødt til at gøre, for ellers kan vi ikke lave politik. Hvis ikke vi stoler på de beregninger, der kommer fra Finansministeriet, bliver det jo det vilde vesten, så derfor bliver vi nødt til at lægge det, som Finansministeriet kommer frem til, til grund.

Kl. 13:19

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Spørgeren.

Kl. 13:19

Ole Birk Olesen (LA):

Men når man har siddet i Folketinget nogle år, kan man som jeg ikke undgå at bemærke, hvor mange lovforslag fra regeringen der bliver stemt igennem Folketingssalen med lutter grønne knapper. Og det er ikke, fordi der er en ny enhed i hele Folketinget; det er, fordi det er den type forslag, som kommer fra embedsmandsapparatet, og som handler om, at vi lige skal justere noget lovgivning, som ingen er uenig i, og det fremsætter man så som et lovforslag. Der sker ikke rigtig noget, der deler vandene med den her regering, fordi regeringen ikke kan blive enig med sig selv om at gøre noget, der deler vandene. Er det ikke et problem, at det er en sniksnakregering og ikke en reformregering?

Kl. 13:20

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Monika Rubin (M):

Jeg tror ikke helt, jeg forstår den sætning med, at der ikke sker noget, som deler vandene. Jeg synes da godt nok, vandene blev delt, da vi afskaffede store bededag. Det var en debat, der var meget heftig. Så jeg forstår ikke helt det her med, at vi laver ting, der ikke deler vandene.

Kl. 13:20

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Den næste ordfører er fru Mai Mercado, Det Konservative Folkeparti. Værsgo.

Kl. 13:20

Mai Mercado (KF):

Tak, og tak for talen. Jeg vil også gerne stille et spørgsmål om brugerbetalingen i forbindelse med den famøse artikel, som udenrigsministeren har ladet sig interviewe til. Jeg havde egentlig troet, at ordføreren ville tale mere om det, for det er noget, der har fyldt meget, men det eneste, der egentlig er kommet frem, er, at der ikke er nogen sådan endegyldige løsninger, og at noget fortøner sig i horisonten og det må vi se på. Men der står faktisk undervejs i den her artikel med udenrigsministeren: »Derfor præsenterer han for første gang tankerne bag en helt ny slags reform. Som indtil videre kun er blevet diskuteret på regeringens indre linjer.«

Så vil jeg gerne spørge, om vi kan forvente et reformudspil med brugerbetaling eller uden brugerbetaling i forhold til generationsplaner, og hvordan man har diskuteret det her på regeringens indre linjer.

Kl. 13:21

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 13:21

Monika Rubin (M):

Nu sidder jeg jo sådan set ikke til de møder, der er regeringens indre linjer, så jeg har svært ved at svare på, præcis hvad det er, man taler om på de møder. Men jeg er sikker på, at regeringen, og særlig Moderaterne, er optaget af de her generationsplaner. Et er, at vi prøver at gøre noget ved de udfordringer, der er i samfundet nu, men noget andet er, at vi også tør at tænke længere frem. Altså, hvad er det for et samfund, som mine børn, altså de børn, som jeg hentydede til, på 3 og 5 år, får, når de bliver voksne? Det handler om det, som udenrigsministeren ofte siger: mine børnebørns fremtid. Det handler om, at vi bliver nødt til at kigge på det, både her og nu, men også fremadrettet, og det er jeg sikker på at hele regeringen også går ind for.

Kl. 13:22

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Spørgeren for sin anden korte bemærkning. Værsgo.

Kl. 13:22

Mai Mercado (KF):

Det lyder, som om der er knas på de indre linjer. For når nu udenrigsministeren siger, at det her er noget, man diskuterer internt i regeringen, så vil jeg bare gerne spørge ordføreren, hvorfor den socialdemokratiske justitsminister så var ude at skyde idéen om generationsplaner helt ned.

Kl. 13:22

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

- Kl. 13:22
Monika Rubin (M):
Det her forslag handler fra Moderaternes side om, at vi som sagt kigger fremad. Da man lavede arbejdsmarkedspensionerne, var det jo netop et forsøg på at skaffe nogle flere midler til pension. Det her er for os nogle tanker om, hvordan det er, at vi sørger for, at de velstillede ikke løber ud ad et eller andet spor, så de mindre velstillede bliver efterladt på perronen. Altså, hvordan er det, at vi omfordeler de ressourcer, vi har i samfundet? Hvis man googler equality and equity, ser man nogle rigtig fine billeder af nogle mennesker, der står på nogle kasser, og i sidste ende ender man med at have lighed. Det er det, vi prøver at italesætte.
- Kl. 13:25
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.
- Kl. 13:25
Monika Rubin (M):
Tak for spørgsmålet. Jeg synes, det bliver blandet lidt sammen igen. For det her med generationsskiftet handler jo også om, at vi bliver nødt til at få de her virksomheder til at blive i Danmark. Og de betaler enormt meget skat i Danmark – skat, som vi jo netop kan bruge bl.a. på vores tandpleje. Nu har vi lige fundet flere penge til sundhedsvæsenet her i forrige uge. Det er 5 mia. kr. ekstra, hvoraf nogle af de penge netop går til tandlægeområdet for patienter, der har haft kræft. Så det er jo ikke, fordi vi ikke prioriterer det her. Men det handler om, hvordan det er, vi bruger vores penge mest fornuftigt. Tak.
- Kl. 13:26
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Den sidste spørger, vi når, er fru Katrine Daugaard, Liberal Alliance. Værsgo.
- Kl. 13:26
Katrine Daugaard (LA):
Det handler faktisk lige præcis om, hvordan vi bruger vores penge. For Moderaterne vil jo gerne bruge en masse af vores penge på konsregnskaber, på at optælle malerier herinde i Folketinget og i det hele taget på ting, der ikke går til kunsten, og som bliver på bekostning af den kunstneriske frihed. Jeg kunne godt tænke mig at høre Moderaterne om noget. Hvordan gør mere papirnusseri pigerne på musikskolerne til mere fremtrædende musikere?
- Kl. 13:27
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.
- Kl. 13:27
Monika Rubin (M):
Tak for spørgsmålet, og tusind tak for de mange spørgsmål, som jeg har fået, og som ikke kun handlede om én ting den her gang. Det er jeg virkelig glad for.
I forhold til kulturpolitikken bliver vi jo nødt til at vide, hvordan det står til med hensyn til diversiteten, før vi eventuelt kan gøre noget ved det. Så derfor bliver man jo nødt til at blive klogere. Jeg kan også forstå, at Liberal Alliance har været kritiske over for, at man ville opgøre, hvor mange kvindelige musikere der blev booket til forskellige spillesteder, bl.a. i København. Det ville man jo, fordi vi bliver nødt til at vide, hvordan diversiteten er, og hvordan kønsfordelingen er, for ellers kan vi ikke gøre noget ved det, og så ved vi heller ikke, om vi har et decideret problem med ligestilling. Man har vidst, man havde det på bl.a. museerne, for man talte de malerier, der var på et museum, altså hvor mange af dem kvinder havde malet. Der fandt man jo ud af, at det var en brøkdel af malerierne, som vi udstillede på vores statslige museer, som kvinder havde malet. Så jeg er tilbage ved det samme igen som før, altså at når vi skyder statskroner ind i kulturlivet, bliver vi også nødt til at sætte nogle politiske rammer for det.
- Kl. 13:28
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak. Ønskes den anden korte bemærkning? Værsgo.
- Kl. 13:22
Monika Rubin (M):
Det her forslag handler fra Moderaternes side om, at vi som sagt kigger fremad. Da man lavede arbejdsmarkedspensionerne, var det jo netop et forsøg på at skaffe nogle flere midler til pension. Det her er for os nogle tanker om, hvordan det er, at vi sørger for, at de velstillede ikke løber ud ad et eller andet spor, så de mindre velstillede bliver efterladt på perronen. Altså, hvordan er det, at vi omfordeler de ressourcer, vi har i samfundet? Hvis man googler equality and equity, ser man nogle rigtig fine billeder af nogle mennesker, der står på nogle kasser, og i sidste ende ender man med at have lighed. Det er det, vi prøver at italesætte.
- Kl. 13:23
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak. Så er det hr. Pelle Dragsted, Enhedslisten. Værsgo.
- Kl. 13:23
Pelle Dragsted (EL):
Tak for det. Danmark er på mange områder allerede et klassesdelt samfund, selv om ordføreren mener, det er noget, vi må vente med til fremtiden. Og et af de steder, hvor Danmark er et meget klassesdelt samfund, er i forhold til tandpleje, hvor vi allerede i dag og historisk jo har haft brugerbetaling, i modsætning til hvis vi bliver syge andre steder i kroppen; der har vi et fælles sundhedsvæsen. Hvis vi bliver syge i vores tænder, må vi selv til lommerne. Så hvis Moderaterne har den holdning, at vi ikke skal have brugerbetaling og ikke skal have skævhed i, hvem der har adgang til basale sundhedsydelser, vil Moderaterne så være med til at afskaffe brugerbetalingen på tandpleje?
- Kl. 13:24
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.
- Kl. 13:24
Monika Rubin (M):
Tak for spørgsmålet. Jeg synes, det er et enormt vigtigt spørgsmål, som ordføreren stiller, for ja, det er da mærkværdigt, at vi har et sundhedsvæsen, hvor der er brugerbetaling på nogle ting og ikke på nogle andre. Men det ser vi jo ikke kun i forhold til tandlæger. Vi ser det også på fysioterapi, vi ser det også på kiropraktik. Altså, der er mange steder i vores sundhedsvæsen, vi ser det. Og jo, hvis vi havde uendelige penge i det her samfund, ville jeg da ønske, vi bare kunne fjerne det fra den ene dag til den anden, men det har vi jo ikke. Hvis man vil gå ind og fjerne hele brugerbetalingen i forhold til tandlæger, koster det utrolig mange milliarder kroner, og hvor skal de penge komme fra? Hvis Enhedslisten har et godt forslag til det, er jeg da bestemt åben for at høre om det. Men jeg har enormt svært ved at se, hvordan vi fra den ene dag til den anden kan fjerne det. Men jeg synes helt klart, at ordføreren har en rigtig god pointe.
- Kl. 13:25
Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren for sin anden korte bemærkning.
- Kl. 13:25
Pelle Dragsted (EL):
Vi tog et første skridt med den tidligere regering, i øvrigt på Enhedslistens initiativ, og fik gjort tandlæge gratis for de unge på 18, 19, 20 og 21 år. Så man kan jo gå gradvis frem. Men i forhold til det med, at der ikke er penge til alt i verden, mener ordføreren så, det er en rigtig prioritering f.eks. at bruge 1 mia. kr. på at give skattelettelser til arvinger af selskaber? Vi kan f.eks. læse, at LEGO-familien vil få en skattelettelse på den konto på omkring 12 mia. kr., og det samme

Kl. 13:28

Katrine Daugaard (LA):

Tak. Så Moderaternes indstilling til det her er altså, at der skal være en fifty-fifty-fordeling, for ellers har vi et problem, som bunder i urimelighed, selv om vi kan se, at der er masser af store kvindelige musikere som Drew Sycamore, Medina, Tina Dickow og Jada. Der er jo masser af eksempler på, at kvinder selvfølgelig besidder de samme kvaliteter som mænd, som gør, at man kan blive en dygtig musiker i Danmark.

Kl. 13:29

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 13:29

Monika Rubin (M):

Det er jeg helt enig i. Kvinder besidder lige så mange gode kvaliteter som mænd, men vi bliver også bare nødt til at anerkende, at dem, der f.eks. sidder og booker, jo godt kan være biased. Altså, mennesket som helhed er biased. Vi kan godt lide folk, der ligner os selv, og derfor har vi også tendens til at vælge og beslutte ud fra processer, hvor nogen ligner os selv. Så derfor bliver vi nødt til at blive klogere på det og finde ud af, hvordan diversiteten er i kulturlivet. Jeg siger ikke, at det behøver at være fifty-fifty, men vi bliver i hvert fald nødt til at vide, hvad problemet er, og om der er et problem, før vi kan gøre noget ved det.

Kl. 13:29

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak til ordføreren. Der er ikke flere korte bemærkninger, eller vi når i hvert fald ikke flere korte bemærkninger, så vi går videre til den næste ordfører i rækken, som er fru Pia Olsen Dyhr fra Socialistisk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 13:30

(Ordfører)

Pia Olsen Dyhr (SF):

En af de ting, jeg synes er mest slående i den russiske propaganda, som vi oplever i de her år, er, at russernes drømme som nation tilsyneladende alle handler om fortiden, og det er forstemmende på mange planer. Men det er måske en iagttagelse, som man kan lægge sig på sinde og reflektere over sådan lidt mere generelt. Handler ens drømme om fortiden, eller handler de om fremtiden? Jeg tror, at i det sunde samfund handler drømmene mest om fremtiden, så tak til statsministeren for netop at tale om fremtiden.

Lige nu er der meget på spil. Der er mange store udfordringer, men Danmark står et stærkt sted. Der er høj beskæftigelse og holdbarhed i økonomien, og forventningerne til 2023 er højnet. Vi er et af verdens rigeste, fredeligste og mest velfungerende samfund. Vi har med andre ord også nogle af de allerbedste muligheder for at påvirke den fremtid, vi ønsker. Vi har nogle af de bedste betingelser for at tage bestik af de udfordringer, vi og verden står over for. Derfor mener jeg, at vi har brug for at skabe fire alliancer – fire alliancer internt i Danmark, men også fire alliancer, som kan etableres med ligesindede i verden omkring os.

Den første alliance er en grøn alliance: en alliance i Danmark mellem de partier, de organisationer, de virksomheder og de borgere, som alle er enige om, at klimakrisen er vores tids allerstørste udfordring; en alliance mellem alle os, der har en dyb erkendelse af, at vores klima, miljø, natur og biodiversitet må sættes i første række; og en alliance, der sikrer rent drikkevand i hanerne og hjælper resten af verden til det samme.

Den anden alliance er en velfærdsalliance: en alliance mellem alle partier, organisationer, fagforbund og det civile samfund, som

forstår, at velfærden er helt afgørende for både velstand, beskæftigelse og sammenhængskraften i Danmark, og at et stærkt velfærdssamfund styrker ligestillingen, selvstændigheden, mulighederne, mobiliteten og trygheden i hverdagen.

Den tredje alliance er en forsvarsalliance: en alliance, der anerkender, at verden de senere år er blevet et farligere sted, og at vi har meget at miste; der anerkender, at vi må stå sammen, og at vi må være klar til at forsvare vores frihed. Det er en alliance mellem de partier og organisationer og andre ligesindede, der erkender, at friheden kommer med en pris, og at håb ikke er nogen strategi.

Den fjerde alliance er en integrationsalliance: en alliance mellem partier, organisationer og borgere, som på den ene side oprigtigt ønsker, at integrationen af udefrakommende mennesker skal lykkes, og at det kræver noget af os som mennesker og som samfund, men som på den anden side også anerkender, at der er grænser for, hvor mange udefrakommende Danmark kan huse, og ikke mindst, at der er holdninger, værdier og religiøse og kulturelle tilgange, som er helt uforenelige med det liberale demokrati og derfor ikke hører til i Danmark.

For mig handler det dybest set om at skabe de bedste rammer for danskernes hverdag; om, at klimaforandringerne og ødelæggelserne af vores miljø og natur bremses, så vi ikke fortsat skal stå over for naturkatastrofer og giftige stoffer, som gør os syge; og om, at vi sikrer rent drikkevand uden PFAS i vores drikkevandshaner. Det er vigtigt i hverdagen. Det handler også om, at vi med en stærk velfærd kan få børnene godt i vej med trygge rammer i institutioner, i skoler og på uddannelser, så der også hos kommende generationer er håb for og tro på fremtiden; og om, at de mange, der arbejder i vores velfærd, fra rengøring til hjertekirurgi, har gode rammer og ikke bukker under af at gå på arbejde, men fortsat kan hjælpe med at hjælpe alle os andre.

Det handler også om hverdagen, når vi skal prioritere vores forsvar, for det angår jo til dels den hverdag og de vilkår i hverdagen, som vi byder forsvarsets ansatte og værnepligtige – at materiellet fungerer, at man uddannes tilstrækkeligt, og at vi gør, hvad vi kan, for at beskytte dem, der beskytter os alle sammen. Det handler om, at forsvaret for al vores velfærd og forsvaret for vores frihed, vores velstand og vores muligheder i en periode må prioriteres rigtig højt, og om, at vi også har et ansvar over for vores allierede i rigsfællesskabet og vores naboer i Norden, i Europa og i NATO. Vores frihed og demokrati er trods alle fejl og mangler en inspiration for mange over hele kloden. Vi har også et ansvar for forbedringer af deres levevilkår og deres hverdag.

Kl. 13:35

Det handler også om vores hverdag, at vi lykkes med integrationen. For lykkes vi ikke, mister danskerne tilliden og viljen til at bidrage til velfærden over skatten. Lykkes vi ikke, mister vi tusindvis af menneskers talent og muligheder, som kunne være kommet os alle sammen til gavn som samfund. Vi skal som samfund give lige muligheder. Vi skal slå ned på rendyrket diskrimination. Vi skal sikre, at det at have en anden etnisk baggrund ikke kan være en selvstændig barriere for at klare sig godt i Danmark, hvis man ellers opfører sig ordentligt og vil Danmark.

Samtidig må vi stå vagt om nogle principper og værdier og insistere på, at der er nogle ting, som er en del af adgangsbilletten til det danske samfund: respekten for ligestilling mellem kønnene; accepten af, at man selv vælger sin kærlighed her i livet; det, at man lægger klanens eller troens negative sociale kontrol på hylden og i stedet anerkender, at ens børn skal leve og virke i Danmark og i en ramme af dansk kultur på godt og ondt; det, at man ikke har parallelle religiøse systemer, men at alle er lige for loven, der vedtages i den her bygning; og det, at demokratiet, ytringsfriheden og de øvrige frihedsrettigheder *altid* går forud for ens religiøse følelser.

Jeg har med interesse læst hr. Frederik Vads indlæg i Berlingske i dag, hvor der foreslås et center for national sammenhængskraft. Jeg synes, idéen er fremragende, og jeg vil gerne bidrage til at give sådan et projekt luft under vingerne. Tak for den idé. For det hele handler om hverdagen. Det er komplekst og stort og indviklet, og der er tusindvis af snubletråde i processen, men vi kan gøre det. For hvis ikke vi i Danmark kan, hvem skulle så kunne?

Så mit budskab er blot det her: Vi har brug for at zoome ind på de kerneudfordringer, vi står med. Vi må bygge de alliancer, som kan og vil bidrage til at løse udfordringerne, uanset om det er den grønne omstilling, rent drikkevand, vores velfærd og vores forsvar og sikkerhed, eller om det er vellykket integration af vores nye borgere. Det kan vi gøre i det her hus. Det arbejde starter her, og vi skal gøre det med respekt for og med inddragelse af det omkringliggende samfund. Vi skal gøre det med vores venner og allierede i landene omkring os. Jeg er ikke i tvivl om, at hvis vi svigter bare én af de her alliancers målsætninger, skrider fundamentet under alle de andre. På kryds og tværs hænger de her alliancer nemlig sammen, og jeg ser det derfor som en bunden opgave, at vi skal finde robuste alliancer om løsningerne. Det arbejde er SF klar til at indgå i på alle fire dagsordener og i alle fire alliancer. Det handler til syvende og sidst om danskernes hverdag. Tak for ordet.

Så skal jeg læse et forslag til vedtagelse op på vegne af SF, EL og ALT:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget konstaterer, at det vil kræve nye initiativer og hurtig handling, hvis de danske klimamål skal indfries. At klimaforandringerne er den største krise, vi står over for, med betydning for bl.a. energipolitik, sikkerhedspolitik, migration, fødevarerproduktion, vejr, byggeri, havvandstand, er hinsides diskussion. Derfor er det påkrævet, at Danmark allerede i år skruer tempoet i den grønne omstilling op samt internationalt presser på for langt mere ambitiøse og grundlæggende klimaomstillinger.

Uligheden vokser både i Danmark og globalt. Det vil kræve aktive og målrettede politiske beslutninger både nationalt og internationalt at fordele fremskridt, fremtidstiltro og reelle muligheder mere ligeligt og aktivt mindske den stadig mere ulige fordeling af rigdomme. Det er påkrævet, at Danmark allerede i indeværende år påbegynder arbejdet, nationalt og internationalt, med at mindske uligheden og dermed fremme sammenhængskraft og fredeligere sameksistens.

Partierne konstaterer, at en politik, der svarer på de udfordringer, føres bedst med en rød-grøn blok.«
(Forslag til vedtagelse nr. V 26).

Kl. 13:39

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak. Forslaget til vedtagelse vil indgå i den videre behandling.

Så er der en række korte bemærkninger, og vi starter med hr. Christian Rabjerg Madsen, Socialdemokratiet. Værsgo.

Kl. 13:39

Christian Rabjerg Madsen (S):

Tak for en, synes jeg, rigtig god, saglig og konstruktiv tale. Jeg har bidt mærke i, at fru Pia Olsen Dyhr i Altinget tidligere har kritiseret Socialdemokratiet for ikke at være i stand til at tænke nyt i forbindelse med reformer, og fru Pia Olsen Dyhr peger i den forbindelse på Reformkommissionen, som vi jo nedsatte sammen i sidste regeringsperiode.

Jeg kan ikke lade være med at bide mærke i, at Reformkommissionen jo netop har foreslået at omlægge universitetsuddannelserne, sådan at en del af kandidatuddannelserne bliver 1-årige og tættere knyttet til arbejdsmarkedet. Er det en del af Reformkommissionen og regeringens politik, som SF kan tilslutte sig nu, hvor det stammer

fra en kommission, som fru Pia Olsen Dyhr tidligere har rost nedsættelsen af?

Kl. 13:40

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 13:40

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jeg mener stadig væk, at kommissionen er kommet med mange gode forslag, bl.a. i forhold til hvordan vi kigger på arbejdsudbud, i forhold til arbejdsmiljø og i forhold til spørgsmålet om overgang fra deltid til fuldtid. Der er mange gode elementer i det, og SF er ikke bange for reformer – det skal bare være retfærdige reformer. De skal have en solidarisk balance.

Så har jeg det lidt sådan i forhold til vores videregående uddannelser, at jeg er villig til at kigge på dem. Jeg vil have flere til at gå på vores velfærdsuddannelser, og jeg vil have flere til at gå på vores erhvervsuddannelser. Hvordan gør vi det bedst muligt? Er det ved at gøre universitetsuddannelserne kortere, altså 4-årige, så de reelt konkurrerer med professionsuddannelserne, der er 3½-årige? Det vil jeg gerne lige skænke en tanke, i hvert fald når jeg lytter til professorerne og folkene på professionshøjskolerne. Dem skal man også lytte til.

Kl. 13:41

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Spørgeren.

Kl. 13:41

Christian Rabjerg Madsen (S):

Jeg har godt hørt det der argument, og jeg kan simpelt hen ikke få det til at give mening. Jeg tror dybest set ikke på, at vores unge mennesker vælger uddannelse, udelukkende med udgangspunkt i hvor lang uddannelsen er. Så det argument synes jeg er dårligt, men jeg anerkender, at det findes i debatten, og jeg har også hørt det fremsat af organisationerne.

Er fru Pia Olsen Dyhr enig i, at vi har behov for med vores uddannelsesudspil dels at styrke den strukturelle beskæftigelse, dels at sikre, at uddannelserne på universiteterne følger med tiden, så de bliver mere arbejdsmarkedsnære, både i forhold til det offentlige arbejdsmarked og det private arbejdsmarked, fordi universiteterne jo uddanner flere mennesker, end de gjorde tidligere, og dermed også har et bredere formål end tidligere?

Kl. 13:42

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 13:42

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jeg kan jo høre, at Socialdemokraterne stadig er meget optaget af, at 30 pct. skal gå på universitet, og det er der, hvor jeg er uenig. Tanken om at fastholde, at 30 pct. skal på universitetet, er, at man så godt kan gøre uddannelserne kortere, og så kommer folk hurtigere ud, og så får man øget arbejdsudbud, men det er jo ikke det, jeg er optaget af.

Jeg er optaget af, at vi har kvalificeret arbejdskraft – den rigtige arbejdskraft – og det forudsætter, at alle ikke skal på universitetet. Vi er i SF villige til at kigge på dimensionering, så vi får flere ind på professionshøjskolerne og på erhvervsuddannelserne, fordi vi ved, at fremtidens ungdomsårgange bliver mindre, og at vi derfor er nødt til at sørge for, at de også kommer ind på de andre uddannelser. Der er jeg bare grundlæggende uenig med Socialdemokraterne. Jeg er ikke optaget af, at 30 pct. skal på universitetet.

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak. Så er det hr. Morten Dahlin, Venstre. Værsgo.

Kl. 13:42 forslag til bordet. Så det er måske ikke »nej, nej, nej«; det er måske mere »nej, nej« og så et lille »ja«, og jeg håber, at vi kan få nogle flere ja'er på.

Kl. 13:42

Morten Dahlin (V):

Tak. Og tak til fru Pia Olsen Dyhr for en stærk tale, hvor der bl.a. var fokus på to ting: vores velfærdssamfund og den grønne omstilling. Jeg tror, at SF og Venstre deler ambitionen om, at vi skal have et stærkt velfærdssamfund, og at vi skal i mål med den grønne omstilling, men for at vi kan det, kræver det jo, at der er arbejdskraft – mennesker til at passe vores syge, passe vores ældre og passe vores børn, elektrikere til at sætte strøm til maskinerne, faglærte og for den sags skyld ingeniører – til at komme i mål med den grønne omstilling. Og her synes jeg måske lidt at kæden hopper af for SF, fordi man jo bare siger »nej, nej, nej« til de reformer, som regeringen og Venstre foreslår, som øger den strukturelle beskæftigelse, og som altså sikrer, at der kommer noget mere arbejdskraft.

Derfor kunne jeg godt tænke mig at spørge fru Pia Olsen Dyhr: Når man siger nej til den slags reformer, hvor skal den arbejdskraft så komme fra? For vi kan jo ikke bare rykke rundt på den arbejdskraft, der er; vi er nødt til at skaffe noget mere arbejdskraft.

Kl. 13:43

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 13:44

Pia Olsen Dyhr (SF):

Nu har jeg hørt hr. Morten Dahlin sige det der med »nej, nej, nej« til næsten alle i Folketinget. Jeg har måske en sådan lidt mere åben tilgang. Jeg siger sådan set gerne »ja, ja, ja«, og jeg lytter også til andres idéer og ikke kun til SF's egne. Der kan jeg så forstå, at hvis man ikke gør det, Venstre synes, så er man et nejparti.

Vi er egentlig i SF optaget af at diskutere, hvordan vi sørger for, at vi får den *rigtige* arbejdskraft. Overvismanden, Carl-Johan Dalgaard, har jo sagt meget tydeligt, at det ikke nødvendigvis er mere arbejdskraft, vi har brug for; vi har brug for den rigtige arbejdskraft. Og det handler jo netop om, som hr. Morten Dahlin siger, bl.a. elektrikere. Hvordan sørger vi for det? Jo, det gør vi ved at investere i vores erhvervsuddannelser, som vi lagde op til med »Danmark kan mere I«, og som Venstre jo ikke ønskede at være en del af, fordi man ikke ønskede at prioritere erhvervsuddannelserne med den halve milliard, som vi andre faktisk var villige til at bruge. Noget af det, der er forudsætningen herfor, er jo at investere, men også at lave nogle ubehagelige ting, og det er SF ikke bange for. Det lå ikke i vores dna at skære på dimittendsatsen på dagpengene, men det gjorde vi alligevel for at få pengene til erhvervsuddannelserne. Så vi er klar til reformer, også når de gør ondt.

Så vi er ikke bare et nejparti, som Venstre tydeligvis var de sidste 3½ år.

Kl. 13:45

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Spørgeren.

Kl. 13:45

Morten Dahlin (V):

Udfordringen er jo, at SF bare *siger* nej. Man sender protestbreve til regeringen om, at man ikke vil være med til at lave en reform af de videregående uddannelser. Man siger nej til de økonomisk ansvarlige reformer, som rent faktisk løfter beskæftigelsen mere, end tidligere regeringer har gjort. Man sagde så ja i forbindelse med finansloven, og stor ros for det, hvor man jo også bragte nogle gode

Men anerkender SF helt grundlæggende, at det jo ikke er nok bare at flytte rundt på den arbejdskraft, der er? Altså, vi skal have flere til at vælge en erhvervsuddannelse – ja, det skal vi da. Men vi skal generelt have flere til at bidrage på arbejdsmarkedet. Det nytter ikke noget kun at flytte rundt på arbejdskraften; vi bliver nødt til at lave nogle reformer, så der kommer mere arbejdskraft, både til de private virksomheder og i vores offentlige sektor.

Kl. 13:45

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 13:45

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jamen det er også derfor, jeg tænker: Hvordan kan det være, at Venstre sagde nej til en aftale om international arbejdskraft, som vi faktisk lavede i den forgangne periode? Det var jo en måde at sikre, at yderligere arbejdskraft kunne komme til Danmark, som kunne tage nogle af de her jobs, på. Det valgte Venstre at sige nej til. SF har været med i alle aftaler i den her regeringsperiode med undtagelse af én, og det var i spørgsmålet om afskaffelse af store bededag. Og det er jo ikke kun overvismanden, men også generelt de økonomiske vismænd, der har været ude at sige, at de ikke mener, at det har nogen arbejdsudbudseffekt.

Så jeg synes måske, det ville klæde Venstre at komme ind i kampen og måske have et mere åbent syn på, at når man diskuterer arbejdsudbud, er der mange veje til det. Og handler det ikke mest af alt om, at vi skal have den rigtige arbejdskraft?

Kl. 13:46

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Så er det fru Monika Rubin, Moderaterne. Værsgo.

Kl. 13:46

Monika Rubin (M):

Tak for en rigtig fin tale, hvor ordføreren jo netop sagde, at drømme handler om fremtiden. Jeg kan forstå, at SF's formand har været ude med De Konservatives formand i den her grønne alliance, og der kunne jeg forstå, at man særlig kritiserede regeringen for dens klimainsats. Og jeg kunne godt tænke mig at høre, om ordføreren måske vil løfte sløret for, hvilke konkrete klimaforslag SF vil aftale med De Konservative. Måske kunne ordføreren løfte sløret lidt for, hvad der kommer derfra?

Kl. 13:47

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 13:47

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jeg tror egentlig, jeg vil tillade mig at starte et lidt andet sted – det håber jeg at ordføreren har forståelse for. I går indgik vi en meget stor aftale om havvind. Den har været rigtig vigtig for SF. Vi har kæmpet rigtig meget for det og for at sætte pengene sat af til, at vi får noget havnatur. Det var jo noget af det, vi sammen med De Konservative efterlyste at der kom handling på. Det er der så leveret på.

Skulle jeg komme med et andet forslag, som SF i hvert fald synes at vi skal i gang med, så handler det om en omlægning af landbruget. Vi har længe efterlyst en CO₂-afgift i forhold til landbruget. Vi er nødt til at diskutere, hvordan vi sørger for, at landbruget kommer ind i den grønne omstilling. Vi har også stadig nogle udfordringer på

transporten, og der er vi da ikke altid enige med De Konservative. Det må fru Monika Rubin spørge hr. Søren Pape Poulsen om – det synes jeg må være fair nok.

Men det, som hr. Søren Pape Poulsen og jeg bl.a. har været ude at sige sammen, har været om havvind. Det har også været om energibesparelser, hvor vi jo tidligere har presset den tidligere regering til at levere på energibesparelser. Den her regering er meget nølende i forhold til energibesparelser; men det er en af vejene frem, for hvis man laver mange energibesparelser, sparer man faktisk også opsætning af noget vindenergi. Det er gode penge i kassen. Og vi kan vel være enige om, at man i en eller anden form skal være økonomisk ansvarlig?

Kl. 13:48

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren.

Kl. 13:48

Monika Rubin (M):

Jeg var faktisk ellers så glad, da jeg hørte om den her grønne alliance, for det var jo klasseeksemplet på samarbejde hen over midten, så jeg er egentlig lidt ked af, at der måske ikke er mere i pipeline, men det kan ordføreren måske gøre mig lidt klogere på. Altså, kommer der mere fra grøn alliance?

Kl. 13:48

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 13:48

Pia Olsen Dyhr (SF):

Nej, hvor er vi hyggelige her. Moderaterne vil gerne være med i grøn alliance – I er så velkomne! Jeg kan høre, at I sådan helt sidder og venter på Konservative og SF, og vi er klar. Vi har også sammen lavet et udspil om natur, og vi har så også gjort det med andre partier i Folketinget, for vi er ikke så eksklusive, at vi kun har brug for hinanden. Jeg ved jo, at Liberal Alliance også har været meget aktiv på naturdagsordenen ligesom Enhedslisten, Alternativet og De Radikale. Altså, vi har jo faktisk meget bredt i Folketinget prøvet at presse på for mere natur. Det synes jeg sådan set er positivt. En af de store udfordringer, Danmark har, er jo, at biodiversiteten er gået tilbage, og vi har stadig væk ikke stoppet tilbagegangen i biodiversitet.

Kl. 13:49

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Så er det fru Inger Støjberg, Danmarksdemokraterne. Værsgo.

Kl. 13:49

Inger Støjberg (DD):

Tak for det. Og tak for talen, om end jeg ikke er helt enig i det hele – men det ville også være underligt. SF var jo med til at flytte nogle af velfærdsuddannelserne ud i 2021, da man lavede en større aftale om det. Det er jo set ud fra mit synspunkt meget, meget ærgerligt, at det var noget af det første, SVM-regeringen droppede efter dens tiltrædelse. Anerkender ordføreren, at det stadig væk er vigtigt at få flyttet uddannelser ud i yderområderne også?

Kl. 13:50

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 13:50

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jeg tror, det er vigtigt at have uddannelser i hele landet. Da jeg voksede op, havde vi seminarier rundt omkring i landet, og det gjorde

jo også, at man fastholdt folk i lokalområdet. Nu har vi set en generel centralisering. Jeg tror, at den egentlig hænger sammen med strukturreformen, Lars Løkke Rasmussen stod fadder til dengang, hvor alting blev centraliseret. Men hvis vi ønsker, at der skal være liv, og at folk skal bo i hele vores land, skal der også være adgang til uddannelse. Det er både ungdomsuddannelser, og det er sådan set også velfærdsuddannelser. Jeg var glad for, at man også begyndte at diskutere at sende videregående uddannelser ud i landet. Personligt er jeg meget glad for, at vi har fået jura i Esbjerg, fordi jeg jo ved, at det er med til at gøre, at man kan fastholde nogle kompetencer i Esbjerg, og jeg ved, at de har brug for dem efterfølgende.

Kl. 13:50

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren.

Kl. 13:50

Inger Støjberg (DD):

Det synes jeg er interessant, for det viser jo også, at der er alliancer på tværs af midten, også når det handler om det her. Derfor vil jeg sådan set bare kvittere for svaret og sige, at det jo er noget af det – uanset hvem der så end måtte sidde for bordenden – vi i Danmarksdemokraterne altid vil være med til, altså at flytte uddannelser ud i de mindre byer også.

Kl. 13:51

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 13:51

Pia Olsen Dyhr (SF):

Altså, selv om Danmark ikke er særlig stort, og det er jo geografisk ikke et særlig stort land, så tror jeg, at det er vigtigt, at vi hele tiden tænker i balancer mellem land og by. En af de bekymringer, jeg har, er, at vi i øjeblikket ser den kollektive trafik blive lukket ude i vores landdistrikter, og det betyder, at unge ikke kan komme til deres ungdomsuddannelser, og det betyder faktisk, at nogle af dem slet ikke får en uddannelse. Så når vi nu skal have diskussionen til efteråret om dem, der ikke får en uddannelse, så er det altså også vigtigt at forholde sig til, hvor det er i landet, man ikke får en uddannelse, og om der er adgang til uddannelse dér. Så den diskussion fortsætter jeg gerne, og jeg synes, det er fantastisk at samarbejde på tværs af midten – der sker mange spændende ting i de her tider.

Kl. 13:52

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak. Så er det hr. Alex Vanopslagh, Liberal Alliance. Værsgo.

Kl. 13:52

Alex Vanopslagh (LA):

Tak. Jeg vil gerne tage fat på den her diskussion, der er om A- og B-hold i velfærden, og hele debatten om brugerbetaling inden for ældreområdet, som jeg kan forstå udenrigsministeren mener der skal være, men som regeringen ikke mener. Og jeg er jo i den mærkelige situation, at jeg er enig med udenrigsministeren, men ikke med regeringen. Men lad det ligge.

Det, jeg egentlig vil høre fru Pia Olsen Dyhr om, er, om ordføreren ikke kan se, at når vi er nogle, der er åbne over for, at man sådan sætter brugerbetalingen, i gåseøjne, mere i system, så er det faktisk netop for at undgå, at der kommer for store forskelle mellem et A-hold og et B-hold. For hvis vi bare lader stå til, er det alle dem, der har råd, der vil tilkøbe noget ekstra, mens dem, der ikke har råd, så at sige vil blive efterladt på perronen, og derfor kan der være noget fornuft i at se på, om man med forskellige fradrag eller opspæringskonti eller brug af arbejdsmarkedspensioner kan facilitere, at

flere får råd til at købe den ekstra velfærd, hvad mange vil komme til, uanset hvad vi gør her inde på Christiansborg i fremtiden. Giver det mening?

Kl. 13:53

Kl. 13:55

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 13:53

Kl. 13:55

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jeg synes, det er et fantastisk spørgsmål, som måske viser forskellen mellem Liberal Alliance og SF meget godt. Det er jo også fair nok. Lad os sige, vi har en fælles pose penge. Så siger hr. Alex Vanopslagh, at dem vil han gerne bruge til fradrag til nogle af dem, der så kan betale deres ældrepleje. Det kan være noget tøjvask eller noget andet. Jeg vil hellere bruge den fælles kasse, vi har, på at sørge for, at alle får et godt tilbud. Og jeg tror meget, at hvis vi overlader det til den enkelte at skulle tilkøbe sig ydelser i ældreplejen, så kommer der endnu mere til at være et A-hold og et B-hold. For så kommer det til at handle om, om folk har ressourcerne til at finde det rigtige tilbud, og om de har viden om at stille de rigtige, kritiske spørgsmål. Og jeg vil bare sige, at jeg kommer fra en social gruppe 4-5 stykker. Jeg ved, at mine forældre aldrig ville have haft en kinamands chance i det der system i forhold til at kunne gennemskue, hvilke krav man skulle stille, og hvem det var, man skulle have. Så vil jeg hellere have, at vi sørger for, at samfundet som sådan sørger for et godt fundament.

Kl. 13:54

Kl. 13:56

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren.

Kl. 13:54

Alex Vanopslagh (LA):

Jeg forstår til fulde ordførerens synspunkt. Jeg synes bare, at det, som ordføreren beskriver, jo netop er det, vi ser ind i ved *ikke* at lave noget om, altså at alle dem, der er ressourcestærke, hvad enten det er i materiel forstand eller på anden vis, godt kan finde rundt i, hvilke frie valg de har, selv om kommunen ikke oplyser dem om det. De har råd til at tilkøbe noget ekstra, eller også har deres børn. De tilkøber jo de her omsorgsforsikringer, man er begyndt at tilbyde til ældre plejekrævende, mens resten efterlades på perronen. Og hvis den tendens er en realitet, er der så ikke noget fornuft i at se på, hvordan man får nogle af dem, som lige nu bliver tabt, i gåseøjne, med på de muligheder, som ekstra tilkøb giver?

Kl. 13:54

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 13:54

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jo, og de kommer kun med, hvis vi har en stærk offentlig velfærd. For de har ikke en chance i det system, for det første. For det andet tror jeg egentlig, at man skal huske på, at vi jo kun har én kasse penge, så hvis man vælger at bruge dem på fradrag til nogle, der har råd til at købe nogle ydelser, så er det jo en særlig gruppe, man varetager. Men hvis man sørger for, at den generelle velfærd er stærk og fundamentet er stærkt, så er det alle, der får mulighederne. Så er det jo rigtigt, at der er nogle, der kan købe det, men jeg bruger så ikke fællesskabets penge på at give dem et fradrag, så de kan købe noget til. Det er en ideologisk forskel, en fair forskel, og det er sådan set også en fin forskel at have mellem partierne.

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak. Så er det hr. Niels Flemming Hansen, Det Konservative Folkeparti. Værsgo.

Niels Flemming Hansen (KF):

Mange tak for det. Og mange tak for talen. Jeg vil gerne rose ordføreren for specielt det grønne indhold – mange, mange tak for det.

Ordføreren nævner også økonomisk ansvarlighed, og der kan jeg bare ikke lade være med at stille spørgsmålet om, om ordføreren mener, det er økonomisk ansvarlighed, at vi har fået en vejafgift, der risikerer at påvirke danske lastvognschaufførers løn samt de danske borgeres købekraft i form af forventeligt øgede priser på bl.a. dagligvarer, når det bliver dyrere for vognmændene at køre på de danske veje.

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Pia Olsen Dyhr (SF):

Ja, det er både økonomisk ansvarligt og klimamæssigt ansvarligt. Hvis vi ikke sørger for, at transporten leverer på vores fælles klimaudfordring, så kommer vi til som samfund at stå med en enorm økonomisk belastning, når vi skal rydde op efter de klimaforandringer.

Vi kan jo allerede nu se, at kommunerne er i gang med klimatilpasning rundtomkring og investerer millioner for at kunne håndtere de klimaforandringer, vi ser. Du kan kigge i Jyllinge, hvor der er oversvømmelse af byerne. Du kan kigge i Lemvig, hvor man oplever oversvømmelse af byerne. Vi kigger på København, hvor vi også kan forestille os vandstanden stige.

Selvfølgelig er vi nødt til – både økonomisk og klimamæssigt – at håndtere det her. Så jo, det mener jeg er økonomisk ansvarligt. Jeg mener i virkeligheden, at debatten bliver om, hvornår vi så også sørger for, at der kommer en CO₂-afgift på landbruget. Og der håber jeg da også, at De Konservative vil være med og ikke vil være nølende, som jeg lidt fornemmer I er på transportområdet.

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Spørgeren.

Niels Flemming Hansen (KF):

Så er jeg bare nødt til at sige, at hvis det er præmissen, er det jo sådan, at i Danmark koster en ellersbil tre gange så meget, som en almindelig lastbil koster. Regeringen har jo intet – som i intet – gjort, for at man har kunnet oplade disse lastbiler. Jeg tror, at der er sat én ladestander op.

Så mener SF, at det er retfærdigt, at de danske borgere altså nu skal betale mere for de danske varer, fordi vognmændene tvinges til at betale en vejafgift – nogle vil kalde det en skat – selv om de intet andet grønnere alternativ har på nuværende tidspunkt?

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jeg tror, at det, man har lagt op til i aftalen, er, at 5 pct. af de lastbiler, der skal være i fremtiden, skal køre på el, og andre skal

køre på grøn gas og alt muligt andet. Så det er jo ikke kun sådan, at de skal køre på el. Og jeg har godt nok hørt påstanden mange gange, at vi kun har én offentlig ladestanderstation i hele Danmark, men det er simpelt hen ikke korrekt.

Derudover kan jeg jo se, at der sker nogle investeringer lige nu, f.eks. i det københavnske område, hvor man laver massive investeringer, så man sørger for, at vognmændene har en mulighed. Gladsaxe og Lyngby-Taarbæk er jo nogle af de steder, hvor man tænker lidt visionært, i forhold til om man vil have så store lastbiler ind, eller om man kan lave en omskiftestation, så man får dem ind på el. Og Lyngby-Taarbæk er jo et glimrende eksempel på et sted, hvor man har en konservativ borgmester og er lykkedes med det.

Kl. 13:58

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Så er det fru Mai Villadsen, Enhedslisten. Værsgo.

Kl. 13:58

Mai Villadsen (EL):

Tusind tak, og tak til fru Pia Olsen Dyhr for en rigtig, rigtig god tale fyldt med fremtidsro, visioner og en appel om samarbejde, og i forhold til et samarbejde vil jeg lægge for med at sige tusind tak for det rigtig stærke samarbejde, vi har mellem Enhedslisten og SF. Det gælder både i forhold til tilbagetrækningen, hvor vi for nylig i fællesskab har lavet et udspil, det gælder selvfølgelig i forhold til velfærden, hvor vi står stærkt sammen, men det gælder jo naturligvis også i forhold til den grønne omstilling, og derfor vil jeg gerne her på stående fod tilslutte mig den grønne alliance, som fru Pia Olsen Dyhr i sin tale lægger op til.

Vi har jo begge to for knap en time siden været lige herude på den anden side af de her mure, hvor en masse borgere er forsamlet for at lave et opråb i forhold til vores drikkevand. For drikkevandet er udfordret, og det er også noget, som jeg ved at SF er meget optaget af, og I gik jo faktisk forrest og fik presset det daværende Socialdemokrati til at være med til at gøre noget for drikkevandet. Men alligevel står vi her i dag.

Derfor kunne jeg godt tænke mig at høre fru Pia Olsen Dyhr, hvad SF gerne vil på drikkevandsområdet, og hvad vi skal gøre for at komme alle de borgere i møde, som står derude og har et opråb i dag.

Kl. 13:59

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 13:59

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jeg tænker, at det ikke er alle, der har været derude, og at man skulle benytte sig af lejligheden til at gå en tur derud. For man kan se drikkevand fra hele Danmark. Danmarks Naturfredningsforening har indsamlet vand fra de forskellige kommuner, og så kan man se drikkevandskvaliteten, og jeg tænker, at der er nogle, der er valgt rundtomkring i landet, og som godt kunne tænke sig at se, hvordan drikkevandskvaliteten er der, hvor de kommer fra.

Jeg er meget glad for den grønne alliance, vi havde før valget i hele centrum-venstre mellem Radikale Venstre, Socialdemokratiet, SF, Enhedslisten og Alternativet, og hvor vi jo netop lykkedes med at lave en ambitiøs drikkevandsindsats. Vi sagde, at der skulle sættes 200.000 ha af der, hvor drikkevandsboringerne rammer, og hvor grundvandet ligger højt, og at det i virkeligheden skulle udlægges, så man ikke måtte sprøjte der. Og jeg må sige, at jeg er overrasket over, at Socialdemokraterne ikke har valgt at levere på det. For der er stadig væk et flertal i Folketingssalen, og jeg ved, at vi alle sammen stadig væk er klar til at levere på det flertal. Jeg tror, at danskerne og nogle af de vælgere, der har stemt på Socialdemokraterne og

sørget for, at Socialdemokraterne blev det største parti herinde, har en forventning om, at man leverer i forhold til deres drikkevand. Det er ikke sket, og det er skuffende.

Kl. 14:00

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Spørgeren.

Kl. 14:00

Mai Villadsen (EL):

Jeg kan kun erklære mig fuldstændig enig. Det er netop skuffende, for vi havde en aftale, og der er stadig et flertal for den aftale, og alligevel leverer regeringen ikke på det. Det er jo pesticiderne, der presser vores drikkevand, men der er også andre kilder, bl.a. PFAS, og det er også noget, vi arbejder meget, meget tæt sammen omkring.

Der kunne jeg rigtig godt tænke mig at høre fru Pia Olsen Dyhrs tanker om, at regeringen jo heller ikke her reelt ønsker at sætte ind over for det, vi kan gøre herhjemme. Forbrugerrådet Tænk siger jo netop, at vi kan iværksætte et forbud mod PFAS i en række forbrugerprodukter. Er SF ikke med på, at det bør vi gøre?

Kl. 14:01

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Ordføreren.

Kl. 14:01

Pia Olsen Dyhr (SF):

Det bør vi gøre. Det løser ikke hele problemet. Jeg mener, at vi skal gå foran og lave nogle forbud i forhold til det. Bare det at have en stegepande med PFAS er jo helt absurd. Vi har stegepander med PFAS, og så står man der og laver sin mad, og så kan man være med til at bidrage til, at ens børn i virkeligheden bliver påvirket af det, og vi ved ikke, hvad konsekvenserne er. Det er næsten det mest skræmmende med produkter af den slags. Jeg har faktisk selv herinde i Folketingssalen været med til at få forbudt, at der er bisfenol A i produkter til børn under 3 år. For det var vigtigt, og der gik Danmark forrest og satte en dagsorden i Europa, og jeg ville ønske, at vi gjorde det samme med PFAS.

Kl. 14:01

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Så er det hr. Martin Lidegaard, Radikale Venstre. Værsgo.

Kl. 14:01

Martin Lidegaard (RV):

Tak. Og tusind tak til fru Pia Olsen Dyhr for talen og for en invitation til fire alliancer. Vi Radikale vil gerne være med i alle fire alliancer, og vi vil måske endda tilføje en alliance, som man kunne kalde en økonomisk alliance. For alt det her skal jo også finansieres, og vi har også brug for at tage et ansvar for økonomien for vores børn og børnebørn, så vi ikke bare efterlader en stor regning i deres børneværelser.

Men jeg tror egentlig, at SF og Radikale, når det handler om at bruge pengene og investere dem, så har meget tilfælles, og derfor vil jeg også spørge fru Pia Olsen Dyhr om det, som jeg har spurgt de andre ordførere om, nemlig hvordan vi investerer de nye penge, som vi nu har lavet i enighed og ikke enighed. Hvor meget bruger vi på investeringer i fremtiden, altså på det grønne, på børnene og på de unge, og hvor meget bruger vi på sundhed og de ældre og alt det andet, som vi jo i de seneste 10-20 år har brugt langt de fleste penge på, og hvor vi i vores optik ret groft har underinvesteret i vores børn og unges fremtid? Så har vi selvfølgelig også skattelettelser, som jeg ikke forventer at SF vil bruge så mange penge på.

Men vi står jo her over for en reel generationsprioritering, og er SF med på vores hold om, at det altså nu er børnenes, de unges og det grønnes tur?

Kl. 14:03

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 14:03

Pia Olsen Dyhr (SF):

Det er jo rigtigt, at SF og De Radikale ikke altid er enige om den økonomiske politik. Så jeg kan ikke lige se den der alliance, vi skal lave. Jeg synes, at vi, når det drejer sig om noget af det, vi gerne vil beskutte, beskutte mere retfærdigt, nok er en smule uenige med Radikale Venstre. Vi er ikke begejstrede for skattelettelser, men jeg mener til gengæld, at vi skal kigge på, hvordan vi kan gøre det mere retfærdigt og ordentligt og alt sådan noget, og det er vi i SF klar til. Ordføreren har jo bedt andre om at fordele 100 kr., og det var godt nok ikke det, ordføreren nu sagde, men jeg tænker, det er det samme regnestykke, jeg får, i forhold til de 100 kr., og jeg vil tillade mig at bruge det som et eksempel, og jeg vil sige, at jeg, hvis jeg skulle fordele dem, jo synes, det er svært bare at sige, at det præcis er 50 pct. til det og 25 pct. til det.

Altså, jeg vil investere massivt i børn og unge – det skal der ikke være nogen tvivl om – og vi har lagt op til, at vi gerne vil have en trivselspakke for børn og unge. Men jeg mener ikke, det er pengene alene. Jeg mener også, der i forhold til noget af det, som statsministeren f.eks. var inde på, i forhold til de sociale medier og kunstig intelligens, er en masse lovgivning, vi kan lave. Men der skal vi investere, vi skal investere i klimaet, vi skal investere i sundhed og de ældre, og så vil jeg altså også gerne fortsat investere i vores fælles forsvar og sikkerhed.

Kl. 14:04

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren.

Kl. 14:04

Martin Lidegaard (RV):

Vi er jo enige om, at der skal investeres i forsvaret, og vi har jo sat rigtig mange penge af til sundhed, og når jeg stiller det her spørgsmål, er det selvfølgelig forsimplet. For det handler også om, hvordan vi leder den offentlige sektor, hvordan vi kan frigøre den offentlige sektor, og hvordan vi kan ændre kulturen og alt det her.

Men når man kigger på historien, er der bare en skrigende diskrepans mellem de taler, vi alle sammen har holdt fra den her talerstol om at prioritere børnene, de unge og fremtiden, og det, vi så rent faktisk bruger på at investere i børnene, de unge og fremtiden. Og det er derfor, jeg stiller det her spørgsmål, altså om det ikke er tiden til, at de partier, der gerne vil kigge frem, faktisk tager hinanden i hånden og laver en fremtidsalliance.

Kl. 14:04

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 14:04

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jo, men jeg synes jo heller ikke, Radikale Venstre helt lever op til det grundlæggende princip. Hvis jeg kigger på den første finanslov, vi lavede sammen med den socialdemokratiske ledede regering og Radikale Venstre, kæmpede SF for at sætte penge af til minimumsnormeringer. Det var 1,8 mia. kr., og Radikale Venstre var meget mere optaget af, at vi skulle lave det her fradrag på forskning og innovation, altså en form for skattelettelser. Det er jo fair nok, men

man skal ligesom også stå i sin egen ret, når man sådan kræver det af andre. SF har igen og igen kæmpet for børnene og de unge, og det vil vi blive ved med at gøre i finansloven, og jeg elsker, når vi gør det sammen med Radikale Venstre.

Kl. 14:05

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Tak. Så er det hr. Nick Zimmermann fra Dansk Folkeparti.

Kl. 14:05

Nick Zimmermann (DF):

Tak. Jeg kunne i virkeligheden godt tænke mig at prøve at spørge ind til noget omkring den mad, vi serverer til vores ældre medborgere rundt omkring på plejehjemmene. For det er jo i dag sådan, at der cirka er mellem et til to års levetid, fra man kommer ind på et plejehjem, til man desværre skal møde Sankt Peter, og at de i flere og flere kommuner er begyndt at omstille nogle af kødretterne til veganerretter, altså veganergyde, linsebøffer osv. osv. Og det, der får mig til at rejse mig og spørge, er i virkeligheden en debat, jeg havde med fru Signe Munk, som fortalte, at SF mente, at det her i virkeligheden var den rigtige vej at gå, og at også de ældre skal gå forrest i forhold til at begynde at spise noget mere plantebaseret kost. Nu er det jo så bare sådan, at rigtig mange ældre rundt omkring er småtspisende og svagtspisende, og at de jo virkelig har brug for de proteiner og de kulhydrater, og hvad de ellers får.

Derfor kunne jeg godt tænke mig at prøve at spørge fru Pia Olsen Dyhr, om kødretterne, når de ældre har brug for at få dem for at opretholde deres proteiner og deres alt muligt andet, så stadig væk vil være i orden og efter SF's ønske, eller om de ældre simpelt hen skal over at spise de her veganerretter.

Kl. 14:06

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 14:06

Pia Olsen Dyhr (SF):

Nu kender jeg jo vores ordfører Signe Munk ganske godt og ved, at hun er fra Fur, og at hun, om end hun mener, at vi skal have mere plantebaseret kost i Danmark, sådan set også mener, at der skal være et alternativ, og at det skal være op til den ældre selv at vælge. Pointen er, at der i dag ikke er valgmuligheden. Hvis man er indlagt på et hospital og man er veganer – det kan det jo godt være at man er – så vil jeg ikke tvinge kød i vedkommende, og så synes jeg faktisk, at man skal have ret til at vælge et vegansk måltid på hospitalet. Og jeg tror også, man ødelægger hele systemet på vedkommende, hvis man lige pludselig tvinger kød i vedkommende. På den anden side mener jeg da også, at man stadig væk skal have en ret til – og jeg mener også, det er klogt, især når vi snakker om vores ældre medborgere – at spise kød. Men man kan jo faktisk også – det vil jeg lige tillade mig at sige, og jeg ved godt, det måske er lidt moderne – få proteiner af andet end kød.

Kl. 14:07

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren.

Kl. 14:07

Nick Zimmermann (DF):

Men med al respekt er det jo faktisk forkert, hvad ordføreren står og siger. For det er jo faktisk allerede i dag sådan, at man på landets hospitaler godt kan vælge at få en vegetarret, en veganerret, eller hvad det nu hedder, hvis det i virkeligheden er det, man har lyst til.

Men det her handler jo sådan set om noget helt grundlæggende, nemlig om man som ældre borger i det her land stadig væk har krav

på selv at bestemme, hvad man har lyst til at spise, og i flere og flere kommuner er der ikke længere muligheden for at vælge kødretterne flere dage om ugen. Der er jo flere og flere kommuner, der starter med at skære f.eks. 15 pct. af kødretterne væk, sådan at der er en fast dag om ugen, hvor man ikke længere kan få sine vante kødretter, og hvor man jo så derfor er tvunget til at spise linsebøffer eller alt muligt andet.

Hvad mener ordføreren i virkeligheden om det? Er det fair? For det er jo faktisk også sådan, at man i dag selv betaler for den mad, man spiser, og der er jo i hvert fald ikke nogen herinde i lokalet, der skal betale for deres mad, som ikke selv bestemmer, hvad de vil spise. Hvorfor skal det så være sådan for vores ældre borgere?

Kl. 14:08

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 14:08

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jeg synes, at ordføreren skyder mig noget i skoene, som SF ikke mener. Vi synes jo, at det skal være op til kommunerne at bestemme det her, og hvis kommunalpolitikere laver nogle regler, som borgerne ikke er enige i, så må borgerne vælge nogle andre kommunalpolitikere. Jeg tror altså ikke, at vi herinde på Christiansborg skal begynde at beslutte, hvad man skal have at spise i den enkelte institution. Jeg kom en gang til at sige, at jeg også synes, det er okay, at man spiser kød i en børnehave, og så fik jeg simpelt hen så mange mails fra daginstitutionsledere, som skrev: Vi har da slet ikke penge til kødretter. Derfor er det meste af det vegetarisk, og det tager børnene ikke skade af.

Så jeg tror, vi som lovgivere måske også nogle gange skal tage det der skridt tilbage, altså at vi ikke skal bestemme alt, hvad der sker i det her land, ude i kommunerne, på plejehjemmene og i daginstitutionerne. Måske kan vi også overlade det til dem, der faktisk er derude.

Kl. 14:09

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Så er det hr. Noah Sturis, Alternativet. Værsgo.

Kl. 14:09

Noah Sturis (ALT):

Tak. Og tak for en fin tale. Jeg vil høre lidt om den her klimaplan for en grøn affaldssektor. Altså, det var en aftale, vi lavede i fællesskab for at sikre, at vi havde en affaldssektor, som var klimaneutral i 2030, og i morgen skal vi så stemme om et lovforslag, som udmønter aftalen, men som vi i Alternativet ikke mener rent faktisk indfrier det her fælles mål om en CO₂-neutral affaldssektor.

Altså, det er et lovforslag, som har mødt stor kritik fra et overtal af eksperter. Det er et lovforslag, som Zetland har været ude at skrive om, i forhold til at ministeriet har presset en mere optimistisk prognose igennem imod vurderingen fra embedsmænd i Energistyrelsen, og vi mener så ikke, at lovforslaget lever op til den politiske aftale. Men er fru Pia Olsen Dyhr enig i, at det ikke lever op til klimaambitionen, som vi i fællesskab satte op med den politiske aftale, altså at loven i virkeligheden vil være værre for klimaet?

Kl. 14:10

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 14:10

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jeg ved ikke, om jeg vil sige, at det med loven bliver værre for klimaet. Jeg har hørt, at der er nogen, der siger, at kapaciteten ikke vil

falde derude. Det anerkender jeg ikke. Altså, det er jo sådan, at der er indlagt i affaldsaftalen, at der vil være færre anlæg i fremtiden.

Det kan man også se på alle de kommunalpolitikere, der lige nu sender breve til os med: Vi vil helst ikke lukke det og det anlæg; vi vil ikke lukke det og det anlæg; vi vil gerne beholde alle anlæg. Derfor vil jeg gerne citere min gode partifælle fru Margrete Aukén, som altid siger, at vi er pyromaner i det her land. Vi brænder det hele af, og vi skal i virkeligheden holde op med det. Vi skal genbruge meget mere. Det er det, der skal være intentionen.

Er det, der er i den aftale, så helt perfekt? Nej, det er det bestemt ikke, og vi bliver ved med at kæmpe for, at der kommer mere og mere klima ud af den aftale. Jeg havde håbet, at Alternativet ville hjælpe os – jeg kan høre, at Alternativet nu træder ud af aftalen, for man stemmer nej i morgen, og det er selvfølgelig ærgerligt, for sammen kunne vi måske kæmpe endnu mere.

Kl. 14:11

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren.

Kl. 14:11

Noah Sturis (ALT):

Tak. Men det er jo netop det her kapacitetsloft, som kunne have været indskrevet, og som der ikke er blevet indskrevet i lovtæksten. Så det er bare for at være helt sikker: Vil SF stemme imod loven i morgen, eller vil SF stemme for?

Kl. 14:11

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 14:11

Pia Olsen Dyhr (SF):

Vi stemmer for loven – vi er en del af en aftale. Jeg ved godt, jeg er meget gammeldags; jeg *har* fundet ud af, at der er mange, der sådan springer fra aftaler, når man så lige pludselig ikke er enig mere og sådan noget. Jeg er så forbandet gammeldags, at jeg mener, at når man er en del af en aftale, følger man den til dørs; så tager man kampene og bliver ved med at kæmpe.

Jeg synes ikke, det her er perfekt, men vi stemmer ja i morgen, og så kæmper vi videre igen i overmorgen, og tro mig: Vores finansminister ved godt, at vi kommer til at slås videre, for den diskussion har jeg allerede haft med ham.

Kl. 14:11

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Så er det hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige.

Kl. 14:11

Kim Edberg Andersen (NB):

Tak for det, og tak til ordføreren for en god tale. Jeg vil faktisk også sige tak til ordførerens gruppe. Det er utroligt, at det kommer fra en fra Nye Borgerlige, men Socialistisk Folkepartis gruppe har faktisk været fornuftige og rare at arbejde sammen med – langt de fleste. Og det er egentlig det. Jeg vil gerne ind på noget med arbejdsgangen. Jeg er jo ny i Folketinget, og før valget kunne man jo se, at Socialistisk Folkeparti var i stand til at fremsætte rigtig gode forslag, som kom igennem.

Så bliver jeg nødt til at spørge ordføreren, som jo også er formand for partiet, hvad der er sket med Socialistisk Folkepartis gruppe, siden de tilsyneladende efter den 1. november 2022 er blevet fuldstændig ude af stand til at komme med fornuftige og gennemtænkte forslag. For alle de beslutningsforslag, der kommer i salen fra Socialistisk Folkeparti – selv Nye Borgerlige har været med på rigtig mange af dem – bliver regeringen ved med at sige ikke

duer længere. Er det så et udtryk for, at Socialistisk Folkeparti er blevet dårligere efter valget? Det synes jeg ikke. Eller er det bare et udtryk for, at regeringen er blevet enormt egenrådig og kun mener, at beslutningsforslag eller lovforslag, der kommer fra dem selv, er gode nok til at komme igennem?

Kl. 14:13

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 14:13

Pia Olsen Dyhr (SF):

Det er jo faktisk et meget kompliceret spørgsmål, men et godt spørgsmål. Jeg synes jo, at SF fremsætter mange gode beslutningsforslag, og det gjorde vi også før valget. Der lagde jeg f.eks. mærke til, at efter vores retsordfører havde fremsat et forslag – det kan være om digitale rettigheder, det kan være om kvinder og vold – gik der ofte ikke 5 minutter, før regeringen og f.eks. den daværende justitsminister Nick Hækkerup faktisk gennemførte SF's politik. Jeg tror, at SF's retsordfører, fru Karina Lorentzen Dehnhardt, nok er den, der har fået flest beslutningsforslag igennem i det her Folketing. Jeg tror slet ikke, at danskerne ved, hvor glade de skal være for al den gode lovgivning, som hun har sikret for bl.a. ofrene – men det nu til side.

Vi kan så sige, at det ikke sker efter valget. Der er faktisk andre gode forslag, vi fremsætter, og jeg kan mærke, at det inspirerer regeringen, men at de ikke kommer helt i mål, f.eks. i forhold til digitale rettigheder til vores børn og unge i forhold til de sociale medier. Der siger regeringen rigtig meget, men de bakker ikke vores forslag op. Jeg håber jo, at de, når de bliver ved med at tale om, at de gerne vil gøre noget for at beskytte vores børn og unge, så også en dag siger, at de faktisk vil lave lovgivningen til det.

Kl. 14:14

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren.

Kl. 14:14

Kim Edberg Andersen (NB):

Tak for det. Det var også det, jeg var kommet frem til. Gruppen er nok ikke blevet ringere, tværtimod; det er nok bare modtagelsen af gruppens forslag, som bliver skudt ned bare sådan automatisk.

Et andet spørgsmål er om elafgiften. Den bliver indført igen den 1. juli, og især mange familier uden for de store byer frygter lidt, at elafgiften bliver genindført. For uanset hvor meget vi gerne vil den grønne omstilling, er virkeligheden, at det når vi nok ikke til næste vinter. Så der er rigtig, rigtig mange ude i de små områder, der er bange for elafgiften, fordi 1 kr. pr. kilowatt er meget. Vil SF være villig til at se på, at vi venter med at indføre elafgiften måske et år?

Kl. 14:14

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 14:14

Pia Olsen Dyhr (SF):

Nej, for jeg synes ikke, det er problemet lige nu, hvis jeg skal være ærlig. Jeg kiggede på elprisen i går eftermiddags. Hvis man brugte el mellem kl. 13 og kl. 17, tror jeg det var, kunne man tjene penge på at bruge el. Jeg tror, det var næsten en øre pr. kilowatt-time, man kunne tjene på at bruge el. Det lyder jo skørt, men det er den måde, vores elsystem er indrettet på. Vi kommer ikke til at foreslå det, medmindre vi kommer til at se ind i, at det rammer skævt igen, og at vi står med nogle store problemer. Så er vi selvfølgelig villige til at kigge på det. Men lige nu, som det ser ud med elpriserne, vil det

ikke give mening. Det vil mere give mening at kigge på det i forhold til gas.

Kl. 14:15

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):

Så er det hr. Anders Kronborg, Socialdemokratiet. Værsgo.

Kl. 14:15

Anders Kronborg (S):

Tusind tak for en, synes jeg, god og velskrevet tale. Også tak for den debat, som jeg oplever flere af SF's folketingsmedlemmer aktivt deltager i, nemlig med at få lidt mere ro på, få lidt tempo ud af tingene og få lidt mere tid til fordybelse. Det anerkender jeg virkelig. Når det så er sagt, er der en ting, der undrer mig. Da Reformkommissionen kom med deres anbefalinger, var der i virkeligheden så meget turbo på SF's folketingsgruppe, at de, allerede inden Reformkommissionen overhovedet udkom med deres anbefalinger, kunne nå at afvise anbefalingerne for børn og unge. Så hvordan hænger det, at man faktisk allerede kan overhale indenom og afvise anbefalingerne, inden de er udkommet, sammen med, at vi skal have tempo ud af tingene, at vi skal have ro og fordybelse?

Kl. 14:16

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 14:16

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jeg vil tillade mig at afsløre en hemmelighed, og den hemmelighed er, at nogle gange, når reformkommissioner kommer med deres forslag, får vores ordførere nogle gange de forslag nogle dage i forvejen. Det er jo ikke sådan, at vores ordførere er særlig hurtige læsere eller kan læse noget, før det overhovedet er udkommet. Det er jo, fordi de har læst det på forhånd. Nu er jeg bare ærlig. Derfor kunne vi jo godt sige, hvad vores holdning var til det. Og jeg synes, det er en dårlig idé, hvis vi risikerer, at vores efterskoler skulle lukke. Det er jo så lidt mere balanceret nu, og den diskussion går vi så ind i. Det er afgørende for mig, at vi sørger for, at vi stadig væk har efterskoler i Danmark, og at børn får mulighed for at gå på dem. Diskussionen bør så være, at det ikke kun er de velstillede børn, der får mulighed for at komme på efterskole, men at det bliver alle børn. Det er en fantastisk mulighed i livet i forhold til at danne nogle nye netværk på kryds og tværs.

Kl. 14:17

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren.

Kl. 14:17

Anders Kronborg (S):

Nu handler Reformkommissionens anbefalinger om langt mere end blot efterskoler, f.eks. sprogscreening af alle 3-årige børn. Hvordan ser SF på det?

Kl. 14:17

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 14:17

Pia Olsen Dyhr (SF):

Det er SF positive over for. Det har vi været tidligere, og det har været indført tidligere ude i vores institutioner. Min bekymring – og her vil jeg gerne lige løfte en finger – er selvfølgelig, at vi ikke laver yderligere bureaukrati rundtomkring i vores institutioner. Jeg synes jo, at noget af det, vores pædagoger har, og som er rigtig gode kompetencer, er evnen til tit at kunne se det her. Så i forbindelse med

det med at lave en generel regel, der skal gælde alle, vil jeg sige, at hvis der er en person, et barn, man skal være obs på, kan man godt tage det barn ud og tage særlig hånd om det. Det synes jeg faktisk er en god måde at gøre det på. Man har gjort det tidligere, det virkede tidligere, også i forhold til at opfange nogle af de problemer, der eventuelt kan være.

Kl. 14:18

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Så er det fru Maria Durhuus, Socialdemokratiet.

Kl. 14:18

Maria Durhuus (S):

Tak. Også herfra skal der lyde en tak for en god tale, hvor ordføreren jo kommer ind på velfærd, som ligger os alle sammen meget nær. Men SF er jo som bekendt ikke med i velfærdsforliget fra 2006, som jo er en af hovedårsagerne til, at vi i dag har en så god økonomi. Vil SF rulle det velfærdsforlig tilbage?

Kl. 14:18

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 14:18

Pia Olsen Dyhr (SF):

Når man siger velfærdsforlig, tænker alle folk: Er det det, der handler om vores plejehjem, eller er det det, der handler om vores hospitaler eller om vores folkeskole? Velfærdsforliget er en aftale om danskernes pensionsalder. Det leverer så finansieringen til nogle af de her ting – det er vi meget opmærksomme på i SF. Vi var ikke en del af aftalen, for vi syntes ikke bare, at det skulle være sådan en automatik, at folkepensionsalderen skulle stige.

Vi ved godt, at vi nok skal arbejde, til vi bliver lidt ældre. Det er vi indstillet på. Men at man automatisk bare skal lade folkepensionsalderen stige med den gennemsnitlige levetid, synes jeg er en dårlig idé. Og jeg synes især, det er en dårlig idé for nogle af de mennesker, som jo *ikke* passer ind i gennemsnittet, f.eks. 3F'eren, som jo ikke bliver 80 år eller 85 år, men som ofte dør, før vedkommende overhovedet får mulighed for at gå på pension. Og det er jo der, hvor vi er enige med Socialdemokraterne i, at Arne pensionen er en glimrende idé.

Kl. 14:19

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Så er det hr. Hans Andersen, Venstre. Værsgo.

Kl. 14:19

Hans Andersen (V):

Tak for det. Danmark består jo af mange, mange familieejede virksomheder udeomkring, tusindvis af dem, i omegnen af 60.000 måske, og mere end 800.000 mennesker arbejder i familieejede virksomheder. Regeringen vil sænke skatten for disse virksomheder i forbindelse med generationsskifte, og det er jo helt afgørende, at det lykkes fremadrettet, når måske 20.000 virksomheder i de kommende 10-15 år skal bringes videre. Vil SF støtte op omkring, at vi sænker skatten for generationsskiftevirksomheder?

Kl. 14:20

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 14:20

Pia Olsen Dyhr (SF):
Nej.

Kl. 14:20

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren.

Kl. 14:20

Hans Andersen (V):

Tak for det. Jeg vil hurtig markere igen, for så kan det være, at SF vil uddybe, hvorfor SF vil risikere, at en række af disse virksomheder sådan set enten vil lukke eller vil blive solgt til udenlandske virksomheder, hvorefter de vil blive flyttet. Det er da ikke måden, hvorpå vi kan skabe mere velstand i det her land, i forhold til at Socialistisk Folkeparti ikke ønsker at støtte op omkring, at vi sænker skatten for de her familieejede virksomheder. Så vil ordføreren bare bruge et enkelt ord mere på at forklare, hvorfor man har den meget firkantede holdning?

Kl. 14:20

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 14:20

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jeg synes, der er forskel på, om man snakker om en lille håndværkervirksomhed med måske tre medarbejdere, som man gerne vil lade gå i arv til sin søn eller sit barnebarn, det er jeg sådan set lidt åben over for, eller om det er – og det er der, jeg synes vi har et problem – nogle af de rigtig, rigtig store virksomheder, som faktisk har muligheden for at spare op til det generationsskifte, der eventuelt skal være. Og det ved jeg, fordi jeg har talt med mange af dem om det. De vil så gerne have, at det er mere gennemskueligt og alt muligt andet – fred være med det. Men skal de betale mindre i skat, end mange andre skal i det her land? Det mener jeg sådan set ikke. Jeg synes ikke, at f.eks. Foss i Hillerød skal slippe billigere i skat end så mange andre virksomheder som Grundfos eller Danfoss.

Kl. 14:21

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Så er det hr. Frederik Vad, Socialdemokratiet. Værsgo.

Kl. 14:21

Frederik Vad (S):

Tak for det, og tak til ordføreren for de pæne ord. En del af den tanke, som jeg gør rede for i indlægget, handler jo om, at vi måler rigtig meget på alt det, der vedrører bolig, arbejde, uddannelse, kriminalitet osv. Men vi ved ufattelig lidt om den, hvad skal man sige, immaterielle integration. Derfor kunne jeg godt tænke mig at spørge ordføreren, som jo har stemplet sit parti ind i den diskussion: Hvor er det, at fru Pia Olsen Dyhr mener at vi har de største videnshuller som beslutningstagere i dag, når det kommer til det, man kunne kalde den immaterielle integration?

Kl. 14:22

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 14:22

Pia Olsen Dyhr (SF):

I virkeligheden ved vi meget lidt om, hvad det, der sker i familier af anden etnisk herkomst, betyder kulturelt og religiøst. Vi ved meget lidt om det. Vi hører om det fra f.eks. FAKTI og Kringlebakken i Bispebjerg og andre steder, hvor de jo kommer med deres fortællinger og siger: Det og det problem oplever vi f.eks. ved skilsmisser. Lad mig komme med et konkret eksempel. Jeg har hørt om unge kvinder, der har oplevet, at når de gerne ville skilles fra deres voldelige mand og de så bagefter tager hjem til deres familier og siger, at de ikke

vil blive ved med at blive banket af deres mand, så får de at vide af deres mor og far: Jamen så får du bank her, fordi du ikke vil acceptere det, Gud nu har påduttet dig. Jeg kan ikke se særlig mange etnisk danske familier, hvor du kommer hjem til dine forældre og siger, at du gerne vil skilles fra din mand, og du så får bank derhjemme. Det er et problem. Det er et helt reelt problem, som jo kan være religiøst eller kulturelt betinget, men som er meget dårligt belyst. Og hvis vi skal håndtere det, og hvis vi skal finde de rigtige løsninger og ikke bare lave symbolpolitik, men hjælpe kvinderne, så skal vi have mere viden.

Kl. 14:23

Fjerde næstformand (Karina Adsøl):
Spørgeren.

Kl. 14:23

Frederik Vad (S):

En del af grunden til, at der er et behov, er jo, som jeg ser det, at civilsamfundet har svigtet. Nu ved jeg også, at ordføreren og SF har meget forbindelse til store dele af organisationsverdenen, ikke mindst på undervisningsområdet. Synes ordføreren ikke, at organisationsverdenen her har svigtet? Altså, hvor er Danmarks Lærerforening? Hvor er Skolelederforeningen? Hvor er Institut for Menneskerettigheder? Hvor er Amnesty International? Er en del af udfordringen ikke også, at civilsamfundet ikke har gidet bruge tid på at undersøge det her til bunds og tilstrækkeligt?

Kl. 14:23

Fjerde næstformand (Karina Adsøl):
Ordføreren.

Kl. 14:23

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jeg tror ikke kun, at det handler om civilsamfundet. Jeg tror sådan set også, at det handler om at bruge statslige midler på, at VIVE kunne lave en seriøs undersøgelse af nogle af de her problemstillinger. Jeg tror egentlig, at det handler om os alle sammen. Jeg har ikke lyst til særlig at pege fingre ad nogen. Men når vi f.eks. snakker om ytringsfrihed, og det har vi jo gjort i den her Folketingssal, bl.a. i forbindelse med om man skulle undervise i Muhammedkrisen i folkeskolen, så hører jeg jo nogle meget, meget modige undervisere stå alene og tale om Muhammedkrisen. Det er altså det, Samuel Paty blev dræbt for i Frankrig, som er et liberalt demokrati, vi ellers sammenligner os med. Hvordan beskytter vi vores undervisere godt i Danmark, så de kan gøre det? Ytringsfrihed er en grundlæggende værdi, og vi kommer til at stå last og brast hele vejen. Jeg havde aldrig troet, at jeg skulle være enig med Anders Fogh Rasmussen om noget, men der er vi faktisk enige. Og det bliver vi også nødt til at have en seriøs diskussion om herinde, og der håber jeg stadig væk, at du kan påvirke dit parti. (Fjerde næstformand (Karina Adsøl): Du?). Hov, undskyld, jeg mente Frederik Vad.

Kl. 14:24

Fjerde næstformand (Karina Adsøl):

Tak. Vi når ikke flere korte bemærkninger, så tak til ordføreren. Der var ellers godt gang i den.

Den næste ordfører på talerstolen er fru Inger Støjberg, Danmarksdemokraterne. Værsgo.

Kl. 14:25

(Ordfører)

Inger Støjberg (DD):

Hvor er det egentlig dejligt sådan at se statsministeren i Folketingsalen her i dag. Ja, det skulle man ikke tro, at jeg skulle stå her og

sige, men med det rejseprogram må man sige, at det jo egentlig er imponerende, at statsministeren prioriterer at være her.

Nå, men vi er nået til afslutningen af folketingsåret, og selv om det måske er sådan ved at være lidt en fortærsket kliché, må vi nok sige, at det her folketingsår er et af dem, der går over i historiebøgerne. Da der var åbningsdebat den 6. oktober sidste år, var det med et fælles forslag til vedtagelse fra Venstre, Konservative, Danmarksdemokraterne, Dansk Folkeparti, Nye Borgerlige og Liberal Alliance, og i det stod der:

»Folketinget understreger vigtigheden af, at Danmark får en ny borgerlig regering, der udviser et ordentligt, ansvarligt lederskab af landet, som ikke er magtfuldkomment, og som formår at genoprette tilliden til folkestyret.«

Det blev som bekendt ikke til noget. Til gengæld fik vi en ny magtfuldkommen regering, men nu bare med borgerlig deltagelse. Og sådan kan tiderne selvfølgelig skifte.

Det er jo ikke nogen hemmelighed, at vi i Danmarksdemokraterne er modstandere af den her regering. Vi var faktisk de første, der forlod regeringsforhandlingerne på Marienborg. Siden hen er det gået op for mig, at det måske nok skyldtes, at vi angiveligt var det eneste parti, der sagde til statsministeren, at vi selvfølgelig stod fast på det krav, som alle blå partier fremsatte i valgkampen, om at sikre en advokatvurdering af statsministeren i minkskandalen. Her er der jo så også løbet meget vand i åen siden. Der er åbenbart ikke rigtig nogen, der har ansvaret for den ulovlige nedlæggelse af et helt erhverv. Det kan jo godt have lidt sin egen ironi at tænke på, at jeg selv for et års tid siden tilbragte 60 dage derhjemme i fodlænke, fordi tre barnebrudepar måtte opholde sig adskilt på forskellige asylcentre i busafstand fra hinanden.

I Danmarksdemokraterne er vi særlig ærgerlige over, at Venstre har kappet fortøjningerne til det borgerlige Danmark og dermed også det borgerlige samarbejde. Vi har nok ikke sådan helt endnu forstået, hvorfor man egentlig traf den beslutning. Jeg har hørt nogle sige, at det gjorde man simpelt hen, fordi Venstre, når man trådte ind i regeringen, så ville kunne gennemføre ting med den her SVM-regering, som man aldrig nogen sinde ville kunne gennemføre med 90 blå mandater. Det må jo så ligesom kun kunne forstås på den måde, at det kun er med Socialdemokratiet for bordenden, at man åbenbart kan få mere borgerlig politik gennemført, end hvis man var sammen med de blå partier. Det lyder jo for mig sådan lidt omvendt, vil jeg sige, og jeg synes heller ikke helt, at udsagnet står mål med en virkelighedstest. Nu kunne vi prøve at tage sådan en lille mellemtid her ved folketingsårets afslutning.

Derimod må man sige, at regeringen tværtimod har fået gennemført en hel del politik, som man i hvert fald aldrig nogen sinde ville kunne få gennemført, hvis der var 90 blå mandater. Lad mig bare lige nævne et par ting. Vi kan jo starte med udlændingepolitikken. I de seneste uger er regeringen begyndt med at chartre fly til at flyve terror sympatiserende kvinder og børn fra Syrien til Danmark; det havde man aldrig nogen sinde kunnet gøre med et borgerligt flertals støtte. Regeringen har sendt nye checks til arbejdsløse indvandrere i ghettoerne, og det er jo selvfølgelig heller ikke noget, man kunne have fået igennem med 90 blå mandater.

Forrige uge var der en lang række indfaldsveje i Danmark, der var blokeret af lastbiler, fordi man protesterede mod den vejafgift, som var blevet aftalt af de røde partier før valget. Nu bakker Venstre så op om den her afgift, som jo vil være til stor skade for arbejdspladser og væksten i yderområderne. Ja, det er jo faktisk en afgift, der ifølge regeringens egne tal vil parkere hver tiende lastbil permanent i garagen; og det skal indrømmes, at den afgift ville man heller ikke have kunnet få indført med 90 blå mandater.

Kl. 14:29

90 blå mandater ville jo heller ikke have sat planerne om at etablere et modtagecenter i Rwanda på de facto pause. Man ville

heller ikke påbegynde at lempe hjemsendelsespolitikken, og man ville heller ikke have skrottet planerne om et tredje udrejsecenter.

90 blå mandater ville heller ikke støtte, at 15-årige børn skal kunne få abort uden at informere deres forældre om det. Og 90 blå mandater ville heller ikke have hævet fagforeningsfradraget, der jo så i øvrigt i parentes bemærket var noget, som den fungerende forsvarsminister i sin tid kaldte blodpenge til fagbevægelsen – men det var jo selvfølgelig før valget. Og nej, 90 blå mandater ville heller ikke have stået bag afskaffelsen af store bededag, som kom som en tyv om natten.

Så det er jo ikke, fordi regeringen, herunder selvfølgelig Venstre, ikke har opnået resultater; det er bare de forkerte resultater, man har opnået. Og derfor håber jeg selvfølgelig også, at alle de, der kalder sig borgerlige, vil engagere sig i kampen for at få et borgerligt flertal og dermed også en borgerlig statsminister.

I Danmarksdemokraterne vil vi selvfølgelig fortsætte med at klø på. De udfordringer, som vores parti er dannet på baggrund af, er ikke løst, og de er heller ikke blevet mindre siden valget. Vi har et Danmark, der jo stadig bliver trukket mere skævt. Jeg har allerede nævnt den dybt skadelige vejafgift. Og til efteråret kommer regeringens stort anlagte krigserklæring mod vores landdistrikter, når regeringen vil pålægge landbruget en CO₂-afgift, som jo vil komme til at nedlægge tusindvis af arbejdspladser på landet.

Produktionsdanmark er fortsat udfordret. Selv om alle partier i valgkampen talte om at styrke erhvervsuddannelserne, er det ikke blevet nævnt med et ord i finanslovsaftalen. Imens står eleverne så og bliver uddannet ved udstyr, der er 40 år gammelt, og som deres egne forældre også blev uddannet ved. Helt ærligt, det er helt uden for nummer, når partier herinde har så travlt med at overbyde hinanden i helt urealistiske klimamålsætninger, mens man ikke kan finde ud af at sikre ordentlige uddannelsesforhold for dem, der skal bygge vindmøllerne, og dem, der skal lægge fjernvarmen i jorden.

Det var derfor, at vi foreslog en akutpakke til erhvervsskolerne i vores finanslovsforslag. Jeg glæder mig over, at SF også har været ude med noget lignende, og jeg ved, at der også er andre partier herinde i Folketinget, der har samme tanker.

Vores sundhedsvæsen er i krise. Det er jo fint, at regeringen nu har afsat 5 mia. kr., og vi ser meget frem til en kommende sundhedsreform, men jeg kan allerede nu godt slå fast, at vi er imod udenrigsministerens planer om at nedlægge regionerne. Og vi kommer også til at kæmpe for en ordentlig lægedækning i alle yderområder. Det må ganske enkelt ikke være postnummeret, der afgør, hvilken kvalitet i behandlingen man får.

Jeg ved godt, at det ikke er moderne, men hos os i Danmarksdemokraterne er vi måske så også bare en lille smule gammeldags, og det vil vi også godt kaldes, for når vi siger nogle ting før et valg, står vi også ved dem efter et valg. Vi er ikke til salg for ministerbiler, og vi bliver altså ved med at kæmpe for et Danmark, der skal hænge sammen.

Med de ord kan jeg på vegne af Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti og Nye Borgerlige fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget konstaterer, at det er afgørende, at Danmark får en ægte borgerlig regering.

Det stigende asylpres på Europa kræver, at Danmark fører en stram udlændingepolitik, og Folketinget beklager i forlængelse heraf, at regeringen uddeler checks til arbejdsløse indvandrere.

Folketinget konstaterer et markant øget økonomisk råderum frem til 2030 og opfordrer regeringen til hurtigst muligt at indkalde til forhandlinger med henblik på at sænke skatten markant på arbejde

og annullere indførelsen af den planlagte kilometerafgift på lastbiler, der truer et helt erhverv.

Folketinget opfordrer regeringen til at have fokus på, at frisættelsen af den offentlige sektor ikke kun kommer de offentligt ansatte til gode, men i særdeleshed har fokus på borgernes ret til frit valg.

Folketinget understreger desuden, at der fortsat er et behov for, at klimainsatsen prioriteres højt af hensyn til kommende generationer, og at landdistriktspolitikken bør få et større fokus for at sikre et Danmark i en bedre balance.«
(Forslag til vedtagelse nr. V 27).

Kl. 14:34

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Forslaget til vedtagelse indgår i de videre forhandlinger.

Den første korte bemærkning er til hr. Rasmus Stoklund, Socialdemokratiet.

Kl. 14:34

Rasmus Stoklund (S):

Fru Inger Støjberg nævner i sin tale retten til abort for kvinder mellem 15 og 17 år, altså kvinder under 18 år, og den ændring, vi lægger op til. Fru Inger Støjberg siger, at det ville hun ikke have ønsket, altså at den skulle have været ændret i den retning. Vi har jo i Danmark en seksuel lavalder på 15 år, og derfor synes jeg selv, det er meget naturligt, at man så også der har ret til at beslutte, om man vil gennemføre en graviditet eller ej, og at det ikke er andre, der skal afgøre det for en. Det undrer mig egentlig, at fru Inger Støjberg problematiserer det her og gør det til noget odiøst eller noget særlig progressivt, eller hvad det var for noget, der lå i den der oprensning af ubehageligheder, der følger med, når der er alt andet end 90 blå mandater.

Jeg vil også sige, at fru Inger Støjberg jo ofte har slået sig op på at kere sig meget om unge kvinder med rødder i Stormellemøsten. Hvordan tror fru Inger Støjberg mulighederne er for at få en abort dér, hvis man er mellem 15 og 17 år og måske har svært ved at fortælle familien derhjemme, at man er blevet gravid på en måde, hvor det ikke lige var hensigten?

Kl. 14:35

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 14:35

Inger Støjberg (DD):

Det er jo netop derfor, at der i dag er et samrådsorgan – abortsamråd tror jeg det hedder. Så hvis man har problemet med, at man ikke kan tale med sine forældre om det her, og hvis man f.eks. har problemet med, at man er fra en muslimsk familie og man derfor kan være udsat for enten psykisk eller decideret fysisk vold, kan man netop gå til det råd, og så får man jo faktisk en abort. Jeg tror, at der sidste år var tre, der blev afvist, og det kan jo være af alle mulige andre grunde.

Jeg synes, det er helt afgørende, at forældre stadig væk har et stort ansvar for netop deres børn, indtil de bliver 18 år, og derfor synes jeg, det er vigtigt – og sådan vil det jo være i langt de fleste tilfælde – at man tager snakken med forældrene. Jeg synes, det er meget vigtigt, at forældrene netop ikke giver slip på deres ansvar for deres børn. Så derfor synes jeg faktisk, at reglerne, som de er i dag, fungerer meget godt, og jeg har i virkeligheden heller ikke rigtig set så mange problematisere det. Jeg tror, at det mest er et politisk opfundet problemet.

Kl. 14:37

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Hr. Rasmus Stoklund.

Kl. 14:37

Rasmus Stoklund (S):

Til det sidste om, hvorfor der ikke er nogen, der har problematiseret det, vil jeg sige, at jeg personligt ikke var klar over, at reglerne var, som de var. Jeg troede faktisk – og nu indrømmer jeg jo min uvidenhed – at det fulgte den seksuelle lavalder. Så måske er der også nogle, der som jeg ikke har været opmærksom på det, men det kan være, jeg tager fejl – nok om det. Jeg er selvfølgelig enig, i forhold til at jeg da håber, at der i langt de fleste familier vil være støtte og opbakning fra forældrene. Men det er jo bl.a. af hensyn til de situationer, hvor dette ikke måtte være tilfældet, at vi ændrer på den her grænse, og derfor vil jeg gerne spørge: Kan fru Inger Støjberg forestille sig et scenarie, hvor det er forældrene, der så skal afgøre, om en graviditet skal gennemføres?

Kl. 14:37

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 14:37

Inger Støjberg (DD):

Nej, men det er jo også noget andet, end at man skal tage snakken i familien. Sidste år var der 30 ansøgninger, og i forbindelse med de 27 af dem blev man i abortsamtalen enige om, at der skulle gennemføres en abort, uden forældrene ville få det at vide. For mig at se viser det sådan set bare, at det her fungerer ganske udmærket. Jeg har ikke tallene for, hvor mange unge kvinder, piger mellem 15 og 18 år, der har fået abort, men det er med hundrede procents sikkerhed mere end de 30.

Kl. 14:38

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til hr. Morten Dahlin, Venstre.

Kl. 14:38

Morten Dahlin (V):

Tak til ordføreren for talen, særlig fordi den primært handlede om Venstre, og jeg er jo altid glad for at få reklame. Så handlede den også om noget, der desværre er meget langt fra en realitet, altså 90 blå mandater. Jeg havde egentlig tænkt mig at stille et andet spørgsmål, men så sagde fru Inger Støjberg noget om udlændingepolitik: at den var så god med de blå partier. Derfor kunne jeg godt tænke mig at stille et spørgsmål til fru Inger Støjberg om det forslag, som Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti og Radikale Venstre er kommet med, om, at tusindvis af udlændinge uden papirer skulle komme til Danmark, begynde at arbejde i en dansk virksomhed uden at have fået opholdstilladelse og uden at have fået arbejdstilladelse, hvor sagsbehandlingen så først begynder bagefter, altså når de er kommet til Danmark. Danmarksdemokraterne har været meget stille omkring det her politiske forslag. Derfor kunne jeg bare godt tænke mig at spørge: Er det den slags udlændingepolitik, Danmarksdemokraterne mener der skal føres, eller hvad synes Danmarksdemokraterne egentlig om det forslag?

Kl. 14:39

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 14:39

Inger Støjberg (DD):

Jeg tror, det var det, man må kalde for et ledende spørgsmål, i og med at jeg kunne se, at selv hr. Morten Dahlin ikke rigtig kunne lade være med at trække på smilebåndet, da han ligesom skulle insinuere, at Danmarksdemokraterne skulle gå ind for en lempelig udlændingepolitik.

Nej, jeg mener rent faktisk, at det er afgørende, at vi får en meget hurtig sagsbehandling i de her sager. Vi er jo ikke bange for udenlandsk arbejdskraft, men de skal selvfølgelig være her på helt almindelige løn- og arbejdsvilkår. Og hvis man kommer hertil under helt almindelige løn- og arbejdsvilkår, har jeg ikke et problem. Det er klart, at den dag, hvor der ikke længere er et arbejde, skal man rejse hjem. Det er jo ikke et socialkontor, vi driver her i Danmark. Men hvis du spørger til udenlandsk arbejdskraft, siger jeg ja tak. Hvis du spørger til, om der skal laves en hurtig sagsbehandling, siger jeg ja tak. Men hvis du spørger til, om man bare skal begynde at arbejde, og så kommer sagsbehandlingen efterfølgende, siger jeg nej, så mener jeg ikke, at det er den måde, man skal gøre det på.

Kl. 14:40

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Kl. 14:40

Morten Dahlin (V):

Det er jeg rigtig glad for at ordføreren bekræfter, for jeg synes også, det er et dårligt forslag. Vi kan jo levende forestille os, hvilke arbejdsgivere der vil benytte sig af det her. Det er nok ikke de arbejdsgivere, der har de bedste intentioner. Så jeg er glad for, at ordføreren får sagt, at det i hvert fald ikke bliver med Danmarksdemokraternes støtte, selv om de blå partier Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti jo selv har fremsat det.

Så har jeg bare et kort spørgsmål her til sidst: Danmarksdemokraterne ønsker en blå statsminister. Er det fru Inger Støjberg selv? Det er jo tydeligvis ikke Jakob Ellemann-Jensen. Hr. Søren Pape Poulsen er ikke længere statsministerkandidat. Så hvem er det egentlig, Danmarksdemokraterne synes der skal være blå statsminister?

Kl. 14:40

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 14:40

Inger Støjberg (DD):

Jeg kan i hvert fald sige, at det ikke er mig selv. Men lad os nu lige se, hvordan tingene udvikler sig. Det kan jo være, at der pludselig en dag er en tydelig og klar statsministerkandidat – hvem ved? Men hr. Morten Dahlin har helt ret i, at jeg ikke ser, at hr. Jakob Ellemann-Jensen skulle gå hen og blive blå statsminister. Og det virker også, som om det er ret langt derfra. Så mange mandater er der trods alt ikke bag hr. Jakob Ellemann-Jensen, ikke lige nu i hvert fald.

Kl. 14:41

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til fru Monika Rubin, Moderaterne.

Kl. 14:41

Monika Rubin (M):

Tak. Der er så mange ting, jeg gerne vil spørge om, fordi jeg har siddet og lyttet med her, bl.a. om det her med abort, for jeg synes trods alt, det er ret meget, når det er en tiendedel af de unge, som får afslag af abortsamtalen. Fru Inger Støjberg sagde, at det var 3 ud af 27 (*Inger Støjberg (DD)*): Nej, 3 ud af 30, okay, 3 ud af 30, men det er stadig væk en tiendedel.

Det, jeg gerne ville spørge ind til, var faktisk klimaet. Støtter Danmarksdemokraterne intentionen om den her 70-procentsmålsætning i 2030, og hvordan tænker I sådan rent konkret at vi skal nå det, når landbruget i hvert fald ikke skal være en del af det i forhold til en CO₂-afgift?

- Tredje næstformand (Karsten Hønge):**
Ordføreren.
- Inger Støjberg (DD):**
Vi støtter målsætningen, men jeg vil sige, at hvis man ikke når det i 2030, men i 2032 eller 2035, så er det jo ikke sådan, at verden går under af den grund. Så lad os nu tage det, så vi alle sammen kan leve på ordentlig vis ved siden af.
Hvis du tager landbruget – nu er det tilfældigvis noget, jeg ved noget om – er det jo sådan, at man i landbruget allerede i dag bruger rigtig mange kræfter på at nedbringe CO₂-udslippet. Det gør man ved ændret fodersammensætning, det gør man ved pyrolyse, det gør man ved udtagning af lavbundsjord og alle sådan nogle ting. Problemet for landmændene i dag har bare været, at selv om reglerne har været der til f.eks. udtagning af landbrugsjord, har konsulerterne, som skal hjælpe dem, ikke været der, for dem har man glemt at sætte penge af til. De er der simpelt hen ikke, så man kan ikke komme ordentligt i gang. Og det er jo derfor, det er så hamrende uretfærdigt pludselig at tage et helt erhverv som gidsel og sige, at nu kommer der så en CO₂-afgift i stedet for, når man ikke engang har givet dem en chance for at gennemføre det, som *er* bestemt, som de gerne vil, og som de er i gang med, men som staten hindrer dem i. Det er da helt, helt galt.
- Tredje næstformand (Karsten Hønge):**
Fru Monika Rubin.
- Monika Rubin (M):**
Mange tak for svaret. Det var egentlig også bare for at få en opklaring på det. Fru Inger Støjberg siger, at det er knap så vigtigt, om det bliver i 2030, men hvornår så? Altså, har fru Inger Støjberg en idé om – med de forslag, I kommer med – hvornår det så er, at vi når den 70-procentsmålsætning? Og hvornår bliver vi klimaneutrale i Danmark?
- Tredje næstformand (Karsten Hønge):**
Ordføreren.
- Inger Støjberg (DD):**
Jamen altså, det er måske lige lovlig fint lige i dag at sige, hvilket årstal vi så skal nå det i, men det er sådan på det lag. Bliver det i 2032 eller 2035? Ærlig talt, så går verden ikke under af den grund. Og det tror jeg vi alle sammen ved. Så lad os nu bruge den forskning og udvikling, der er på det her felt. Det er noget af det, som vi jo faktisk er rigtig gode til i Danmark, og noget af det, som man altid har benyttet sig af i Danmark.
Lad mig så også bare lige sige, når man nu lægger den her vejafgift på lastbilerne, at der er én ladestander i hele landet. Altså, hvordan har man tænkt sig at det skal gennemføres? Det er fuldstændig urealistisk.
- Tredje næstformand (Karsten Hønge):**
Næste korte bemærkning er til fru Pia Olsen Dyhr, SF.
- Pia Olsen Dyhr (SF):**
Danmarksdemokraternes formand, fru Inger Støjberg, og jeg, deltog i en rejse med Udenrigspolitisk Nævn til Indonesien. Og jeg afslører
- Kl. 14:42 vist ingen hemmeligheder ved at sige, at mange af de debatter, vi deltog i der, handlede om Kina og Kinas position i verden. Man må sige, at Kina ekspanderer og også har nogle meget, meget stærke geopolitiske interesser, ikke mindst i området omkring Indonesien. Vi fik jo meget ud af den her tur, og jeg har så set, at regeringen har fremlagt den her nye udenrigspolitiske strategi, hvor man gerne vil lave en eller anden form for partnerskab med Kina, et strategisk partnerskab. Og så sent som den 18. februar sagde vores udenrigsminister, at der er en god dialog med Kina om at forny den strategiske partnerskabsaftale. Jeg vil derfor gerne spørge Danmarksdemokraternes formand, om den her bekymring, jeg har i forhold til det, er en bekymring, ordføreren deler.
- Kl. 14:42
- Tredje næstformand (Karsten Hønge):**
Ordføreren.
- Kl. 14:45
- Inger Støjberg (DD):**
Først og fremmest vil jeg sige, at ja, vi fik rigtig meget ud af den rejse, vi havde til Indonesien, og jeg deler fuldstændig fru Pia Olsen Dyhrs bekymring på det her felt. Jeg må altså også sige, at i en tid, hvor man beder os alle sammen om at slette kinesiske apps, og hvor der i det hele taget er en stor debat om Kinas indflydelse og om, hvor påpasselige vi skal være med netop samarbejdet med Kina, så kommer det noget bag på mig, at hr. Lars Løkke Rasmussen som udenrigsminister nu kommer med en strategi som den her. Vi har jo i hvert fald i de seneste år netop haft, kan man sige, en sund skepsis over for Kina, så man kan måske i virkeligheden sige det sådan, at udenrigsministerens evne til ligesom at fastholde en kurs over for Kina vel lidt svarer til pandaernes evne til at formere sig i zoologisk have.
- Kl. 14:43
- Tredje næstformand (Karsten Hønge):**
Fru Pia Olsen Dyhr, SF.
- Kl. 14:43
- Pia Olsen Dyhr (SF):**
Jeg tror, Kina er nævnt 22 gange i den udenrigspolitiske strategi, men uden at der siges noget omkring de udfordringer, der er med samarbejdet med Kina. Der er slet ikke nogen alvor og problemstillinger omkring de udfordringer. Jeg har noteret mig, at Venstres tidligere formand hr. Anders Fogh Rasmussen jo har været ude og advare mere kritisk i forhold til samarbejdet med Kina, og også hvad danske virksomheder i den forbindelse skal indgå i. Og derfor tænker jeg, at vi jo godt ved, hvad der skete med Rusland og den der naive tilgang til Rusland. Jeg ønsker ikke, vi skal gentage det i forhold til Kina. Kunne vores to partier, måske sammen med en masse andre partier – jeg har også set Dansk Folkepartis Morten Messerschmidt være meget aktiv – gå sammen om at presse regeringen til faktisk at have en drøftelse om den udenrigspolitiske strategi, før man bare lukker den ned i en skuffe og siger, at det er den, man kører efter? Vil ordføreren være villig til det?
- Kl. 14:43
- Tredje næstformand (Karsten Hønge):**
Ordføreren.
- Kl. 14:44
- Inger Støjberg (DD):**
Det vil jeg meget gerne, og jeg synes, det ville være helt på sin plads, og jeg synes netop også om, at det kunne være så bredt i Folketinget, altså at man kunne gå sammen om det. Det vil vi i den grad stille os åbne over for. Og jeg har selvfølgelig også noteret
- Kl. 14:47

mig, at hr. Anders Fogh Rasmussen ser noget anderledes på det her. Og der må jeg bare sige, at vi i Danmarksdemokraterne fuldstændig deler linje med hr. Anders Fogh Rasmussen, netop i en fastholden af vores egne værdier. De er ikke til salg, og det er de heller ikke over for Kina.

Kl. 14:48

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til hr. Alex Vanopslagh, Liberal Alliance.

Kl. 14:48

Alex Vanopslagh (LA):

Tak, og tak for en skarpsindig tale med masser af bid i. Sådan noget kan jeg godt lide. Men det, jeg vil spørge ind til, er Danmarksdemokraternes forslag til at skaffe flere hænder på det danske arbejdsmarked og dermed bidrage til, at vi har nok mennesker til at løse opgaver både offentligt og privat. Der har jo fra tid til anden været sådan lidt kritik af fru Inger Støjberg af, at man har et parti, men ikke et partiprogram, og at der mangler politik på hyldeerne. Derfor ville jeg høre, hvad partiet egentlig har af forslag til at øge arbejdsudbuddet så at sige.

Kl. 14:48

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 14:48

Inger Støjberg (DD):

Man kunne jo med fordel måske have læst vores finanslovsudspil, for der ville man støde på en hel række forslag til reformer, som vi rent faktisk synes ville være relevante at gå i gang med. Det er bl.a. en skattereform, der sænker skatten på de laveste indkomster, så det bedre kan betale sig at arbejde, og det er en reform, der gør, at ikkevestlige indvandrere i højere grad kan komme ud på arbejdsmarkedet, nemlig en ydelsesreform. Vi vil gerne kigge på beskæftigelsesindsatsen, og det fornemmer jeg man bredt vil i Folketinget, så vi får noget af det bureaukrati væk, som der jo ligger i jobcentrene i dag, og så man som ledig hurtigere kan komme i arbejde. Vi kunne også rigtig godt tænke os at kigge på en reform af erhvervsstøtteordninger, hvilket jeg også tror vi kunne være enige om at få kigget på.

Så der er en lang række reformer, vi gerne vil være med til at kigge på nu og her, og jeg forstår jo også, at der er en hel alliance omkring reformer nu.

Kl. 14:50

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Hr. Alex Vanopslagh.

Kl. 14:50

Alex Vanopslagh (LA):

Det er jo populært med de alliancer, ligesom det er populært med Liberal Alliance. Men lad det ligge. Et område, som ordføreren ikke nævnte, men som jeg er lidt nysgerrig efter at høre hvor Danmarksdemokraterne står i forhold til, er i forhold til udenlandsk arbejdskraft. Inden folketingsvalget havde jeg den klare fornemmelse, at fru Inger Støjberg gik ind for at sænke beløbsgrænsen og gøre det nemmere at hente udenlandsk arbejdskraft til Danmark. Er det stadig væk partiets holdning den dag i dag?

Kl. 14:50

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Inger Støjberg (DD):

Vi er på ingen måder bange for udenlandsk arbejdskraft. Så længe man er her på helt almindelige arbejds- og lønvilkår, er man sådan set velkommen til at komme her og arbejde. Men lige så klart er det jo, at vi skal være meget skarpe på, at man, den dag, hvor man så ikke længere har et arbejde, selvfølgelig skal forlade landet. Det er ikke et socialkontor, vi driver. Vi driver et land, hvor man skal arbejde, og hvor man skal tjene sine egne penge, og det skal man i høj grad, hvis man kommer udefra.

Kl. 14:50

Kl. 14:51

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til hr. Per Larsen, Det Konservative Folkeparti.

Kl. 14:51

Per Larsen (KF):

Tak for det, og tak for en god tale med mange synspunkter. Jeg bemærkede noget om det med at tage patent på, at man meget gerne vil have en advokatundersøgelse af hele minkforløbet i forhold til Mette Frederiksens ageren der. Det er jeg ikke helt sikker på at Danmarksdemokraterne er alene om. Det krav har vi bestemt også haft.

Men bortset fra det vil jeg sige, at både fru Inger Støjberg og jeg er valgt i Nordjylland, og det er vi jo glade for. Vi har nogle af de samme problemer, som vi har i resten af landet, nemlig at der er stor mangel på arbejdskraft. Det betyder bl.a., at ældre, som har behov for pleje, bliver lagt tidligt i seng om aftenen, fordi der simpelt hen ikke er personale nok til, at man kan fylde vagterne ud. På samme måde er der også mange af dem, som bliver taget sent op om morgenen, så de simpelt hen ligger længe og sådan noget. Det er ganske uhensigtsmæssigt. Derfor handler det om, at vi prøver at have så meget arbejdskraft på arbejdsmarkedet som overhovedet muligt, for de private virksomheder mangler jo også arbejdskraft.

Men jeg har bemærket, at Danmarksdemokraterne holder fast i Arnepensionen. Jeg synes jo bare et eller andet sted, at det er lidt uhensigtsmæssigt, at man sender folk tidligt på pension, selv om de ikke fejler noget. Har Danmarksdemokraterne det med som ultimativt krav, hvis der skulle vise sig at være 90 mandater efter et valg?

Kl. 14:52

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Tak. Statsministeren tiltales i titelform og ikke ved navn.

Så er det ordføreren.

Kl. 14:52

Inger Støjberg (DD):

Tak. Det er rigtigt, at allerede ved præsentationen af partiet nævnte jeg, at Arnepensionen var noget af det, vi tog til os. Det er ikke en idé, der er vokset i min have, men når vi har at gøre med pensionsområdet, og hvornår man kan trække sig tilbage, synes jeg, det er afgørende, at det ikke er noget, der bliver ændret hele tiden. Det, der er ved Arnepensionen, er, at det er en lav ydelse. Så det er også noget, man selv har valgt og virkelig prioriteret. Så hvis man er kommet meget tidligt ud på arbejdsmarkedet, har jeg det sådan set o.k. med, at man så også trækker sig tilbage tidligere, især når ydelsen er så lav, som den er på Arnepensionen. Det ændrer jo ikke på, at vi godt vil være med til at kigge på, om man kan få skruet pensionsområdet bedre sammen. Forudsætningen er bare, at man skal kunne trække sig tilbage i det øjeblik, hvor man er nedslidt. Det må være sådan helt essentielt.

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Hr. Per Larsen.

Kl. 14:53 klart. I forhold til at vi så f.eks. har en Arnepension, som vi også diskuterede lige før, med så lav en ydelse, som der er der, så kan man sige, at det jo vitterlig er noget, man selv har valgt og prioriteret, for så lav er ydelsen; så det er en prioritering, man selv har valgt. Det er jo derfor, at vi også har sagt, at vi synes, at Arnepensionen skal forblive.

Per Larsen (KF):

Tak. Det er jo der, hvor vi har seniorpensionen, som er et udmærket redskab i forhold til dem, der er nedslidt. Det er jo netop ikke noget krav i forhold til Arnepensionen. Jeg har det bare sådan personligt, for der går ikke ret lang tid, før jeg sådan set kan være berettiget til Arnepension, at det synes jeg sådan set er ganske urimeligt, for jeg fejler ikke noget. Men hvilke andre håndtag er det så, at Danmarksdemokraterne vil skrue på for at øge arbejdsudbuddet? For vi har jo stadig væk problemet med mangel på arbejdskraft både i det offentlige og på det private arbejdsmarked.

Kl. 14:53

Kl. 14:56

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Fru Victoria Velasquez.

Kl. 14:56

Victoria Velasquez (EL):

Ja, nogle kan arbejde i længere tid, men vi kan jo også tydeligt se, at mange ikke kan blive ved med at arbejde til, de er oppe i 60'erne og oppe i 70'erne, og jeg synes, det er uretfærdigt, at det skal være de mennesker, der skal betale for, at vi investerer i velfærden. Et andet sted, hvor vi kan se, at uligheden slår igennem i pensionsårene, er i forhold til uligeløn, og der kunne jeg godt tænke mig at høre, hvad ordføreren mener om, at regeringen vil give et lønloft ved at skære på kommunerne – det har vi lige set med økonomiaftalerne – og at regeringen dermed siger til sosu'en, sygeplejersken, pædagogen og de andre: Du kan godt få mere i løn, men du kommer til at miste en kollega.

Kl. 14:54

Kl. 14:57

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 14:54

Inger Støjberg (DD):

Jeg er meget, meget glad for, at hr. Per Larsen ikke vil trække sig tilbage nu. Jeg ville da komme til at savne hr. Per Larsen som medkandidat oppe i det nordjyske og også her i Folketinget, hvis vi skulle være heldige at blive valgt begge to.

Som jeg nævnte før til hr. Alex Vanopslagh, kunne vi godt tænke os at kigge på en skattereform, der sænker skatten på de laveste indkomster, så det bedre kan betale sig at arbejde. Vi vil rigtig gerne kigge på en ydelsesreform, der gør, at vi sænker ydelserne for ikkevestlige indvandrere, og en beskæftigelsesindsatsreform, hvor man får kigget på noget af det bureaukrati, der er. Det er bare for at nævne nogle af dem.

Kl. 14:54

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Fru Inger Støjberg.

Kl. 14:57

Inger Støjberg (DD):

Jeg vil bare helt generelt sige, at jeg kommer ikke til at forsvare noget fra regeringen i dag – og nok heller ikke i fremtiden. Med den regering, vi har nu, kommer vi forhåbentlig selv i regering på et tidspunkt, og så vil jeg gerne forsvare regeringens politik.

Men når det er sagt, tror jeg da, at der her i valgkampen faktisk var mange, der fornemmede, at det lige præcis var dem, der skulle have et lønloft. Og jeg hørte ikke sådan lige under valgkampen, når statsministeren sagde, at der var mere i løn til mange, hvem det var, for man kunne ikke lige definere det. Men jeg hørte ikke, at man sagde, at samtidig med det skærer vi lige ned andre steder eller sådan noget. Det var et reelt lønloft, man gik ud og lovede. Så derfor kan man sige, at nogle af de ting, der sker nu, jo er lidt på falske forudsætninger.

Kl. 14:57

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Næste korte bemærkning er til fru Victoria Velasquez, Enhedslisten.

Kl. 14:54

Victoria Velasquez (EL):

Tak for det. Jeg synes, det er meget alvorligt, at regeringen spiller lønmodtagere ud mod hinanden, nemlig dem, som er syge og nedslidte, og de lønmodtagere, som har haft et rigtig langt arbejdsliv. Jeg kunne godt tænke mig at høre, hvad Danmarksdemokraterne mener pensionsalderen skal være, og hvad Danmarksdemokraterne mener om, at regeringen på den måde spiller lønmodtagere ud mod hinanden og gør det til et enten-eller ved, at de nu foreslår at tage seniorpensionen og seniorjobbene.

Kl. 14:55

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til hr. Martin Lidegaard, Radikale Venstre.

Kl. 14:57

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 14:55

Inger Støjberg (DD):

Altså, jeg har meget dårlig erfaring med ligesom at være overdommer i forhold til regeringen, men jeg kan sige, hvad vi selv vil. Det velfærdsforlig, der blev lavet i sin tid, er jo altså det, der finansierer vores velfærdssamfund fremadrettet, og derfor er det også vigtigt, at pensionsalderen stiger i forhold til levealderen. Det er jo klart, at vi ikke kan arbejde til, at vi er 90 eller 100 år, så der er jo altså også en top på et tidspunkt – det er klart.

Men når det er sagt, synes jeg, at det helt afgørende jo er, hvis vi kigger på pensionsområdet sådan helt generelt, at hvis man er nedslidt, skal man ikke være på arbejdsmarkedet længere. Det er

Martin Lidegaard (RV):

Tak. Jeg tror, de fleste er klar over, hvor Danmarksdemokraterne og Radikale Venstre kigger lidt forskelligt på tingene. Men et område, som jeg faktisk synes er lidt uoplyst i vores indbyrdes relationer, er det, man kunne kalde for hele velfærdsområdet. Nu har jeg jo spurgt nogle af de andre partier, hvordan de gerne vil prioritere det meget store ekstra råderum, vi har fået, og hvor vi er optaget af, at vi også får investeret lidt ind i fremtiden i børn og unge.

Jeg er lidt nysgerrig på at høre, hvordan Danmarksdemokraterne og fru Inger Støjberg tænker det – især fordi vi ved, at nogle af de steder, hvor børn og unge måske trives mindst og måske også får stillet færrest ressourcer til rådighed i form af daginstitutioner, skoler og personale, faktisk er i nogle af de områder, hvor der er mere tyndt befolket end i Danmarks byer, hvilket jeg ved ligger fru Inger

Støjberg meget på sinde. Derfor er der for os en eller anden kobling imellem at prøve at tænke ud over de større byer i Danmark og så også kunne tænke på børn og unge – herunder erhvervsskolerne i øvrigt – som befinder sig uden for de store byer.

Kl. 14:59

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 14:59

Inger Støjberg (DD):

Hvis vi – ud over forsvaret, og det tænker jeg ligesom er en sag for sig – skal kigge på velfærdsområdet og også uddannelsesområdet, tror jeg overraskende nok, det fornemmer jeg ud fra nogle af de samtaler, vi faktisk har haft, at der er en fælles erkendelse af, at der er nogle skævheder i Danmark, der gør, at det f.eks. er svært at tage en uddannelse, hvis man bor væk fra nogle af de store byer. Der kan man sige, at ondt jo bare er blevet værre, siden SVM-regeringen er kommet til og har aflyst de her udflytninger af velfærdsuddannelser.

Så det er helt klart, at det, at der er uddannelser i hele landet, er en topprioritet for os, for det er med til både at skabe liv, men også skabe vækst og udvikling, og at man i høj grad også kan tiltrække den arbejdskraft, som der er så stort behov for i Produktionsdanmark. Man kan jo rent faktisk se det de steder, hvor der f.eks. ligger et lærerseminarium, og hvor der er gode erhvervsskoler og sådan noget, at der jo er en del af de unge, der selvfølgelig bliver der.

Kl. 15:00

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Hr. Martin Lidegaard.

Kl. 15:00

Martin Lidegaard (RV):

Det her er starten på en interessant samtale. For vi synes nok ikke, det er en god idé at lukke velfærdsuddannelser eller uddannelsespladser i byerne for at flytte dem ud. Det tror vi er svært. Men til gengæld vil vi gerne tilføre langt flere midler til velfærdsuddannelser, som så bliver relativt dyre pr. uddannelsesplads derude. Vi synes også, det er vigtigt; vi vil bare nødig have, at det sker på bekostning af det samlede antal uddannelsespladser. Det kræver så også – nu har jeg brugt de her 100 kr. som eksempel – at vi bruger nogle flere penge, end vi har været vant til, på at investere i børn og uddannelse, også uden for de større byer.

Kl. 15:00

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 15:00

Inger Støjberg (DD):

Ja, det kan godt være, det er svært, men det kan godt lade sig gøre. Hvis man nu f.eks. kigger på bioanalytikeruddannelsen, laborantuddannelsen i gamle dage, er den flyttet til Hjørring. Der er et større optag nu, end der var tidligere, men det er selvfølgelig, fordi man i Hjørring også har lavet en campus; man har i den grad sikret, at der er et uddannelsesmiljø, for det følger jo selvfølgelig med, at der også skal være et uddannelsesmiljø og et spændende ungdomsmiljø at leve i. Så på den måde kan man godt gøre det, hvis man flytter flere velfærdsuddannelser ud. Og så mener jeg i øvrigt godt, at der også kan ligge enkelte velfærdsuddannelser i nogle lidt mindre byer, hvor der ikke behøver at være en campus. Vi kan komme ind på senere, hvad det kunne være.

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til fru Maria Durhuus, Socialdemokratiet.

Kl. 15:01

Kl. 15:01

Maria Durhuus (S):

Tak. Fru Inger Støjberg annoncerer i sin tale mange ting, som bl.a. Venstre har gjort og regeringen har gjort og andre partier har gjort. Jeg hørte før valget, at Danmarksdemokraternes principprogram vil blive præsenteret lige efter valget. Derfor er jeg lidt nysgerrig på, om det er kommet, eller om det er på vej. For jeg har rigtig svært ved, når jeg hører ordføreren tale, helt at få greb om, hvad det er, Danmarksdemokraterne så vil bidrage med.

Kl. 15:02

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 15:02

Inger Støjberg (DD):

Det er egentlig utroligt, at det er svært at få greb om, i og med at Socialdemokratiet i høj grad har defineret sig op imod Danmarksdemokraterne ret længe, synes jeg. Så på den måde må der da være noget, som sidder fast.

Når det er sagt, er det rigtigt nok, at vi arbejder på et principprogram. Nu ved jeg ikke, hvor mange principprogrammer spørgeren sådan har læst igennem fra andre partier, men det kan spørgeren selvfølgelig prøve at svare på. Hvor mange principprogrammer har spørgeren sådan egentlig læst igennem fra andre partier? Vi skal nok komme med vores, det er ikke det. Men har spørgeren læst Nye Borgerliges principprogram? Har spørgeren læst Venstres og Konservatives principprogram?

Kl. 15:03

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Kl. 15:03

Maria Durhuus (S):

Nu lyder det nok lidt nørdet, når jeg vil sige: Ja, det har jeg. Jeg har dog ventet på Danmarksdemokraternes, eftersom det også var en meget særlig valgkamp at være i med kandidater, der jo ikke vidste, hvad politikken var. Derfor efterlyste jeg det bare, i forhold til om principprogrammet var kommet.

Men som mit opfølgende spørgsmål vil jeg egentlig gerne spørge fru Inger Støjberg til den her reformalliance, som Danmarksdemokraterne jo så også er gået ind i. Jeg hørte, at Danmarksdemokraterne og ordføreren sagde, at Arnepengionen havde Danmarksdemokraterne ikke noget problem med. Mit spørgsmål er bare: Kan Arnepengionen smutte i samarbejdets ånd?

Kl. 15:04

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Så er det ordføreren.

Kl. 15:04

Inger Støjberg (DD):

Altså, de her spørgsmål virker som sådan lidt forproducerede, men jeg har jo allerede ved partiets præsentation sagt, at Arnepengionen ikke er noget, der er groet i min have; men omvendt er det også vigtigt, at der ikke hele tiden bliver ændret på tilbagetrækningsordninger, og at der er sådan en rimelig klarhed om, hvornår man kan trække sig tilbage.

Kl. 15:04

Kl. 15:07

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til hr. Morten Messerschmidt, Dansk Folkeparti.

Kl. 15:04

Morten Messerschmidt (DF):

Tak, formand. Jeg kan forsikre fru Inger Støjberg om, at det her overhovedet ikke er forproduceret, for der er masser af inspiration i det, fru Inger Støjberg siger, til at stille spørgsmål; især det her med, hvad man gør før og efter et valg, synes jeg var spændende. Vi var jo nogle, som meget helljertet forsvarede fru Inger Støjbergs handlen som minister, da hun konsekvent sørgede for, at alle mindreårige piger blev adskilt fra deres ældre ægtemænd, når de kom hertil. Vi brugte en hel del kapital på sådan set at forsvare fru Inger Støjberg, der jo så endte med at ryge et par måneder i fængsel.

Efterfølgende havde vi så nok en forventning om, at fru Inger Støjberg stadig væk ville støtte den praksis, som vi andre støttede at fru Inger Støjberg havde, altså det her med, at alle asylpar, der kommer til Danmark, hvor den ene er mindreårig, skal adskilles. Men forleden dag, da vi så i Dansk Folkeparti havde fremsat det forslag, noterede jeg mig bare, at fru Inger Støjberg, eller i hvert fald nogle af dem, hun havde sendt herved, for hun var her vist ikke, erklærede sig imod det forslag. Altså, den praksis, som fru Inger Støjberg førte som integrationsminister i forhold til piger og asylpar osv., ville vi gerne opløfte til lov, sådan at en ny integrationsminister ikke skal et par måneder i fængsel. Men så stemmer fru Inger Støjberg imod. Hvordan hænger det sammen?

Kl. 15:05

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 15:05

Inger Støjberg (DD):

Det hænger sådan sammen, hr. Morten Messerschmidt, at den praksis, som jeg førte i sin tid, stort set er den, der er blevet indført ved lov i Folketinget siden hen. Det stemte Dansk Folkeparti i øvrigt også selv for. Jeg tror, det var 83 eller 86 pct. af Folketinget, der stemte for i sin tid. Og det betyder jo nemlig, at alle bliver skilt ad. Men hvis der nu f.eks. kommer et ukrainsk par, hvor hun er 17 år og han er 18 år, så sker der dog en individuel vurdering. Og, hr. Morten Messerschmidt, jeg har intet imod, at man så får lov til at bo sammen. Men jeg har meget imod, at man skal bo sammen, hvis det er en 32-årig og en 16-årig eller en 17-årig – så har jeg meget imod det. Og så bliver man netop adskilt.

Så det er jo altså et falsum, når Dansk Folkeparti ligesom har forsøgt at sige – det har jeg godt set – at nu bliver der slækket. Det gør der ganske enkelt ikke; det der er et falsum.

Kl. 15:07

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Hr. Morten Messerschmidt.

Kl. 15:07

Morten Messerschmidt (DF):

Fru Inger Støjberg blev dømt ved Rigsretten for ikke at foretage en individuel vurdering, hvilket dermed betød, at alle par, hvor pigen var mindreårig, skulle skilles ad. Og den praksis er jo så ulovlig – det er jo det, Rigsretten har taget stilling til. Så fremsætter Dansk Folkeparti det forslag, at den praksis, som fru Inger Støjberg ulovligt administrerede efter, skal lovliggøres, for vi vil gerne forhindre, at fru Inger Støjberg skal bruge mere tid i fængsel. Men så stemmer fru Inger Støjbergs parti imod, og det er det, vi ikke forstår.

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 15:07

Inger Støjberg (DD):

Jeg må ærlig talt sige, at jeg tror, at jeg nærmest er målløs over, at hr. Morten Messerschmidt i dag insinuerer, at jeg ikke skulle beskytte de her piger. Jeg har betalt 2 måneder af mit liv i fængsel. Jeg har mistet alt. Jeg blev smidt ud af Folketinget. Jeg mistede alt, hr. Morten Messerschmidt. Hvad har hr. Morten Messerschmidt egentlig givet i forhold til de her piger? Intet. Man bakkede op i sin tid, og det takker jeg meget for at man gjorde. Det gjorde man, og det skal man have. Men hvad er det, hr. Morten Messerschmidt præcis har givet af sit liv for at beskytte de her piger? Jeg kan sige, at jeg intet har fortrudt i forhold til beskyttelsen af barnebrudene. Og jeg er glad for det indgreb, jeg foretog i sin tid.

Kl. 15:08

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til fru Franciska Rosenkilde, Alternativet.

Kl. 15:08

Franciska Rosenkilde (ALT):

Tak. Det er et lidt andet emne. I Alternativet har vi noteret os, at Danmarksdemokraterne ligesom os er optaget af det nye styresignal fra skattemyndighederne i forhold til at omkategorisere en del landejendomme til ejerboliger, hvilket jo har store konsekvenser for rigtig mange småskalalandbrug ude i landet. Det synes vi er en skam, fordi de her småskalalandbrug i høj grad har en lokal forankring i landområderne, har en alsidig produktion med planter, æg, høns, dyr, som er både klima- og miljøvenlig, og ikke mindst også har en stor social forankring, som også øger beskæftigelse i landområdet. Måske er der en lille gårdbutik eller måske en skolehave til den lokale skole.

Så i Alternativet er vi rigtig optaget af at høre, hvad fru Inger Støjberg og Danmarksdemokraterne mener om det her nye styresignal fra skattemyndighederne, og eventuelt deres holdning om at trække det tilbage. Tak.

Kl. 15:09

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 15:09

Inger Støjberg (DD):

Vi er i hvert fald meget glade for, at omkategoriseringen er blevet ændret igen, og at man ligesom har fået grebet hold i det. For jeg er fuldstændig enig med fru Franciska Rosenkilde i, at det her var så skadeligt for landområderne. Det var så skadeligt for de mange, der netop har en drøm om at bo på landet, og det at skabe liv på landet og det at skabe et Danmark i balance. Og jeg må så også bare være ærlig og sige, at jeg faktisk tror, at der er rigtig mange, der også vil have godt af at bo på landet. Det er noget andet. Men så skal betingelserne også være der for det. Og det er klart, at når man lægger så høj beskatning på husene, at det ikke kan lade sig gøre, ødelægger man jo alt for livet på landet. Så derfor er vi meget glade for, at man trods alt har fået trukket det tilbage nu. Men det er noget, som vi vil være meget, meget opmærksomme på.

Kl. 15:10

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

- Kl. 15:10
- Franciska Rosenkilde (ALT):**
Det er jeg rigtig glad for at høre, men jeg ved nu ikke helt, om jeg er enig i, at man har trukket det nok tilbage, for der er stadig rigtig mange af de her forskellige former for landbrugsbedrifter af mindre grad, som er udsat her.
Så vil jeg spørge ordføreren, om hun kunne være med på at lave sådan en kategorisering, hvor man faktisk rammer de her landbrug ind på tværs af fødevarer-, landbrug- og skattelovgivning, så man ikke kun ser de store almindelige bedrifter med mange tusind svin som landbrug, men at man faktisk også laver en kategori, hvor man beskytter de her små og mellemstore landbrug, som har en mere alsidig og faktisk også klimavenlig produktion. Tak.
- Kl. 15:11
- Tredje næstformand (Karsten Hønge):**
Ordføreren.
- Kl. 15:11
- Inger Støjberg (DD):**
For at være helt ærlig ligger det der med lige at stå og lave en skatteaftale med Alternativet mig nok lidt fjernt, tror jeg, også her i dag. Men jeg kan i hvert fald høre – og det er så den positive del – at vi har en fælles interesse i at skabe liv på landet og skabe et Danmark i balance. Så kan det godt være, at vi ser lidt forskelligt på, hvad det er, der skal til for det, og det kan også godt være, at vi ser lidt forskelligt på, hvordan man skal drive landbrug og sådan nogle ting. Men balancen i landet er faktisk rigtig vigtig for at få et Danmark, der netop hænger sammen, og et Danmark, hvor det er værd at bo i alle egne af landet med den forskellighed, der så er.
- Kl. 15:11
- Tredje næstformand (Karsten Hønge):**
Den næste korte bemærkning er til hr. Benny Engelbrecht, Socialdemokratiet.
- Kl. 15:11
- Benny Engelbrecht (S):**
Tak. I sit svar til fru Monika Rubin tidligere siger fru Inger Støjberg, at verden ikke går under, hvis ikke lige vi når det der klimamål i 2030. Det synes jeg lidt er en laissez faire-tilgang at have til tingene, i betragtning af at vi har en generation af unge, der står derude og siger, at det godt kan være, verden ikke går under, men det er ikke sikkert, menneskeheden overlever, hvis ikke vi får løst den problemstilling, der er med klima. Så hvor er det egentlig helt præcis Danmarksdemokraterne står i forhold til klimapolitikken? Man er ikke en del af klimaloven og dermed 70-procentsmålsætningen, så kunne fru Inger Støjberg ikke lige løfte sløret for, om man har en konkret politik på det her område, eller om man virkelig har et så laissez faire-forhold til verdens fremtid?
- Kl. 15:12
- Tredje næstformand (Karsten Hønge):**
Ordføreren.
- Kl. 15:12
- Inger Støjberg (DD):**
Det der med, om verden går under, er svært, for hvis den nu gør det, har vi jo ikke nogen, der kan bevidne det. Det er selvfølgelig rigtigt. Men når det er sagt, mener jeg det rent faktisk. Hvis ikke vi når 70-procentsmålsætningen, som vi i øvrigt bakker op om, i 2030, men når det i 2032 eller 2035, går det nok endda. Det, der er det helt afgørende for os, er, at man stadig skal kunne både leve og bo og forske og producere i Danmark, og det mener vi rent faktisk godt man kan, også sideløbende med at man så implementerer og
- når målene, om ikke i 2030, så i 2032 eller 2035, eller hvornår det nu bliver. Og man kan jo se det på landbruget, for der bliver forsket, der bliver udviklet, og man flytter sig med lynets hast. Men noget af det, der netop gør, at man ikke kan flytte sig nok, er f.eks. sådan noget med, at man ikke kan komme i gang med at udtage sine lavbundsjord, fordi konsulenterne ikke er der, fordi der ikke er blevet afsat penge til det, og fordi de dermed ikke kan komme og hjælpe landbruget videre. Det er sådan nogle ting, man i al fairness over for et erhverv bliver nødt til at vente på.
- Kl. 15:13
- Tredje næstformand (Karsten Hønge):**
Hr. Benny Engelbrecht.
- Kl. 15:13
- Benny Engelbrecht (S):**
I sit svar til fru Monika Rubin nævner fru Inger Støjberg også lidt latterliggørende, at der kun er én ladestation til lastbiler i Danmark, og det er Uno-X' station i Nyborg, men er fru Inger Støjberg bekendt med, at Drivkraft Danmarks medlemmer har tilkendegivet, at de er indstillet på, at på alle truckstationer i hele Danmark, som de betjener, vil der være både adgang til elektricitet, til brint og til power-to-x, når det behov er der? Og for bare lige at sætte det i relief er det 129 stationer i Jylland, det er 20 på Fyn, og det er 85 på Sjælland og øerne.
- Kl. 15:14
- Tredje næstformand (Karsten Hønge):**
Ordføreren.
- Kl. 15:14
- Inger Støjberg (DD):**
Jeg er fuldstændig klar over, at man skal til at udrulle det her, men problemet er jo, at det skal udrulles, førend man med al rimelighed kan sige til et erhverv, at de skal til at køre på el og brint i fremtiden. Det nytter jo ikke noget, at man indfører regler, som man ikke kan opfylde. Ærlig talt, vi kan jo læse det i lovforslaget, hvor der står, at hver tiende lastbil kommer til at holde i en garage fra nu af! Det er der da ikke nogen af os der kan have en interesse i.
- Kl. 15:15
- Tredje næstformand (Karsten Hønge):**
Den næste korte bemærkning er til hr. Torsten Schack Pedersen, Venstre.
- Kl. 15:15
- Torsten Schack Pedersen (V):**
Tak for det. For ca. 7 måneder siden pegede fru Inger Støjberg på sig selv i forbindelse med regeringsdannelsen, og jeg vil gerne høre, om fru Inger Støjberg nu her 7 måneder senere stadig mener, at hun er det bedste bud på en blå statsminister i Danmark.
- Kl. 15:15
- Tredje næstformand (Karsten Hønge):**
Ordføreren.
- Kl. 15:15
- Inger Støjberg (DD):**
Jeg har på intet tidspunkt peget på mig selv som statsminister.
- Kl. 15:15
- Tredje næstformand (Karsten Hønge):**
Spørgeren.

Kl. 15:15

Torsten Schack Pedersen (V):

Inger Støjberg pegede på sig selv som kongelig undersøger. Der er rimelig ofte en stor sammenhæng mellem, hvem der bliver kongelig undersøger, og hvem der så efterfølgende bliver statsminister. Men det er nu 7 måneder senere, og Inger Støjberg taler meget om 90 blå mandater. Men hvem er det, der skal være den blå statsminister? Og kunne fru Inger Støjberg så tage modet og træde frem på scenen og sige: Der skal et alternativ til, jeg melder mig på banen som det blå Danmarks statsministerkandidat? Eller hvem skal det være?

Kl. 15:16

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 15:16

Inger Støjberg (DD):

Nej, jeg kan sige, at sådan bliver det ikke. Jeg er ikke kandidat til noget, hverken internationalt eller nationalt.

Når det er sagt, er det jo altså simpelt hen også bare en superunderlig logik, Venstre nu er rejst i byen med. For det er, som om man, hvis man ikke har et flertal, så lige så godt kan kapitulere og slå sig sammen med Socialdemokraterne. Man har solgt hele butikken for så at få lov til at gå og sætte varer på hylderne – vel at mærke nogle varer, som ingen af jer vil have. Jeg har f.eks. aldrig hørt om nogen, der har efterspurgt, at store bededag skulle afskaffes. Man sætter varer på hylderne i en butik, man bare har solgt. Altså, så kæmp dog med os blå i stedet for; det er da den rette vej. Jeg troede da også, at hr. Torsten Schack Pedersen var blå sådan helt ind i det inderste.

Kl. 15:16

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Jeg er ked af at måtte afbryde! Hr. Anders Kronborg fra Socialdemokratiet.

Kl. 15:16

Anders Kronborg (S):

Jeg blev faktisk også enormt glad, da jeg hørte fru Inger Støjbergs tale, ikke mindst i forhold til replikkerne omkring dansk landbrug, som jeg jo er fuldstændig enig i; det ved fru Inger Støjberg enormt meget om, og jeg har selv personligt arbejdet meget med det.

Jeg har bemærket, at man i Danmarksdemokraterne, også de gode kollegaer, jeg har arbejdet sammen med fra Danmarksdemokraterne, er lidt i gang med at se på, om man kan komme med i nogle forlig og nogle aftaler osv. Og der kunne jeg godt tænke mig at spørge fru Inger Støjberg: Hvis nu der bød sig en mulighed i forhold til den der meget brede landbrugsaftale, som vi har indgået herinde i Folketinget, fra Nye Borgerlige hen over midten og helt ud til Enhedslisten, var det en invitation, som fru Inger Støjberg ville tage imod?

Kl. 15:17

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 15:17

Inger Støjberg (DD):

Vi indgår i de aftaler, som vi kan se os selv i, og vi kommer ikke til at kunne se os selv i en CO₂-afgift på landbruget. Det sagde vi før valget, og det står vi selvfølgelig fast på.

Men hr. Anders Kronborg har fuldstændig ret i, at vi meget gerne vil stille os til rådighed i forhold til aftaler. Det kan man i øvrigt også se i vores historik, om end den er lidt kort – det vedgår jeg. Men vi er jo både med i aftalen om vinterhjælp, som er fra før

valget, inflationshjælpen, SSA-aftalen, uddannelsesparathedsaftalen, hvor man afskaffede det, aftalen om arbejdsmiljø og Ukraine-fonden – bare for lige sådan at nævne dem i flæng. Nu skal vi jo i gang med forsvarsforligsförhandlingerne, og der kan jeg bestemt også godt se Danmarksdemokraterne, for vi er et borgerligt parti, og jeg ser os helt bestemt også som en del af et kommende forsvarsforlig.

Kl. 15:18

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Kl. 15:18

Anders Kronborg (S):

Jeg vil gerne lige blive ved landbruget, for der er jo rigtig mange arbejdspladser, også ovre i det jyske, hvor både fru Inger Støjberg og jeg selv er valgt. Noget af det, jeg synes er det geniale i forhold til den brede landbrugsaftale, som vi har indgået i fællesskab, er jo netop, at vi har aftalt bindende mål med hinanden. Det vil sige, at hvis vi ikke kommer i mål med de teknologiske løsninger, skal vi søge nye veje. Og det, jeg lidt forstår på fru Inger Støjberg, er, at fru Inger Støjberg gerne vil kapitulere i forhold til de bindende mål, hvor man siger, at det er lidt ligegyldigt, om vi når det i 2030, i 2032, i 2035 eller i 2040. Men vil fru Inger Støjberg ikke anerkende, at det med at lave bindende aftaler med hinanden om at nå nogle mål faktisk er progressivt i forhold til den grønne omstilling?

Kl. 15:19

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 15:19

Inger Støjberg (DD):

Altså, nu har jeg godt nok ikke nævnt 2040, men det er rigtigt nok, at jeg har nævnt 2032 og 2035 – det er helt rigtigt; det har jeg. Men det, der er det afgørende, er jo, at vi stadig væk skal have et landbrug. Det er jo ikke sådan, at vi holder op med hverken at spise kød eller drikke mælk. Så man kan ikke bare afvikle landbruget. Jo, det kan man godt i Danmark, men så vil det bare blive produceret et andet sted. Og tror hr. Anders Kronborg, at det bliver bedre af det i forhold til klimaet og miljøet? Nej, det kan jeg godt røbe at det ikke gør, tværtimod. Vi har et meget, meget progressivt dansk landbrug, som udvikler sig, som forsker, og som bruger enormt mange ressourcer på netop at komme til at opfylde de her mål. Det er bare det, jeg advarer imod at man går ind og odelægger.

Kl. 15:20

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

For at holde tidsplanen er vi nu nået til den sidste korte bemærkning til fru Inger Støjberg, og den kommer fra fru Signe Munk, SF.

Kl. 15:20

Signe Munk (SF):

Tak for det, og tak til fru Inger Støjberg for talen og for bemærkningerne, der, må jeg jo nok sige, kan få de fleste til at grine – både dem om, hvad der står af varer i de politiske butikker, og dem om pandaers parringsevner. De fik mig til at trække på smilebåndet. Men det, jeg gerne vil spørge fru Inger Støjberg om, er en lidt mere alvorlig sag. Det er sådan, at når man ser på seniorpensionen, så bliver den mestendels tildelt i de kommuner, vi kalder yderkommunerne, eller i mangel af bedre landdistriktskommunerne. Det er en ret stor bekymring hos SF, at vi har en regering, der går så målrettet efter at forringe seniorpensionen, forringe nedslidte danskeres mulighed for at komme tidligere på pension end folkepensionen. Derfor vil jeg høre, om det er en bekymring, fru Inger Støjberg deler.

Kl. 15:21

Kl. 15:23

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Inger Støjberg (DD):

Jeg kan i hvert fald sige det sådan, at hvis man er nedslidt, så skal man jo ikke være på arbejdsmarkedet. Jeg hører i øvrigt heller ikke nogen partier i Folketinget sige, at det skal man. Men det må ligesom være aftalen, at det skal man ikke. Så afviser jeg ikke, at man godt kan kigge på seniorpensionen, og om den kan skrues sammen på en anden måde. Det vil jeg ikke afvise, men jeg vil bare sige, at jeg synes, det er ret afgørende, at vi har mest mulig ro om pensionsområdet, for det er noget, der er helt afgørende for rigtig mange mennesker, at de ved, hvornår de kan trække sig tilbage. Det gælder måske især lige præcis nogle af de grupper, fru Signe Munk taler om nu her, altså folk, der har haft håndens arbejde, som er nedslidte, og som har haft et hårdt arbejdsliv.

Men selvfølgelig kan man godt kigge på nogle af de her ting, og det vil vi også gerne være med til. Jeg har bare sagt, allerede da partiet blev stiftet, og jeg har sagt det nogle gange nu her, at vi synes, Arnepensionen skal forblive, ikke fordi det er min idé eller vores idé, men fordi det er noget, vi synes man skal skabe ro om.

Kl. 15:22

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Fru Signe Munk.

Signe Munk (SF):

Jeg mener i særdeleshed, at de mennesker, som har kunnet se en mulighed for en seniorpension i horisonten, har brug for vished om, at den ikke bliver forringet, men tværtimod forbedret. I 2020 var fru Inger Støjberg medlem af Venstre og med til at sige, at man kunne få mulighed for at få tildelt seniorpension, hvis man havde en arbejdssevne, ikke på 15 timer, men på 18 timer om ugen. Jeg er lidt usikker på, hvor Inger Støjberg helt præcis står i forhold til seniorpensionen. Mener Danmarksdemokraterne fortsat, at man egentlig bør have ret til at søge om seniorpension, hvis man har en arbejdssevne på 18 timer?

Kl. 15:22

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 15:22

Inger Støjberg (DD):

Jeg tror hellere, at jeg vil sige det sådan, at jeg gerne vil være med til at kigge på både seniorpension og også andre elementer, når det kommer til pensionsområdet. Men der er bare en helt afgørende ting, og det er netop, at hvis man er nedslidt, så skal man ikke være på arbejdsmarkedet. Om arbejdssevnen så skal være på 18 timer eller 15 timer, vil jeg ikke lægge mig fast på i dag, men jeg vil gerne indgå i forhandlinger om de her ting. Og så vil jeg bare sige, at velfærdsforliget mener jeg skal bestå. Selvfølgelig kan man ikke arbejde, indtil man er 102 år, men velfærdsforliget er det, der er med til at finansiere hele vores velfærdssamfund.

Kl. 15:23

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Så siger vi tak til fru Inger Støjberg, Danmarksdemokraterne. Næste ordfører er hr. Alex Vanopslagh, Liberal Alliance. Velkommen.

(Ordfører)

Alex Vanopslagh (LA):

Tænk, hvis det var en, som I elskede højt, som var endt som en af de 313 tarmkræftpatienter, der blev svigtet på det groveste af systemet på Aarhus Universitetshospital. Først får man at vide, at man har en alvorlig, dødelig kræftsygdom; derefter at der faktisk findes en god og effektiv behandling, der kan kurere sygdommen, men at ventetiderne er så lange, at man ender med at skulle nøjes med en lindrende behandling.

Det er svært at finde tilpas store ord til at beskrive, hvor stort et svigt det er, som vores ellers meget højt besungne velfærdssystem har udsat de her borgere for. Det betyder helt konkret, at der er nogle af dem, der nu skal dø, fordi deres kræft nu er uhelbredelig – det var den ikke til at starte med. Herunder er der en 43-årig kvinde, som er mor til to børn, og som på baggrund af sundhedsvæsenets ihærdige kamp for, at hun ikke skulle sendes til udlandet og blive behandlet, hvad hun ellers lovmæssigt har ret til, nu må vinke farvel til tilværelsen. Altså, hvordan i alverden kunne det gå så galt?

Jeg genhørte forleden en øjenvidneberetning om hele den her skandale, nemlig fra overlæge Peter Nerstrøm, som var med i podcasten – og det er både et dansk og et engelsk ord – »Genstart«, hvor han fortalte om sine egne frustrationer og sin kollegas frustrationer over de her stigende ventelister, både fordi de selvfølgelig var frustrerede over, at det blev sværere at behandle sygdomme, men også, fordi, og nu citerer jeg, hvad overlægen sagde:

»Vi var bevidste om, hvilke rettigheder patienterne havde, og vi var dybt frustrerede over, at vi ikke kunne leve op til de rettigheder.«

Nerstrøm og hans kollega bragte det igen og igen op over for afdelingsledelsen, og det, de fik retur fra ledelsen, var en tjekliste, hvor de bl.a. skulle krydse af, om patienterne accepterede den øgede ventetid, samt om de var indforstået med de risici, den øgede ventetid medførte. Altså var ledelsen på Aarhus Universitetshospital mere optaget af at skubbe deres ansvar over på patienterne frem for at give dem den behandling, de har ret til. Nerstrøm taler i »Genstart« om konsekvenserne ved de lange ventetider, og han beskriver her mødet med en ung patient, og jeg citerer igen:

Jeg måtte gå den tunge gang og meddele, at sygdommen desværre var for udbredt. Han var lige startet på livet. Han skulle til at giftes og have børn. Det var en utrolig ulykkelig situation. Han blev meget vred og sagde: Hvorfor er det, jeg har ventet så længe, som jeg har?

Det er også på alle tænkelige måder uforståeligt. Det er jo egentlig ikke loven, den er gal med. Det er jo en del af behandlingsgarantien, at hvis ventetiden er længere end så lang, som den var i Aarhus, skal man sendes til en behandling i udlandet. Og der havde man også fået tilbud, altså hos Aarhus Universitetshospital. Både hospitaler i London og Uppsala var klar til at operere. Men det, som lægerne fik at vide, var, at det var for dyrt, og at man derfor skulle meddele patienterne, hvis de viste interesse for at blive behandlet i udlandet, at de simpelt hen ville komme bagerst i køen i Danmark, hvis man begyndte at afsøge mulighederne for en behandling i udlandet. Altså, det er jo egentlig en afpresning af patienterne til gavn for sygehusets økonomi i Danmark. Og hverken henvendelserne til afdelingsledelsen eller selve hospitalets ledelse eller brugen af whistleblowerordning førte noget godt med sig. Den gode hr. Nerstrøm endte med at sige op, og han har nu fortalt sin historie, så vi kan få indblik i realiteterne.

For mig at se vidner kræftsagen fra Aarhus Universitetshospital om et system, hvor borgernes eller patienternes interesser kommer i sidste ende. Det, der kommer først, er systemets interesser, systemets behov for at spare på pengene, systemets behov for at tørre deres ansvar af på patienterne, systemets behov for at skjule egne fejl og skandaler. Og jeg frygter, at det er en systemsygdom, så at sige, som

ikke kun gør sig gældende på Aarhus Universitetshospital. Jeg synes, vi alt for ofte ser, at det, man kan kalde systemets særinteresser, vinder over, hvad der åbenlyst er det bedste for borgerne; det, som er i borgernes interesse. Og vi ser det på en bred vifte af områder i stort og småt.

Kl. 15:28

Vi ser det, når kommunerne ikke vil oplyse ældre borgere om deres rettigheder i forhold til det frie valg, eller når de snyder på vægten i forhold til prissætningen af deres ydelser for at undgå konkurrence fra private. Vi ser særinteresser være på spil, når vi her i Folketinget afsætter knap 3 mia. kr. til flere pædagoger, minimumsnormeringer, og så bliver 15 pct. af udgifterne ædt op af administration. Vi ser det i regionerne, når de vil dække over egne fejl, eller når de favoriserer egne sygehuse. Og vi ser det bredt i hele den offentlige sektor med den gevaldige knopskydning af nyansatte akademikere, der skal arbejde med kommunikation, verdensmål, puljemageri og alskens former for pseudoarbejde.

Det er alt sammen eksempler, både store og små og alvorlige og mindre alvorlige, på, at særinteresserne forklæder sig som almenvellets interesser, og det er den type særinteresser, der står i vejen for, at vi kan komme nærmere det at få verdens bedste velfærdssamfund, som vi jo alle sammen går og bryster os af at vi allerede har.

Når det kommer til sundhedsvæsenet, er der mange ting, vi kan tage fat på. Der er også mange ting, som jeg tror der er bred enighed om, f.eks. at vi skal afskaffe unødvendige dokumentationskrav og overdreven styring, at det måske er bedre, at ledelsen på et sygehus i højere grad er faglig, end den er djøfsk, så at sige, og vigtigst af alt, hvad der er helt åbenlyst, at der mangler hænder, og at der i særdeleshed mangler sygeplejersker. Hvis vi får løst de udfordringer, får vi et bedre sundhedsvæsen, men vi får aldrig verdens bedste sundhedsvæsen, hvis ikke vi får taget et opgør med systemsygdommen, med særinteresserne, som kommer foran borgernes behov.

For få måneder siden tog regeringen den meget gode og kloge beslutning, at man i Sundhedsstyrelsen skulle åbne op for, at private kunne komme og byde ind på specialiserede opgaver, hvor der er lange ventelister i det offentlige. Det var et godt og et vigtigt initiativ. De private sygehuse bød samlet set ind på mere end 80 områder, hvor de sagde: Her har vi kapacitet til at aflaste det offentlige. Sundhedsstyrelsen valgte at godkende 11 af områderne i første omgang.

Tilbage står vi med en lang række af områder, hvor de private ifølge eget udsagn siger: Der er lange ventelister i det offentlige, vi har kapacitet, og vi vil gerne tage over. Men af forskellige årsager siger man ikke ja til det, og borgerne bliver fastholdt på lange ventelister. Jeg kan ikke lade være med at få den mistanke, at det i nogle af tilfældene drejer sig om, at det simpelt hen er vigtigere for systemet samlet set, at opgaverne bliver fastholdt på de offentlige hænder trods de lange ventelister, end at borgerne får en hurtigere behandling på et privat sygehus. Der tror jeg, at vi i det hele taget, når vi kommer til diskussionen om, hvordan vi indretter sundhedsvæsenet, er nødt til at se på hele strukturen, hvis vi ønsker at sætte borgernes behov øverst.

Vi har talt en del her i Folketingssalen og alle mulige steder om, hvorvidt regionerne skal nedlægges. Regeringen har jo nedsat en af sine utallige kommissioner, som skal undersøge alt muligt andet end statsministerens ansvar for sine handlinger i sidste valgperiode, og den skal se på, om det giver mening med regionerne i fremtiden. Jeg kan godt se fordele ved at nedlægge regionerne, men problemet er ikke i sig selv, om vi har regioner eller ej, eller om der er et par stykker for mange af dem. Nej, problemet er særlig kasketforvirringen.

I sundhedsvæsenet er det sådan, at regionerne både producerer og bestiller sundhedsydelserne, altså de ejer og driver sygehuse, men de har også til opgave at købe behandlinger ind til borgerne dér, hvor det i princippet er bedst og billigst. Og gæt engang, hvem de foretrækker. De foretrækker selvfølgelig deres egne hospitaler,

hvor de i altovervejende grad køber ydelserne ind, hvilket holder de private fra fadet og bidrager til de lange ventelister.

Det er jo et eller andet sted en klassisk interessekonflikt, vi her har indbygget i sundhedsvæsenet og på mange andre velfærdsområder. Måske er tiden inde til, at vi siger, at hospitalerne skal være selvejende med professionelle bestyrelser, og så er det sådan set fuldstændig ligegyldigt, om man har fem eller syv regioner, eller om man har to eller et nationalt organ til at købe ydelserne ind, bare de ikke har den interessekonflikt, at de så også kan købe ind hos sig selv frem for der, hvor det er bedst for borgerne.

Når det kommer til velfærd og sundhed bredt set, er jeg egentlig ligeglad med, hvilken farve katten har, bare den kan fange mus. Og nu, hvor vi har fået en farveløs regering hen over midten, kunne man jo håbe, at man kunne befri sig for de taktiske hensyn og hensynet til kommuner, regioner og fagbevægelse – dem, der ofte har særinteresserne – for så at gennemføre det, der er svært og modigt at gøre, men som måske er åbenlyst rigtigt. I så fald vil jeg dukke smilende og jublende glad op til alle forhandlinger. Jeg vil måske endda købe noget strikketøj og strikke en sweater til alle regeringens ministre.

Men indtil da vil jeg blot som afslutning komme med en opfordring om, at vi, hvis vi virkelig ønsker et godt sundhedsvæsen og et godt velfærdssamfund, skal turde tage et opgør med de her særinteresser.

Kl. 15:34

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Første bemærkning er til hr. Benny Engelbrecht, Socialdemokratiet.

Kl. 15:34

Benny Engelbrecht (S):

Jeg vil tillade mig at parafrasere hr. Alex Vanopslaghs egen landsmødertale og sige, at det i ordførertalen i dag lyder, som om man har en overdreven kriseretorik, altså det, hr. Alex Vanopslagh anklagede regeringen for at have. Sandheden er jo, at vi godt kan mærke, at Liberal Alliance godt kan mærke, at der er en sko, der trykker, ligesom regeringen også kan mærke, at der er en sko, der trykker. Vores analyser kan være forskellige, og vores løsningsmodeller kan være forskellige. Men er det ikke urimeligt med den tale, som hr. Alex Vanopslagh netop har holdt, at anklage regeringen for at have en overdreven kriseretorik, når vi netop kan se, at der er et behov for at lave reformer af samfundet for at kunne sikre, at vi kan levere de løsninger i fremtidens velfærdssamfund, altså det velfærdssamfund, som hr. Alex Vanopslagh selv har defineret som noget, der befinder sig i den terminale fase?

Kl. 15:35

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 15:35

Alex Vanopslagh (LA):

Altså, vi snakker om hundredvis af patienter, som – hvis man havde prioriteret korrekt og ikke tænkte på at dække over egne fejl og ikke tænkte på at få afdelingens økonomi til at stemme og havde sendt dem til udlandet – havde fået en bedre og mere rettidig behandling. Og nogle af dem, der enten er gået bort eller vil gøre det snart, ville have været reddet. Der ved jeg ikke, om man i den forbindelse skal diskutere, om retorikken kan blive for stærk, men jeg mener ikke, at jeg placerer mig på den forkerte side.

Når det kommer til diskussionen om de helt åbenlyse udfordringer, som jeg mener at vi står med som velfærdssamfund, særlig qua at vi et eller andet sted er blevet så velstående, at vores forventninger til, hvad vi kan få i velfærd, kun vil stige og stige i fremtiden, vil jeg sige, at det er nogle udfordringer, som jeg har talt om, for jeg blev valgt, og siden jeg blev valgt. Jeg har hele tiden givet udtryk

for, at jeg er enig i den analyse, som Socialdemokratiet er kommet frem til. Men i forhold til det at lave en regering over midten og begrunde det med kriser og tale om, at vi står med historiske kriser og inflation og det ene og det andet og Ukraine, tror jeg simpelt hen, at mange danskere blev trætte, altså af at høre på, at alt skulle gøres til kriser. Måske er det også derfor, man er ved at foretage et skifte i regeringen.

Kl. 15:36

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Hr. Benny Engelbrecht.

Kl. 15:36

Benny Engelbrecht (S):

Jeg mener ikke, at vi har løst vores kriser i samfundet, tværtimod. Jeg deler til fulde hr. Alex Vanopslaghs indignation over nogle af de udfordringer, som er blevet nævnt i ordførertalen. Jeg mener så ikke, at vi er i en situation, hvor man, hvis man fjernede et folkevalgt organ, dermed pr. definition kunne forvente, at systemerne så ville kunne løse de udfordringer. Det er jo sådan set netop det, ordføreren rigtigt fremhæver. Derfor mener jeg også, at det sted, hvor vi skal starte og slutte, er her. Og det er os politikere, som skal finde løsningerne i fællesskab. Derfor ser jeg selvfølgelig også frem til, at Liberal Alliance vil bidrage til netop det arbejde.

Kl. 15:37

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 15:37

Alex Vanopslagh (LA):

Men både hvad angår sundhedsvæsenet og i særdeleshed nytænkning af den måde, vi ligesom har konstrueret og indrettet velfærdssamfundet på, vil vi gerne bidrage ganske aktivt. Jeg synes, at regeringen har den rigtige analyse. Min bekymring er, at man blot – i gåseøjne – vil nøjes med at lave en afbureaukratisering, altså at man giver den offentlige sektor frihed, men uden ansvar. Der må ansvaret følge med, og der tror jeg, at der i højere grad er brug for nogle mekanismer, der gør, at der er konsekvenser ved at levere dårlig velfærd, og at borgerne i højere grad kan vælge noget til, som måske ikke behager systemet at man vælger til så at sige.

Kl. 15:37

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Næste korte bemærkning er til hr. Morten Dahlin, Venstre.

Kl. 15:37

Morten Dahlin (V):

Tak til ordføreren for talen. Jeg tror, at jeg og alle andre her deler ordføreren forargelse over den behandling, som nogle kræftpatienter har fået i det midtjyske. Jeg synes måske, løsningen fra ordføreren var lidt højtflyvende og måske lidt svær at implementere, hvis ordføreren havde været sundhedsminister.

Derfor har jeg bare et kort spørgsmål, som egentlig ikke drejer sig om det, jeg oprindeligt ville have spurgt om. Men kan ordføreren ikke beskrive, hvordan ordføreren helt konkret havde valgt at reagere på den situation i Region Midtjylland, hvis nu ordføreren havde været sundhedsminister? Jeg har ikke brug for en gentagelse af de fine ord om, at man mere generelt skal kunne stemme med fødderne, fordi det giver stærkere velfærd, hvilket jeg er helt enig i, eller den overordnede diskussion om strukturen. Jeg kunne bare godt tænke mig at få Liberal Alliances bud på, hvordan hr. Alex Vanopslagh egentlig havde reageret, hvis nu hr. Alex Vanopslagh var sundhedsminister og den her forfærdelige sag blev kendt? Jeg kunne meget godt tænke mig, at hr. Alex Vanopslagh kunne blive konkret.

Kl. 15:38

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 15:38

Alex Vanopslagh (LA):

Jeg tror sådan set ikke, jeg har kritiseret regeringens reaktion eller kommentarer til den sag. Jeg har jo også noteret mig, at ledelsen nu ikke længere er der, altså at man har skiftet ledelsen ud, og det synes jeg da som minimum er et første skridt. Så må man jo se på, om der er tilstrækkelig med konsekvenser ved, at et sygehus opfører sig på den måde. Bliver der udbetalt den erstatning, eller bliver de pålagt den bod, som ville være ret og rimelig at udbetale til patienterne, så de også mærker en økonomisk konsekvens på det område? Og hvad kan vi gøre for, at der bliver en endnu højere grad af bevidsthed om, hvilke rettigheder man har som patient? For her er problemet jo ikke rettighederne, her har det været manglende viden og den afpresning, der har fundet sted.

Det har jeg ikke løsningen på, men hvis nu jeg var sundhedsminister, ville jeg jo have en hær af tusindvis af embedsmænd, jeg kunne spørge, hvordan vi kan sikre os, at der er en højere grad af bevidsthed om det her og en reel negativ konsekvens, når sygehuset ikke respekterer borgernes rettigheder.

Kl. 15:39

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 15:39

Morten Dahlin (V):

Tusindvis af embedsmænd, siger ordføreren, og det er noget, jeg har noteret mig at ordførerens parti går meget op i – det med, at vi har set et vokseværk på det statslige område med flere akademikere og for mange ansatte. Jeg deler i øvrigt bekymringen. Jeg kunne bare godt tænke mig at spørge, om det bare er noget, Liberal Alliance siger, eller om det også er noget, Liberal Alliance har gjort. Derfor kunne jeg godt tænke mig spørge ordføreren, hvordan det gik med antallet af akademiske ansættelser og generelt med årsværk i de ministerier, dengang Liberal Alliance styrede en række ministerier i Danmark. Steg antallet af medarbejdere, eller faldt det?

Kl. 15:40

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 15:40

Alex Vanopslagh (LA):

Jeg kender ikke svaret, men jeg ville blive chokeret, hvis LA's ministre var så dygtige, at man kunne vende den supertanker, som systemet jo bredt set er; som har sit eget liv og sine egne interesser, og hvor der sker en knopskydning af nyansættelser. Det tror jeg ikke er nemt. Det tror jeg kræver en hel regerings dedikation, inklusive fra Statsministeriet.

Det er jo ikke anderledes, end at man siden Schlüter i 40 år i træk har talt om, at vi skal afbureaukratisere, vi skal afbureaukratisere. VLAk-regeringen havde også et mål om det. Ingen er lykkedes med det. Så det er jo ikke nemt, men derfor skal vi da ikke stoppe med at tale om det eller med at være efter en regering, der heller ikke lykkes med det.

Kl. 15:40

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Næste korte bemærkning er til fru Monika Rubin, Moderaterne.

Kl. 15:41

Kl. 15:43

Monika Rubin (M):

Tak for en rigtig fin tale om et virkelig vigtigt emne. Jeg vil gerne lige tilføje, at den kræftbehandling, man giver på Aarhus Universitetshospital, jo er så specialiseret, at det faktisk ikke vil kunne løftes i det private sundhedsvæsen. Så det skal vi bare lige være sikre på: Det private løser ligesom ikke bare alle opgaverne.

Men jeg vil gerne lige lave en lille bridge over til ulighed i sundhed generelt, herunder abort. For når vi har en abortgrænse på 12 uger og de i Sverige har en abortgrænse på 18 uger, har vi ulighed i sundhed, når det gælder abort. De ressourcestærke kan tage til Sverige for at få foretaget en abort. Derfor undrer det mig egentlig, at Liberal Alliance er imod at se på, om vi skal hæve abortgrænsen, og særlig fordi jeg sådan set ser Liberal Alliance som et parti, der går ind for individets frie ret. Så kunne ordføreren sætte lidt ord på det?

Kl. 15:41

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 15:41

Alex Vanopslagh (LA):

Jeg tror, det er sådan – og det har jeg også kedet min folketingsgruppe med mange gange – at når det kommer til etiske spørgsmål, kan man ikke slå op i nogen politisk håndbog over, hvad der er rigtigt og forkert. Der er ikke politisk set rigtige eller forkerte svar, fordi det er etisk. Det er personligt. Etik er jo så personligt, at hvad der er rigtigt for mig, er ikke nødvendigvis rigtigt for dig.

Derfor har vi haft nogle gode og ganske nuancerede diskussioner i gruppen. Der er jo to forskellige hensyn, der betyder noget, i forhold til frihed og retten til liv. Det ene er jo retten til at bestemme over sin egen krop, altså moderens ret til at få en abort, hvis hun ønsker det. Det andet er jo det ufødte barns ret til at bevare sit liv.

Der har vi en bekymring, hvis man følger eksempelvis Enhedslistens forslag om at rykke det op til 22 uger, hvor vi begynder at være på en grænse for, hvornår det egentlig er, at man ville kunne holde barnet i live, hvis der var en for tidlig fødsel i 22. uge. Der begynder vi at nærme os en grænse, hvor vi etisk set begynder at skubbe ved nogle ting, som vi ikke finder hensigtsmæssigt.

Kl. 15:42

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Fru Monika Rubin.

Kl. 15:42

Monika Rubin (M):

Tak. Så det, jeg egentlig hører ordføreren sige, er, at man godt kunne være åben for at hæve grænsen, men ikke nødvendigvis op til 22 uger. I forhold til det her med, at ordføreren bruger argumentet om det ufødte barn, vil jeg virkelig stærkt anbefale, at man hæfter sig ved, at det altså er et foster, vi har med at gøre, når vi taler om 12, 14, 16 uger.

En ting, der undrer mig, er, at man bruger argumentet om kvindens frie ret i forbindelse med social freezing, altså opbevaring af kvinders æg udtaget på ikkemedicinsk indikation. Men når det så gælder abort, er kvinders frie ret så ikke lige så vigtig, eller hvad?

Kl. 15:43

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Alex Vanopslagh (LA):

Nej, det er jo to forskellige hensyn, der skal vægtes og vejes mod hinanden. Der har vi det udgangspunkt, der hedder, at hvis man skal rykke grænsen fra de 12 uger og opefter, skal der være særligt tungtvejende årsager til det. Jeg kan jo forstå, at Det Ethiske Råd er på vej med en rapport til efteråret, til september. Den glæder jeg mig til at læse. Jeg har hørt for og imod sådan lægefagligt set og har også noteret mig, at der jo er en 12-ugersscanning. Er der noget ved grænsen der, man skal se på? Men der skal være særligt tungtvejende grunde, før vi vil gå med til at rykke den fra de 12 uger.

Kl. 15:44

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Jeg vil sige, at vi skal være meget varsomme med at bruge engelske udtryk, som ikke bliver oversat umiddelbart efter.

Næste korte bemærkning er til fru Pia Olsen Dyhr, SF.

Kl. 15:44

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jeg vil holde mig til dansk. SF og Liberal Alliance er jo ikke altid enige om alting. Det er nu også okay. Men nu er vi faktisk lykkedes med noget så sjældent som at blive enige om mere fleksible uddannelser, altså at få et mere fleksibelt uddannelsessystem. Vi forhandler jo lige nu sammen med regeringen for i virkeligheden både at sørge for, at vi får stærke videregående uddannelse, men at vi også styrker professionsuddannelserne og erhvervsuddannelserne og andet, og at det hele går op.

I den forbindelse kunne jeg godt tænke mig at høre, om Liberal Alliance også synes, det er vigtigt, at vi sørger for en meritreform, altså at vi kigger ind i at gøre det nemmere for folk at få overført deres uddannelser. Det er jo, fordi jeg hører eksempler. Jeg kunne nævne min egen bonusdatter, der læser engelsk i Island, hvor der er en uddannelse svarende til engelsk i Aarhus – det er faktisk en spejling af uddannelsen – men som har fundet ud af, at når hun skal læse i Aarhus, skal hun starte forfra, hvilket måske ikke er så godt for arbejdsudbuddet, men også gør det en lille smule besværligt. Eller det kunne være den islandske politibetjent, som tager uddannelsen i Island, men når hun så vil være politibetjent i Danmark, skal hun starte forfra på politiskolen. Kunne vi måske gøre det lidt mere fleksibelt?

Kl. 15:45

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 15:45

Alex Vanopslagh (LA):

Må jeg ikke starte med at kvittere og sige tak for det gode samarbejde, vi har haft i det forhandlingsforløb. Jeg ved i hvert fald fra vores ordfører, at hun er meget glad for samarbejdet. Og jeg er i det hele taget glad for samarbejdet med fru Pia Olsen Dyhr, som er opstået her i den nye mageløse opposition.

I forhold til spørgsmålet om bedre muligheder for merit vil jeg sige, at det er helt oplagt at tage fat på, og det er også mit klare indtryk, at ikke nok med at erhvervslivet kan se en fordel i det, men de studerende ønsker det åbenlyst, universiteterne kan se en fordel i det, og jeg har ikke hørt nogen her på Christiansborg tale imod det, så jeg tror også, det er en af de ting, som burde falde på plads. Det er jo et eksempel på, hvordan folkestyret også kan virke, at vi i fællesskab bliver gjort opmærksom på, at her er der noget, vi ikke har gjort tilstrækkelig smart. Lad os få ændret på det.

Kl. 15:46

Kl. 15:48

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 15:46

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 15:48

Pia Olsen Dyhr (SF):

Jeg vil også gerne kvittere for samarbejdet. Jeg synes, det har været forbilledligt. Man kan jo sige én ting om den her regering hen over midten, og det er, at de også er lykkedes med at skabe en opposition hen over midten, der kan samarbejde, og det er måske meget godt i forhold til de der generelle skel, vi har. Så tillykke til regeringen med det.

I forhold til det her med uddannelse siger alle jo, at de gerne vil gøre mere i forhold til merit, men noget af det, vi har set, er, at det ikke er lykkedes. Så jeg tænker, at vi, når vi går videre i de her uddannelsesforhandlinger, som lige nu går lidt trægt, fordi regeringen overhovedet ikke vil flytte sig, så kan lægge et ekstra tryk både i forhold til merit, men i virkeligheden også i forhold til at sørge for at holde fast i, at vi er optaget af, at det er universitetsuddannelser, men også andre uddannelser.

Kl. 15:46

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Hr. Alex Vanopslagh.

Kl. 15:46

Alex Vanopslagh (LA):

Det er helt oplagt, at det gælder uddannelsessystemet bredt, så det burde jo være en mere principiel beslutning, som vi effektuerer. Der kan jo også være uddannelser, hvor man måske har taget noget, der ikke er en universitetsuddannelse, men som kan give noget merit på en universitetsuddannelse, og det burde gå begge veje. Så det er helt oplagt.

Jeg har det sådan, at jeg mere ser det som en bunden opgave, som vi skal løse i fællesskab i forhandlingslokalet, så jeg er jo mere optaget af at begrænse skaderne og forhåbentlig også få nogle ting ind i aftalen, som giver smil på læberne og begejstring i et liberalt lokale.

Kl. 15:47

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Den næste korte bemærkning er til fru Mona Juul, Det Konservative Folkeparti.

Kl. 15:47

Mona Juul (KF):

Tak for det. Jeg glæder mig til sweateren, jeg håber, at ordføreren vil øve sig lidt på grydelapper. (*Alex Vanopslagh (LA):* Det var regeringens ministre). Ja, jeg er helt med på det.

Jeg har lige set en helt ny analyse fra Dansk Industri, og jeg vil lige være helt sikker på tallene, men den viser, at reformer siden 2006 gør danskerne 55.000 kr. rigere i 2030, end vi ville have været, hvis vi ikke havde haft de reformer, og velstanden stiger samlet set med 335 mia. kr. i 2030. Men det er kun 12 af de 335 mia. kr., der skyldes politiske beslutninger siden 2019, og det er bare lige for at punktere den der myte om, at vi har en reformregering. For sandheden er jo, at Mette Frederiksen som statsminister har bidraget uendelig lidt til velstanden i Danmark, og i Det Konservative Folkeparti synes vi faktisk, at den her reformtørke begynder at være lige lovlig tør.

Så kunne man forestille sig, at hr. Alex Vanopslagh er enig i den analyse og i KLAR-alliancen vil være med til at arbejde for at gøre Danmark rigere?

Alex Vanopslagh (LA):

Ja, meget gerne, og derfor er jeg også glad for den alliance, vi har fået etableret. Nu kunne jeg se på Twitter, at man i regeringen laver lidt sjov med at kalde den koleraalliancen og andre sjove ting og sager. Men den alliance er jeg ret stolt over, fordi vi kommer med konkrete realistiske forslag, hvor ambitionsniveauet er væsentlig højere end hos dem, der bryster sig af at være en reformregering.

Men det er jo rigtigt, at der siden 2019, og også før det, altså siden 2015-2016-stykker, har været reformtørke. Først havde vi en borgerlig regering, der ikke havde flertal for at gennemføre sine høje ambitioner, og derefter havde vi en regering, der ingen ambitioner havde. Og nu har vi en regering, der taler meget om sine ambitioner, men hvor de ting, man indtil videre har lagt op til at gennemføre, som store bededag og universitetsuddannelserne, er noget, hvor en lang række økonomer, herunder Det Økonomiske Råd, siger, at det slet ikke er sikkert, at det giver den effekt, og man siger nej og nej til alle de forslag, der kommer fra KLAR-alliancen med den begrundelse, at oppositionen er sådan en nej-opposition. Så derfor siger regeringen nej, og det er jo sådan lidt mageløst, men lad os nu se. Valgperioden er ung, og det kan jo nå at blive halvgodt endnu.

Kl. 15:49

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 15:49

Mona Juul (KF):

Tak for det, og tak for det gode samarbejde i øvrigt, også med ordførerens parti i det hele taget på rigtig mange områder, det sætter vi stor pris på. Et sted, hvor Liberal Alliance også skal have ros, er for den debat, som I har rejst i forhold til mistrivsel, i forhold til dannelse, civilsamfundet og det personlige ansvar. Det synes vi i Det Konservative Folkeparti er rigtig nyttigt. Faktisk synes vi, det lyder utrolig konservativt, og derfor vil vi rigtig gerne spørge, hvad det er for nogle forslag LA egentlig forestiller sig der skal til for at komme videre ad den agenda. Hvad er det for nogle konkrete politikker, som hr. Alex Vanopslagh egentlig påtænker?

Kl. 15:50

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 15:50

Alex Vanopslagh (LA):

Ja, der skal jeg jo egentlig straks indrømme, at noget af det svære ved at være liberal nogle gange er, at man ikke tror på, at man bare kan lave en lov på Christiansborg, og at samfundet så ændrer sig, som man ønsker det. Vi kan jo ikke lave en ansvarslov, hvor vi siger, man skal tage noget mere ansvar, eller lave en mistrivsellov, hvor vi siger, man skal lade være med at mistrives.

Men i forhold til det sådan mere brede spørgsmål om, hvordan vi fremmer dannelsen, så der er en højere grad af bevidsthed om, hvad det er for et fællesskab, man som et myndigt menneske i Danmark træder ind i, hvad det er, man er forbundet med på tværs af tid og sted, handler det jo i høj grad om en styrkelse af folkeskolen. Og nu rejser formanden sig, men jeg kan anbefale min bog, hvor jeg skriver om det i kapitel 11 og 12.

Kl. 15:50

Kl. 15:53

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Den næste korte bemærkning er til hr. Pelle Dragsted, Enhedslisten.

Kl. 15:50

Pelle Dragsted (EL):

Tænk, hvis Liberal Alliance var kommet igennem med den økonomiske plan, som partiet foreslog for nogle år siden, og som havde medført omkring 40.000 færre ansatte i vores velfærd. Gad vide, om forholdene ude på vores sygehuse havde været bedre, gad vide, om ventelisterne havde været kortere, gad vide, om der havde været færre af den slags forfærdelige historier, som ordføreren indledte sin tale med. Jeg deler fuldstændig bestyrelsen over det, men jeg lugter hykleri, når ordføreren samtidig har brugt det meste af debatten i dag på at tale om, at vi skal bruge resten af råderummet frem mod 2030 til bl.a. at sænke topskatten og andre af LA's skatteplaner. Så spørgsmålet til ordføreren er: Hvis man virkelig mener, at det her er et problem, der skal løses, var det så ikke der, vi skulle prioritere de fælles midler, vi har i kassen?

Kl. 15:51

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 15:51

Alex Vanopslagh (LA):

Hvis jeg med sikkerhed vidste, at hvis vi brugte samtlige 60 mia. kr. i det økonomiske råderum, så var samtlige problemer væk i den offentlige sektor, eller hvis det alene var et spørgsmål om at bruge flere offentlige kroner, og så ville vi få verdens bedste velfærdssamfund uden alle de her skandaler, havde vi da selvfølgelig gjort det på stedet. Det gælder også alle andre herinde. Hvis det alene handler om penge, hvorfor i alverden har vi så ikke tilført de penge endnu? Måske er det, fordi det ikke bare kun handler om penge, men også handler om struktur, om organisering, om ledelse og om, hvad man bruger sin arbejdstid på. Alene i sidste valgperiode kom der mere end 1.500 ekstra ansatte ude på sygehuse og i regionerne, akademikere – 1.500 ekstra. Hvad bruger vi dem til? Der er ikke nogen sygeplejersker, der har rakt hånden op og sagt: Ej, hvor er det dejligt med alle de her ekstra akademikere, nu laver de alt papirarbejdet for os. Så det handler jo ikke kun om, hvor mange penge vi bruger. Hvis det kun var et spørgsmål om det, ville alle herinde jo bare finde de penge. Det handler jo også om organisering og om de incitamenter, der er i systemet. Så virkeligheden er jo mere sort-hvid end blot et bestemt beløb til den offentlige sektor.

Kl. 15:52

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Hr. Pelle Dragsted.

Kl. 15:53

Pelle Dragsted (EL):

Selvfølgelig handler det om andet end penge. Det handler bl.a. om, at vi i dag har indrettet vores sundhedsvæsen på den måde, at vi alle sammen uddanner og betaler for at uddanne personale, og bagefter kan private sygehuse så sådan set snuppe medarbejdere, og så kan de nøjes med at tage de operationer, der er rentable, de kan lade være med at uddanne arbejdskraft, de kan lade være med at deltage i forskningsaktiviteter, og det udhuler bl.a. vores offentlige sektor, og det er noget af årsagen til, at vi har de problemer. Men det er jo det, som Liberal Alliance vil have mere af. Så det her handler om penge, og det handler også om fairness og om, hvis interesser der står forrest, om det er borgernes eller nogle private aktørers ret til at tjene penge på det, der lige er rentabelt, uden at tage ansvar.

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 15:53

Alex Vanopslagh (LA):

Men med den aftale, som regeringen senest har lavet med privathospitalerne, medfølger der også et krav om at bidrage til uddannelsen af sygeplejersker og andet personale. Så det er jo ikke, fordi privathospitalerne nødvendigvis ikke vil tage det ansvar. Men det er fuldstændig korrekt, at det har været på den måde gennem årene, at man ikke har haft den forpligtelse, den opgave, men er det et argument for, at borgerne ikke skal komme til et privat sygehus og dermed undgå lange ventelister? Hvis der er en ledig kapacitet på ukomplicerede områder i det private, skal vi da udnytte den til fulde for borgernes skyld. Du kan ikke følge op, nej. Det glemte jeg.

Kl. 15:54

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Den næste korte bemærkning er til fru Samira Nawa, Radikale Venstre.

Kl. 15:54

Samira Nawa (RV):

Tak. Tak til ordføreren for en rigtig god og tankevækkende tale, og i øvrigt også tak for det rigtig gode samarbejde, som vores partier har oparbejdet. Vi er enige om flere ting, bl.a. om tilbagetrækning, international arbejdskraft og iværksætteri. Noget af det, som vi i Radikale Venstre prøver at finde ud af i dag, er, hvordan de forskellige partier vil bruge pengene fra det råderum, der nu er opjusteret i 2030 på baggrund af konvergensprogrammet. Man behøver ikke at sætte kroner og øre på, men jeg kunne godt tænke mig at få sådan en indikation af, hvor stor en andel der skal gå til skattelettelser, og hvor stor en andel man egentlig kunne forestille sig at investere i fremtidige generationer, herunder børn, uddannelse og klima. Det kunne jeg godt tænke mig at høre Liberal Alliances tanker omkring.

Kl. 15:55

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 15:55

Alex Vanopslagh (LA):

Hvis jeg husker tallene nogenlunde korrekt, er det 63 mia. kr., som råderummet er på – 63,5 mia. kr. måske – frem til 2030. Hvis man siger, at udgifterne skal følge det demografiske træk, altså at velfærd skal blive dyrere, fordi der bliver flere ældre, så koster det ca. 20 mia. kr. Og hvis man vil råderumsfinansiere løftet af dansk forsvar og hjælpen til Ukraine, koster det omtrent 20 mia. kr.. Jeg tror også, der er 2,5 mia. kr. til det grønne råderum. Det efterlader så 20 mia. kr., der er udisponerede.

Der har jeg den principielle tilgang – særlig nu, hvor jeg også lige har holdt en tale om, at borgernes behov må komme før systemets – at når vi er i den lykkelige situation, at vi egentlig kradser flere penge ind, end vi har udgifter til, så skal vi da gøre alt, hvad vi kan, for at få sænket skatterne og sendt pengene tilbage til borgerne. En god statsminister sagde engang, at pengene har det bedst i borgernes lommer, og sådan har jeg det også. Med det, jeg lige har skitseret der, er det jo faktisk kun en tredjedel af råderummet, og så er der plads til både velfærd, noget grønt og forsvar.

Kl. 15:56

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Fru Samira Nawa.

Samira Nawa (RV):

Tak, og tak for svaret, som egentlig giver en ret god og præcis indikation. Noget af det, som hr. Alex Vanopslagh også var inde på i sin tale, var afbureaukratisering, og hvor fantastisk mange gange vi har haft den diskussion igennem årene i politik. I Radikale Venstre synes vi, det er en underlig facon, hvis man gerne vil afbureaukratisere, at sætte et beløb af og sige, at det er det her, man gerne vil spare, og at kommuner og regioner, og hvem det nu er, så efterfølgende må komme i gang med det. Men hvilke regler kunne hr. Alex Vanopslagh pege på, hvis nu man skulle gøre det i den anden retning?

Kl. 15:56

læserbreve i Berlingske. Jeg har indtryk af, at alle får det i Politiken, men det er en anden snak.

Jeg forstår jo, at det er spørgsmålet om det moderne samfund, hvor nogle private platforme de facto er gået hen og blevet sådan demokratiske platforme, hvor alle kan ytre sig, og om der så ikke er noget problematisk i, at det er sådan lidt utransparent, hvad der gør, at man bliver censureret bort. Jo, det kan jeg godt se det problematiske i. Men på den anden side er der et vigtigt princip i og et vigtigt hensyn til, at vi jo ikke skal gå ind og regulere, hvad en privat platform, en privatejet virksomhed har af censurpolitik. Det skal vi være meget, meget påpasselige med, og hvis vi endelig skal gøre det, burde det i øvrigt ske i EU-regi.

Kl. 15:57

Kl. 16:00

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 15:57

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Hr. Morten Messerschmidt.

Kl. 16:00

Alex Vanopslagh (LA):

Jeg ved ikke, om jeg kan komme på nogle konkrete regler. Altså, man kan jo altid finde enkeltstående åndssvage eksempler. Det kan være en sygeplejerske, der ikke må hente medicin et sted eller skifte en pære, eller hvad man ellers har hørt af forskellige ting og sager. Jeg tror, man bliver nødt til at gå meget mere offensivt og systematisk til værks, altså så man egentlig eksperimenterer lidt. Jeg har jo tidligere foreslået at sige: Lad os da spørge sygeplejerskerne og deres fagbevægelse, om ikke de venligst vil identificere alt det bureaukrati, de mener er overflødig, og så afskaffer vi det. Man kunne gøre det i et år, og så må vi se, hvad der sker.

Kl. 15:57

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til hr. Morten Messerschmidt, Dansk Folkeparti.

Kl. 15:57

Morten Messerschmidt (DF):

Man opererer jo i konkurrenceretten normalt med det, man kalder substitution, altså om der er et alternativt produkt, og der er jo nogle virksomheder, som er blevet så store og dominerende på deres marked, at man kan sige, at der ikke er noget.

Nu er det ikke så tit, jeg siger noget positivt om EU, men jeg synes f.eks., det var godt, dengang EU-Domstolen gik ind og sagde til Microsoft, at det ikke duer, at de bundler deres styresystem Windows og browsersystem. For det ødelagde browsermarkedet, og det gjorde, at der ikke var nogen virksomheder, der udviklede browsere, fordi alle brugte Windows. Og det samme er tilfældet her, altså at man, hvis man ikke går ind og stiller nogle krav til Facebook for at sikre ytringsfriheden, også for folk, der siger noget, som hr. Alex Vanopslagh og andre, måske også jeg, ikke gider at høre, så begrænser den frihed, som faktisk burde være de liberale udgangspunkt.

Kl. 16:00

Morten Messerschmidt (DF):

Tak for det, og tak for at berøre mange vigtige spørgsmål. En af de diskussioner, som de seneste dage har kørt på Twitter mellem hr. Ole Birk Olesen og undertegnede, handler om ytringsfriheden. Det, at man kan ytre sig, er, går jeg ud fra, en liberal kerneværdi. Det, som sådan er sagens kerne, er den måde, Facebook, der jo er et privat registreret selskab i USA, agerer på med en adfærd, der åbenlyst diskriminerer visse synspunkter. Har man en indvandrerkritisk, højreorienteret, nationalkonservativ tilgang, tror jeg, man noget hypigere kommer i karantæne, end hvis man er socialist eller liberal.

Der havde jeg en diskussion med en af hr. Alex Vanopslaghs kollegaer hernede, som tilkendegav, at man nok anså Facebook for at være dominerende i forhold til den frie debat osv., fordi der ikke rigtig er andre platforme, hvor man på samme måde kan komme ud. Det synspunkt har hr. Ole Birk Olesen så siden på Twitter sagt ikke er Liberal Alliances. Der vil jeg bare høre, om hr. Alex Vanopslagh ligesom kunne slå en streg i sandet og sige, hvor partiet står.

Kl. 15:59

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 15:59

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 16:00

Alex Vanopslagh (LA):

Det er rigtigt, at man har retten til at ytre sig frit, men man har jo ikke retten til at ytre sig frit på andre mennesker eller andre virksomheders platforme imod de politikker, de fastsætter. Altså, det er jo ikke en ret, man har, og jeg tror også lige, man skal holde tungen lige i munden, inden man tænker, at der kan sidde nogle alvidende væsener nede i Bruxelles eller for den sags skyld herinde, der så kan definere, at det her er en monopollignende tilstand, og at det, hvis vi ikke regulerer det, ikke går væk.

Det er de færreste, der mener, at Microsoft i dag har en dominerende position. Facebook havde det måske for nogle år siden, og i dag har TikTok i løbet af et år fået langt flere brugere end Facebook, og færre og færre gider dette medie. Så der er jo en rivende udvikling i verden, der gør, at man som politiker ikke bare kan sidde og sige, at man nu ved, hvilket produkt der skal reguleres for at ophæve en monopollignende tilstand.

Kl. 16:01

Alex Vanopslagh (LA):

Jeg vil sige, at det kommer an på, hvordan du definerer en dominerende position. Men der er da i hvert fald Facebook og Twitter, som globalt set er nogle af de medier, der har været med til i et eller andet omfang at demokratisere samtalen. Det er jo ikke noget nyt, at man censurerer og ikke giver alle adgang til at tage ordet. Det er jo ikke alle, der kommer i tv; det er ikke alle, der får optaget deres

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til fru Sascha Faxe, Alternativet.

Kl. 16:01

Sascha Faxe (ALT):

Tak. Jeg tilbyder i øvrigt gerne et strikkekursus i ret og vrang.

Jeg vil starte med at komme med et citat fra Det Europæiske Miljøagentur, som kom med en rapport i 2021:

»Økonomisk vækst er tæt forbundet med stigninger i produktion, forbrug og ressourceanvendelse og har skadelige virkninger på det naturlige miljø og menneskers sundhed.«

Og så fortsætter det et andet sted:

»Det er usandsynligt, at en langtidsholdbar, absolut afkobling af økonomisk vækst fra miljømæssige pres og påvirkninger på global skala kan opnås.«

Så i den forbindelse kunne jeg godt tænke mig at høre, om Liberal Alliance anerkender, at der grundlæggende med de nuværende vækstmål, som er baseret på økonomisk udnyttelse af naturressourcer, er alvorlige langsigtede konsekvenser for både vores klima og miljø, og herunder også, at økonomisk vækst i den rigeste del af verden sker på bekostning af bl.a. biodiversitet og natur.

Kl. 16:02

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 16:02

Alex Vanopslagh (LA):

Når man sammenligner på tværs af lande og ser på, hvilke lande der prioriterer at tage de største hensyn til naturen, er det de mest velstående lande. De lande, der prioriterer det mindst og er dårligst til det, er verdens fattige lande. Det er det samme, når man spørger befolkninger rundt omkring i verden: Hvilke af FN's 17 verdensmål synes du er vigtigst? Herhjemme i lille trygge, dejlige Danmark kan vi svare klima eller miljø eller havplaner, eller hvad ved jeg, jeg kender ikke alle 17 mål. Men når du spørger folk i Afrika eller i de fattigste dele af Asien, svarer de ikke miljø- og naturbeskyttelse. Så er de bekymrede for, om de kan få mad på bordet, om deres børn går sultne i seng, og om de overhovedet kan komme i skole.

Så hvis man ønsker en verden – og det tror jeg at de fleste ønsker – som er mere bæredygtig, og hvor vi i højere grad prioriterer immaterielle ting så at sige, herunder naturbeskyttelse og beskyttelse af dyrene, og at vi ikke behøver at arbejde hele tiden og kan gøre noget mere unyttigt og meningsfuldt, så kræver det bare et højt velstandsniveau. Så jeg vil sige nej til spørgsmålet, hvis jeg skal gøre det kort.

Kl. 16:03

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 16:03

Sascha Faxø (ALT):

Tak, ellers havde jeg nok stillet det igen. I Alternativet – og det er jo for at invitere til at se på noget andet end det vækstbaserede – har vi fokus på tre bundlinjer frem for kun vækst, altså den økonomiske, den sociale og den grønne bundlinje. Kunne Liberal Alliance være med på at se på, at det kunne være en vej frem, i forhold til hvad vi gør med samfundet i Danmark for at sige det kort? Og kunne det være en måde, at man siger, at vi også har et ansvar – det kan godt være, at vi stadig gør mest, men vi har også et ansvar i det internationale samfund for at tage handling her?

Kl. 16:04

Alex Vanopslagh (LA):

Vi har helt bestemt et ansvar i forhold til det internationale samfund for at sikre et godt internationalt samarbejde om at reducere klimaudledning og også bidrage til, at lande, der ikke er velstående som os, kan have råd til at passe bedre på deres natur.

Men hvis spørgsmålet sådan mere overordnet går på, om ikke Liberal Alliance af hensyn til bæredygtigheden i højere grad bør prioritere sådan en antivækstdagsorden, er det et røgende nej. Jeg synes, der er noget utrolig naivt og elitært ved det, når jeg hører

folk fra Alternativet snakke om mindre vækst. Altså, hvilke sygeplejersker er det, der skal fyres, og hvilke opgaver er det, det offentlige ikke skal løse i fremtiden? Hvem er det, der ikke skal have flere muligheder i fremtiden, og hvordan vil man forklare alle verdens fattige i Afrika og Asien, at de ikke må blive lige så rige som os på grund af bæredygtighed? Altså, jeg synes, at det skriger til himlen.

Kl. 16:05

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Tak. Fru Trine Bramsen, Socialdemokratiet.

Kl. 16:05

Trine Bramsen (S):

Jeg vil godt vende tilbage til Danmark og til de enlige forsørgere, som hr. Alex Vanopslagh spurgte ind til tidligere på dagen, og det er jo de enlige forsørgere, som går på arbejde, samtidig med at de selv sørger for de praktiske ting omkring deres barn eller deres børn, og samtidig med at de selv har ansvaret for at købe nye sandaler og alt muligt andet til børnene, der sikkert ligesom alle andre børn har ødelagt deres sandaler, en uge efter at de har fået dem.

Men hr. Alex Vanopslagh mente, at regeringen med den nye skatteaftale blot vil give den her gruppe en skattelettelse på 30 kr. mere om måneden. Jeg kunne godt tænke mig at vide, hvor hr. Alex Vanopslagh får det beløb fra, altså de 30 kr. mere om måneden.

Kl. 16:06

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 16:06

Alex Vanopslagh (LA):

Det beløb fik jeg fra en artikel, der oprindeligt var i B.T. Men jeg tror, jeg i sin tid læste beregningerne hos fagbladet 3F, og de var, tror jeg, lavet hos Nykredit; jeg kan ikke huske det. Jeg er i dag blevet gjort opmærksom på, at der siden er lavet nye beregninger, at man har justeret de beregninger, så den her skattelettelse er mere end 30 kr. om måneden. Den måde, beregningen er lavet på – det kan jeg intuitivt regne ud – er jo, at man har taget de her ca. 4 mia. kr., som regeringen vil lave i skattelettelse, og at man har set på, hvad det ville svare til i forhold til en skattelettelse i bunden, hvis man breder det ud over hele befolkningen, og det er jo ca. 300-400 kr. om året, og det er jo forbavsende lidt.

Men jeg anerkender, at man skal passe på med at stole på, hvad man læser hos fagbladet 3F, for det var forkert.

Kl. 16:06

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 16:06

Trine Bramsen (S):

Ja, for jeg synes jo, det er vigtigt, at det bliver sagt højt og klart her i Folketingssalen, og det viser et dokument fra Finansministeriet også. Den beregning, de har lavet, der viser virkningerne på de disponible indkomster for forskellige familietyper, viser, at det er 630 kr. mere om måneden, og det er altså 21 gange mere end det, som ordføreren tidligere sagde fra Folketingets talerstol.

Så derfor vil jeg spørge, om ordføreren ikke anerkender, at det er et rimeligt stort løft for enlige forsørgere, måske også så stort et løft, at det med lidt god vilje kunne finde vej til et af LA's flotte bannere eller måske til et logo på en af striktrøjerne.

Kl. 16:07

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 16:07

Alex Vanopslagh (LA):

Jo, det kunne godt være, at jeg kunne flette en eller anden sarkastisk bemærkning ind på en striktrøje. Men jeg anerkender fuldt ud, at jeg har brugt nogle tal, der siden hen har været rettet, og at de var forkerte. Sådan er det jo, og jeg lægger mig fladt ned. Jeg huskede tallene rigtigt, men jeg havde ikke opdaget, at de siden hen var blevet justeret. Men gør en samlet skattelettelse på 600 kr. om måneden en forskel? Ja, naturligvis gør det det.

Nu er vi i en situation, hvor vi kan konstatere, at vi har et øget råderum på mere end 60 mia. kr., og at det er blevet opjusteret med mere end 16 mia. kr., siden regeringsgrundlaget blev skrevet, og alligevel har det ikke givet anledning til, at regeringen siger, at vi så hellere må give borgerne nogle af deres penge tilbage og sænke skatten yderligere. Og det synes jeg er en forkert prioritering.

Kl. 16:08

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det hr. Rasmus Stoklund fra Socialdemokratiet.

Kl. 16:08

Rasmus Stoklund (S):

Tak for talen, og ikke mindst den – synes jeg – stærke indledning og egentlig også for en debat, som jeg synes hr. Alex Vanopslagh bidrager til at løfte, så vi, hvad skal man sige, kommer et spadestik dybere end den sådan daglige polemik. Det er jo også godt, og jeg synes, hr. Alex Vanopslagh siger mange interessante ting, f.eks. det her med, at det er vigtigere, at katten fanger mus, end hvilken farve den har, og at han anerkender, at der mangler sygeplejersker.

Jeg læste forleden et godt interview med hr. Alex Vanopslagh, hvor han afviser konfirmantliberalisme og appellerer til, at man også inden for de liberale kredse skal kunne se vigtigheden af fællesskaber. Men jeg må omvendt også indrømme, at der er noget, der skurrer. For jeg synes, det hænger så dårligt sammen, når man på den ene side anerkender, at noget af det, som sundhedsvæsenet kæmper med, er manglen på sygeplejersker, og at man så samtidig fremlægger en 2035-plan, hvor der, så vidt jeg husker, i runde tal, skal være 95.000 færre offentligt ansatte. Altså, nogle af dem må jo være sygeplejersker, pædagoger eller nogle af alle de andre, som vi vel er rimelig enige om at der er brug for.

Kl. 16:09

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 16:09

Alex Vanopslagh (LA):

Men det er jo en ganske velkendt debat, som der har været med Liberal Alliance stort set siden dets stiftelse, nemlig at man, hvis man gennemførte vores program om over en årrække at reducere den offentlige sektors størrelse, så i morgen skulle gå ud og fyre 100.000 mennesker. Det er ikke tilfældet, og det har været forklaret mange gange.

Altså, det handler om, at man ikke nyansætter, når der er naturlig afgang, og at man i øvrigt sikrer, at det i højere grad er varme hænder end kolde hænder, der bliver ansat, og vi havde igennem den sidste valgperiode en lang række af konkrete forslag til, hvad man kunne gøre for at sikre flere sygeplejersker. Vi har jo bl.a. foreslået, at man tilbød udenlandske sygeplejersker at komme ind på forskerskatteordningen. Det kunne være, at det kunne bidrage til, at væsentlig flere ville takke ja til et arbejde i Danmark, og jeg nævnte det her, jeg vil gerne sige sådan lidt smarte, men dog alligevel alvorlige forslag om at sige: Lad os da suspendere noget bureaukrati i et års tid. Det er jo helt vildt, hvis de tal, som Dansk

Sygeplejeråd frembragte tilbage 2015, står til troende, for så er det jo mere end 2.000 årsværk, de bruger på unødvendig dokumentation, ifølge dem selv.

Så der er der jo et kæmpe potentiale og et langt større potentiale, end at vi snakker om lønforhøjelser, og at der måske er nogle flere, der vil tage en uddannelse i fremtiden.

Kl. 16:10

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 16:10

Rasmus Stoklund (S):

Jeg synes, hr. Alex Vanopslagh peger på noget andet interessant i sin ordførertale, netop det her med, at strukturerne jo betyder noget, altså at der jo er et eller andet galt, når der kan ske det, der er sket i den her kræftskandale i Aarhus.

Men jeg synes omvendt også, at der er en eller anden dimension, som vi herindefra aldrig kommer til at kunne lovgive os ud af, og som handler om, at der er nogle mennesker, som simpelt hen ikke er deres ansvar voksent, eller som, ja, så konkret vil jeg sige det, simpelt hen handler umoralsk. Og det vil der jo være mennesker der gør, uanset om de er ansat i det private eller i det offentlige, det kommer vi aldrig uden om, og det kommer vi aldrig til at kunne lovgive os ud af.

Kl. 16:11

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 16:11

Alex Vanopslagh (LA):

Det er fuldstændig korrekt. Der vil altid være rådne bananer i en kurv af bananer, og man kan ikke lovgive sig ud af ansvaret. Men man kan dog lovgive på en måde, hvor man sikrer, at der i højere grad er en konsekvens for dem, som har et moralsk anløbet forhold til ansvaret.

Jeg kan ikke lade være med at tænke på de reaktioner, der var oven på Elsesagen, altså den dokumentar, der var. Halvdelen af salen herinde, i hvert fald den yderste venstrefløj, gik ud og sagde, at vi skal give det nogle flere penge, og at det viser, at vi skal bruge flere penge på ældreområdet. Tænk sig engang, at man kan sige det. Nu har vi på tv set en gammel dement dame, undskyld udtrykket, blive mishandlet, og så er konklusionen: Lad os give dem nogle flere penge. Jeg synes jo, det er et eksempel på, at vi tænker helt forkert. Det sted skal da lukkes, udkonkurreres af noget, der er bedre. Og det er på den måde, jeg mener at man kan kigge på strukturen.

Kl. 16:12

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Hr. Thomas Skriver Jensen, Socialdemokratiet.

Kl. 16:12

Thomas Skriver Jensen (S):

Tak for det. Jeg har også noteret mig, at der er kommet en ny alliance i dansk politik. Jeg tror, at benævnelsen RKI-alliancen er min personlige favorit. Men hvis vi nu lægger de politiske drillerier bare en lille smule til side, er jeg faktisk oprigtig glad for, at der i Danmark er andre end regeringen, der rent faktisk går op i det, i hvert fald i min bog, helt ubestridelige faktum, at det største problem i Danmark er mangel på hænder, mangel på hoveder, og så også mangel på dem, hvor hænder og hoveder også kan snakke sammen. Der noterer jeg mig – og det vil jeg egentlig gerne kvittere for – at der kommer nogle konkrete bud fra den alliance, og det synes jeg er positivt.

Jeg vil gerne spørge ind til et af dem, nemlig det her med beløbsgrænsen, for det er ikke mit indtryk, at det er et reelt problem, der eksisterer på det danske arbejdsmarked i dag. Jeg har svært ved at pege på de faggrupper, vi skulle kunne få ind ekstra, hvis vi sænker beløbsgrænsen yderligere, så kunne ordføreren ikke måske gøre mig klogere på den front?

Kl. 16:13

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 16:13

Alex Vanopslagh (LA):

Jo, det vil jeg gerne forsøge på. Man kunne også omvendt sige, at hvis Socialdemokratiets analyse er den, at selv hvis man sænker beløbsgrænsen, vil den ikke rigtig blive brugt, hvorfor så ikke sænke den? Men lad det ligge. Vi har den holdning i partiet Liberal Alliance – det er ikke det, der står i KLAR-alliancens udspil – at beløbsgrænsen burde blive sat ned til den overenskomstmæssige mindsteløn.

Jeg kan godt være lidt bekymret for, at vi i Danmark har en tilgang, hvor vi siger, at det kun er den højt kvalificerede, veluddannede arbejdskraft uden for EU, som vi gerne vil have – og når de så lever op til beløbsgrænsen, er der i øvrigt alle mulige bureaukratiske benspænd, som mange virksomheder er frustrerede over – og vi så fuldstændig mister blikket for, at dér, hvor vi også i høj grad har en mangel på arbejdskraft, jo ikke er i den høje ende af lønskalaen. Det er jo også i restaurationsbranchen, på ufaglærte produktionsarbejdspladser, inden for rengøring, og der er også mangel på sosu-assistent. Ældre Sagen var jo under valgkampen ude at foreslå, at man oprettede sosu-uddannelser på Filippinerne. Men hvad så, hvis de falder under beløbsgrænsen?

Så jeg tror egentlig, vi skal til at have en lidt mere ærlig diskussion om, om det er så skidt for Danmark, at vi får den arbejdskraft, vi mangler, også selv om den lønmæssigt ligger i den lidt lavere ende.

Kl. 16:14

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 16:14

Thomas Skriver Jensen (S):

Jeg synes ikke, det skidt for Danmark, at vi får den arbejdskraft, der er behov for, og det er jo også det, jeg står og anerkender. Noget af det, der bliver nævnt i det udspil, RKI-alliancen er kommet med, er, at det er den arbejdskraft, der skal til for at løfte den grønne omstilling. Nu ved jeg, at ordføreren er glad for statistikker, så man kunne måske bare opfordre til at også at læse en lønstatistik.

Altså, i Danmark har vi jo ikke et system, hvor man er aflønnet efter mindstelønnen. Vi har et minimallønssystem på langt de fleste områder, i hvert fald på det private arbejdsmarked, hvor der jo reelt set ikke er nogen mennesker, der tjener mindstelønnen. Så kunne ordføreren ikke bare gøre mig en lille smule klogere på, hvad det er for noget arbejdskraft, der skal være med til at løfte den grønne omstilling, der skulle kunne komme til Danmark, hvis vi sænker beløbsgrænsen yderligere? For jeg kan ikke få øje på den.

Kl. 16:15

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 16:15

Alex Vanopslagh (LA):

Der var jo to store tiltag i det udspil, vi kom med i KLAR-alliancen. Det ene var at sænke beløbsgrænsen, og det andet var egentlig at have det princip og den tilgang, at man skal kunne arbejde, mens sagsbehandlingen pågår. Man bør altså et eller andet sted vende det på hovedet og sige, at hvis en virksomhed mener, at man lever op til alle reglerne i forhold til beløbsgrænsen og de andre krav, der følger med, så må man starte på sit arbejde; man behøver ikke vente et halvt år på, at SIRI godkender ansøgningen. Sådan er det for nogle af de store virksomheder i dag, og vi mener, at det skal udbredes til flere, at vi viser den tillid til arbejdsgiverne.

Kl. 16:15

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Sidste spørger, vi når i den her runde, er fru Rosa Eriksen fra Moderaterne.

Kl. 16:16

Rosa Eriksen (M):

Tak for det. Jeg hopper videre til noget andet, nemlig ligestilling. Jeg har bemærket, at I har udgivet debatindlæg og tweets med ordlyden: Kvinder får færre topstillinger grundet egne prioriteringer. Men det er jo sådan, at der er lavet adskillige undersøgelser, der viser, at kvinder i lige så høj grad som mænd ønsker topstillinger. Så det undrer mig en lille smule. Så vil Alex Vanopslagh svare på, hvad Liberal Alliance tænker om det?

Kl. 16:16

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 16:16

Alex Vanopslagh (LA):

Jeg vil meget gerne se de undersøgelser, der viser, at mænd og kvinder i gennemsnit har de samme præferencer, altså at der er en lige så stor andel af mændene, som der er af kvinderne, der ønsker diverse topstillinger. For vi kan jo se på alle mulige andre områder, at der bare i gennemsnit er ret store forskelle på, hvilke præferencer og ønsker man har til uddannelsesvalg, branchevalg, og også hvor mange timer man skal arbejde.

Der har jeg det sådan lidt, at jeg synes, at det er mærkeligt, at vi er nået hen et trist sted, hvor det er blevet lidt betændt at tale om, at mænd og kvinder i gennemsnit er forskellige, i stedet for bare at stå ved det og være glad for det. Danmark er jo modsat mellemøstlige lande et af de lande, hvor der er allerstørst ulighed, når det kommer til mænds og kvinders valg af uddannelse, men samtidig er vi et af de lande, hvor valget er allerfrierst. Måske er det, fordi vi i et land som Danmark er frie til at udtrykke vores forskelligheder. Jeg kan ikke forstå, hvorfor man har en skepsis imod den forskellighed.

Kl. 16:17

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 16:17

Rosa Eriksen (M):

Jeg vil meget gerne sende de undersøgelser til hr. Alex Vanopslagh. Og så vil jeg også sige, at i forhold til det her med uddannelse ved vi, at der faktisk er flere kvinder på universiteterne, som tager en længere videregående uddannelse, som kan føre til de her topposter. Men jeg vil glæde mig til at høre, hvad hr. Alex Vanopslagh siger, når han så har læst de undersøgelser, der viser, at kvinderne vil det lige så meget som mændene.

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Alex Vanopslagh (LA):

Jeg glæder mig til den diskussion. Jeg tror også bare, at man skal huske på, at det er en mikroskopisk andel af samfundet, der ender på de der topposter. Altså, hvis det er 1 pct. af arbejdsstyrken, ja, så er det jo 99 pct. af alle mændene, som ikke ender i en topstilling. Det er jo ikke, fordi de er mænd, at de ikke gør det. Det er, fordi det er enormt krævende og ofte vil indbefatte nogle store ofre i forhold til ikke at prioritere sin familie og ikke se sin familie og lignende. Der synes jeg, at det er mærkeligt, at vi er kommet et sted hen, hvor det er, som om de mænd, der prioriterer på den måde, er dem, der har fået i den lange ende, og det burde flere kvinder også gøre. Altså, jeg forstår det ikke helt.

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Vi når ikke mere. Tak til ordføreren. Næste ordfører på talerstolen er hr. Søren Pape Poulsen fra Det Konservative Folkeparti.

(Ordfører)

Søren Pape Poulsen (KF):

Tak for det. Jeg respekterer den nye regerings udgangspunkt. Det er jo ikke det samme, som at jeg er enig i den politik, der føres, men der står i regeringsgrundlaget: »Grene er bøjet mod hinanden. Kanter er slebet.« Og det synes jeg egentlig er godt – det står der ikke, det er noget andet, der står der – men jeg synes, at det, der står, er godt. Det er jo sådan, jeg godt kan lide politik er, og det er også sådan, jeg faktisk gerne selv vil arbejde.

Derfor vil jeg i dag sige noget om samarbejde og hvordan det er at have fået en ny flertalsregering. Det ved vi nu lidt mere om efter at være nået frem til afslutningsdebatten her efter et halvt år med den nye regering, og et halvt år efter regeringsgrundlaget blev trykt. Nogle ting er blevet bedre. Der er i hvert fald kommet især én rigtig god ting ud af den nye flertalsregering: Vi har aldrig haft et bedre samarbejde med venstrefløjen uden om regeringen før. Men når det så er sagt, synes jeg faktisk, det har været sundt for dansk politik at få rystet posen. Som jeg vurderer det, føler flere herinde sig fri til at samarbejde på tværs, fordi man ikke bliver hængt op på, om det nu er god skik inden for den ene eller den anden blok, hvad man gør. Det synes jeg faktisk er positivt. Jeg synes, samarbejdet blomster i det danske parlament.

Vi er som Konservative enige med SF og Liberal Alliance om at droppe eksperimentet med at forkorte halvdelen af de studerendes kandidatuddannelser – vi har selv fremlagt et alternativ – og de universiteter, som sådan set skal gøre reformen til virkelighed, foretrækker vores model frem for regeringens. I sagen om store bededag leverede vi i oppositionen sammen med hinanden et økonomisk fundament, der ifølge tidligere overvismand og professor i økonomi Michael Svarer var mere sikkert end regeringens. Vi er også enige med SF, Radikale, Enhedslisten, Alternativet, Nye Borgerlige og Dansk Folkeparti om at forbyde PFAS i forbrugerprodukter. Og så er den samlede opposition enige om at lempe offentlighedsloven.

Men vi har også indgået aftaler med regeringen. Vi er en del af en arbejdsmiljøaftale, der afsætter 1,3 mia. kr. til arbejdsmiljø over de kommende år. Vi er en del af en aftale om etablering af Ukraine-fonden. Vi har været med til at lave en aftale om kriminalforsorgen, der sikrer den arbejdsro og flere fængselspladser og -betjente. Vi har været med til fordelingen af de såkaldte SSA-midler og har kunnet prioritere det sociale område, hvor vi målrettet hjælper mennesker

Kl. 16:18 med handicap og samfundets mest udsatte. Vi har fordelt forskningsreserven, hvor vi igen er enige om at prioritere den grønne forskning. Og senest, i går, aftalte vi rammerne for en massiv udbygning af den vedvarende energi. Yderligere 9 GW vedvarende energi skal sættes op på havet, og det kan man holde op imod de 2,3, der står der i dag. Så der har været rigtig meget godt samarbejde.

Kl. 16:18

Så er der også nogle ting, der er som de plejer, og som vi skal have lavet om. Lovforslag hastes igennem, selv om erhvervslivet og foreninger og politikere og råber vagt i gevær. En analyse fra 2005 til og med sidste år viser, at vi næsten har halveret behandlingstiden, fra et forslag kommer ind i Folketinget, til det er vedtaget. Vi kan jo spørge os selv herinde, om vi mener, det skaber bedre tid til samarbejde.

Vores samarbejde herinde er stadig ved at finde sin form, synes jeg. En enkelt gang eller to har regeringen kaldt os en nejopposition. Det er vi ikke i Det Konservative Folkeparti, men vi er heller ikke en jaopposition. Vi har faktisk slet ikke det udgangspunkt, at ting er så simple, at det bare er ja eller nej til det, regeringen kommer med. Vi vurderer det fra sag til sag, og vi tænker, at ting som regel har godt af at komme ind i et forhandlingsrum, hvor holdninger og meninger kan brydes. Vi er enige i, at vi skal reformere for at skabe arbejdskraft; vi er ikke enige i, at man skal afskaffe store bededag. Vi bliver enige med regeringen om et forsvarsforlig – det er i hvert fald min forhåbning, at vi gør det.

Kl. 16:18

Kl. 16:19

Samarbejde kan jo tage mange former. I håndbold spiller man hinanden gode for at score mål, og det kunne jo være et ideal for os alle sammen, altså at det ikke er en solosport at sidde i regering, for det tror jeg heller ikke er sundt. Der er intet udemokratisk i at have et flertal, som den her regering har, overhovedet ikke, men det er mere demokratisk, hvis man også har en offentlig samtale og sætter tid af til at behandle lovforslagene og samarbejder. For en del af vores demokrati er jo netop, at vi taler sammen.

Lad mig i den demokratiske samtale ånd komme med en nuance for at vise, at samarbejde jo kan antage flere former, for virkeligheden er jo, at man kan være enig i en retning, og at det også kan give anledning til kritik. Når vi har kritiseret regeringen for at lukke den såkaldte åben dør-ordning, gør vi det, fordi vi vil nå klimamålene og sikre rimelige erhvervsvilkår, ikke bare fordi vi er imod regeringen. Det er jo ikke sådan, at vi stod op en morgen, så selv i spejlet og tænkte: Bare der kommer noget, vi kan være imod i dag. Men åben dør-ordningen var en ordning, der gav virksomheder mulighed for støttefrit at opstille havvindmøller, bidrage til den grønne omstilling og samtidig lave en forretning. Så når den forsvinder, reagerer vi naturligvis, ikke fordi vi er imod et samarbejde, men fordi vi faktisk gerne vil nå klimamålene sammen.

Kl. 16:23

Rundt om regeringen er vi begyndt at samarbejde, også sådan mere formelt. Derfor har regeringen fået en gave, vil jeg kalde det. Den har fået reformalliancen mellem Det Konservative Folkeparti, Liberal Alliance og Radikale Venstre. Partibogstaverne er K-L-A-R, klar, og det er det, vi er. Vi har sat os sammen på trods af lidt forskellige udgangspunkter, og vi er kommet med en hjælpende hånd. Den hjælper regeringen, så den ikke skal spare på de nedslidte alligevel, og så kan vi få kvalificeret international arbejdskraft til landet. Og i dag har vi så lanceret en række initiativer, der skal gøre det bedre at være iværksætter i Danmark, for vi har jo på mange måder givet regeringen ret i dens problemformulering, for der mangler arbejdskraft, og der kommer kun til at mangle mere, og det er udgangspunktet for et godt samarbejde. Og nej, vi er jo ikke enige om alt, men så må vi jo forhandle. Det er det, samarbejdet går ud på i vores Folketing.

Forhåbentlig skal vi også snart samarbejde videre om velfærd og om sundhedsområdet. Der er kommet nogle pakker, og jeg glæder mig til, at vi skal til at forhandle og samarbejde om det. Jo mere

tiden går, jo større forventninger har jeg faktisk til omfanget af regeringens udspil, når det kommer til frisættelse af den offentlige sektor. Jeg er nysgerrig efter at vide, hvem der bliver frisat. Hvordan skal det ske? Vil de ældre opleve, at de er sat mere fri til at vælge selv? Eller er formålet, at det skal blive lettere at være offentlig myndighed eller ansat til at pleje de ældre? Jeg forudser en vigtig diskussion, og jeg håber, at vi alle sammen kommer til at tage os god tid til at træffe gode beslutninger.

Det Konservative Folkeparti foreslår, at vi sætter os nogle mål og løfter os lidt alle sammen, så ideologi ikke kommer for meget på tværs. For helt ærligt kan jeg sagtens leve med, hvis jeg skulle komme i den situation at skulle på plejehjem, både at komme på et privat plejehjem, et offentligt plejehjem og et friplejehjem. Det er ikke det, der er vigtigt. Det vigtige er, at det fungerer. Og så er det også vigtigt for mig, at det ikke lige er i den nærmeste fremtid, jeg skal på sådan et plejehjem. Jeg tror, tiden er ved at løbe fra, at velfærd i så høj grad leveres af det offentlige. Vi har meget gode private tilbud og leverandører, og det gode er, at hvis de ikke virker, kan vi jo vælge noget andet.

Desværre er der så også noget, man ikke kan gøre så meget ved som borger, og her tænker jeg på bøvl med at skulle visiteres til en rollator og et forhøjet toiletsæde f.eks. Der kan vi nok godt have lidt mere tillid. Vi ser gerne i vores parti et mål om, at der i fremtiden er halvt så mange visitationer, simpelt hen fordi vi ønsker en retning, og det er noget af det, vi politisk skal prøve at leve op til. Og jeg tror ikke, vi vil se en massehamstring af rollatorer og toiletforhøjere, hvis folk kunne visitere sig selv til det. Jeg håber, vi finder ud af noget. Jeg håber, vi finder ud af, at Folketinget kan leve op til noget sammen.

Derfor vil jeg også slutte med noget positivt, hvad jeg også synes min tale har været. I går indgik vi jo netop en aftale med regeringen om at skaffe danskerne mere grøn strøm ved at opføre flere havvindmøller. Og selv om vi ikke kan love regeringen medvind sådan helt generelt, er det alligevel en god aftale, som vi fik indflydelse på. Så tak for samarbejdet om det.

I en tid, hvor vi taler så meget om manglen på hænder, håber jeg at regeringen kan se at vi rækker hænderne frem. Vi rækker hænderne frem, og det stoler vi på regeringen kan se. Det synes vi også den bliver nødt til, hvis den vil samarbejde, som den også lovede, da den blev dannet, og det vil vi se frem til fortsat at deltage konstruktivt i. Tak for ordet.

Kl. 16:28

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Der er selvfølgelig en række korte bemærkninger. Den første er fra Thomas Skriver Jensen, Socialdemokratiet.

Kl. 16:28

Thomas Skriver Jensen (S):

Tak for det. Og tak for en god tale. Jeg kunne slå ned på en lang række ting, jeg synes var virkelig, virkelig spændende, men det her med værdig tilbagetrækning må alligevel være det, der fylder mest for mig. Der har været mange diskussioner – Arnepluspension og Arneminuspension og seniorpension – og noget af det må vi nok også være ærlige at sige kan være en ideologisk forskel på os to; jeg synes, en rettilighed til den enkelte dansker er en vigtig ting at have.

Jeg vil dog alligevel spørge en lille smule ind til, hvordan seniorpensionen så rent faktisk har fungeret, siden den blev skabt, bl.a. under hr. Søren Pape Poulsen, da han sad i regering. Altså, statistikker viser os jo, at hver eneste gang 20 danskere går på seniorpension, kommer 19 af dem ikke fra arbejdsmarkedet – det er kun en af dem, der kommer fra arbejdsmarkedet. Derfor skal det helt simple spørgsmål, når nu hr. Søren Pape Poulsen roser den ordning så meget, bare være: Synes han virkelig, det er godt nok?

Kl. 16:29

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 16:29

Søren Pape Poulsen (KF):

Jeg har jo ikke et mål om, at et vist antal mennesker skulle kunne trække sig fra arbejdsmarkedet efter et vist antal år. Jeg har det sådan, at hvis du er syg og ikke kan arbejde, kan vi jo starte med at finde ud af, hvad du kan holde til. For jeg tror faktisk, at for mange mennesker er det en værdi at kunne have en tilknytning til arbejdsmarkedet. Så kan vi ikke alle sammen det samme, og med tiden kan det være, at vi kan noget mindre.

Når det er sagt, har jeg bare den tilgang, at hvis man kan arbejde, skal man jo blive ved med det. Hvis man vil trække sig før pensionsalderen, skal man jo være nedslidt, eller så skal man have en lægeerklæring om – en læges ord for – at man ikke kan arbejde et vist antal timer. Det synes jeg er rigtigt, og jeg tror, jeg er enig i, at spørgeren og jeg nok bare også har nogle ideologiske forskelle på det her område, hvor vi jo sådan set bare må konstatere, at vi ganske enkelt ser forskelligt på de ordninger.

Kl. 16:30

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 16:30

Thomas Skriver Jensen (S):

Det tror jeg sådan set er rigtigt nok. Men jeg synes ikke rigtig, der blev svaret på mit spørgsmål, så jeg prøver at stille det en gang til, altså om den her utopiaordning – det må man forstå på hr. Søren Pape Poulsen at det er – nemlig seniorpensionen, som man har skabt under den regering, hr. Søren Pape Poulsen selv sad i.

Hver gang 20 danskere går på seniorpension, kommer kun en af dem fra arbejdsmarkedet. Altså, for en partiformand, der går op i effektivitet og i, at vi rammer rigtigt, lyder det så ikke helt tosset? Eller er det bare mig?

Kl. 16:31

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 16:31

Søren Pape Poulsen (KF):

Jeg skal ikke sige, om det bare er spørgeren, men jeg har det jo sådan, at hvis man kan gå på seniorpension, er det, fordi man kan få den, fordi man er berettiget til den ud fra de ting, vi har stillet op, altså at man, hvis man er nedslidt, så ikke skal tvinges til at være på arbejdsmarkedet længere eller at skulle igennem det offentlige system og jobcentre, og jeg ved ikke hvad. Det synes jeg giver rigtig god mening.

Men jeg tror, hvis jeg skal være helt ærlig, det ville være meget bedre, hvis vi alle sammen satte os ind i et rum, lagde den ideologiske front til side og så spurgte hinanden: Hvordan kan vi lave nogle samlede tilbagetrækningsordninger, der fungerer, i stedet for at vi bliver ved med at stå låst i vores positioner? Men at det kommer til at ske, ved jeg godt kan være svært at tro på.

Kl. 16:31

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Hr. Morten Dahlin, Venstre.

- Kl. 16:31 og genindføre den, og det mener vi også at der er plads til. Det er også derfor, at vi har sagt, at den bør genindføres.
- Morten Dahlin (V):**
Tak for det. I sidste uge meldte hr. Søren Pape Poulsen, at nu skulle det opjusterede råderum bruges til at genindføre store bededag. Det var bl.a. noget, man ville gå til valg på. Men efterfølgende blev hr. Søren Pape Poulsens finansordfører spurgt i Berlingske, hvad han ville bruge råderummet på, og han svarede, at råderummet skulle bruges på lavere skat, forsvaret, grøn omstilling og ældre, altså ikke noget med store bededag. Og her har jeg bare et spørgsmål, for jeg synes jo, at det er et godt borgerligt princip, at pengene kun kan bruges en gang, og derfor er jeg meget interesseret i, om Det Konservative Folkeparti har fundet en eller anden trylleformular, så pengene kan bruges mere end en gang. Altså, er det tilfældet, eller har der bare været dårlig koordinering mellem De Konservatives finansordfører og De Konservatives partiformand?
- Kl. 16:32
- Anden næstformand (Jeppe Søe):**
Ordføreren.
- Kl. 16:32
- Søren Pape Poulsen (KF):**
Generelt set er der forskel på, om vi taler om, hvad det samlede råderum skal bruges på, eller om vi har en diskussion om, at vi nu kan se, at råderummet er blevet opjusteret, og hvad det så er, vi vil prioritere. Da jeg blev spurgt om det her, og der har vi i øvrigt også kigget hinanden i øjnene i vores folketingsgruppe, var det sådan, at når nu vi var imod at afskaffe store bededag, gav det jo god mening at vi sige, at vi ville genindføre den, hvis pengene var til det, og det er de jo. Og så er der det med arbejdsudbuddet, hvor vi har sagt, at vi gerne vil være med til at skaffe et *rigtigt* arbejdsudbud for at genindføre store bededag. Men altså, vi siger da inden valget, hvad vi vil, modsat nogle andre.
- Kl. 16:33
- Anden næstformand (Jeppe Søe):**
Spørgeren.
- Kl. 16:33
- Morten Dahlin (V):**
Det med at skaffe mere arbejdskraft er jo så desværre noget, Det Konservative Folkeparti mest siger i nogle taler, for man siger jo bare nej, nej og nej, når det kommer til forhandlingerne. Men hr. Søren Pape Poulsen bliver faktisk spurgt meget specifikt ind til de 16 mia. kr., som råderummet er blevet opjusteret med. Altså, det er præcis de samme penge, som hr. Søren Pape Poulsen ville bruge på at tilbagerulle store bededag. Så kan hr. Søren Pape Poulsen ikke bare forklare, i hvert fald for mig som minimum, om de 16 mia. kr. skal bruges på henholdsvis lavere skat, forsvaret, grøn omstilling og ældre, eller om pengene skal bruges på en tilbagerulning af store bededag? For lige nu står Det Konservative Folkepartis position en lille smule uklart.
- Kl. 16:33
- Anden næstformand (Jeppe Søe):**
Ordføreren.
- Kl. 16:33
- Søren Pape Poulsen (KF):**
Tak for omsorgen for Det Konservative Folkepartis position. Det er jeg rigtig glad for. Om vi taler om de 16 mia. kr. eller vi taler om det samlede råderum, er der jo en diskussion om, hvad pengene skal bruges til. Og jeg har det altså sådan, at når det nu ikke var nødvendigt at afskaffe store bededag, bør man selvfølgelig også følge sine ord
- Anden næstformand (Jeppe Søe):**
Så er det fru Monika Rubin, Moderaterne.
- Kl. 16:34
- Monika Rubin (M):**
Tak for en rigtig fin og positiv tale, hvor særlig det her med en konstruktiv opposition jo blev fremhævet. Jeg synes, det er nogle rigtig gode forslag, der er kommet fra KLAR-alliancen, men jeg vil gerne stille spørgsmål til den her grønne alliance, for jeg synes faktisk ikke rigtigt, at jeg fik svar på det før, da SF's ordfører var på talerstolen. Altså, hvad er det for konkrete løsningsforslag på klimakrisen, som grøn alliance med Konservative og SF har på tegnebrættet? For jeg er oprigtig nysgerrig på, hvad det er, I tænker vi kan gøre bedre og anderledes.
- Kl. 16:35
- Anden næstformand (Jeppe Søe):**
Ordføreren.
- Kl. 16:35
- Søren Pape Poulsen (KF):**
Vi har jo allerede været en kæmpesucces, for den grønne alliance, som vi kaldte det – det handler bare om, at vi skal samarbejde herinde – minder jeg lige om blev annonceret i Politiken i et interview den 15. juni 2020. Nu har vi lige i går indgået en aftale, noget, som vi har presset på for også skulle ske, så det handler i bund og grund om – vi kan kalde for alliance, vi kan kalde det for samarbejde – at vi gerne vil samarbejde om at få mere fart på udbygningen af havvind. Og nu er der kommet en aftale i går. Så må vi så leve med, at der er nogle, der mener, at der skal være et statsligt medejerskab i det her – ja ja – men vi kommer da i gang.
- Vi vil gerne samarbejde om biodiversitet; vi vil gerne samarbejde om, at vi laver nogle forpligtende aftaler herinde om biodiversiteten, for den er under pres. Altså, det forholder sig jo ikke til politiske partier og ideologier, at biodiversiteten og vores natur er under pres, og der er brug for det. Så den grønne alliance, vi talte om helt tilbage i 2020, udmønter sig jo lige så stille i hverdagen, for sund fornuft har det med at sætte sig rundtomkring.
- Kl. 16:36
- Anden næstformand (Jeppe Søe):**
Spørgeren.
- Kl. 16:36
- Monika Rubin (M):**
Mange tak. Jeg var ellers så glad for at se det her samarbejde hen over midten mellem Konservative og SF, for det er jo præcis det, der er det virkelig positive, synes jeg, også ved den her regering, at vi ser nogle samarbejdskonstellationer, som vi ikke nødvendigvis har set så meget tidligere.
- Men det vil sige, at der kommer ikke noget konkret fra den her grønne alliance mellem SF og Konservative – eller hvordan? Det er bare lige, så jeg er helt med.
- Kl. 16:36
- Anden næstformand (Jeppe Søe):**
Ordføreren.
- Kl. 16:36
- Søren Pape Poulsen (KF):**
Vi har jo talt om mere havvind. Vi har sagt, at der skal laves en plan for hele den offentlige sektor med mere tydelige energisparekrav;

i det hele taget tror jeg der er noget at komme efter dér. Vi har også sagt, at man skal fjerne afgiften på overskudsvarme, så man i højere grad kan bruge den overskudsvarme, der bliver produceret rundt omkring. Alt det var vi jo fremme med i 2020.

Men det er jo ikke sådan, at vi har alliancer med KLAR-alliance og den grønne alliance, og at vi har sådan nogle 10-årsplaner for, hvornår vi skal melde hvad ud. Vi diskuterer tingene, og så lægger vi det frem. Vi kommer med noget, og vi vil faktisk gerne forhandle. De her alliancer er vel det bedste eksempel på, at man godt kan samarbejde hen over midten uden at gå i regering med hinanden.

Kl. 16:37

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det fru Signe Munk fra Socialistisk Folkeparti.

Kl. 16:37

Signe Munk (SF):

Det var jo en spændende diskussion imellem ordføreren for Moderaterne og ordføreren for De Konservative. Man må bare sige, at selv om Moderaterne er et nyt parti, er det at samarbejde over midten i dansk politik altså et ret gammelt princip. Og jeg er glad for det samarbejde, SF og Konservative har om den grønne dagsorden. Det ændrer jo ikke på, at vi en gang imellem ser forskelligt på et spørgsmål.

Når man f.eks. ser på den kilometerbaserede vejafgift for lastbiler, har jeg forstået, at Konservative synes, det er en dårlig idé. Jeg må indrømme, at jeg ikke helt forstår, hvordan man i Det Konservative Folkeparti kan være imod princippet om, at forureneren betaler. Dem, der slider på vejene, skal faktisk også betale for slidet. Både danskere og udlændinge skal betale afgiften. Ja, det er faktisk alle de ting, der ligger i den kilometerbaserede vejafgift for lastbiler. Og nok så vigtigt er de CO₂-reduktioner i 2025, altså lige om lidt. Ordføreren ved jo godt, at det, der tæller i klimapolitikken, er CO₂-reduktioner. Så hvordan kan Det Konservative Folkeparti være imod den vejafgift?

Kl. 16:38

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 16:38

Søren Pape Poulsen (KF):

Men vi skal passe på. Hvis målet kun er CO₂-reduktioner, kan vi opnå målsætningen i morgen. Vi kan bare bede alle virksomheder, der udleder CO₂, om at lukke. Men så bliver vi godt nok et meget, meget fattigt samfund – et meget, meget fattigt samfund. Jeg tror jo på, at virksomhederne skal være med til at innovere og skal udvikle. Jeg tror på, at den grønne omstilling bliver et kæmpe væksteventyr for dansk økonomi.

Når vi har buhet ad den her kilometerafgift, er det, fordi man laver en afgift, der jo er en ren skat, og det er en skat, der går ud til forbrugerne. Jeg synes, man skal lede noget efter klimaelementet. Altså, der skal også være mulighed for at lave den her omstilling for virksomhederne. Det er en meget dyr omstilling lige nu. Er det ikke her i 2023? Så er der én ladestander, som man kan bruge. Der kommer selvfølgelig flere; det er jeg da fuldstændig med på. Men man indfører en afgift, inden man har en infrastruktur på plads og uden at tage hensyn til, om de mennesker, der nu bliver ramt af den, overhovedet har en chance for at omstille sig. Vi synes, det er lige frisk nok at bruge det som klimainitiativ. Jeg synes bare, man skulle være ærlig og sige: Jamen vi vil have nogle penge ned i kassen, fordi de lastbiler kører på vejene. Og så kunne vi jo tage den diskussion.

Kl. 16:39

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 16:39

Signe Munk (SF):

Men jeg synes, det er lidt at fortegne debatten omkring den kilometerafgift at sige: Det er en ellastbil eller en sort lastbil. For i virkeligheden ligger der jo netop i afgiften, at den stiger, i forhold til hvor meget du udleder. Det vil sige, at har du en gammel diesellastbil, har den en højere afgift end en mere effektiv diesellastbil, og det er selvfølgelig den mindste, hvis man kommer over på el. Så der er jo et klart omstillingsincitament. Og jeg havde bare den forståelse, at man i Konservative bakkede op om grønne afgifter som en driver for den grønne omstilling – men åbenbart ikke for den tunge vejtransport, eller hvad?

Kl. 16:39

Søren Pape Poulsen (KF):

Vi har jo helt generelt den holdning, at vi selvfølgelig kan bruge afgifter til at omlægge. Her er det bare, at vognmænd jo ikke har noget reelt alternativ. Der findes nogle ellastbiler i dag, der kan køre kortere strækninger, men for den tunge transport er der jo ikke på kort sigt et reelt alternativ. Det synes jeg man skal udvikle først. Og så kan man sige: Hvordan kan man så hjælpe til, at man kan komme over på de her lastbiler eller kan køre på el? Det tror jeg kun er et spørgsmål om tid. Vi synes bare, det er for voldsomt, og vi frygter konsekvenserne for de mennesker, der driver virksomhed.

Kl. 16:40

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det fru Victoria Velasquez fra Enhedslisten.

Kl. 16:40

Victoria Velasquez (EL):

Tak for det. I efteråret sagde Konservative, at det at skulle beskatte den overnormale profit hos energispekulanterne ville være en farlig sammenblanding af socialpolitik og energipolitik, og at vi i stedet for skulle overlade det til den naturlige adfærd på energimarkedet. Det syntes jeg egentlig var ret vildt. Det var der, hvor vi i Europaudvalget uden om Konservative besluttede at beskatte de overnormale profiler i energiselskaberne.

Nu, hvor vi står her i dag, og hvor der er mange pensionister, købmænd, studerende, arbejdsløse, lavtlønnede, som stadig bokser med, at fødevarerpriserne er høje og energipriserne har været høje, og stadig kan mærke på deres privatøkonomi, hvilke konsekvenser det har haft, så kunne jeg godt tænke mig at høre, om Konservative har fortrudt, at man holdt hånden over energispekulanterne i stedet for under de her mennesker. For det er jo med de tårnhøje regninger, at de har betalt profitterne i toppen af energiselskaberne.

Kl. 16:41

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 16:41

Søren Pape Poulsen (KF):

Jeg ser måske en lille smule anderledes på verden. Altså, man kan have en lang diskussion om, hvad en overnormal profit er, og hvordan man kan bruge det, og om det også er noget, der skal udbredes til andre brancher. Er der noget, der hedder overnormal profit på pumper, på legoklodser eller på rockwool? Altså, hvor er grænsen for det?

Jeg har det nu engang sådan, at det i bund og grund er godt, at der er frie markeder, for hvis vi fulgte Enhedslistens model, hvor alt

skal statsliggøres og der ikke skal være nogen konkurrence, så bliver det jo bare dyrere for alle mennesker.

Kl. 16:42

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 16:42

Victoria Velasquez (EL):

Det er jo simpelt hen noget sludder. Overnormal profit er et helt almindeligt begreb. Du kan sagtens kigge på de beløb, der har været over de sidste 10 år eller 15 år og se, hvad gennemsnittet er der, og om vi simpelt hen har at gøre med nogle profitter, som stikker fuldstændig af. Og ja, det har vi med energiselskaberne.

For den anden ting, som også gør, at jeg må indrømme, at det lidt er noget sludder, vedrører jo særlig elselskaberne. Hvorfor er det, at de priser har været så høje? Det er jo, fordi man politisk har bestemt, altså fra EU's side har sat en pris ud fra, hvad det er, gassen og de andre dele har kostet.

Så jeg vil bare igen høre: Har Konservative skiftet mening, eller holder man stadig fast i, at man står på energispekulanternes side?

Kl. 16:42

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 16:42

Søren Pape Poulsen (KF):

Vi står ikke på nogen spekulanter side, men vi tror stadig væk på, at der skal være et frit marked. Og hvis det så nærmer sig monopollig-nende tilstande, er det klart, at man får en diskussion af, hvor stor en profit kan være. Det er jeg helt med på.

Kl. 16:43

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det hr. Martin Lidegaard fra Radikale Venstre.

Kl. 16:43

Martin Lidegaard (RV):

Tak for en god tale, og også en stor tak herfra for samarbejdet med både De Konservative og Liberal Alliance. Der er ikke grund til at bruge meget tid her på at diskutere tilbagetrækning, for der er vi jo et hundrede procent enige om det kæmpe potentiale, der er, og også om en mere retfærdig tilbagetrækningsordning for de nedslidte.

Nu har vi fra Radikales side stillet et spørgsmål til alle de andre partier, så det skal heller ikke gå Det Konservative Folkeparti forbi. Vi har været enige om, hvordan vi skal finde flere penge, finde større råderum og finde mere arbejdskraft. Vi har egentlig ikke diskuteret så meget, hvad vi så skal bruge det til, når vi har lavet de reformer for Danmarks fremtid. Så det er jo nærliggende at spørge De Konservative: Hvis De Konservative havde de her berømte 100 kr. i hånden – og det har vi jo rent faktisk – hvor er det så vigtigst at investere sådan intuitivt? Hvor meget vil man investere i fremtiden, i vores børn og unge og det grønne? Hvor meget skal vi bruge på at håndtere de nuværende generationer og sundhed og ældre især? Og hvor meget skal vi bruge på at lette skattebyrden for den danske befolkning og det danske erhvervsliv?

Kl. 16:44

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 16:44

Søren Pape Poulsen (KF):

En ting er det netop fremskrevne råderum. Noget andet er selvfølgelig, at vi hver især har økonomisk politik, der skaffer forskellige

råderum og forskellig økonomi. Det har vi jo alle sammen som partier. Derfor har nogle jo mere at bruge af end andre, kan man sige.

Hvis jeg skal være helt ærlig, har vi jo tidligere lagt planer frem om, at der kommer til at blive brugt mere på forsvaret og mere på klimaet og hele den grønne omstilling. Og også vores sundhedsvæsen er trængende. Men jeg har ikke i dag en præcis plan med for, hvad vi lige nu og her har af særlige elementer. Selv om det er fristende lige at fyre noget af her fra talerstolen, har jeg det sådan, at jeg synes, at vi som partier skal komme med gennearbejdede planer. Det gjorde vi op til sidste valg. Der havde vi en skatteplan, og jeg skal da love for, at den havde stor interesse og knap så meget opbakning, men den var dog gennemregnet.

Kl. 16:45

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 16:45

Martin Lidegaard (RV):

Det er helt fair. Jeg fortsætter dog lige fræsæret lidt endnu. Jeg er ikke ude efter eksakte tal eller alt sådan noget, men når vi stiller det her spørgsmål til alle partier, er det jo nok, fordi vi er nået til den erkendelse, at når vi kigger på de seneste 20 års økonomiske politik, har vi nok forsømt lidt at investere i fremtiden. Og det er jo en af grundene til, at vi har alle de regninger lige nu, herunder i forhold til trivsel, nedslidning osv. Derfor tænker vi, at når vi nu får et ekstra råderum, hvis vi laver de reformer, som vi i vores partier er enige om at lave, kunne det jo være, at vi i hvert fald skulle tage en større del, end vi har gjort indtil nu, og investere den i fremtiden.

Kl. 16:45

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 16:45

Søren Pape Poulsen (KF):

Jeg køber fuldstændig præmissen for diskussionen, bestemt. Jeg tror, at en af grundene til, at vi er nogle, der siger nej til det udspil, som regeringen er kommet med til bl.a. en universitetsreform – det ved jeg også at Radikale Venstre gør, men så er det ikke sikkert, at vi går med hinanden hele vejen – er, at det er en reform, som alle aktører er fuldstændig og aldeles imod. Og jeg synes, at vi har folkeskolereformen som et godt eksempel på, at hvis man presser noget ned over hovedet på folk, hvor alle er imod, bliver det en kæmpe fiasko. Det vil vi gerne undgå her. Dermed er det også et ja til, at vi måske har noget, vi skal lære af fortiden i forhold til at investere i fremtiden.

Kl. 16:46

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det hr. Morten Messerschmidt, Dansk Folkeparti.

Kl. 16:46

Morten Messerschmidt (DF):

Først og fremmest tillykke med den fine alliance – den nye alliance, fristes man næsten til at sige. Men der er en ting, som ærgrer mig lidt, og det er det her meget voldsomme fokus på udenlandsk arbejdskraft, når vi jo i Danmark har en fuldstændig uudnyttet ressource i form af seniorerne. Altså, situationen er jo den, at hvis vi i Danmark bare holdt op med at have den aldersdiskriminering, der er på arbejdsmarkedet, og bare var lige så gode til at holde seniorerne på arbejdsmarkedet, som man er oppe i Norge, så havde vi 66.000 flere i beskæftigelse, og så var der slet ikke brug for alle de udlændinge, som jeres alliance gerne vil invitere ind i Danmark.

Og derfor vil jeg bare høre, om ikke hr. Søren Pape Poulsen er enig i, at vi da skal bruge de ressourcer, vi har i Danmark, først, nemlig seniorerne, altså dem, der gerne vil fortsætte med at arbejde, måske på nedsat tid, eller hvis de får nogle økonomiske fordele ved at fortsætte osv., i stedet for at tage alle mulige ind fra Pakistan og Indien og fra rundtomkring i den farverige verden.

Kl. 16:47

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 16:47

Søren Pape Poulsen (KF):

Allerførst vil jeg sige, at det også kunne være, at hr. Morten Messerschmidt og jeg og måske flere skulle lave en alliance. Jeg tror, at vi godt kunne blive enige om en form for retspolitisk alliance langt hen ad vejen – bare ét af flere eksempler. Når det så er sagt, er jeg fuldstændig enig med spørgeren i, at der jo ligger et uudnyttet potentiale, når vi kigger på seniorer på arbejdsmarkedet. Jeg tror også bare i virkeligheden, at når vi kigger på vores velfærdssektor og på den private sektor, kommer det ikke til at dække det behov, vi har, så jeg mener, at vi får brug for begge dele. Men jeg er med på det langt hen ad vejen, tror jeg; nu ved jeg ikke, hvad hele vejen er, for jeg kender ikke alle forslagene. Men jeg er med på, at vi selvfølgelig skal gøre rigtig meget, for at vores seniorer kan blive på arbejdsmarkedet på forskellige måder og i forskellige konstruktioner, for det er en fantastisk ressource. Og jeg fatter ikke, at man ikke griber den og tager den ind, for det er en rigtig god arbejdsressource.

Kl. 16:48

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Hr. Morten Messerschmidt.

Kl. 16:48

Morten Messerschmidt (DF):

Jamen skulle vi så ikke lave den alliance i forhold til seniorerne på arbejdsmarkedet? Vi har debatten i morgen her i Folketingssalen, nemlig forespørgselsdebatten – jeg ved ikke, hvem hr. Søren Pape Poulsen sender, men jeg sender mig selv, og så kunne hr. Søren Pape Poulsen jo gøre det samme – i forhold til at fjerne alle de regler, der diskriminerer seniorerne. Man kan jo nærmest ikke få et realkreditlån, hvis man er fyldt 55 år og har en almindelig husstandsindtægt, fordi bankerne er bange. Der er en masse arbejdsgivere, som siger, at når de får ansøgninger ind, tager de bare konsekvent folk, der er i 20'erne, selv om det måske er dem i 50'erne og 60'erne, som har allermost erfaring osv. Så der er både noget kultur og noget regulering, og vi kunne jo starte med at fjerne den regulering, der diskriminerer seniorerne.

Kl. 16:49

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 16:49

Søren Pape Poulsen (KF):

Uden helt at kende den regulering er jeg meget positivt indstillet over for det. Selvfølgelig er jeg det.

Kl. 16:49

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Så er det fru Sascha Faxø fra Alternativet.

Kl. 16:49

Sascha Faxø (ALT):

Tak. Og tak for en god tale. Vi kan også rigtig godt lide samarbejde på kryds og tværs i Alternativet, og jeg vil gerne starte med også at

takke for det gode samarbejde om f.eks. affaldsloven. Vi har så også i Alternativet kommet med et forslag om at lave en arbejdsgruppe til at udarbejde et forslag til, hvordan man kunne lave en forvaltningsdomstol i Danmark. Vi mener, at retssikkerheden i Danmark sejler rimelig meget på det her område. Der bliver tænkt primært på økonomi, og borgernes retssikkerhed vejer ikke særlig tungt i det her.

Ankes der til Ankestyrelsen eller for så vidt til Ombudsmanden, er det suverænt kommunen, der bestemmer, hvilke dokumenter der skal sendes ind i forhold til sagen. Samtidig ser vi også, at sådan en forvaltningsdomstol vil kunne være med til at sikre borgernes retssikkerhed, så den altid er i centrum frem for økonomien. Så vi skal altså et sted hen, hvor vi får sat borgernes sikkerhed i centrum.

Vi er nysgerrige på, hvorfor Konservative mener, at det er en dårlig idé med sådan en arbejdsgruppe, der skal komme med et forslag til en forvaltningsdomstol?

Kl. 16:50

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 16:50

Søren Pape Poulsen (KF):

Vi bliver i hvert fald ikke uenige om, at der skal være et stærkt fokus på borgernes rettigheder og retssikkerhed. Når vi ikke lige er med på det her med en forvaltningsdomstol, kommer det måske af vores tvivl. Er der tale om mere bureaukrati? Er det nye veje? Skal vi bygge mere op? Eller skulle vi prøve at kigge på, hvad det er, der gør, at vi har brug for sådan en? Skulle vi ikke hellere rydde de sten af vejen? Handler det om, at vi laver så specialiseret en lovgivning her i Folketinget, at den efterhånden er fuldstændig håbløs at administrere efter? Altså, hvis det er det, vi gør, så kunne vi jo starte med at rydde alle stenene af vejen og gøre det mere enkelt – for borgerne, for virksomhederne og for os alle sammen – i stedet for at vi skal til at have en ny instans.

Det er ikke, fordi jeg ikke vil gå ind for borgernes rettigheder. Jeg tvivler bare på, at det er den rigtige medicin. Jeg kan tage fejl. Men det er vores udgangspunkt, at vi faktisk synes, at det bare er at skabe et nyt led. I stedet for skulle vi få ryddet op i den lovgivning, vi har.

Kl. 16:51

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 16:51

Sascha Faxø (ALT):

Tak. Jamen det ville altså også være kærkomment med en oprydning herfra, men vi kan jo se, at det i mange sager er sådan, at når man som borger så klager, bliver det helt kafkask for borgeren; man render rundt fra kommunen til det ene, det andet og til det tredje og må selv styre rigtig, rigtig meget af det. Samtidig behandles klager jo nærmest kun skriftligt. Der er ikke mulighed for at føre vidner osv. i forhold til Ankestyrelsen, så det fungerer ikke i sin nuværende form. Så vi er nysgerrige på, hvad Konservative så vil foreslå i stedet for, altså når der ikke er åbenhed over for det her. Hvad kunne det så være i forhold til at sikre borgernes retssikkerhed?

Kl. 16:52

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 16:52

Søren Pape Poulsen (KF):

Må jeg ikke bare give et eksempel, som man hurtigt kan få skudt i skoene handler om bureaukrati, men som ikke er det? Vi foreslog

i valgkampen, bl.a. i forbindelse med en større ældrediskussion og -udspil, at der skulle være et uafhængigt statsligt tilsyn, fordi vi har set nogle meget, meget bekymrende og skandaløse sager på nogle plejehjem. Så ville vi selvfølgelig afskaffe det kommunale tilsyn, og så kunne der komme et uvildigt statsligt tilsyn ind at se på det. Det der med, at der er kommunalt tilsyn, og at kommunen ligesom skal se på sig selv osv., synes vi måske ikke er hensigtsmæssigt. Altså, det er et eksempel på, at man godt kan indføre noget, hvor man måske tager retssikkerheden alvorligt på en anden måde, uden at vi nødvendigvis skal have en forvaltningsdomstol. Men det er jo en svær diskussion at have ved sådan få sekunders debat her.

Kl. 16:52

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det hr. Benny Engelbrecht fra Socialdemokratiet.

Kl. 16:53

Benny Engelbrecht (S):

Tak. Hr. Søren Pape Poulsen sagde i sin ordførertale noget i retning af: Vi er ikke nogen, der vågner om morgenen og siger: Bare der er noget, vi kan være imod i dag. Det er selvfølgelig et frisk udsagn, især fordi man, når man ser på årets finanslov, godt kan komme til at tro det modsatte, altså at det faktisk var sådan, Konservative tænkte. Jeg måtte i hvert fald finde luppen frem og kigge rigtig grundigt efter, da vi skulle kigge på, hvad det så var, der var de faktiske forskelle imellem det, som regeringen sammen med et meget bredt flertal i Folketinget fremlagde, og så Konservatives ændringsforslag.

Men hvis man kiggede rigtig godt efter, kunne man finde én ting, der for alvor gjorde forskellen, og det var de små købmænd. Der måtte man forstå, at Konservative var meget imod, at små købmænd skulle have en hjælpende hånd, vel at mærke så meget imod det, at man stillede et ændringsforslag i Folketinget omkring det. Men man havde faktisk været med til at godkende den samme check, som kom til udbetaling på nogenlunde samme tid, via et aktstykke i Finansudvalget. Dengang spurgte jeg til, hvorfor det opstod, og der kom ikke noget særlig klart svar fra ordføreren, så nu vil jeg give hr. Søren Pape Poulsen muligheden for at svare på det i dag.

Kl. 16:54

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 16:54

Søren Pape Poulsen (KF):

Det kan jeg godt forstå. Folk, der sidder og kigger på det her udefra, kender jo ikke teknikken i, hvordan vi arbejder i Folketinget. Altså, vi har jo ikke givet et aktivt tilsagn om at støtte det, men når man så i Finansudvalget ikke modtager en melding fra os – og den havde vi ikke fået givet – om, at vi var imod det, bliver man automatisk taget til indtægt for at støtte det. Så det er jo derfor. Og det er også derfor, at vi stillede ændringsforslaget.

I det hele taget i forhold til finansloven skal jeg være ærlig og sige, at det ikke var der, vi tænkte at vi skulle bruge de fleste af vores kræfter. Vi vil faktisk glæde os til at bruge rigtig mange kræfter på finansloven for 2024, for vi tænker, at den bliver der lidt mere gods i – også fordi vi havde en finanslov for 2023, da vi var 4 måneder inde. Kunne vi have fundet en vej til at være med i en finanslov, altså skulle vi være med eller ikke være med? Nu vejede vi det på vægten og sagde: Arh, vi synes, der er faldet lidt for få smuler fra regeringens bord ned på gulvet, som vi kan samle op, så den er vi ikke med i i år. Jeg tror ikke, det er mere dramatisk end det.

Kl. 16:55

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 16:55

Benny Engelbrecht (S):

Det var i hvert fald ikke noget problem for Liberal Alliance at stemme imod det pågældende aktstykke, selv om de faktisk heller ikke var til stede i Finansudvalget, den dag det aktstykke blev afgjort.

Det var jo ret tydeligt, at hr. Søren Pape Poulsen var ret præcis, i forhold til at forhandlingsreserven ligesom var for lille til, at man ville bruge energi på forhandlingerne om finansloven. Men bare så vi ved det i regeringspartierne, vil jeg spørge: Hvor stor skal en forhandlingsreserve egentlig være, for at man i Konservative vil bruge sin energi på at møde op og forhandle aktivt, når der skal forhandles finanslov for 2024?

Kl. 16:55

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 16:55

Søren Pape Poulsen (KF):

Jeg har besluttet mig for, at uanset hvor lille eller hvor stor den forhandlingsreserve er for 2024, bliver vi siddende i rummet, til vi bliver smidt ud.

Kl. 16:55

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Den næste spørger er hr. Anders Kronborg fra Socialdemokratiet.

Kl. 16:56

Anders Kronborg (S):

Tusind tak for det. Noget af det, der er spændende ved det her hus, er jo, at vi også laver lovgivning for Færøerne og Grønland, og at vi også har fire nordatlantiske mandater, som vi har et rigtig godt samarbejde og en god dialog med. Og derfor var jeg selvfølgelig ærgerlig over, at da vi havde redegørelsen om rigsfællesskabet, valgte Det Konservative Folkeparti aktivt ikke at deltage i den debat. Det står selvfølgelig Det Konservative Folkeparti frit for. Jeg synes dog, at rigsfællesskabet er dyrebart, og at det er noget, et hæderkronet parti bør møde op til debatten om, men det er jo selvfølgelig Det Konservative Folkepartis valg.

Mit spørgsmål går på, at vi da var en række partier, der kom med et forslag til vedtagelse om rigsfællesskabet, og faktisk stemte alle partier i Folketinget for det her forslag til vedtagelse, og det samme gjorde de fire nordatlantiske mandater, men det eneste parti, der trykkede på den røde knap og stemte imod, var hr. Søren Pape Poulsens parti. Og jeg synes, at jeg mangler en ordentlig forklaring på, hvorfor hr. Søren Pape Poulsens parti som det eneste, også imod de fire nordatlantiske mandater, valgte at stemme imod.

Kl. 16:57

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 16:57

Søren Pape Poulsen (KF):

Først og fremmest kan det jo være, at man får forfald til en debat; det er jo ikke nødvendigvis noget, man gør med vilje eller i protest. Og så skal jeg bare være ærlig og sige, at det også var med luppen og tættekammen i forhold til den tekst, der var, at man valgte at stemme nej. Altså, efterfølgende har vi da drøftet lidt, om vi skulle have gjort det eller ej. Men for at være helt ærlig har jeg ikke været så tæt på det.

Jeg giver hr. Anders Kronborg ret i, at rigsfællesskabet er rigtig, rigtig vigtigt. Jeg tror faktisk, at vi er et af de få partier i Folketinget, der er kommet med et rigsfællesskabsudspil – det kom vi med sidste år – for vi synes faktisk som et eksempel, at det er vigtigt,

at børnene i vores skoler lærer endnu mere om rigsfællesskabet, og at vi i nyhedsmedierne hører mere om rigsfællesskabet og det samarbejde, vi har. I den situation, vi står i internationalt, med den sikkerhedspolitiske diskussion, vi har, er det jo også vigtigt, at de tre lande har et godt og tæt samarbejde i rigsfællesskabet.

Kl. 16:58

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 16:58

Anders Kronborg (S):

Jeg er glad for, at hr. Søren Pape Poulsen betoner vigtigheden af rigsfællesskabet, og jeg kan forstå, at partiet har siddet med en lup i forhold til den her vedtagelsestekst. Og i og med at rigsfællesskabet spiller en meget vigtig rolle geopolitisk, spiller en vigtig rolle i Danmark og spiller en vigtig rolle for forsvaret, så kan hr. Søren Pape Poulsen måske være mere præcis, med hensyn til hvad det så var, man opdagede i luppen, i forhold til at man var det eneste parti herinde i Folketinget, der sendte det tydelige signal til vores venner i rigsfællesskabet: Det Konservative Folkeparti stemmer imod det forslag til vedtagelse, som alle andre partier er for.

Kl. 16:58

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 16:58

Søren Pape Poulsen (KF):

Jeg ville ønske, at jeg her på stående fod præcis kunne huske den formulering, men det kan jeg simpelt hen ikke. Jeg kan ikke huske alle lovforslag, beslutningsforslag og redegørelser, der er herinde; det skal jeg bare være ærlig og sige. Jeg vil gerne finde ud af det og vende tilbage til spørgeren, for jeg forstår godt, at der bliver spurgt til det, og jeg har ingen grund til at skjule det.

Men jeg vil gerne igen understrege, at rigsfællesskabet er meget, meget vigtigt, og det er ikke blevet mindre vigtigt de senere år. Jeg synes faktisk, at vi skal gøre noget for at komme tættere på hinanden og lære noget mere om hinanden.

Kl. 16:59

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det hr. Sjúrdur Skaale.

Kl. 16:59

Sjúrdur Skaale (JF):

Tak for det. Og tak for talen. Også tak for de ord, som ordføreren sagde til sidst om sin holdning til rigsfællesskabet og dets betydning. Nu er det således, at ordføreren i en udsendelse i DR om en sag, hvor fiskeripolitik og sikkerhedspolitik ligesom overlappede hinanden, sagde, at han var – som jeg husker det – fuldstændig ligeglad med de fiskeriaftaler. Det, som mange opfattede at der lå i det, var, at Danmark bare skal overtage Færøernes fiskeripolitik, definere det som sikkerhedspolitik og så tage magten tilbage fra Færøerne. Kan ordføreren forklare, hvad det var, han mente, da han sagde de her ord, som er blevet genafspillet så mange gange, om, at han er ligeglad med de fiskeriaftaler?

Kl. 17:00

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 17:00

Søren Pape Poulsen (KF):

Ja, for hele sætningen lød, som jeg husker det: I den sammenhæng, altså hvis det handler om sikkerhedspolitik, er jeg ligeglad med

fiskeriaftaler. Jeg er jo ikke ligeglad med fiskeriaftaler, for de betyder meget for Færøerne. Men det var i en sammenhæng, hvor vi diskuterede, at kommercielle fartøjer, altså russiske fartøjer, lægger til i rigsfællesskabets havne og har militært lytteudstyr om bord, og der mener jeg, det handler om sikkerheds- og forsvarspolitik; så kan man ikke bare sige, at der er tale om en fiskeriaftale. Det optager faktisk mit sind rigtig meget, at man, mens ukrainerne bliver slået ihjel af russerne, har et rigsfællesskab, hvor man kan lægge til havn med militært lytteudstyr. Det kan jeg simpelt hen bare ikke være i. Det var i den sammenhæng, jeg talte om det, og jeg håber simpelt hen, vi enige om, at russerne ikke med militært udstyr skal lægge til i rigsfællesskabets havne. Det er bare i den sammenhæng, jeg mener det.

Kl. 17:01

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 17:01

Sjúrdur Skaale (JF):

Det er vi fuldstændig enige om. Det er bare vigtigt, at ordføreren gør klart, at han også mener, at når der er overlap – der er jo mange gange et totalt overlap mellem sikkerhedspolitik, erhvervs politik, fiskeripolitik og handelspolitik osv. – så må man mellem Danmark og Færøerne tale sig til rette, sådan at Danmark ikke ligesom tager områder tilbage, for det vil jo skabe en anden konflikt, som jeg går ud fra at ordføreren heller ikke ønsker at få skabt.

Kl. 17:01

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 17:01

Søren Pape Poulsen (KF):

Det er jeg fuldstændig enig i. Vi kommer længst i rigsfællesskabet, hvis vi taler godt med hinanden. Nu er jeg typen, der ofte siger tingene uden omsvøb og uden at gå omveje, og nogle gange går jeg lidt direkte til den, men det er bare vigtigt for mig at sige, at i en situation, hvor folk dør på slagmarken, og hvor det frie samfund kæmper mod det ufrie, er vi nødt til bare at være enige om, at hvis kommercielle fartøjer har militært lytteudstyr om bord, har vi – med al respekt – en fælles opgave i at gøre noget ved det.

Kl. 17:02

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det fru Trine Bramsen.

Kl. 17:02

Trine Bramsen (S):

Jeg vil gerne spørge hr. Søren Pape Poulsen om Konservatives ligestillingspolitik. For det kan jo synes lidt, som om Konservative har udset sig ligestillingspolitikken til at være dødsfjende nummer et, bl.a. med modstanden mod de initiativer, der skal sikre, at der kommer flere kvinder i ledelser og bestyrelser, altså noget, vi ved – vi ved – har en rigtig stor effekt i forhold til at udnytte potentialet i vores arbejdsstyrke bedre. Og når jeg undrer mig over det, er det, fordi størstedelen af dansk erhvervsliv bakker op om de her initiativer. Det samme gør World Bank Group. De siger faktisk, at det er helt afgørende for landes vækst, at man udnytter kvinders potentiale i ledelse som en del af arbejdsstyrken. Og man kan da næppe beskyldte World Bank Group for at være sådan socialistisk anlagt. Kan hr. Søren Pape Poulsen ikke forklare, hvorfor Det Konservative Folkeparti er imod de her initiativer og gerne ser dem rullet tilbage?

- Kl. 17:03 iværksætter. Tillykke med jeres nye virksomhed: reformalliancen, KLAR-alliancen.
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Ordføreren.
- Kl. 17:03 Nu er jeg jo den type, som selv er iværksætter, og jeg bliver meget nysgerrig på, hvad for nogle varer det er, I har på hylderne. I har meldt ud, at I vil gå ambitiøst til værks og levere nogle reformer, som Danmark har brug for, og derfor vil jeg gerne høre ordføreren, hvilke reformer det er, I har på hylderne i KLAR-alliancen.
- Kl. 17:06
- Søren Pape Poulsen (KF):**
Jo, det vil jeg da rigtig gerne. Altså, jeg har det jo sådan, at kvoter er for fisk og ikke for kvinder. Og jeg har det sådan, at jeg tror på, at vi kommer længst med ligestillingen i Danmark og alle andre steder, hvis det handler om, hvad det er for nogle kvalifikationer, du har, og hvis vi ikke kommer fra statsmagtens side og skal styre, hvordan det skal være. Jeg vil så mene, men det er jo min personlige mening, at hvis man er en klog virksomhed, sørger man for at have en bredde i de mennesker, der er en del af ledelsen. Man sørger selvfølgelig for, at der ikke bare sidder en gruppe mænd og styrer det – det kan være meget klogt, at man har nogle kvinder – eller at det ikke bare er nogle kvinder, der sidder og styrer det, for man har brug for mænd. Altså, jeg har det bare sådan, at vi vel skal spørge os selv, hvor meget vi skal blande os i det fra Folketingets side. Det er sådan set bare det.
- Kl. 17:04
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Spørgeren.
- Kl. 17:04
- Trine Bramsen (S):**
Jamen der er jo ikke tale om kvoter. Der er tale om måltal, som er noget ganske andet. Og når jeg stiller spørgsmålet, er det jo, fordi det var statsminister Schlüter, der i Konservatives storhedstid i 1985 stod bag lovforslaget om ligestilling mellem mænd og kvinder i offentlige hverv, altså en ret markant ændring i dansk lovgivning. Det var en banebrydende ændring. Og i flere europæiske lande er det hr. Søren Pape Poulsens konservative kolleger, som indfører noget, der er meget mere vidtgående end det, vi kigger på i Danmark, nemlig kvoter. Derfor vil jeg høre Konservatives formand, om tiden ikke er inde til at tage et fornyet blik på tilgangen til ligestillingspolitik fra Konservatives side.
- Kl. 17:04
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Ordføreren.
- Kl. 17:04
- Søren Pape Poulsen (KF):**
For mig handler ligestilling om lige *stilling* og ikke om måltal og kvoter og alt muligt andet. Altså, uanset hvor mange europæiske lande og kapitalister i bankverdenen, eller hvad det var, der blev sagt, der har forskellige holdninger til det, tror jeg på, at virksomheder og andre selv er bedst til at finde ud af, hvordan de sammensætter det bedst. Og hvis de er kloge, sørger de for på alle måder at have diversitet og forskellighed, for det bliver man bare dygtigere af, siger en fra en folketingsgruppe, hvor det er 60-40 i kvindernes favør.
- Kl. 17:05
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Så er det fru Charlotte Bage Hansen.
- Kl. 17:05
- Charlotte Bage Hansen (M):**
Tak for ordet. Først vil jeg gerne kvittere for en positiv og, som jeg hører det, samarbejdsorienteret tale. Derefter må jeg altså sige, at jeg er begejstret, og det er jeg, fordi hr. Søren Pape Poulsen sammen med nogle af sine kollegaer har vist initiativ og vilje til
- Kl. 17:03
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Man skal huske, at vi skal passe på med direkte tiltale herinde. Værsgo til ordføreren.
- Kl. 17:06
- Søren Pape Poulsen (KF):**
Mange tak. Jeg er glad for, at talen er modtaget i den ånd, den er leveret i, for vi vil faktisk gerne samarbejde. Det er det, jeg er rundet af. De første mange år i politik var jeg kommunalpolitiker, og hvis der er noget, kommunalpolitik er rundet af, så er det i hvert fald samarbejde på alle mulige og nærmest umulige måder.
- Når det så er sagt, vil jeg sige, at det, vi har foreslået indtil videre med alliancen, har været, når vi taler om international arbejdskraft, at vi ikke er bange for, at der kommer folk hertil og arbejder. Det tror vi faktisk på er rigtig godt; altså, vi har brug for arbejdskraften. Vi har også foreslået en anden løsning i forhold til tilbagetrækning – det er noget, der virkelig batter, når vi taler om reformer. Altså, drop nu alle de former for tilbagetrækning, vi har, og lad os prøve at starte helt forfra. Vi ved godt, det ikke er populært, men vi siger jo ærligt: Lad os udfase efterlønnen, og lad os afskaffe Arnepensionen. Vi har så sagt, at vi skal beholde seniorpensionen, og vi skal også beholde en ydelse for dem, der er nedslidte, for intet menneske i dette Folketing synes, at folk skal gå på arbejde, hvis de er nedslidte – det tror jeg i hvert fald ikke der er.
- Kl. 17:07
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Spørgeren.
- Kl. 17:07
- Charlotte Bage Hansen (M):**
Så bliver jeg jo lidt betrygget, for en del af de ting, som hr. Søren Pape Poulsen siger, taler en til en ind i det, der står i regeringsgrundlaget. Jeg vil så bare kvittere for det og sige, at jeg glæder mig til samarbejdet.
- Kl. 17:07
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Ordføreren.
- Kl. 17:07
- Søren Pape Poulsen (KF):**
Det gør jeg også, for hvis det, KLAR-alliancen har foreslået, kan finde vej til regeringen, så holder vi fest. Altså, det bliver helt fantastisk, for så vil det virkelig rykke både i forhold til arbejdsudbuddet og økonomien, og lad os håbe, at vi kunne komme derhen. Det synes jeg ville være helt, helt fantastisk. Og vi har endda flere forslag end det, men lad os mødes om det.
- Kl. 17:08
- Første næstformand (Leif Lahn Jensen):**
Så er det fru Anne Valentina Berthelsen.
- Kl. 17:08
- Anne Valentina Berthelsen (SF):**
Tak for talen. Forsvaret er jo en hjertesag for De Konservative. Det har, så vidt jeg ved, været vigtigt for Konservative at styrke vores

forsvar, nærmest siden partiet blev født. Og i lyset af situationen fortjener det jo altså anerkendelse. Derfor vil jeg også gerne lige spørge til De Konservatives prioriteter og de forhandlinger, som starter nu, om netop forsvaret. Ordføreren siger, at rigsfællesskabet i lyset af den sikkerhedspolitiske situation og samarbejdet i rigsfællesskabet er vigtigt, og det er jeg enig med ordføreren i, men kan man så også deraf udlede, at De Konservative mener, at Arktis og det at investere i vores kapaciteter i Arktis er en vigtig prioritet for De Konservative i de kommende forhandlinger om forsvaret, som jo faktisk starter nu?

Kl. 17:09

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 17:09

Søren Pape Poulsen (KF):

Nu er der jo sættemøde om det, og jeg har det sådan, at Arktis er vigtig og en lang række andre ting er vigtige. Det er sådan en debat, der bare er umådelig svær at tage på Folketingets talerstol med to korte bemærkninger. Men altså, vi kommer jo til at lave en lang række investeringer i forsvaret. Vi kommer til at skulle have nyt materiel; vi skal have missiler, der kan skydes af sted, når vi bliver angrebet. Vi skal finde ud af, hvordan vi under vandet – og der findes der jo mange måder – kan se, hvad der foregår.

Noget af det mest centrale i vores forsvar er at kunne finde ud af, hvad der egentlig foregår i Østersøen under vandoverfladen. Det kan man også med andet end ubåde – altså, hvad er det, man gør? Og så synes vi også, at der ganske enkelt skal være længere værnepligt, for soldaterne skal uddannes noget længere og blive dygtigere. Det mener vi der er brug for – og meget mere. Det kan vi jo ikke lige klare her. Men jeg er sikker på, at vi når en aftale, og jeg håber da, at vi når en aftale, hvor et meget bredt flertal herinde bliver enige om en ny forsvarsaftale.

Kl. 17:10

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 17:10

Anne Valentina Berthelsen (SF):

Altså, meget af det, ordføreren siger, er jeg jo sådan set enig i, og jeg tror nu også nok, at vi skal nå en aftale. Jeg hører det så også lidt sådan, at ordføreren synes, at der er mange ting, der er vigtige. Det er jeg også enig i. Jeg vil bare have specificeret, om ordføreren er enig i, at Arktis er mindst lige så vigtig som Østersøen, for jeg har hørt en af ordførerens kollegaer sige noget lidt andet, og det er ikke en holdning, som vi deler i SF.

Kl. 17:10

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 17:10

Søren Pape Poulsen (KF):

Man kan altid diskutere, hvordan man graduerer det, men jeg synes altså, at med den placering, Danmark har i forhold til Østersøen, og det, der foregår lige i øjeblikket med den, må vi jo sige, fjende af det frie samfund, vi har i Rusland, er Østersøen helt afgørende vigtig. Men det betyder ikke, at Arktis ikke er vigtig, og jeg nægter at tro med det, der ligger her, at vi ikke både kan sikre det nære forsvar, men selvfølgelig også lave initiativer i Arktis, for vi får behov for begge dele – selvfølgelig gør vi det.

Kl. 17:11

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Så når vi desværre kun en mere, og det er fru Jette Gottlieb.

Kl. 17:11

Jette Gottlieb (EL):

Tak for det. Jeg er glad for, at ordføreren i sin tale understregede, at De Konservative vil nå klimamålene. Tak for det. Men så vil jeg spørge, om man så også er klar til at træffe fremtidens beslutninger og ikke bare tale om det. I runde tal kommer cirka en tredjedel af CO₂-udledningen fra transport, og nu forstår jeg af debatten, at De Konservative ikke går ind for den kilometerbaserede vejafgift – det vidste jeg sådan set godt – men hvad så med de store infrastrukturplaner som f.eks. Egholmforbindelsen, Kattegatbroen eller den nye motorvejsforbindelse ved Hærvejen, som vel tilsammen sammen med f.eks. Alsbroen og Lynetteholm løber op i cirka 200 mia. kr. i investeringer, men som også ud fra al erfaring vil generere øget vejtrafik? Det er fortidens beslutninger. Er De Konservative klar til at omgøre den slags beslutninger til fordel for beslutninger, der i stedet fremmer den kollektive transport?

Kl. 17:12

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:12

Søren Pape Poulsen (KF):

Jeg kan starte med at sige, at det korte svar er nej. For vi skal jo sikre os, at de grønne biler, som vi skal have flere af, også skal have noget at køre på. De grønne biler skal have noget asfalt at køre på. Så enkelt er det. Og jeg er nødt til at sige, at vi ikke bare kan tale om biler eller kollektiv transport. Der er nogle steder i Danmark, hvor det foretrukne er kollektiv transport. Hvis jeg skal fra A til B i hovedstaden, tager jeg som regel metroen, for det er bare nemt og dejligt, men der, hvor jeg er vokset op og kommer fra, er der altså nogle steder, hvor buschaufføren er den bageste mand i bussen, og der er vi nødt til at finde nogle andre løsninger for den kollektive trafik, for vi kan ikke blive ved med at gøre det på den her måde. Jeg har ikke den endelige løsning, men løsningen er i hvert fald ikke, at vi dropper infrastrukturprojekterne, så de grønne biler ikke har noget at køre på.

Kl. 17:13

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Spørgeren.

Kl. 17:13

Jette Gottlieb (EL):

Problemet i det her er jo, at det eneste problem, man løser, er CO₂-udledningen. Det er jo ikke trængslen, det er jo ikke støjen, og det er jo ikke det, som bilerne fylder. Når jeg kalder det fortidens planer, er det jo, fordi de kun er begrundet i at skabe plads til flere biler, og fordi de jo er besluttet, før vi fik en klimalov, og før vi tog vores klimamål så alvorligt, at vi også lavede 2025-mål. Så det vil sige, at de beslutninger, der er truffet på det tidspunkt, er ubegrundet i nutidens øjne, og de fører kun til mere skadelig udledning, også i anlægsfasen.

Kl. 17:13

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:13

Søren Pape Poulsen (KF):

Når man er opvokset i Vejerslev og har boet i Bjerringbro, vil man have lov til at køre i sin bil, og danskerne vil have lov til at have deres biler, og vi kan ikke dække hele Danmark med kollektiv trafik, så vi skal have privatbilismen. Så skal vi selvfølgelig bare træffe nogle kloge beslutninger og gøre alt, hvad vi kan, for at fremme de grønne investeringer og for at fremme, at vi vælger at købe grønt, når vi køber transportmidler, altså når vi køber grønne biler. Det kan vi så gøre noget for i fællesskab. Men jeg kommer ikke til at aflyse infrastrukturprojekterne.

Kl. 17:14

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Så siger vi tak til ordføreren. Næste ordfører er fru Mai Villadsen fra Enhedslisten. Velkommen.

Kl. 17:14

(Ordfører)

Mai Villadsen (EL):

Tak for det. Men hvordan skal vi nogen sinde komme igennem med alle de upopulære reformer? siger fru Mette Frederiksen. Nu skal du høre, vi får det bare til at se ud, som om vi er i en kæmpe økonomisk krise, og så vil folk lade os gøre hvad som helst, udbryder hr. Troels Lund Poulsen, hvorefter hr. Lars Løkke Rasmussen begejstret stemmer i: Vi kan endda selv opfinde et nyt alvorligt ord, nemlig permakrise, for så kan vi blive ved og ved med at gennemføre reformer, befolkningen slet ikke støtter.

Det er sådan, jeg forestiller mig ordvekslingen nogenlunde gik dengang på Marienborg, da regeringen blev dannet. Men regeringen er gennemskuet. Selv vi i Enhedslisten, som jeg med lidt selvindsigt godt kan sige er en kende mavesure til tider, stråler nu nærmest af solskin og sommerhumør, når vi sammenligner os med regeringens deprimerende miner. Hvis jeg må låne et billede fra børnebøgernes Peter Plys, er vi jo nærmest det glade, overgearede Tigerdyr ved siden af regeringen, som vist mest, når det handler om økonomien, ligner det noget depressive Æsel, der aldrig forsømmer en lejlighed til at se den negative side ved hver en glædelig nyhed.

Men vi ved, at regeringens økonomiske krisefortælling er falsk, og regeringen gør virkelig alt for at pakke sandheden væk. I stedet for at tage ejerskab over den gode økonomi sniger de enhver god nyhed ud ad bagdøren sidst på nyhedsdagen, så ingen forhåbentlig skriver om det i morgendagens aviser. I stedet for at tage ejerskab over den gode økonomi og de gode nøgletal bliver tallene behandlet som ubudne gæster, som skal pakkes godt væk, så ingen tager notits af dem. Men i sidste uge blev den falske krisefortælling vist alligevel gennemskuet af de fleste. 16 mia. kr. mere end forventet viste sig i råderummet, og det var næsten helt komisk at se finansministeren stå og kæmpe for at bevare det dårlige humør og pessimismen, imens pengene væltede ind i statskassen. Og hvorfor er det egentlig lidt problematisk? Handler den her kritik bare om retorisk drilleri fra oppositionen, som hr. Christian Rabjerg Madsen i dag har påstået? Nej, for regeringens devise om de evige mørke skyer i den offentlige økonomi har jo helt konkrete konsekvenser for både almindelige mennesker og for dansk politik.

Når regeringen påstår, at kassebeholdningen nærmest er tom, giver den jo sig selv en gylden undskyldning for at lave netop nedskæringsreformer, og det har konsekvenser for den nedslidte, som kan se sin seniorpension forsvinde; det har konsekvenser for alle dem, der har mistet en forårsfridag med familien, fordi regeringen har sløjft store bededag; det har konsekvenser for alle de unge, der risikerer at skulle stresses og presses endnu hurtigere igennem uddannelsesmøllen, fordi deres uddannelser skal forkortes; det har konsekvenser for nogle af de fattigste børn, som mister det børnetilskud, som måske

betød, at deres familie kunne komme på sommerferie eller kunne købe nye briller til dem, når de nuværende blev for små; og det har konsekvenser for de velfærdshelte som sygeplejersker, pædagoger og mange andre, der nu risikerer, at deres kolleger fyres på grund af de tynde aftaler, der er lavet med kommuner og regioner, og som reelt udhuler vores velfærd, selv om der i virkeligheden er råd til den.

Findes der så slet ikke kriser? Jo, selvfølgelig gør der det. Derfor er det særlig problematiske ved regeringens krisefortælling, at den jo netop skygger for nogle af de reelle problemer, vi står med, og at regeringen skaber modløshed og en forkert opfattelse af, at vi ikke har råd til at løse netop de kriser. For der er krise i sundhedsvæsenet. Mistrivslen er rekordhøj, særlig hos børn og unge, og ikke mindst står vi midt i en natur- og klimakrise, som er både dyb og omfattende, og det kan og skal vi selvfølgelig handle på sammen. Men det er lidt, som om, særlig med den sidste krise, den grønne krise, regeringen her lidt mere har anlagt en Fætter Højben-tilgang og mærker inde i hjertet, at lykken nok tilsmiler os til sidst, selv om nærmest samtlige eksperter råber vagt i gevær og fastholder, at naturen er i krise og vores klimamål ikke kan nås i det nuværende tempo.

Kl. 17:19

Jeg har et bud på, hvad der er hændt i Statsministeriet i forhold til det sidste. Og nu er der en risiko for, at statsministeren hopper i sædet og udbryder: What! For måske er en af grundene til, at det går noget for langsomt med at bekæmpe klimakrisen, at statsministeren har lyttet for meget til Shu-bi-dua eller – sagt mere præcist – har taget en af de ellers ret sarkastiske tekster lidt for bogstaveligt. Lad mig give en smagsprøve på forskellige dele af teksten. Der er sket en forurening af den ydre atmosfære, så meteorologerne har lovet, at vi nu får bedre vejr. Tag til Costa Kalundborg, hvor de slanke palmer står og svajer blidt for brisen bag Jens Hansens bondegård. Tag en weekendtur for to på kamel til Holstebro. Fang en haj i Køge Bugt. Spis af kærlighedens frugt. Rejs til Danmark. Det er billigt. Det er smukt.

Det lyder måske tillokkende for en spindoktor eller to med et Danmark a la Costa Kalundborg. Men hvordan vil det egentlig blive i virkelighedens Kalundborg, når klimaforandringerne tager til? Jo, de mange borgere må nok i virkeligheden se ret langt efter palme-strande og tropeferieparadis og vil i stedet for se vandstandsstigninger og mere ekstremt vejr, som faktisk allerede truer huspriserne, og det presser folk enormt i hverdagen. Der vil være nedbør, der rammer sjældent, men voldsomt om sommeren, og der vil være dramatisk stigende temperaturer med lange tørkeperioder, som vil få netop Jens Hansens bondegård til måske at gå konkurs, fordi afgrøderne ikke kan dyrkes længere. For sådan er det med klimaforandringerne: Hvis ikke vi gør noget, kommer de til at gå ud over helt almindelige mennesker i byer som Kalundborg, mens de rige forurenere, som særlig har skabt problemerne, kan fortsætte festen på 1. klasse.

Også selv om hajer og kameler i Danmark utvivlsomt vil bidrage til biodiversiteten, står vi i en naturkrise så buldrende, at danske dyr er i akut fare for at forsvinde. Faktisk findes der lige nu 1.844 truede arter i Danmark, som risikerer at uddø. Så når jeg i fremtiden vil synge sange fra den fantastiske danske sangskat som »Hør den lille stær«, »Sur, sur, sur, lille bi omkring« eller »En lille frø i mosen sad«, vil sangene måske nærmere minde om en fjern fortid end vække smil over de dyr, der lever i den danske natur lige nu. Den lille klokkefrø med de brune og sorte pletter risikerer at uddø snart, bl.a. fordi dens vandhuller er forurenede af gødning. 19 af de vilde danske biarter er allerede væk, og 35 er truet, fordi der er for lidt sammenhængende vild natur omkring os. Og den lille stær er knap så fornøjet, for seks ud af ti stær er allerede forsvundet, fordi der ikke er de insekter at spise, som der var engang.

Derfor vil jeg gerne slutte af med en opfordring til regeringen: Drop den falske krisefortælling, og pak de asociale reformer væk. Gør noget ved de kriser og problemer, vi netop oplever. Lyt til de ansatte i sundhedsvæsenet, som altså ikke tror, at løsningen kommer med kommissioner og færre regioner, men med fair økonomi og attraktiv løn. Tak for aftalen i går om havvind. Den var banebrydende, men kære regering, vi skal gøre langt mere for at handle på klima- og naturkrisen. Vi er klar til at levere på vores 2025-mål og stoppe den buldrende naturkrise, men det kræver altså, at I handler og indkalder, for det, kære statsminister, er modsat jeres krisefortælling nødvendig politik. Jeg håber, at I vil anerkende, at den danske økonomi faktisk er et godt udgangspunkt for grønne og røde reformer, som styrker fællesskabet og velfærden, beskytter naturen og handler på klimakrisen. Tak for ordet.

Kl. 17:24

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Tak til ordføreren. Der er selvfølgelig en række korte bemærkninger. Den første er til hr. Kris Jensen Skriver.

Kl. 17:24

Kris Jensen Skriver (S):

Tak for det, og tak for talen, der jo godt påpeger nogle af de store udfordringer, som vi står med. Noget af det, som jeg ved Enhedslisten rigtig gerne vil, og som jeg og vi også gerne vil, er jo at kigge solidarisk på de udfordringer, der er. Og det fører mig hen til det, jeg gerne vil spørge om. Et stort flertal af danskerne vedtog jo sidste år, at Danmark skulle træde ud af forsvarsforbeholdet og tilslutte sig Det Europæiske Forsvarsagentur, så vi kan indgå i fælles ammunitions køb til Ukraine. Det har vi siden stemt igennem i Folketinget, hvor Enhedslisten desværre stemte imod. Derfor vil jeg høre, hvorfor Enhedslisten ikke støtter op om, at Danmark indgår i en fælles europæisk støtteindsats til Ukraine, som i min verden netop er en solidarisk løsning.

Kl. 17:24

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:24

Mai Villadsen (EL):

Tak for spørgsmålet. I Enhedslisten har vi stemt for alle de støttebidrag, vi fra Folketingets side har sendt af sted til Ukraine, fordi vi mener, det er fuldstændig rigtigt, at vi skal støtte en nation, som er under angreb, og en befolkning, som er fuldstændig trådt under fode af Putins forfærdelige invasion. Men vi var imod, at man afskaffede forsvarsforbeholdet, fordi vi er rigtig bekymrede for, hvad EU's militære dimension vil udvikle sig til, og hvilke missioner man vil føre, bl.a. rundtomkring i Afrika. Det ændrer ikke på, at vi bakker op, når det gælder Ukraine, også om internationale indsatser, og vi synes, at det er rigtig godt, at Danmark, og særlig med statsministeren i front, har lagt så stort pres på for bl.a. også at lave stærke sanktionspakker. Så det er vi taknemlige for og glade for.

Kl. 17:25

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Spørgeren.

Kl. 17:25

Kris Jensen Skriver (S):

Tak for svaret. Det fører mig over til det næste, jeg gerne vil spørge om, som jo er i samme boldgade. For et bredt flertal i Folketinget vedtog før valget, at Danmark skal leve op til vores NATO-forpligtelse om at bruge 2 pct. af vores bnp på forsvaret i 2033. I regeringsgrundlaget har vi foreslået at fremrykke den indfrielse til år 2030,

netop igen for at øge vores investeringer i vores forsvar og i vores fælles solidariske indsats. Er Enhedslisten enig i, at trusselsbilledet har ændret sig omkring Danmark, og at det forpligter os til at investere mere i vores egen sikkerhed?

Kl. 17:26

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:26

Mai Villadsen (EL):

Trusselsbilledet har bestemt ændret sig, og krig er ikke, hvad det har været. Krig er også hybrid krig og fungerer på en masse forskellige områder. Så derfor er der bestemt behov for investeringer. Vi er kritiske over for, at man skal bruge netop de 2 pct. Vi kunne godt tænke os, at målsætningen var en anden. Men ja, vi synes bestemt, at der er et andet trusselsbillede, og det skal vi selvfølgelig tage alvorligt.

Kl. 17:26

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Så er det hr. Morten Dahlin.

Kl. 17:26

Morten Dahlin (V):

Tak til ordføreren for talen. Jeg ved jo, at Enhedslisten har en erklæret målsætning om at halvere den animalske produktion i Danmark, og jeg kunne egentlig godt tænke mig at bede om ordførerens analyse af, hvad det vil gøre ved de danske landdistrikter. Det er jo et sted, hvor arbejdspladserne ikke nødvendigvis lige hænger på træerne, det er et sted, hvor fødevarer sektoren er det, der holder beskæftigelsen i gang, og det er i øvrigt også det, der gør, at Danmark tjener en hulens masse penge, som Enhedslisten jo godt kan lide at bruge.

Derfor kunne jeg egentlig bare godt tænke mig at bede ordføreren reflektere over det i forhold til nogle af de områder i vores land, altså de områder, hvor der i dag er flere dyr, end der er mennesker, og som i forvejen er lidt udfordrede. Hvad regner Enhedslisten med at konsekvensen vil være for de områder, hvis Enhedslisten får sin politik igennem?

Kl. 17:27

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:27

Mai Villadsen (EL):

Lige nu er konsekvensen af den manglende handling på landbrugsområdet jo netop, at rigtig mange landmænd må gå konkurs, og at rigtig mange unge landmænd har meget, meget svært ved at opstarte rundtomkring i landdistrikterne. Der er ingen tvivl om, at vores forslag har konsekvenser, men det indebærer jo selvfølgelig også en omlægning og et opkøb af noget af det landbrug, som vi ellers lige nu desværre i stor stil ser bliver opkøbt af udenlandske kapitalfonde. Det mener jeg ikke bidrager positivt til vores samfund og sammenhængskraften. Derfor vil vi gerne støtte op om en grøn omstilling af landbruget og ikke bare lade stå til og se den afvikling, der jo desværre sker nu, og som bl.a. fører til, at slagterier på meget brutal vis må lukkes, fordi det her jo allerede sker i forvejen.

Kl. 17:28

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Spørgeren.

Kl. 17:28

Kl. 17:31

Morten Dahlin (V):

Det svar forstod jeg ikke helt. For på den ene side holder ordføreren fast i Enhedslistens politik om, at man skal halvere den animalske produktion, og på den anden side begræder man så lukningen af slagterier.

Vil Enhedslisten ikke indrømme, at der, hvis man udfører Enhedslistens politik og man halverer den animalske produktion i Danmark, så ikke vil ske færre lukninger af slagteriarbejdspladser, men flere?

Kl. 17:28

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:28

Kl. 17:31

Mai Villadsen (EL):

Det er klart, at det, hvis vores politik går igennem og man gradvis frem i løbet af de næste år halverer den animalske produktion, så også vil have konsekvenser for følgeerhvervene. Men vi foreslår jo ikke bare, at man lukker de landbrug. Vi foreslår sådan set, at man omlægger dem, så man kan producere og dyrke andre ting.

Sandheden er jo bare den, at vi lige nu står med et kæmpe generationsskifte i landbruget, hvor over halvdelen af de danske landmænd, så vidt jeg er orienteret, kommer til at gå på pension i løbet af de næste år, og hvor vi, hvis ikke vi i fællesskab gør noget, risikerer, at det bliver udenlandske kapitalfonde, der opkøber den jord, vi alle sammen betræder.

Kl. 17:29

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Tak. Så er det fru Monika Rubin.

Kl. 17:29

Monika Rubin (M):

Mange tak. Jeg kunne godt tænke mig at høre Enhedslistens forslag til arbejdsudbudsreformer. Jeg kan forstå, at de forslag, som regeringen i hvert fald er kommet med, ikke er noget, der falder i god jord hos Enhedslisten. Så hvordan løser vi det her problem, vi har, med manglende medarbejdere i sundhedsvæsenet, i forhold til den grønne omstilling og på plejehjemmene? Altså, hele vores samfund mangler jo kvalificerede medarbejdere. Hvordan løser vi den hovedpine?

Kl. 17:30

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:30

Mai Villadsen (EL):

Fru Monika Rubin har jo fuldstændig ret i, at vi står i en situation, hvor der mangler medarbejdere i vores sundhedsvæsen, hvor der mangler faglærte til den grønne omstilling, og hvor der en lang række steder i vores samfund mangler en særlig kvalificeret arbejdskraft. Men spørger man økonomer, bidrager jeg p.t. med min graviditet mere til arbejdsudbuddet, end regeringens storebededagsreform gjorde. Og mig bekendt bidrager den i hvert fald ikke med en eneste sygeplejerske.

Derfor skal vi gøre forskellige ting. Vi skal investere i erhvervsuddannelserne, som jeg noterer mig at regeringen også har lagt op til. Vi skal investere i den ligeløn, som der er behov for for at tiltrække nogle af de sundhedsansatte, som jo desværre er forsvundet fuldstændig ud af sundhedssektoren, fordi vilkårene simpelt hen har været for dårlige i mange år. Så jeg tror ikke på, at asociale arbejdsudbudsreformer er det, der løser vores samfunds kriser. Nej, jeg tror på, at vi skal gå anderledes til værks.

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Spørgeren.

Kl. 17:31

Monika Rubin (M):

Mange gange tillykke. Det er jo virkelig dejligt. Jeg har også selv to derhjemme, og det er jo godt, når vi alle sammen får nogle børn.

I forhold til det her forslag, som Enhedslisten kommer med, er der så nogle konkrete tal på, hvor mange flere medarbejdere vi får ud af de her tiltag? Jeg er lidt bekymret for, at det faktisk ikke er nok. Jeg tror simpelt hen, at vi bliver nødt til at gøre mere. Så har ordføreren et konkret tal på, hvor mange flere medarbejdere det forslag vil give?

Kl. 17:31

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:31

Mai Villadsen (EL):

Jeg synes jo, at det i virkeligheden er regeringen, der skylder svar på, hvordan en afskaffelse af store bededag er det, der kommer til at føre til, at vi får flere sygeplejersker eller sosu-assistenten i vores sundhedsvæsen, og hvordan det at fjerne seniorpensionen, som betyder noget for nedslidte, skal få flere unge til at vælge den faglærte vej, hvor, ja, jobbene kan være hårde. Jeg synes, at det er regeringen, der skylder svar på det. Og så er jeg da glad for, at man tager nogle af de forslag med, der har ligget hos nogle af os røde partier i mange år, men jeg er simpelt hen bekymret for, at det er regeringens svar, der simpelt hen ikke er tilstrækkelige.

Kl. 17:32

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Tak. Så er det fru Pia Olsen Dyhr.

Kl. 17:32

Pia Olsen Dyhr (SF):

Regeringen har talt en hel del om, at flere skal vælge at gennemføre en erhvervsuddannelse. Det er jeg enig i, og det tror jeg også at fru Mai Villadsen er. Jeg har også hørt, at de vil investere i erhvervsuddannelserne. Det bliver jeg jo rigtig glad for at høre. Men jeg har stadig væk til gode at høre ordene blive fulgt op af handling. Så mens regeringen venter, bliver flere medarbejdere på erhvervsuddannelserne fyret, færre undervisere bliver opkvalificeret, de slidte værksteder og de forældede maskiner bliver ikke opdateret, og de stigende priser på energi og materialer presser også rigtig mange skolars økonomi. Det får vi ikke flere faglærte af, og det er ikke i orden over for eleverne, der fortjener gode uddannelser.

Er Enhedslisten enig i, at vi ikke kan vente, og at vi har brug for investeringer i erhvervsuddannelserne allerede nu?

Kl. 17:33

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:33

Mai Villadsen (EL):

Fuldstændig. Jeg må sige, at der var mange ting i regeringsgrundlaget, jeg stillede mig noget skeptisk over for, men at jeg var uendelig glad for, at der stod, at man ville investere i erhvervsuddannelserne. For hvor har de bare trængt til det længe.

Men derfor har det også undret mig, at regeringen ikke har spillet ud med noget som helst endnu. Nej, der, hvor man har grebet fat på uddannelsesområdet, har været på de lange videregående uddannel-

ser, hvor vi jo altså kan sige at ildebranden er på erhvervsskolerne. Alene sidste år blev der fyret 800 medarbejdere. Derfor vil jeg gerne sige tak til SF og sådan set også til Danmarksdemokraterne og andre partier, som har sagt, at der er behov for akut handling nu. Og til det svarer regeringen jo bare, at vi bliver nødt til at se på de mere langsigtede planer.

Mig bekendt kan man sådan set godt gøre to ting på én gang, altså investere akut nu og så lave langsigtede planer, der sikrer, at flere vælger en erhvervsuddannelse.

Kl. 17:34

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 17:34

Pia Olsen Dyhr (SF):

Det er jeg jo meget enig i. Jeg tror, at noget af det, der har gjort allermest indtryk på mig, har været lærlingeoprøret. For det har jo været de unge, der selv har været ude at kræve investeringer i erhvervsuddannelserne, både penge til tidssvarende udstyr, ordentlige faciliteter og flere kompetencer til deres lærere. Det er jo sådan set ikke urimeligt. Forestil jer, at gymnasieeleverne lavede den samme demonstration. Så havde alle herinde nok stået på barrikaderne.

Lærlingeoprøret lavede også et borgerforslag, som ikke fik nok underskrifter. Så kan vi ikke sige, at vi nu, også sammen med Danmarksdemokraterne og andre gode kræfter, kunne gå sammen og både kræve et akut løft, men også varige midler, gerne den pakke på 500 mio. kr., som SF har foreslået?

Kl. 17:34

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Tak. Så er det ordføreren.

Kl. 17:34

Mai Villadsen (EL):

Ja, og jeg noterer mig jo, at statsministeren i sin tale i dag faktisk også adresserer lærlingeoprøret, endda direkte, og det er jeg jo glad for, og det er derfor, det kan undre mig, at ordene ikke følges af en hurtig handling. For vi ved, at rigtig mange kvalificerede lærere allerede er forsvundet, og at de nuværende er så hårdt spændt for, at de ikke kan blive videreuddannet, og vi ved, at det drypper fra taget på nogle skoler, og at lærebøgerne er så gamle, at de nævner den fremtidige opførelse af den kommende Lillebæltsbro.

Kl. 17:35

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det hr. Carsten Bach.

Kl. 17:35

Carsten Bach (LA):

Tak. Og tak for talen, særlig tak for den fiktive og meget morsomme gengivelse af samtalerne på Marienborg om begrebet permakrise; det syntes jeg var meget fint. I øvrigt også stort tillykke med de lykkelige omstændigheder, og der tænker jeg jo så faktisk ikke kun på ordførerens egne lykkelige omstændigheder, men på Enhedslistens lykkelige omstændigheder. Tillykke med ændringerne af principprogrammet ved det netop overståede årsmøde, hvor man jo valgte at ændre sit principprogram og afskaffe beskrivelserne af, at man ville afskaffe det danske forsvar, og at man ville melde sig ud af NATO. Det tænker jeg faktisk er godt for Enhedslisten. Jeg havde selv lidt ondt af ordføreren i forbindelse med de debatter om afskaffelse af forsvarsforbeholdet, hvor der måske lidt var nogle vanskeligheder med at forklare Enhedslistens position. Men det er der jo så skabt fuldstændig klarhed om nu.

For at følge op på en tidligere spørgers spørgsmål kunne jeg godt tænke mig at høre, om det også betyder, at Enhedslisten nu støtter 2-procentsmålsætningen for forsvarsbudgettet.

Kl. 17:36

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 17:36

Mai Villadsen (EL):

Tak til ordføreren for lykønskningerne både til mig privat og til os i Enhedslisten. I forhold til principprogrammet var det måske en lidt lang og hård fødsel, og det håber jeg ikke at jeg selv ender i. Men det ændrer sådan set ikke på, at vi stadig stiller os ret kritisk over for nogle af de initiativer, NATO har taget igennem tiden, og et af de medlemslande, nemlig Tyrkiet, som vi mener agerer fuldstændig udemokratisk. Og så er vi også skeptiske over for den målsætning på 2 pct., fordi vi ved, at vi bredt set allerede – måske ikke så meget i Danmark, når man ser rundt på kasernerne lige nu – er relativt vel rustede i forhold til andre lande.

Så nej, 2-procentsmålsætningen er vi stadig skeptiske over for, men der er jo ingen tvivl om, at vi har ændret politik, selv om det tog lidt tid.

Kl. 17:37

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 17:37

Carsten Bach (LA):

Tak. Jeg hører så stadig væk lidt nogle vanskeligheder hos Enhedslistens ordfører med hensyn til at forklare det her med, at man gerne vil være en del af NATO, men ikke rigtig helt ved, om man vil støtte op om NATO-målsætningen om at bruge 2 pct. af bnp til forsvarsbudgettet.

Jeg synes også, at der tidligere var lidt udfordringer med at forklare opbakningen til Ukraine-fonden. Er Enhedslisten for eller imod? Støtter man de beløb, der bliver doneret til frihedskampen i Ukraine via det, vi i Danmark kalder Ukraine-fonden?

Kl. 17:38

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 17:38

Mai Villadsen (EL):

Enhedslisten bakker fuldt op om Ukraine-fonden, og vi har også stemt for den i Finansudvalget. Og det undrer os faktisk lidt, at vi og Alternativet ikke blev inviteret ind til forhandlingerne. Det kan godt være, at vi har nogle andre udgangspunkter i forhold til oprustning, men her skal der ikke herske nogen tvivl: Vi bakker fuldt op om det.

Kl. 17:38

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det hr. Niels Flemming Hansen.

Kl. 17:38

Niels Flemming Hansen (KF):

Mange tak for det, formand. Og mange tak til ordføreren for talen. Sammenligningen med Peter Plys og Tigerdyret fandt jeg var at strække den en lille smule. Det gælder også ordførerens, ja, nærmest sang om Costa Kalundborg; selv er jeg mere til den første i sidste ende, men jeg er jo også konservativ.

I morgen er det jo 1 år siden, vi havde danskerne til stemmeurnerne og fik ophævet EU-forsvarsforbeholdet. For nogle af os var det en glædens dag, og for andre var det en sorgens dag – jeg husker

det lidt som en sorgens dag hos Enhedslisten. Nu er der jo så gået 1 år, og hvor står partiet så nu i forhold til EU og forsvarspolitikken?

Kl. 17:39

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 17:39

Mai Villadsen (EL):

Jeg synes altid, at det er en glædens dag, når befolkningen får lov at gå til stemmeurnerne og tage stilling. At det ikke endte i vores favør, var jo sådan, det var, men det ændrer ikke på, at vi selvfølgelig kommer til at bidrage – ja, konstruktivt – med de forslag, vi har, nede i Europa-Parlamentet, som vi gør allerede nu. Vi synes, det er rigtig fornuftigt, som jeg også har sagt tidligere, at Danmark presser på for sanktioner. Vi går sådan set også varmt ind for, at man laver internationalt samarbejde, som styrker og bakker op om nogle af de befolkningsgrupper, som er trængte rundtomkring i verden. Så det skal der ikke herske nogen tvivl om. Men vi er også skeptiske over for, hvordan EU vil bruge den her magt, og der kommer vi selvfølgelig til at trække det, så meget vi kan, i vores retning.

Kl. 17:40

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 17:40

Niels Flemming Hansen (KF):

Tak for det. Et andet spørgsmål, som jo også trænger sig lidt på, og som en tidligere ordfører også var lidt inde på, er, hvad Enhedslisten nu mener om NATO. Jeg kan jo forstå, at man nu bakker op om det, som Enhedslisten tidligere selv kaldte for den store militarisering af den vestlige verden – og tusind tak for det. Hvad er så Enhedslistens holdning til at bakke op om det kommende forsvarsforlig, hvor man jo tidligere har meldt ud, at forsvaret skulle være mindre? Nu lægges der op til, at det skal blive større. Hvor står Enhedslisten henne på nuværende tidspunkt dér?

Kl. 17:40

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 17:40

Mai Villadsen (EL):

I Enhedslisten mener vi, at Danmark skal have et territorielt forsvar og også et, der betyder, at vi kan forsvare alt fra vores cybersikkerhed til vindmølleparker og alt muligt andet, som er under pres og angreb. Vi er jo ikke inviteret inden for døren til forsvarsforhandlingerne, og jeg tvivler også på, at vi kommer med. Der vil sikkert også være nogle disponeringer, som vi synes er forkerte. Vi synes, at man i alt for mange år på forsvarsområdet har prioriteret at indkøbe materiel, hvilket mere har handlet om at føre krig langt væk end at forsvare Danmark, og det vil være der, vores prioriteringer vil ligge.

Kl. 17:41

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det hr. Martin Lidegaard.

Kl. 17:41

Martin Lidegaard (RV):

Tak for en tale med ikke mindst mange gode grønne elementer, som vi jo deler med Enhedslisten. Vi har jo vores diskussioner omkring, hvordan man bedst laver økonomisk råderum og arbejdsudbud – lad dem ligge her for en stund – for det, der er nok så interessant, er selvfølgelig de penge, vi så nu har til rådighed frem mod 2030. Hvordan anvender vi egentlig dem bedst? Der har vi her under

debatten jo spurgt sådan set alle partier, om det er tid til, at vi måske skifter lidt kadence, sådan at vi investerer lidt flere penge i fremtiden og i vores børn, unge og det grønne, hvilket så også betyder, at vi vil have færre penge til at investere i de nutidige generationer her og nu. Men lur mig, om ikke det at investere f.eks. i forebyggende indsatser også vil have en positiv effekt på vores kapacitet i sundhedsvæsenet, så der bliver flere penge. Så jeg vil egentlig spørge: Hvis Enhedslisten havde 100 kr. til rådighed, hvordan ville Enhedslisten så anvende dem – vel at mærke nye penge – i dag?

Kl. 17:42

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 17:42

Mai Villadsen (EL):

Tak til hr. Martin Lidegaard for et meget, meget relevant spørgsmål og for et fokus i den her debat, som er utrolig vigtigt; for hvis der er noget, der er væsentligt for vores fremtid, så er det vores børn og unge, deres trivsel eller mistrivsel og den grønne omstilling. Og der kan ikke herske nogen tvivl om, at det kun er klogt at bruge pengene der, fordi de kommer tifoldigt igen i fremtiden. Vi risikerer, at regningen bliver uendelig stor, hvis vi netop lader være, og det har vi gjort i alt for mange år. Derfor har jeg været rigtig glad for at samarbejde med De Radikale på de områder i de år, der har været, hvor vi jo faktisk har investeret i børn og unge, og hvor vi har gjort meget mere for den grønne omstilling, end man nogen sinde har gjort. Men det ændrer ikke på, at vi i lighed med Radikale Venstre er enig i, tror jeg, at vi simpelt hen ikke går langt nok lige nu.

Kl. 17:43

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 17:43

Martin Lidegaard (RV):

Det glæder mig meget, og det glæder vi os til at samarbejde om. Så kan jeg selvfølgelig ikke lade være med at spørge, for der skal også være lidt debat, om man så ikke også godt kunne forestille sig, at de ældre, som har helbredet til det, og som ikke er nedslidte, måske kunne bidrage lidt til den prioritering og den investering, også for at deres jævnaldrende, der er nedslidte, kan få en ordentlig og værdig afgang. Eller sagt sådan mere direkte: Skulle vi ikke prøve at bevare seniorpensionen og så måske overveje lidt, om den forsikringsordning, som efterlønnen er blevet til, er dér, hvor vi i stedet for skærer noget væk?

Kl. 17:43

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 17:43

Mai Villadsen (EL):

Det er jo så her, uenighederne mellem vores partier manifesterer sig. Tillykke til ordføreren med den nye K-LAR-alliance. Vi er enige i, at man skal bevare seniorpensionen. Vi synes faktisk, at det var ret godt set, at man dengang lavede den ordning; men at afskaffe efterlønnen og Arne-pensionen i øvrigt synes vi simpelt hen er fejlagtigt. Jeg mener, at der er andre steder, man skal bede folk om at betale regningen, og at der er folk, som er bedre bemedlede i det her samfund, som bør betale for netop de ting. Det skal ikke være folk, der har knoklet i et langt liv. Men heldigvis er der jo også et lidt større råderum, end vi troede, så det kan vi jo bruge i fællesskab.

Kl. 17:44

Kl. 17:46

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ja tak. Så er det hr. Noah Sturis.

Kl. 17:44

Noah Sturis (ALT):

Tak for en rigtig fin tale og for opfordringen til at handle på de reelle kriser, vi står over for. Der har vi jo et stærkt samarbejde, Alternativet og Enhedslisten, om bl.a. ulighed, natur og klimakrisen. At løse klimakrisen kræver, at vi træffer nogle svære valg. Altså, vi skal omlægge vores måde at leve på markant og gøre det på en solidarisk måde. Men hvordan vi skal handle, så befolkningen også er med, er noget, som vi også har lidt problemer omkring.

I dag er jo en demokratisk mærkedag, måske mest herinde på Borgen og for de politiske kommentatorer, men mit spørgsmål til jer i Enhedslisten handler om demokrati. For i Alternativet er vi meget interesserede i potentialerne for at bruge det direkte demokrati og det involverende demokrati som en del af løsningen på, hvordan vi får befolkningen med på den nødvendige handling.

Der har borgerting været en ret afgørende nytænkning inden for de seneste par år, og vi har jo også et klimaborgerting i Danmark, som har leveret nogle fremragende anbefalinger, men regeringen er ikke forpligtet til at handle på dem, og nu er borgertinget sat på pause. Så hvad er fru Maj Villadsens holdning til det direkte demokrati og borgerting?

Kl. 17:45

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 17:45

Mai Villadsen (EL):

Tusind tak til spørgeren for spørgsmålet og for et fokus, som jeg faktisk synes er vigtigt og lidt overset. Og tak til Alternativet for også for en rum år siden at bringe borgerforslag i spil, for det er jo netop en af de måder, vi faktisk kan trække borgernes holdninger direkte herind til behandling i Folketingssalen på.

Det leder mig til at svare på det konkrete spørgsmål. For jeg synes sådan set, at hvis vi mener det alvorligt med et klimaborgerting, bør vi som minimum også forpligte os til politisk at forholde os til det; så bør man som regering stå på mål for de anbefalinger, ikke bare til små, lukkede konferencer, men i Folketingssalen, hvor alle har mulighed for at se med.

For jeg tror, der er et stort potentiale i mere direkte involvering. Vi kan se det i andre lande, hvor man også har nogle andre strukturer, som er mere direkte forpligtende.

Kl. 17:46

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 17:46

Noah Sturis (ALT):

Tak. Og det glæder mig jo at høre – vi har set det i Irland omkring abortgrænsen eller abort i det hele taget.

Så det lyder, som om Enhedslisten gerne vil være med til at styrke borgertinget og måske give det en eller anden form for politisk mandat. Det kunne være at kunne fremsætte beslutningsforslag eller lignende. Jeg ved ikke, om ordføreren har lyst til at udfolde, hvordan vi styrker det?

Kl. 17:46

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Mai Villadsen (EL):

Jo, det kunne helt sikkert være en af måderne, hvorpå man inddrog lige præcis det, så et repræsentativt udsnit af befolkningen, som er valgt til det her borgerting, kunne få lov at få behandlet deres sager.

Jeg synes da kun, det er aktuelt og væsentligt i særlig det grønne spørgsmål, som, hvilket ordføreren jo også kommer ind på, rejser en række dilemmaer, og som giver nogle udfordringer for os politisk set, som nogle gange kan virke lette at løse, men som jo giver oprør fra enten den ene eller den anden side. Så derfor tror jeg rigtig meget på det her.

Kl. 17:47

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det fru Pernille Vermund.

Kl. 17:47

Pernille Vermund (NB):

Tak for det. Jeg vil gerne følge lidt op på spørgsmålet omkring NATO og vores forsvar. Det er muligt, at jeg hørte forkert, men det lød hernede fra de bagerste rækker, som om ordføreren sagde, at det danske forsvar var veludrustet, og jeg ved ikke, hvilke dele af det danske forsvar der er veludrustede – det skulle da lige være nogle af vores dygtige danske soldater. Men kunne ordføreren ikke give nogle eksempler på steder i det danske forsvar, som er veludrustede?

Kl. 17:47

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 17:47

Mai Villadsen (EL):

Det er muligt, at Pernille Vermund har ret i den tese; det kan jeg ikke afkræfte. Men det er ikke korrekt, at jeg har sagt, at det danske forsvar er veludrustet. Man skal nærmest være blind for ikke at kunne se, at kasernerne lige nu står og falder fuldstændig sammen, og at vi er i en situation, hvor der er meget, meget dårligt og gammelt materiel. Det er så skidt, at man jo nærmest ikke har lyst til at sende det til nogen, som aktuelt er i krig. Så måske er der nogle veludrustede folk – det ved jeg ikke – men et veludrustet forsvar er det næppe.

Kl. 17:48

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 17:48

Pernille Vermund (NB):

Nu skal jeg jo passe på, hvad jeg siger; jeg er forlovet med en soldat, så det skal ikke videre herfra. Men når jeg spørger, er det jo, fordi det er sådan, at når vores soldater er udsendt, er det og har det i mange år været under nogle vilkår, som har været ikke bare livsfarlige, for krig er livsfarligt, men ekstra livsfarlige, fordi de har været udsendt med materiel, som simpelt hen ikke er godt nok.

Så kunne Enhedslisten ikke på et eller andet tidspunkt overveje, om de vilkår, vi byder vores danske soldater, kunne forbedres, netop ved at man yder lidt mere til det danske forsvar?

Kl. 17:49

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 17:49

Kl. 17:51

Mai Villadsen (EL):

Jeg synes jo, at man i mange år har forsømt prioriteringerne på forsvarsområdet, hvor man har brugt milliarder af kroner på nogle kampfly, som skulle føre andre folks, synes jeg, forfejlede krige, i stedet for at investere i et regulært territorialforsvar, som kan beskytte os, men i virkeligheden også de soldater.

Kl. 17:49

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Så er det hr. Kim Aas.

Kl. 17:49

Kim Aas (S):

Tak. Tak til ordføreren. Jeg vil gerne blive lidt ved det her sikkerhedsspørgsmål og principprogrammet. Jeg læste jo med glæde, at man nu støtter NATO, men samtidig står der også, at Danmark skal stå uden for NATO og andre stormagtsalliancer. Dog skulle det forudsætte, at man så skal have en ny sikkerhedsarkitektur. Der er jeg lidt nysgerrig på: Hvad er det for en sikkerhedsarkitektur, der skal erstatte NATO?

Kl. 17:49

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:49

Mai Villadsen (EL):

Der er ikke nogen gode alternativer. Det er der bare ikke nogen tvivl om. Og vi står i en meget, meget højspændt sikkerhedspolitisk situation, som jo både har fået det danske Folketing til valdigt at ændre kurs og opruste, men som også har fået os i Enhedslisten til at tage stilling på ny til vores holdning og disposition i forhold til NATO. Det giver ingen mening i den her situation at forlade NATO.

Kl. 17:50

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Spørgeren.

Kl. 17:50

Kim Aas (S):

Tak for det. I den boldgade, kan man sige, har regeringen jo tilbudt at sende en bataljon til forsvar af Baltikum her i midten af 2024. Hvad tænker Enhedslisten om den beslutning?

Kl. 17:50

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:50

Mai Villadsen (EL):

Vi må se den aktuelle vurdering fra Forsvarets Efterretningstjeneste i forhold til vurderingen af, hvor meget det kan være med til at beskytte Ukraine eller ej, og så må vi tage stilling derfra. Vi har jo før set en efterretningstjeneste, som har sagt, at der er en risiko ved konfrontationer, som måske kan ske utilsigtet, og som kan være med til at eskalere det. Men det er noget, vi tager stilling til, når vi får en anmodning.

Kl. 17:51

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Så er det hr. Thomas Skriver Jensen.

Thomas Skriver Jensen (S):

Tak for det. Tak for en god tale. Og nu nævnte ordføreren det selv: Det er frisk at gå så konkret til værks som ligefrem personligt at sætte gang i initiativer for at øge arbejdsudbuddet; det må man da have respekt for.

Men jeg vil spørge lidt videre ind til det, som fru Monika Rubin også spurgte ind til. For de politiske forslag, som Enhedslisten lægger frem, har jo det tilfælles med fru Maj Villadsens personlige indsats for at øge arbejdsudbuddet, at det har temmelig lange udsigter, hvis man overhovedet kan garantere, at det betyder noget. Og jeg er af den opfattelse, at vores sundhedsvæsen mangler kollegaer. Jeg er af den opfattelse, at der er behov for dygtige faglærte, hvis vi skal skabe en grøn omstilling. Det kræver bare seriøse arbejdsudbudsreformer, som rent faktisk skaber nogle hænder, der kan arbejde.

Derfor vil jeg bare spørge ind til igen: Hvad mener Enhedslisten der kan gøres nu og her for at sikre, at der er nogle hænder, der kan skabe den grønne omstilling, og at der kommer nogle kollegaer ude på sygehusene, sådan at vi kan skabe et bedre samfund?

Kl. 17:52

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:52

Mai Villadsen (EL):

Vi skal sikre bedre løn, vi skal sikre bedre arbejdsforhold, vi skal sikre bedre arbejdsmiljø, og vi skal lave nogle af de andengenerationsreformer, som den tidligere socialdemokratiske regering sådan set var enig med os i. For jeg køber altså ikke præmissen om, at asociale arbejdsudbudsreformer à la Corydонтiden er måden at gå frem på. Mig bekendt giver det nærmest færre sygeplejersker end flere at afskaffe store bededag. Jeg tror ikke, at det at afskaffe en seniorpension eller forringe forholdene for pension for nedslidte er det, der får flere til at vælge nogle hårde fysiske jobs – tværtimod.

Kl. 17:52

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Spørgeren.

Kl. 17:52

Thomas Skriver Jensen (S):

Jeg synes bare ikke, der kom noget konkret igen. Altså, hvad skal der til nu og her, hvis vi gerne vil have nogle hænder ude på sygehusene, og hvis vi gerne vil have nogle faglærte, der kan skabe den grønne omstilling? Der kommer ikke noget konkret oppe fra talerstolen. Jeg synes, det er ærgerligt, for jeg er jo enig i, at vi skal investere i erhvervsuddannelserne nu og her.

Regeringen er sådan set enig i, at der skal sættes nogle penge af – det er der allerede blevet – til et lønløft til de grupper, som er lavtlønnede i dag. Det er slet ikke det, vi skal diskutere. Jeg tror også, der er et behov dér. Det skaber bare ikke noget konkret arbejdsudbud nu og her. Det er det, der er behov for. Ellers bliver det her en ond spiral, hvor der ikke kommer flere kollegaer til. Så hvad er Enhedslistens bud?

Kl. 17:53

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:53

Mai Villadsen (EL):

At afskaffe store bededag kommer jo heller ikke til at skabe noget arbejdsudbud. Det siger adskillige økonomer jo, særlig de økonomiske vismænd. Og jo, der er noget konkret heroppefra. Vi vil investe-

re i erhvervsuddannelserne nu og her, hvilket I stemmer imod i næste uge. Vi vil gerne ændre skolen, så der er flere, der netop går den faglærte vej. Vi vil gerne give et lønloft til de offentligt ansatte, så nogle af dem, der har valgt sundhedssektoren fra, faktisk kommer tilbage.

Kl. 17:54

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Så er det fru Sara Emil Baaring.

Kl. 17:54

Sara Emil Baaring (S):

Tak for det. Jeg vil gerne spørge fru Mai Villadsen om et lidt nyt emne, men et gravalvorligt et af slagsen, nemlig de chatbotter, vi ser dukke op omkring vores børn og unge. Hvad foreslår Enhedslisten konkret at vi gør for at mindske de negative konsekvenser og effekter, som de her chatbotter har?

Kl. 17:54

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:54

Mai Villadsen (EL):

Jeg er faktisk rigtig glad for spørgsmålet, men også for statsministerens tale, hvor jeg synes at hun tager den her udfordring meget alvorligt, og det skal vi også. Vi kan simpelt hen ikke tillade os at lade vores børn være med i eksperimenter for nogle techgiganter, som jo nok kun har indtjening for øje. Og det her er jo, hvis jeg forstår det rigtigt, chatbotter, som guider børn i selvskaade, og som giver forfærdelige råd og vejledning. Der tror jeg virkelig på, at vi også skal vise os som et foregangsland og gøre noget af det, som f.eks. Frankrig og Holland allerede har gang i, nemlig at lave noget regulering. Jeg tror ikke på, at vi kommer igennem med det hele uden også at gøre det i fællesskab med andre, men jeg tror godt, at vi kan gøre nogle ting. Og så skal vi også have en alvorlig snak med vores institutioner og skoler og hjælpe familier til at blive klædt på til, hvordan man håndterer det her, for det er en kompleks problemstilling, som jeg tror at vi kun lige har set en flig af. Så tak for spørgsmålet.

Kl. 17:55

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Spørgeren.

Kl. 17:55

Sara Emil Baaring (S):

Tak for det, og tak for det fyldestgørende svar. Jeg glæder mig til samarbejdet omkring det. Nu nævnte fru Mai Villadsen selv skolerne, så derfor vil jeg i forhold til børns og unges skærmforbrug gerne høre, hvad Enhedslisten tænker om mobilene i vores skole.

Kl. 17:55

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:55

Mai Villadsen (EL):

Jeg gik selv i folkeskole, da digitaliseringen sådan begyndte at komme, og der blev ikke sparet på kroner til at sende folk på kurser i at få mere og mere it og digitalisering ind i skolen, og jeg tror, det er rigtig klogt, at vi lige nu har en overvejelse af, om vi skal bremse op. Det skal selvfølgelig ske i dialog med skolerne og eleverne, og jeg ved, at rigtig mange allerede er i gang. Men når man hører beretninger fra lærere om, hvordan alle i frikvarteret bare sætter sig hver for sig og kigger ned i en skærm, så tror jeg virkelig, at vi har

en udfordring, og den er jeg glad for at regeringen faktisk tager ret så alvorligt.

Kl. 17:56

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Så er det Mohammad Rona.

Kl. 17:56

Mohammad Rona (M):

Tak for ordet. På Enhedslistens hjemmeside kan jeg læse, at man vil tage imod op til 2.000 kvoteflygtninge. Der vil jeg først og fremmest bare lige høre, hvordan man vil finansiere det, og hvordan man egentlig er kommet frem til det tal.

Kl. 17:56

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:56

Mai Villadsen (EL):

Vi synes, at der skal være en mere fair fordeling af flygtninge generelt i Europa, og der er jo ingen tvivl om, at vi i Danmark med vores relativt stramme asylpolitik har været nogle af dem, der ikke har taget lige så mange flygtninge som dem, der ligger mere på grænselandet til det afrikanske kontinent, men også lande som Sverige. Derfor synes vi, at vi skal gå længere. Og derfor var vi også rigtig glade for, at vi i sidste periode lykkedes med at sikre, at Danmark faktisk igen begyndte at tage nogle kvoteflygtninge, for det var blå blok jo fuldstændig imod i Lars Løkke Rasmussen og Inger Støjbergs tid.

Vi har en række forskellige finansieringsforslag, i forhold til hvordan man kunne forestille sig at tage 2.000 kvoteflygtninge mere. Det er jo faktisk ikke et astronomisk beløb, som det koster, men det koster. Og det koster også ressourcer i vores samfund til integration, til skolevæsenet, til sundhedsvæsenet og meget andet. Det kunne jo være at aflyse nogle af de skattelettelser, som den nuværende regering foreslår. Det kunne også være at bruge nogle af de penge, der er i råderummet.

Kl. 17:57

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Spørgeren.

Kl. 17:57

Mohammad Rona (M):

Jeg husker, at da I var støtteparti til den daværende regering, tog man imod 200 kvoteflygtninge på 3 år. Så det er jo ikke særlig meget, kan man sige. Men når det så er sagt, hvilke konkrete integrationstiltag har man så hos Enhedslisten, hvis man nu tager de her 2.000 ind?

Kl. 17:58

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Ordføreren.

Kl. 17:58

Mai Villadsen (EL):

Jeg er fuldstændig enig med ordføreren i, at det var alt for få, men så må jeg jo spørge, hvor meget det er lykkedes for Moderaterne at få presset Socialdemokratiet på det her område. Jeg håber også, at I har en politik, der faktisk tilsiger, at man skal hjælpe mere internationalt, herunder også ved at tage nogle kvoteflygtninge.

I forhold til integration tror jeg at der skal ske et væld af ting. Både ude i boligområderne, men også særlig i institutioner og skoler er der behov for langt mere støtte og hjælp til nogle af dem, der kommer hertil. Heldigvis synes jeg at man kan se af vores meget

offensive arbejde for integration af ukrainere, at der er rigtig mange ting, der virker godt.

Kl. 18:01

Kl. 17:58

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Så går vi til den sidste med en kort bemærkning til ordføreren, og det er fru Maria Durhuus.

Kl. 17:58

Maria Durhuus (S):

Tak. Tak for en fin tale. Jeg vil dog tillade mig at holde fast i en krisefortælling, der handler om vores sundhedsvæsen. Enhedslistens ordfører har kaldt regeringens nedsættelse af Sundhedsstrukturkommissionen for en syltekrukke. Kan fru Mai Villadsen løfte sløret for, hvordan Enhedslisten så mener at vores sundhedsvæsen reddes bedre eller skal organiseres bedre?

Kl. 17:59

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 17:59

Mai Villadsen (EL):

Jeg tror i hvert fald ikke, at det er Lars Løkke Rasmussens regionsnedlæggelser eller meget andet, som der er behov for. Jeg er sådan set mere på linje med det tidligere Socialdemokrati, som arbejdede aktivt for nærhospitaler, og som jo faktisk kom med, synes jeg, et ret udmærket udspil omkring ligeløn og i det hele taget bedre løn til ansatte i vores sundhedsvæsen. Det var et udspil, som dengang, så vidt jeg forstod, ikke var finansieret, ved at ansatte i kommuner og regioner så skulle løbe hurtigere, sådan som jeg forstår det er i dag med den nuværende regeringskonstellation. Og det kan gøre mig ærgerlig, for jeg tror ikke, at det her kommer alene ved et lønløft; det er der også behov for, men der er altså også behov for at sikre, at man ikke samtidig ser kolleger blive fyret.

Kl. 18:00

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 18:00

Maria Durhuus (S):

Anerkender ordføreren ikke, at der med Sundhedsstrukturkommissionen og et syn på, hvordan vi kunne organisere det, også ville komme et andet perspektiv på, hvordan sundhedssektoren kunne organiseres? For hånden på hjertet: Kan ordføreren ikke se, at der igennem mange, mange år er tilført midler og midler, uden at vi har kigget på opbygningen af sundhedssektoren og forholdt os til, om noget skulle gøre anderledes?

Kl. 18:00

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ordføreren.

Kl. 18:00

Mai Villadsen (EL):

Nej, jeg mener faktisk, at vi ret offensivt har forholdt os til strukturen i vores sundhedsvæsen, og den er jo blevet ændret adskillige gange. Jeg er ikke et sekund i tvivl om, at der også kan gøres mere, også hvad angår struktur, men jeg frygtede, særlig da den her kommission blev nedsat, at det betød, at regeringen satte alt på pause. Og der kan jeg jo notere mig med glæde, at man for – ja, hvad var det? – et par uger siden faktisk kom med nogle konkrete initiativer. Jeg er af den opfattelse, at man godt kan langtidspanlægge og samtidig handle konkret, og der var flere initiativer i forhold til tandsundhed og forskelligt på kræftområdet, som jeg synes er fornuftige.

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Så siger vi tak til ordføreren. Der er ikke yderligere korte bemærkninger.

Og så er der en velfortjent pause. Vi genoptager mødet kl. 19.00. Mødet er udsat. (Kl. 18:01).

Kl. 19:00

Forhandling

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Mødet er genoptaget.

I ordførerrækken er vi nået til Martin Lidegaard fra Radikale. Værsgo.

Kl. 19:00

(Ordfører)

Martin Lidegaard (RV):

Mange tak. Kære kollegaer, kære borgere i Danmark, da jeg stod her for 5 måneder siden og holdt min første åbningstale som politisk leder for Radikale Venstre, var mit gennemgående tema det historiske og unikke ansvar, som de nulevende generationer af danskere bærer for de kommende generationer – både når det handler om klimaet, menneskets udryddelse af andre arter på jorden, vores børns trivsel og vores unges mulighed for at finde dannelse og uddannelse til at håndtere hastige teknologiske forandringer.

Ja, på alle disse områder holder vi vores børn og børnebørns skæbne i hænderne. Vi voksne generationer af danskere er måske i snit de lykkeligste og mest velhavende, der nogen sinde har levet, og alligevel skal vi leve med den smertelige erkendelse, at vi også kan blive den første generation, der ikke er i stand til at levere et bedre samfund videre til vores børn, tværtimod.

Siden den tale har det glædet mig, at rigtig mange andre har taget tråden op og nævnt det helt særlige generationsansvar, som vi 179 medlemmer af Folketinget har. Det gælder også statsministeren i dag, der på lange stræk, synes jeg, holdt en god tale til ungdommen. Ja, selv udenrigsministeren har taget ordet generationsansvar i sin mund. Og det er jo netop det mulighedsrum og det unikke potentiale, som en flertalsregering hen over midten har, nemlig at kunne tænke længere og bredere, end man normalt gør i dansk politik.

Men ord gør det ikke alene. Politikere og regeringer skal vurderes på deres handlinger, ikke på deres skåltaler. Og jeg må desværre konstatere, at for regeringen er der på flere stræk langt mellem ord og handling. Det gælder den økonomiske politik, hvor det allerede med regeringsgrundlaget stod klart, at i virkelighedens verden lægger regeringen op til at hente de fleste penge og det meste af arbejdsudbuddet hos børnene og de unge, mens pengene overvejende bliver brugt på de ældre.

Vi Radikale er stolte over sammen med Liberal Alliance og Konservative at have præsenteret et andet og mere ambitiøst reformprogram, der har den stik modsatte generationsprofil, så raske og rørige i de ældre generationer også er med til at bidrage til deres egen sundhed til deres nedslidte jævnaldrende og til fremtidens generationer. Tak for det samarbejde til hr. Alex Vanopslagh og hr. Søren Pape Poulsen.

Regeringen tøver også, når det handler om at understøtte og frisætte de børn og unge, der lever lige nu. Der er stadig ikke nedsat nogen trivselskommission, vi venter stadig på en ny pædagoguddannelse, og vi ser stadig kommune efter kommune skære ned i forhold til børn, skoler, kultur og forebyggende indsatser. Kun en ud af ti vuggestuer er i dag rigtig gode for vores børn. I hver eneste skole-

klasse er der elever, som ikke får den støtte, de har brug for. Der mangler værksteder og pædagoger i vores sføer og klubber.

Til gengæld har regeringen fundet masser af tid til at lancere en reform af landets uddannelser, der vil skære 5.600 studenterårsværk væk, hvorved regeringen for første gang i generationer lægger op til et lavere uddannelsesniveau for de unge i Danmark – vel at mærke på et tidspunkt, hvor vi aldrig har været rigere, hvor de unges trivsel aldrig har været mere udfordret, og hvor behovet for kvalificeret arbejdskraft aldrig har været større. Det kan man kalde timing.

Men på intet punkt er manglen på handling større end på det grønne område. Uanset hvor mange grønne topmøder statsministeren indkalder til, kan det ikke skjule, at implementeringen af den grønne omstilling i Danmark på vitale områder er gået fuldstændig i stå. Det er ikke min konklusion; det er konklusionen fra Klimarådet, fra Det Miljøøkonomiske Råd, fra CONCITO, fra det europæiske semester, fra de grønne organisationer, fra forskerne og ikke mindst fra erhvervslivet, der står og tripper efter at fortsætte og udvikle Danmarks grønne førerposition.

Fiskene dør i Danmarks indre farvande. Antallet af arter i den danske natur går ned, ikke op. Drikkevandet bliver ikke bedre, det bliver dårligere. Udbygningen af vind, sol og grøn fjernvarme på land er gået i stå eller går alt for langsomt. Stik imod aftalen i det nationale kompromis fortsætter vi med at poste milliarder af kroner i Putins krigsmaskine gennem vores import af olie og gas.

Jeg glæder mig oprigtigt over og vil gerne takke for, at vi i går – endelig – blev enige om at udbyde de 9 GW havvind, som vi Radikale kæmpede ind i den tidligere regerings finanslove. Men det har godt nok taget tid, og vi har svært ved at forstå, at regeringen har insisteret på en ny udbudsmodel, der ifølge regeringen selv risikerer at forsinke projekterne.

Alt sammen betyder det, at Klimarådet anser det for tvivlsomt, at vi når vores klimamål i 2025 og 2030, og mener, at vi næppe når vores mål for hverken vandmiljø, natur eller biodiversitet; at vi endnu en gang sætter vores nuværende generationers behov over vores børn og unge og de hundredvis af generationer, der kommer efter os.

Kl. 19:05

Det kan ikke fortsætte. Klokkeren er ti sekunder i tolv, og tiden kalder på en helt ny og anderledes tilgang til den grønne omstilling, der er nødvendig, og en tilgang, hvor vi systematisk skal sætte de kommende generationers ret til at kunne leve et godt liv lige så højt som vores egen ret til det samme.

Det er på den baggrund, at jeg i dag inviterer alle Folketingets partier til en dialog om en ny grøn grundlov for Danmark, der grundfæster nuværende og kommende borgernes ret til ren luft, rent drikkevand, ren mad og statens pligt til at beskytte naturen og bidrage til et sikkert klima.

Stort set alle lande, som Danmark normalt sammenligner sig med, har i dag indført sådanne rettigheder i deres grundlov, herunder Norge og Sverige. Ud af 193 FN-lande har 149 en grøn grundlov, og det virker. Slovenien har haft mere end 20 forskelligartede retssager med reference til deres grønne forfatning. I 2021 blev Tysklands klimalov ved domstolen vurderet til at være utilstrækkelig på baggrund af de grønne rettigheder i deres forfatning. Hvis Danmark havde tilsvarende grønne borgerrettigheder, ville vi sikre, at ingen regering ville kunne negligere disse fundamentale rettigheder for et menneskes liv.

I dag har jeg spurgt samtlige af Folketingets partier, hvordan de vil prioritere vores nye økonomiske råderum, og hvor meget de egentlig er klar til at prioritere det grønne, vores børn og unge, kort sagt: fremtiden. Få har svaret præcist, måske fordi vi alle sammen inderst inde ved, at vi indtil nu har investeret alt for lidt. Vi Radikale vil gerne bruge 70-80 pct. af vores nye råderum på vores fælles fremtid.

Grønne borgerrettigheder i Danmarks Riges Grundlov ville forpligte en hvilken som helst regering til at evaluere og måle på sine indsatser, både i form af et grønt bnp, en tidssvarende diskonteringsrente og alle mulige andre metoder, som vi i dag bruger eller rettere sagt ikke bruger til at balancere nuværende generationers behov og rettigheder over for de kommende.

Det vil være min påstand, at havde vi haft sådan en grøn grundlov i Danmark, ville de seneste 4 år, 10 år, 20 år have udviklet sig helt anderledes. Så havde vi set langt flere indsatser og investeringer i den grønne omstilling til fordel for danske borgere, danske virksomheder og de kommende generationer. Det er måske det mest frustrerende ved hele den nuværende tilstand og stilstand, at vi har så stort et potentiale i det her land. Det at tage vores generationsansvar alvorligt kræver en investering, ja, men det er en god investering med masser af muligheder og masser af håb, hvis vi griber det offensivt an; hvis vi satses på også at inddrage borgerne aktivt i hele denne gigantiske omstilling og sikre, at det fører til et bedre liv her og nu for os og for dem, der kommer efter os; hvis vi tør tage ansvaret på os og tør tro på, at vi faktisk kan give et bedre Danmark videre, som vores forældre gjorde det, så vi kan handle på det.

Derfor vil jeg på vegne af Radikale Venstre gerne fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget konstaterer, at naturen har en værdi i sig selv. Klimaforandringerne og naturens tilbagegang udgør de største udfordringer for både nulevende og kommende generationer af borgere.

Dog er hverken natur-, miljø- eller klimarettigheder indskrevet i Danmarks Riges Grundlov, hvilket gør Danmark til et af de få lande i verden, som endnu ikke har grønne bestemmelser i sin forfatning. 149 ud af 193 lande beskytter i dag deres borgeres grønne rettigheder, og det gælder stort set alle de lande, vi normalt sammenligner os med.

Folketinget ønsker, at grundloven skal være et spejl af vores verden.

På den baggrund opfordrer Folketinget regeringen til at indlede en dialog med Folketinget om en ny grøn grundlov, der grundfæster nulevende og kommende generationer af danskeres ret til ren luft, rent drikkevand, ren mad og statens pligt til at bidrage til et sikkert klima og til at beskytte naturen.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 28).

Kl. 19:09

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Forslaget til vedtagelse vil indgå i den videre behandling.

Nu til de korte bemærkninger. Først er det fru Maria Durhuus fra Socialdemokratiet.

Kl. 19:09

Maria Durhuus (S):

Tak for en god tale. Jeg har et spørgsmål, for Radikale Venstre er jo gået sammen med to andre partier om at ville afskaffe efterlønnen. Hr. Martin Lidegaard begrundede forslaget med, at efterlønsordningen i dag benyttes af de mest velstillede grupper. Har hr. Martin Lidegaard et bud på, hvor mange efterlønsmodtagere der i dag enten er ufaglærte eller faglærte?

Kl. 19:10

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 19:10

Kl. 19:12

Martin Lidegaard (RV):

Jeg har ikke de opdaterede tal, for vi har jo lige fået en ny økonomisk fremskrivning, hvor vi har fået et betydelig større økonomisk råderum, fordi så mange har trukket sig fra efterlønsordningen sidste år. Så jeg kender ikke de nye tal med den helt konkrete profil.

Men det, jeg forstår, er, at når man spørger dem, der er på efterløn, og som går på efterløn, om de føler sig nedslidte, så er det kun 12-13 pct., der svarer, at det føler de at de er, hvorimod når man spørger folk, der går på seniorpension – og vi vil gerne i modsætning til regeringen bevare seniorpensionen, som er øremærket til de nedslidte – så er det, hvis jeg husker det rigtigt her i hovedet, helt op mod 73 pct., der svarer, at de føler sig nedslidte. Derfor synes vi, det er mere socialt rigtigt at satse på at bevare seniorpensionen, som også er højere og længere, frem for at satse på efterlønnen, hvor så få egentlig føler sig nedslidte.

Kl. 19:11

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 19:11

Maria Durhuus (S):

Ifølge de tal, jeg har, er hele 7 ud af 10 efterlønsmodtagere ufaglærte eller faglærte. Alene FOA og 3F's medlemmer udgør mere end hver tredje efterlønsmodtager. Mener hr. Martin Lidegaard stadig væk, at det er de mest velstillede i vores samfund?

Kl. 19:11

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 19:11

Martin Lidegaard (RV):

Jeg mener i hvert fald, at dem, vi skal målrette vores tilbagetrækningsydelse til, skal være dem, der har brug for dem, og som er mest udsatte og mest nedslidte. Det kan både være pædagoger og lærere, der er psykisk nedslidte eller har stress; det kan være jord- og betonarbejderen, der er fysisk nedslidte; det kan være akademikeren, der af overarbejde har fået stress. Jeg er sådan set mest optaget af, hvilke folk der har behovet og er nedslidte, uanset hvilken baggrund de har.

Kl. 19:12

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det fru Monika Rubin fra Moderaterne.

Kl. 19:12

Monika Rubin (M):

Mange tak. Jeg er nok ikke den eneste, der har bemærket, at ordføreren har stillet nogle spørgsmål om politisk prioritering i dag. Jeg tænker næsten, at ordføreren skal have lov til også selv at svare på det. Jeg har en lille mistanke om, at det måske også har været intentionen at få det spørgsmål. Men nuvel, jeg er faktisk enig i, at det jo handler om kompromiser og prioritering herinde i den her Folketingssal. Så altså: Hvordan vil hr. Martin Lidegaard prioritere, hvis han har 100 kr., imellem børn, unge og uddannelse, skattelettelse og de ældre i samfundet? Værsgo.

Kl. 19:12

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Martin Lidegaard (RV):

Det var et meget venligt spørgsmål, og tusind tak for det. Jeg ville nok prioritere langt hovedparten, måske 70-80 pct., af de nye penge, vi står over for at have, til at investere, kan man sige, i vores fælles fremtid, uanset om det så er klima og natur eller det er børns trivsel, forebyggende indsatser på børne- og ungeområdet, bedre forhold i landets daginstitutioner og skoler og uddannelse og dannelse.

Når jeg vil det, er det, fordi jeg tror, at hvis vi havde foretaget de investeringer for 20 og 10 og 5 år siden, havde vi stået et andet sted i dag. Vi ved jo, at det, der virker, når man skal bryde den negative sociale arv, eller hvis man skal lave forebyggende sundhedsindsatser, er de tidlige og forebyggende indsatser, og det er dem, der er blevet skåret allermost på ude i kommunerne, og dem, vi selv har været dårligst til at prioritere. Derfor synes vi lidt, det er, hvis jeg må udtrykke det på den måde, børnenes tur. Jeg tror også, det vil have en meget stor indvirkning på den kapacitet, vi så har tilbage i sundhedsvæsenet, til alle os andre og til de ældre, fordi der vil komme mindre belastning på den.

Kl. 19:14

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 19:14

Monika Rubin (M):

Mange tak. Nu har vi jo desværre langt flere prioriteringer end dem, som vi nævner her. Jeg er faktisk glad for at høre, at ordføreren også lige tog klima med ind i prioriteringen på mellem 70 og 80 pct. Men hvad nu, hvis vi også kaster forsvaret, vores sundhedsvæsen og vores miljø ind i det – men det tænker jeg måske er under klima? Det er mere det, at det her med at stå her på Folketingets talerstol og begynde at øremærke præcise procentsatser bekymrer mig en lille smule, for det er svært. Men vil ordføreren lige give det lidt flere ord med?

Kl. 19:14

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 19:14

Martin Lidegaard (RV):

Vi kommer til fra radikal side at fremlægge en ny 2030-plan, hvor man vil kunne gå helt ned i decimalerne og se, både hvordan vi skaffer et større råderum, f.eks. ved en i vores optik bedre tilbage-trækningsreform, men også hvordan vi vil bruge pengene. Med den her diskussion ønskede jeg at lave en form for pejlemærke for de nye penge. Vi har jo sagt, at vi godt vil være med til at skaffe penge til forsvaret, og vi har skaffet rigtig mange af dem allerede. Vi har også skaffet rigtig mange nye penge til det demografiske træk og sundhed. Så jeg er lidt nysgerrig på, når nu vi pludselig får et nyt råderum frem mod 2030, hvordan vi så bruger de nye penge. Jeg synes, vi er for dårlige til at erkende over for befolkningen, at det også er en prioriteringsdiskussion. Vi kan ikke det hele. Deraf kom spørgsmålet.

Kl. 19:15

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Fru Sofie Lippert fra Socialistisk Folkeparti.

Kl. 19:15

Sofie Lippert (SF):

Tak for ordet. Nu var det som bekendt ordføreren parti, der fik gennemtvunget et valg i efteråret, og som til alles overraskelse efterfølgende valgte at stå uden for den centrum-højre-regering, vi har i

dag. Siden er Radikale så kommet med en klar melding i en såkaldt KLAR-alliance, som der også har været talt om i dag – en alliance mellem Konservative, Liberal Alliance og Radikale om reformer, arbejdskraft og økonomi. Det er jo alt sammen meget fair, men jeg er oprigtigt nysgerrig efter at høre og forstå, hvor Radikale mener at ambitionerne om den grønne dagsorden ligger.

Før valget havde vi et grønt flertal sammen, og det er faktisk min forståelse, at Radikale hævder, at klimaspørgsmålet er det mest presserende overhovedet. Men jeg er simpelt hen i tvivl om, om vi kan regne med Radikale i den grønne alliance, vi havde før valget.

Kl. 19:16

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:16

Martin Lidegaard (RV):

Ja, det kan man hundrede procent, og hvis man har hørt min tale, tror jeg ikke, man er i tvivl om det. Vi har faktisk på lange stræk været glade for det samarbejde, vi har haft med især SF, De Konservative og også LA, når det handler om natur, og når det handler om de energiforhandlinger, vi lige har haft nu, hvor vi har været med til at trække ambitionsniveauet op, også i den naturfond, vi har lavet. Så det spørgsmål undrer mig egentlig lidt, for jeg føler, at vi har et rigtig godt samarbejde, om man så må sige, på det her område. Og vi kommer til at trække det her op. Det var også en af grundene til, at vi valgte at stå uden for det her samarbejde – det var jo det grønne område.

Jeg deler nok ikke helt SF's forestilling om, at de 3 år, vi kommer fra, har været en fantastisk periode for den grønne omstilling. Jeg synes, vi var gode til at lave nogle mål og tvinge nogle nye målsætninger igennem over for den socialdemokratiske regering, men jeg synes ikke, vi kom særlig langt med implementeringen.

Kl. 19:17

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:17

Sofie Lippert (SF):

Tak for det svar. Det glæder mig jo selvfølgelig at høre og få bekræftet, at det stadig er højt på Radikales dagsorden, og at vi stadig har et stærkt samarbejde om det.

Men jeg kunne derfor også godt tænke mig at høre, hvordan ordføreren og ordførerens parti ser Radikales rolle i kampen for den grønne omstilling, dels i lyset af den regering, vi har, dels i forhold til at Radikale indgår alliancer med partier i den blå blok, som måske ikke har høje nok ambitioner på den grønne dagsorden.

Kl. 19:17

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:17

Martin Lidegaard (RV):

Jamen altså, når det handler om natur – hvis jeg må tage et helt konkret eksempel, hvor vi også har lavet større alliancer – har det da glædet mig meget at se en hr. Ole Birk Olesen, som jeg ikke lige havde forestillet mig var den store naturmand, springe ud med en ufattelig klar røst i forbindelse med de aftaler, vi har lavet på naturområdet, og ønsket om at lave mere, også i forhold til havmiljø og havplan osv. Så er det rigtigt, at der måske er nogle andre områder – landbruget, og hvad ved jeg – hvor vi vil have lidt divergerende holdninger. Men det er klart, at vi stadig har den grundopfattelse, at jo bredere vi kan lave det her, jo stærkere står den grønne omstilling,

samtidig med at vi har presset også den tidligere regering til at give mere i forhold til havvind og natur.

Kl. 19:18

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Fru Katrine Daugaard, Liberal Alliance.

Kl. 19:18

Katrine Daugaard (LA):

Vi er i Liberal Alliance i hvert fald meget glade for samarbejdet med Radikale Venstre og for at være en del af reformalliancen sammen med jer. For Danmark har jo brug for reformer, og det gælder på en lang række områder, også når vi snakker om su. Jeg ved, at Radikale Venstre ikke går ind for at reformere su'en, men hvorfor egentlig ikke? Vi har en meget generøs su, faktisk den højeste i verden – den er tre gange så høj som i Sverige. Er ordføreren ikke enig i, at for at være et ægte reformparti bliver man nødt til at kigge på, om ikke det er for generøst, at vi i 6 år stiller verdens højeste su til rådighed for studerende, som kan gennemføre studierne på 5 år?

Kl. 19:19

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:19

Martin Lidegaard (RV):

Først og fremmest vil jeg sige selv tak for det fine alliancesamarbejde med Liberal Alliance og De Konservative, som vi også har haft utrolig stor glæde af.

Det er jo rigtigt, at vores udgangspunkt sådan set er, at man ikke behøver at røre ved den nuværende su, og hvis jeg skal sige helt kort, hvorfor vi synes det, så er det, fordi vi oplever, at vi har en generation af unge, der sådan set er presset nok i forvejen, og fordi vi ikke er sikre på, at det vil have en særlig stor eller gavnlig effekt på det samlede arbejdsudbud og den samlede trivsel i den gruppe, hvis vi presser dem på yderligere på su'en.

Vi har også sagt, at hvis vi nogen sinde skal kigge på det felt, skal det være, fordi vi kan garantere, at nogle af de midler, der bliver til rådighed, hvis man vælger at gøre noget på det område, går til at øge kvaliteten i uddannelserne. Vi har f.eks. også på et tidspunkt diskuteret de såkaldte cafépenge, altså om man kunne indtægtsregulere dem osv. Så vi er ikke helt afvisende over for at kigge på hjørner af det, men grundlæggende set har det ikke groet i vores baghave, fordi vi egentlig synes, at vi har pålagt den danske ungdom ret meget allerede.

Kl. 19:20

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:20

Katrine Daugaard (LA):

Det er jo en negativ omfordeling, og tager man en kandidat, har man gode muligheder for at få en god rigtig god løn efter endt uddannelse. Ville det ikke være fair, at man så måske lånte nogle af de penge og betalte dem tilbage efter endt uddannelse?

Kl. 19:20

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:20

Martin Lidegaard (RV):

Det er en mellemvej, man kan tage. Man kan sige, at hele grunden til, at vi har det su-system, vi har i Danmark, jo nok først og fremmest er, at vi gerne vil give unge, der ikke er født med en såkaldt

guldsket et vist sted, og som ikke er født i en boglig familie og ikke har råd til at finansiere deres egen uddannelse, en lige så stor mulighed for at tage en videregående uddannelse som dem af os, hvis forældre har haft mulighed for at hjælpe lidt til undervejs. Så hvis det er socialpolitik, vi snakker om, tror jeg nok, der er mere, der taler for at bevare su'en end for at afskaffe den.

Kl. 19:21

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Hr. Morten Dahlin fra Venstre.

Kl. 19:21

Morten Dahlin (V):

Tak til ordføreren for talen, og tillykke med den her alliance med nogle andre partier, som man selv har døbt KLAR-alliancen. Nogle af os andre har nogle andre bud på nogle navne. Jeg kunne kalde den BKI-kaffeklubben. Jeg vil også sige særlig tillykke til Radikale Venstre, fordi man har fået overtalt Det Konservative Folkeparti og Liberal Alliance til særlig et forslag, som jeg undrer mig lidt over, nemlig at man skal kunne komme til Danmark som papirløs udlænding uden at have en opholdstilladelse og uden at have en arbejdstilladelse og så begynde at arbejde, før papirerne er på plads.

Jeg kunne godt tænke mig at spørge Radikale Venstre, for det første hvordan det er lykkedes at få Det Konservative Folkeparti og Liberal Alliance med på sådan et forslag, og for det andet hvilke virksomheder man forestiller sig er interesseret i at tiltrække arbejdskraft, som de vel at mærke ikke ved om får lov til at blive i Danmark. Hvilken type virksomheder kunne man forestille sig ville benytte sig af en sådan ordning?

Kl. 19:22

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:22

Martin Lidegaard (RV):

Hvis jeg ikke vidste bedre, kunne jeg få den lille mistanke, at hr. Morten Dahlin var en lille smule misundelig på klubben. Jeg vil bare sige, at der altid er en kop kaffe til hr. Morten Dahlin og Venstre i den klub, og det behøver der ikke at være presse omkring og alt sådan noget. Det ville være hyggeligt.

Nu synes jeg ikke, at det ville være rigtigt at stå her og snakke om de forhandlinger, der har været internt mellem vores tre partier, men jeg vil sige så meget, at det her forslag faktisk ikke kom fra os i Radikale. Det kom faktisk udefra. Det kom fra nogle virksomheder, som sagde: Hvis vi betaler en medarbejder og har alle omkostninger for rekrutteringen og betaler vedkommendes rejse herop, hvem forestiller sig så, at vi ikke har tjek på, om vedkommende kan blive bagefter, og hvorfor kan vi ikke få lov til at gøre det? Så kan vedkommende arbejde og skabe værdi i virksomheden, samtidig med at myndighederne – og det tager uhyggelig lang tid; det tror jeg at hr. Morten Dahlin er enig med mig i – hygger sig med at få stemplerne i orden. Det er der jo ikke noget udlændingepolitik i. Det er der kun ren, sund fornuft i med hensyn til dansk erhvervsliv.

Kl. 19:23

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:23

Morten Dahlin (V):

De danske erhvervsorganisationer har jo sagt meget tydeligt, at de ikke ønsker det her. Altså, det har været det entydige svar fra de danske erhvervsorganisationer. De vil jo hellere have, at man skærer ned på bureaukratiet, så sagsbehandlingen går hurtigere, og at man

sænker beløbsgrænsen, som vi også allerede har gjort. Min tese er, at de mennesker, der vil benytte sig af det her, er folk, der vil få arbejdskraft herop, som de i virkeligheden godt ved ikke rigtig vil få en tilladelse. Så kan de arbejde i deres pizzabiks eller i deres kiosk i nogle måneder, og når man så finder ud af, at de ikke må være her alligevel, har staten så udgiften med at sende dem hjem. Man kan måske også slippe for at betale dem løn. Derfor er spørgsmålet igen: Hvilken konkret dansk virksomhed har efterspurgt en ordning, hvor man kan få papirløse udlændinge hertil uden opholdstilladelse og uden arbejdstilladelse?

Kl. 19:24

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:24

Martin Lidegaard (RV):

Prøv at høre, jeg er da helt enig i – det tror jeg at alle tre partier er, og derfor har vi også foreslået det – at der skal være en lang hurtigere sagsbehandling, lavere beløbsgrænser osv. Vi har haft kontakt til flere danske virksomheder. Lige nu kan jeg ikke huske, hvilke af dem der stod offentligt frem, så jeg synes ikke, at det er fair at nævne deres navne. Men vi har haft henvendelser om det her fra virksomheder. Og jeg er da enig i, at den bedste løsning ville være, at der ikke skulle være alt det bureaukrati, og at det ikke skulle være så svært med alle de snubletråde. Men så længe der er det, synes jeg da, at det er et fair tilbud, og virksomhederne kan jo bare lade være med at benytte det.

Kl. 19:24

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det fru Brigitte Klitskov Jerkel fra Det Konservative Folkeparti.

Kl. 19:24

Brigitte Klitskov Jerkel (KF):

Tak, og tak til ordføreren for talen. Radikale Venstre mener, at der er for mange indvandrere og flygtninge, der står uden for arbejdsmarkedet, og især ikkevestlige kvinder gør sig negativt bemærket i statistikkerne for overførselsindkomster. Så kunne jeg godt tænke mig at høre, hvordan Radikale Venstre vil sætte en stopper for den her kultur, der tydeligvis har indfundet sig i parallelsamfund i Danmark.

Kl. 19:25

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 19:25

Martin Lidegaard (RV):

Vi er sådan set – og det gælder al arbejdsløshed i Danmark – indstillet på, at når det gælder dem, der stadig væk står uden for arbejdsmarkedet uanset etnisk baggrund, er vi nødt til at tænke lidt ud af boksen. Vi har fremlagt en række forslag i forhold til de 45.000 unge, det handler om, og vi har også fremlagt forslag til, kan man sige, at rydde op i beskæftigelsesindsatsen, så det kan gøres mere frit og mere håndholdt ude i kommunerne.

Jeg tror, det er fair at sige i forhold til den specifikke udfordring her, at der både er noget, der skal arbejdes med i den specifikke gruppe af borgere, som ordføreren taler om, men der er nok også noget på arbejdsmarkedet, man skal arbejde med i forhold til diskrimination. Jeg tror, vi alle har hørt de historier om indvandrere, der har været nødt til at tage navneskift for overhovedet at komme til samtale. Så jeg tror, det er for den her specifikke gruppe, som det er på aldersområdet, hvor vi også både har brug for at tale om,

hvordan vi kan bekæmpe aldersdiskrimination, og samtidig invitere og tilskynde flere ældre til at blive på arbejdsmarkedet.

Kl. 19:26

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:26

Brigitte Klintskov Jerkel (KF):

Tak. Jeg kunne egentlig godt tænke mig så at spørge om noget andet. Det handler nok også lidt om kvinder. Kvinder er underrepræsenteret i bl.a. bestyrelser og på topposter, og derfor mener ordførerens parti, hvis jeg har læst rigtigt, at man bør indføre såkaldte kvindevoter. Men er det ikke netop en måde at skabe ulighed mellem kønnene på, altså at tvinge unødvendige regelsæt ned over hovedet på virksomhederne, hvorved der ligesom skabes en fortælling om, at kvinder ikke kan selv, men at de skal hjælpes via kvoter? Jeg synes jo, at kvinder skal vælges ud fra deres kvalifikationer og ikke ud fra kvoter. Så det kunne jeg godt tænke mig at høre ordføreren om.

Kl. 19:26

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:26

Martin Lidegaard (RV):

Selvfolgelig skal kvinder vælges ud fra deres kvalifikationer. Lad mig sige det ligeud: Vores parti har skiftet holdning på det her punkt, og jeg har også personligt skiftet holdning, for jeg havde den samme holdning som ordføreren for 5 år siden. Men vi indførte jo så nogle midlertidige ordninger og nogle måltal og partnerskaber og havde folk, der skulle ændre på det her, og det skete bare ikke. Der var stort set ingen bevægelse. Derfor er vi der nu og jeg der nu, at når vi så kigger på erfaringerne fra f.eks. Norge, må man bare sige: Okay, så må vi tage lidt mere håndfast på det. Det er også for at sikre, at dansk erhvervsliv får adgang til alle de kvalificerede kvinder, der er, og at der ikke er nogen glaslofter nogen steder, der skader både dem og det danske samfund.

Kl. 19:27

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Tak. Så er det fru Victoria Velasquez fra Enhedslisten.

Kl. 19:27

Victoria Velasquez (EL):

Tak for talen og særlig fokuset på det grønne. Det var meget inspirerende og spændende.

Det, jeg gerne vil tage fat i, er, at jeg synes, at svaret til fru Maria Durhuus var lidt bekymrende. Jeg kan godt forstå det, hvis det skaber stor trykthed blandt lønmodtagerne. Hvad mener ordføreren og Radikale Venstre egentlig at pensionsalderen skal være?

Kl. 19:28

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:28

Martin Lidegaard (RV):

Vi står fuldstændig ved de brede forlig, vi har lavet, som jo stille og roligt øger pensionsalderen hen over årtierne, i takt med at danskerne bliver ældre. Da vi lavede de aftaler, havde vi én forventning til, hvor gamle vi ville blive alle sammen, og den er jo overgået rigtig meget af den virkelige udvikling. Så vi synes egentlig, at den velfærdsaftale, der blev lavet helt tilbage i 2006, var god, så den står vi ved. Vi har ikke noget ønske om at ændre den.

Det, vi diskuterer, er jo, hvornår det offentlige skal betale for, at man går på pension *før* pensionsalderen. Det er den diskussion, vi har i øjeblikket. Og der er det vores opfattelse, at seniorpensionen er den mest retfærdige, og det er også den mest søgte. Den er målrettet de nedslidte. Det er den længste, og det er den højeste, så lad os nu holde fast i den i stedet for at skære i den, som regeringen foreslår.

Og så er det vores opfattelse – og ja, det har vi ment i et stykke tid – at efterlønnen, som man jo kun får, hvis man har sparet op til den og tilhører nogle bestemte erhvervsgrupper, kunne vi godt undvære.

Kl. 19:29

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:29

Victoria Velasquez (EL):

Problemet er jo netop bare, at vi ikke bliver lige gamle alle sammen. Vi kan ud fra, hvilke jobs vi har, helt konkret se, at der er en forskel på, hvor lang vores levealder bliver. Det er jo et af de steder, vi allertydeligst kan se en kæmpe uretfærdighed i vores samfund. Og her synes jeg, det er bekymrende, at Radikale Venstre skaber usikkerhed om pensionsalderen, førtidspensionen, fleksjob og nu også efterlønnen og retten til tidlig pension. Så jeg vil gerne spørge, hvornår Radikale Venstre mener at ham eller hende, som er startet i et fuldtidsarbejde som 17-årig, har mulighed for at kunne trække sig tilbage.

Kl. 19:29

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:30

Martin Lidegaard (RV):

Jeg vil gerne have lov at sige, at vi ikke har sat spørgsmålstegn ved velfærdsaftalen fra 2006 og pensionsalderen som sådan. Det har jeg i hvert fald ikke hørt nogen radikale gøre. Men vi diskuterede, hvornår det offentlige skal betale for, at vi går på pension *før* den officielle pensionsalder. Det er den diskussion, der kører i øjeblikket. Der har regeringen spillet ud med at ville nedlægge seniorpensionen og lave en ny Arnepluspension, tror jeg man kalder den. Det er vi bare imod. Og så tillader vi os at sige, at vi synes, der er et alternativ, der er mere socialt rigtigt, fordi det er fokuseret på de nedslidte og netop den ulighed, som ordføreren påpeger. Og det kan da ikke blive mere lige end at målrette det mod dem, der har behovet?

Kl. 19:30

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det fru Franciska Rosenkilde fra Alternativet.

Kl. 19:30

Franciska Rosenkilde (ALT):

Tak, og tak til ordføreren for en rigtig god tale. En grøn grundlov lyder jo meget spændende; det glæder jeg mig til at høre mere om. Jeg er i det hele taget enig i, at der er mange af de udfordringer og kriser, som hr. Martin Lidegaard ridser op her. Men jeg kan undre mig lidt over Radikale Venstres økonomiske og politiske svar på de her kriser. For både Det Økonomiske Råd og Finansministeriet har jo fuldstændig cementeret, at den danske økonomi har det godt, både på kort, mellemlang og lang sigt. Men alligevel er Radikale Venstre for at afskaffe store bededag, for at øge arbejdsudbuddet og for at skrue op for et hamsterhjul, som i forvejen presser rigtig mange både børn, unge og voksne i det her samfund, og derudover taler de også meget om mere vækst på trods af de konsekvenser, det har for klimaet, at hver gang vi vækster, udleder vi også mere CO₂.

Så jeg vil gerne spørge ordføreren, om Radikale Venstre er ved at være parate til at diskutere dilemmaerne i økonomisk vækst, og om ordføreren forestiller sig, at hvis vi skal løse de her problemer, som ordføreren ridser op, skal vi have en bæredygtig økonomi med flere bundlinjer.

Kl. 19:34

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:31

Martin Lidegaard (RV):

Jeg vil i hvert fald gå så langt som at sige, at jeg tror, at det, der bliver den næste diskussion i den grønne omstilling, bliver vores forbrug: hvilket forbrug vi har, hvor højt forbrug vi har, og hvordan vi sikrer en langt, langt mere cirkulær økonomi i enhver forstand. Men med hensyn til det der med vækst kontra ikkevækst kan jeg jo ikke se for mig, at vi over de næste 10-20 år – og det er jo det tidsrum, vi maks. har til rådighed – kan lave hele den omkalfatring af vores produktion og forbrug, hvis ikke vi har innovation, storskalainvesteringer for det private erhvervsliv osv. Det vil nogle kalde vækst, for det er i hvert fald udvikling. Det er i hvert fald en helt ny økonomi, der skal udvikles, og som kræver, at en masse penge bliver investeret og cirkulerer osv. Og det tror jeg vil føre til vækst. Men det er jo en helt, helt anden vækst end det, vi har set.

Jeg er i hvert fald enig i, at vi ikke kan fortsætte det vækstmønster, vi har haft de seneste 20, 30, 40 år. Det har vi sagt i mange år. Men omvendt kan vi ikke se noget til hinder for at bruge de bedste økonomiske mekanismer, vi har i markedet, til at sætte skub i den grønne omstilling. Men det er en anden vækst. Det er jeg helt enig i. Det er ikke bare grøn vækst; det er en fundamentalt anden vækst, også når vi kigger på forbrugsmønstret osv.

Kl. 19:31

Kl. 19:33

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:33

Franciska Rosenkilde (ALT):

Tak. Hvis vækst er inden for klodens bæreevne, er det klart, at så er det ikke en skadelig ting. Men det er det jo ikke i en dansk kontekst. Det er netop noget af det, som ordføreren er inde på i forhold til forbrug. Men vi har jo et system i dag, hvor det er langt billigere at købe noget nyt end at få repareret det, der er i stykker. Det er stadig meget dyrt og besværligt at være bæredygtig og leve bæredygtigt. Så vil ordføreren være med til at kigge ind i et økonomisk system, som er langt mere cirkulært? Så kan jeg bruge det ord i stedet for.

Kl. 19:33

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:33

Martin Lidegaard (RV):

Ja, absolut. Også når vi taler om de økonomiske mekanismer, vi har til rådighed, herunder afgifter, beskatning og alle sådan nogle ting, er det et oplagt rum at kigge ind i, og det glæder vi os til at gøre sammen med de partier i Folketinget, der vil det. Men når vi er nødt til at tænke lidt større end også bare nationalt, er det, fordi den vækst, der kommer globalt, jo primært kommer udefra, altså uden for Danmarks rækker. Det er en villet vækst skabt af milliarder af fattige mennesker, der skal have en ordentlig tilværelse. Vi skal være med til at skabe de teknologier, der gør, at deres vækst bliver lige så menneskelig som den, vi har fået lov til at få, men på planetens præmisser, om jeg så må sige.

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det hr. Peter Skaarup, Danmarksdemokraterne.

Kl. 19:34

Peter Skaarup (DD):

Tak til hr. Martin Lidegaard for talen. Det, der sådan står lidt tilbage for mig, er, at Radikale Venstres rolle i dansk politik stadig væk er en politisk gåde, og den kunne jeg egentlig godt tænke mig at hr. Martin Lidegaard kunne hjælpe lidt med at løse, for hvem ellers skulle gøre det over for Folketinget?

Det handler om det her modtagecenter i Rwanda. Det var jo sådan før folketingsvalget, at vi var nogle partier, bl.a. også Socialdemokratiet, der mente, at det var meget vigtigt at etablere et modtagecenter i Rwanda eller et andet sted, med henblik på at vi kunne ændre hele vores asylpolitik i verden, sådan at folk ikke søgte spontant asyl i Danmark, men kunne komme til et modtagecenter og få behandlet ansøgningen i Rwanda.

Så skete der et eller andet, hvor De Radikale spiller en eller anden rolle. I hvert fald viste det sig efter folketingsvalget, at De Radikale var meget tilfredse med den politik, der kom, og at statsministeren modsat tidligere ikke ville gå solo og lave et modtagecenter i Rwanda. Nej, man ville aftale det, hvis man overhovedet kunne, med EU. Kan hr. Martin Lidegaard fortælle os, hvori Radikale Venstres rolle består, og er det løftebrud, når Socialdemokratiet nu ikke mener det samme som før valget?

Kl. 19:35

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:35

Martin Lidegaard (RV):

Det sidste må hr. Peter Skaarup jo spørge statsministeren og Socialdemokratiet om. Men altså, når mine døtre stiller mig gåder, kender de selv svaret – det er også derfor, de stiller dem; det er det, de synes er sjovt. Og det tror jeg også hr. Peter Skaarup gør. Det er jo et meget kedeligt svar, desværre. Det her var jo en landingsbane, som vi blev enige om, fordi vi også var enige om, at det her ikke skulle blokere for et potentielt regeringssamarbejde.

Vi er jo enige om, at vi har en frygtelig situation på Middelhavet. Jeg tror, at alle partier i Folketinget er enige om, at de folk, der begiver sig på flugt – det gælder både dem, der er flygtninge, og dem, der er migranter – lider forfærdelige skæbner osv., og at vi bør arbejde for at skabe mere tålelige forhold. Jeg tror ovenikøbet, at Danmarksdemokraterne er enige i, at det skal ske inden for konventionerne, og at vi – det ved jeg så ikke om I er enige i, men det er vi i hvert fald optaget af – gør det sammen med resten af EU, for vi tror simpelt hen ikke, at det er realistisk at finde andre modeller, som både skaber kontrol over migrationen, men også beskytter flygtninge, hvis ikke det sker i et fælles europæisk samarbejde. Det var så den landingsbane, vi fandt, og det er jo bare politik, når det er smukt.

Kl. 19:36

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:36

Peter Skaarup (DD):

Vi er fuldstændig enige med hr. Martin Lidegaard i, at der skal ske noget, og at det er en ulykkelig situation, vi har på Middelhavet, nemlig at der er folk, der omkommer, fordi vi har et uløst problem her i verden, nemlig hele asylpolitikken, og at man flygter fra syd mod nord.

Jeg tror også, jeg havde en fornemmelse af gådens løsning, hr. Martin Lidegaard, men tak for lige at klargøre, at Radikale Venstre faktisk er det parti – og det vil jeg godt høre om er rigtigt forstået – der har løst hele situationen for statsministeren og Socialdemokratiet, for nu kan det nemlig kun være en EU-løsning. Og den bliver jo nok aldrig til noget, vel?

Kl. 19:37

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:37

Martin Lidegaard (RV):

Det tror jeg nu nok at den gør, for det tror jeg at situationens alvor tilsiger. Men hvis vi nu skal være lidt alvorlige omkring det, er det jo en kæmpe, kæmpe udfordring, der presser millioner af mennesker, og også presser Europa, og derfor skylder vi hinanden at finde ordentlige løsninger, der yder en værdig beskyttelse af de mennesker, der er på flugt – et solidarisk ansvar for en del af dem – men uden, kan man sige, bare at give los og lukke alle ind, som gerne vil ind. Det går jo heller ikke. Vi skal beskytte EU's ydre grænser.

Det ville være rart, hvis Danmarksdemokraterne meldte sig ind med nogle realistiske løsninger, som indbefatter både EU og andre lande.

Kl. 19:38

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Hr. Kim Aas fra Socialdemokratiet.

Kl. 19:38

Kim Aas (S):

Tak. Jeg vil gerne lige vende lidt tilbage til det her med at kunne trække sig tilbage. Når nu De Radikale og Konservative og LA ønsker at fjerne Arnepensionen, og de ønsker at fjerne efterlønsordningen, så vil der ikke længere være sådan en rettighedsbaseret ordning til at kunne trække sig tilbage. Tilbage vil der kun være den her seniorpension, som kræver en lægeerklæring. Så kan man sådan lidt hårdt sige: Hvorfor skal man ifølge Radikale Venstre ikke kunne stille sikkerhedsskoene, før man stiller træskoene?

Kl. 19:38

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:38

Martin Lidegaard (RV):

Når det drejer sig om den her såkaldte rettighedsbaserede tilgang, synes jeg jo, det er en kæmpe ret, at man, uanset hvilket job man har, uanset hvor længe man har arbejdet, uanset hvilken profession man har uddannet sig til, kan gå ned til sin læge og få en lægeerklæring, hvis man er nedslidt. Så skal man i øvrigt bare klikke ind på ATP og MitID – og det er det – og så sidder der seks dygtige medarbejdere, der ret hurtigt foretager en behandling af sagen, og langt de fleste får jo et tilsagn, og det er jo en ydelse, der er 5.000 kr. højere pr. måned, end Arnepensionen er, og som varer i op til 6 år, før man går på pension.

Det er jo en vanvittig stærk ret at have, og det er jo den, vi gerne vil forsvare, og langt de fleste, der i dag søger en ordning, søger jo af samme grund den ordning. Så jeg kunne spørge tilbage: Hvorfor er det lige den, Socialdemokratiet vil nedlægge?

Kl. 19:39

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:39

Kim Aas (S):

Jeg læste på et tidspunkt i en leder i Berlingske, at Martin Lidegaard omtalte det som en kæmpe rettighed, at man skulle have den her lægeerklæring for at få sin seniorpension.

Hvordan kan der være en tale om en kæmpe rettighed, når man er afhængig af, at man kan få den her lægeerklæring? Det må jo være mere bøvlet, end at man nu har muligheden for at få en Arnepension og en efterlønsordning.

Kl. 19:40

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:40

Martin Lidegaard (RV):

Men det er jo, fordi jeg, hvis jeg nu er en pædagog, der ikke har arbejdet i 40 år, men kun i 38 år, og jeg bliver nedslidt, så ikke har nogen ret i Arnepensionen, og jeg, hvis jeg ikke har sparet efterløn op, heller ikke har nogen ret i efterlønnen. Men uanset hvem jeg er, uanset hvor længe jeg har arbejdet, uanset hvordan jeg har arbejdet, har jeg jo en ret til at gå ned til lægen og sige: Du ved, at jeg er nedslidt psykisk eller fysisk, vil du være venlig at bekræfte det? Og så har jeg ret til at få en ydelse. Det synes jeg ikke er noget kæmpestort krav.

Kl. 19:40

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det hr. Kris Jensen Skriver fra Socialdemokratiet.

Kl. 19:40

Kris Jensen Skriver (S):

Tak for det. Jeg er jo et af de folketingsmedlemmer, der bor derude i landet, hvor der er, siger nogen, lidt længere mellem husene. Det er lidt forskelligt, hvordan vi lige italesætter det. Jeg har sådan siddet og lyttet efter, og det kan godt være, at jeg har misset noget, men jeg synes ikke, jeg har hørt så meget om »Danmark i bedre balance« i ordførerens ellers udmærkede tale i dag. Derfor vil jeg gerne spørge ordføreren: Hvordan tænker ordføreren at vi kan arbejde for at skabe et Danmark i balance, endnu mere end vi gør i dag?

Kl. 19:41

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 19:41

Martin Lidegaard (RV):

Tusind tak for at stille mig det spørgsmål. Det er rigtigt, at det nåede jeg ikke omkring. Det kan godt være, at min tale føltes meget lang, men jeg kan love tilhørerne, at sådanne 10 minutter går utrolig hurtigt.

Noget af det, der er gået galt i Danmarks landdistrikter, eller hvad vi kalder det, tror jeg, er, at vi har fået centraliseret nogle ting for hurtigt, ikke mindst på uddannelsesområdet, skoleområdet. Vi er stærkt optaget af, om vi kan skabe bedre betingelser for den næste generation, også uden for de større byer. Det er vi ved at udvikle nogle forskellige tanker om, men det er klart, at det ligger lige på den flade, synes vi, at skabe bedre infrastruktur, også digital infrastruktur, i landdistrikter. Vi er meget optaget af nogle af de løsninger, som man f.eks. har fundet i Struer, hvor man laver campus for de unge, der blander erhvervsuddannelser og gymnasiale uddannelser med nogle rigtig gode resultater. Blandt de lokale initiativer satser man nu på at få en lyduddannelse. De initiativer skal vi blive bedre til at understøtte herindefra, så vi i stedet for at pådutte landdistrikterne en

svaghed og bestemte ting herfra bygger på de styrkepositioner, alle steder i Danmark jo har.

Kl. 19:44

Kl. 19:42

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:44

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:42

Frederik Vad (S):

Hvis det er rigtigt, er Radikale Venstre så også enig i, at hver eneste ny krone fundet til uddannelsesområdet i den her regeringsperiode, i den her valgperiode, skal bruges først og fremmest dér – lige dér – og ikke alle mulige andre steder?

Kl. 19:44

Kris Jensen Skriver (S):

Tak for det, og tak for nogle spændende tanker. Det er jeg helt sikker på at vi kan få en yderligere dialog om på et tidspunkt, for det er vigtigt, at vi holder bolden i luften på det her. Jeg synes egentlig, at der er sket mange gode ting hen over det sidste år, men det er også vigtigt, at vi holder fokus på det. Ordføreren var lidt inde på infrastruktur. Det vil jeg godt lige bore en lille smule videre i.

Nu er der jo nedsat en kommission på transportområdet, der lige-som skal komme med nogle anbefalinger til, hvordan vi fremadrettet kan have en bedre kollektiv trafik ude i yderområderne. Hvordan ser ordføreren på det? Hvad er ordførerens bud på, hvordan vi kan forbedre det? For det fungerer ikke i dag.

Kl. 19:42

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:42

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:44

Martin Lidegaard (RV):

Altså, faktisk startede jeg min karriere i Folketinget for frygtelig mange år siden som transportordfører, og jeg er rent ud sagt ulykkelig over, hvordan den kollektive transport har udviklet sig i det her land. Det gælder både vores tog, men også vores busforbindelser uden for de store byer. Og jeg har helt klart den opfattelse, og det har mit parti også, at vi er nødt til at revitalisere den kollektive transport. Det gælder både de direkte forbindelser – nu nævnte jeg f.eks. lige Struer, hvor man jo i gamle dage kunne tage af sted både om morgenen og om aftenen, frem og tilbage til større byer; det kan man ikke længere – men det gælder også bustrafikken, hvor vi skal bruge de nye teknologiske løsninger til mere og mere fleksibel kollektiv transport.

Kl. 19:43

Martin Lidegaard (RV):

Det er en meget høj prioritering for os, ja. Altså, vi har lidt svært ved at forstå det der nulsumsspil, som regeringen insisterer på, nemlig at man kun må investere i erhvervsskoler og velfærdsuddannelser, hvis man forringer andre uddannelser. Sådan ser vi ikke på det. Vi er enige i, at erhvervsskoler og velfærdsuddannelser står meget højt. Vi synes også, at det som sagt er vigtigt at satse på de her grupper, for det starter jo i folkeskolen. Hver sjette går ud af skolen uden basale færdigheder, uden at kunne skrive, læse og regne – det er jo der, det starter. Det betyder, at 20 pct. ikke fuldfører en uddannelse i folkeskolen, og så er det meget svært at komme ind på arbejdsmarkedet.

Så ja, vi vil meget gerne prioritere de uddannelser, som jeg ved ligger hr. Frederik Vad på sinde. Vi har lidt for svært ved at forstå, hvorfor man kun må tage pengene fra andre uddannelser.

Kl. 19:45

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Hr. Frederik Vad fra Socialdemokratiet.

Kl. 19:43

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Hr. Mohammad Rona fra Moderaterne.

Kl. 19:45

Frederik Vad (S):

Tak. Jeg kunne godt tænke mig at spørge: Hvad mener Radikale Venstre er det største uddannelsespolitiske problem i Danmark?

Kl. 19:43

Mohammad Rona (M):

Tak for det, og tak for talen. Jeg har faktisk lige besøgt Østrig sammen med udlændingeministeren, og i den forbindelse var vi ude at besøge grænsen mellem Østrig og Ungarn. Lige nu er der jo et massivt migrationspres, især i det område, fordi mange af dem kommer via Balkanruten. Østrig gør et stort stykke arbejde i forhold til at registrere alle de her ting. Så det er lidt i tråd med hr. Peter Skaarups spørgsmål. Jeg vil bare lige høre, hvilke helt konkrete tiltag De Radikale har omkring det her migrationspres, der er lige nu.

Kl. 19:45

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:43

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:45

Martin Lidegaard (RV):

Det er jeg slet ikke i tvivl om. Det er de 20 pct. af en ungdomsårgang, der efter 70 års velfærdsstat stadig ikke får en uddannelse. Det skal vi gøre bedre, og der ved jeg, at vi er enige med regeringen. Vi er måske lidt uenige om, hvad vi skal gøre. Det kræver en række tiltag, for det er sikkert det næste spørgsmål. Vi synes, at det står helt øverst på dagsordenen at investere i erhvervsuddannelserne og i velfærdsuddannelserne, som et af svarene, men vi mener også, at der skal tidlige, forebyggende indsatser til helt nede på daginstitution- og skoleområdet for at give de 20 pct. en reel chance. Vi ved, at det er de tidlige, forebyggende indsatser, der også hjælper her.

Martin Lidegaard (RV):

Vores håb er jo, at man kan samle EU om en aftale, der baserer sig på den samme logik som den aftale, man har med Tyrkiet, men hvor vi i større omfang garanterer flygtninges rettigheder, og hvor vi også har en større, kan man sige, vilje til at tage kvoteflygtninge til Danmark, altså de mest sårbare flygtninge, som en del af sådan en aftale. Det kan jo laves på mange måder. Det væsentlige for os er, at man på den ene side erkender behovet for at passe på og beskytte flygtningene og tager vores del af et solidarisk ansvar og på den anden side får en bedre kontrol med det her område ved EU's ydre grænser og får stoppet den her dødbringende fragt over Middelhavet.

- Anden næstformand (Jeppe Søe):**
Spørgeren.
- Kl. 19:46 Det er muligt, at der også er kommet en større formuekoncentration i Danmark, som ordføreren spørger til, og det kan der være mange holdninger til. Altså, jeg afviser ikke, at det også kan give anledning til initiativer. Men det, der virkelig bekymrer mig, og det, jeg synes er et politisk anliggende, er, at vi stadig væk ikke er i stand til at give børn lige muligheder i det her land.
- Kl. 19:49
- Mohammad Rona (M):**
Tak for det. Grunden til, at jeg spørger, er, at ordføreren tidligere har udtalt, at man hverken er støtteparti eller opposition. Derfor vil jeg bare lige høre, hvor man egentlig står i det her spørgsmål. Lad os nu lege med den tanke, at vi i morgen åbner et modtagecenter i, lad os bare sige Rwanda. Er De Radikale så med på den idé?
- Kl. 19:47
- Anden næstformand (Jeppe Søe):**
Ordføreren.
- Kl. 19:49
- Martin Lidegaard (RV):**
Vi er stadig væk grundlæggende imod tanken om, at Danmark som ene land skal åbne et asylcenter i et, havde jeg nær sagt, arbitrært afrikansk land. Det er simpelt hen, fordi vi ikke tror på modellen. Vi har også svært ved at tro på, at man kan yde den beskyttelse, der skal til, og vi har også svært ved se, at der skulle være nogen som helst form for solidaritet i sådan en ordning. Så det ville vi som udgangspunkt ikke støtte, sådan som det nu lige foreligger her. Vil vi støtte en fælleseuropæisk, gennemarbejdet løsning, der bygger på det princip, at man forsøger at skille flygtninge fra migranter, før de kommer hertil, og så får et solidarisk system for modtagelse af dem, der er flygtninge? Ja, det vil vi gerne.
- Kl. 19:47
- Anden næstformand (Jeppe Søe):**
Så er det hr. Sigurd Agersnap, Socialistisk Folkeparti.
- Kl. 19:47
- Sigurd Agersnap (SF):**
Tak for det. Ordføreren har jo tidligere i løbet af dagen spurgt en del til, hvordan man vil fordele 100 kr. i det danske samfund. Derfor kunne jeg godt tænke mig at spørge ordføreren lidt til, hvordan man fordele velstanden i det danske samfund. For det er jo sådan, at hvis man går tilbage til 1995, tjente de rigeste 5 pct. af danskerne ca. 16 pct. af indkomsterne. Kigger man tilbage til 2019, tjente de samme rigeste 5 pct. mere end 21 pct., faktisk meget tæt på 22 pct. af indkomsterne. I dag er det for første gang i 30 år sådan, at den rigeste procent sidder på mere end 9 pct. af al indkomsten i Danmark. Derfor vil jeg gerne spørge ordføreren sådan helt åbent, hvad Radikale Venstre mener om den udvikling, hvor vi ser stadig større ulighed, og hvor vi ser, at velstanden i det danske samfund klumper sig mere sammen i toppen.
- Kl. 19:48
- Anden næstformand (Jeppe Søe):**
Ordføreren.
- Kl. 19:48
- Martin Lidegaard (RV):**
Jeg tror, at jeg kan sige det sådan, at den ulighed, der virkelig går mig på i Danmark – også på daglig basis, når jeg kører mine unger ned i skolen, og når jeg oplever den på gaden i Nordvest og på Nørrebro, som jeg cykler igennem hver dag – er, at vi ikke er bedre til at bryde den negative sociale arv, end de er i USA. Vi er langt bedre til at lappe på uligheden bagefter med høje overførselsindkomster; men at hjælpe alle børn til at have lige muligheder uanset deres opvækst er vi grundlæggende set trods 70 års velfærdsstat ikke blevet bedre til. Det er den ulighed, der bekymrer mig.
- Kl. 19:49
- Anden næstformand (Jeppe Søe):**
Spørgeren.
- Kl. 19:49
- Sigurd Agersnap (SF):**
Det forstår jeg godt. Det er jo også vigtigt med en tidlig indsats, og det følger jo også i forlængelse af Grundtvig, som sagde, at vi skal stræbe efter et samfund, hvor få har for meget og færre har for lidt. Men det, jeg spørger om, er, hvordan vi fordele velstanden i det danske samfund, altså det, der er klassisk fordelingspolitik. Vi kan jo se, at flere og flere formuer og indtægter fordele sig i toppen af det danske samfund. Det har også den effekt, at det i dag mange steder bedre kan betale sig at eje end at arbejde. Er Radikale Venstre enig i, at det er et problem, når det bedre kan betale sig at eje end at arbejde, og at det er et problem, når formuerne koncentrerer sig i toppen?
- Kl. 19:50
- Anden næstformand (Jeppe Søe):**
Ordføreren.
- Kl. 19:50
- Martin Lidegaard (RV):**
Jeg er stor fan af Grundtvig, også det citat, der kom der. Hvis vi kigger på det med ejendom, er den største økonomiske skævvridning i danmarkshistorien sket ved det boligskattestop, der blev indført af Anders Fogh Rasmussen i 2001, og som vi stadig væk ikke har rettet op på, heller ikke med den fælles aftale, vi alle sammen har været med til at lave om ejendomsbeskatningen i Danmark. Der er kommet en skævvridning mellem by og land, apropos den diskussion, vi havde før, og derudover må man sige, at der er kommet en masse skattefrie gevinster, som folk måske burde have betalt lidt mere skat af. Og den diskussion tager vi gerne.
- Kl. 19:50
- Anden næstformand (Jeppe Søe):**
Den sidste, vi når i denne omgang, er hr. Carsten Bach fra Liberal Alliance.
- Kl. 19:50
- Carsten Bach (LA):**
Tak, hr. formand, for at jeg også lige kunne nå at få ordet i den her sammenhæng. Jeg kan desværre ikke sige tak for talen, for jeg havde ikke lejlighed til at høre ordførerens tale, så jeg skal heller ikke kunne sige, om den føltes lang.
- Til gengæld havde jeg lejlighed til den anden dag at høre den fungerende forsvarsminister præsentere regeringens udspil til en ramme for et nyt forsvarsforlig. Umiddelbart var det en ramme, der var blottet for konkrete tiltag i forhold til nyt personel og nyt materiel. Jeg kan så faktisk også forstå på den fungerende forsvarsminister, at forhandlingerne om de investeringer i forsvaret kommer vi først til i efteråret.
- Det, vi dog ved på nuværende tidspunkt, er, at både Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne går ind for en længere værnepligt og en udvidet værnepligt, altså flere værnepligtige. Derfor vil jeg gerne spørge hr. Martin Lidegaard, om Det Radikale Venstre ikke er enige med Liberal Alliance i, at det er en måske lidt doven tilgang

til rekruttering af personel til forsvaret til de opgaver, som forsvaret rent faktisk skal løse i en NATO-ramme.

Kl. 19:54

Kl. 19:52

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:52

Martin Lidegaard (RV):

Jo, det er vi helt enige i, og det er dejligt at have hr. Carsten Bach tilbage på forsvarsordførerposten. Jeg glæder mig til at samarbejde i de kommende måneder.

Vi tror egentlig ikke, at man får særlig meget ud af at hverken udvide eller forlænge værnepligten. Hvis det er rekruttering, er det jo egentlig ikke rekrutteringen, der er forsvarets udfordring. Det er fastholdelse. Tre ud af fire værnepligtige – og de er jo alle sammen frivillige nu om dage – forsvinder efter endt værnepligt, og jeg kan ikke tro, at man kan få det tal meget højere op ved at tvangsudskrive tusindvis af nye unge.

Så kan man spørge sig selv, om vi kan udvide værnepligten så meget, f.eks. til 12 måneder, at man kan bruge de værnepligtige nogle måneder til at afløse de stående styrker på nogle områder, f.eks. til bevogtning, eller hvad ved jeg. Det kan vi jo ikke afvise. Vi skal bare huske på, at hver gang vi udvider værnepligten, beslægtet vi en masse personelressourcer blandt de professionelle soldater, som vi gerne vil bruge til at sende ud, for hvem skal uddanne alle de nye værnepligtige? Så der er en kæmpe omkostning forbundet med en udvidelse af værnepligten.

Så ja, jeg er også lidt skeptisk over for den del af regeringens udspil, og jeg håber, at vi sammen med Liberal Alliance i hvert fald kan blive enige om, at der skal være et formål med at gøre det, hvis vi skal gøre det.

Kl. 19:53

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:53

Carsten Bach (LA):

Tak for den tilkendegivelse. Så vil jeg gerne blive inden for det samme område, men rykke et lidt andet sted hen. Det handler også om værnepligt. Det er jo et meget ukonkret udspil, og det betyder for os andre, at vi har mulighed for at kunne forhandle det ind i det, vi gerne vil have ind i det. Hvis nu ordføreren fra Det Radikale Venstre, hr. Martin Lidegaard, kunne vælge, ville Det Radikale Venstre så prioritere værnepligt, eller ville Det Radikale Venstre eventuelt prioritere nogle nye skibstyper til afløsning for Thetisklassen i Arktis eller nogle andre arktiske kapaciteter?

Kl. 19:53

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:53

Martin Lidegaard (RV):

Det er et dejlig åbent spørgsmål. Jeg vil sige det sådan, at det, vi ser for os, er et forsvarsforlig, hvor vi virkelig satser på at udvikle et højteknologisk forsvar, hvor hver eneste soldat får så stor virkning som muligt og bliver så robust som muligt, fordi vi satser på virkelig at give kapaciteter, der kan og vil noget. For jeg ikke sikker på, at vi får meget mere personel i forsvaret, ligesom jeg ikke tror, at vi får meget mere personale i sundhedssystemet. Derfor skal vi bruge det, vi har, bedre, blive bedre til at fastholde det og udvikle teknologier og kapaciteter, der i sig selv er med til at gøre forsvaret stærkere og mere robust.

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Dermed tak til hr. Martin Lidegaard fra Radikale Venstre. Næste ordfører er hr. Morten Messerschmidt fra Dansk Folkeparti.

Kl. 19:54

(Ordfører)

Morten Messerschmidt (DF):

Tak, formand. Man behøver ikke at have været medlem af Folketinget i særlig lang tid for at finde ud af, at en fast del af arbejdet består i markeringer og jubilæer – når man har siddet i Folketinget i 10 år, når man fylder rundt osv. På den måde er vi gode til at være kollegiale og gratulere hinanden. Men der er alligevel en jubilæumsmarkering, som jeg synes i dag har været underlig fraværende i debatten, nemlig det forhold, at det i år er 40 år siden, at et flertal i Folketinget vedtog udlændingeloven. Det bør jo også markeres. Derfor har jeg tænkt mig at bruge min tid på at markere det ved at læse overskrifter op fra de danske aviser rundt i landet, sådan at alle de partier, der har 40-årsjubilæum i dag, kan glæde sig over resultaterne.

København: »Bølge af knivstikkerier har ramt hovedstadsområdet«.

Frederikssund: »Asylsøgere dømt for at kaste brosten mod Røde Kors-ansatte«.

Køge: »Seks unge fængslet for vold, røveri og hærværk«.

Middelfart: »Bilist overfaldet med slag, spark og kniv«.

Esbjerg: »Mand dømt for voldtægt: På fri fod i flere måneder«.

Næstved: »17-årig varetægtsfængslet i fire uger efter knivoverfald«.

Odense: Indvandrerdreng overdængede håndværker med sten.

Amager: »Overfald på glade studenter: Blev overdænget af æg og olie«.

Hjørring: »Tre asylansøgere udvises for voldtægt«.

Helsingør: »Bank ved folkeskole: To mænd blev tæsket med baseballkøller«.

Skanderborg, Hørning, Galten, Ry og Sønder Ege: »Voldelige unge hærger lokalområde: En storm af hærværk, vold, tyveri og trusler«.

Tingbjerg: »Præst flygter fra stenkast og grov hærværk«.

Frederiksberg: »21-årig mand påkørt. Tre unge sigtes for uagtsomt manddrab«.

Ringsted: »Politiet efterlyser mand efter påkørsel af cyklist«.

Herlev: »Bilist påtalte høj fart – og blev spyttet i hovedet«.

Middelfart: »Voldsmænd i træningssæt og Adidas trøje: Angreb knallertfører i lyskryds«.

Brønshøj: »Pølsedame lukker: Indvandrerdreng chikanerer mig«.

Vollsmose: »Dreng fængslet for røveri mod hundelufter. 59-årig mand stadig i koma«.

Roskilde: »35-årig mand dømt til udvisning for voldtægt – nu er han forsvundet«.

Hillerød: »Mellemøstligt udseende mænd forsøgte at kommandere kvinde ind i deres bil«.

Helsingør: »Voldtægt af barn, vold, psykisk vold, og trusler: 56-årig mand idømt fængsel og udvisning for bestandigt«.

Aarhus: »Ung kvinde overfaldet på gaden: Tre varetægtsfængslet – og flere kan blive det«.

København: »Slipper for udvisning: Voldtog kvinde, mens hun havde en kniv for struben«.

Odense: »Fyns Politi efterlyser 33-årig mand for voldtægt og vold«.

København: Kvinde slået og voldtaget gennem 12 års ægteskab: Afghansk mand udvist.

Amager: Efterlyst for voldtægt: 18-årig mand anholdt.

Holstebro: »40-årig mand voldtog 12-årig steddatter 20 gange«.
Roskilde: »Politiet efterlyser voldtægtsforbryder: Har du set Wasim?«

Odense: »Eftersøgt for voldtægt i Odense er tidligere blevet betinget udvist«.

Kl. 20:00

Fanø: To 14-årige piger har anmeldt voldtægt og voldtægtsforsøg ved fodboldturnering.

Brøndbyøster: Politiet efterlyser mand efter voldtægtsforsøg.
København: »Hjemmehjælper idømmes forvaring efter serie af voldtægter«.

Gullestrup: 16-årig dreng anholdt for voldtægten i Gullestrup på 10-årig pige.

Skagen: »Fire mænd efterlyses for voldtægtsforsøg i Skagen«.
Herlev: »Mand dømt for voldtægt af ægtefælle«.

København: »Indvandrerbander overhaler rockerne«.

Kalundborg: »Tre brutalt skudt ned i baghold«.

Nørrebro og Tingbjerg: »To tilfældige skudt ned på åben gade: Nu advarer politiet alle unge mænd«.

København: »Fire anholdt for bandedrab«.

Albertslund: »Tilfældig fodgænger ramt under vildt skyderi«.

København: »Vildt skyderi: Så mange tilfældige er skudt«.

Kastrup: Bandedragsmål i Københavns Lufthavn.

Husum: »Fem dømt for bandedrab og våben«.

Odense: »32-årig sigtes for grov vold efter knivstik i frisørsalon«.

Græsted: »Overfald med økse og kniv: Politiet har anholdt flere i sagen«.

Herning: »Dødeligt knivstikkeri i Herning: 22-årig dræbte ung mand – to andre skyldige i grov vold med døden til følge«.

Kolding: »22-årig mand truet med springkniv under røveri«.

Brabrand: »28-årig dømt for overfald med kniv, slag og spark«.

København: »11 knivstikkerier på en måned«.

Herning: »Seks sager siden marts: Voldsomt mange knivstikkerier i Herning«.

Valby: »15-årig forsøgt dræbt med machete på legeplads«.

Nørrebro: »Seks anholdt for knivstikkeri i supermarked«.

Odense: »Offer for knivoverfald blev stukket 18 gange: Otte sigtet for vold og forsøg på manddrab«.

Horsens: »To unge mænd indlagt efter kniv-overfald«.

København: »Desperate Wolt-bude konfronterer tyve: Truet med machete«.

København: »14-årig dreng anholdt for flere grove knivrøverier«.

Fredericia: »Tre drenge truet med kniv: Fik fratøvet mobiltelefoner og en knallert«.

Østerbro: »Tre unge drenge overfaldet og røvet«.

Aarhus: Fire 11-13-årige drenge truet med kniv i Bruuns Galleri.

Herning: »12-årig forsøgt røvet på banegård, da han ventede på bussen«.

Jebjerg: »Politiet efterlyser sort Mercedes: Fem mænd jagtede 15-årig efter byfest«.

Brøndby: »15-årig blev tæsket på perron af en gruppe unge foran øjnene af sin veninde«.

Helsingør: »'Du skal dø, din hund': Dreng truet på livet og overfaldet med kniv«.

Haderslev: Sammenstød mellem politi og unge kulminerede med bilbrande.

Aarhus: »Bilafbrænding og livsfarligt angreb på politiet: Bil med betjente fik knust forruden af stenkast«.

København: Redningsfolk chikaneres af bander: 'Skrid ud af vores område, svin!'

Kalundborg: »Tre biler udbrændt i Kalundborg«.

København: »Mere end 60 bilbrande i alt«.

Odense: »Ny bilafbrænding: Unge set køre fra gerningsstedet«.

Herning: »Trusler, stenkast og hærværk«.

Husum: »Ikke kun Netto hærges: Møntvaskeri blev smadret af bøller«.

Slagelse: »Slagelse i flammer: 40 biler brændt af på 4 uger«.

Dermed udløb min tid før min liste, og jeg skal på den baggrund fremsætte følgende forslag til vedtagelse:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget giver den danske befolkning en uforbeholden undskyldning for 40 års forfejlet indvandringspolitik.«
(Forslag til vedtagelse nr. V 29).

Kl. 20:05

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Forslaget til vedtagelse vil indgå i den videre forhandling.

Den første korte bemærkning er fra hr. Frederik Vad, Socialdemokratiet.

Kl. 20:05

Frederik Vad (S):

Tak for talen. Det er jo i virkeligheden lidt svært at skifte bane, men jeg vil forsøge at gøre det alligevel. Jeg blev ret påvirket af den tale, hr. Morten Messerschmidt holdt – det vil jeg bare sige.

Regeringen har foreslået, at vi skal sænke aldersgrænsen for fri abort uden forældres samtykke fra 18 til 15 år, og der har været noget diskussion herinde fra visse partiers side om, hvorfor vi ikke bør gøre det. Jeg kunne godt tænke mig at spørge hr. Morten Messerschmidt, om han ikke er enig i, at hvis vi gør det, kan det også have en positiv betydning for rigtig mange unge kvinder med anden etnisk baggrund, fordi det tager noget meget, meget vigtigt, sårbart og skrøbeligt ud af deres forældres hænder og giver dem indflydelse på deres eget liv.

Kl. 20:06

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 20:06

Morten Messerschmidt (DF):

Der er mange dysfunktionelle familier, både muslimske og ikkemuslimske; det er jeg helt enig med hr. Frederik Vad i. Men jeg synes ikke, vi skal indrette hovedreglen efter undtagelsen, og det er det, der er problemet med det forslag, som regeringen har fremlagt.

Når det så er sagt, er jeg glad for, at hr. Frederik Vad blev påvirket, for der er jo ikke nogen tvivl om, at den virkelighed, som danskerne oplever derude, er noget, som ikke hr. Frederik Vad, men hans parti bærer et stort ansvar for. Jeg har i lang tid været i tvivl om det der med at give undskyldninger, men statsministeren er jo gået forrest og har sat en ny standard, og jeg synes, det må være det mest oplagte – og derfor er jeg også glad for, at hr. Frederik Vad bliver påvirket – at give danskerne en undskyldning for det, der er den levende virkeliggørelse af udlændingeloven fra 1983. Så det håber jeg også at hr. Frederik Vad vil bakke op om.

Kl. 20:07

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 20:07

Frederik Vad (S):

Det kan nogle gange undre mig, at Dansk Folkeparti har meget travlt med at føre en eller anden historisk retssag over ting, der er sket tidligere. Sidst, jeg stod og diskuterede med hr. Morten Messerschmidt i en debat om Muhammedtegningerne, sagde han også, at jeg var Erik Scavenius' arvtager. Er det væsentlige ikke, at der lige nu er et

stort flertal i Folketinget – mit eget parti inklusive – der ønsker at ændre på den virkelighed?

Kl. 20:07

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 20:07

Morten Messerschmidt (DF):

Den virkelighed, vi lever i, er jo et produkt af den tid, der var, og derfor er historien jo vigtig. Vi har alle sammen en selvransagelse at måtte foretage, og det gælder i den grad Socialdemokratiet i relation til det 20. århundredes fejltagelser, hvor samarbejdet med Erik Scavenius og De Radikale både under første og anden verdenskrig er et mørkt kapitel, men hvor udlændingeloven jo er et om muligt endnu mørkere kapitel, fordi det gjorde en så uoprettelig skade.

Det er jo rigtigt, at Socialdemokratiet har valgt at sige, at man nu stopper for tilstrømningen, men det løser jo ikke problemet med de måske hundredtusindvis af folk, der er kommet herind, som aldrig burde have været her.

Kl. 20:08

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det hr. Dennis Flydtkjær fra Danmarksdemokraterne.

Kl. 20:08

Dennis Flydtkjær (DD):

Det er også lidt et andet emne, og jeg vil egentlig starte med at rose Dansk Folkeparti for, at man kommer med rigtig mange forslag, men det er også rigtig mange dyre forslag, og derfor vil jeg også spørge ind til den der manglende finansiering, der ligger i det.

For hr. Morten Messerschmidt har været ude at sige, at nu skal pensionsalderen ikke stige – det koster 45 mia. kr.; der skulle være et ultimativt krav om, at der skal laves en inflationspakke til 10 mia. kr.; registreringsafgiften skal fjernes, hvilket koster 18,5 mia. kr. – efter tilbageløb tror jeg det er omkring 10 mia. kr.; og man vil have, at arbejdsmarkedsbidraget skal fjernes for pensionister. Og man har en lang række andre forslag, men hvis vi bare tager de tre første af dem, er vi oppe over 65 mia. kr. bare for tre forslag og igen uden finansiering.

Så jeg vil egentlig bare høre, om hr. Morten Messerschmidt ikke synes, at det er det mest ansvarlige, at man så også løfter sløret for, hvordan man vil finansiere tingene, og om man ikke burde komme med en økonomisk plan, som trods alt viser, hvordan man vil finde 65 mia. kr. bare til de tre forslag – og der er jo en lang række af forslag ud over dem, som man ikke har finansieret.

Kl. 20:09

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 20:09

Morten Messerschmidt (DF):

Det vil jeg rigtig gerne, og jeg er da ked af det, hvis hr. Dennis Flydtkjær ikke har fået finansieringen. Den gentager jeg så lige. Altså, det til inflationspakken, som jo er et engangsbeløb på de her 10 mia. kr., tager vi af råderummet, hvor man allerede i forrige finansår havde et overskud på 60 mia. kr. for PAL-beskatning, fordi aktieavancen var så stor. Så der er finansiering der; det er ikke strukturelt.

Hvad angår registreringsafgiften, er det direkte anvist, at vi gerne vil tage de penge, som de seneste mange år er gået til at ansætte folk til rent administrative opgaver – djøfere, kommunikationsmedarbejdere osv. – i staten. Det er anvist, tror jeg, af samme kilde, som hr. Dennis Flydtkjær har, nemlig CEPOS, til siden 2011 og frem til nu

at have givet en merudgift på 9,4 mia. kr. Det er en til en det, som vores forslag på registreringsafgiftsområdet koster.

Så vil jeg i forhold til pensionsalder sige: Jamen vi anerkender ikke de beregninger. Altså, sagen er, at hvis vi i Danmark var lige så gode til at holde seniorerne på arbejdsmarkedet, som man er bare i Norge, havde vi 66.000 flere mennesker i beskæftigelse, og det ville give så mange flere penge i kassen, at man selvfølgelig kunne lægge et loft over pensionsalderen.

Så alt er finansieret, men jeg skal sørge for, at det bliver eftersendt til hr. Dennis Flydtkjær.

Kl. 20:10

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 20:10

Dennis Flydtkjær (DD):

Ja, man må jo sige, at der ingen huller er i hr. Morten Messerschmidts mangel på almen økonomisk viden. Altså, man kan jo ikke bare sige: Vi anerkender ikke regnestykket fra Finansministeriet, og så går tingene op.

Altså, hvis man fjerner stigningen i pensionsalder, koster det 45 mia. kr., og så er det jo nemt at sige: Vi anerkender bare ikke reglerne – så koster det ikke noget. Vi er sådan set enige i, at man skal få folk til at blive længere på arbejdsmarkedet frivilligt, hvis de vil, men det skaffer jo ikke 45 mia. kr.

Så Dansk Folkeparti skylder jo at komme med en økonomisk plan, når det bare for de her tre ønsker, jeg listede op, koster 65 mia. kr. Altså, hvor vil man bare i forhold til pensionen finde 45 mia. kr.? Det er jo et ret stort beløb; det er jo ikke noget, man bare lige hiver op af hatten ved at sige, at man ikke lige anerkender regnemethoden.

Kl. 20:11

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 20:11

Morten Messerschmidt (DF):

Altså, jeg er ked af det, hvis jeg ligesom gav anledning til skuddermudder i hr. Dennis Flydtkjærs talepapirer ved rent faktisk at svare på hans spørgsmål allerede i første runde, så anden runde bliver sådan lidt underlig. Men nu prøver jeg så igen.

Altså, inflationspakken er finansieret af råderummet. Det er 10 mia. kr. Vi fremlagde den sidste påske – den ligger på vores hjemmeside.

Registreringsafgiften finansieres ved at rulle de unødvendige administrative udgifter, som er kommet med skiftende regeringer siden 2011 – jeg tror faktisk, hr. Dennis Flydtkjær var med til en del af det – og som der ikke er behov for, tilbage. Dem ruller vi tilbage; det giver 9,4 mia. kr.

Hele spørgsmålet om pensionsalder mener vi skal ses sammen med, at vi skaber et arbejdsmarked, hvor seniorerne har bedre mulighed for at se sig i det – at man har nedsat arbejdstid osv. – så man ikke nødvendigvis trækker sig tilbage, når man er 70 år, men måske bliver længere, men at man har ret til det.

Så de eneste huller, der tilsyneladende er her, er dem, der mangler i hr. Dennis Flydtkjærs ører, så han kan høre, hvad jeg siger.

Kl. 20:12

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Fru Brigitte Klintkov Jerkel fra Det Konservative Folkeparti.

Kl. 20:12

Kl. 20:14

Brigitte Klintskov Jerkel (KF):

Tak, og tak for talen. I Det Konservative Folkeparti mener vi, at kriminelle udlændinge absolut ikke skal have dansk statsborgerskab, fordi det er noget af det fineste, man kan få. Er ordføreren enig i det? Og er ordføreren enig i, at der stadig væk er meget arbejde at gøre, for at ingen kriminelle kan få et dansk statsborgerskab her i landet?

Kl. 20:12

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 20:12

Morten Messerschmidt (DF):

Jeg er enig i budskabet. Jeg er fuldstændig uenig i, at der er meget arbejde at gøre. Altså, det eneste, det kræver, er, at Det Konservative Folkeparti accepterer, at det er Folketinget, der lovgiver, og ikke Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Det er bare én lov, vi skal ændre.

Når flertallet herinde afviser at give dybt kriminelle – som mange af dem, jeg har nævnt her – en udvisningsdom, så er det jo, fordi det store flertal herinde insisterer på nogle konventioner, som er skrevet i en helt anden tid, altså længe før hele den her folkevandring af muslimer, der vandrede ind i Europa, begyndte, og jeg fatter helt dybt inde i mit hjerte ikke, hvorfor man ikke bare lader den udvisningspraksis, som jeg tror langt hovedparten af danskere ønsker, blive til lov. Det er jo ikke sådan, at man bliver et eller andet mid-delaldersamfund ved at træde ud af den europæiske menneskerettighedskonvention. Altså, der er jo masser af velordnede demokratier, der har det sådan, og som bare lader vælgerne afgøre det.

Så det er ikke noget, der er et stort indgreb. Det er bare et enkelt tryk på knappen.

Kl. 20:13

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 20:13

Brigitte Klintskov Jerkel (KF):

I Det Konservative Folkeparti mener vi selvfølgelig, det er vigtigt, at man lever op til de forpligtigelser, som man har aftalt i forhold til konventionerne. Men vi kan jo forstå, at der i regeringsgrundlaget står, at man godt vil lave et tjek af konventionerne, og det bidrager vi meget gerne til.

Men jeg kunne egentlig også godt tænke mig at spørge ordføreren om noget andet. For der er jo tydeligvis en migrantkrise under opsejling. Alene her i første kvartal af 2023 nævnes der i medierne tal som 45.000 migranter, der er sejlet af sted fra Tunesien, og det gør i hvert fald mig meget bekymret i forhold til den her migrantkrise, og i forhold til hvad vi så i 2015. Kunne ordføreren komme ind på nogle konkrete idéer til, hvordan man kunne imødegå den her udfordring?

Kl. 20:14

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 20:14

Morten Messerschmidt (DF):

Meget gerne. Jeg tror, vi alle sammen i den borgerlige familie er enige i, at det, der skete fra 2015 til 2019, ikke nødvendigvis var det smukkeste kapitel i vores fælles historie, og et af de helt store svigt var selvfølgelig, at fru Inger Støjberg ikke lukkede grænsen, da de 40.000 syrere kom, og det kommer vi til at gøre næste gang.

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Fru Lotte Rod fra Radikale Venstre.

Kl. 20:15

Lotte Rod (RV):

Der er én ting, som hr. Morten Messerschmidt holder næsten lige så meget af som udlændingeloven, og det er Den Blå Betænkning, som jo er en af de vigtigste ting, vi har lavet, i dansk skolehistorie, og som var der, hvor vi for alvor fremmede den kritiske tænkning. Men samtidig med at vi lavede Den Blå Betænkning, udgav vi også 1941-cirkulæret om dannelse, og det har egentlig undret mig lidt, hvorfor hr. Morten Messerschmidt ikke taler noget mere om det.

Kl. 20:15

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 20:15

Morten Messerschmidt (DF):

Det er nok, fordi jeg er besat af K. Helveg Petersen og alle andre konservative misdædere. Altså, dem, for hvem hele undergravningen af dannelse og folkeskole og kultur har været et drivende element i deres hverdag, betragter jeg jo som mine hovedmodstandere. Og det er derfor, at Den Blå Betænkning, som blev skrevet af K. Helveg Petersen, der jo stadig væk, kan man sige, familiært er beslægtet med fru Lotte Rod, i hvert fald i partimæssig sammenhæng, danner grundlag for folkeskolen af i dag.

Kl. 20:15

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 20:15

Lotte Rod (RV):

Nu skal hr. Morten Messerschmidt høre, hvad der står i 1941-cirkulæret, som vi altså udgav sammen med Den Blå Betænkning. Der står nemlig:

Skolen skal udvikle og styrke børnenes sans for de etiske og kristelige værdier, give dem ærbødighed for menneskelivet og for naturen, kærlighed til hjemmet og vort folk og land, respekt for andres meninger, følelse for fællesskab mellem folkene og for samhørighed med andre nordiske folk.

Jeg spørger selvfølgelig, fordi jeg godt kunne tænke mig, at vi udvikler fagene og målene for vores fag, og måske kunne vi faktisk godt finde nogle fælles dannelsesrødder.

Kl. 20:16

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 20:16

Morten Messerschmidt (DF):

Det vil jeg bestemt ikke afvise. Altså, for min skyld kan vi godt udskifte folkeskolens formålsparagraf med den passus, som fru Lotte Rod lige læste op.

Kl. 20:16

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det hr. Søren Søndergaard fra Enhedslisten.

Kl. 20:16

Søren Søndergaard (EL):

Tak. For knap 3 måneder siden ønskede et bredt flertal uden om regeringen en forundersøgelse i Samsamsagen, og det fik de. Den

er jo så blevet gennemført, og på den baggrund konkluderede de samme partier, at der skulle være en egentlig undersøgelse af sagen. Det var regeringen selvfølgelig ikke enig i. Der var dog ét parti, der skiftede opfattelse. Det var Dansk Folkeparti, der gik fra at være med til at ønske undersøgelse til ikke længere at ville ønske undersøgelse. Derfor var vi jo nogle, der sad spændt hernede i går, da vi behandlede punkt 40 på Folketingets dagsorden, som var forslag til folketingsbeslutning om iværksættelse af en granskningskommission om Samsamsagen.

Desværre mødte Dansk Folkeparti ikke op til debatten. Altså, nu forstår jeg, at det er, fordi hr. Morten Messerschmidt har siddet på Det Kongelige Bibliotek og læst gamle aviser, og det var derfor, at hr. Morten Messerschmidt ikke var her. Men kan hr. Morten Messerschmidt så ikke benytte lejligheden i dag til at forklare, hvorfor Dansk Folkeparti har skiftet synspunkt i den sag?

Kl. 20:17

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 20:17

Morten Messerschmidt (DF):

Først og fremmest vil jeg ikke have siddende på mig, at jeg sidder en sen tirsdag aften på Det Kongelige Bibliotek. Jeg var i baren i Bakkens Hvile og passede mit arbejde. (*Munterhed*).

Nej, når vi har skiftet position, er det, fordi vi har fået – vil jeg sige – efterretninger i forhold til bemeldte person, og hvad det egentlig er for en type, vi har med at gøre her. Og jeg tror egentlig, at uanset hvor meget hr. Søren Søndergaard får at vide, vil han nok mene det samme. Men vi borgerlige, som i almindelighed forsøger at holde fædrelandsfjendtlige folk ude af Danmark, har det nok på en anden måde.

Kl. 20:18

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 20:18

Søren Søndergaard (EL):

Jamen jeg synes, det er meget interessant, hvor hr. Morten Messerschmidt har fået den information fra. Det kunne jeg da godt tænke mig at vide. Man behøver jo ikke at sige noget nærmere; man kan bare sige, hvor den er fra. For det er jo ikke noget, der er oplyst til udvalget. Altså, hvis det var noget, der var oplyst til udvalget, var den jo tilgængelig for udvalgets andre medlemmer. Det er den jo ikke. Så det er altså noget, som hr. Morten Messerschmidt har modtaget, men har holdt hemmeligt over for udvalget. Og der synes jeg bare, at så skylder hr. Morten Messerschmidt måske at forklare befolkningen, hvor den information kommer fra.

Kl. 20:19

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 20:19

Morten Messerschmidt (DF):

Nu sidder jeg ikke i bemeldte udvalg, så jeg kan jo ikke holde noget hemmeligt over for udvalget. Men jeg vil egentlig opfordre hr. Søren Søndergaard til at kontakte statsministeren, eftersom det efter grundlovens § 19 er regeringen, der fører udenrigspolitikken. Jeg er sikker på, at hun kan orientere ham fyldestgørende.

Kl. 20:19

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er det hr. Søren Egge Rasmussen fra Enhedslisten.

Kl. 20:19

Søren Egge Rasmussen (EL):

Tak. Jeg kan godt være lidt i tvivl om, om Dansk Folkeparti havde prædikant, som har læst de gamle aviser, er interesseret i andre emner i dag end det, der var i talen. Hvis vi nu skal holde samme stil, kan man jo sige: Danmark, 29 års ulovlige og systematiske halekupering af grise. Svinestalde i Danmark: 29.000 pattegrise dør om dagen. På landevejene i Danmark: Hvert år 15 millioner levende grise på vej i lastbiler til eksport.

Jeg kunne godt tænke mig at høre, om Dansk Folkeparti, som har en vis interesse for dyrevelfærd, kan se, hvordan vi kan højne dyrevelfærden for grise i Danmark, for jeg synes, at vi gentagne gange får lister om, hvor slemt det står til, og jeg har noteret mig, at Pia Kjærsgaard fra Dansk Folkeparti har en vis interesse for sagen. Jeg har også set, at Morten Messerschmidt har stillet et udvalgs spørgsmål. Så kan ordføreren se nogle løsninger til at forbedre dyrevelfærden for grise i Danmark?

Kl. 20:20

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Ordføreren.

Kl. 20:20

Morten Messerschmidt (DF):

Ja, og jeg kan glæde hr. Søren Egge Rasmussen med, at det faktisk er et område, hvor hans partikollega Søren Bo Søndergaard og jeg har samarbejdet. Vi har jo begge to en gedulgt fortid i Europa-Parlamentet, hvor vi samarbejdede om det, der hed »8hours«, altså at man skulle lægge en grænse for bl.a. dyretransporter. Det er netop noget, der ikke bare ligger Pia Kjærsgaard, men faktisk alle medlemmer af Dansk Folkeparti meget på sinde, altså at få f.eks. lagt en grænse på transporten af levende dyr. Det kunne også være, at man skulle sige, at dyr simpelt hen skal slagtes inden for en vis radius, altså i forhold til det der med, at de skal sendes over lange afstande osv. Det er vi meget optaget af. Og jeg tror faktisk, Dansk Folkeparti og Enhedslisten på det område ville kunne finde hinanden.

Kl. 20:21

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Spørgeren.

Kl. 20:21

Søren Egge Rasmussen (EL):

Jamen det overrasker mig lidt, hvis ordføreren udelukkende har, hvad skal man sige, en forventning om, at det er EU, som løser problemerne, for så kan man komme til at vente i mange år på, at løsningen kommer igennem. Og det lykkedes jo ikke at få maks. 8 timers transport af levende dyr indført i EU, så vi står med problemet i Danmark; der er sådan set husdyr, der lider under at blive eksporteret. Så jeg synes ikke rigtig, jeg fik fat i, hvordan ordføreren vil løse problemet. Er der nogle løsninger, som vi kan tage igennem Folketinget eller deslige her i Danmark?

Kl. 20:21

Morten Messerschmidt (DF):

Det er der da i høj grad. I modsætning til Enhedslisten er Dansk Folkeparti jo med i finansloven, hvor vi bl.a. har fået afsat yderligere midler til den hotline, der er, når dyr kommer til skade på vejene og andre steder. Så vi gør da alt, hvad vi kan, nationalt som internationalt. Det, der var mit ærinde, var bare at sige, at det gør vi også gerne sammen med Enhedslisten, selv om det måske ikke er hver dag, vi er enige; det var vi såmænd heller ikke om at afsætte penge til dyrene på finansloven.

Anden næstformand (Jeppe Søe):

Så er der ikke flere på talerlisten. Tak til hr. Morten Messerschmidt. Den næste ordfører er fru Franciska Rosenkilde fra Alternativet.

Kl. 20:22

Kl. 20:22

(Ordfører)

Franciska Rosenkilde (ALT):

Tak for det. Kære kolleger, kære alle jer, der følger med i debatten andre steder fra, afslutningsdebatten i dag markerer, at arbejdet i Folketinget afrundes for dette folketingsår. Meget er sket, siden vi startede op efter valget i november og regeringshandlingerne i slutningen af sidste år.

Ved valget sikrede vi rød blok et flertal, men Danmark fik i stedet en regering hen over midten, en centrum-højre-regering, hvis I spørger mig. Det er en regering, der ser sig selv som et arbejdsfællesskab; en regering, som ikke er bundet sammen af værdier og visioner, men er et magtfællesskab, hvor man desværre kun kan blive enige om en rent teknokratisk drift af vores land som en virksomhed, ikke som et samfund.

Danskerne er blevet budt indenfor i Danmark A/S – en virksomhed med overskud på den økonomiske bundlinje. Vi har netop kunnet læse i vismandsrapporten, at den offentlige saldo systematisk er blevet undervurderet siden 2010 med 2,5 pct. af bnp i gennemsnit. Det svarer til, at vi har et ekstra overskud for 2022 på 70 mia. kr. Ja, den danske økonomi er stærk, og det økonomiske system, vi har i dag, har været rigtig godt til at gøre os rige som land. Det har givet os en højere levestandard end vores forældre og bedsteforældre. Selv om rigdommen ikke er særlig ligeligt fordelt, er vores samfund blevet rigere.

Men det er samtidig også det økonomiske system, der har skabt de kriser, vi står i. Det ødelægger planeten, naturen, miljøet og klimaet, og det udfordrer os på livskvalitet og trivsel. Vender vi blikket mod den grønne bundlinje i Danmark A/S, står det først og fremmest soleklart, at den danske natur har det skidt. I Danmark indberetter vi både tankstationer, golfbaner og kirkegårde som beskyttet natur i forsøget på at leve op til målet om mere beskyttet natur. Men i praksis har vi alt for lidt af den, kun omkring 2 pct. af vores land er dækket af vild natur, mens landbruget fylder 62 pct. af vores landskab. Og det har fatale konsekvenser for vores natur. Tabet af biodiversitet er ikke stoppet, og biodiversiteten er fortsat under stort pres i Danmark.

Vores miljø har det skidt. I årtier har vi forurenset med kemikalier, plastik, næringsstoffer og andre menneskeskabte påvirkninger. Det ødelægger livet i havene og i søerne, og det gør snart vores drikkevand udrikkeligt. Og som det nok ikke er gået hen over hovedet på nogen, står vi samtidig midt i en buldrende klimakrise, som har katastrofale følger for livet på vores planet. Vi ser ind i en fremtid med stigende verdenshave, store områder, der bliver ubeboelige, og millioner af klimaflygtninge. Vi kan ikke længere bryste os af at være et grønt foregangsland, for hvis resten af verden levede som os danskere, ja, så ville det kræve mere end fire jordkloder at dække forbruget af ressourcer. Så den grønne bundlinje har det ikke godt.

Hvordan står det så til med den sociale bundlinje i Danmark A/S? Stress er blevet en folkesygdom, som det hvert år koster samfundet milliarder af kroner at håndtere. Vi har skabt et arbejdsmarked, som alt for mange ikke kan holde til. Samtidig døjer flere og flere danskere i dag med psykiske sygdomme. Det koster en hel masse livskvalitet i rigtig mange levede liv. Derudover har vi en beskæftigelsesindsats, der nedbryder alt for mange mennesker. Og blandt børn og unge er der mistrivsel skyhøj. Flere og flere oplever problemer med mental sundhed, f.eks. stress, angst, depression og lav livskvalitet. Hver tredje unge kvinde og hver femte unge mand mellem 16 og 24 år reporterer et dårligt mentalt helbred, og over halvdelen af

de unge kvinder oplever at være stressede. Det er heldigvis noget, som også fylder mere og mere i den offentlige debat, men det er et enormt problem, som kalder på handling. Også ensomhed er udbredt i det her land. Næsten hver tiende dansker føler sig ensom i livet. Så den sociale bundlinje har også enorme problemer.

Kl. 20:27

I Alternativet er årsagerne klare. Vi kan ikke drive Danmark som en virksomhed – en virksomhed, hvor den grundlæggende politiske vision er evig økonomisk vækst og øget arbejdsudbud. Vores samfundsmodel kommer simpelt hen til kort, og hvis vi skal videre, skal vi have en ny økonomisk model.

I Alternativet ønsker vi et bæredygtigt samfund, hvor der er plads til menneskelig livskvalitet, og hvor vi samtidig holder os inden for klodens bæreevne. Det kræver politisk vilje, og det kræver en anden økonomisk tænkning. Det kræver, at vi tør diskutere dilemmaerne i økonomisk vækst, for hvis vi vil have mere natur, et sundere miljø og et bæredygtigt klima, så skal vi prioritere det. Hvis vi vil have plads til menneskelig livskvalitet, til kreativitet og til nærvær, så skal vi have det med i ligningen, når vi laver politik på Christiansborg.

I Alternativet beder vi om et perspektiv, der rækker ud over den økonomiske tankegang. Det kan godt være, at øget arbejdstid skæpper godt i kassen, men hvad med konsekvenserne for de mennesker, der skal slide endnu hårdere? Har vi godt nok styr på de sociale konsekvenser eller på konsekvenserne for vores miljø, natur og klima? Jeg anerkender, at det kan være svært at gøre op med eksisterende strukturer og indføre nye. Det vil også kræve et opbrud med en gammel tankegang, med normer og med magt, og det skal vi tage hånd om. Men i bund og grund handler vores perspektiv om, at vi skal være bevidste om, at vores handlinger skaber ringe i vandet, at tingene hænger sammen, og at kriserne hænger sammen.

På den baggrund vil jeg gerne genopfriske Alternativets idé om de tre bundlinjer lige om lidt. Først vil jeg dog bemærke, at det jo er rimelig enkelt, at det koster på den økonomiske bundlinje, at mennesker lider af stress, har brug for lægebesøg og har korte eller langvarige sygdomme. Det koster også at tillade udledning af forurening i vores miljø, plastik i havene og pesticider i vandboringer. Og sådan kunne jeg blive ved.

Grundlæggende er vi nødt til at forstå, at det også kan være økonomisk ansvarligt ikke altid at vælge den billigste løsning. Det er en af de afgørende idéer i Alternativets tankegang om de tre bundlinjer: den økonomiske, den sociale og den grønne bundlinje. I mine øjne er det fundamentet for en ny samfundsmodel. Hele idéen om tre bundlinjer er at indrette et samfund, hvor menneskelige og miljømæssige ressourcer er i centrum, ikke blot økonomi. Hvis vi skal have et godt og bæredygtigt samfund, bliver vi nødt til at have balance på alle tre bundlinjer. Det gode liv kan ikke reduceres til et spørgsmål om økonomisk vækst og produktivitet. Med de tre bundlinjer investerer vi i naturen, i mennesket og i fællesskabet.

I Alternativet har vi et konkret oplæg til, hvordan man bruger de tre bundlinjer. På den grønne bundlinje vil vi f.eks. opgøre drivhusgasudledninger, økologiske fodaftryk og kemikaliebelastningen. Politik skal besluttes ud fra, hvordan det påvirker det samlede danske forbrug og den samlede danske produktion, ud fra, om Danmarks aftryk på jordkloden bliver mindre, og ud fra, om kemikaliebelastningen vil falde. På den sociale bundlinje vil vi bl.a. opgøre helbred, fattigdom og demokrati. Vores politik skal besluttes ud fra, hvordan den påvirker vores mentale og fysiske helbred, om den resulterer i færre fattige i Danmark, og om den gør demokratiet stærkere. På den økonomiske bundlinje vil vi bl.a. opgøre lighed, erhvervskompetencer og finansiell stabilitet. Vi skal vurdere vores politik ud fra, om den skaber mere lighed i Danmark, om vi danskere får styrket vores erhvervskompetencer, og om den bidrager til stabilitet på de finansielle markeder.

Et tidligere medlem af Folketinget beskrev min vision med et billede. Alternativet er først tilfredse, når vi alle sammen går i sivsko og menuen står på vandgrød, sagde han. Jeg siger ikke, hvilken kristendemokrat det var. Men nej, det er ikke min vision. Min vision handler hverken om at gå i sivsko eller at sippe vandgrød. Min politiske vision handler om, at det skal være nemmere og billigere for os at leve bæredygtigt, at velstanden i det her land og globalt set skal fordeles mere ligeligt, og at vi skal have nedbragt vores overforbrug. Hvert år afbrændes 677 t ubrugt tøj i Danmark ifølge Forbrugerrådet Tænk. Hvert år smides 814.000 t spiselige fødevarer ud i Danmark; det fremgår af Miljøstyrelsens samlede kortlægning af madspild. Hvert år smider vi masser af værdifulde ting ud, fordi det på alt for mange områder er billigere at købe nyt end at reparere det gamle.

Alt det skal vi have gjort op med. Vi skal kortslutte de systemer, der ikke virker. Det kræver strukturel forandring, og strukturelle forandringer er et politisk ansvar. I det lys synes jeg, det er dybt beklageligt, at vi har en regering, der i alt for mange sammenhænge stirrer sig blind på økonomisk vækst og arbejdsudbud. At tingene stadig ser sådan ud, beviser, at vi politikere ikke har gjort vores arbejde godt nok.

Med dagens debat lukker dette folketingsår, og inden jeg runder af, har jeg nogle forslag til læseemner, som jeg vil anbefale mine kollegaer, særlig jer i regeringen, til sommerferien: doughnutøkonomi, regenerativt landbrug og en 30-timers arbejdsuge. Tak for ordet.
Kl. 20:33

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er foreløbig en række korte bemærkninger. Jeg giver først ordet til hr. Morten Dahlin fra Venstre. Værsgo.

Kl. 20:33

Morten Dahlin (V):

Tak for det. Jeg vil gerne spørge om noget lidt mere jordnært eller måske mere vandnært, alt efter temperament. Alternativet har været ude at foreslå, at man skal forbyde danske restauranter og caféer at tage penge for vand. I den forbindelse er der en del danske restauranter, der har været ude at sige, at det faktisk er en ganske stor del af deres forretning, og at de er hårdt presset efter coronanedlukningen og den nedgang, der var i turisme. Vi ved jo historisk set, at en af de brancher, det er allersværest at klare sig i, er restaurant- og cafébranchen; der er enormt mange, der åbner og så lukker igen. På den anden side ved vi også, at hvis vi gerne vil tiltrække turister til Danmark, har vi brug for et stærkt restaurant- og cafémiljø, ikke kun for turisterne, men også for os danskere. Derfor vil jeg bare høre Alternativet, om den modstand, man har mødt, og de, synes jeg, meget gode argumenter, der har været fra restaurantbranchen, ikke giver anledning til nogle overvejelser hos Alternativet om, at man måske skulle sige, at det var en ommer, det var en smutter, så det forslag trækker vi tilbage.

Kl. 20:34

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 20:34

Franciska Rosenkilde (ALT):

Tak for spørgsmålet. Jeg har selv en fortid i branchen, og jeg ved udmærket, hvordan det kan være at drive både café og restaurant. Alternativet er kommet med et meget ambitiøst vandudspil, fordi vi ønsker at have rent vand i Danmark. Både vores have, søer og grundvand har det rigtig sløjt. Det her forslag om, at rent drikkevand bør være en menneskeret, og at det vil sige, at man bør kunne få det gratis på restauranter, har faktisk mødt utrolig meget ros fra rigtig mange danskere. Så jeg må bare sige, at der er rigtig mange danske-

re, der kender følelsen af at blive tilbudt vand, når man kommer ind på en restaurant, og når man så får bonen, kan man se, at der står 50 kr., og det var man måske ikke lige med på. Så postevand bør være en menneskeret.

Kl. 20:35

Formanden (Søren Gade):

Hr. Morten Dahlin.

Kl. 20:35

Morten Dahlin (V):

Men den følelse kender jeg jo selv. Jeg er også træt af, at der, når jeg handler i Bilka, står, at jeg har givet 32 kr. for kylling, men det gør jo ikke, at jeg stiller mig herind i Folketingssalen og siger, at det nu skal være gratis. Ordføreren bruger jo eksemplet gratis, men det er jo ikke gratis for restauratørerne, det er jo ikke gratis for caféjerne, for de har jo udgifter til løn, til husleje, til opvaskere, til indkøb, og derfor pålægger man jo bare dem en ekstra udgift. Og hvis ikke de kan få pengene ind via vand, lægger de jo bare pengene andre steder hen på regningen, og det vil sige, at forbrugerne ikke sparer nogen penge, men til gengæld bliver dem på caféerne og restauranterne irriterede. Skulle vi ikke i fællesskab sige, at det var en ommer?

Kl. 20:35

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 20:35

Franciska Rosenkilde (ALT):

Nej, det mener vi ikke. I Alternativet mener vi helt principielt, at retten til drikkevand bør være en menneskeret. Hvordan restauranter vælger at prissætte deres varer, har jeg ikke nogen mening om; det kan de jo gøre, som de vil. Hvad angår den der kylling, du køber ned i supermarkedet, står prisen jo på, når du tager den op i kurven, så man må formode, at du kan læse det, hvorimod det på en restaurant faktisk er rigtig uklart, hvad postevandet koster. Så det vil gøre det meget nemmere for forbrugerne, at man ved, at det kan man få.

Kl. 20:36

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Jeg har bare en lille bemærkning. Det hedder »det kan ordføreren læse«, ikke »du«.

Så går vi videre til den næste spørger, og det hr. Frederik Vad fra Socialdemokratiet.

Kl. 20:36

Frederik Vad (S):

Tak, og tak for talen. Jeg er lidt interesseret i Alternativets syn på unges mistrivsel og mistrivsel i det hele taget, for jeg oplever tit i den her debat, at diagnosen lidt bliver stillet på et forkert grundlag. Svageligørelse fylder mere end myndiggørelse, psykologi fylder mere end pædagogik, og der er sådan en idé om, at det handler om test og karakterer og pres i uddannelsessystemet, selv om vi kan se, at uagtet hvilken uddannelseskultur man har i hele Vesten, stiger de her mistrivselstal bare. Test eller ikke test, karakterer eller ikke karakterer – vi kan se, at det her er et vilkår i hele den vestlige verden i de her år. Derfor kunne jeg godt tænke mig at spørge ordføreren, om ordføreren ikke tror, at en meget, meget stor del af den her mistrivselsskriser skal løses i myndiggørende forpligtende fællesskaber og ikke handle om, at uddannelsessystemet er blevet for hårdt.

Kl. 20:37

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

- Kl. 20:37 **Franciska Rosenkilde (ALT):**
Tak for et rigtig godt spørgsmål og meget vigtigt spørgsmål, for jeg synes, at når vi kigger på tallene om vores børn og unge i de her år, er det jo rigtig vigtigt, at vi ser det som et strukturelt problem og ikke et individuelt problem, for når hele generationer har sådan en mistrivsel, må det være, fordi der er noget galt med systemet. At det er det samme i hele Vesten, kunne være, fordi vi har nogle af de samme økonomiske systemer i hele Vesten, som presser de unge i en præstationskultur, i en konkurrencekultur. Det er jo ikke isoleret i Danmark; det er jo netop i hele Vesten. Derfor burde man kigge på, at det er systemet, der presser de unge igennem.
- Jeg er fuldstændig enig i, at myndiggørelse er langt bedre, for der er ingen, der ønsker at offergøre unge, tværtimod, men vi er jo nødt til at tage et ansvar, når vi kan se, det er hele generationer, der viser mistrivsel. Så det, at det sker i hele Vesten, ser jeg kun som et endnu bedre argument for, at det er systemet, det er galt med.
- Kl. 20:38 **Formanden (Søren Gade):**
Hr. Frederik Vad.
- Kl. 20:38 **Frederik Vad (S):**
Men handler det ikke om, at vi i al for høj grad får lov til at svælge i os selv? Præstation som sådan er der jo ikke noget galt med, og vi kan jo bare se, at den tid, unge bruger på alt muligt andet end skole – fritidsjob, foreningsaktiviteter, holdidræt osv. – er nedadgående i store dele af vores land. Så handler det grundlæggende ikke om, at vi er for meget overladt til os selv og i virkeligheden for lidt sammen med andre, som forventer noget af os?
- Kl. 20:38 **Formanden (Søren Gade):**
Ordføreren.
- Kl. 20:38 **Franciska Rosenkilde (ALT):**
Jeg tror ikke, at der er noget galt i, at man forventer noget af hinanden. Det tænker jeg at vi alle sammen gør også i forpligtende fællesskaber. Det er sådan set kun godt.
- Problemet er jo ikke nødvendigvis, at der skal præsteres – og det er også meget de unge, der selv siger det her, og det synes jeg er vigtigt at vi politikere lytter til. De præsterer jo helt vildt, de unge. Så det er jo ikke det, der er problemet. Problemet er en kombination af flere ting, som jeg tænker vi kan se også i andre vestlige lande: præstation, sociale medier, presset økonomi, boligmarkeder, der kun er for de få, osv. osv. Det er det samme, der sker i de vestlige lande, og det er derfor, at vi også har pressede unge- og børnegerationer.
- Kl. 20:39 **Formanden (Søren Gade):**
Fru Pia Olsen Dyhr, Socialistisk Folkeparti. Værsgo.
- Kl. 20:39 **Pia Olsen Dyhr (SF):**
Tak til ordføreren for en spændende tale. Jeg tror, at vores to partier fuldt ud deler synet på regeringens manglende ambitioner på klimaområdet. Jeg tror ikke, det er nogen hemmelighed, at vi ønsker, at der skal mere tempo på.
- Jeg har så også hørt Alternativet sige flere gange, at det er problematisk med det samarbejds-klima, der er herinde, og den arbejdskultur, der er. Derfor kunne jeg godt tænke mig at høre Alternativets syn på eller måske få et bud på, hvordan vi så sikrer de 90 mandater, der skal til for at løfte klimadagsordenen. Hvad er det, der skal til?
- Kl. 20:40 **Formanden (Søren Gade):**
Ordføreren.
- Kl. 20:40 **Franciska Rosenkilde (ALT):**
Tak for spørgsmålet. Jeg er helt enig med ordføreren i, at vi nok er enige om, at det går for langsomt med at løfte klimadagsordenen.
- Jeg synes lidt, det er to forskellige ting, der bliver blandet sammen. Man kan jo godt have høje politiske ambitioner på et område – det er det, vi mangler. Samtidig har Alternativet flere gange problematiseret selve forløbet omkring lovgivningsprocessen, når den så går i gang: Alt er pludselig hastelovgivning; der er ikke tid til at gå dokumenterne ordentligt igennem, og det er jo tit meget kompliceret stof, vi sidder med; vi oplever, at man ikke får svar på spørgsmål; man kan ikke få lov til at bore ned i tallene; det hele skal gå meget stærkt, når det så endelig kommer. Det synes vi er et problem, for vi sidder altså med kæmpe anlægsprojekter for mange milliarder, vi sidder med kæmpe investeringer for mange milliarder. Hvis der ikke er tid nok til, at vi som folketingsmedlemmer har mulighed for at dykke ordentligt ned i det her, skaber vi dårlig politik.
- Kl. 20:41 **Formanden (Søren Gade):**
Fru Pia Olsen Dyhr.
- Kl. 20:41 **Pia Olsen Dyhr (SF):**
Jeg har ingen problemer med, at man bruger tid på ordentlig lovgivning. Jeg synes også, at vi i Folketinget skal gribe i egen barm og sørge for, at der faktisk er tid til ordentlig behandling. Jeg synes, der har været meget hastelovgivning, og vi kan blive bedre. Jeg tror, at vi under corona fik speedet tempoet op, og vi har svært ved at få sat tempoet ned igen.
- Men det er egentlig ikke det, jeg er ude efter. Vores udfordring er jo, at vi godt sammen kan sige, at vi skal have høje ambitioner for klimadagsordenen, men SF og Alternativet alene har jo ikke 90 mandater. Så er et skridt på vejen ikke bedre end at sige, at så dropper man det helt? Har vi ikke et ønske om at sige, at vi kan tage det, de andre kan gå med til, selv om vi måske ikke kan få det hele?
- Kl. 20:42 **Formanden (Søren Gade):**
Ordføreren.
- Kl. 20:42 **Franciska Rosenkilde (ALT):**
Det er måske et af de steder, hvor SF og Alternativet vælger at bruge sine parlamentariske mandater lidt forskelligt. Alternativets klimapolitik handler rigtig meget om at løse de problemer, der er, og hvis vi ikke kan se, at de aftaler, der bliver indgået, løser problemerne, har vi ikke lyst til at lægge mandater til dem. Det gælder alt fra landbrugsaftaler til affaldsaftaler, som nok er lidt bedre end ingenting, men hvis de ikke medvirker til at løse den accelererende klimakrise, vi står i, hvilket er bydende nødvendigt for alt det andet, vi skal løse, så bliver det ikke med Alternativets mandater.
- Kl. 20:42 **Formanden (Søren Gade):**
Hr. Alex Vanopslagh, Liberal Alliance. Værsgo.

Kl. 20:42

Alex Vanopslagh (LA):

Tak. Jeg vil egentlig tage fat på den diskussion, som jeg også havde med en ordfører fra Alternativet tidligere i aftes, nemlig i forhold til Alternativets ønske om at tage et opgør med hamsterhjulsamfundet, at vi skal have en kortere arbejdsuge, at vi skal skrue ned for forbruget, og at vi skal have et opgør med den økonomiske vækst, og ønsket er jo selvfølgelig, at man opnår en bedre trivsel og mere bæredygtighed og alt det der. Men jeg vil egentlig ikke tale om de potentielle gevinster eller ulemper ved at fastholde det nuværende, men jeg vil høre ordføreren om Alternativets plan.

Hvis man følger den, vil det unægtelig få den konsekvens på negativsiden, at vi bliver fattigere som samfund, og at der vil være færre penge at gøre godt med politisk, og jeg vil egentlig bare høre, hvad ordføreren gør sig af overvejelser i forhold til det. Hvad er det, man skal skære væk i forhold til de offentlige udgifter, og hvad er det for nogle fremtidige teknologier, eksempelvis i sundhedsvæsenet, som vi ikke skulle have råd til, fordi vi er blevet fattigere? Altså, er der ikke noget, der nager hos ordføreren?

Kl. 20:43

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 20:43

Franciska Rosenkilde (ALT):

Tak for spørgsmålet, det er superrelevant, og jeg anerkender, at det måske kan være svært helt at sætte sig ind i det. For det, som Alternativet kæmper for, er jo et helt andet system, og det vil sige, at det ikke er noget med, at det her system skal være lidt mindre. Men vi vil eksempelvis gerne have en langt mere forebyggende sundhedspolitik. Vi er ikke kun optaget af, at der bliver uddannet nok sygeplejersker, men vi er også optaget af, at man som mennesker ikke bliver syge, altså livstilssygdomme, stress, som skaber en masse sygefravær, der koster samfundet mange milliarder. Hvis vi i langt højere grad investerer i forebyggelse, vil vi også spare på den længere bane.

Omvendt er der det, at de offentlige udgifter, hvad jeg tænker at ordføreren vil være enig med mig i, år for år stiger, på trods af at den oplevede velfærd ikke bliver større, tværtimod. Så der er jo noget i systemet her, der trænger til at blive lavet om, og det vil sige, at jeg sagtens tror, at man kan få en bedre oplevet velfærd ved at bruge pengene anderledes og altså ikke ved at presse sygeplejerskerne til at arbejde mere, men i stedet for ved at kigge på arbejdsforholdene og lønnen og måske derfor gøre det attraktivt at være sygeplejerske.

Kl. 20:45

Formanden (Søren Gade):

Hr. Alex Vanopslagh.

Kl. 20:45

Alex Vanopslagh (LA):

Jo, men du skal jo så også have råd til at give noget mere i løn til sygeplejerskerne, som skal arbejde mindre. De får ikke færre opgaver, men de skal arbejde mindre, og der kommer jo ikke flere kollegaer, fordi folk generelt skal arbejde mindre og gå tidligere fra arbejdsmarkedet. Og hvor skal pengene komme fra? Altså, jeg kan bare ikke rigtig se, at det hænger sammen, og der savner jeg måske, jeg ved ikke, om det er selvindsigt eller ærlighed. Men der er jo så mange goder i samfundet, som kommer af at være velstående og desværre også af at beskutte velstanden, der gør, at vi kan have et velfærdssamfund. Det ville jo ikke kunne lade sig gøre, hvis det er sådan, at vi kun har to tredjedele af de offentlige udgifter til rådighed, i forhold til hvad vi har i dag. Det er jo fri fantasi.

Kl. 20:45

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 20:45

Franciska Rosenkilde (ALT):

Det er det ikke. Vi kan jo beskutte helt anderledes, end vi gør i dag. Alternativet ønsker, at forurenere skal betale langt mere. Vi ønsker ikke, at man laver store skatterabatter til eksempelvis Aalborg Portland og andre udledere. Vi ønsker ikke, at man skal sænke arveskatterne og på den måde samle formuen på få hænder. Vi ønsker klart en mere ligelig fordeling af ressourcerne. Men jeg tror ikke på, at vi bliver et fattigere land af at sænke vores overforbrug. Som jeg lige læste op her, er der mange hundrede ton af både tøj og mad, der hvert år bliver smidt ud, før det overhovedet når i supermarkederne. Så overforbruget er jo så massivt.

Kl. 20:46

Formanden (Søren Gade):

Fru Susie Jessen fra Danmarksdemokraterne. Værsgo.

Kl. 20:46

Susie Jessen (DD):

Tak, og tak for talen. Jeg har set et lille udspil, som Alternativet havde for noget tid tilbage om, at man gerne vil stoppe landbrugets eksport af kød, og vi ved jo, hvad eksportindtægterne fra fødevarerindustrien er. Var det sidste år 196 mia. kr., der kom ind i den danske statskasse fra fødevarerindustrien? Så jeg har egentlig et spørgsmål. Hvis man nu stopper den danske eksport af kød til udlandet, hvor skal de penge så egentlig komme fra? Altså, vi kommer til at mangle lidt, gør vi ikke?

Kl. 20:47

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 20:47

Franciska Rosenkilde (ALT):

Det tal, som ordføreren nævner som indtægt, er næppe fra den animalske produktion. Punktum. Når det så er sagt, er det klart, at vi gerne vil have mere natur i Danmark. Det tror jeg vi er enige om i hele Folketinget, og det kræver altså noget mere plads, og det vil sige, at vi skal dyrke flere fødevarer på mindre plads, fordi naturen også skal have plads. Og det vil sige, at vi skal investere i langt flere plantebaserede fødevarer, og dem kan vi også eksportere, hvis vi ellers ikke er for langsomme, fordi vi holder fast i et gammelt system. Hvis vi var lidt hurtigere, ville vi faktisk kunne få en højere markedsandel for de plantebaserede fødevarer og på den måde få en indkomst derfra. Men dybest set handler det jo om, at vores natur skal have plads, for ellers er der slet ingen fødevarerproduktion i fremtiden.

Kl. 20:47

Formanden (Søren Gade):

Fru Susie Jessen.

Kl. 20:47

Susie Jessen (DD):

Tak. Det er rigtigt, at det, som jeg sagde, var fra Fødevarerkllyngen. Men vi, der har været på besøg i svinebrug rundt omkring forskellige steder i Danmark, ved jo også godt, hvor stor en eksportindtægt det er til Danmark. Vi ved godt, hvor meget kød Danmark producerer til hele verden, og at det er en markant del af vores økonomi og en vigtig del af vores økonomi.

Så det, jeg bare gerne vil sige, når man nu begynder at ville lade CO₂-afgifter hagle ned over dansk landbrug, er, at det her da også kommer til at betyde rigtig meget for landdistrikterne og for arbejdspladserne rundtomkring i yderområderne.

Kl. 20:48

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:48

Franciska Rosenkilde (ALT):

Jeg vil rigtig gerne udfordre ordførerens præmis om, at et dansk animalsk landbrug er markant for dansk økonomi. Det danske landbrug får over 10 mia. kr. i landbrugsstøtte om året fra EU. Så det er ikke markant vigtigt for dansk økonomi.

Når det så er sagt, vil Alternativet rigtig gerne udvikle dansk landbrug, så vi også har en bæredygtig fødevarerproduktion i fremtiden, og det er jo netop derfor, vi skal omlægge fra den meget massive animalske produktion til en mere plantebaseret produktion i fremtiden. Det skal vi hjælpe erhvervet med at omstille sig til, og det er jo der, hvor det store politiske svigt har været, og hvor også Landbrug & Fødevarer har svigtet. Man har overhovedet ikke taget sig af sine medlemmer. De står nu ansigt til ansigt med en CO₂-afgift, fordi ingen har hjulpet dem med at omstille sig, og det vil Alternativet rigtig gerne gøre.

Kl. 20:49

Formanden (Søren Gade):

Fru Mona Juul, Det Konservative Folkeparti. Værsgo.

Kl. 20:49

Mona Juul (KF):

Tak for talen, og tak for opbakningen til vores beslutningsforslag om at fjerne lagerbeskatning på børsnotering; det er jeg rigtig, rigtig glad for. I dag er KLAR-alliancen jo også kommet med flere samlede forslag omkring iværksætteri, og jeg vil høre, om ordføreren kunne tænke sig at bakke op om nogle flere af alliancens gode forslag. Jeg tænker i hvert fald på sådan noget som at sikre medarbejderaktier i højere grad, så det ikke er så dyrt og bøvlet, og jeg tænker på sådan noget som at styrke selvstændighedskulturen. Det kunne måske være noget, Alternativet kunne være med på.

Kl. 20:49

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 20:49

Franciska Rosenkilde (ALT):

Mange tak for det spørgsmål. Jeg skal ærligt indrømme, at jeg simpelt hen ikke har læst det, der er kommet i dag. Jeg har været optaget af de meget interessante debatter herinde i salen. Men det, som spørgeren lægger op til, lyder absolut attraktivt for Alternativet. Vi vil gerne være med til at styrke iværksætterkulturen i Danmark. Vi vil gerne være med til at sikre, at små og mellemstore virksomheder kommer lettere i gang og får mere støtte til at drive rentable forretninger, især selvfølgelig det, der handler om den grønne omstilling. Så det vil vi meget gerne kigge på.

Kl. 20:50

Formanden (Søren Gade):

Fru Mona Juul.

Kl. 20:50

Mona Juul (KF):

Et helt andet spørgsmål, jeg godt kunne tænke mig at stille, er, hvad Alternativet bringer med til forhandlingerne omkring forsvaret. Nu

har jeg været jeres hjemmeside igennem i dag, fordi jeg lige vil tjekke op på det og se, om der var noget spændende, jeg skulle spørge om, men jeg kunne ikke finde noget om forsvaret. Derfor kunne jeg virkelig godt tænke mig at høre, hvad det er, Alternativet egentlig kunne tænke sig at bringe til forhandlingerne. Jeg kan se, at der i gamle artikler, altså fra før valget, er noget, der har handlet om at gøre forsvaret grønt, og der er noget med konflikthåndtering og forskning i konflikt – noget med, at kvinder er bedre til at håndtere konflikter end mænd. Er det sådan nogle ting, vi skal høre fra Alternativet?

Kl. 20:51

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 20:51

Franciska Rosenkilde (ALT):

Jeg synes, det lyder som nogle rigtig, rigtig gode bud, som spørgeren her nævner, og som kunne være Alternativets bud. Vi er jo ikke sådan umiddelbart inviteret med – det må jeg jo erkende – men forsvaret skal jo også igennem en grøn omstilling som alle andre sektorer i vores samfund. Vi synes også, det er vigtigt, at man, inden man bare sprøjter en masse milliarder ind, får styr på økonomien i Forsvarsministeriet og finder ud af, hvad det er for noget materiel, der faktisk er brug for.

Så er vi også meget optaget af arbejdsforhold i forsvaret. Det er jo nogle af de ting, som forsvaret også selv siger der er problemer med. Og så er det klart, at det her med, at kvinder er bedre til konflikthåndtering, ikke kun er noget, Alternativet synes – det er noget, forskningen viser. Så derfor synes vi absolut, der er meget at tage fat på der.

Kl. 20:51

Formanden (Søren Gade):

Hr. Pelle Dragsted, Enhedslisten.

Kl. 20:51

Pelle Dragsted (EL):

Tak for det. Det er måske et lidt usædvanligt spørgsmål. Jeg hørte den forrige taler hr. Morten Messerschmidts indlæg, hvor han valgte at bruge 40-året for udlændingeloven til at læse en masse domme op for velsagtens at efterlade det indtryk, at udenlandske medborgere eller nydanskere er sådan nogle, der voldtager og begår kriminalitet. Det synes jeg var lidt trist fik lov at stå uimodsagt. For langt de fleste af de borgere, der er kommet til Danmark i de 40 år, er jo lovlige, hårdtarbejdende mennesker, som bidrager til at øge vores velstand og til, at der er personale ude på vores hospitaler og plejehjem. Og derfor synes jeg, at det er så trist. Vi har i øvrigt også gode kollegaer her i salen, som er kommet i den periode.

Det kunne jo være, at der sidder nogle derude og ser med, altså nogle medborgere med udenlandsk baggrund, som er kommet hertil. Så derfor vil jeg bare høre, om ordføreren ikke fra talerstolen og sammen med mig vil sende en varm tak til de mennesker, som bidrager til vores samfund hver eneste dag.

Kl. 20:52

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 20:52

Franciska Rosenkilde (ALT):

Mange tak for den opfordring fra hr. Pelle Dragsted. Jo, det vil jeg meget gerne. Jeg ser absolut et mangfoldigt samfund som et stærkt samfund. Integrationen har aldrig gået så godt, som den gør nu. Unge kvinder med ikkevestlig baggrund stormer frem på uddannelser-

ne. Kriminaliteten er rekordlav. På alle mulige måder vil jeg gerne sige en kæmpe tak til de mennesker, der kommer fra *hele* verden og bidrager positivt til Danmark og skaber det her multikulturelle samfund, som vi kun bliver stærkere af. Så jeg er fuldstændig enig med ordføreren om, at det kan vi kun være taknemlige for – ikke mindst hele vores omsorgssektor, der også kun er blevet beriget af folk fra andre lande. Så mange tak.

Kl. 20:53

Formanden (Søren Gade):
Hr. Pelle Dragsted.

Kl. 20:53

Pelle Dragsted (EL):

Tak for det. Jeg synes bare, det var vigtigt, at vi også fik sendt det signal her fra Folketingssalen og fra den fineste talerstol i landet. Tak.

Kl. 20:54

Formanden (Søren Gade):
Ønsker ordføreren ordet?

Kl. 20:54

Franciska Rosenkilde (ALT):
Jeg er meget enig. Så tak for det.

Kl. 20:54

Formanden (Søren Gade):

Vi fortsætter med hr. Martin Lidegaard, Radikale Venstre. Værsgo.

Kl. 20:54

Martin Lidegaard (RV):

Tak for talen. Jeg vil stille det samme spørgsmål til Alternativets forkvinde – forperson? – som jeg stillede til alle de andre, nemlig hvordan vi nu bedst bruger de penge, vi har til rådighed. Det gør jeg til dels inspireret af hr. Alex Vanopslags spørgsmål. For hvis vi skulle forestille os, at man ligesom overgår til en ny økonomi, en mere cirkulær økonomi, skal der jo foretages nogle investeringer. Og jeg er sådan set enig med hr. Alex Vanopslagh i, at man godt kan forudse, at der bliver nogle paradoksproblemer her, ikke sandt? For vi ønsker jo f.eks., tror jeg, både Alternativet og Radikale, at investere mere i børnehaver, forebyggelse, daginstitutioner, og det kræver jo flere medarbejdere, flere penge, mere arbejdskraft umiddelbart, før man så måtte komme til en bedre situation, hvor man så ikke har så stort behov og så meget sygdom osv. Så der er jo nogle overgange her. Derfor er det også ret oplagt, synes vi, at vi er nødt til at starte med at investere i mere vedvarende energi, i børns trivsel osv. Men hvordan vil Alternativet bruge 100 kr. i dag?

Kl. 20:55

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:55

Franciska Rosenkilde (ALT):

Jeg er meget enig med ordføreren i, at vi vil investere dem i forebyggelse, i børn og unge, i at mindske klimaforandringerne. Jeg tror, at forskellen helt grundlæggende er, at vi ikke ser det at øge arbejdsudbuddet på den måde, det bliver fremlagt af regeringen, som en vej at gå, fordi det netop ikke skaber incitament til, at flere bliver uddannet i omsorgssektoren, hvor vi mangler folk. Tværtimod kunne man bruge nogle af de penge på netop at kigge på lønforholdene i omsorgssektoren, man kunne kigge på arbejdsforholdene, og man kunne sørge for, at de arbejdsforhold blev attraktive. Og det er det samme, hvis vi gerne vil have flere til at tage en erhvervsuddannelse. Så skal vi jo ikke forringe universiteterne; vi skal i stedet gøre det

attraktivt at tage en erhvervsuddannelse ved at investere i dem. Så dybest set vil Alternativet investere i mennesket frem for i systemet.

Kl. 20:56

Formanden (Søren Gade):

Hr. Martin Lidegaard.

Kl. 20:56

Martin Lidegaard (RV):

Det sidste er jeg helt enig i, nemlig at man ikke behøver at forringe universiteterne for at investere i erhvervsskoler og velfærdsuddannelser. Men vi mangler jo mennesker på arbejdsmarkedet. Det tror jeg vi er enige om. Og det gør vi jo ikke bare i daginstitutioner og på skoler, det gør vi også i virksomheder og stort set alle steder i det danske samfund. Så man kan nok ikke slippe helt uden om det spørgsmål, der er ret grundlæggende i dansk økonomi, og som måske mere er, hvor menneskene skal komme fra, end hvor pengene skal komme fra. Nu har vi en god økonomi, men vi mangler mennesker. Så hvis ikke man vil lave et øget arbejdsudbud, hvor vil man så få flere mennesker fra i Alternativet?

Kl. 20:56

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 20:56

Franciska Rosenkilde (ALT):

Selvfølgelig ved at gøre det attraktivt at tage de her uddannelser. Man får jo heller ikke flere mennesker ved at afskaffe en helligdag; man får bare dem, der er der, til at slide hårdere. Og det vil sige, at vi har en sygeplejerske lige nu, der har en vagt på 17 timer i streg uden at have en tissepause, og så siger man til hende, at hun skal arbejde mere. Det gør det ikke attraktivt for unge mennesker at søge den vej. Derfor er det jo helt grundlæggende, at man kigger langt mere forebyggende på de problemer, vi står i, frem for faktisk at tro, at man kan betale sig fra alting. Det her handler om arbejdsforhold, det handler om løn, og så handler det om forebyggelse, i stedet for at man hele tiden laver lappeløsninger og så skal betale udgifterne, der er langt højere, i den anden ende: psykologhjælp til alle unge, alle de lappeløsninger, vi laver. Det er jo, fordi folk ikke har det godt, fordi vi ikke har indrettet et system, der faktisk virker. Stresshåndtering og alt andet bruger vi masser af penge på, når det er gået galt. Lad os investere, før det går galt.

Kl. 20:57

Formanden (Søren Gade):

Fru Marianne Bigum, Socialistisk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 20:57

Marianne Bigum (SF):

Mange tak. Alternativet kom for nylig med 21 siders udspil om rent drikkevand og rent vandmiljø, som jo hænger grundlæggende sammen. Jeg vil gerne kvittere for et flot og visionært udspil med rigtig mange gode ting, som jeg er sikker på at vi kan samarbejde om. Også for mig har det her folketingsår handlet rigtig meget om vores vandmiljø, og jeg vil gerne sige tak for samarbejdet med Alternativet om at stoppe forureningen af vores havmiljø og kampen for genopretning af vores havnatur og vandnatur, så vi får en god økologisk tilstand.

Så til mit spørgsmål: I jeres udspil skriver I, at I vil etablere et regeringsvandudvalg, som skal sikre en tværgående koordinering mellem ministerierne på vandområdet, fordi det netop er noget, der indgår i rigtig mange ministerier. Men vi har en flertalsregering, som mindst talt ikke gør tilstrækkeligt for at beskytte vores vandmiljø og vores natur, så jeg tænker, at det ikke er nok med et koordinerende

vandudvalg i regeringen, men at vi også i Folketinget skal blive bedre til at sætte højere ambitioner for den her vigtige dagsorden. Så jeg vil høre ordføreren, om ordføreren kunne sætte nogle ord på, hvordan vi i Folketinget kan samarbejde bedre om det.

Kl. 20:59

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:59

Franciska Rosenkilde (ALT):

Tak for det. Det er gode spørgsmål. Og tak for at kvittere for vores ambitiøse vandudspil og også for det gode samarbejde med ordføreren parti om lige præcis den her dagsorden, som jeg ved ligger jer rigtig meget på sinde.

Noget af det, som er pointen i vandudspillet, og som ordføreren også er inde på, er netop, at vand er gennemgående i så mange forskellige ministerier. Og derfor oplever vi tit den her silotænkning, hvor man simpelt hen ikke taler sammen, og derfor bliver der ikke lavet ordentlig sammenhængende politik på området. Faktisk er der ikke en særlig ambitiøs politik på området. Hver gang vi tester, ser vi for meget pesticid og for mange kemikalier i vores drikkevand. Sidst man filmede i 70 timer i Vejle Fjord, fandt man én skrubbe. Hver gang vi går ud og laver målinger, ser vi bare et havmiljø og et vandmiljø i søerne og i grundvandet, der er langt, langt under det niveau, vi burde have i forhold til at skabe en ordentlig økologisk situation i vores vande. Det, der er vigtigt, er, at der her dog er noget, som står i regeringsgrundlaget, og derfor kan vi holde dem op på det her. Og det tror jeg er meget vigtigt i den her regeringsperiode.

Kl. 21:00

Formanden (Søren Gade):
Fru Marianne Bigum, værsgo.

Kl. 21:00

Marianne Bigum (SF):

Mange tak. Men hvordan tænker ordføreren at vi i Folketinget kan blive bedre til at samarbejde om det her og sætte kraftigere fokus på højere ambitioner?

Kl. 21:00

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:00

Franciska Rosenkilde (ALT):

Tak. Det tror jeg at vi gør ved netop at samtænke det. Så når vi laver landbrugsaftaler, når vi laver fiskeriaftaler, og når vi laver havplaner, vandplaner, planer om grundvand og boringer, skal vi hele tiden huske på, at vi skal samtænke de her kriser. For klima, natur, miljø og biodiversitet er dybt afhængige af hinanden og af, at vi tager de her kriser og dermed også løsningerne sammen. Det skal vi huske hinanden på hele tiden, og så skal vi holde regeringen op på, at de faktisk har skrevet i regeringsgrundlaget, at vi skal gøre noget ved dansk grundvand og drikkevand.

Kl. 21:01

Formanden (Søren Gade):
Hr. Hans Kristian Skibby, Danmarksdemokraterne. Værsgo.

Kl. 21:01

Hans Kristian Skibby (DD):

Tak, hr. formand. Jeg vil gerne vende lidt tilbage til den diskussion, der var tidligere med ordføreren, om betydningen af dansk fødevarerexport og også om den animalske del af den. Der synes jeg,

ordføreren var sådan lidt nonchalant i sin vurdering af betydningen af den her eksport, og hvad den betyder for danske arbejdspladser.

Det er jo altså sådan, hvis man kigger på de samlede eksporttall, at alene på kødområdet var det en eksport i 2021 på over 31 mia. kr. Så jeg vil bare spørge ordføreren, om ikke ordføreren i det mindste vil anerkende, at det har en stor betydning for vores arbejdspladser i Danmark, at vi faktisk har en dansk fødevarerexport, også den animalske del.

Kl. 21:02

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:02

Franciska Rosenkilde (ALT):

Tak. Jeg vil starte med at anerkende, at den animalske produktion står for 90 pct. af landbrugets udledninger i en accelererende klimakrise, hvor Danmark har et kæmpe økologisk fodaftryk, der svarer til at forbruge cirka fire jordkloder om året i naturressourcer, hvilket jo alt andet lige er meget ikke bæredygtigt. Derfor er vi nødt til at kigge på vores landbrug og fødevarerproduktion, og det er klart, at der har været en tradition for en meget animalsk produktion, som jo har udviklet sig. Danske landmænd har været gode til at lave en animalsk produktion med masser af støtteordninger, med masser af goodwill fra forskellige politikere, så strukturerne nu er lagt fuldstændig under en animalsk produktion. Det skal vi have lavet om, og det skal vi primært på grund af klimaudledninger, vores miljø, vores fremtalte vandmiljø, der er fuldstændig smadret af fosfor- og kvælstofudledninger, og på grund af dyrevelfærd.

Det her handler simpelt hen bare om, at vi skal tage erhvervet i hånden, og så skal vi omstille til færre dyr, så de får det bedre, og så vores miljø og natur får det bedre, og til flere plantebaserede fødevarer, som også har en eksportværdi.

Kl. 21:03

Formanden (Søren Gade):
Hr. Hans Kristian Skibby.

Kl. 21:03

Hans Kristian Skibby (DD):

Man kunne jo også have fokus på, hvad aftrykket er i forhold til den volumen, der er på den danske produktion. Altså, hvis man kigger på tallene, er det sådan, at Danmark er et land, hvor vi er så dygtige til at få effektivitet ind i vores landbrug, at vi faktisk kan producere fire gange så mange fødevarer, som vi selv konsumerer her i Danmark. Det betyder bl.a., at hvis vi kigger på fødevarerindustrien, er der en årlig eksport på 173 mia. kr. inden for den samlede fødevarerindustri, og der synes jeg jo nok, at man negligerer det noget hos Alternativet i forhold til at sikre danske arbejdspladser. Man kan jo ikke bare sådan regne med, at tingene forsvinder ud i tågen.

Kl. 21:04

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:04

Franciska Rosenkilde (ALT):

Nej, bestemt ikke, for der er jo også arbejdspladser i den grønne omstilling. Der bliver talt, som om det er sådan, at når vi omstiller til et klimavenligt og bæredygtigt samfund, stopper al form for økonomisk forbrug eller produktion eller arbejdspladser, eller hvad vi ellers kender i dag. Sådan er det jo ikke. Der er masser af arbejdspladser i den grønne omstilling. Problemet er bare, at hvis vi ikke hjælper erhvervet nu med at omstille sig, er der ingen fødevarerproduktion i fremtiden. 80 pct. af det opdyrkede land i Danmark går til

foder til de her dyr. Hvis vi gerne vil producere mange fødevarer, skal vi netop reducere antallet af dyr og så producere plantebaserede fødevarer til menneskene i stedet.

Kl. 21:04

Formanden (Søren Gade):

Hr. Per Larsen, Det Konservative Folkeparti. Værsgo.

Kl. 21:04

Per Larsen (KF):

Tak for det, og tak for talen, og tak for den ihærdige indsats i forhold til at lægge forslag frem. Det har jeg stor respekt for. Men jeg interesserer mig også en lille smule for Alternativets politik, og det forekommer mig måske, at det ikke er det hele, der sådan er fuldstændig gennemført. Og der er jo så også lige mulighed for, at man kan uddybe nogle ting i sådan en debat her.

I har jo et forslag om borgerløn, og borgerløn er jo uden tvivl meget sympatisk. Men det, man skriver her, når jeg kigger i jeres program, er:

»Alternativet vil indføre garanteret, ubetinget minimumsforsørgelse for alle (borgerløn). Såvel niveau som finansiering skal undersøges af en arbejdsgruppe og eventuelt siden afprøves i målrettede eksperimenter om delelementer sideløbende med, at borgerløn udrolles i hele landet.«

Jeg bor i Vendsyssel, og jeg tænker så, vi kunne starte med at udrolle det der.

»Den endelige model skal dels sikre tilstrækkelige økonomiske ressourcer til at enhver kan leve en anstændig tilværelse, dels være universel, individuel og ubetinget.«

Det lyder jo rigtig fint, men jeg tænker lidt på, om der er nogen steder i verden, hvor man har et tilsvarende system, som man ligevis kan måle det op imod. For jeg tænker, at det måske kunne have nogle negative konsekvenser i forhold til arbejdsudbuddet.

Kl. 21:05

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 21:06

Franciska Rosenkilde (ALT):

Tænk, hvor kunne vi spare mange milliarder på bureaukrati, hvis vi indførte borgerløn. Alt det her Arnepluspension, seniorpension og jobcentre, som vi bruger så meget tid på at diskutere, sammen med mange milliarder på at opretholde det med kontrol, mistillid og rapportering kunne vi spare, hvis vi indførte borgerløn. Og det, der er rigtig skønt, er, at vi jo som mennesker som regel rigtig gerne vil bidrage til fællesskabet. Og det vil sige, at langt, langt de fleste af os selvfølgelig ville arbejde og selvfølgelig ville tjene vores egne penge, fordi vi gerne vil bidrage til samfundet. Det her er simpelt hen bare en model for, at ingen ryger igennem, uden at der er et sikkerhedsnet, og så kan vi være fri for at bruge alle de milliarder, vi gør i dag, på bureaukrati og på kontrol. Vi har den dyreste beskæftigelsesindsats i verden. Jeg tror nok, det er omkring 18 mia. kr., man bruger bare på kontrolindsatser. Så tænk engang, hvad der er af muligheder ved at lave det system om.

Kl. 21:06

Formanden (Søren Gade):

Hr. Per Larsen.

Kl. 21:07

Per Larsen (KF):

Tak for det svar. Der har været spurgt ind til Alternativets holdning til produktionsdyr, og jeg vil gerne spørge helt konkret, om Alternativet har som mål, at vi ikke skal have produktionsdyr i Danmark

som helhed. Det spørgsmål bekymrer mig en lille smule, for jeg tænker bare, at der trods alt bliver produceret animalske produkter rundt omkring i verden, og i Danmark har man jo rent faktisk en rigtig høj dyrevelfærd. Man har også et af de laveste klimaaftryk pr. produceret enhed og den slags ting. Så jeg tænker, om der mon ikke måske kunne være nogle negative konsekvenser, hvis de produkter skal produceres i andre lande.

Kl. 21:07

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 21:07

Franciska Rosenkilde (ALT):

Alternativet anerkender fuldstændig, at der skal være noget animalsk produktion i Danmark. Det indgår i en fødevarerproduktion. Vi ønsker ikke nogen konventionel animalsk produktion. Vi ønsker, at dyrene skal indgå i et økosystem, som er så tæt på deres naturlige måde at være på som muligt. Så vi ønsker en klar reduktion af den animalske produktion.

Jeg vil gerne udfordre præmissen om den her såkaldte lækageeffekt, altså at man så vil flytte arbejdspladser eller producere mere kød i udlandet. Det er blevet skudt ned flere gange. Det, som jeg synes er vigtigt, er, at Danmark gerne vil være et grønt foregangsland, og det skal vi også være på det her område. Det betyder, at vi ikke skal være optaget af, hvad der bliver produceret i udlandet. Vi skal være det land, der producerer bedst, mest bæredygtigt og mest klimavenligt, og også med dyrevelfærd. Det gør vi klart bedst ved at producere færre dyr og så blive bedre til at producere de plantebaserede fødevarer.

Kl. 21:08

Formanden (Søren Gade):

Hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige. Værsgo.

Kl. 21:08

Kim Edberg Andersen (NB):

Tak for det. Man bliver jo glad, når Alternativet går på talerstolen og fortæller om det her dejlige samfund, hvor vi alle sammen lever af planter, der er ingen af os, der arbejder, og vi får penge fra staten. Alt er godt og fryd og gammen, og det hele er selvfinansierende, og det kører derudad. Men alligevel bliver jeg også lidt ked af det, for det tyder lidt på, at det er os uden for byerne, der skal fjerne 200.000 ha, fordi de er for tæt på drikkevandsboringer, for jeg kan forstå, vi står og hælder Roundup direkte ned i boringerne. Der er yderligere 200.000 ha, og så er vi oppe på 400.000 ha, lavbundsjord, der også skal tages ud. Så skal vi have nogle rigtig store naturnationalparker – noget, der svarer til hele Nordjylland faktisk. Så bliver jeg jo ret bekymret, for så har vi stort set lagt hele Jylland øde. Vi har til gengæld storbyen tilbage, hvor vi alle sammen render rundt og selvrealiserer os og tager de gode jobs, dem, vi godt kan lide. Men kan Alternativet ikke godt se, at sådan en simpel nordjyde som mig kan blive bekymret for, at de jobs, der ikke er særlig fede og selvrealiserende, ikke vil blive taget i sådan et samfund?

Kl. 21:09

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 21:09

Franciska Rosenkilde (ALT):

Tak til ordføreren for et, jeg ved ikke, om jeg skal kalde det en smule sarkastisk eller humoristisk indslag. Jeg synes sådan set, at de kriser, som jeg vil have lov til at kalde dem, vi står i som samfund, er dødsensalvorlige. Vi står i en accelererende klimakrise,

vores biodiversitet og natur er i supersløj tilstand. Det er fuldstændig bydende nødvendigt, at vi omstiller vores samfund til et bæredygtigt samfund, for ellers skubber vi planeten ud i et ustabil klima, hvilket har enorme konsekvenser for de næste generationer – både i forhold til hvordan de skal producere fødevarer, og i forhold til hvordan de skal leve. Lige nu arbejder vi med scenarier, der inden for de næste 50 år gør det fuldstændig umuligt for flere millioner mennesker at leve nogle steder på kloden. Det er hamrende alvorligt, og derfor er det vigtigt, at vi omstiller vores samfund, og det gør vi bl.a. ved at give naturen mere plads, ved at producere anderledes, ved at bruge anderledes, men selvfølgelig også ved at arbejde anderledes. Og ja, Alternativet mener, at arbejdsnormen skal ned, men det er jo, fordi også vores forbrug skal ned, og det skal det, fordi det er vores opgave at levere et stabilt klima til de næste generationer.

Kl. 21:10

Formanden (Søren Gade):
Hr. Kim Edberg Andersen.

Kl. 21:10

Kim Edberg Andersen (NB):

Det er også rigtig, hvis man køber ind på præmissen om det her med klima og CO₂, og hvis Danmark udgør cirka 0,1 pct. Så vil jeg sige, at en bekymring uden for byerne nok lidt mere handler om arbejdsløshed og fattigdom, fordi man ikke har et job. Det er sådan helt nært, nemlig at den her generation bliver arbejdsløs, at børn vokser op i fattigdom, altså alt det her, som kommer til at ske, hvis vi bare lukker det hele. Det, jeg reagerer på, er det, jeg hørte vismændene sige, nemlig at de sidste 25 pct. af landbruget bare skulle lukkes, for ellers nåede vi ikke klimamålene. Så forstår ordføreren godt, at vi, der har familie, der tjener deres penge i landbruget, kan blive bekymret over, hvad de skal leve af, når 25 pct. bliver tvangslukket?

Kl. 21:11

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:11

Franciska Rosenkilde (ALT):

Hvis de kigger til regeringen og Landbrug & Fødevarers manglende planer for omstilling af landbruget, ja, så kan jeg godt forstå, at de bliver bekymret. Det, der er helt essentielt, er jo, at man ikke har omstillet landbruget. Man har ikke givet erhvervet de redskaber til at omstille sig, så de har investeret i en fossil fortid, de har investeret i en animalsk produktion med kæmpe maskiner, som de nu sidder og skal afdrage på. Det er da et kæmpe politisk svigt, så jeg forstår godt, hvis man er usikker, når man hører de toner, der kommer. Det, som vi gerne vil, er netop sammen med landbruget at omstille det, sådan at man kan producere fødevarer i fremtiden på mindre plads, og det vil sige, at vi har mere plads til natur, mere grønt, færre dyr, og det vil sige, at vi har mindre fosfor og kvælstof, alt det, der ødelægger vores kystnære områder, så vi faktisk også kan få et fiskeri op at køre igen – et fiskeri, som lige nu har det rigtig sløjt.

Kl. 21:12

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Fru Victoria Velasquez, Enhedslisten. Værsgo.

Kl. 21:12

Victoria Velasquez (EL):

Tak for det. At børn vokser op i fattigdom i Danmark, er et politisk valg, og der er mange steder, hvor vi kunne lægge vægt på, hvor glade vi er for samarbejdet med Alternativet, og personligt er det særlig i forhold til kampen for at få syge mennesker, mennesker, som har været ude for en arbejdsskade, ud af jobcenteret. Og for

rigtig mange af dem rammer det også børnene, hvad forældrene går igennem. Ankestyrelsen lavede en stikprøve i flere kommuner, hvor de har måttet omgøre 85 pct. af sagerne, fordi man simpelt hen har sanktioneret ved at tage helt op til 3 måneder af kontanthjælpen. Jeg har talt med nogle, der har oplevet det her, og som ikke kunne betale deres husleje og har været så heldige, at nogen har hjulpet med det, på grund af at man har oplevet, at det offentlige, som burde hjælpe en, i stedet for har gjort det modsatte. Hvad mener Alternativet vi skal gøre her? Skal vi, som regeringen foreslog, vente til 2030, eller hvad skal vi gøre?

Kl. 21:13

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:13

Franciska Rosenkilde (ALT):

Tak for spørgsmålet, og også tak for kvitteringen og det gode samarbejde mellem vores to partier. Vi er fuldstændig enige om, at i et land som Danmark burde der ikke være nogen børn, der vokser op i fattigdom. Man har ikke taget sig nok af de familier, der var udsatte, heller ikke under inflationen. Vi var jo selv med til at lave en aftale med den sidste regering, der ikke kom igennem, hvor det var, at vi netop ville forlænge det midlertidige børnebidrag. Det syntes vi var et kæmpe svigt, altså at man ikke opretholdt det. For det er bare lappeløsninger hele tiden, som skaber usikkerhed, og som skaber stress for de her familier, som igen gør, at børnene mistrives. Og jeg vil sige, at det er et rigtig, rigtig godt eksempel på, hvordan lappeløsninger i vores overflod af et velfærdssamfund viser sig i, at vi nu har børn, der vokser op i familier, hvor man ikke engang har mad nok på bordet hele måneden. Det er totalt uacceptabelt.

Kl. 21:14

Formanden (Søren Gade):
Fru Victoria Velasquez.

Kl. 21:14

Victoria Velasquez (EL):

Jeg tror faktisk, den daværende socialdemokratiske beskæftigelsesminister sagde, at han var stolt af, at man nu lavede børnenes kontanthjælpsaftale. Det er ret vildt, at man så bagefter ikke hurtigt nok kan smide den aftale i skraldespanden. Jeg mener også, at det, at vi ser, at der er fejl i 85 pct. af sagerne, altså i et sådant omfang, at man må omgøre sagerne, fordi det simpelt hen er ulovligt, hvad borgerne er blevet udsat for, viser, at vi har med et kaffask system at gøre. Så er ordføreren enig i, at vi ikke kan vente til 2030?

Kl. 21:15

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:15

Franciska Rosenkilde (ALT):

Ja, det er jeg fuldstændig enig i, og det er bare igen et tegn på, at det system, vi har nu, ikke virker. Og vi vil ikke flere lappeløsninger. Vi vil et andet system.

Kl. 21:15

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi siger tak til ordføreren, fru Franciska Rosenkilde fra Alternativet.

Inden jeg byder velkommen til den næste ordfører, vil jeg gerne henstille til, at man overholder taletiden, både som ordfører og som spørger, idet vi har en lang aften foran os. Når jeg rejser mig op, har man 5 sekunder tilbage, og jeg vil så fremover her i aften begynde at rømme mig, således at vi nogenlunde kan holde taletiden.

Med de ord vil jeg byde velkommen til den næste ordfører, fru Pernille Vermund fra Nye Borgerlige. Værsgo.

Kl. 21:15

(Ordfører)

Pernille Vermund (NB):

Tak. Så gik endnu et folketingsår, og sikke et folketingsår med valg, regeringsdannelse og udskiftninger på pladserne her i Folketingssalen, som de færreste nok havde set komme. »Der er stadig Alternativet«, står der over navneskiltene uden for Alternativets kontorer på Ridebanen. Og ja, det er der, men helt ærligt: Hvor mange her i salen eller ude blandt kommentatorerne havde mon forudset det i sidste valgperiode? Hr. Torsten Gejl sad helt alene og holdt skansen for sit parti i flere år – sikke et slid, sikke en tålmodighed, sikke en loyalitet. Vi er politisk uenige om det meste, men hr. Torsten Gejls indsats fortjener respekt.

Det samme gør hr. Alex Vanopslags genrejsning af Liberal Alliance. For godt et år siden lå partiet og vippede omkring spærregrensen. I dag er Liberal Alliance det største liberale parti i meningsmålingerne, og det uden at springe ud som socialdemokrater undervejs. Det er stærkt.

Helt samme ros og anerkendelse kan jeg desværre ikke give til vores andre liberale venner. Jeg er med på, at man i Venstre i årevis har brystet sig af, at der ikke er den store forskel på Venstre og Socialdemokratiet. Men jeg værner mig vist alligevel aldrig helt til at se fru Sophie Løhde eller hr. Troels Lund Poulsen sidde på ministerrækkerne her i salen med en ægte socialdemokrat som statsminister. Det håber jeg i øvrigt heller ikke at de to selv gør. Men sådan er virkeligheden i politik åbenbart også.

For ikke at tale om virkeligheden i vores egen folketingsgruppe, der i vinter mest af alt mindede mig om den her sang fra vores barndom; den med de ti små cyklister på cykeltur: »Der var en, der var to, der var tre, der var fire ...« Det gik i sangen så gruelig galt for de mange små cyklister. Helt så galt er det gudskelov ikke gået for de tidligere medlemmer valgt for Nye Borgerlige, der nu har fundet nye græsgange. Jeg håber, at de to vil lade lidt af deres Nye Borgerlige-dna smitte af på Dansk Folkeparti. Så er der da trods alt kommet noget godt ud af miseren. Tilværelsen udvikler sig ikke altid, som man havde forventet, og da slet ikke i politik. Jeg tænker ofte på statsministerens så berømte sætning »Lev med det«. Og det gør vi jo, lever, for alternativet er trods alt værre.

Men at vi lever med det, betyder ikke, at vi bare lader stå til. I Nye Borgerlige er vi færre i dag, end vi var ved valget, men vi giver ikke op. Vi er her, fordi vi elsker vores land, fordi det borgerlige samfund og de danske værdier er værd at kæmpe for, og fordi tidens store udfordringer kræver borgerlige svar. Og er der noget, jeg har lært af de seneste års udvikling i dansk politik, er det, at alt kan ske. Et enkelt mandat på valgnatten kunne have ændret hele billedet. Men nu står vi her.

Det er snart et halvt år siden, at SVM-regeringen blev dannet. Det er en regering, der blev præsenteret som handlekraftig. Det er en regering, der blev solgt som den helt rigtige i krisetider. Det er en regering, der siden har lydt som en kynisk karikatur af en lidt tør embedsmand. Værdierne er væk, og teknokratiet er i højsædet. I regeringsgrundlaget står der, at Danmark både på kort og mellemlang sigt er »... udfordret af svære økonomiske betingelser.« Krisestemningen skulle jo sættes, så den nye midterorienterede flertalsregering og det akutte behov for nye afgifter og værdinedbrydende reformer kunne legitimeres.

Men sandheden er, at Danmark *ikke* er i krise. Væksten er opjusteret. Ledigheden er lav. Økonomien er stærk, og statskassen bugner af penge. Regeringen bør pakke sin kriseretorik væk. Men hvad er så egentlig regeringens raison d'être? Og hvad godt for Danmark kan vi forvente af en regering, der lader til at fortsætte den kedelige tendens, som vi har været vidne til i årtier, hvor skiftende liberale

og socialdemokratiske regeringer med centraliserende reformer og en øget regelbyrde har svækket vores sammenhængskraft, ensrettet samfundet og koncentreret magten i toppen af systemet, og hvor staten, kommunerne og regionerne gennem årene har fået stadig flere opgaver på bekostning af såvel civilsamfundet som private velfærdsiværksættere, der af venstrefløjen er blevet gjort til velfærdens syndebukke? Tænk bare på kræftskandalen i Region Midtjylland, hvor økonomi bevidst blev prioriteret over kræftsyge patienters helbred. Og alligevel bliver de private sundhedstilbud gjort til en ideologisk kamplads, selv om man i det private, modsat på Aarhus Universitetshospital, hverken opererer eller behandler dårligere af hensyn til økonomien.

Kl. 21:21

Velfærdsstaten er vokset i både størrelse og pris, fordi regeringer i årtier nærmest ideologisk har troet på, at flere penge til djøfisering, til excelark og til new public management kunne reducere behovet for varme hænder. Statens udgifter til ledelse og administration er steget markant. Tiden til kernevelfærden er ikke fulgt med, og det er den oplevede velfærd hos borgerne heller ikke. Det burde være åbenlyst for de fleste, at løsningen ikke er mere af det samme. Men den nuværende regering fortsætter desværre kursen, polstrer statskassen og har ambitioner om at øge udgifterne endnu mere, imens man ude i de danske familier må spænde livremmen ind.

Det er da bemærkelsesværdigt, at danskerne ikke får lov at beholde nogle af de 16 mia. kr., som Finansministeriet forleden opjusterede råderummet med. Man kunne jo starte med at annullere den stigning af elafgiften, som er planlagt fra den 1. juli, så det ikke behøver at blive dyrere at være dansker. Vi lever i forvejen i landet med verdens højeste skattetryk og en af verdens største offentlige sektorer. Og hvor godt går det? Ventelisterne i sundhedsvæsenet, ofrene på jobcentre, manglen på tid til børn i daginstitutionerne, magtesløsheden i mødet med det offentlige og et stort flertal af danskere, der frygter at ende livet på et plejehjem, taler vist deres eget tydelige sprog. Men det er gudskelov alt sammen problemer, der kan løses – ikke med mere ensretning og flere djøfere og excelark, men ved at give friheden og ansvaret tilbage til de danske familier, til de nære samfund og til de dygtige fagfolk, der leverer velfærd til danskerne.

I Nye Borgerlige vil vi lade pengene følge borgerne. Kernevelfærden skal stadig betales over skatten, men vi skal som borgere kunne vælge gode institutioner til og dårlige fra. Vi skal med andre ord kunne stemme med fødderne. De børnehaver, skoler og plejehjem, der leverer god velfærd for pengene, vil få succes og inspirere andre. De dårlige må oppe sig eller lukke. At decentralisere og lade pengene følge borgerne vil mindske behovet for administration, kontrol og bureaukrati. Enhver regel, der ikke værner om vores fælles arv eller gør danskerne rigere eller friere, skal afskaffes.

Afskaffes skal også retten til at få ophold i Danmark som spontan asylansøger fra Stormellemøsten, og det haster. For presset på Europas grænser stiger, og Danmark ligger i dag lige så åbent og sårbart hen som under migrantkrisen i 2015. En ny migrantkrise er under opsejling, og den bør stoppes, før det er for sent. For migrationen fra de muslimske lande medfører massive problemer for vores samfund. Parallelsamfund plaget af rå vold, hærgen og social kontrol er desværre blevet hverdag i Danmark, og fra parallelsamfundet spredt problemerne sig til hverdagslivet, til nattelivet, til velfærdsinstitutionerne og til vores retssystem. Det er uansvarligt, og ansvarstagen begynder ved grænsen.

Men her har regeringen valgt at lempe grænsekontrollen i stedet for at styrke den. Udlændinge kan fortsat komme hertil, blive opvartet af den danske stat og begå grove forbrydelser uden at blive sendt ud. Internationale konventioner beskytter i dag svindleren og forbryderen frem for offeret. Det er bydende nødvendigt, at regeringen tager situationen alvorligt. Men det kommer ikke til at ske. For

konventionerne bliver i dag betragtet som hellige stentavler. Teknokrati og globalisme har på sørgelig vis vundet over vores nationale selvbestemmelse og det danske værdifællesskab.

Det er tid til en ny kurs. Det borgerlige Danmark skal rejses og genrejses – et Danmark, hvor det er familierne og de frivillige forpligtende fællesskaber, der er hovedhjørnesten, hvor vores fælles arv og vores kulturelle værdifællesskab er kittet, der binder os sammen som folk, hvor statens rolle er at understøtte det gode og frie liv for borgerne i alle egne af landet og beskytte os og vores værdier. For Danmark skal være et land, hvor danskerne kan være frie sammen. Og så vil jeg sige, vi er en del af en vedtagelsestekst oplæst af Danmarksdemokraterne. Tak for ordet.

Kl. 21:26

Formanden (Søren Gade):

Tak for det, og det var lige spot on tidsmæssigt. Der er en række korte bemærkninger, og jeg byder velkommen til hr. Frederik Vad, Socialdemokratiet. Værsgo.

Kl. 21:26

Frederik Vad (S):

Tak for det. Når fru Pernille Vermund taler om det her med, at dårlige velfærdsinstitutioner skal lukke, at pengene skal følge borgerne og sådan noget, så synes jeg, det er en meget abstrakt og teoretisk måde at anse frihed på. For de yderområder, de landområder, som ordføreren også nævner, vil jo meget ofte tabe i det spil. Altså, der er jo store dele af det her land, hvor grundlaget for at lave højtkvalificerede velfærdstilbud med en stor faglighed ikke er der, hvis det skal foregå på markedsvilkår. Der er jo store dele af vores land, hvor der er brug for, at staten eller kommunen opretholder nogle gode velfærdstilbud, så der bliver sikret nogle ordentlige sundhedstilbud, en ordentlig mobilitet, ordentlige uddannelser eller specialiserede socialtilbud.

Så kan ordføreren ikke lige prøve at sætte et par ord på, hvordan det der sådan abstrakte med, at man skal lukke alt det dårlige og lade pengene følge borgeren, ligesom kan hænge sammen med, at vi også har et land med store afstande?

Kl. 21:27

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 21:27

Pernille Vermund (NB):

Jo, meget gerne, og noget af det, som vi har sagt, er, at ja, pengene skal følge borgerne. Men der kan være dele af Danmark, hvor det er dyrere at drive en skole, fordi kundegrundlaget, hvis man kan sige det sådan, altså elevgrundlaget, er tyndere, og hvor det er dyrere at opretholde en daginstitution osv., og derfor skal det beløb, der følger med barnet i en bestemt kommune, selvfølgelig afspejle, hvad det koster at drive institutionen.

Det, vi ser i dag, er jo, at der rigtig mange steder er gode skoler, som hvert år har en stor tilstrømning, men hvor man må afvise elever, og at der så er dårlige skoler, som kommer til at optage elever, som egentlig ikke havde ønsket at gå der, og som bliver ved med at blive drevet dårligt, og hvor der ikke er et reelt incitament til at forbedre ydelsen og at oppe sig, fordi vi har et system, der også understøtter dårligt drevne institutioner.

Derfor siger vi, at vi, hvis det hele ikke skal detailreguleres, og hvis vi ikke skal dynges til i mere bureaukrati, mere administration, så bliver nødt til at flytte pengene derud, hvor institutionerne er, og give institutionerne noget mere frihed, men selvfølgelig også anerkende, at der er dele af landet, hvor det koster lidt mere at opretholde en skole. Og det er vigtigt for et lokalområde – undskyld, nu står jeg med ryggen til – at opretholde skoler.

Kl. 21:28

Formanden (Søren Gade):

Hr. Frederik Vad.

Kl. 21:28

Frederik Vad (S):

Men er forudsætningen for, at det kan lade sig gøre, ikke, at vi i højere grad deles om de sociale udfordringer, der er? Ordføreren brugte jo valgkampen på at tordne imod elevfordelingsaftalen, som vi jo så også skrottede efter valget. Men hvis vi ikke får lavet nogle modeller, hvor man deles om de unge, der har anden etnisk baggrund, deles om dem, der f.eks. slås med ordblindhed, deles om dem, som kæmper med en diagnose, som måske kan gøre det lidt svært at passe ind i en klasse eller et eller andet, og hvis ikke alle, der modtager penge fra staten, løfter de sociale udfordringer sammen, så kommer vi vel aldrig i mål med det, som ordføreren taler om.

Kl. 21:29

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 21:29

Pernille Vermund (NB):

Men der er ikke noget, der tyder på, at de to ting skulle være hinandens modsætninger. Der er intet, der tyder på det. Når vi taler om tvangsfordelingen af elever og vi taler om de udfordringer, der er i gymnasiet, så er vores svar et andet end tvangsfordeling. Vores svar er, at vi må erkende, at der er nogle unge mennesker, som ikke skal vælge at gå i gymnasiet, og som ikke skal have mulighed for at gå i gymnasiet.

Vi er nødt til at se på karakterkravet. Vi er nødt til at sige, også til de helt unge, at der er andre veje. Og det handler jo bl.a. om ikke bare at gøre det sværere at komme i gymnasiet, men også at gøre det mere attraktivt f.eks. at tage en erhvervsuddannelse.

Kl. 21:29

Formanden (Søren Gade):

Hr. Morten Dahlin, Venstre.

Kl. 21:29

Morten Dahlin (V):

Tak for det. Jeg sidder med sådan et lidt skævt smil og hører på talerne i dag; den ene oppositionspolitiker efter den anden taler problematiserende om, hvor forfærdeligt det er, at der nu er flere penge i kassen, og at det nærmest skulle være en eller anden form for problem for Danmark, og at det er et særskilt problem for regeringen. Jeg har den modsatte holdning. Jeg synes jo grundlæggende, det er sundt, at de danske finanser er stærke.

Men penge gør det jo ikke alene. Altså, hvis man skal sætte det lidt hårdt op, er det jo i princippet ligegyldigt, om der er tusind frie milliarder til velfærd, infrastruktur eller grøn omstilling, hvis der ikke er nogen hænder, hvis der ikke er nogen hoveder, hvis der ikke er nogen mennesker, hvis der ikke er noget arbejdskraft til at udføre opgaverne. Og derfor bliver vi nødt til at lave reformer, som ikke bare skaffer flere penge, men som også skaffer mere arbejdskraft.

Derfor kunne jeg bare godt tænke mig at spørge Nye Borgerlige, om Nye Borgerlige i den her valgperiode har tænkt sig at melde sig som et konstruktivt parti og være med til at lave den slags reformer.

Kl. 21:30

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 21:30

Pernille Vermund (NB):

Ja, men det er, under forudsætning af at det ikke bare er mere grønthøstermetode, mere salamimetode og noget, der sådan helt grundlæggende udhuler vores værdier og kultur. Derfor var vi imod afskaffelsen af store bededag. Derfor var vi også som udgangspunkt imod, at man bare ville skære på de lange videregående uddannelser; det er man heldigvis blevet klogere på nu.

Men vi er da klart for, at vi forbedrer vores samfund. Når vi taler arbejdsudbud, synes jeg bare også, man skylder at sige, at når man har en politik, der betyder, at den offentlige sektor hvert år skal optage og opluge stadig flere ansatte, stadig flere fuldtidsbeskæftigede, går det jo ud over muligheden for at rekruttere medarbejdere i det private, og vi har en offentlig sektor, hvor antallet af ansatte, som beskæftiger sig med ledelse og administration, er steget markant.

Jeg tror, vi er enige om, at der er nogle reelle problemer i den offentlige sektor. Hvis vi får løst dem, er jeg også ret sikker på at det vil frigive nogle ressourcer til det, som er den borgernære kernevevlfærd.

Kl. 21:31

Formanden (Søren Gade):

Hr. Morten Dahlin.

Kl. 21:31

Morten Dahlin (V):

Delen omkring den offentlige administration er jeg helt enig i. Altså, vi bliver nødt til at kigge på udviklingen i administrative medarbejdere og bureaukrati, både i regioner, kommuner og staten. Så det deler jeg ordførerens oplevelse af. Jeg er bare lidt ked af det der med reformer, altså det med, at man siger: Vi vil gerne reformer, men vi vil ikke lige *den* reform, vi vil ikke lige *den* reform, og vi vil ikke lige *den* reform. Man siger jo nej, hver gang man skal bide til bolle.

Hvis vi nu skal kigge lidt fremad, har regeringen eksempelvis en plan om en su-reform – og når man nu fra Nye Borgerliges side er bange for at lægge sig ud med akademikervældet i forhold til uddannelserne, er man så også bange for at tage fat, når der skal laves en su-reform?

Kl. 21:32

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 21:32

Pernille Vermund (NB):

Nej, det er vi ikke. Og det er jo interessant, hvor kort tid man kan sidde som støtteparti til statsminister Mette Frederiksen, før man, ret hurtigt, adopterer den her holdning om, at hvis ikke man vil *vores* politik, vil man jo ingenting.

Sådan er det jo ikke. Ordføreren ved udmærket, at Nye Borgerlige har en økonomisk 2035-plan, som er fyldt med reformer, som i høj grad øger arbejdsudbuddet, sænker skatter og afgifter osv. Der er masser at tage af, og Venstre og ordføreren er velkomne til at søge inspiration.

Kl. 21:33

Formanden (Søren Gade):

Hr. Mohammad Rona, Moderaterne. Værsgo.

Kl. 21:33

Mohammad Rona (M):

Tak for det. Nu har jeg været så fræk at bevæge mig ind på Nye Borgerliges hjemmeside, og jeg vil gerne være ærlig og sige, at det ikke er særlig tit, jeg er derinde. Men jeg kan jo så se, at Nye Borgerlige derinde i forhold til konventionerne bl.a. skriver, at man

gerne vil tage et opgør med konventionerne. Det har vi også diskuteret et par gange med alle de B-forslag, vi har haft. Men der står også, at et opgør ikke nødvendigvis betyder, at vi vil melde os ud af konventionerne. Det synes jeg er positivt. Der er også gode ting ved konventionerne, står der, og dem skal vi kunne stole på. Så vil man have et opgør, eller vil man ikke? Altså, hvor står man der?

Kl. 21:33

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 21:33

Pernille Vermund (NB):

Vi har jo tilsluttet os flere og mange forskellige konventioner. En af de konventioner, som ofte forhindrer os i at føre den politik, vi gerne vil i Danmark, når det handler om udlændingepolitikken, er menneskerettighedskonventionen. I Nye Borgerlige anerkender vi, at det ikke er konventionen i sig selv, der er problemet, men at det er den meget aktivistiske domstol, som jo forvalter konventionen, og som også er med til at skubbe konventionen i en retning, som ikke har været tiltænkt fra begyndelsen. Jeg har i perioder været glad for at lytte til skiftende socialdemokrater, som har pipet op og sagt: Nu er vi nødt til at se på det her; det kan ikke være rigtigt, at vi har en domstol, der sidder og er så aktivistisk og i virkeligheden efterhånden beskytter forbryderen mere end offeret. Men det bliver ved de små pip, og så sker der ikke så meget mere. Og der siger vi jo: Vi bliver nødt til at stå fast på det her; vi mister jo fuldstændig opbakningen fra befolkningen; vi udhuler og tømmer vores folkestyre for indhold, hvis ikke vi erkender, at der er et problem her.

Kl. 21:34

Formanden (Søren Gade):

Hr. Mohammad Rona, værsgo.

Kl. 21:34

Mohammad Rona (M):

Tak for det, og tak for svaret. Der står så også på hjemmesiden, at der også er nogle gode ting ved konventionerne, og det er jeg rigtig glad for at der står på Nye Borgerliges hjemmeside. Hvad er det for nogle gode ting, som man synes der er?

Kl. 21:35

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 21:35

Pernille Vermund (NB):

Faktisk siger vi jo ofte i Danmark, at vi har ytringsfrihed, og at vores ytringsfrihed er fastsat i grundloven. Men det er den jo egentlig ikke. Det er fastsat i grundloven, at man ikke må indføre censur, og så er der nogle tilsvarende bestemmelser. Altså, det er ikke den reelle ytringsfrihed, som står beskrevet der. Den står faktisk mere tydeligt beskrevet i menneskerettighedskonventionen, så vidt jeg husker. Så det er jo sådan et af de eksempler.

Men hvordan det så fortolkes af en domstol, og hvad det konkret betyder, når man laver lovgivning i de enkelte lande, er der, hvor det så kan blive problematisk.

Kl. 21:35

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Den næste, der får ordet, er hr. Rasmus Jarlov, Det Konservative Folkeparti. Værsgo.

Rasmus Jarlov (KF):

Tak for en god tale, som jeg synes indeholdt rigtig mange gode værdier. Jeg kan godt høre, at vi har noget fælles ideologisk grundlag, når jeg hører fru Pernille Vermund tale, og der er også en grund til, at vi engang har været i det samme parti. Jeg synes, det er rigtig godt med al den snak om kultur og civilsamfund og statens rolle osv. Det synes jeg er meget, meget positivt. Jeg har generelt været ked af, at den sidste periode med borgerligt flertal af nogle borgerlige politikere er blevet talt meget langt ned, som om det var helt forfærdeligt og vi ikke kunne gennemføre noget – og nu er der det her behov for at lave en ny koalition af partier, for at man kan gennemføre reformer og øge arbejdsuddet osv.

Hvis man sådan ser bort fra store bededag, som jo grundlæggende bare er et dårligt forslag og heller ikke rigtig giver noget arbejdsudbudsmæssigt, er der så generelt hos Nye Borgerlige en modstand mod at lave reformer af arbejdsuddet, som gør, at der er behov for den her regering, i stedet for at man laver en borgerlig regering, som kunne lave den slags ting?

Kl. 21:35

Kl. 21:36

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.**Pernille Vermund (NB):**

Nej, absolut ikke, men vi siger ret klart, at når vi gennemfører reformer, skal det selvfølgelig være, med henblik på at vi både får det økonomiske afkast og det arbejdsudbud, som er højest i forhold til den omkostning, reformen medfører. Det er derfor, vi har presset på for sådan noget som at afskaffe registreringsafgiften. Det kan jo lyde mærkeligt for folk, der måske sidder derude og tænker: Hvad har det med noget at gøre? Men registreringsafgiften er en afgift, som det er sådan med, at hvis vi afskaffer den, vil det give et kæmpe arbejdsudbud pr. krone. Det er også en afgift, som i dag skævvrider vores land, og som altså helt tydeligt tynger, hvad skal man sige, landdistrikterne og store dele af Jylland, mere end den tynger storbyerne. Så nej, vi er bestemt ikke imod reformer, og jeg synes, det er bemærkelsesværdigt, at man som nominelt borgerligt-liberalt parti ser sig nødsaget til at støtte en socialdemokrat for at få gennemført reformer.

Kl. 21:37

Formanden (Søren Gade):
Hr. Rasmus Jarlov.

Kl. 21:37

Rasmus Jarlov (KF):

Tak. Så vil jeg spørge om noget helt andet, som jeg ikke har hørt Nye Borgerlige sige så meget om, nemlig Grønland, som vi sikkert kommer til at diskutere lige om lidt, når det bliver de nordatlantiske medlemmers tur. Hvad er grundlæggende Nye Borgerliges holdning til en grønlandsk statsdannelse og løsrivelse fra Danmark? Ser Nye Borgerlige for sig, at det er noget, Danmark ligefrem skal betale til, også bagefter?

Kl. 21:38

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:38

Pernille Vermund (NB):

Nej, i Nye Borgerlige er vi glade for rigsfællesskabet, og vi synes også, at vi skal gøre mere for at styrke vores rigsfællesskab. Det er derfor, jeg som retsordfører ad flere omgange, når jeg har været

på talerstolen, når vi har haft retspolitik, som skulle gennemføres for Danmark, har kritiseret, at der går så lang tid, før retspolitikken bliver gennemført i Grønland. Det er også derfor, vi har sagt, og jeg har for kort tid siden også talt med ordføreren henede om det, at vi sådan set støtter, at man, hvis man har et rigsfællesskab og man står her på talerstolen og taler om sager enten vedrørende Grønland og Færøerne direkte eller i de store åbningsdebatter og afslutningsdebatter eller partiledersdebatter, så kan tale på sit eget sprog og bruge tolk. Det skal kun være i de debatter, men vi støtter, at der bliver en mulighed for det. Jeg tror, det er vigtigt, at vi styrker vores rigsfællesskab.

Kl. 21:39

Formanden (Søren Gade):

Fru Trine Pertou Mach, Enhedslisten. Værsgo.

Kl. 21:39

Trine Pertou Mach (EL):

Tak for det. Og tak til ordføreren for talen. Jeg noterede mig, at ordføreren med en vis brod gav udtryk for, at ordførerens borgerlige kolleger i regeringen ikke er rigtigt liberale. Så blev jeg en lille smule nysgerrig på, hvad en ægte liberal i virkeligheden er i fru Pernille Vermunds øjne.

Lad mig sige, hvorfor jeg bliver nysgerrig: Det er jo, fordi vi netop har fejret 50-året for den fri abort i Danmark, og i den forbindelse har regeringen meldt ud – og nu skal jeg gøre noget, vi ikke gør så ofte, for jeg vil nemlig rose regeringen for det her - at den ønsker at nedsætte grænsen for, hvornår unge kvinder kan vælge at få en abort uden forældrenes samtykke, således at unge kvinder mellem 15 og 17 år kan vælge at få det. Jeg forstår, at Nye Borgerlige er imod det her, men er det i virkeligheden ikke essensen af at være liberal at sikre de her unge kvinder friheden til selv at vælge, om de vil have en abort?

Kl. 21:39

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 21:39

Pernille Vermund (NB):

Det, vi siger i Nye Borgerlige, er, at det, ligesom vi i dag har mulighed for at give de unge kvinder en abort, også selv om forældrene er imod det, også skal være muligt i fremtiden, men vi bryder os ikke om, at et ungt menneske på 15 eller 16 år kan få foretaget noget så indgribende som en abort og gå med en uønsket graviditet, uden at forældrene bliver informeret. Så det, vi ikke støtter, er i virkeligheden det her med, at man som familie, som forældre ikke har mulighed for at hjælpe det unge menneske, eller at man som ungt menneske risikerer at stå helt alene med så stor en beslutning. Det er ikke sådan, at vi ikke bakker op om, at et ungt menneske, der ønsker at få en abort, skal have mulighed for det.

Kl. 21:40

Formanden (Søren Gade):

Fru Trine Pertou Mach.

Kl. 21:40

Trine Pertou Mach (EL):

Tak for svaret. Det er jo godt, for så er der et eller andet sted, hvor vi kan arbejde med at finde et fælles fodslag, for jeg tror ikke, at det, regeringen har sagt, i virkeligheden er, at forældrene ikke må blive inddraget, og at den unge kvinde kun kan få lov til at vælge frit, hvis hun fravælger forældrenes hjælp og støtte i den situation.

Det her handler jo om, at langt de fleste unge kvinder i den alder formentlig ville tage samtalen med forældrene, men at vi skal sikre,

at de kvinder, der af er en eller anden grund måske har svært ved at tale med forældrene om det, fordi det at forbundet med skam, familietraditioner eller noget andet, ikke skal stå i den situation. Selvfølgelig skal der være masser af støtte og opbakning. Kunne man forestille sig, at Nye Borgerlige, hvis man sikrer et godt støtteapparat omkring den unge fra sundhedsvæsenets side, i virkeligheden godt kan bakke op om det her og sikre den frie ret til de unge piger?

Kl. 21:41

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:41

Pernille Vermund (NB):

Det vil vi ikke, hvis det skal være uden forældrenes vidende. Vi vil simpelt hen ikke bakke op om, at man som stat kan foretage et indgreb på så ungt et menneske, og at et ungt menneske kan tage så vidtgående en beslutning og gå med så stor en hemmelighed alene, uden at forældrene er inddraget. Jeg har kun drengebørn, men jeg kan simpelt ikke forestille mig noget mere forfærdeligt, end hvis mine børn kom i en situation, hvor de følte, at de ikke kunne sige det, og gik med noget alene så længe. Og vi ved jo, at børn og unge indimellem har en anden opfattelse af, hvordan forældrene vil reagere, end hvad der er virkeligheden. Vi synes, det er et skråplan. Det er simpelt hen for at beskytte de unge og familierne i det her.

Kl. 21:42

Formanden (Søren Gade):

Fru Mette Abildgaard, Det Konservative Folkeparti. Værsgo.

Kl. 21:42

Mette Abildgaard (KF):

Tak til fru Pernille Vermund for en god og konstruktiv tale. Jeg har faktisk bidt mærke i, at jeg synes, at Nye Borgerlige er meget flittigt til stede hernede i Folketingssalen til helt umådelig mange debatter. Det har jeg bidt mærke i, og stor respekt for at prioritere det arbejde så højt.

En af de debatter, hvor Nye Borgerlige også var til stede, var den, hvor vi diskuterede PFAS og muligheden for et nationalt forbud mod PFAS. Der havde vi Konservative meldt ud tidligere på dagen, at vi gik ind for et nationalt forbud, og jeg havde faktisk en forventning om, at vi ville være det eneste borgerlige parti, så jeg blev meget positiv over, at Nye Borgerlige også var klar til det.

En anden dagsorden, hvor jeg kunne forestille mig at vi også kunne have nogle fælles synspunkter med Nye Borgerlige, er i forhold til beskyttelse af drikkevand. Der er stadig væk alt for mange pesticidfund i vores drikkevand. Der udestår den her akutplan for vores boringsnære beskyttelsesområder – de zoner, der er rundt om vores borer. Er det noget, som også ligger ordføreren på sinde?

Kl. 21:43

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 21:43

Pernille Vermund (NB):

Ja, vores drikkevand ligger i den grad Nye Borgerlige på sinde. Men jeg synes også, det er meget vigtigt, når man tager den debat, at man gør det på et faktuel og oplyst grundlag. Vi har i Danmark ekstremt høje krav til, hvad der bliver brugt, f.eks. i vores landbrug. Det har vi ikke i alle mulige andre industrier, som er helt lige så slemme. Men landbruget i Danmark er væsentlig strengere reguleret end i mange andre lande. Og det synes jeg man skal have med, når man fortæller det her. For indimellem kommer det til at lyde, som om

danske landmand går rundt og ødelægger vores drikkevand i dag, og det er jo ikke rigtigt.

Kl. 21:44

Formanden (Søren Gade):

Fru Mette Abildgaard.

Kl. 21:44

Mette Abildgaard (KF):

Nej, det er fuldstændig rigtigt, at de fund, der bliver gjort, er lovlig stoffer, som har været godkendt på det tidspunkt, hvor de er blevet anvendt. Det kan man ikke klandre nogen landmænd for. De har holdt sig fuldstændig inden for reglerne. Men ikke desto mindre finder man stadig væk de her fund. Og jeg ved, at der jo også hos mange landmænd er en interesse i eksempelvis at få taget nogle jorder ud af drift eller andet på de områder, der er sårbare drikkevandsområder, så man kan give en beskyttelse der, hvor jorden måske alligevel ikke i så høj grad er egnet til driften. Men lad det blot være en opfordring til, at vi har en tæt dialog der også.

Kl. 21:44

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 21:44

Pernille Vermund (NB):

Det har vi bestemt. Og når vi taler om, hvad der er af muligheder for både at passe på vores natur og vores miljø og så at hjælpe dansk landbrug, er vi jo i en situation i dag, hvor der på rigtig mange områder er administration og arbejde ude i kommunerne, som står i vejen for, at man får gjort det rigtige. Vi har vedtaget lovgivning. Vi har lavet en landbrugsaftale. Og alligevel ser vi år efter år, at landbruget bøvl med f.eks. at få lov til at udtage jorder. Så det er vi helt klar på.

Kl. 21:45

Formanden (Søren Gade):

Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi siger tak til ordføreren, fru Pernille Vermund fra Nye Borgerlige. Jeg byder nu velkommen til fru Aki-Matilda Høegh-Dam fra Siumut.

Kl. 21:45

(Ordfører)

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU):

Qujanaq. Tak. Kongeriget. Danmarks nutidshistorie. I dag, mens jeg lytter til mine kollegaer under afslutningsdebatten, hører jeg, at der bliver diskuteret grundvand, vindmøller, ældrepleje, sygeplejersker, vandkraft, arbejdskraft, kunstig intelligens, frihed, forsvar og meget, meget mere. Men midt i disse afgørende debattemner er der en alarmerende stilhed i forhold til emnet om Grønland.

Ud over nogle bemærkninger fra statsministeren, hendes partifælle og måske et enkelt spørgsmål eller to bliver der næsten ikke lagt nogen ord ind om Grønland og det grønlandske folk eller om Danmarks ansvarsområder for Grønland. Der er ikke ét konkret forslag om, hvordan vi f.eks. forbedrer domstolene i Grønland – domstolene, hvor man som borger kan risikere næsten op til et årtis ventetid. Retssikkerheden er udfordret. Dommere står for skud hver evig eneste dag, alene fordi man ikke altid ønsker at investere i grønlandernes retssikkerhed.

Hvis ikke domstolene vækker så stor interesse fra nogle af mine folketingskollegaer, kunne vi måske i stedet have hørt noget mere om, hvordan vi får rettet op på uligheden for statsansatte, hvor henholdsvis grønlandsk politi og grønlandske anstaltsbetjente stadig den dag i dag får dårligere lønvilkår end resten af kongeriget, alene på baggrund af at de er fra Grønland. Eller man kunne finde løsninger

på den kritik, som FN's rapportør kom med tidligere på året. FN-rapportøren kritiserede Danmark for at behandle grønlandske inuit umenneskeligt, ja, direkte racistisk sammenlignet med andre danske statsborgere.

Institut for Menneskerettigheder har for nylig også været ude at kritisere det høje antal anbringelser af grønlandske børn uden for hjemmet, hvor test til måling af forældrekompetencerne, der ikke er kulturelt tilpasset, har vist sig at være ubrugelige. Og trods åbne høringer i Grønlandsudvalget, undersøgelser og større debatter har vi endnu ikke hørt noget mere om dette til dagens folketingsdebat. Men hold da op, sikke en krænkelser, at jeg talte et andet sprog end dansk fra talerstolen.

Vi fra Siumut har bragt disse emner op i årtier, men det føles ærligt talt, som om vi snakker for døve ører. Derfor er jeg også ærligt nysgerrig på at høre, hvorledes målet om selvstændighed, løsrivelse eller statsdannelse, eller hvad man vil kalde det, kan virke så fjernt for mange af dem, der sidder herinde, når det er tydeligt, at Danmarks ansvarsområder for Grønland dag ind og dag ud går ubemærket hen og bliver negligeret, endda i en tid, hvor Grønland aldrig har været så meget i danske medier, som det er i dag. Det er en oprigtig nysgerrighed om, hvorledes et folk, der lynhurtigt går op i det røde felt, når det handler om mink, eller hvis smerteterskel nås ved tale om afskaffelse af en enkelt fridag, alligevel kan være så uforstående over for Grønlands utilfredshed med det såkaldte rigsfællesskab.

I stedet bliver vi ofte mødt med, at vi alene bare skaber splid, når vi pointerer, hvor revnerne ligger. Vi bliver mødt med, at det skulle være en elitær kamp om statsdannelse, selv om det er knap 80 pct. af den grønlandske befolkning, der ønsker en anden konstruktion end den, vi ser i dag. Vi bliver bedt om at rejse tilbage til Grønland, når vi ikke taler andet end dansk. Men man kan jo have en tendens til at få det til at lyde, som om det koloniale efterslæb bare er en lang overstået historie, men om 5 dage, altså den 5. juni, grundlovsdag, er det 70 år siden, at Danmark ved en folkeafstemning indlemmede Grønland og det grønlandske folk i kongeriget, altså uden en folkeafstemning i Grønland.

Kl. 21:50

Vi skal ikke se særlig langt tilbage, før man kan få øje på Danmarks angreb på det grønlandske folk via systematisk segregering, hvor man inddelte folkeskolebørn i henholdsvis danske og grønlandske klasser. Hvis forældre ønskede at få den bedste fremtid for deres børn, skulle de også forsøge at få deres børn ind i en såkaldt dansk klasse, for danskheden blev belønnet, mens det grønlandske blev straffet og betragtet som primitivt og uden nogen form for fremtid.

Helt frem til i dag har grønlændere, der er gode til dansk, bedre muligheder end dem, der er bedst til grønlandsk. Det vil heller ikke være ligetil for primært grønlandsksprogede folketingskandidater at arbejde for deres eget land her i Folketinget, sådan som det ser ud i dag. Dette er endnu et klart eksempel på den demokratiske fattigdom, særlige dele af kongeriget også kan blive udsat for selv den dag i dag.

Men jeg ser altså også et lys for enden af tunnelen. Alt er jo ikke mørkt og dystert. Bare de seneste 4 år har jeg set store fremskridt. Jeg ser stærke kalaallit og inuit, der tager deres identitet tilbage og nægter at skamme sig over den. Jeg ser en velvillig statsminister, der formår at tage ansvar og sige undskyld, og enkelte aktive kollegaer, som gerne vil forstå, og som gerne vil finde løsninger. Jeg ser 10 pct. af det grønlandske folk, der inden for 10 år bryder med den uddannelsesmæssige sociale arv og tager sig en uddannelse.

Jeg ser danske medier, der er villige til at give Grønland en stemme i kampen for retfærdighed og kampen for kvindens krop og social ulighed. Jeg ser kalaallit og inuit, som modigt tager debatterne op om medmenneskelig retfærdighed i deres hverdag. Jeg ser altså fremgang, og jeg tror også på det, som statsministeren i sin tale

sagde i dag, om, at det aldrig er for sent at gøre det rigtige. Men vi er først lige begyndt, og det er altså vigtigt, at vi holder fast i at gøre det rigtige hver evig eneste dag.

Når jeg pointerer disse udfordringer, er det ikke for at gøre nogen misfornøjede, men rettere et forsøg på at gøre folk mere opmærksomme på realiteterne, som vi grønlændere – kalaallit/inuit – oplever hver evig eneste dag og stadig med oprejst pande, styrke og mod udfordrer dagligt, i håb om at vi sammen kan skabe en lysere fremtid.

Når vi bliver bedt om at bygge bro, så forestil jer, at der knap de sidste 300 år *har* været en bro, men en ensrettet bro mod Danmark. Forståelse, respekt og ligeværdighed kan kun opnås, ved at broen ikke længere er ensrettet. I skriver danmarkshistorie. Hvad vil I gerne have at der skal stå om den her tid i de kommende historiebøger? Hvad skal der stå om Danmarks fremtids historie? Tak.

Kl. 21:54

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er en række korte bemærkninger, og jeg giver først ordet til hr. Anders Kronborg, Socialdemokratiet. Værsgo.

Kl. 21:54

Anders Kronborg (S):

Tak for talen. Nu deltog jeg jo selv i redegørelsesdebatten om rigsfællesskabet, og fru Aki-Matilda Høegh-Dams tale der har sat utrolig mange tanker i gang i den forløbne tid. Man kan selvfølgelig vælge på den ene side at blive vred, men man kan også vælge på den anden side at prøve at forstå, og et sprog er naturligvis en del af en identitet; det er noget, der står stærkt. Og jeg vil bare anerkende, at det er en progressiv dialog, vi skal have i Grønlandsudvalget, om, hvordan de grønlandske medlemmer også kan ytre sig på deres sprog her i det danske parlament.

Uanset hvad Grønland må vælge at gøre i fremtiden, er vi jo et fællesskab. Vi har en historie med hinanden, og jeg tror, det er meget vigtigt, hvis et fællesskab skal udvikles, at man kender hinanden. Og der kunne jeg godt tænke mig at spørge fru Aki-Matilda Høegh-Dam: Hvordan kan vi styrke kendskabet til hinanden i rigsfællesskabet? Hvordan kan vi styrke, at man i den unge generation får kendskab til hinanden og kender hinandens problemstillinger?

Kl. 21:55

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 21:55

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU):

Jeg anerkender også den gode dialog, jeg har med spørgeren. Det er således, at hr. Anders Kronborg også har været i medierne for ikke så lang tid siden, hvor der også var en anerkendelse af, at der er større behov for at lære mere om Grønland og den grønlandske befolkning, kultur og måske endda det grønlandske sprog fra dansk side, idet vi fra barnsben bliver oplært i alt muligt om Danmark. Så hvis vi skal skabe den her balance, skal man også starte herfra. Jeg ser stor velvillighed fra ordførerens side, og det skal der være en anerkendelse af.

Kl. 21:55

Formanden (Søren Gade):

Hr. Anders Kronborg.

Kl. 21:55

Anders Kronborg (S):

Noget af det, jeg selv har påpeget her i parlamentet, er jo den ulighed, der er i forhold til at se forskellige projekter på Grønland. Og det kan selvfølgelig lyde, som om man bare vil have en oplevelse

ved at komme til Grønland, men det er sådan set ikke det. Der er jo både nogle utrolig spændende projekter, der er under udvikling i Grønland i øjeblikket, bl.a. lufthavne, og også nogle udfordringer, som ordføreren peger på. Men det er stort set umuligt som dansk parlamentariker at komme til Grønland.

Så hvilke muligheder ser fru Aki-Matilda Høegh-Dam for at styrke, at vi faktisk på lige fod, ligesom man kan komme ud og se en dansk udvidelse, kan komme til Grønland og følge, hvad der sker deroppe?

Kl. 21:56

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:56

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU):

Først og fremmest er der jo den her systematiske tilgang, vi på en eller anden måde også bliver nødt til at reformere, og så kan man jo have alle mulige holdninger. F.eks. bliver der fra Grønlands side sagt: Statsdannelse kan skabe et reelt rigsfællesskab mellem parterne, hvor vi kan have en mere konstruktiv tilgang til nogle af de her udfordringer, f.eks. med hensyn til danske ansvarsområder i forhold til Grønland, for som ordføreren siger, er en af udfordringerne netop, at når man ikke kender til udfordringerne og ikke selv har levet der, så er det svært at komme med konkrete forslag. Det er også derfor, at vi i Grønlandsudvalget har forsøgt at lave temamøder og debatter om nogle enkelte ansvarsområder, men der er jo lang vej endnu. Hvordan vi gør det systematisk, må vi tage en yderligere snak om.

Kl. 21:57

Formanden (Søren Gade):

Fru Anne Valentina Berthelsen, Socialistisk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 21:57

Anne Valentina Berthelsen (SF):

Tak til ordføreren for en fin tale. Der er krig i Europa, og den aggressive part er en arktisk stat. Rusland er lige nu med til at øge spændingsniveauet i Arktis markant, bl.a. med tilstedeværelsen af ubåde med nukleare kapaciteter.

Er ordføreren enig i, at vi derfor som rigsfællesskab har et særligt ansvar for at overvåge, hvad der foregår i de arktiske farvande, at samarbejde om det og at sikre, at vi kan reagere, hvis der sker noget, både for vores egen, for Grønlands og for Færøernes skyld?

Kl. 21:58

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 21:58

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU):

Jo, der er ikke så meget at diskutere her. Selvfølgelig skal vi kunne beskytte hinanden, og det er jo også derfor, hvis du kigger på de fem forskellige grønlandske partier, at de fleste af dem, hvis ikke alle – det er det mig bekendt – gerne vil være en del af et større internationalt forsvarsforlig, f.eks. med NATO. Det er jo også det, vi ser i Grønland allerede i dag, altså at vi er beskyttet på grund af de her alliancer, og selvfølgelig skal vi også blive ved med at lave de der alliancer, uanset om det er med Danmark eller nogle andre NATO-lande.

Kl. 21:58

Formanden (Søren Gade):

Fru Anne Valentina Berthelsen, værsgo.

Kl. 21:58

Anne Valentina Berthelsen (SF):

For så vidt er jeg meget glad for den udmelding, men noget af det, som man jo siger i Arktis – i hvert fald dem, der arbejder med det her – og noget af det, som amerikanerne siger, og noget af det, som NATO siger, er, at der er gevaldig stor forskel på, hvordan en aggressiv part som Rusland reagerer på militær tilstedeværelse, afhængigt af om det er NATO, der er der, amerikanerne, der er der, eller om det er rigsfællesskabet og Danmark.

Hvad er bedst for spændingsniveauet i Arktis? Er det, at vi er der som rigsfællesskab og tager ansvaret på os, eller at amerikanerne og NATO gør det?

Kl. 21:59

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 21:59

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU):

Det er jo lidt svært at skelne, for vi er allerede NATO, altså, Danmark er en del af NATO, og på den måde er NATO allerede også repræsenteret i Grønland, og USA er også i Grønland og har været det i rigtig mange årtier. Så man kan ikke rigtig skille de to ad på den måde. Men selvfølgelig skal man jo kunne overvåge, og selvfølgelig skal man også sikre sig, at alt er, som det skal være. Så jeg kan ikke rigtig svare på det på en anden måde.

Kl. 21:59

Formanden (Søren Gade):

Hr. Rasmus Jarlov, Det Konservative Folkeparti.

Kl. 21:59

Rasmus Jarlov (KF):

Tak. Jeg er lige nødt til at korrigere fru Aki-Matilda Høegh-Dam i forhold til den episode, der var, hvor hun talte grønlandsk fra Folketingets talerstol. For i sin ordførertale her til aften sagde fru Aki-Matilda Høegh-Dam, at det blev mødt med meget vrede og negative reaktioner fra resten af Folketinget, og fik det til at lyde, som om det havde vakt stor modvilje. Det gjorde det jo ikke. Altså, den eneste kritik, der er kommet fra resten af Folketingets partiers side, er, at man havde syntes, det havde været rart, hvis man havde varslet det på forhånd, således at der kunne have været en tolk til stede, som kunne have hjulpet resten af Folketingets medlemmer med at forstå det.

Der er ikke nogen modstand her fra Folketingets andre partier mod, at man taler grønlandsk. Jeg ser det faktisk selv som noget positivt, for jeg ser det som et forsøg på at slå fast, at Folketinget også er Grønlands parlament, og det synes jeg faktisk er meget positivt. For vi vil gerne have, at de grønlandske folketingsmedlemmer, som er valgt af det grønlandske folk til at repræsentere Grønland, når vi diskuterer alle de emner, som besluttes herinde, er aktive og tager ejerskab over det at være i Folketinget.

Kl. 22:00

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 22:00

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU):

Først skal det lige præciseres, at jeg netop ikke har refereret til en eller anden form for folketingsreaktion, så det er jo ikke korrekt.

Men når det så er sagt, er jeg jo utrolig glad for, at man gerne vil gøre mere for at inddrage Grønland, og hvis det inddrager sprog, glæder jeg mig da også til at se nogle flere forslag, bl.a. måske omkring de flag, vi bruger herinde, og lignende.

Men jeg hører en velvillighed, og så må vi jo tage diskussionen derfra.

Kl. 22:03

Kl. 22:01

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 22:03

Kl. 22:01

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU):

Rasmus Jarlov (KF):

Jeg synes så, det er godt, at det bliver korrigeret, så det ikke bliver udlagt over for grønlandske vælgere, som om der skulle være en modstand mod, at man udtrykker sig på det sprog, man ønsker, inden for rigsfællesskabet, her i Folketinget. Hvis fru Aki-Matilda Høegh-Dam ønsker at udtrykke sig på grønlandsk i stedet for på sit modersmål, dansk, så er hun velkommen til at gøre det. Men vi synes bare, at det havde været god stil og måske også praktisk, når nu vi andre desværre ikke forstår det, at man lige havde anmeldt det, så vi havde haft en mulighed for at følge med i samtalen.

Kl. 22:02

Først og fremmest vil jeg gerne kvittere for ønsket om samarbejde og for den gode dialog, som vi netop også har med hinanden. Det er også vigtigt altid at pointere.

Når det så er sagt, vil jeg sige omkring forsvar, at det i forhold til forsvarsforliget hele tiden har været Siumuts klare linje, at vi går ind i det her ved at støtte den grønlandske naalakkersuisuts klare linje om, hvad det er for et forsvar, vi skal opbygge. Her har det også været et ønske fra naalakkersuisut, at man også inddrager det grønlandske parlament så vidt muligt, så vi ikke oplever det der demokratiske underskud ved kun at inddrage to partier, som er repræsenteret i Folketinget, men alle grønlandske partier, så vidt som det overhovedet er muligt.

Der lægger vi os fuldstændig på linje med naalakkersuisut, som netop også ønsker lavspænding, men også – uden at være naive – at sikre, at vi faktisk ved, hvad det er, der sker i vort land.

Kl. 22:04

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 22:02

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU):

Der er jo en klar misforståelse i det, altså at det, når vi netop har den her debat om sprog, oftest bliver en kastebold, i forhold til hvad jeg som person har behov for. Der er jo ikke noget, som jeg har behov for som sådan. Jeg repræsenterer en vælgerkreds, hvor en stor del af mine vælgere primært er grønlandsksprogede; det er deres modersmål, og det er mit modersmål – der må jeg også lige korrigere ordføreren, som vist kom til at sige, at dansk var modersmålet – og det er jo alligevel sådan nogle ting, vi bliver nødt til at tænke på.

Der er en hel vælgerkreds, som ikke kan få lov til at følge med i de lovgivninger, der bliver behandlet herindefra, og det er det, vi skal huske.

Kl. 22:02

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 22:04

Trine Pertou Mach (EL):

Tak, og tak for svaret. Lige præcis det her med lavspænding er jo ret vigtigt. Der har været et andet spor i vores dialog omkring rigsfællesskabet i forhold til mere inddragelse af den arktiske befolkning, altså at der handles efter, hvad borgerne i Arktis egentlig måtte ønske. Hvordan forestiller ordføreren sig at man kan have den dialog? Er det ved at koble sig til naalakkersuisut? Eller er der andre modeller, som ordføreren har i tankerne i forhold til at diskutere, hvad det er, der kunne være af grønlandske ønsker til forsvarsforliget?

Kl. 22:05

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til fru Trine Pertou Mach, Enhedslisten.

Kl. 22:02

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 22:05

Trine Pertou Mach (EL):

Tak for det, og tak til ordføreren for talen. Der har jo været talt en del mere om rigsfællesskabet i de seneste uger i den danske medieverden, end der har været måske i lang tid. Og selv om man måske kan diskutere, om formen var hensigtsmæssig til at sparke den her debat i gang, så synes jeg, det er vigtigt at fokusere på det, der i virkeligheden var substansen. Jeg synes også, det er der, vi bevæger os hen, nemlig mod ligestillingen mellem vores folk og den måde, som vi omgås hinanden på. Og det er en fuldstændig rimelig forventning at have.

Jeg har selv været rimelig rystet over, hvor meget palaver det har kunnet skabe på de sociale medier, at der har været den her diskussion på Christiansborg, og det vidner måske om, at vi har rigtig god grund til at bestrebe os på at tale os tættere på hinanden i forhold til den måde, vi taler om det her på. Jeg håber i hvert fald, at den dialog mellem vores partier – også som ordførere – kan fortsætte, som den er startet.

Mit spørgsmål går i virkeligheden på forsvarsforhandlingerne. Det er jo et arktisk ønske, og det arktiske samarbejde handler om lavspænding, så hvad er egentlig ordførerens tilgang til de forsvarsforhandlinger, der går i gang? Hvad er det for nogle hovedønsker, som ordføreren kommer med?

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU):

Jamen først og fremmest burde man selvfølgelig altid snakke med den grønlandske befolkning så vidt muligt. Når det så er sagt, er det netop også noget, som naalakkersuisut bør initiere ved netop at starte nogle høringer, tale med befolkningen og have parlamentarikerne med, for sådan sikrer vi os også mere bred opbakning, som kan være mere grundfæstet, uanset hvad det er for et resultat, vi i sidste ende kommer frem til.

Kl. 22:05

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til fru Zenia Stampe, Radikale Venstre.

Kl. 22:05

Zenia Stampe (RV):

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige tak for den tale, som ordføreren holdt for nogle uger siden, og som jo skabte en del debat. Det var en historisk tale, fordi den sparkede gang i en debat, som har været svær at starte, og det har måske især været svært at starte en debat, hvor man har set begge perspektiver, ikke mindst det grønlandske perspektiv, på rigsfællesskabet. Man kan altid diskutere formen, men nogle gange bliver man nødt til at gøre noget anderledes for at starte en debat, og det skete. Det har altid undret mig, hvor

meget Danmark fylder i Grønland, i forhold til hvor lidt Grønland i virkeligheden fylder i den danske debat. Der er et misforhold, og det bliver vi nødt til at ændre på, hvis der skal være et ligeværdigt forhold. Derfor vil jeg også sige tak for en fremragende tale i dag, synes jeg, hvor vi igen fik et indblik i det grønlandske perspektiv. Men jeg synes også, at der var en stor imødekommenhed, og at det var et oprigtigt forsøg på at række ud. Så det er blot en kvittering og en tak for det på Radikale Venstres vegne.

Kl. 22:07

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 22:07

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU):

Tusind tak for kvitteringen, og jeg glæder mig til den yderligere dialog.

Kl. 22:07

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ønsker fru Zenia Stampe en anden kort bemærkning? Nej. Så er næste korte bemærkning til fru Sascha Faxø, Alternativet.

Kl. 22:07

Sascha Faxø (ALT):

Tak, og tak for talen. Som flere ordførere før mig har sagt, er der jo kommet et noget større fokus på Grønlands del af rigsfællesskabet på det seneste, og med det forhåbentlig også en erkendelse af, at vi skal have en anden form for opgør med kolonitiden, end vi har haft; altså, vi skal finde en ny vej frem. Sproget er én ting, men der er en masse strukturelle udfordringer. Det er en dialog, vi gerne tager i Alternativet, og vi har også en forståelse af, at vi ligesom alle andre nok også har en læringskurve forude, fordi vi simpelt hen ikke ved nok. Så jeg håber på, at vi kan fortsætte en dialog, hvor vi alle sammen kan blive kloge.

Noget af det, som vi også har noteret os, er den Forfatningskommission, man har i Grønland, som arbejder på at finde ud af, hvilken form for forfatning man gerne vil have i Grønland. Og der er vi nysgerrige på at høre, hvad tankerne i Siumut er i forhold til at have et rigsfællesskab versus at lave en mere konføderationsagtig ting, hvor det er reelt statsdannede og ligestillede stater, der arbejder sammen.

Kl. 22:08

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 22:08

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU):

Tak for spørgsmålet. Det er jo et emne, der står os meget nær i Siumut. En af de vigtigste pointer i vores målsætninger er netop at skabe et mere systematisk, strukturelt samarbejde. For når vi kigger på samarbejder som disse, bliver udfordringen jo ikke så meget intentionerne. Ofte kan der godt være gode intentioner – vi har hørt dem mange gange før – men når det strukturelle ikke er der til at understøtte det, bliver det meget usikkert for Grønland, i forhold til om der lige præcis er en person, der lige pludselig kommer i regering og trækker albuerne til sig og siger: Nej, det gider jeg ikke. Og så har det en kæmpe konsekvens for et helt land og en hel befolkning på nul komma fem.

Det er jo sådan nogle systematiske tendenser, vi forsøger at vride rundt på, og hvor vi spørger, om der er nogle andre former, der giver bedre mening, og som vi kan drage nytte af. Det er ikke nødvendigvis en afstandtagen til Danmark; det synes jeg er en stor misforståelse. Det handler jo om, hvordan vi kan ændre systemet, så det giver

bedst mening; er det med free association, confederation eller en republik? Jeg tror, at der kunne være et ønske om f.eks. stadig at have samme kongehus, men med højhedsret og egne ansvarsområder i Grønland. Der er flere ting, vi kan diskutere.

Kl. 22:09

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Fru Sascha Faxø.

Kl. 22:09

Sascha Faxø (ALT):

Tak for det. Det glæder jeg mig til at tale mere om. Men jeg er i den situation, som vi står i nu, altså med de rammer, vi har nu, nysgerrig på at høre, hvad vi som Danmark kan gøre for at fremme processen, og hvordan vi kan understøtte vejen frem.

Kl. 22:10

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 22:10

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU):

Tak for spørgsmålet. Der er jo ingen tvivl om, at hvis vi kigger på Danmarks ansvarsområder i forhold til Grønland, bliver vi nødt til at prioritere dem, og det er jo helt oplagt også, fordi det er på den måde, at man skaber mere tillid og mere troværdighed, og det styrker også vores fremtidige samarbejde uanset statsdannelse og uanset konstruktion. Jeg er sikker på, at med alle de der bånd, der også knytter os sammen på godt og ondt igennem historien, kommer vi jo ikke til at kunne gå uden om hinanden. For at skabe det bedste grundlag for begge befolkninger bliver vi også nødt til at tage de ting i mente: Hvad kan vi gøre allerede i dag med de ansvarsområder, vi har fra dansk side?

Kl. 22:10

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til hr. Sigurd Agersnap, Socialistisk Folkeparti.

Kl. 22:10

Sigurd Agersnap (SF):

Tak for det. Jeg vil gerne spørge ordføreren til den største krise, jeg mener der er for Danmark, for Grønland og for hele verdenssamfundet, nemlig klimakrisen, som jeg også synes bør fylde noget i debatten. For en de første beslutninger, der blev taget af det nye naalakkersuisut, som tiltrådte i 2021, var at droppe fremtidig olieeffterforskning i Grønland. Det var en beslutning, vi var glade for i SF, og vi var også stolte af, at den blev truffet af vores søsterparti IA. Siden er ordførerens parti, Siumut, jo gået med i regeringen, og derfor vil jeg bare høre ordførerens holdning til olieeffterforskning i Grønland i fremtiden.

Kl. 22:11

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 22:11

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU):

Jeg undrer mig en lille smule over intentionen bag spørgsmålet, for det er jo ikke noget, vi har frembragt en modvilje mod. Og når vi er en befolkning, der er så tæt på naturen, er der intet i os, der har lyst til at ødelægge det, for det er vores levebrød. Det er der, hvor vi er. Vi oplever klimaforandringerne fire gange hårdere, end man gør alle mulige andre steder. Hvis vi skal snakke om olieeffterforskning, synes jeg, at siden man har været glad for, at man har stoppet olieeffterforskning i Grønland, så kan man sagtens også tage initiativ til at

kigge på, om man har lyst til at stoppe olieeftersforskning i Danmark. Altså, der er jo *olieudvinding*. Så hvis man har en holdning det ene sted, har man vel også en holdning det andet sted.

Kl. 22:12

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 22:12

Sigurd Agersnap (SF):

Ja, det synes jeg helt klart, og det skal heller ikke forstås, som om der er nogen onde intentioner i spørgsmålet. Det er jo et fælles anliggende, der kommer os alle sammen ved, i forhold til klimaet, og hvordan vi begrænser vores klimaaftryk. Og i SF har vi jo også den klare holdning, at vi hurtigst muligt skal stoppe med at udvinde olie, både i Danmark og internationalt. Så derfor er jeg glad for ordførerens tilkendegivelse af, at det også er Siumuts politik, at man ikke skal have olieeftersforskning i Grønland, og det var bare det, jeg spurgte til.

Kl. 22:12

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 22:12

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU):

Altså, det er ikke noget, der står i vores målsætninger. Men det er rigtigt, at det ikke er noget, vi har kæmpet imod. Vi vil gerne arbejde for et mere bæredygtigt Grønland. Hvis man bare kigger på Siumuts målsætninger, har vi jo de sidste mange år arbejdet for ikke bare at skabe bæredygtig energi, men bæredygtig *vedvarende* energi, altså ikke blot vindmøller, der måske lige pludselig kan stoppe, men noget, der er vedvarende uanset hvad. Og vi vil gerne sikre os, at det bliver til 100 pct., måske endda så meget, at vi med ny teknologi kan eksportere den her energi til resten af verden. Så der er jo flere muligheder, vi også gerne vil kigge på, og på den måde er det ikke noget, hvad skal man sige, der står i vores målsætninger, men vi har heller ikke tænkt os at forhindre det, sådan som det ser ud nu.

Kl. 22:13

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Der er ikke flere korte bemærkninger, så tak til fru Aki-Matilda Høegh-Dam, Siumut. Den næste ordfører er fru Aaja Chemnitz, Inuit Ataatigiit.

Kl. 22:13

(Ordfører)

Aaja Chemnitz (IA):

Mange tak. I dag markeres afslutningen på folketingsåret. Det har været et folketingsår med historisk mange konflikter i samarbejdet mellem Grønland og Danmark. Vi er dog også nødt til at huske på, at der er positive aspekter. De fire nordatlantiske mandater støtter regeringen. »Intet om Grønland, uden Grønland« er Inuit Ataatigiits motto, og aldrig før har vi set Grønland så tydeligt afspejlet i regeringsgrundlaget. Grønland er inviteret med til mange forskellige forhandlinger, ikke mindst i forsvarsforliget. Flere ansvarsområder skal fremadrettet administreres af og på sigt overgå til Grønland. Nye love træder hurtigere i kraft.

Potentialet er der, og der er fremskridt, men der er også områder, som vi skal forbedre. Vi kan altid diskutere på den lange bane, om det er tid til en ny konstruktion. Der er ingen tvivl om, at den betydning, som Grønland har, og som Arktis har, både når vi snakker sikkerhed, når vi snakker klima, og når vi snakker fremtiden generelt, bliver større og større. På den korte bane kan vi konstatere, at der er brug for at finde flere og bedre metoder til at sætte regeringens

politiske fokus på de mange sagsområder, der er. Regeringen er med andre ord nødt til at prioritere Grønland.

I takt med at vi i Grønland bliver klogere på vores historie, lærer vi også, at historien ikke er så idyllisk, som den er gjort til. Skeletterne vælter ud af skabet. Eksperimentbørnene, spiralskandalen, juridisk faderløse og ulovlige adoptioner er negative nedslag i vores fælles historie, som vi er nødt til at forholde os aktivt til – i fællesskab. Der er brug for, at vores historie bliver set på med både grønlandske og danske briller for at sikre, at vi har en fælles forståelse af, hvordan historien egentlig var.

Historien trækker også tråde til nutidige sager. For det første ved vi, at grønlandske politi- og anstaltsbetjente stadig er udsat for en systematisk forskelsbehandling, når det kommer til deres løn. Vi taler om ligestilling i rigsfællesskabet, samtidig med at vores betjente i Grønland oplever en forskelsbehandling hver evig eneste dag. De får en lavere løn for det samme arbejde, som de udfører side om side med deres danske kollegaer. Vi skal derfor have et opgør med diskriminationen i forhold til lønningerne. Hvis vi tror, at løsningerne kan findes i nordatlantpuljen, vil vi se en yderligere personaleflugt fra politiet og fra kriminalforsorgen i Grønland. Løsningen skal findes nu, og det skal være et permanent løft af deres løn. Det er vigtigt, at vi sikrer lige løn for lige indsats.

For det andet skete udnævnelsen af den arktiske ambassadør uden en inddragelse af Grønland. Det giver ingen mening, når det er Grønland, som er anledningen til, at vi kan tale Arktis i rigsfællesskabet. Derfor skal vi selvfølgelig høres, og det er vigtigt, at vi husker: »Intet om Grønland, uden Grønland«. Og det er aldrig for sent at rette op på en fejl. Alternativet er en forringelse af samarbejdet, og det gavner ikke nogen. Derfor har IA i Folketinget også rakt ud til udenrigsministeren med et konstruktivt forslag og en dialog. Vi ved, at der både skal og kan findes en god løsning, som tilgodeser de grønlandske ønsker om, at den arktiske ambassadør skal være en grønlandsk diplomat.

For det tredje ved vi, at den længe ventede udredning af spiralskandalen først nu efter et massivt pres fra Inuit Ataatigiit er kommet i gang. Kommissoriet for undersøgelsen har samlet støv i mere end 8 måneder, og i en tid, hvor vi alle sammen er enige om retten til egen krop og vi taler om samtykke, kan opsætningen af spiral uden samtykke hos 4.500 kvinder tilbage i historien virke helt absurd. For mange kvinder har statens overgreb betydet ufrivillig barnløshed. Og det kræver ikke særlig meget fantasi at forestille sig, hvilken traumatisk oplevelse det må have været.

De mange uheldige sager i Grønland ærgrer os. Og derfor er det også et inderligt håb, at regeringen vil benytte rigsmødet og kontaktudvalgs mødet i Nuuk den 6. juni i år til at prioritere konkrete løsninger på konflikterne. Nogle af vores tætte samarbejdspartnere i Grønland, hvor jeg lige har været, giver udtryk for en bekymring for, at forhandlingsmulighederne fortabes i kampen mod hinanden, i kampen mod Grønland og mod Danmark. Og derfor vil vi gerne tale om, at vi er nødt til at finde nogle løsninger, og at vi er nødt til at finde hinanden. Det er en bekymring, som Inuit Ataatigiit selv sagt tager alvorligt. Vi ved, at der skal findes løsninger, og vi ved, at der er konflikter, men konflikterne alene må ikke være den samlede fortælling, som vi giver videre til de kommende generationer, for ellers taber vi alle sammen.

Kl. 22:18

Inuit Ataatigiit tror på dialogen. Vi tror på samarbejdet, og vi er fokuserede på at skabe resultater for befolkningen hjemme i Grønland. Der skal fokus tilbage på politik og på de konstruktive løsninger. Det kræver politisk håndværk, og det kræver erfaring. Der skal ikke kun være fokus på unødvendig provokation og splittelse. Vi har alle en forpligtelse til at skabe rammerne for det samfund, som vi gerne vil leve i – både i Grønland og i Danmark.

I Grønland er der kommet et udkast til en forfatning, som nu skal drøftes blandt befolkningen. Selvstændighed er målet for mange i Grønland, men for mange skal det ikke være på bekostning af den grønlandske befolknings velfærd. Bloktilskuddet fylder i dag cirka halvdelen af Grønlands økonomi, og det er en realitet, vi er nødt til at forholde os til. Free association er i den forbindelse et fatamorgana, og vejen til selvstændighed må ikke overlades til nogle hurtige løsninger, som vi tror kan løse det hele.

I den sammenhæng vil jeg også sige, at der er lavet en undersøgelse tilbage i 2017, som viser, at det kun er 11 pct., som er klar til at være selvstændige, hvis der sker et fald i velfærden i Grønland; 11 pct. er ikke særlig meget. 44 pct. mener, at de gerne vil have selvstændighed, hvis der ikke sker en forringelse af velfærden. Det er nogle tal, jeg synes det er vigtigt at bringe ind i den her debat.

Selvstændighed kræver, at flere unge uddannes. Det kræver mere erhvervsudvikling i det grønlandske samfund, og det kræver i virkeligheden også, at der er flere folk i Grønland og gerne folk, der er født i Grønland. Det kræver gennemtænkte og økonomisk holdbare løsninger. Det er det, som Inuit Ataqatigiit står for.

Vi vil derfor sætte vores kræfter ind der, hvor det giver mening. Vi ved, der er mange, der flytter fra Grønland i dag. Vi ved, at der er manglende hjælp i sundhedsvæsenet. Vi ved, at der er manglende hjælp til børn og unge med handicap og lavere tjenestemandspension i Grønland, hvilket er blandt de mange årsager til, at mange flytter fra det grønlandske samfund i dag. Som jeg mange gange har nævnt, er 4 pct. af Grønlands befolkning folk, der kommer udefra, typisk fra Thailand og Filippinerne; det er folk, der typisk kommer fra Asien. Og det er med til at opretholde, at vi er nogenlunde på det niveau, som vi har været hele tiden, altså at der er lige så mange mennesker, som der hele tiden har været i Grønland, men vi ser bare, at fraflytningen fra Grønland bliver større og større.

Derfor er det også vigtigt for os at få afsat nogle midler til at afdække årsagerne og afdække omfanget af de flytninger. Hvorfor flytter folk? Det er vi nødt til at have nogle tal på. Målet må være, at flere vender tilbage, og at flere er med til at bidrage til det grønlandske samfund og til økonomien derhjemme. Der er meget at arbejde for, både derhjemme i Grønland, men også her i Folketinget, og der er behov for at nuancere debatten om forholdet mellem Grønland og Danmark. Der er et stort potentiale i at samarbejde på ligeværdige vilkår med fokus på resultaterne for befolkningen både i Grønland og i Danmark.

Derfor ser jeg også frem til det næste folketingsår, hvor vi igen kommer i arbejdstøjet, og hvor vi sammen kan sikre de allerbedste rammer for Grønland – både her i Folketinget, men selvfølgelig også hjemme i Inatsisartut, parlamentet, og i naalakkersuisut. Det er vigtigt, at vi arbejder for befolkningen, og at vi har befolkningens behov i tankerne.

Til allersidst vil vi fra Inuit Ataqatigiit i Folketingets side takke alle vores gode kollegaer her i Folketinget på tværs af alle partier for det gode samarbejde. Tak til alle her på Christiansborg, som er med til at få dagligdagen og det politiske arbejde til at glide. Vi er rigtig glade for at kunne komme i arbejdstøjet igen i det kommende folketingsår og vil gerne takke for det år, der har været. Tak. Qujanaq.

Kl. 22:22

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Den første korte bemærkning er til hr. Anders Kronborg, Socialdemokratiet.

Kl. 22:22

Anders Kronborg (S):

Jeg vil også gerne benytte lejligheden til at takke både for det, synes jeg, frugtbare samarbejde, vi har i Grønlandsudvalget, og også generelt for de debatter, som vi har i salen.

Der er ingen tvivl om, at vi skal have et stærkere samarbejde med hinanden, bl.a. også når vi snakker om sikkerhedspolitik. Der har man jo på regeringsplan lavet kontaktudvalget, men vi vil jo også meget gerne lave noget tilsvarende på parlamentarisk plan. Det har vist sig at være svært, og jeg tror i virkeligheden, at vi i Grønlandsudvalget og måske flere udvalg skal se det som vores allervigtigste opgave, når vi kommer tilbage fra sommerferie, at få etableret et formelt forum. Der kunne jeg godt tænke mig at spørge, hvordan ordføreren ser at et sådant forum i praksis vil kunne fungere.

Kl. 22:23

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 22:23

Aaja Chemnitz (IA):

Tak for kommentarerne, og også tak for samarbejdet. Det er jo rent faktisk lykkedes at sikre, at parlamenterne kan mødes i Nuuk, når regeringerne mødes, og det synes jeg er rigtig, rigtig positivt, og det er også noget, jeg har arbejdet på de indre linjer for at få til at lykkes, så det er positivt, og det er vigtigt at fremhæve.

Et forum kan jo være, at der er nogle faste kadencer, i forhold til hvornår vi mødes, hvor vi mødes, og hvad vi mødes omkring. Sikkerhedspolitikken er jo noget, der fylder hos rigtig mange af os. Et kommende forsvarsforlig kræver også en inddragelse af parlamenterne i Grønland og på Færøerne, og derfor tror jeg, at det er noget af det, som man vil kredse om som noget af det første.

Men jeg ved, at der ligesom allerede ligger noget i forhold til at sikre, at der er et forum, så der er faktisk noget på skrift om det her allerede.

Kl. 22:24

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Kl. 22:24

Anders Kronborg (S):

Tusind tak. Jeg synes, det lyder konstruktivt. Jeg har jo selv, når jeg har rejst i Grønland, bl.a. som repræsentant for Folketingets Børne- og Undervisningsudvalg, altid understreget, at jeg ser de tre lande i rigsfællesskabet som tre ligeværdige partnere, og det tror jeg er vigtigt at man altid tilstræber, når man samarbejder.

Noget, jeg godt kunne tænke mig også kom til at fylde lidt mere i Grønlandsudvalget, og som jeg faktisk også tror påvirker den hjemlige debat i Grønland, er, hvordan grønlandske medborgere i Danmark oplever tilværelsen. Der bekymrer det i hvert fald mig, når jeg læser nogle af de ting, der kommer fra FN, om en skjult racisme i det danske samfund, om, hvordan leveforholdene er, og om, hvordan der kan være tolkeudfordringer, når grønlandske medborgere møder det danske system. Så har ordføreren her nogle tanker om, hvordan vi måske kan udsprede kendskabet endnu mere og tage den problemstilling seriøst?

Kl. 22:25

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 22:25

Aaja Chemnitz (IA):

Mange tak. Allerførst tænker jeg, at det er vigtigt, at danske unge får mere viden, og det ved jeg at ordføreren også er enig med IA i. Det er vigtigt, at de danske unge ved noget mere om Grønland, for ellers får vi endnu flere fordomme om Grønland.

Så kan man sige, at IA dagligt arbejder for, at tolkebistanden bliver bedre. Vi bringer det ind i forskellige forhandlinger; vi har

bl.a. bragt det ind i socialforhandlingerne. Jeg tror, at professionalisering bliver rigtig vigtigt, men generelt er de her ændringer af forældretestene, som IA har været med til at sikre penge til, jo noget, der i de her anbringelsessager gør, at man tager større hensyn til grønlandsk sprog og kultur. Så vi arbejder meget på at løse de konkrete udfordringer, som vi møder, på vegne af de grønlandske borgere, som bor i Danmark.

Kl. 22:26

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Den næste korte bemærkning er til fru Pia Olsen Dyhr, SF.

Kl. 22:26

Pia Olsen Dyhr (SF):

Tusind tak for talen. Jeg ved, at ordføreren er meget optaget af den grønlandske erhvervsudvikling, og at det er velkendt, at det groft sagt i virkeligheden er bloktilskuddet, fiskeriet og turismen, som er de tre bærende søjler i Grønlands økonomi. Samtidig kører der jo en debat om selvstændighed i Grønland. Derudover er der så også den mere usikre sikkerhedspolitiske situation.

Alle tre elementer sammenlagt gør det jo på en eller anden måde udfordrende, som jeg ser det. Der er muligheder, men der er også udfordringer i det, og jeg kunne i virkeligheden godt tænke mig at få ordførerens synspunkt: Hvordan håndterer man det bedst?

Kl. 22:26

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 22:26

Aaja Chemnitz (IA):

Tak for spørgsmålet, som der er nogle gode tanker bag; 95 pct. af vores eksport kommer fra fiskeriet, og bloktilskuddet fylder faktisk mere end 50 pct. af de indtægter, vi har i Grønland, så det er helt rigtigt.

Jeg så meget gerne, at der i Grønland blev lavet en erhvervs politik. Hvis man nu f.eks. sagde, at fiskeriet skal blive ved med at fylde så meget – og måske i virkeligheden udvikles, så det bliver mere bæredygtigt, men det skal fylde 60 pct. samlet set – at 20 pct. skal komme fra råstofområdet, og at 20 pct. skal komme fra turismeudvikling, så kunne man begynde at tale om noget, hvor man sætter nogle politiske rammer for, at det er det, vi politisk gerne vil i Grønland.

Så kunne man også begynde at have en dialog mellem Grønland og Danmark om, om man skulle genoptage det erhvervs samarbejde, som man havde i 2015, hvor man havde tre helt konkrete ting, man samarbejdede omkring.

Kl. 22:27

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Kl. 22:27

Pia Olsen Dyhr (SF):

Det synes jeg er positivt og i virkeligheden også visionært, i forhold til hvor Grønland skal bevæge sig hen. Det tror jeg også er afgørende for Grønlands fremtid.

Jeg ved jo, der er en debat i Grønland rejst af Demokraterne, i forhold til hvor meget man, hvis man bliver selvstændig, så i virkeligheden selv skal betale. Altså, det er den der med, at når man bliver mere selvstændig, skal man også selv håndtere finansieringen af det. At man skulle bryde det op, skaber jo nogle nye udfordringer, ikke mindst fordi halvdelen af Grønlands økonomi netop kommer fra bloktilskuddet. Hvis man overtager et politisk sagsområde, overtager man normalt også udgifterne til sagsområdet.

Jeg kan se, at IA har afvist en genforhandling af selvstyreloven, men jeg vil egentlig gerne høre ordførerens overvejelser om det krydsfelt, der er, mellem de større økonomiske udgifter knyttet til hjemtagelse, ønsket om selvstændighed og en genforhandling af selvstyreloven.

Kl. 22:28

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Fru Aaja Chemnitz.

Kl. 22:28

Aaja Chemnitz (IA):

Tak. Jeg tror på, at ethvert økonomisk ansvarligt parti er nødt til netop at have en erhvervs politik, og jeg tror også, man er nødt til at tale om, at selvstændighed selvfølgelig handler om politisk selvstændighed, men det handler også om økonomisk selvstændighed. Og det er noget af det, som IA tidligere også har stået rigtig meget for, altså at sikre en selv bærende økonomi.

Derfor synes jeg jo, det er interessant helt specifikt at gå ind og kigge på, hvordan man kan sikre, at erhvervsudviklingen generelt står på flere ben end det ene ben, det mere eller mindre står på i dag – og så tror jeg desværre ikke, tiden tillader mere her.

Kl. 22:29

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Den næste korte bemærkning er til fru Karina Adsbøl, Danmarksdemokraterne.

Kl. 22:29

Karina Adsbøl (DD):

Tak for det, og tak for talen. Ordføreren var lidt inde på det i forhold til forældretest, men jeg kunne godt tænke mig at høre ordføreren omkring barnets lov, som i øjeblikket bliver behandlet her i Folketingssalen, hvor man kan tvangsbortadoptere før fødslen og tvangsanbringe børn før fødslen. Det er jo ikke nogen hemmelighed, at der har været udfordringer i forhold til grønlandske familier, og anbringelsesniveauet for de grønlandske familier er også væsentlig højere end for danske familier.

Så jeg kunne godt tænke mig at høre ordførerens holdning til barnets lov, netop i forhold til det med tvangsbortadoption før fødslen og anbringelse før fødslen. For vi ved, at der har været så mange udfordringer, netop også i forhold til forståelsen af den grønlandske kultur og de test, de grønlandske familier bliver mødt med. Så derfor vil det være lidt interessant at høre ordførerens holdning til den lov.

Kl. 22:30

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 22:30

Aaja Chemnitz (IA):

Tak. I den sammenhæng er det måske også relevant at sige, at jeg tidligere har været både afdelingschef i, men også direktør for Velfærdsforvaltningen i Grønland og selv har været med til at anbringe børn i det grønlandske system.

Noget af det, vi har kæmpet for, er både forældretest, hvor man tager hensyn til Grønlands sprog og kultur, men også, at man sikrer et rejsehold, som foreningen Grønlandske Børn kommer til at stå for, hvor man bistår de danske kommuner med et kendskab til Grønland og de forhold, der kan være der.

5 pct. af alle grønlandske børn er anbragt i dag, og det er 1 pct. af de danske børn, der er anbragt. Jeg synes, det er vigtigt, når man ikke er sagsbehandler, at man ikke går for meget ind og forholder sig til det. Men der er ingen tvivl om, at hvis der er et barn, hvis behov bliver varetaget bedre et andet sted, så skal barnet have mulighed

for det, for det må være barnets rettigheder, som kommer allerførst i den sammenhæng. Det, der udestår, er tolkning og oversættelse af sagsakterne, for det er der, hvor der sker en forskelsbehandling, som er uhensigtsmæssig.

Kl. 22:31

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 22:31

Karina Adsbøl (DD):

Tak. Jeg er helt enig i, at der altid vil være børn, der ikke kan bo hjemme ved deres mor og far, og vi skal selvfølgelig sikre, at de får et godt børneliv. Udfordringen er jo så, at man ikke følger op på, om de så også får et bedre børneliv, kan vi sige. F.eks. siger De Anbragtes Vilkår, at 50 pct. ikke får et bedre børneliv. Rejscheldet er jeg bekendt med. Men så er der hele diskussionen om tvangsbort-adoption før fødslen. Er ordføreren enig i, at børn har ret til at kende deres biologiske ophav?

Kl. 22:31

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 22:31

Aaja Chemnitz (IA):

Jeg tænker, at noget af det, der udestår, hvis man deler det op i før, under og efter anbringelsen, jo er det her med tolkning, men det handler også om samværet med forældrene, for det mener jeg også er i barnets tarv, hvis sagsbehandlingen viser det.

Jeg mener sådan set også, at der er en diskussion, vi ikke har taget endnu, som handler om, at når børn bliver anbragt uden for hjemmet, bliver de typisk anbragt i danske familier. Det vil sige, at de mister deres grønlandske sprog og de mister deres relation til det grønlandske, og det kan jeg godt være bekymret for. Så det ser jeg som en udestående opgave, vi har.

Kl. 22:32

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til fru Katrine Daugaard, Liberal Alliance.

Kl. 22:32

Katrine Daugaard (LA):

Jeg vil også gerne spørge ind til barnets lov. For statsministeren sagde jo i sin nytårstale, at flere skal anbringes, og nu står vi så med resultatet af de ambitioner, nemlig barnets lov. Jeg er faktisk i tvivl om, om det er sådan, at barnets lov også bliver implementeret i Grønland, og om det er noget, I ønsker bliver implementeret i Grønland. Ministeren har i Danmark brugt tal og undersøgelser som belæg for, at flere skal anbringes, og de viser jo, at i Danmark er der 2 pct., der bliver udsat for seksuelle overgreb af tillidspersoner. Jeg ved, at det tal er noget højere i Grønland. Hvis barnets lov f.eks. blev en realitet i Grønland, ville det jo lige pludselig være rigtig mange grønlandske børn, som skulle tvangs fjernes.

Kl. 22:33

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 22:33

Aaja Chemnitz (IA):

Tak for spørgsmålet. Barnets lov skal ikke implementeres i Grønland. Det er et område, som vi har hjemtaget, og hvor vi selv har ansvaret for det. Det, man kan sige at vi har indgået en aftale om mellem Folketinget og Inatsisartut og regeringerne, er, at vi skal

forebygge seksuelle overgreb på børn. Derfor er der blevet afsat 80 mio. kr., bl.a. i kraft af IA's initiativ og pres hjemme i Grønland, først og fremmest, og der er det vigtigt for os, at vi forebygger. Tallet er ca. 20 pct. af en generation, altså dem, der er født omkring år 2000, som har oplevet et seksuelt overgreb, og derfor er det noget, som IA har italesat igen og igen. Jeg har selv været børnetalsmand og italesat den her udfordring. Det er vigtigt for mig, at den her indsats kommer til at fortsætte, når pengene udløber med udgangen af i år, så derfor har vi peget på, at der skal afsættes 48 mio. kr. til at fortsætte tre af de vigtigste initiativer fremadrettet.

Kl. 22:34

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 22:34

Katrine Daugaard (LA):

Så kunne jeg godt tænke mig at spørge ind til kvaliteten af anbringelsesstederne. For der er jo grønlandske børn, som bliver anbragt i Danmark. Politiken har kørt en række artikler omkring anbringelsesområdet i Danmark. Jeg ved ikke, om ordføreren har læst nogle af dem, men den sidste er fra den 28. maj, hvor man skriver:

»Psykisk sårbare børn og unge sidder bag lås og slå med hårdkogte unge kriminelle på landets sikrede institutioner. Det fører til flere overgreb, viser aktindsigter.«

Hvad tænker ordføreren om det?

Kl. 22:35

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ja tak. Ordføreren.

Kl. 22:35

Aaja Chemnitz (IA):

Mange tak. I Grønland er det lykkedes os at få etableret en sikret institution, sådan at børn ikke skal sidde i f.eks. anstalterne, som man gjorde på et tidspunkt, og det giver jo rigtig god mening, så man netop ikke kommer i den her rugekasse. Jeg tror, at det er vigtigt at sige, når man taler om anbringelsessteder – lige nu er det jo rigtig mange plejefamilier – at det kunne give god mening for nogle af børnene at blive anbragt i en døgninstitution, som tog hensyn til det grønlandske sprog, den grønlandske kultur og samværet med forældrene, som, hvis det var overvåget, kunne foregå på en måde, hvor man sagtens kan tale grønlandsk sammen, for det er vigtigt for familierne. Så det er nogle af de ting, vi vil pege på.

Kl. 22:35

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Den næste korte bemærkning er til fru Brigitte Klintskov Jerkel, Det Konservative Folkeparti.

Kl. 22:35

Brigitte Klintskov Jerkel (KF):

Tak for talen, og jeg vil også gerne kvittere for det gode samarbejde med ordføreren. Så kunne jeg egentlig godt tænke mig at høre, hvilke debatter og tanker der er i Grønland omkring en styrkelse af forsvaret i Grønland nu, når der er krig i Europa og man ser, at der er russiske skibe, der sejler rundt og laver overvågning af kritisk infrastruktur.

Kunne ordføreren sådan indvie os lidt i, hvad for nogle tanker og debatter der ligesom rører sig i Grønland i øjeblikket omkring det?

Kl. 22:36

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 22:36

Aaja Chemnitz (IA):

Mange tak for spørgsmålet og også for samarbejdet. Inuit Ataqatigiit har jo offentliggjort et forsvarsudspil her, da jeg for ikke så lang tid siden var i Grønland. Vi har også tidligere holdt et borgermøde, hvor vi havde 100 deltagere, og vi har også holdt møder med it-cheferne og talt om cybersikkerhed og digitalisering. Vi har seks overskrifter, og det er bl.a. overvågning, cybersikkerhed, beskyttelse af kritisk infrastruktur, uddannelse og forskning og så generelt at tænke meget mere i dual use, altså at det skal være noget, der kommer det grønlandske samfund meget mere til gavn.

Så det er nogle af overskrifterne, men man kan læse det hele i vores udspil, og hvad det er for nogle ting, vi tager med til forhandlingerne.

Kl. 22:37

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 22:37

Brigitte Klintskov Jerkel (KF):

Tak, og tak for svaret. Så vil jeg egentlig godt vende lidt tilbage til noget af det, der blev drøftet lige før omkring udsatte børn og unge. For vi var jo selv i et samarbejde med til at sætte penge af på SSA-reserven for nogle år tilbage til netop en indsats i forhold til udsatte børn i Grønland.

Kan ordføreren fortælle lidt om, hvordan det er gået i forhold til de indsatser og initiativer, der skulle igangsættes for de penge, der blev sat af?

Kl. 22:37

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 22:37

Aaja Chemnitz (IA):

Indsatsen har jo været sådan lidt blandet, vil jeg sige. Noget af det, man peger på at der er behov for fremadrettet, er bl.a. krænkerbehandling. For det har der faktisk været ret stor søgning til, og det tror jeg virkelig er noget, der kan være med til at forebygge, at der sker seksuelle overgreb mod børn fremadrettet, og det tror jeg sådan er kernen i at vi skal stoppe de her seksuelle overgreb mod børnene.

Men derudover tænker jeg, at det handler om, at sagsbehandlingen i kommunerne generelt er udfordret. Rigtig mange bliver ansat i socialforvaltningen centralt i Nuuk, hvor de så skal lave et rejsehold og komme ud og hjælpe, og det ville være meget mere bæredygtigt, at det var ude i kommunerne, de stod stærkt.

Kl. 22:38

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Den næste korte bemærkning er til fru Trine Pertou Mach, Enhedslisten.

Kl. 22:38

Trine Pertou Mach (EL):

Tak, og tak til ordføreren for talen, hvor ordføreren jo også fremhæver, at det måske har været lidt mere konfliktfyldt i de seneste måneder. Men i konflikten er det jo også, man kan finde kimen til at finde en fælles vej frem, der bygger på den respekt og ligeværdighed, som vi så ofte taler om, og jeg synes, der i ordførerens tale her lægges godt fra start. Så tak for det.

Så vil jeg sige, at jeg har læst ordførerens partis udspil til forsvarsforhandlingerne, og at jeg gerne vil bifalde indholdet. Jeg vil egentlig bare lige tillade mig at læse nogle af de indledende sætninger i udspillet op, og de lyder:

»Vi tænker sikkerhed bredere end kun militær sikkerhed og vil derfor prioritere den bredere samfundssikkerhed. Forsvarspolitikken kan ikke ses isoleret set, men skal ses i sammenhæng med et diplomatisk arbejde for at bevare dialogen og freden i Arktis på kort og særlig langt sigt, når krigen i Ukraine er ovre.«

Jeg vil bare sige, at jeg kvitterer for det. Det er virkelig vigtigt og stærkt, at ordførerens parti står på det her perspektiv, og jeg håber, at man sammen med nultolerancen over for alle former for atomdrevet udstyr vil tage det med ind i forhandlingerne.

Men i virkeligheden vil jeg gerne spørge ordføreren til spiralsagen. Har ordføreren her ved udgangen af maj hørt noget, sådan som vi var blevet lovet i forhold til ekspertgruppen, der skulle kigge på den?

Kl. 22:39

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Fru Aaja Chemnitz.

Kl. 22:39

Aaja Chemnitz (IA):

Mange tak, og også tak for samarbejdet. Hos Inuit Ataqatigiit har vi valgt at lave en gruppe, altså både i naalakkersuisut, i Inatsisartut og så her i Folketinget, som på tværs taler forsvarspolitik, og det er ligesom det, der har ligget til grund for, at vi har fået udarbejdet det her forsvarsudspil.

Derudover kan man i forhold til det her med spiralskandalen sige, at der faktisk er indgået en aftale, og at det er rigtig, rigtig positivt. Det er vigtigt at sige, at det kommer til at tage minimum 2 år, og at det faktisk er lidt for sent, i forhold til at der kommer til at være valg i Inatsisartut, og jeg kan godt være bange for, at der går lidt politisk fnidderfnadder i den her sag. Derfor tror jeg, det er vigtigt, at man anerkender, at de faktisk allerede har stævnet staten i forhold til at sikre en erstatning, men også at sikre en undskyldning på den lange bane.

Kl. 22:40

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Kl. 22:40

Trine Pertou Mach (EL):

Tak for det. Men er det så korrekt forstået, at det, ordføreren i virkeligheden opfordrer til, er, at man fra dansk side kommer med den her undskyldning og ikke afventer den undersøgelse, som i hvert fald vil tage minimum 2 år, og som endnu ikke for alvor er igangsat? Så er ordførerens opfordring i virkeligheden, at man fra dansk side kommer med en undskyldning og åbner diskussionen af erstatning?

Kl. 22:40

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 22:40

Aaja Chemnitz (IA):

Man kan i hvert fald sige, at den her gruppe af kvinder, 140 kvinder, har valgt et stævne staten helt specifikt, og jeg har også været i dialog med dem i dag, og man kan jo sige, at jeg støtter op omkring det, og at jeg også støtter op omkring, at man ikke venter på, at den her udredning falder på plads. For den kan også blive forsinket af forskellige årsager. Ja, jeg mener også, at en undskyldning hører sammen med en erstatning.

Kl. 22:41

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Den næste korte bemærkning er til hr. Martin Lidegaard, Radikale Venstre.

Kl. 22:41

Kl. 22:43

Martin Lidegaard (RV):

Først og fremmest tak til fru Aaja Chemnitz for som sædvanlig en afbalanceret, ærlig, nøgtern og samtidig fremadrettet tale, som i hvert fald gør mig glad, men som også påpeger en lang række udfordringer, vi står over for i fællesskab. Jeg kunne gribe fat mange steder, men et af de steder, som også andre har været inde på, er jo behovet for investeringer i det grønlandske erhverv. Jeg hører jo til dem, der mener, at det bedste, Danmark kan gøre lige nu, nok i virkeligheden er at forsøge at understøtte de steder, hvor Grønland ønsker at vi hjælper til med investeringer i at gøre Grønlands økonomi mere selvstændig, så Grønland får mulighed for at blive mere selvstændig. For jeg har nok den tro, at hvis man bliver mere selvstændig i Grønland, vil man forhåbentlig også kunne træffe et mere, hvad skal man sige, ærligt valg af samarbejdspartner, og der håber jeg at Danmark vil have en chance, hvis vi har været med til at opbygge en stærkere økonomi i Grønland.

Derfor er mit spørgsmål, som det har været til alle andre partier: Hvis vi har 100 kr. her i fællesskab, vi kan investere i det grønlandske samfund, hvor skal vi så investere dem?

Kl. 22:42

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 22:42

Aaja Chemnitz (IA):

Mange tak – det er et godt, konkret spørgsmål – og tak for samarbejdet. Noget, der er oplagt, er jo sjældne, kritiske mineraler i Grønland. 78 pct. af det, som EU efterspørger, findes sådan set i den grønlandske undergrund, og derfor synes jeg jo, det er rigtig interessant, at EU skal til at åbne et kontor, for EU og Danmark kunne jo godt være en spiller. EIB kunne f.eks. godt være en spiller til at sikre investeringer i forhold til den her fødekæde, der skal være i forhold til nye råstofprojekter.

Der er brug for, at man sikrer, at midlerne ikke kun kommer fra Canada, Australien eller England, men at de også kommer fra ligesindede lande. Og på den måde kan man sige, at erhvervs politik i høj grad også er blevet sikkerhedspolitik, og derfor skal man også engagere sig noget mere fra dansk side, også når vi snakker investeringer i erhvervsudvikling.

Kl. 22:43

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Kl. 22:43

Martin Lidegaard (RV):

Jeg deler til fulde visionen. Og det hænger jo rigtig godt sammen med den nye industri politik i EU, der er under opsejling, hvor vi skal sikre strategiske værdikæder i hele vores produktion af vedvarende energi, elbiler osv. Nu er der det med de kritiske, sjældne jordarter, at de jo egentlig ikke er så sjældne endda. Grønland har mange af dem. Men det, der virkelig er svært, er jo forarbejdningen, som sviner, som er svær, og som kræver store kompetencer, som hverken Grønland eller Danmark har – og som ikke særlig mange lande i verden har i øjeblikket. Hvor skulle den foregå i fru Aaja Chemnitz' vision?

Kl. 22:43

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Aaja Chemnitz (IA):

Det kommer jo an på de konkrete eksempler. Men der er ingen tvivl om, at vi jo gerne ser, at en del af forarbejdningen sker i Grønland, for jeg mener, at det er vigtigt, at det grønne er noget, man tænker ind i hele processen. Noget, som er ret positivt, er, at gletsjermel, som indgår i et projekt, som professor Minik Rosing har været ude at arbejde på, faktisk har vist nogle rigtig gode resultater, herunder at man faktisk kan optage CO₂ ved at bruge det her gletsjermel fra indlandsisen, der smelter i Grønland. Så det er noget, der forekommer naturligt, men det kan rent faktisk også være med til at sikre, at afgrøder vokser hurtigere.

Kl. 22:44

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til fru Sascha Faxø, Alternativet.

Kl. 22:44

Sascha Faxø (ALT):

Tak, og tak for en rigtig dejlig tale. Noget af det, som vi interesserer os meget for i Alternativet i forhold til Grønland lige nu og her, er den Forfatningskommission, der arbejder, og de tanker, der ligger der. Og det er jo ikke nogen hemmelighed, at naturen ligger os meget på sinde, så derfor noterer vi os også med en vis interesse, at både i præambelen og i § 19 er naturen nævnt som noget, der skal arbejdes med. Vi er nysgerrige på at høre, hvilke tanker ordføreren og ordførerens parti har gjort sig i forhold til det her, og hvordan man forestiller sig det kommer til at se ud.

Kl. 22:45

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 22:45

Aaja Chemnitz (IA):

Naturen er jo en vigtig del for os, der bor i Grønland, og man kan sige, at vi bruger naturen, vi lever af naturen, og vi skaber i virkeligheden også erhvervsudvikling med de mange naturressourcer, vi har. Så det her med at tænke i bæredygtighed er jo sådan set noget, vi kender rigtig godt til og har kendt godt til gennem mange, mange generationer i det grønlandske samfund.

Noget af det, som IA kæmper for derudover, er også at sikre, at Grønland tiltræder Parisaftalen, og det har desværre vist sig at være noget vanskeligt i Inatsisartut derhjemme. Men det er vigtigt for os, at hele den grønne dagsorden og det her med at skabe respekt for, at naturen er så vigtig for os også i forhold til vores velfærd og det at kunne komme ud på fangst og sådan nogle ting og også for folk, der arbejder på et kontor, er en meget naturlig del af dagligdagen.

Kl. 22:46

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Kl. 22:46

Sascha Faxø (ALT):

Tak. En anden del, som ordføreren også var inde på i sin tale, handler om rigsfællesskabet og den fremtid, som måske også forventeligt kan blive berørt af forfatningsarbejdet. Så spørgsmålet herfra er: Hvordan ser ordføreren på rigsfællesskabet versus en konfederation af stater? Eller er der andre tanker, hvor man tænker, at det er en bedre vej frem end der, hvor vi står i dag?

Kl. 22:46

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 22:46

Kl. 22:49

Aaja Chemnitz (IA):

Jeg tænker, det er vigtigt, at vi først og fremmest lytter til befolkningen. Borgerinddragelsen i forhold til Forfatningskommissionens arbejde har været mangelfuld, og det mener vi er et kæmpe stort problem. Noget af det, man taler om i Grønland, og som man er nødt til at diskutere hjemme i Grønland, er, om der skal være en afstemning om, hvor Grønland står. Jeg synes også samtidig, det kunne være ret interessant at vide, hvor den danske befolkning står, i forhold til om Grønland skal være en del af rigsfællesskabet. Så det vil jeg også gerne åbne op for en diskussion omkring. Så jeg synes jo lidt, at det går begge veje. Og nogle af de undersøgelser, jeg har set, synes jeg i hvert fald peger i nogle retninger, hvor det ikke er noget, der ligger lige for. Altså, vi bliver ikke selvstændige i morgen, men det er noget, vi arbejder for på den lange bane.

Kl. 22:47

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til fru Aki-Matilda Høegh-Dam, Siumut.

Kl. 22:47

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU):

Først og fremmest vil jeg give en anerkendelse af en fin tale og af det gode samarbejde på de områder, som vi også varetager fra Folkeetingets side. Så sent som i dag havde vi også nogle forhandlinger og nogle dialoger omkring domstolene, og hvordan disse kan forbedres, og i disse situationer står Siumut og IA altid stærkt sammen med hver vores måder at håndtere de her ting på.

Når det er sagt, vil jeg alligevel gerne tillade mig at korrigere de 17 pct., som ordføreren refererer til, og som kommer fra Greenlandic Perspectives Survey. Det er en undersøgelse fra 2018, som endda blev korrigeret offentligt, idet det faktisk var dem med meget stærk dansk tilknytning, som ændrede deres holdning til selvstændighed. Så det er jo danskere, der ændrer deres holdning til selvstændighed, og det er ikke Kalaallit – i hvert fald ikke så meget. Omvendt påviste undersøgelsen også, at der siden 1970 har været en tilgang, for tre fjerdedele af den grønlandske befolkning vil netop gerne have mere selvbestemmelse. Og jeg ved, vi er enige omkring ønsket om statsdannelse, og derfor bliver jeg nødt til at pointere dette for at opnå en endnu bedre dialog.

Kl. 22:48

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 22:48

Aaja Chemnitz (IA):

Tak for kommentaren, og tak for det gode samarbejde. Jeg tænker, at der særlig på justitsområdet er rigtig, rigtig meget, vi arbejder for, og som vi er enige om, og vi har lige været til samtale om domstolens økonomi i det grønlandske samfund, hvor vi ved at der er store, store udfordringer, som vi skal imødegå. Undersøgelsen, som IA peger på, er HS Analyse fra 2017, som peger på, at der er de her 11 pct., som er klar til, at der skal være selvstændighed, uanset hvad det koster, og der er 44 pct., som ønsker selvstændighed, men under den forudsætning, at velfærd ikke falder, og det er et meget højt tal og ikke et udtryk for dem, der har dansk baggrund i Grønland. Så jeg tror, det er to forskellige undersøgelser.

Kl. 22:49

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU):

For det første vil jeg sige tak for uddybningen. Det kan være, at ordføreren har mulighed for så at klarlægge, hvad tallene præcis nævnte om ønsket om selvstændighed og påvirkning af økonomien. Hvad var det for nogen spørgsmål, der indebar, at HS Analyse lavede denne konklusion?

Kl. 22:49

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 22:49

Aaja Chemnitz (IA):

Det, man konkret pegede på, var, at 44 pct. ikke ønsker, at der skal være et fald i levestandarden eller i økonomien, men at de ønsker selvstændighed på den lange bane. Og der kan man jo sige, at hele det her spørgsmål om økonomien, hvor free association er blevet nævnt som en model, i virkeligheden kan gå mange forskellige veje, og der kan være tale om forskellige konstruktioner omkring statsdannelse osv. osv. Det synes jeg sådan set er en diskussion, der skal foregå hjemme i Grønland, når man har hørt den grønlandske befolkning om, hvad det egentlig er, de vil. Så det er en understregning af, at vi har brug for nogle nye tal på det her område.

Kl. 22:50

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til fru Anne Valentina Berthelsen, SF.

Kl. 22:50

Anne Valentina Berthelsen (SF):

Tak til ordføreren for talen og for det altid gode samarbejde. Fru Aaja Chemnitz hørte måske, at jeg spurgte ordføreren fra Siumut om, hvordan vi bedst nedbringer spændingsniveauet i Arktis, som jo er voldsomt stigende for tiden, især efter Ruslands invasion af Ukraine. Og årsagen til, at jeg spørger om det, er jo, at der er ret afgørende forskel på, hvor aggressivt Rusland reagerer på, og hvordan de opfatter øget både civil og militær tilstedeværelse i Arktis og mere overvågning, sådan som der jo er behov for, afhængigt af om det kommer fra os i rigsfællesskabet i et samarbejde mellem Grønland og Færøerne og Danmark, eller om det kommer fra amerikanerne og NATO. Er ordføreren enig i, at der er forskel, og at vi skal tage det med i betragtning, når vi øger vores tilstedeværelse i Arktis og prøver at holde bedre øje med, hvad det er, der foregår, så vi kan få spændingsniveauet bragt ned igen?

Kl. 22:51

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 22:51

Aaja Chemnitz (IA):

Tak for spørgsmålet, og tak for samarbejdet. Generelt er Inuit Ataqatigiit bekymret for den færden, som Rusland har i Arktis. Det synes jeg er vigtigt at understrege. Og så tror jeg, at man er nødt til at skelne imellem Grønland og GIUK-gabet i Nordatlanten i NATO-regi. I forhold til Grønland er der ikke den store bekymring. Vi er nødt til at overvåge, vi er nødt til at vide noget mere om, hvad der foregår, men det er ikke der, vi er aller mest bekymret. Det er sådan set i det, der hedder GIUK-gabet, mellem Grønland, Island og England, hvor vi også tænker Færøerne ind. Så det er sådan set der, vi mener man bør lægge nogle kræfter i forhold til at kunne overvåge noget mere både i luften, på vandet og under vandet for at finde ud af, om der f.eks. er russiske ubåde i farvandet. Det er nogle af de bekymringer, som vi gør os.

Så er vi nødt til at kunne agere, hvis det er, at vi finder ud af, at der er noget, vi ikke bryder os om. Derfor er svaret også, at vi meget hellere vil se et større dansk engagement i Grønland i samarbejde med naalakkersuisut, end vi ønsker at se NATO skråstreg USA være mere til stede i Grønland.

Kl. 22:52

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 22:52

Anne Valentina Berthelsen (SF):

Tak. Det er jeg fuldstændig enig i. Vi er jo i SF meget optaget af, at vi får spændingsniveauet bragt ned igen, og hvis vi skal kunne det, er det afgørende, at vi i rigsfællesskabet samarbejder lige præcis om GIUK-gabet, som ordføreren så rigtigt refererer til. En af de måder, hvorpå vi kan holde bedre øje med, hvad der sker i det her område, er jo f.eks. ved at erstatte vores Thetisinspektionsskibe, som er ret nedslidte efterhånden. Hvad tænker ordføreren om det? Vi kan jo f.eks. erstatte dem med noget, som både kan lave civile opgaver – miljøovervågning – og overvåge farvandet.

Kl. 22:52

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 22:52

Aaja Chemnitz (IA):

Tak for spørgsmålet. Det er IA sådan set meget enig i. Søværnet løser en kæmpe stor opgave i Arktis og i Grønland, og vi er bekymrede både for materiel, men sådan set også for mandskab, for vi ved, at der mangler mandskab til ligesom at sejle rundt døgnet rundt i Grønland. Derfor kan man sige, at man får halv kapacitet, fordi man ikke har mandskab til det. Så ud over at vi er nødt til at kigge på en fornyelse af de her skibe, som jo netop skal have dual use, så er vi også nødt til at tale materiel.

Kl. 22:53

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Den næste korte bemærkning er til hr. Carsten Bach, Liberal Alliance.

Kl. 22:53

Carsten Bach (LA):

Tak. Tillykke til ordføreren, og tillykke til Grønland med udkastet til en forfatning, som jo kom på bordet og blev præsenteret for ganske nylig. I sin tid, tilbage i 2016, da kommissionen blev nedsat, tror jeg den daværende statsminister meddelte, at en grønlandsk forfatning ville betyde, at bloktilskuddet fra Danmark ville ophøre. Jeg kunne godt tænke mig at spørge fru Aaja Chemnitz om processen, altså hvordan fru Aaja Chemnitz ser den fremadrettede proces. Ordføreren har måske allerede været lidt inde på det med noget borgerinddragelse, eventuelt en afstemning osv. Jeg kunne også godt tænke mig at høre ordførerens holdning til, om Grønland i fremtiden ville kunne indgå i et rigsfællesskab med to forfatninger, altså en grønlandsk forfatning og en dansk grundlov.

Kl. 22:54

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 22:54

Aaja Chemnitz (IA):

Tak for spørgsmålet. Jeg tænker sådan set, at der jo er dele af Forfatningskommissionen, som ikke er der. Altså, der er paragraffer, som ikke er færdige. Så for mig at se er det et arbejde, som der

har været meget tumult omkring igennem mange, mange år. Der er blevet brugt rigtig mange penge på det. Der har også været kritik af den proces, der har været. Og hvis man f.eks. sammenligner med Sundhedskommissionen, som har haft kortere tid og færre penge, men som er kommet ud med et langt større og fagligt stærkt dokument, så kan jeg godt være bekymret for, om processen her har været lidt for mangelfuld på mange forskellige fronter.

Så jeg synes, at Sundhedskommissionen er en af de ting, man bør kigge allermost på. Der er 119 anbefalinger til, hvordan man kan styrke det grønlandske sundhedsvæsen, og der tror jeg, at man også er nødt til at se på, om Grønland og Danmark måske kan samarbejde. Så vil jeg sådan set lade det være op til en diskussion, særlig i Inatsisartut, men også i befolkningen, om, hvad det er, man ønsker, og hvad det er for en konstruktion, man ønsker. Og det mener jeg ikke er noget, vi først skal tage her i Folketinget, for det er noget, som vi skal give plads til hjemme i Grønland.

Kl. 22:55

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Hr. Carsten Bach.

Kl. 22:55

Carsten Bach (LA):

Tak. Der er mulighed for at svare på det her med de to forfatninger efterfølgende. Så vil jeg også sige tillykke til ordføreren og ordførerens parti med det forsvarsudspil, man har fremlagt. Det er virkelig formålstjenligt. I det står der noget om et styrket overvågningsbillede. Der står også noget om et øget antal af inspektionsskibe, og at disse skal udskiftes inden for de næste 10-15 år. Da der er en forventet levetid for et inspektionsskib på måske 35-40 år, går jeg ud fra, at ordføreren og ordførerens parti tænker, at det danske forsvar skal øge overvågningsbilledet og løse opgaver i det grønlandske farvand de næste 50 år. Er det korrekt forstået?

Kl. 22:56

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Fru Aaja Chemnitz.

Kl. 22:56

Aaja Chemnitz (IA):

Tak for det. Jeg tænker, at spørgsmålet omkring to forfatninger må være en del af den politiske proces, der er hjemme i Grønland.

Omkring forsvarsområdet tænker jeg, at det måske er vigtigt at se hele den her diskussion med NATO-briller på. Både når vi snakker overvågning, men også, når vi snakker om skibenes funktion i Grønland, kan man jo sige, at vi ikke lever op til de NATO-styrkemål, der sådan set er nu. Derfor tror jeg, det er vigtigt, at man bliver meget konkret, også sammen med naalakkersuisut og Inatsisartut hjemme i Grønland, i forhold til hvad det er, man gerne vil, og hvad vi vil med hinanden på den lange bane.

Kl. 22:56

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til hr. Rasmus Jarlov, Det Konservative Folkeparti.

Kl. 22:56

Rasmus Jarlov (KF):

Der foregår i Grønland en diskussion, som jeg ikke helt forstår, nemlig en diskussion om, at man i fremtiden vil kunne lave en aftale om fri associering med Danmark, som skulle bestå i, at man kan fortsætte med f.eks. at få adgang til hospitaler og uddannelsesstilbud i Danmark, få farvandsovervågning og få adgang til danske ambassader rundt omkring i verden, altså alle de ting, som grønlanderne har fordel af i dag ved at være en del af det danske kongerige.

Grunden til, at jeg ikke forstår diskussionen, er, at den synes at foregå fuldstændig uden at tage bestik af, om der er noget ønske fra dansk side om at indgå sådan en aftale om fri associering.

Fru Aaja Chemnitz har jo et sjældent stort indblik i dansk politik gennem efterhånden ret mange år her i Folketinget, og derfor vil jeg egentlig bare spørge, om hun nogen sinde har mødt nogen danske politikere, som har sagt, at de sagtens kunne forestille sig, at selv om Grønland lavede sin egen stat og ikke længere var en del af Danmark, ville vi rigtig gerne blive ved med at betale for, at man kunne få de samme ydelser, som man får i dag. Er der nogen politikere, som fru Aaja Chemnitz nogen sinde har mødt, som har det synspunkt fra dansk side?

Kl. 22:57

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 22:57

Aaja Chemnitz (IA):

Tak. Altså, IA har jo givet udtryk for, at vi netop er bekymret for, at man lidt ser det som et fatamorgana, som kan løse mange af de her udfordringer. Man får Danmark til at betale, men får større politisk selvstændighed. Der vil jeg sige: Nej, jeg har ikke mødt nogen. Og jeg tænker sådan set, at det må komme an på en forhandling mellem Grønland og Danmark. Og så kan man stille sig selv det spørgsmål fra Grønlands side, om det er den bedste forhandlingsposition, vi har, hvad det egentlig er, vi gerne vil opnå, og hvornår det er, vi mener, at det er tilstrækkeligt med selvstændighed.

Jeg synes, det er langt mere interessant at tale om erhvervsudvikling, tale om at uddanne vores unge, tale om at sikre en eller anden form for bæredygtighed, men også at tale om, hvordan vi samarbejder med hinanden. For man må også erkende i det grønlandske samfund – og det har de bl.a. peget på i Sundhedskommissionen – at der altid vil være brug for specialister og folk udefra, som kan være med til at løse nogle af de opgaver, som vi ikke kan løse i det grønlandske samfund.

Kl. 22:58

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 22:58

Rasmus Jarlov (KF):

Jeg tror, at det er rigtig sundt med realisme i hele diskussionen om Grønlands fremtid, og at man ikke bruger rigtig meget tid i en studiekreds i Nuuk på at sidde og forestille sig ting om, at Danmark vil alt muligt, som Danmark ikke vil. Jeg er ret sikker på, at holdningen fra dansk side vil være den, at vi elsker at være sammen med Grønland i rigsfællesskabet, men at hvis Grønland skulle vælge at træde ud af rigsfællesskabet, er Grønland jo pludselig et fremmed land og jo ikke fattigt nok til at få ulandsbistand. Der er det heller ikke normalt, at Danmark bare render rundt og betaler alt muligt til lande, som er helt fremmede.

Så jeg synes, at det er enormt vigtigt, at der er realisme omkring, hvad man kan forvente fra dansk side. Det vil jeg gerne takke ordføreren for at bidrage med. Og så må man jo nå frem til de konklusioner, man vil, men realisme er altså bare enormt vigtigt.

Kl. 22:59

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 22:59

Aaja Chemnitz (IA):

Tak for samarbejdet i øvrigt, og tak for kommentarerne. Der er i hvert fald brug for, at der indimellem også er en voksen, der siger: Nu er vi nødt til også at tale realiteter, og vi er nødt til ligesom også at kigge på, hvad behovet er, og hvordan vi kan finde nogle gode løsninger. Det kan godt være, at der er nogle ting, der ikke fungerer optimalt i dag, men lad os så snakke om det. Og hvis man gerne vil ændre konstruktionen, må det jo være et klart ønske fra et flertal hjemme i Grønland, og så må man jo ligesom gå de veje. Så jeg forholder mig sådan set til de rammer, der er i dag, og så må man jo gøre, hvad man vil, på den lange bane.

Kl. 23:00

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til fru Jette Gottlieb, Enhedslisten.

Kl. 23:00

Jette Gottlieb (EL):

Tak for det. Jeg har egentlig bare et spørgsmål om en lille detalje, men som har nok så meget symbolsk betydning. Til åbningsdebatten i år havde vi et lille ordskifte omkring begrebet ligeløn for de offentligt ansatte, og vi snakkede om politiet. Nu vil jeg spørge til det, fordi ordføreren nævnte det igen. Er der slet ingenting sket på det år?

Kl. 23:00

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 23:00

Aaja Chemnitz (IA):

Tak for spørgsmålet. I forhold til politi- og anstaltsbetjentes lønninger er der ikke fundet en løsning, og man kan sige, at med udgangen af i år forsvinder det midlertidige lønloft, som både Siumut og IA har sikret i nordatlantpuljen. Derfor er vi bekymret for, at hvis man bliver ved med at gøre det til et midlertidigt lønloft og ikke får det permanentgjort, vil der være en personaleflugt. Vi ser det i hvert fald særlig hos politiet, hvor det er en kæmpe stor udfordring at holde på folk, og derfor bliver det vigtigt, at man sikrer en permanent løsning, hvor folk kan regne med, at både danske, færøske og grønlandske politibetjente og anstaltsbetjente selvfølgelig får den samme løn.

Kl. 23:01

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Kl. 23:01

Jette Gottlieb (EL):

Så vil jeg spørge om noget andet. Ordføreren nævnte i forbindelse med det med anbragte børn, at myndighederne er placeret i Nuuk, og at det ville være bedre at have dem placeret ude i kommunerne. Der er mit spørgsmål: Er det så ikke i sig selv et problem, at Nuuk sådan set rager tværs over indlandsisen til og med Tasiilaq? Er det ikke et problem, at man med kommunestrukturen har så store kommuner?

Kl. 23:01

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 23:01

Aaja Chemnitz (IA):

Altså, man har jo valgt den konstruktion i Grønland, som man nu engang har. Det, jeg kan konstatere, når jeg rejser rundt i Grønland, er, at der er nogle kommuner, som siger, at de oplever, at Socialstyrelsen henvender sig til kommunens ansatte og spørger: Vil du ikke

hellere arbejde hos os i Socialstyrelsen i Nuuk, for der kan du få mere i løn for at udføre et arbejde som rejsehold i kortere tid? Og det er der mange der vælger at gøre brug af. Derfor får man ligesom støvsuget kommunerne for sagsbehandlere, og det er rigtig ærgerligt i forhold til netop at sikre, at det jo sådan set er kommunerne, der skal være stærke til både at opsøge og forebygge, men også til at sagsbehandle i de her sager.

Kl. 23:02

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Der er ikke flere korte bemærkninger. Jeg vil sige qujanarsuaq til fru Aaja Chemnitz fra Inuit Ataqatigiit (*Aaja Chemnitz* (IA): Qujanaq illillu).

Den næste ordfører er fru Anna Falkenberg, Sambandsflokkurin.

Kl. 23:02

(Ordfører)

Anna Falkenberg (SP):

Tak for ordet. Kan I huske jeres første skoledag? Der står man blandt ens endnu ukendte klassekammerater, forventningsfuld og med sommerfugle i maven, mens man mærker, at forældrenes spændte eller måske anspændte forventninger ligger som en tung dyne hen over klasselokalet. Nu er det dig, der er i centrum, allerede fra den første dag. Alt er nyt. Man har selvfølgelig kendskab til det med at gå i skole, men i virkeligheden ved man ikke mere, end hvad ens velmenende forældre eller de andre børn har fortalt en.

Nogenlunde sådan er det at træde ind i Folketinget som folkevalgt for første gang. De sociale spilleregler, rytmer og rutiner skal bundfælde sig, og man skal finde sin plads i denne herlige flok af hårdtarbejdende kvinder og mænd. I skolen handler det om at finde ud af, hvem der er gode til matematik, fodbold eller hjemkendskab. Erfaringsvis kan jeg nu konstatere, at det ikke er helt det samme, der gør sig gældende på Christiansborg, men der er paralleller. Også her hjælper det, hvis man kender nogen i forvejen, og også her har alle noget at bidrage med.

På gangene er der for det meste overskud til både smil og small-talk, når man haster fra et møde til et andet. Jeg vil også gerne benytte lejligheden i dag til at takke Venstres folketingsgruppe for at have taget så godt imod den nye pige i klassen. Folk er hjælpsomme på kryds og tværs af partifarver og ideologier. Man kan mærke, at både folkevalgte og ansatte gider at være her, selv om vi har travlt. Og så kan det godt være, at der skal laves lidt lobbyarbejde for at få Meyers op på dupperne og få sat lidt fisk og lidt hvalkød på menuen, men i det store hele har vi en god omvendt til tider lidt hektisk arbejdsplads.

Vi er her, fordi vælgerne har valgt os. Det er vores ansvar at sørge for, at der kommer resultater på bordet, at vi holder ord. I den korte tid siden valget har der været nogle vigtige emner at tage fat i som repræsentant for Færøerne. Jeg kan f.eks. nævne, at vi var inviteret med til finanslovsforhandlingerne, som regeringsgrundlaget jo også lægger op til, og her blev der afsat 47,5 mio. kr. over 4 år til nogle områder, der er til gavn for samarbejdet mellem de tre rigsdele.

For første gang er der afsat midler til at forske i udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik på Færøerne. Målet er at få færøske eksperter på området, og ligeledes, at befolkningens viden og indsigt øges. Penge er afsat til forskning i havstrømmene omkring Færøerne. Der er sat gang i et projekt om at lave en ny skydebane til det færøske politi, der i alt for mange år har trænet i vind, slud og regn. Det hører ingen steder hjemme, og det er både på tide og på sin plads, at forholdene bliver forbedret. Et andet projekt, der ligger mig meget nær, er Sjómaq, et projekt, som skal øge det gensidige kendskab blandt unge på Færøerne, i Grønland og i Danmark. Sidst, men ikke mindst, fortsætter arbejdet med at fjerne grænsehindringer. Så jeg vil gerne benytte lejligheden i dag til at takke jer alle sammen for et godt samarbejde, specielt i forhold til de nævnte projekter.

Udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitik er danske ansvarsområder. Det gælder hele riget. Før det seneste regeringsgrundlag var der en tendens til, at beslutninger blev taget hen over hovedet på de beslutningsramte, nemlig Færøerne og Grønland. Nu og fremover skal Færøerne og Grønland inddrages i udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitikken. Det er en ubetinget modernisering af rigsfællesskabet. At få mulighed for at blive hørt er godt, at blive inddraget er endnu bedre. Inddragelse i forhandlinger kræver mere end afspisning, floskler og halve løfter. Det er en tung demokratisk proces, men det er en proces, som vi er godt i gang med.

Om et par dage rejser jeg med Det Udenrigspolitiske Nævn til Grønland, for det er endelig lykkedes at få det første møde op og stå mellem Lagtingets Udlandsudvalg på Færøerne, Udenrigs- og Sikkerhedsudvalget i Grønland og UPN i Danmark. For mig at se er det et stort skridt i den rigtige retning mod et mere respektfuldt og inddragende fællesskab.

Kl. 23:07

Foran os ligger forhandlingerne om et nyt forsvarsforlig. Igen står der i regeringsgrundlaget, at Færøerne skal inddrages. Det gælder både myndighederne på Færøerne og os folketingsmedlemmer. Det er ikke for sjov, at Danmark nu har en ambition om at bruge 143 mia. kr. i forsvarsudgifter de næste 10 år. Beslutningen om at opprioritere Arktis er også truffet i ramme alvor. På Færøerne kan vi mærke spændingerne fra stormagtsrivaliseringen. Der flyver russiske fly i færøsk luftrum. Efterspørgslen på at kunne holde øje med ubåde i færøsk farvand bliver større for hver dag. Rapporter fra efterretningstjenester i Danmark advarer også om, at færøske myndigheder kan blive udsat for spionage fra russisk side. Det er alt sammen tegn på, at situationen er alvorlig og skal tages alvorligt.

Jeg har gjort min del til at sørge for et så godt beslutningsgrundlag som overhovedet muligt. I samarbejde med Sjúrdur Skaale fra Javnaðarflokkurin har jeg lavet det grundige forarbejde, der skal til for at sikre mest mulig viden og indsigt i virkeligheden på Færøerne i dagens geopolitiske virkelighed forud for forhandlingerne om det nye forsvarsforlig. Vi har talt med aktører på Færøerne og eksperter på forsvarsområdet for at kortlægge behovet for investeringer i vores sikkerhed på Færøerne. Nu er det bare et spørgsmål om, hvad regeringen på Færøerne vil. Vil landsstyret være med i tilgangen og præsentere nogle færøske ønsker, eller vil de bare vente og så konfliktmaksimere, når muligheden byder sig? Det er desværre det sidstnævnte scenarie, jeg frygter.

Et andet vigtigt område er retsområdet. Forhandlingerne om langtidfinansieringen af domstolene er gået i gang, og jeg deltog i dag i mit første møde. Arbejdet i Retsudvalget har været givende og lærerigt, og i forbindelse med diskussionen om domstolene har jeg lært meget og fået indsigt i, at der også fra dansk side af bordet er plads til mere viden og indsigt i færøske forhold og om retten på Færøerne. Den demokratiske proces, samtalen og samarbejdet er givende. Vi kan supplere hinanden i Retsudvalget, og vi får større forståelse for hinanden. Det vil gavne de ting, som vi skal finde finansiering til.

I år er det 75 år siden, at hjemmestyreløven trådte i kraft på Færøerne. Meget har ændret sig på disse år. Færøerne har overtaget mange sagsområder og bliver i større grad inddraget i sagsområder, som Danmark varetager. Levestandarden er betydelig højere i dag end for 75 år siden. Vi har måske aldrig haft det så godt som nu. Men udviklingen standser ikke her. Et tilbageblik på de 75 år viser, at det er nødvendigt hele tiden at tilpasse sig. Vi skal tilpasse os hele tiden. Det skal gøres med inddragelse af færøske myndigheder og det færøske folk. Vi politikere må såvel i Danmark som på Færøerne bruge vores stemme i den demokratiske proces, når vi får mulighed for at påvirke tingene. Vi kan ikke læne os tilbage og pege fingre ad de andre.

Til sidst vil jeg gerne takke for en god om end lidt lang debat her i Folketingssalen i dag. Starten som folketingspolitiker har været hæsbæsende og spændende, men ikke skræmmende. Jeg ser frem til flere spændende snakke, opgaver og forhandlinger. Kaffe er altid på kanden på mit kontor, så I kigger bare ind. Tak for ordet.

Kl. 23:11

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er en række korte bemærkninger. Den første, der får ordet, er hr. Anders Kronborg fra Socialdemokratiet.

Kl. 23:11

Anders Kronborg (S):

Tak for det. Der var en del støj i salen, men jeg tror, jeg fik det hele med. Det er det med, når man har gamle ører. Men jeg vil gerne takke for det rigtig gode samarbejde, som jeg også oplever jeg har med ordføreren. Og noget af det, jeg faktisk synes skaber en spændende dynamik, er jo, at ordføreren, ud over at hun som repræsentant for Færøerne selvfølgelig har valgt at sidde i Færøudvalget, også har valgt at sidde i Grønlandsudvalget, så der ligesom er en symbiose omkring rigsfællesskabet.

Jeg forsøger i mit daglige arbejde at følge med i debatten på Færøerne, og jeg forstår, at der er et dybfølt ønske om og en politisk vilje til også at rykke tættere på EU og frigøre sig yderligere fra Rusland. Og der kunne jeg godt være nysgerrig på, om ordføreren har nogle gode råd til, om vi i dette Ting kan være behjælpelige med, at der ligesom kommer turbo på den proces.

Kl. 23:12

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 23:12

Anna Falkenberg (SP):

Tak for det gode samarbejde også. Jeg valgte med vilje at sidde i Grønlandsudvalget, for jeg synes, at det kræver et større overblik over rigsfællesskabet, og jeg ønsker også blive mere oplyst om de grønlandske forhold.

I forhold til EU-spørgsmålet har det jo været et klart ønske fra færøsk side i rigtig mange år at få en ny handelsaftale med EU. Og det er specielt, når det kommer til fødevarerprodukter, altså så vi ikke kun bliver råvareeksportører, men også fødevarereksportører. Og der er lavet et stort arbejde, både for den nu siddende regering og den forhenværende regering i forhold til at løfte det her færøske ønske. Vi er jo i en lidt særlig situation, fordi vi er en del af rigsfællesskabet, men vi er ikke en del af EU, men Danmark er en del af EU. Så vores konstellation er lidt speciel. Så ethvert anliggende, der giver mulighed for at tale den færøske sag og om det færøske ønske om et tættere samarbejde i EU, vil være kærkomment.

Kl. 23:13

Formanden (Søren Gade):
Hr. Anders Kronborg.

Kl. 23:13

Anders Kronborg (S):

Jeg vil bare sige tak, og så kan jeg huske, at da vi startede herinde, opfordrede ordføreren også fra talerstolen til, at hvis man gerne ville dialogen, var der altid kaffe på kanden. Nu tog jeg imod den kop kaffe, og jeg kan bare anbefale mine kollegaer i Tinget, at hvis man vil vide mere om Færøerne, så tag imod den kop kaffe. Vi fik f.eks. også drøftet, at når der er kulturnat herinde i Folketinget, er Færøerne og Grønland gemt lidt væk afsides. Det kunne jo godt være, at vi også skulle have en diskussion om – nu sidder formanden for Folketinget jo oppe ved siden af – at Grønland og Færøerne kom lidt

tættere på hovedindgangen, om man så må sige, så vi også ligesom får vist den del mere prominent i forhold til vores rigsfællesskab.

Kl. 23:14

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 23:14

Anna Falkenberg (SP):

Ja, det er noget, jeg har rejst flere gange efterhånden, og jeg synes, at vi oplever, når der er kulturnat, at der faktisk er en efterspørgsel fra dem, der kommer ind i huset: Hvor er det færøske og det grønlandske rum? Hvor er de henne? Jeg synes også, det er et led i den der fortælling om, at vi skal vide mere om hinanden. Der taler vi særlig om, at danskere skal vide mere om Færøerne og Grønland, og der er kultur og vidensopbygning i centrum, hvis du spørger mig.

Kl. 23:14

Formanden (Søren Gade):
Hr. Morten Dahlin, Venstre.

Kl. 23:14

Morten Dahlin (V):

Tak, formand, og tak til fru Anna Falkenberg, først og fremmest for talen her i dag, men også tak på vegne af hele Venstres folketingsgruppe for et utrolig godt og givende samarbejde i hverdagen. Fru Anna Falkenberg er en dygtig parlamentariker, som jeg opfatter har en dybfølt veneration for rigsfællesskabet som institution, og som i den grad også sørger for at gøre os andre opmærksom på de færøske mærkesager og de færøske prioriteter. Hvis der derfor skulle sidde nogle på Færøerne og se med i denne sene time, kan jeg forsikre dem om, at deres interesser på allerbedste måde og i allerhøjeste grad bliver varetaget på fornemste vis af fru Anna Falkenberg. Så tusind tak for det samarbejde.

Jeg kunne godt tænke mig at spørge fru Anna Falkenberg til det kommende forsvarsforlig, som der jo skal sættes forhandlinger i gang om lige om lidt. Kan fru Anna Falkenberg gøre os klogere på de færøske prioriteter i den forbindelse?

Kl. 23:15

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 23:15

Anna Falkenberg (SP):

Tak for de meget, meget pæne ord – de er et hundrede procent gengældt. Når det kommer til forsvarsforliget, er der på Færøerne en bred, bred enighed om, at vi ikke ønsker en øget militarisering i det færøske område. Men dermed ikke sagt, at vi ikke godt kan se, at den geopolitiske situation gør det nødvendigt, at vi faktisk investerer i nogle initiativer. Og de initiativer har primært overskrifterne: øget overvågning og kapaciteter. Det er initiativer, som både kan blive brugt civilt, men også være med til at sikre Færøerne rent militært. Så det er ligesom de to overskrifter, der er på de færøske prioriteter fra *min* side. Men som sagt har jeg stadig ikke fået nogen prioriteter fra det færøske landsstyre, så jeg taler på vegne af Sambandspartiet og mit bagland derhjemme.

Kl. 23:16

Formanden (Søren Gade):
Hr. Morten Dahlin.

Kl. 23:16

Morten Dahlin (V):

Tak for at gøre mig klogere på ordførerens prioriteter i den sammenhæng. Et andet område, jeg jo ved optager ordføreren, og som

også optog ordføreren i forbindelse med talen, er det retspolitiske område. Ordføreren og jeg har jo tit diskuteret udfordringerne i fængselsvæsenet på Færøerne, og nu bliver der også nævnt det med skydebanen. Jeg tror, at fru Anna Falkenberg sagde: ny skydebane. Jeg er i tvivl om, om der i dag overhovedet er en skydebane på Færøerne.

Kunne ordføreren gøre mig klogere på, hvilke prioriteter der er på det retspolitiske område fra ordførerens side?

Kl. 23:17

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 23:17

Anna Falkenberg (SP):

Der er en lille hule, de har brugt til noget skydning, men det er på en meget, meget kort afstand, så jeg ved ikke, om det kan defineres som en skydebane, men det har i hvert fald været noget, de har brugt. Retsområdet er en af de ting, som jeg har allerstørst fokus på, og det betyder, at når man tænker politi, når man tænker domstole, og når man tænker kriminalforsorg, så tænker man hele rigsfællesskabet ind. Når man skal lave nye it-systemer og digitaliseringsløsninger, og når man skal lave reformer og finansiering, tænker man hele institutionen rigsfællesskabet ind i den sammenhæng. Det synes jeg ofte bliver glemt, og det er derfor, jeg er her, nemlig for at minde jer alle sammen om det.

Kl. 23:17

Formanden (Søren Gade):

Fru Anne Valentina Berthelsen, Socialistisk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 23:17

Anne Valentina Berthelsen (SF):

Tak til ordføreren for talen. Dokumentaren »Skyggekrigen«, som er en fælles nordisk produceret dokumentar, har jo vist, at der foregår russisk spionage fra fiskerifartøjer på Færøerne, og det har sikkert fået det til at løbe koldt ned ad ryggen på folk, også på ordføreren. Det er jo til fare for hele rigsfællesskabet og for den sags skyld for vores allierede. I SF mener vi, at konsekvensen må være, at vi bliver nødt til at have bedre styr på, hvad der foregår af spionage i farvandene omkring os, også omkring Færøerne. Det er bare lidt svært, synes vi, når vi lige nu ikke har styr på, hvad der foregår, og når mange af de kapaciteter, som skal overvåge området, f.eks. vores Thetisinspektionsskibe, er så voldsomt nedslidte, at de ikke kan være fuldt operative.

Er ordføreren enig i, at det er et problem? Og hvordan tænker ordføreren at vi skal komme spionage til livs?

Kl. 23:18

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 23:18

Anna Falkenberg (SP):

Jeg deler fuldstændig fru Anne Valentina Berthelsens betragtning om, at vi bliver nødt til at have et overblik over, hvad det er for en spionagetrussel, der er mod hele rigsfællesskabet, og det er også derfor, at jeg i mit forrige svar på spørgsmål nævnte det her med en øget overvågning. Det er noget, der ligger meget, meget højt på vores såkaldte ønskeliste, og det gælder både i luften, på vandoverfladen og også under vandoverfladen. Altså, vi bliver nødt til at have et klart overblik over, hvad det er, der foregår i vores område.

Lige nu i dag har vi jo et hul i lufrummet omkring Færøerne, fordi der ikke er en radar, der kan se, om russiske fly faktisk er i vores lufrum. Vi kan bare se, at de flyver ind i lufrummet og ud igen.

Ergo må vi antage, at de har været der. Så det er øget overvågning, der ligger allerhøjest på min ønskeliste og prioriteringsliste.

Kl. 23:19

Formanden (Søren Gade):

Fru Anne Valentina Berthelsen.

Kl. 23:19

Anne Valentina Berthelsen (SF):

Tak. Det er jeg enig med ordføreren i. Kan man så også forestille sig nu, hvor ordføreren jo har en lidt anden regeringsadgang, end vi i SF har, at ordføreren vil bringe det budskab videre ind i forsvarsforligsforhandlingerne? Jeg har jo en forhåbning om, at de nordatlantiske mandater, herunder ordføreren selv, bliver meget tæt inddraget i, hvad det her forlig skal indeholde, og hvordan vi får sikret bedre overvågning i Arktis.

Kl. 23:20

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 23:20

Anna Falkenberg (SP):

Der skal ikke være nogen tvivl om, at jeg kommer med de her prioriteringer og de prioriteringer, som jeg har lavet i samarbejde med Javnaðarflokkurin. Det er de prioriteringer, jeg kommer til at fremlægge for både forsvarsministeren og også forligskredsen som helhed. Jeg kan ikke gøre mere end ligesom at fremlægge det færøske billede set med vores øjne.

Kl. 23:20

Formanden (Søren Gade):

Hr. Henrik Rejnholt Andersen fra Moderaterne.

Kl. 23:20

Henrik Rejnholt Andersen (M):

Tak for talen. Jeg var så heldig at have fornøjelsen af fru Anna Falkenberg på vores tur til Færøerne, hvor vi også talte en del om de retslige udfordringer, der er deroppe, og vi talte også om fiskeri og alt sådan noget, og da vi besøgte lagtingets udlandsudvalg, nævnte de noget om den rapport, der skulle komme om lige netop de her skyggekrige, udsendelser omkring spionage og Rusland. Kan fru Anna Falkenberg ikke prøve at gøre os lidt klogere på den her rapport, altså om den er kommet, og hvad den eventuelt har sagt. Tak.

Kl. 23:21

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 23:21

Anna Falkenberg (SP):

Først og fremmest vil jeg også sige tak for en god tur. Jeg håber, at ordføreren fik lidt mere indsigt i de færøske forhold. I forhold til rapporten kan jeg ikke sige så meget, for den er ikke blevet fremlagt endnu. Vi har fået at vide, at den er færdig, og at udlandsudvalget har fået den præsenteret, men den er ikke offentlig tilgængelig, og den bliver behandlet i fortrolighed, som det er lige nu. Så jeg kan ikke sige så meget om, hvad der står i den, men for nogle uger siden var der forlydender om, at den var færdig, så jeg tænker nok ikke, at der har stået noget konkluderende i den. Lad mig sige det sådan.

Kl. 23:21

Formanden (Søren Gade):

Hr. Henrik Rejnholt Andersen.

- Kl. 23:21
Henrik Rejnholt Andersen (M):
 Jamen vi vil da så se frem til at få lidt mere indsigt i den, når den bliver offentliggjort, for det var jo et stort debattemne på vores møde med udlandsudvalget deroppe. Så lidt omkring fiskeriaftalen i forbindelse med vores møde med jeres store fisker, kan vi godt kalde ham, der fisker oppe i Nordnorge: Er der nogen afklaring på, hvad det vil betyde for de færøske fiskere deroppe, hvis de skal ud af de russiske farvande?
- Kl. 23:22
Formanden (Søren Gade):
 Ordføreren.
- Kl. 23:22
Anna Falkenberg (SP):
 Det er i hvert fald klart for mig, at rapporten, som der blev spurgt ind til før, er en rapport, der er blevet lavet af embedsværket, og det er forudsat, at der kommer en politisk beslutning ud fra rapporten. Det er bare lige for at slå det fast. I forhold til hvad der sker med fiskeriaftalerne, er det en proces, der er i gang på Færøerne nu. Både Sambandspartiet, men også udlandsudvalget er sammen med regeringen på Færøerne i gang med at finde en ramme for, hvordan vi gør videre frem, og det gælder også i forhold til de aktører, som fisker oppe i Barentshavet.
- Kl. 23:22
Formanden (Søren Gade):
 Fru Brigitte Klintskov Jerkel, Det Konservative Folkeparti.
- Kl. 23:22
Brigitte Klintskov Jerkel (KF):
 Tak, og tak for talen. Jeg vil også gerne kvittere for det gode samarbejde med ordføreren i Færøudvalget. Udvalget besøgte jo Færøerne i april måned, og det var jo en rigtig fin tur, som formanden havde været med til at planlægge. I den forbindelse var vi jo på besøg hos Arktisk Kommando, hvor vi hørte lidt om deres arbejde og om, hvordan det stod til der.
 Derfor kunne jeg egentlig godt tænke mig at stille ordføreren lidt det samme spørgsmål, som jeg stillede den grønlandske ordfører omkring styrkelse af forsvaret og styrkelse af forsvaret i forhold til Færøerne. Jeg vil høre, om ordføreren kunne komme lidt ind på sådan den offentlige debat, der i øjeblikket er på Færøerne, omkring det her med, at der er krig i Europa, og at russiske fartøjer sejler rundt og overvåger den kritiske infrastruktur.
- Kl. 23:23
Formanden (Søren Gade):
 Ordføreren.
- Kl. 23:23
Anna Falkenberg (SP):
 Tak for en god tur også til ordføreren. Det var nogle fantastiske dage med godt vejr, vi havde deroppe. I forhold til styrkelse af forsvaret, som jeg var lidt inde på, er det, som også Arktisk Kommando gjorde klart over for os, øget overvågning, de har brug for. Vi spurgte dem jo direkte: Hvis I kan komme med et ønske, hvad skulle det så være? De sagde øjne, altså at de gerne ville kunne se mere af, hvad der foregår i færøsk område.
 I forhold til debatten på Færøerne nu handler det meget om, hvordan beslutninger bliver truffet. Altså, kan vi sikre os, at de beslutninger, der bliver truffet på de områder, hvor der er overlap mellem udenrigs- og sikkerhedspolitik og måske mellem erhvervs- og handelspolitik, bliver forankret i det færøske system? Derfor er det vigtigt for mig at sige, at jeg tror, at der herindefra
- Kl. 23:24
 skal være en bred anerkendelse af, at det er noget, der skal forankres som en beslutningstagen i det færøske parlament og i det færøske udlandsudvalg. For jeg tror, det er det, der kommer til at styrke os i sidste ende og gøre, at vi kommer til at træffe den rigtige beslutning.
- Kl. 23:24
Formanden (Søren Gade):
 Fru Brigitte Klintskov Jerkel.
- Kl. 23:24
Brigitte Klintskov Jerkel (KF):
 Tak. Jeg vil egentlig bare gerne kvittere for svaret, og jeg er helt enig med ordføreren i, at det er vigtigt. Så tak for det.
- Kl. 23:24
Formanden (Søren Gade):
 Ordføreren.
- Kl. 23:24
Anna Falkenberg (SP):
 Tak. Jeg synes generelt også, at vi i debatten, både når det kommer til Rusland, men også når det kommer til forsvarsforliget, mangler at få det der lidt mere rigsfællesskabsorienterede syn på det. Vi taler rigtig meget om, at vi skal opprioritere rigsfællesskabet, når det kommer til forsvaret, og når det kommer til udenrigspolitik, men vi mangler lidt at vise det, også herindefra, synes jeg.
- Kl. 23:25
Formanden (Søren Gade):
 Hr. Rasmus Jarlov, Det Konservative Folkeparti.
- Kl. 23:25
Rasmus Jarlov (KF):
 Det er jo dejligt, at det går så godt på Færøerne, og at det også er et så velstående samfund i øjeblikket. Vi ser frem til på et eller andet tidspunkt at få noget bloktilskud til de mere fattige dele af riget her nede i den sydlige del.
 Jeg vil spørge til den radar, som der har været lidt debat om på Færøerne. Den har jo altid været der, men i en periode har den så ikke fungeret eller rigtig været oppe at køre. I hvert fald blandt visse færøske politikere har der været nogen utilfredshed med, at beslutningen i sidste ende er truffet af den danske regering. Bunder den utilfredshed i, at man sådan generelt er utilfreds med, at det nu en gang er sådan, det fungerer, nemlig at forsvars- og sikkerhedspolitikken bliver besluttet af rigsfællesskabets regering, eller under den i, at man ikke synes, man er blevet hørt, for der er meget stor forskel på de to ting. Altså, en ting er, at man vil blive hørt og inddraget, og noget andet er, at man insisterer på at have en vetoret i sidste ende, som man jo grundlæggende ikke har.
- Kl. 23:26
Formanden (Søren Gade):
 Ordføreren.
- Kl. 23:26
Anna Falkenberg (SP):
 I forhold til bloktilskuddet kan jeg i hvert fald berolige spørgeren med, at bloktilskuddet til Færøerne nu bliver mindsket med 100 mio. kr. over de næste par år. Så der får I i hvert fald nogle penge tilbage, og det er noget, der er bred enighed om på Færøerne skal gøres.
 I forhold til radaren er min oplevelse ikke, at den færøske indstilling var, at det var en beslutning, der blev truffet hen over hovedet på færingerne. Der var nogle ting i processen, i forhold til at der ikke var nogen færøske repræsentanter med, da Arktis Kapacitetspakke blev fremlagt. Det var rene procesfejl, hvis du spørger mig. Men færingerne havde en klar overbevisning om, at det var os på Færøer-

ne, der i sidste ende traf beslutningen, og det var udlandsudvalget, der traf den sammen med vores udenrigsminister. Så jeg ser faktisk den proces med radaren og Arktis Kapacitetspakke som et pragteksplar på, hvordan vi skal gøre det i rigsfællesskabet.

Kl. 23:27

Formanden (Søren Gade):
Hr. Rasmus Jarlov.

Kl. 23:27

Rasmus Jarlov (KF):

Jamen det glæder mig så, at der er andre færøske politikere, der har den indstilling, og at det åbenbart er lykkedes for regeringen at få det til at glide på en måde, som er acceptabel for de fleste færing, for det er det, man altid skal tilstræbe, når beslutninger bliver truffet.

Der, hvor jeg jo kan blive lidt bekymret, er, når man eksempelvis hører hr. Hogni Hoydal give udtryk for, at han vil føre sin helt egen sikkerhedspolitik, hvor man har en politik om, at man skal prøve at ligge lavt og være pacifistisk og ikke opruste for ikke at provokere Rusland. Der kan man sige, at der kan man jo ikke have to forskellige sikkerhedspolitikker inden for det samme land, som vi jo stadig væk grundlæggende er, når det kommer til sikkerhedspolitik, nemlig at Danmark står for en hård kurs over for Rusland, og at Færøerne skal stå for en kurs, som forsøger at være pacifistisk. Det går jo ikke.

Kl. 23:27

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 23:27

Anna Falkenberg (SP):

Vi accepterer ikke den præmis om, at færingerne er pacifistiske i forhold til den kurs, der bliver lagt. Jeg synes, at færingerne og Færøerne har gjort en kæmpe indsats i forhold til krigen i Ukraine og de tiltag, der har været der. Der er mange ting, som jeg og hr. Hogni Hoydal er meget uenige om, men der er noget, vi i hvert fald er enige om, og det er, at en debat om udenrigs- og sikkerhedspolitik skal skabes på Færøerne, for det er en debat, som ikke har været der. Så kan der være nogle politikere på Færøerne, der har en tendens til at finde en konflikt i alt i stedet for at forsøge at finde en løsning på de udfordringer, der ligger, og der tror jeg, at jeg adskiller mig fra f.eks. hr. Hogni Hoydal.

Kl. 23:28

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger, og så siger vi tak til fru Anna Falkenberg. Jeg byder nu velkommen til hr. Sjúrdur Skaale fra Javnaðarflokkurin.

Kl. 23:28

(Ordfører)

Sjúrdur Skaale (JF):

Tak for det. Jeg kan se, at der er mange, der tænker: ikke en til. Men det er ikke min skyld, at klokken er blevet så mange; det er alle de andres skyld. Sådan er det.

Den 8. marts, på min fødselsdag, slog Færøerne Rumænien i EM-kvalifikationen i håndbold, og den 26. april, på min kones fødselsdag, slog vi Ukraine, og de to fødselsdagsgaver medførte, at vi kvalificerede os til EM-slutspillet i Tyskland næste år. Det er langt den mindste nation, der nogen sinde har gjort det, og Færøerne er, så vidt jeg har kunnet undersøge det, langt det yngste mandskab, der har kvalificeret sig. Det er sådan, at gennem de sidste år har man set flere og flere talenter spire på de færøske baner og i de færøske haller, og der var stadig flere, der fik tanken om, at måske kunne de her drenge bringe Færøerne til et slutspil, når de blev voksne. Men

der var meget få, der havde drømt om, at det skulle ske allerede i år. De får det hårdt i Mercedes-Benz Arena i Berlin til januar, selv om der kommer til at sidde tusindvis af færing på lægterne og støtte dem.

Men når de nu er kommet blandt de 24 bedste i Europa, er det ikke helt utænkeligt, at de om nogle år vil komme blandt de 12 bedste i verden, når man tænker på, hvor unge de er nu, og dermed kvalificere sig til OL. Der er tusind ting, der gør, at det både er meget svært og meget usandsynligt, men det er altså ikke helt utænkeligt. Og skulle det ske, kommer vi til at have et politisk problem, for efter 40 års banken på døren i Danmarks Olympiske Komité, er døren stadig lukket for os, når det gælder OL. Begrundelsen er, at Færøerne ikke er sin egen stat. Under hvert af de fire sidste OL har vi haft en atlet med, der har kæmpet under Dannebrog. Det føles forkert, det er forkert, men de har dog kunnet deltage.

Skulle håndboldlandsholdet gå hen og skabe den vildeste sensation og kvalificere sig til OL, vil de ikke kunne deltage. Eller de vil kunne repræsentere Danmark, hvis Danmark altså ikke kvalificerer sig, og det gør Danmark jo. Og så må Danmarks Olympiske Komité vælge. Skal man sende Danmark til OL og repræsentere Danmark, eller skal man sende Færøerne? Svaret er selvfølgelig givet. Man vil ikke så meget som overveje at holde sine altid guldbejlende danske verdensstjerner hjemme og give plads til de færøske opkomlinge – naturligvis. Og så vil der være oprør i Nordatlanten.

I år vandt en færing det danske melodigrandprix. Da han svarede på den danske presses spørgsmål, gjorde han det på engelsk, for det kunne han bedre end dansk. Det irriterede mange danskere, og vi spurgte, hvordan en person kan repræsentere Danmark, en person, som taler færøsk og engelsk, men ikke dansk. Selvfølgelig burde han have repræsenteret Færøerne, men vi har jo ikke adgang til melodigrandprix under eget navn.

Sporten og musikken synliggør noget, som normalt fylder mere i den politiske verden, nemlig at Færøerne i for mange tilfælde ikke kan repræsentere sig selv der, hvor vi burde. Det gælder WTO, det gælder NEAFC, der regulerer fiskeriet i Nordatlanten, og det gælder også andre organisationer. Hvis Danmark er der, kan vi ikke også være der. Det er på samme måde med det hypotetiske eksempel med de to landshold i håndbold.

Fællesskabet med Danmark opfattes i det daglige ikke som nogen spændetrøje. Stemmerne ved valgene taler deres tydelige sprog. Budskabet om løsrivelse er ikke en politisk vare, der har mange købere. Sådan er det, fordi vi har en meget elastisk ordning, hvor man har kunnet udvikle sig og vokse frit på alle områder.

Kl. 23:33

Selvstændighed er fuldstændig afgørende for den færøske nation, og den har kunnet udvikle sig så meget, at Færøerne i dag reelt har større beføjelser end mange suveræne stater. Fællesskab og selvstændighed har ikke været modsætninger generelt set, men nogle steder støder vi altså imod hinanden. I visse tilfælde, f.eks. når det gælder WTO, kommer det af, at det danske embedsværk har en alt for rigid fortolkning af grundloven, som man fra politisk hold ikke tør eller ikke vil gå op imod, selv om sandheden jo er, at hvis grundlovens rammer skulle tages helt bogstaveligt, når det gælder Færøernes beføjelser, ville fællesskabet føles som en spændetrøje, der formentlig ville være sprængt. I andre tilfælde, f.eks. når det gælder IOC, er problemet, at andre stater, f.eks. Spanien, stiller sig i vejen af indenrigspolitiske årsager.

Jeg synes, det giver anledning til at kigge på to ældre damer, nemlig 1953-grundloven, der fylder 70 i år, og hjemmestyreloven, der fylder 75 år. Grundloven beskriver ikke virkeligheden, når det gælder Færøernes status og beføjelser – som i slet ikke og overhovedet ikke. Reelt er det danske rige en føderation, men grundloven beskriver en enstrengt enhedsstat. Vil man fra dansk side gå med til formelt at omdanne riget til en føderation og dermed lade sig

definere af Grønland og Færøerne? Det tror jeg ikke. Grundloven bliver ikke ændret for vores skyld. Ser vi på hjemmestyreloven, der i sin tid blev kaldt en harmonika, er den trukket helt ud nu. Den har været velegnet som ramme om udviklingen af vores samfund, men nu rummes der ikke mere i den. Derfor mener mit parti, der jo går ind for fællesskabet med Danmark, at vi bør indrette os på en måde, der giver overensstemmelse mellem det formelle og det reelle. Vi har været med til at udarbejde to forslag til en færøsk forfatning, der på nogle punkter ligner det udspil, der lige er kommet fra Grønland, og som de kalder free association. Jeg skal ikke kommentere i detaljer på det grønlandske udspil, men det er godt, at der tænkes nye tanker.

Kan rigets grundlov rumme en færøsk forfatning, der i højere grad ligestiller Færøerne med Danmark? Formalisterne ville sige nej, som de sagde nej, før Færøerne fik deres eget parlament; som de sagde nej, før vi overtog undergrunden; som de sagde nej, før riget blev splittet med Danmarks EF-medlemskab; som de sagde nej, før vi overtog folkekirken; og som de har sagt nej til så meget af det, der har gjort fællesskabet til en succes. Formalisterne, bogstavets folk, skal være rigide, men politikerne, som mere burde være åndens folk, skal finde løsninger. Mon ikke det går? Når formalisterne anerkender, at grundlovens § 19 kan bruges til løsrivelse, må de også anerkende, at den kan bruges til ting, der er mindre end det.

Som jeg har sagt mange gange, er formalisme, betegnelser og de akademiske diskussioner ikke det vigtige for mit parti, og en statsretlig nyordning kommer hverken om 1 eller om 2 år, men jeg synes, det var på sin plads at give mit besyv med og sige, hvor vi står, når nu strukturerne i hele ordningen er til debat, når vi har de her to jubilæer, 75 og 70 år, og når vores to håndboldlandshold måske om nogle år kommer til at udkrystallisere de dilemmaer, vi har. Vi er ikke i samme gruppe som Danmark ved håndbold-EM, men det ville være interessant, hvis vi fik sensationen i anden potens og kvalificerede os til anden runde og der mødte Danmark. Så ville kampen blive et symbol på, at selvstændighed og fællesskab ikke behøver at være modsætninger, og det ville være et symbol på, at fællesskab skal være så rummeligt som muligt, hvis alle skal kunne udvikle sig. Vi ville selvfølgelig formentlig tabe kampen, men det er bedre at tabe i eget navn end slet ikke at kunne være med.

Til sidst vil jeg sige, at indtil der kommer en ny ordning formelt, beror fællesskabet på dialog, forståelse og samarbejde, og jeg vil takke regeringen for den linje, den har lagt. Den har været formidabel. Jeg vil specielt takke forsvarsministeren, Troels Lund Poulsen, for at have inddraget Færøerne fra starten i forsvarsforliget. Det er måden at gøre det på. Det formelle er sekundært; det er i virkeligheden samarbejdet, som selvfølgelig tæller mest. Tak.

Kl. 23:39

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Og der er foreløbig tre korte bemærkninger. Hr. Henrik Møller, Socialdemokratiet. Værsgo.

Kl. 23:39

Henrik Møller (S):

Tak. Det er jo en næsten umenneskelig opgave. Vi sidder her hvert år og har nogle forventninger om, at nu skal vi underholdes her tæt på midnat, og jeg vil sige, at jeg tror, det der med at drømme er vigtigt. Da jeg var meget yngre, var det fuldstændig utænkeligt, at Danmark kunne slå Sverige i ishockey – det er rent faktisk sket, så jeg vil sige, at intet i sportens verden er umuligt.

Men det er også sådan, at det jo desværre heller ikke er nogen hemmelighed, at Rusland de seneste år har udbygget sine militære kapaciteter i både Arktis og Nordatlanten. Det er selvfølgelig noget, vi skal tage alvorligt, ikke mindst i forbindelse med det kommende forsvarsforlig.

Jeg tror, det er vigtigt for os, at vi sikrer en tæt og ligeværdig dialog med både Færøernes landsstyre, Grønlands naalakkersuisut og

de nordatlantiske folketingsmedlemmer som led i de her forligsforhandlinger. Så jeg vil egentlig høre ordføreren, hvilke forventninger og ønsker der er fra hr. Sjúrdur Skaales side og fra partiet i forhold til de aktuelle forhandlinger.

Kl. 23:40

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 23:40

Sjúrdur Skaale (JF):

Tak for spørgsmålet. Og det med drømmene er jeg selvfølgelig fuldstændig enig i – alt starter med det; hvis man ikke gør det, ændrer man heller ikke virkeligheden.

Som fru Anna Falkenberg sagde før, har vi i fællesskab udarbejdet sådan et notat. Vi har talt med en masse aktører og en masse, masse institutioner om, hvad der kunne være fornuftigt at investere i.

Det er det, vi holder os til, men jeg kan selvfølgelig ikke sige sådan offentligt her fra talerstolen, hvad der står i det. Men vi er inddraget i forhandlingerne, og vi er i dialog med landsstyret på Færøerne og med ministeren, så det kører, som det skal.

Kl. 23:41

Formanden (Søren Gade):

Fru Anne Valentina Berthelsen, Socialistisk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 23:41

Anne Valentina Berthelsen (SF):

Tak til ordføreren for talen. Jeg er enig med hr. Henrik Møller i, at det er urimeligt, at vi forventer os så meget af ordføreren her ud på de sene aftentimer, men jeg synes nu, at ordføreren som regel lever rigtig godt op til forventningerne – også i dag. Jeg vil starte med at sige, at jeg er utrolig glad for, at Færøerne bevæger sig i den rigtige retning, hvad angår fiskeriaftalerne med Rusland, måske især efter at ordførerens parti har sat sig i regeringskontorerne derhjemme i Tórshavn. Det skal I have stor ros for, måske især i betragtning af, at det jo for nylig er blevet afsløret i forbindelse med dokumentaren »Skyggekrigen«, at fiskerifartøjer med russisk flag på foretager spionage i færøske farvande. Hvad gør vi ved det? Tænker ordføreren, at man f.eks. i den anledning bør lægge nogle flere sanktioner på bordet over for Rusland fra rigsfællesskabets, herunder Færøernes, side?

Kl. 23:42

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 23:42

Sjúrdur Skaale (JF):

Nu må jeg svare personligt, for sagen er ikke afklaret i det færøske system. Men personligt mener jeg, at det er meget problematisk, at der ligger skibe i de færøske havne, som endda er under meget, meget stærk mistanke om at have begået sabotage i Norge. Et skib, der hedder »Melcart 5«, var det skib, som sejlede 140 gange tværs over kablet mellem Svalbard og Norge og kappede det over. Det skib har ligget på Færøerne i mange, mange uger, og det kan jeg ikke lide. Altså, det må jeg sige. At se det færøske flag øverst i masten på det skib synes jeg er ubehageligt, så jeg håber, at man i det færøske system, i det færøske Lagting, træffer en beslutning, som er ansvarlig, når det gælder det.

Kl. 23:43

Formanden (Søren Gade):

Fru Anne Valentina Berthelsen.

- Kl. 23:43
Anne Valentina Berthelsen (SF):
 Det tænkte jeg nok at ordføreren mente. Kunne man også forestille sig, at spionagen kunne give anledning til, at fiskeriaftalerne med Rusland kunne annulleres lidt hurtigere og mere effektivt i lyset af situationen?
 Kl. 23:43
- Formanden (Søren Gade):**
 Ordføreren.
 Kl. 23:43
- Sjúrður Skaale (JF):**
 Jeg kan ikke kommentere så meget på det. Jeg har været meget aktiv i debatten om det her. Jeg har haft en stor konference om det, jeg har lavet en stor rapport om vores samarbejde med Rusland for nylig. Der er ingen tvivl om, hvor jeg står i det her spørgsmål. Jeg sidder ikke i Lagtinget eller landsstyret. Jeg har forsøgt at belyse sagen, således at beslutningen kan træffes på et så oplyst grundlag som muligt – det har jeg bidraget til. Jeg kan desværre ikke sige så meget om det, men min personlige holdning er ikke til at tage fejl af.
 Kl. 23:43
- Formanden (Søren Gade):**
 Hr. Henrik Rejnholt Andersen, Moderaterne.
 Kl. 23:43
- Henrik Rejnholt Andersen (M):**
 Tak for talen. Det var jo en spændende tale som sædvanlig. Angående de her fiskeriaftaler kan jeg sagtens forstå og følge Færøerne i, at man ikke kan kommentere på det og de andre sanktionsmuligheder og sanktioner, der har været mod Rusland i den her situation. Kan ordføreren ikke sætte os lidt ind i, hvorfor det er, at man tillader russiske skibe at gå på værft på Færøerne og blive set efter, blive repareret ikke for store, dramatiske ting, men for småting, og eventuelt hvorfor Færøerne giver russiske sømænd lov til at gå rundt oppe på Færøerne?
 Kl. 23:44
- Formanden (Søren Gade):**
 Ordføreren.
 Kl. 23:44
- Sjúrður Skaale (JF):**
 Det er således, fordi det følger af aftalen. Aftalen giver russiske skibe lov til at komme ind i færøske havne. For nogle år siden kom de ikke ind i havnene, og så ville vi have dem inden for for at kontrollere, hvad det var, de fiskede, og det blev en del af aftalen, at de skulle i havn simpelt hen, for at vi bedre kunne kontrollere dem. Derfor er de der. Det følger af aftalen. Men som sagt er aftalen til meget heftig debat i øjeblikket. Den bliver behandlet i systemet. Jeg ved ikke, hvad udfaldet bliver. Jeg forventer dog, hvis man skal tage det for pålydende, som de regeringspartier, der sidder nu, sagde før valget, at der bliver taget nogle skridt.
 Kl. 23:45
- Formanden (Søren Gade):**
 Hr. Frederik Vad, Socialdemokratiet. Værsgo.
 Kl. 23:45
- Frederik Vad (S):**
 Tak. En af de største oplevelser for mig i den her folketingssamling har været at høre ordførerens tale i forbindelse med behandlingen af B 18 her i Folketinget – hele debatten om undervisningsfrihed og ytringsfrihed i vores grundskole og i vores uddannelsessystem
 Kl. 23:43
- generelt – hvor ordføreren holdt en blændende tale, selv om det ikke er noget, ordføreren på vegne af sit parti og på vegne af Færøerne egentlig mener noget om. Jeg kunne godt tænke mig bare at spørge hr. Sjúrður Skaale, hvorfor det egentlig lå ham så meget på sinde at bidrage til den diskussion? For jeg synes, det var en enormt spændende tale, som gjorde mig meget, meget glad.
 Kl. 23:46
- Formanden (Søren Gade):**
 Ordføreren.
 Kl. 23:46
- Sjúrður Skaale (JF):**
 Det er, fordi jeg interesserer mig meget for ytringsfrihed, og jeg ser kampen mod islamisme som en fuldstændig grundlæggende kamp. Man er i krig med mange ting, når man er et demokrati. Rusland er en trussel, men islamismen er sandelig også en trussel, en intern trussel. Og når ytringsfriheden bliver knægtet, er det en fare for alt det, vi står for. Ytringsfriheden er den frihed, som udløser alle andre friheder. Den er selve grundlaget under vores system, vores demokrati – under alting. Så når den er truet, når lærere ikke tør undervise i noget, som er meget vigtigt, en stor begivenhed i Danmark – en kæmpe begivenhed – så er det et kæmpeproblem. Hvis man giver lidt efter, kommer man måske til at give mere efter senere, så derfor er det for mig at se et ekstremt vigtigt emne.
 Kl. 23:47
- Formanden (Søren Gade):**
 Hr. Frederik Vad.
 Kl. 23:47
- Frederik Vad (S):**
 Så vil jeg bare opfordre hr. Sjúrður Skaale til at fortsætte med at deltage i den diskussion, også i de videre drøftelser, der kommer, om, hvordan vi kan sikre undervisningsfrihed og ytringsfrihed i hele uddannelsessystemet, hvis han overhovedet føler, han har tid og kræfter til det. For det er fremragende, at han vil bidrage til den debat – tak!
 Kl. 23:47
- Formanden (Søren Gade):**
 Ordføreren.
 Kl. 23:47
- Sjúrður Skaale (JF):**
 Tak for det. En af mine gode venner har lige publiceret en bog på dansk, som jeg kan anbefale. Den blev først skrevet på færøsk, og den handler om, hvor global den her diskussion i virkeligheden er, hvor islamistiske lande på alle planer forsøger at knægte og begrænse ytringsfriheden i vores demokratier. Det er en meget stor og omfattende kamp. Nogle gange er den skjult, den er ikke så tydelig, den foregår ikke ud på gaderne, men den er meget vigtig og meget stor og særdeles afgørende for, hvordan vi kan overleve som demokratier.
 Kl. 23:48
- Formanden (Søren Gade):**
 Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger til ordføreren. Vi siger tak til hr. Sjúrður Skaale fra Javnaðarflokkurin. Det var den sidste i ordførerrækken, og derfor er den næste, jeg byder velkommen og giver ordet til, statsministeren.
 Kl. 23:48
- Statsministeren (Mette Frederiksen):**
 Tak for det, formand, og tak til alle partier for en god debat. For nogle uger siden mødte jeg min dobbeltgænger i Cirkusrevyen. Der

på scenen stod jeg i skuespiller Merete Mærkedahls skikkelse og var trist over, at der ikke var kriser nok og modvind nok, og sang: Giv mig en krise, helst en, der er rigtig, rigtig stor. Det sang jeg på scenen, Mærkedahl var fænomenalt god, og jeg synes, det er en fremragende tradition og en vigtig del af vores demokrati, at man kan gøre grin med os politikere og magthavere.

Jeg starter selvfølgelig her, fordi man må sige, at ordet krise har været en rød tråd, hvis man ellers kan tale om en rød tråd i dag. Men det har i hvert fald været et ord, der har været nævnt mange gange, og det har selvfølgelig gjort, at jeg har siddet og reflekteret lidt over både mit og regeringens forhold til ordet krise.

Jeg er grundlæggende optimist, og det er sådan set meget godt at være, når man leder den her regering og er i dansk politik så længe, i så mange år. Men spøg til side, for jeg er optimist af natur. Vi danskere lever i verdens bedste og mest fantastiske samfund, og jeg er fuldstændig og aldeles overbevist om, at vi kan gøre fremtiden bedre end nutiden. Men samtidig mener jeg ikke, at der er en modsætning mellem at være optimist og så at se udfordringer, eller kaldet kriser, i øjnene.

Der er jo flere forskellige måder at gå til verden på. Man kan slå udfordringer hen som pjat og sortsyn og sige, at det nok skal gå. Man kan også gemme sig bag nedrullede gardiner, når udfordringerne banker på, for det nytter jo alligevel ikke noget at gøre noget ved det. De to typer, den overoptimistiske og den pessimistiske, er umiddelbart meget forskellige, og så alligevel ikke. Den ene siger, at det nok skal gå. Den anden siger, det nok skal gå – galt.

Men begge har en svaghed til fælles: De forsømmer at handle. Alt det, der er lykkedes i Danmark i de seneste år, er jo netop lykkedes, fordi vi har taget problemerne i opløbet. Vi har lige været igennem en pandemi. Hvordan reagerede vi danskere? Var det med modløshed, ved at håbe, at det ligesom gik over af sig selv? Nej, vi gjorde det modsatte, og i kraft af vores fælles indsats i hele samfundet var Danmark et af de lande, der klarede den allerbedst, både sundhedsmæssigt og økonomisk.

I dag er krigen tilbage på vores kontinent, en umenneskelig, urimelig og uhørt angrebskrig på et fredeligt europæisk land. Er det lykkedes Putin at splitte os europæere? Er det lykkedes Putin at splitte Vesten? Nej, vi har reageret med at stå sammen, vi har støttet Ukraine, og vi gør det fortsat. Et tredje eksempel er klimaforandringerne. Det er vores generations største udfordring. Har vi været handlingslammede? Nej, i hvert fald ikke i de senere år. Vi har aftalt en klimalov med et af verdens mest ambitiøse klimamål, truffet beslutninger og fremlagt udspil, der indfrier 2025-målet, og vi er næsten tre fjerdedele af vejen til 70 pct. i 2030. Vi har skruet op for ambitionerne, og som fru Pia Olsen Dyhr meget rigtigt sagde tidligere i dag, har vi gode betingelser.

Meget går godt. Det går faktisk rigtig godt. Der er høj beskæftigelse og lav arbejdsløshed. For en socialdemokrat bliver det ikke meget bedre end det, fordi det jo handler om, at folk har et arbejde. Oven i det har vi overskud på de offentlige finanser, og inflationen er begyndt at falde. Jeg tror, det var landets finansminister, der forleden kaldte det for et lille mirakel. Nu kommer mirakler jo sjældent af sig selv, om muligt nogen sinde, og at vi står stærkt i dag er ikke kommet af sig selv. Det skyldes en ansvarlig økonomisk politik og reformer, der har gjort dansk økonomi robust, en aktiv krisepolitik, et højt uddannelsesniveau – den danske måde at gøre tingene på.

Men at noget går godt, betyder jo ikke, at vi så skal læne os tilbage her i Folketinget. Og der er simpelt hen én ting, Folketinget må opklare for mig her resten af natten, eller hvor lang tid vi fortsætter. For når jeg tænder min radioavis derhjemme om morgenen, er der meget, meget ofte nyheder, der handler om det samme og starter og slutter samme sted, nemlig om manglen på medarbejdere.

Kl. 23:53

Forleden dag, da vi præsenterede forsvarsforlig, handlede det om manglen på medarbejdere i forsvarret. Ugen før, da vi præsenterede en stor sundhedspakke, handlede det om mangel på sygeplejersker og andre gode medarbejdere i sundhedsvæsenet. Før det handlede det om, at vi ikke kan rulle fjernvarmen hurtigt nok ud, fordi der mangler faglært arbejdskraft. Der bliver opslået stillinger på ældreområdet, der ikke bliver søgt. Vi mangler sosu'er. Og jeg kunne blive ved, og jeg kunne blive ved.

Derfor er spørgsmålet i nat så enkelt, som det er svært: Hvordan kan salen her vide, at der mangler arbejdskraft, og samtidig påstå, at der ikke er behov for reformer? Det hænger jo ikke sammen. Hvad er alternativet? Er det vuggestuer, hvor der ikke er pædagoger nok? Er det vindmøller, der ikke skal sættes op? Er det ældre, der ringer på klokken, uden at der kommer nogen, fordi der ikke er nok på arbejde? Det er det, der er spørgsmålet. Jeg er glad for, at hr. Søren Pape Poulsen meldte sig *klar*. Det er godt, for ellers ender I jo med at være en RKI-reform i stedet for en KLAR-alliance. Det lover godt for Danmark. Som ordføreren sagde, er det vigtige ikke, hvad vi kalder tingene; det vigtige er, at de fungerer.

Vi står over for en række udfordringer. Om man så oplever de problemer på sin egen krop, afhænger nok i virkeligheden lidt af, hvem man er, og hvor man befinder sig i samfundet. Udfordringer og kriser har det med at ramme dem, der har mindst at stå imod med. Tag nu bare sundhedsvæsenet. Vi skal huske i debatten om vores sundhedsvæsen, at det på mange måder går rigtig, rigtig godt. Der er sket kæmpe fremskridt, og mange flere overlever. Men er vi i mål? Nej, selvfølgelig ikke. For som mange oplever – det gælder både jer, der er patienter, og os, der er pårørende – er der stadig væk nogle problemer, der skal løses.

Der er kræftpatienter, som ikke får den behandling, de har krav på. Jeg synes, hr. Alex Vanopslagh sagde det meget præcist i sin ordførelse. Det er svært at finde ord til at beskrive det svært. Vi har stadig væk et sundhedsvæsen, der bærer præg af ulighed, både geografisk og socialt. Der er mangel på sundhedspersonale, særligt i nogle dele af landet. Og der er patienter, der oplever at blive overladt til sig selv i et system, hvor systemerne ikke altid taler sammen. Det her går typisk mest ud over dem, der i forvejen har det svært. Så det er en bunden opgave; det skal vi gøre bedre.

Derfor har vi sagt fra regeringens side, at vi vil investere massivt i danskernes sundhed med et varigt løft på 5 mia. kr. om året. Men måske skal vi lige repetere lidt i forhold til det regnestykke. De 5 mia. kr. kommer oven i de 3 mia. kr., vi allerede har bebudet til psykiatrien, og de kommer oven i de 3 mia. kr., som skal gå til bedre løn- og arbejdsvilkår i vores velfærd, og de kommer oven i, at pengene følger med, når der bliver flere ældre og børn.

På den korte bane handler det om at investere i kræftområdet. Dernæst handler det om en helt ny kræftplan, som bliver den hidtil største. Og ja, så skal pengene gå til en generel styrkelse af sundhedsvæsenet. Det er vores ambition, og vi håber, at alle Folketingets partier vil være med. Jeg synes, at fru Monika Rubin sagde det rigtigt tidligere i dag. Sommetider er der brug for et skud adrenalin nu og her, men det kan ikke stå alene. Der er brug for, at vi sætter ind langsigtet. Det med adrenalin har man måske godt kunnet mærke behovet for i løbet af dagen, men det er en helt anden snak.

Et andet sted, hvor vi er udfordret, er i forhold til tryghed. I Danmark kan man rigtig mange steder gå trygt, hvad enten det er dag eller nat. Men for mange steder er det ikke tilfældet længere. Afstumpet vold, chikane, overfald, brutal opførsel, aggressiv tone og truende adfærd skaber utryghed på S-togsstationer og i boligområder. Det er her, vi mærker konsekvensen af den manglende integration. Vi skal jo ikke have et Danmark, hvor der er nogen, der er bange for at gå på gaden, når det er blevet mørkt efter fest i

nattelivet, vente på bussen eller tage S-toget en tidlig morgen. Derfor har vi behov for endnu en reform, en strafreform.

Som hr. Morten Messerschmidts lange og meget hjerteskerende opremsning illustrerede i dag, er der behov for at gøre op med kriminaliteten. Vi synes, at vi skal skærpe straffen for den personfarlige kriminalitet, vold og voldtægt. Vi har behov for at gøre op med de lange sagsbehandlingstider ved domstolene. Vi ønsker at fremlægge en ny bandepakke og i øvrigt sætte ind over for den adfærd, der skaber utryghed.

Kl. 23:58

Tak til fru Inger Støjberg og faktisk også hr. Martin Lidegaard for at pege på, at vi har fået centraliseret nogle ting for hurtigt i Danmark. Jeg er stolt af Danmark, hele Danmark, men jeg er da ikke blind for, at man mange steder oplever at være blevet glemt og overset, at lokalsamfund er blevet tømt for vigtige funktioner. Hvis først skolen lukker, er der ofte meget andet, der lukker, og måske til sidst den lille købmand eller brugs. Derfor skal vi blive ved med at modvirke centraliseringen, for Danmark skal hænge sammen.

Noget af det, jeg er mest stolt over i den nye regering, er vores ambition om en ny socialpolitik. Vi er ikke gået i gang med at folde den ud endnu, men vi mener det. Og bare rolig, mange af jer har sagt i dag, at regeringen er farveløs og teknokratisk. Men er det, fordi vi ikke er optaget af det samme så? For det at ville lave en ny socialpolitik byggende på værdighed er jo værdi før noget andet. Det er viljen til at hjælpe de mennesker, der har det allersværest – også de skæve eksistenser, eller hvad vi nu skal kalde dem, alle dem, der ikke passer ind i kasserne og vores billede af, hvordan man bør leve sit liv. Der er ham, der drikker for meget, hende, der er afhængig af stoffer, og ham, der har været kriminel. Dem vil vi gerne give noget mere værdighed.

Så vil vi gerne reformere beskæftigelsesindsatsen og nedlægge jobcentre. De mest udsatte skal et andet sted hen, og så skal vi give mere frihed til dem, der godt kan selv, uden i øvrigt at gå på kompromis med målet om, at det handler om at komme hurtigt i arbejde. Og vi har en særlig udfordring i Danmark, når det gælder de unge. 42.000 er lige nu hverken i gang med en uddannelse eller arbejde. Selvfølgelig er det også vores ansvar her i salen, at alle de her skønne unge mennesker får noget at stå op til om morgenen; derfor siger regeringen, at det har en selvstændig værdi.

Det bringer mig videre til debatten om unge og skærme, som jeg selv startede dagen med. Det har ikke fyldt så meget i dag, men jeg oplever, at det fylder rigtig meget i vores samfund. Jeg kan også se, at jeg allerede nu er udsat for noget kritik fra forskere. Man mener ikke, må jeg forstå, at der er en sammenhæng mellem eksplosionen i mistrivsel og det faktum, at vi har den første børne- og ungegeneration, der vokser op med skærmen.

Det minder mig om noget, jeg oplevede på den anden side af Slotspladsen for 10-12 år siden. Der var jeg ny beskæftigelsesminister. Jeg kommer ind i ministeriet og har møde med nogle veteraner – indrømmet, det er noget, der ligger mig meget på sinde. Dengang kunne man ikke få vurderet en arbejdsskade, og man kunne ikke blive tilkendt en erstatning for sin PTSD som veteran, fordi man, som det blev sagt, ikke kunne konstatere, at der var en sammenhæng mellem det, at man havde været udsendt i krig på Balkan i 1990'erne, og at man havde fået PTSD. Goddag mand økseskaft. Hvad forestillede man sig så, at den PTSD var kommet af?

Derfor skal vi simpelt hen også en gang imellem turde bruge vores sunde fornuft her i salen. Når vi kan se, at der aldrig nogen sinde før er så mange børn i Danmark, der har haft det dårligt som nu, er der jo en forklaring. Og en stor del af den forklaring er den telefon, og det er den skærm og alt det, den skaber. Jo længere tid vi bruger på at diskutere, hvad der er årsagen, jo mere tid mister vi så også til at finde svarene. Vores problem er bare, at et barn kun har én

barndom, og at den smuldrer mellem hænderne på dem lige nu. Så vi har travlt.

Rigtig mange af jer, og det vil jeg ikke lægge skjul på at jeg er glad for, er kommet hen i løbet af dagen og har takket for at sætte fokus på det her. Nu håber jeg, at vi i fællesskab kan få skabt så gode rammer som overhovedet muligt både herhjemme og i en europæisk sammenhæng. Fru Pernille Vermund spurgte tidligere i dag, hvad regeringens *raison d'être* er. Det kan man jo svare på på mange måder. At løse danskernes problemer er ret afgørende. Men vi har en regering i dag, der uden at ryste på hånden og uden at blinke siger, at de udsatte unge er en af vores allervigtigste opgaver – det bliver da ikke vigtigere. Og det *er* det, den her regering vil.

Kl. 00:03

Ja, vi vil løse danskernes problemer, og ja – nu siger jeg det meget direkte modsat i hvert fald nogle andre her i salen – vi påtager os ansvaret for at lede landet og gøre det så godt, vi overhovedet kan. Men det, der driver os, er at få løst nogle af de grundlæggende problemer, som vi ikke har evnet at løse endnu. Og når det gælder det, at vi bliver ved med at have så stor en gruppe af unge, som ikke er i gang med uddannelse, som ikke er i gang med job, kan jeg personligt ikke selv finde en opgave, der er meget vigtigere.

Det gælder også på migrationsområdet. Det er ikke meget, vi har snakket om det i dag. Vi ser en markant stigning i antallet af migranter og flygtninge, der kommer til Europa. I nogle lande er niveauet nu tilsvarende det, der var i 2015 og 2016. Det er en meget alvorlig situation for Europa. Jeg tror egentlig, de fleste af os her i salen efterhånden er enige om, at det nuværende asylsystem er inhumant, og at det er brudt sammen. Vi taler om tusindvis af kvinder og børn og mænd på livsfarlige ture i håbet om et bedre liv i Europa. Mange drukner, endnu flere udsættes for vold. Vi taler om tusindvis af skæbner, der bliver overladt til kyniske menneskesmuldere, der tjener formuer på andres ulykke. Systemet er brudt sammen.

Jeg oplever, at den erkendelse breder sig til flere af vores europæiske kolleger. I sidste måned havde vi besøg af den nye svenske regering, der udtrykte sig positivt om idéen om et modtagecenter. Og i februar samlede Danmark en række EU-lande, inklusive selvfølgelig os selv, bag budskabet om, at der er behov for nye løsninger på migrationsområdet. Det er sådan set derfor, vi arbejder for et mere retfærdigt og mere humant asylsystem, hvor flygtninge enten hjælpes i nærområderne eller via kvotesystemet, og hvor vi har styr på, hvor mange der kommer hertil, så den integration, vi aldrig er kommet i mål med, ikke bliver sat yderligere tilbage.

Så skifter jeg emne. Jeg glæder mig jo altid utrolig meget over det, når en ordfører citerer Shu-bi-dua her i salen. Jeg har forsøgt at gøre det nogle gange selv, nogle gange med succes, andre gange ikke helt. Så er det godt, vi har fru Mai Villadsen til at videreføre traditionen. Og jeg er selvfølgelig fuldstændig enig med Enhedslisten i, at vi både skal løse naturkrisen og klimakrisen. Når vi taler om udfordringer, er klimakrisen jo ikke til at komme udenom. Igen ser vi dramatiske billeder fra Italien. Jeg er glad for, at fru Aki-Matilda Høegh-Dam sagde før, at det jo faktisk er i vores eget rigsfællesskab, klimaforandringerne ses allermest, mærkes allermest, og konsekvenserne viser sig allermest. Spørger man eksperterne, og det gør jeg så gerne i det her spørgsmål, haster klimahandling mere end nogen sinde. Vi er et af de lande, der er kommet længst, men vi skal endnu mere.

Derfor er det jo rigtig, rigtig positivt, at vi så sent som i går lavede en bred aftale om danmarkshistoriens største udbud af havvindmøller. Tak til alle, der var med. Vores handlinger skaber ringe i vandet, sagde fru Franciska Rosenkilde tidligere i dag, og det er jeg enig i. Og nu kan jeg godt se, at nogle af jer trækker på smilebåndet: Nu er hun i gang igen med krisesnakken.

Er det en krise, at der er sprækker i vores sundhedsvæsen, at kræftpatienter, vi kunne have reddet, ikke bliver reddet? Er det en

krise, når unge 15-16-17-18-årige danskere er bange for at være i deres eget land nogle steder, fordi der er nogle, der ikke kan opføre sig ordentligt? Er det en krise, når dem, der gerne vil bo i landdistrikterne, oplever, det er blevet sværere? Er det en krise, når vi har 42.000 unge, der hverken har et arbejde eller en uddannelse at stå op til? Er det en krise, at cirka hvert tiende barn i vores folkeskole forlader folkeskolen uden en afgangsprøve, efter de har gået 10 år i skole? Er det en krise, at vores ældre oplever, at der ikke er medarbejdere nok? Er det en krise, at dokumentation, administration og tilsyn stjæler af den tid, der burde gå til omsorg? Er det en krise, at mistrivslen stiger? Er det en krise, at migrantstrømmen tager til i Europa, at klimaforandringerne har sat os under pres? Er det en krise, at der er krig i Europa?

I kan kalde det, hvad I vil; jeg er ligeglad med, hvad vi kalder det, bare vi gør noget ved det, bare vi bruger vores tid på det rigtige, på at samarbejde, på at vise danskerne, et halvt år efter at der har været folketingsvalg, at det eneste, der driver os i den her sal, er dem: Det er danskerne, det er vores land, det er vores kontinent, det er vores fred, det er vores frihed, og det er vores børns og unges fremtid. Så vi kan kalde det, præcis hvad vi vil, bare vi løser problemerne.

Kl. 00:08

Det er sådan set derfor, vi har prøvet noget nyt, dannet en bred flertalsregering hen over midten. Som hr. Morten Dahlin sagde tidligere i dag, er den her regering født ud af ambitionen om at skabe en bedre fremtid, og vi er kun lige begyndt.

Jeg vil sige en særlig tak selvfølgelig til de fire nordatlantiske mandater, fru Aki-Matilda Høegh-Dam, fru Aaja Chemnitz, fru Anna Falkenberg og hr. Sjúróur Skaale, for gode ordførertaler, som jeg kan mærke skaber en langt større debat, end de gjorde engang i Folketingssalen. Opmærksomheden omkring rigsfællesskabet er taget til, det var nødvendigt, og jeg mener, at I alle fire spiller en vigtig rolle i både at italesætte nogle af de problemer, der er i rigsfællesskabet, og anviser en konstruktiv vej for os andre at betragte, men også ved at hjælpe alle os i det danske Folketing med at oversætte og få oversat de diskussioner, der er både på Færøerne og i Grønland.

Selvfolgeligt har udenrigs- og sikkerhedspolitikken også fyldt i jeres indlæg i dag. Vi har i næste uge både et rigsmøde og et møde i det nye kontaktudvalg, hvor vi netop taler udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik. Jeg kan også notere mig, at der er nogle flere spændinger eller uenigheder eller kontroverser, om man vil. Det er heldigvis ikke noget, jeg oplever selv, for jeg synes i al beskedenhed, at det er lykkedes igennem de senere år at opbygge et meget, meget tæt og tillidsfuldt samarbejde både med Færøerne og med Grønland. Det har vi behov for fortsætter, for rigsfællesskabet er en del af en mere urolig verden.

Ligeegyldigt hvor rigsfællesskabet selv måtte defilere hen på et tidspunkt, og jeg har sagt det ved andre lejligheder, og jeg gentager gerne i aften igen, at jeg godt forstår, at der er et ønske om selvstændighed – det forstår jeg godt, og jeg har det egentlig grundlæggende sådan, at det ville være mærkeligt, hvis det ønske ikke var der – men ligeegyldigt hvor rigsfællesskabet end måtte udvikle sig hen, er vi under alle omstændigheder en del af en mere urolig verden. Det er Nordatlanten, og det er Arktis. Derfor har vi behov for så at sige at stramme bardunerne og have et meget, meget tæt samarbejde.

Men det er klart, hvis jeg et øjeblik træder ud af rigsfællesskabet og ser på det her alene med danske briller, at der også har været en langsommelighed hos os selv i Danmark i at forholde os til, hvad det er, vores historie også byder på, hvad det var, der skete, hvad det var, der foregik. Derfor er det selvfølgelig mit håb, at vi både med en undskyldning til eksperimentbørnene og med den undersøgelse, der nu bliver sat i gang i forhold til spiralsagen, har en fælles stigende opmærksomhed på, som det blev sagt af en af ordførerne tidligere, både det gode og det dårlige.

Jo mere vi tør gå ind i vores fælles fortid, jo mere vi kan diskutere det, jo mere vi kan forholde os til det, og jo mere fakta, vi kan få frem, jo bedre forudsætninger tror jeg også vi har for at få det ligeværd og den respekt, som rigsfællesskabet skal bygge på. For vi er, og vi skal være tre ligeværdige parter: tre lande, tre folk, tre sprog i ét fællesskab. Og det er jo ikke anderledes med rigsfællesskabet end med alt andet, vi har at gøre med politisk: Det er os, der har ansvaret, der definerer, hvordan det skal se ud, og hvad fremtiden bringer.

Apropos fremtiden vil jeg sige, at det har været en god debat i dag. Jeg glæder mig over, at også den her regering formår at etablere et bredt samarbejde med mange af Folketingets partier. Vi har god tid på nogle områder, knap tid på andre. Nu slutter det her folketingsår, og så går vi jo snart i gang igen, og vi glæder os til samarbejdet med alle. Tak for ordet.

Kl. 00:12

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Det er således, at der nu er 1 time med korte bemærkninger, og hvis man overholder tiden, vil de, der har ladet sig indskrive indtil nu, få ordet. Skulle man ende med at sidde med nitten, vil det være, fordi nogen ikke har kunnet overholde tiden.

Så vi starter med fru Pia Olsen Dyhr fra Socialistisk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 00:12

Pia Olsen Dyhr (SF):

Tak til statsministeren for en meget god og vigtig tale her i morges omkring børn og unges forhold til de sociale medier. Jeg mener, at det er en del af det at have en diskussion om børn og unges trivsel, at de også har forhold, hvor de kan være med til at kontrollere deres tilstedeværelse i den digitale verden. Men det er lidt nyt terræn for os alle sammen, og når det er nyt for os voksne, er det jo endnu sværere for de unge, for de kan ikke drage lære af ældre generationers erfaringer.

Mine gode kollegaer, både SF's gruppeformand, fru Karina Lorenzen Dehnhardt, men også vores finansordfører, fru Lisbeth Bech-Nielsen, har længe rejst debatten. De sidste 3 år har SF fremsat beslutningsforslag i Folketingssalen om beskyttelse af børn mod techgiganterne. Så sent som for få dage siden fremsatte SF endnu en gang et beslutningsforslag, og det var et borgerforslag, der er blevet behandlet i salen. Men regeringen har meldt pas. Og jeg synes jo, at statsministerens tale var passioneret og autentisk, og det var statsministerens svar til mig i spørgetimen også. Derfor kunne jeg godt tænke mig, at statsministeren ville løfte sløret for, hvad det næste skridt skal være, når det nu ikke er det her beslutningsforslag, altså borgerforslaget, og når statsministeren lige har sagt nu her, at vi både skal gøre noget i Danmark og i EU. Hvad er det så?

Kl. 00:14

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Kl. 00:14

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Først vil jeg sige, at jeg synes, at det på mange måder var et godt borgerforslag, der blev fremsat. Jeg synes, det bekræfter, at det her er noget, der optager rigtig, rigtig mange danskere, og jeg tror ikke, at jeg tager munden for fuld, når jeg siger, at det nok optager alle forældre i dag. For alle har svært ved at navigere i det her, og nu begynder vi for alvor at kunne se konsekvenserne. Jeg vil ikke foregive, at jeg har alle svarene, for så havde jeg nok listet dem op. Jeg tror, at der er rigtig meget, der handler om regulering direkte i forhold til platformene. Noget vil vi givet kunne gøre nationalt. Noget bliver vi nødt til at gøre på europæisk plan. Jeg tror, at der er

noget, der handler om regulering inde på platformene. Altså, hvad er det, vi tillader at der sker derinde? Så bliver vi nødt til at forholde os til skolen, og her kommer vi jo så ind i et dilemma: Vil vi have nationale regler, som fastsættes her, eller er det i højere grad lokale regler, der skal være? Men skolen kommer vi i hvert fald heller ikke uden om at forholde os til.

Kl. 00:15

Formanden (Søren Gade):

Fru Pia Olsen Dyhr.

Kl. 00:15

Pia Olsen Dyhr (SF):

Tak for svaret. Jeg tror, at det bliver en helt afgørende dagsorden i forhold til kommende generationer, men det er i virkeligheden også vigtigt for vores demokrati. Det kan godt være, at udfordringen kommer i vores børns dagligdag, hvor der er pres mange steder fra, men det er jo også et problem i forhold til den demokratiske samtale, når vi kigger på det pres, der kommer udefra. Vi kan se det på vores sociale medier, og vi kan se det på Twitter *bare i dag*, i form af at vi har en debat i Folketingssalen, hvor der er ekstremt mange trolle, der kommer ind og også prøver at påvirke vores demokratiske debat. Så det er jo alle steder, vi er nødt til at have en debat, og jeg er meget glad for, at statsministeren siger, at der skal handles. Men jeg håber, at det så vel at mærke er handling snart og ikke om et år eller to eller tre, for så tror jeg, at vi kommer for sent.

Kl. 00:16

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Kl. 00:16

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Det er jeg sådan set enig i, og det var også det, jeg forsøgte at sige før ved at sige, at vores børn kun har en barndom, og det er måske også en del af problemet, at den jo er blevet gjort kortere. Børn er børn i kortere tid i dag, end vi andre var, og det har ikke kun at gøre med de sociale medier, men de spiller selvfølgelig også en rolle deri. Så jeg synes også, at vi har travlt, og jeg synes, at vi bliver nødt til at bruge tiden i indeværende kalenderår på at komme videre i det her.

Kl. 00:16

Formanden (Søren Gade):

Fru Inger Støjberg, Danmarksdemokraterne.

Kl. 00:16

Inger Støjberg (DD):

Forleden vandt Erdogan jo valget i Tyrkiet, og på Statsministeriets Twitter var tonen sådan nærmest varm. Det var skrevet på engelsk, men nu har jeg lige oversat det til dansk, og der stod: Tillykke til Erdogan med genvalget som præsident for Tyrkiet. Jeg ser frem til at fortsætte det stærke og konstruktive samarbejde mellem vore to lande, også som NATO-allierede.

Jeg er ikke fan af Erdogan. Det kan jeg lige så godt sige, og jeg er også forarget over, at så mange herboende tyrkere var ude at fejre valgsejren. Det kunne jeg simpelt hen ikke lide. Det må jeg sige. Men på grund af den der meget hjertelige tone, der var, er det meget svært for mig at undgå lige at tænke på statsministerens godt nok påståede bejl til NATO-generalsekretærjobbet. Derfor vil jeg egentlig bare gerne vide: Var statsministeren ægte personligt glad for, at Erdogan vandt valget?

Kl. 00:17

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jeg synes, det er meget naturligt at ønske en kollega tillykke med genvalget. Det har jeg ønsket at gøre i den her sammenhæng, og det har jeg i øvrigt også ønsket at gøre med hensyn til en række andre kollegaer fra forskellige lande. Og ja, Tyrkiet er en vigtig allieret i NATO-sammenhæng. Det er i øvrigt også et meget, meget vigtigt samarbejdsland for EU, ikke mindst på migrantområdet. Og så er det jo, synes jeg, afgørende vigtigt, at man som land og som regering – og det måtte sådan set også gerne gælde for Folketingets vedkommende – efterstræber at have et godt, tillidsfuldt og, ja, varmt samarbejde med så mange lande som overhovedet muligt.

Kl. 00:18

Formanden (Søren Gade):

Fru Inger Støjberg.

Kl. 00:18

Inger Støjberg (DD):

Nu er Tyrkiet og Erdogan måske lige en særlig ting her. Jeg har selvfølgelig også lagt mærke til, at statsministeren siger, at hun slet ikke er kandidat til den her NATO-generalsekretærpost. Jeg har jo selv i Anders Fogh Rasmussens tid været lidt inde over den slags, så jeg ved godt, hvordan det fungerer. Det er jo fint nok, at statsministeren siger, at hun slet ikke er kandidat. Jeg ved også godt, at det ikke er den type job, hvor man bare lige vedlægger et vellignende foto og så måske lige laver en forsvarsaftale til 143 mia. kr. Men hvis nu statsministeren fik tilbudt jobbet, ville statsministeren så takke nej til jobbet, eller hvordan ser statsministeren egentlig på det?

Kl. 00:19

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Kl. 00:19

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Det spørgsmål har jeg haft lejlighed til at svare på i mange andre sammenhænge, men jeg forstår ikke den her problematisering af, at Danmark har et godt samarbejde med mange forskellige lande. Det skal vi have, og selvfølgelig skal Danmark og selvfølgelig skal Europa også have et godt samarbejde med Tyrkiet. Det har vi i øvrigt også på en række områder, og det har jeg da tænkt mig at understøtte, også i fremtiden.

Kl. 00:19

Formanden (Søren Gade):

Hr. Alex Vanopslagh, Liberal Alliance.

Kl. 00:19

Alex Vanopslagh (LA):

Jeg hæftede mig lidt ved det, som statsministeren sagde i starten af talen om, at det er godt, at statsministeren ikke er præget af overdreven krisestemning og pessimisme, fordi man så mister evnen til at handle. Men måske forholder det sig omvendt, altså at det, når man er præget af overdreven krisestemning og pessimisme, så fører til for meget handling, til overstyring, til overkontrol og til panikbeslutninger, som kan munde ud i, at man slagter et helt minkerhverv uden lovhjæmmel på et papirstyndt grundlag, at man hjemsender en hel FE-ledelse og kaster dem ud i en krise, selv om der ikke var en rigtig grund til det, eller at man presser sit embedssystem så meget, at embedsmænd samstemmende siger til Zetland, at den her krisestemning og panikstyring fører mistrivsel med sig. Så jeg tror måske, det forholder sig omvendt.

Nu skal jeg jo også nå at stille et spørgsmål, og jeg vil gerne spørge ind til noget, der interesserer statsministeren, nemlig også

det internationale og sikkerhedspolitikken, så helt kort: Hvis Kina angriber Taiwan, skal Danmark på tilsvarende måde, som vi har støttet Ukraine, i sådan en situation støtte Taiwan?

Kl. 00:23

Kl. 00:20

Formanden (Søren Gade):
Statsministeren.

Kl. 00:20

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jeg tror, jeg vil efterstræbe at svare på begge dele. Det er jo egentlig lidt bemærkelsesværdigt, når Danmark i dag står med det bedst mulige fundament til fremtiden og vi har klaret først en pandemi og efterfølgende krig, energikrise og inflation i Europa og har høj beskæftigelse, lav arbejdsløshed og sunde finanser, at der ikke bare er en lille smule refleksion hos Liberal Alliance over, at der kunne være noget i de beslutninger, der er blevet truffet igennem de senere år, der faktisk har virket. Det er, som om man forestiller sig, at det her falder ned fra himlen. Det gør det jo ikke. Det er et resultat af nogle aktive politiske beslutninger, der gør, at Danmark står, hvor Danmark står i dag.

Så må jeg vende tilbage til det andet efterfølgende.

Kl. 00:21

Formanden (Søren Gade):
Hr. Alex Vanopslagh.

Kl. 00:21

Alex Vanopslagh (LA):

Jamen her kan jeg bare mærke, at jeg har så stor en uenighed med statsministeren, som jeg overhovedet kan have. Jeg mener ikke, at det er statsministerens fortræffeligheder, handlekraft og gode beslutninger, der gjorde, at Danmark klarede sig godt gennem coronakrisen eller inflationskrisen eller sikrede en høj beskæftigelse. Det var det, at danskerne ansvaret på sig og lyttede til myndighedernes anbefalinger, der bl.a. gjorde, at vi kom godt igennem krisen. Det er de helt almindelige konjunkturer, der nu engang kører, der gør, at der er en høj grad af beskæftigelse, og det er tidligere tiders reformer, der gør, at dansk økonomi står bomstærkt.

Men jeg synes, det afslører statsministerens syn på det. Det er statsministeren, der løser alle danskerne og samfundets problemer. Og måske skaber man flere problemer, hvis man har den tankegang.

Kl. 00:22

Formanden (Søren Gade):
Statsministeren.

Kl. 00:22

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Det var jo bare ikke det, statsministeren sagde. Det var det jo ikke. Det er jo heller ikke sådan, at alle lande omkring os står i den samme situation, som vi gør. Og det er jo noget mærkeligt noget. For jeg er også optaget af, at vi skal løse de problemer, der er, og det kan man jo også høre i min replik i aften, men nogle gange kunne det måske også bare klæde os, at vi på tværs af Folketinget godt kunne finde ud af at sige: Her er der noget, der er godt klaret; det her kører godt; her er der et godt forslag fra et andet politisk parti; eller her er der en politisk modstander, der har en idé, som jeg tager ned, og som jeg gerne vil arbejde videre med. Det efterstræber jeg, og det efterstræber vi i regering.

Kl. 00:23

Formanden (Søren Gade):
Hr. Søren Pape Poulsen, Det Konservative Folkeparti.

Søren Pape Poulsen (KF):

Tak for det. Det er jo tit ved de her debatter, at jeg tror, jeg godt kan gætte, hvad statsministeren vil svare på et hvilket som helst politisk spørgsmål, jeg måtte stille; så det agter jeg ikke at stå og opføre her. Derfor vil jeg faktisk tale om sådan nogle grundlæggende værdier, som jeg faktisk har tænkt over siden statsministerens tale i formiddags. Jeg lyttede efter, og så kiggede jeg nærmere på det. Vi talte om skærmtid, techgiganter, kyniske forretningsmodeller og afhængighed, kontrol af algoritmer osv. osv. Det skal vi gøre noget ved, og det er jeg fuldstændig enig i.

Jeg skal overhovedet ikke afvise, at der er noget, vi skal have kigget på i forhold til techgiganter og i forhold til den stilling, de har på markedet, men der var én ting, jeg manglede, som jeg faktisk synes er altafgørende vigtigt, og det er, at vi kigger indad og lader den sunde fornuft råde, som statsministeren sagde. Det er familien; i stedet for at det er alle andre, vi skal kigge på, så må det starte med, at far og mor faktisk har en holdning til, hvor meget skærmtid man skal sidde og have.

Kl. 00:24

Formanden (Søren Gade):
Statsministeren.

Kl. 00:24

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jeg er sådan set ikke uenig i, at familien er en vigtig institution. Jeg lever selv i en af slagsen, og det gør rigtig, rigtig mange danskere. Og for rigtig mange af os er familien jo vores tætteste og for nogles vedkommende også vigtigste netværk. Men jeg tror, at hvis vi starter diskussionen ved mor og far om mistrivsel blandt børn og unge og om skærmene, kommer vi til at begå en fejl, for det er så voldsomt en forandring, der sker med vores børn og unge; det er så voldsomt og så ødelæggende en udvikling, der er i gang. Hvis vi tror, det er noget, man kan løse individuelt – det enkelte barn, den enkelte unge eller den enkelte familie – så tror jeg simpelt hen vi tager fejl. Det betyder jo ikke, at vi som forældre skal fralægge os ansvaret, men det her stikker dybere, og det er mere strukturelt. Derfor skal det også kunne håndteres som det, det er, nemlig et reelt samfundsproblem.

Kl. 00:25

Formanden (Søren Gade):
Spørgeren.

Kl. 00:25

Søren Pape Poulsen (KF):

Jeg tror bestemt, at der også er noget i det. Det er bare, fordi jeg ikke kan lide den tendens, der er kommet i vores samfund, til, at når der er en udfordring eller der kommer et problem, kigger vi alle andre steder end på os selv for at finde løsningen på det. Det er jo dejlig bekvemt og let. Hvis lærerne i folkeskolen taler med forældrene, siger de, at der sikkert er en eller anden særlig årsag, eller at iPadden også har været babysitter så og så længe. Altså, hvis vi ikke selv begynder med som forældre og familie at tage et ansvar for, hvad det er, børn skal udsættes for, så synes jeg ikke vi kan pege rundt og sige, at det er alle andre, der skal løse det. Jeg synes, at vi er nødt til at have en værdipolitisk diskussion, hvor vi tager ansvar for fællesskabet, tager ansvar i vores familier og så derefter tager den anden diskussion.

Kl. 00:26

Formanden (Søren Gade):
Statsministeren.

Kl. 00:26

Kl. 00:29

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jeg tror, at her haster det så meget, at vi bliver nødt til at gøre begge dele på en og samme tid, men jeg er jo faktisk grundlæggende enig i det værdimæssige kompas, der ligger til grund for spørgsmålet, nemlig at vi hver især bliver nødt til at påtage os ansvaret for vores eget liv og for vores bidrag til fællesskabet. Det ændrer bare ikke på, at der her er tale om nogle techgiganter, der i mine øjne har en meget, meget kynisk forretningsmodel, som især vores børn ikke selv kan navigere i.

Kl. 00:26

Formanden (Søren Gade):

Så er det hr. Pelle Dragsted.

Kl. 00:26

Pelle Dragsted (EL):

Tak for det. Og tak for talen. Jeg ved godt, at statsministeren er træt af at tale om store bededag, men vi slipper altså ikke helt for det. For det er jo blevet klokkekært i den seneste tid, at det argument, som regeringen brugte for at afskaffe helligdagen og tvinge danskerne til at arbejde en dag mere, var uden hold i virkeligheden.

Hovedargumentet var, at der var en krise i den offentlige økonomi og lavvande i fællesskassen, som gjorde det helt nødvendigt at snuppe den her forårsfridag fra danskerne, men regeringens egen økonomiske opgørelse viser jo, at der var mindst 10 mia. kr. mere end det, man fortalte danskerne, da man tog deres fridag. Det svarer sådan cirka til fire store bededage. Statsministeren indrømmer jo også i sin tale i dag, at det der med, at der ikke var råd, nok ikke var helt rigtigt.

Så spørgsmålet er egentlig: Fortryder statsministeren, at hun greb ind i overenskomsterne og tog den her fridag fra danskerne og tvang dem til at arbejde en dag mere, og at hun gjorde det på et grundlag, som bare ikke var korrekt?

Kl. 00:28

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Kl. 00:28

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Først vil jeg gerne rette en misforståelse. Jeg er ikke træt af at tale om bededagen. Jeg mener, det var den helt rigtige beslutning, og det mener jeg, uagtet at der nu er et andet råderum, og det er, fordi vi nok skal finde ud af at få brugt det råderum til nogle rigtig, rigtig gode formål.

Bare for at nævne et eksempel har den her regering foreslået, at vi permanent løfter udgifterne på sundhedsområdet med 5 mia. kr., men vi ønsker jo også, som spørgeren ved, at gøre mere på forsvars- og sikkerhedsområdet. Vi har behov for at investere i vores børn og unge, og der er hele den grønne dagsorden. Så selv med en opskrivning af råderummet vil pengene ikke slå til i forhold til vores ambitionsniveau. Og så handler det at afskaffe bededagen jo også om noget andet, nemlig at give et bidrag til at løse det problem, som ingen endnu har givet mig svaret på: Når alle her ved, at der mangler medarbejdere, hvordan kan man så især på vegne af de mest udsatte i vores samfund aflyse behovet for reformer, der skaber arbejdskraft? Det synes jeg ikke hænger sammen.

Kl. 00:29

Formanden (Søren Gade):

Spørgeren.

Pelle Dragsted (EL):

Nu var det ikke argumentet om arbejdskraft, som blev nævnt på statsministerens pressemøde dengang, men lad det nu ligge.

Der er 10 mia. kr. mere, og det må vel alt andet lige betyde, at virkeligheden på en eller anden måde virke ind på regeringens syn på, hvad der er nødvendigt i forhold til at gribe ind i danskernes frihed, tryghed og fritid med de her såkaldte reformer.

Hvad angår mangel på arbejdskraft, er vi sådan set kommet med masser af forslag til, hvad man kan gøre. Man kan gøre noget ved omfanget af stresssygemeldinger, som koster tusindvis af hænder hvert år; man kan stoppe den diskrimination af seniorer, der er på arbejdsmarkedet; man kan gribe ind over for multimekontrakter, som holder mange i alt for korte og løse ansættelser ufrivilligt; man kan give en praktikpladsgaranti. Jeg kan ikke nå mere, men jeg kunne blive ved.

Kl. 00:29

Formanden (Søren Gade):

Tak. Statsministeren.

Kl. 00:29

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Det vil vi meget gerne være med til at diskutere, også med Enhedslisten. Der bliver her talt om at få nedbragt sygefraværet, og det er vi meget enige om. Vi skal se på diskriminationen af seniorer og det i det hele taget at få skabt et seniorarbejdsmarked, hvor dem, der gerne vil og kan, kan få lov til at blive ved med at arbejde, måske på nogle andre betingelser. Det vil også være fint at få kigget på deltidsstillinger. Og tænk, hvis vi kunne få alle de 42.000 unge i potentialegruppen i gang med uddannelse og arbejde. Så vi er meget, meget villige til også at diskutere andre veje, også gerne sammen med Enhedslisten.

Kl. 00:30

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):

Så er det hr. Martin Lidegaard.

Kl. 00:30

Martin Lidegaard (RV):

Tak. Jeg kan ikke lade være med lynhurtigt at kommentere på den lille udveksling, der var mellem hr. Alex Vanopslagh og statsministeren, om hele coronahåndteringen, for jeg tror egentlig, verden er så kompleks, at der er noget, vi kan takke statsministeren for at hun håndterede resolut og godt, og så er der noget, som gik for hurtigt.

Vi er jo lidt optaget af, at vi fik lukket skoler, gymnasier og liberale erhverv i modsætning til i Sverige, og at det tilsyneladende ikke havde den store effekt, og det synes jeg da er utrolig vigtigt at lære af, ikke for at skulle pege fingre, men for at lære af det. Og derfor er vi enormt kedede af, at regeringen ikke vil være med til at evaluere på nogle af de indsatser, som har haft så store konsekvenser for vores børn og unge.

Men mit spørgsmål til statsministeren, som jeg har glædet mig til, er sådan set det samme, som jeg har stillet til alle andre i løbet af dagen: Med det nye råderum, vi er med til at skabe – og jeg er jo enig med statsministeren i, at vi mangler arbejdskraft; vi har også hjulpet regeringen med alt, hvad den har lagt frem, og vi vil gerne hjælpe den endnu mere og have højere ambitioner på flere områder – hvad er det så, vi skal investere i?

Der synes vi jo, at regeringsgrundlaget har en lidt skæv reformprofil rent generationsmæssigt, for man bruger mange penge på sundhed osv., men på området ungdom og børn er det ligesom et lukket kredsløb, hvor hunden bliver fodret med sin egen hale. Så 100 nye kroner – hvordan investerer vi dem bedst?

Kl. 00:31

Kl. 00:34

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Ja tak. Statsministeren.

Kl. 00:31

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Når vi i Danmark i de kommende år investerer et svimlende beløb i forsvar og sikkerhed, er det da i høj grad af hensyn til vores børn og unge.

Vi gør det selvfølgelig for at hjælpe Ukraine, vi gør det for at styrke vores eget beredskab og ikke mindst vores rolle i alliancen i den vestlige verden, men vi gør det da også for at sikre, at vores børn og unge kan leve i en verden med fred, med frihed og med demokrati. Jeg ved godt, det er store ord, men det er jo det, forsvars- og sikkerhedspolitik handler om; det er at sikre, at næste generation har et frit land.

Når vi gør alt det, vi gør, på den grønne dagsorden, er det da ikke mindst af hensyn til de næste generationer, og når jeg så sent som i morges stod og talte om behovet for at investere i uddannelse, er det jo af hensyn til næste generation.

Kl. 00:32

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 00:32

Martin Lidegaard (RV):

Det med forsvar er vi enige om. Men der er jo den forskel i regeringens økonomiske politik, at der kommer nye penge til sundhed, nye penge til forsvar, nye penge til ældre, også nye ældrecheck, må man forstå, når der kommer en flyafgift på et tidspunkt, men når det handler om uddannelser, børn og unge, kan vi kun styrke erhvervsuddannelserne og velfærdsuddannelserne – hvad vi gerne vil – hvis vi forringer nogle andre uddannelser eller skærer nogle andre steder.

Altså, der er simpelt hen en skæv profil mellem generationerne. Og nu kommer der så ekstra penge, og der er vi i Radikale Venstre bare ekstremt optaget af, at vi får plads til de forebyggende, tidlige indsatser, både socialt og sundhedsmæssigt, for hvis ikke vi kan finde nye penge til det, tror jeg ikke, vi løser opgaven, heller ikke med de 42.000 unge.

Kl. 00:33

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Statsministeren.

Kl. 00:33

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Det ville være lidt mærkeligt at skrive vores børn og unge ud af sundhedspolitikken. For det er jo ikke sådan, at vi først får behov for et ordentligt sundhedsvæsen, når vi bliver gamle. Altså, det er noget, vi alle sammen lever i undervejs, og der er jo ganske mange børn og unge, der også har behov for noget, hvad enten det er på det somatiske område, eller det er i psykiatrien, som jeg også var inde på tidligere.

Så når vi vælger at sige fra den her regerings side, at det, der på mange måder er kronjuvelen i det danske samfund – det er jo den fri og lige adgang til sundhed – er det, vi vil gå ind at styrke, så er det også, synes jeg, et meget, meget vigtigt signal til vores børn og unge.

Kl. 00:34

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Så er det hr. Mikkel Bjørn.

Mikkel Bjørn (DF):

Tak for det. Statsministeren nævner i sin tale utryghed og udtaler i den forbindelse, at vi her ser konsekvenserne af den manglende integration. Og jeg synes jo lidt, at det er en måde at tale på, som i vid udstrækning lægger ansvaret for integrationen over på samfundet og dermed også fratager den enkelte for personligt ansvar i forhold til integrationen; og ikke mindst fratager man politikerne ansvaret for i første omgang overhovedet at have lukket de her mennesker ind i landet. Det, vi ser, og det, der er relevant i forhold til de ting, statsministeren nævner, er jo ikke konsekvenserne af Danmarks integrationspolitik, men kort og godt konsekvenserne af mellemøstlig og nordafrikansk indvandring. Det, vi har brug for, er jo ikke flere integrationspakker; det er derimod en konsekvent og effektiv udvisningspolitik uden hensyntagen til diverse internationale konventioner, der begrænser os i at føre den nødvendige politik, bl.a. i forhold til udvisninger. Er statsministeren enig i det?

Kl. 00:35

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Statsministeren.

Kl. 00:35

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jeg er meget enig i, at ansvaret for at lade sig integrere påhviler den, der kommer hertil udefra. Jeg har ikke noget som helst ønske om at poste en masse penge i integrationsprojekter – overhovedet ikke endda. Når man kommer hertil, og det er ligeegyldigt, om det er første generation eller det er generationerne efter, så skal man spille efter de spilleregler, der er.

Helt grundlæggende forstår jeg jo ikke, at man som ung i det her land – ens forældre eller bedsteforældre er kommet hertil, og Danmark har stillet mange ting til rådighed – så vælger at besvare den gæstfrihed med at begå kriminalitet. Jeg forstår det simpelt hen ikke. Og jeg vil gerne indrømme, at det for mig er noget af det mest provokerende at se på og lytte til. Jeg forstår ikke, at man kan have den tilgang til Danmark.

Så nej, det her er bestemt ikke udtryk for, at det er os, der har en integrationsforpligtelse. Kommer man hertil udefra, må man lade sig integrere, lære det danske sprog og forsøge sig selv, hvorfor jeg så også håber på bred opbakning til, at vi snart kan få indført en arbejdspligt, for hvis ikke man kan finde arbejde selv, skal man i vores øjne arbejde for sin ydelse i fremtiden.

Kl. 00:36

Første næstformand (Leif Lahn Jensen):
Spørgeren.

Kl. 00:36

Mikkel Bjørn (DF):

Tak for det. Men det ændrer jo bare grundlæggende ikke på, at noget af det, der står i vejen for, at vi kan føre den rigtige og nødvendige politik, er internationale konventioner. Jeg stod her med integrationsministeren for nogle uger siden og drøftede en sag om en mand, der havde fået, tror jeg, to betingede udvisninger og fire advarsler om udvisning – i hvert fald noget i den stil – og det vidner jo om et dybt forrykt system, at man på den måde kan få den ene advarsel om betinget udvisning efter den anden. Altså, hvis man bliver udvist, skal det da bare være konsekvent udvisning efter første dom, og det er jo bl.a. internationale konventioner, der står i vejen for det. Hvad har statsministeren tænkt sig at gøre, for at vi får løst det problem?

	Kl. 00:37		Kl. 00:39
Første næstformand (Leif Lahn Jensen): Statsministeren.		Første næstformand (Leif Lahn Jensen): Spørgeren.	
	Kl. 00:37		Kl. 00:39
Statsministeren (Mette Frederiksen): For det første vil jeg sige, at det jo faktisk går ret godt på hjemsen- delsesområdet, for det er lykkedes at skabe en struktur, der er bedre end den, der var tidligere. Jeg er selv af den overbevisning, at hvis ikke man kan opføre sig ordentligt i Danmark, skal man faktisk ikke være her, og derfor ønsker vi jo også at udvise dem, vi kan udvise. Så tror jeg – for det andet – at vi har en mere politisk uenighed om, om der skal være internationale konventioner eller ej. Det tror vi der er behov for, og det er en del af det at have et regelbaseret internationalt verdenssamfund. Men det betyder jo ikke, at vi, hvis vi konstaterer, at der er konventioner, som ikke – kan man sige – efterstræber det, vi synes er det rigtige, så ikke skal forsøge at få dem lavet om.		Franciska Rosenkilde (ALT): Jeg er sådan set enig i intentionen om at løse det her problem. For jeg ser det helt klart også som en skæv udvikling. Jeg tror, at det er vigtigt med sådan nogle ting her. Og jeg er også glad for, at stats- ministeren tidligere nævnte over for ordføreren for Konservative, at det her er en strukturel udfordring. Det må ikke blive den enkelte families udfordring eller den enkelte unges udfordring. Det er en strukturel udfordring, og derfor er vi nødt til at anskue problemet fra flere sider og anerkende, at det også hænger sammen med hele familiens struktur. Og hvis man er stresset som voksen eller ung, er det meget svært at lave om på vanerne. Derfor vil jeg spørge statsmi- nisteren, om hun er åben for ikke kun at kigge på selve reguleringen, men på hele samfundet.	
	Kl. 00:37		Kl. 00:40
Første næstformand (Leif Lahn Jensen): Så er det fru Franciska Rosenkilde.		Første næstformand (Leif Lahn Jensen): Statsministeren.	
	Kl. 00:37		Kl. 00:40
Franciska Rosenkilde (ALT): Tak for det, og tak til statsministeren for en god tale. Jeg er rigtig glad for at høre, at man er optaget af ungdommen og børns trivsel. Det er jeg også. Men jeg forstår bare ikke, hvorfor man så har en regering, der har en politik, der ønsker at skrue hamsterhjulet op i femte gear. Hvis man ønsker at beskytte børn mod digitaliseringen, og hvis man ønsker at beskytte børn mod klimaforandringer og give dem håb, så forstår jeg ikke, at det kan hænge sammen med, at man presser familierne til at arbejde mere, og at man presser de unge til at komme hurtigere igennem uddannelsesforløb. Kunne man ikke forestille sig, at det med at være overladt til skærmen måske også hænger sammen med pressede forældre, der ikke kan få familielivet til at hænge sammen, fordi man er i et ikkefleksibelt arbejdsmarked? Det lyder ligesom fra regeringen, at vi skal arbejde mere i et vækstsamfund, så vi kan forbruge mere, hvilket skaber flere klimaforandringer. Så hvordan hænger omtanken sammen med den førte politik?		Statsministeren (Mette Frederiksen): Ja, jeg synes jo altid, at vi skal gå ind i udfordringer med åbne øjne, og det synes jeg selvfølgelig også at vi skal gøre på det her område. Kl. 00:40	
	Kl. 00:38		
Første næstformand (Leif Lahn Jensen): Statsministeren.		Første næstformand (Leif Lahn Jensen): Så er det fru Pernille Vermund.	
	Kl. 00:39		Kl. 00:41
Statsministeren (Mette Frederiksen): Det kommer lidt an på, fra hvilken vinkel vi anskuer det her. For jeg synes jo faktisk, at vi i for lang tid har kigget på, at det er skolen, der er et problem, eller at det er arbejdsmarkedet, der er et problem. Jeg tror mere, at det er den udbredte brug af skærm. Altså, når vores teenagepiger bruger, jeg kan ikke huske det præcise tal, men jeg synes, at jeg så en undersøgelse på et tidspunkt, der siger ca. 4-5 timer om dagen på sociale medier, så er det ikke mærkeligt, at der ikke er tid til alle mulige andre ting. Jeg tror, at hvis ikke vi får taget fat på det, der er det mest ødelæggende, først, begår vi i virkeligheden en fejl. Og nej, jeg tror ikke, at det er skolen, der er den største udfordring. Jeg tror egentlig heller ikke, at det nødvendigtvis er arbejdslivet. Jeg ved godt, at der er nogen steder, hvor man løber for stærkt, og jeg synes jo, at der er nogle problemer med nedslidning, men jeg tror i virkeligheden, at det er et andet sted, vi skal kigge hen.		Pernille Vermund (NB): Tak for ordet. Og tak for talen. Statsministeren siger, at det for statsministeren handler om at handle, og at statsministeren er klar til at handle. Det er jo ikke så længe siden, vi hørte fra Finansministeriet, at der er et råderum, som er 16 mia. kr. højere, end man havde forventet. Vi har i dag en elafgift, som er sænket, og det er den frem til den 1. juli. Derefter kommer elafgiften op på det niveau, den var på i efteråret. Det er på et tidspunkt, hvor Tyrafeltet stadig ikke er genåbnet; det er på et tidspunkt, hvor der stadig er krig i Europa; det er på et tidspunkt, hvor danskerne stadig er ramt af høje priser, bl.a. når man handler i supermarkedet. Med andre ord: De forudsætninger, der var for at sænke elafgiften hen over foråret, er formentlig de samme i efteråret, og der er altså en måned til, at elafgiften stiger igen. Kunne regeringen og statsministeren overveje at bruge nogle af de 16 mia. kr., der er, på at sænke elafgiften i yderligere en periode? Kl. 00:42	
			Kl. 00:42
		Formanden (Søren Gade): Statsministeren.	
			Kl. 00:42
		Statsministeren (Mette Frederiksen): Den måde, vi har valgt at se det på fra regeringens side, er, at vi jo selvfølgelig først og fremmest er glade for, at det går bedre i dansk økonomi, end vi næsten havde turdet håbe på. Grundlæggende er det jo, fordi der er flere mennesker i arbejde. Vi ønsker en massiv satsning på danskernes sundhed, og det har vi meldt ud; det mener vi er det vigtigste. Og så vil vi senere i år lægge vores 2030-plan plan frem, og der vil vi selvfølgelig også	

komme med vores forslag til, hvordan et øget råderum kan prioriteres.

Kl. 00:45

Jeg kan jo allerede fornemme på debatten i dag, at ønskerne er mange. Nogle kigger i retning af skattelettelser og afgiftslettelser, andre kigger i retning af investeringer i børn; nogle vil fremme den grønne dagsorden. Vi har så fra regeringens side sagt, at vi synes, at det allervigtigste er danskernes sundhed. Så der venter os en god og spændende diskussion, men vi har ikke taget stilling til alle de initiativer, der vil kunne rummes inden for det her.

Kl. 00:43

Formanden (Søren Gade):
Fru Pernille Vermund.

Kl. 00:43

Pernille Vermund (NB):

Det kostede 3,5 mia. kr. at sænke elafgiften, som man gjorde i et halvt år. Vi taler her om 16 mia. kr., der er fundet – eller det er i virkeligheden danskerne, der har betalt for meget i skatter og afgifter, i forhold til hvad staten har behov for, så det er jo danskernes penge, som ligger i statskassen nu, og som i virkeligheden burde ryge tilbage til danskerne. Og vi ved fra sidste gang, elafgiften blev sænket, at det tog noget tid, fra aftalen var indgået, til det her kom ud og virkede hos danskerne. Det betyder jo også, at hvis man venter nu, risikerer vi, at vi går en kold og måske også hård vinter i møde, særlig for de familier, der har mindst.

Kl. 00:43

Formanden (Søren Gade):
Statsministeren.

Kl. 00:43

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Altså, jeg deler jo ikke præmissen om, at man kan konkludere, at når der er et økonomisk råderum, er det, fordi danskerne har betalt for meget i skat og statskassen har for mange midler. Når vi i de kommende år kan prioritere et markant løft af vores danske forsvar og dermed vores sikkerhedspolitik, er det jo, fordi der er et økonomisk råderum dertil, bl.a. genereret af, at vi har afskaffet store bededag. Det var bare en kommentar til den grundlæggende præmis.

Set med regeringens briller er der jo stadig væk en inflationsudfordring, og vi ved godt og er meget optaget af, at de danskere, der har mindst, er hårdest ramt af inflationen. Heldigvis er den faldende, men vi har stadig væk et øje derpå.

Kl. 00:44

Formanden (Søren Gade):
Fru Karina Lorentzen Dehnhardt, Socialistisk Folkeparti, værsgo.

Kl. 00:44

Karina Lorentzen Dehnhardt (SF):

Tak for det. Jeg vil tage fat i et hjørne af den digitale børnebeskyttelse, nemlig det, der handler om porno, og det vil jeg, fordi vi efterhånden begynder at se skadevirkningerne af porno på børn og unge, og de begynder at blive dokumenteret. Nu er det jo i den fysiske verden sådan, at man faktisk ikke må sælge et pornoblad til en ung under 16 år, og så er det jo helt vildt mærkeligt, at børn og unge på nettet bare kan tilgå hvad som helst, voldsomme scener med vold og med kvælning.

Vi har i SF klart taget stilling til, at vi vil have en aldersgrænse på 16 år i den digitale verden, ligesom man har det i den fysiske verden, for adgangen til porno for børn og unge. Så derfor vil jeg høre, om statsministeren også vil bakke op og støtte sådan en aldersgrænse på 16 år.

Formanden (Søren Gade):
Statsministeren.

Kl. 00:45

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jeg vil i hvert fald meget gerne være med til at diskutere det, og jeg tror, at aldersgrænser er noget af det, vi skal arbejde videre med. Og det er jo rigtigt, og jeg vil så tillade mig at være lidt direkte, at det næsten er komisk, at man kan sætte sig ind i en biograf, og at man så kan se, at der står, fra hvilket alderstrin en film er velegnet, og nu bliver det så nævnt her med et pornoblad. Men vi ved jo godt, at man på nettet har adgang til ting, der er meget, meget voldsomme, og som bestemt ikke egner sig til børns hverken øjne eller ører, og at det er ureguleret. Og det vil jo ofte være noget, man så ser og iagttager alene uden nogen som helst mulighed for at vurdere det sammen med andre, og det er jo ikke kun i forhold til porno, men det kan jo også være afstumpet vold, det kan være drab, og det kan jo være alt muligt mellem himmel og jord.

Så vi vil gerne være med til at diskutere en aldersgrænse. Jeg står ikke lige og siger ja eller nej til et konkret forslag, men jeg synes, det er relevant at overveje.

Kl. 00:46

Formanden (Søren Gade):
Fru Karina Lorentzen Dehnhardt.

Kl. 00:46

Karina Lorentzen Dehnhardt (SF):

Tak for det. Jeg er jo glad for, at statsministeren ikke er fuldstændig afvisende, men jeg er også en lille smule overrasket over, at statsministeren ikke bare siger, at det, der gælder i den fysiske verden, selvfølgelig også skal gælde i den digitale verden, og at vi selvfølgelig skal have en aldersgrænse på 16 år.

Men jeg er også rigtig optaget af, at vi får håndhævet den aldersgrænse. For det nytter jo ikke noget at have en aldersgrænse, hvis den alligevel bare kan omgås, og det er også derfor, vi i SF anbefaler et alderstjek eller en aldersverificering, og det er bare rigtig nødvendigt. For vi har dokumenterede skadevirkninger på børn og unge af porno.

Så vil statsministeren, når hun har overvejet færdig om en aldersgrænse, også indføre et alderstjek og en aldersvalidering i forhold til at kontrollere adgangen?

Kl. 00:47

Formanden (Søren Gade):
Statsministeren.

Kl. 00:47

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jeg tror jo egentlig, at den måde, vi skal gøre det på, er at få alle gode idéer ind på bordet, både hvad angår dansk lovgivning og dansk regulering, og hvad der er behov for at gøre på europæisk plan. Så tror jeg i øvrigt også, der er behov for noget på globalt plan, ikke mindst hvad angår kunstig intelligens, og jeg har egentlig ikke nogen lyst til her i nat at stå og sige, at det vil vi ikke være med til, og at det kan vi slet ikke diskutere. Jeg vil egentlig hellere have, at vi i Folketinget samarbejder omkring det her, og at vi får alle gode idéer ind på bordet, og at vi så forhåbentlig får fundet en løsning, der kommer til at hjælpe vores børn og unge. Det tror jeg vi kan. Så tak for indsparket.

Kl. 00:48

Formanden (Søren Gade):
Hr. Peter Skaarup, Danmarksdemokraterne.

Kl. 00:48

Peter Skaarup (DD):

Tak til statsministeren for nogle gode bemærkninger her hen mod slutningen af debatten. Faktisk er det jo tit her, højdepunktet i en afslutningsdebat er, nemlig hvor statsministeren står på talerstolen og vi kommer lidt tættere på nogle ting i forhold til debatten og der kommer svar på nogle af de ting, som der måske ikke har været så mange svar på tidligere. Og jeg kunne så godt tænke mig at spørge om en ting, som statsministeren ikke rigtig har været inde på indtil nu, men som jeg godt kunne tænke mig et svar på, nemlig spørgsmålet omkring mødrene fra Islamisk Stat. Der har det jo været sådan, at statsministeren har sagt, og jeg citerer lige her:

Disse mennesker har ikke et hjem i Danmark længere, fremmedkrigere kan ikke komme hjem til Danmark, Danmark er ikke deres hjem. De har vendt os ryggen.

Sådan har holdningen fra statsministerens side været hele vejen igennem, både under den tidligere regering og nu. Jeg kunne godt tænke mig at spørge, hvordan det kan være, at man så nu alligevel har taget folk fra Islamisk Stat til Danmark, inviteret dem, og de kommer formentlig meget snart.

Kl. 00:49

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Kl. 00:49

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Der har på det her område hele tiden været nogle forskellige ting, der har skullet afvejes i forhold til hinanden. I forhold til de voksne mener jeg, at ordene er rigtige. Så er der nogle børn, der er involveret i det her, og jeg forstår jo grundlæggende ikke, at de her mennesker overhovedet har haft lyst til enten at bringe deres børn til de her områder eller sætte børn i verden de her steder, og det er jo så forældrene, der har truffet en beslutning, som ikke alene er uforståelig, men som selvfølgelig også er forkert, ikke mindst set med børnenes briller. Så der er jo nogle forskellige hensyn.

Vi har igennem en længere periode tilbudt at evakuere børnene. Det er der nogle forældre der har takket ja til i nogle konkrete tilfælde, og vi har jo løbende vurderet det her. Og der er så nogle ting, vi har skullet veje op i forhold til hinanden.

Kl. 00:50

Formanden (Søren Gade):

Hr. Peter Skaarup.

Kl. 00:50

Peter Skaarup (DD):

Jeg er med på, at der selvfølgelig altid er ting, der skal vejes op mod hinanden. Men prøv lige at høre. Det var jo slet ikke det, statsministeren sagde, da statsministeren udtalte sig om det her. Der er ikke nogen ting, der skal vejes op mod hinanden. Nej, statsministeren sagde, at disse mennesker ikke har et hjem i Danmark længere, at fremmedkrigere ikke kan komme hjem til Danmark.

Der er ikke noget, der skal vejes op mod hinanden, for man har vejet det op mod hinanden og besluttet sig for linjen, altså at der ikke er nogen, der skal til Danmark, og alligevel står vi nu her med, at de skal til Danmark, og nu mangler der kun én fra Islamisk Stat, som endnu ikke er kommet, men som måske også kommer.

Kan statsministeren ikke godt se, at det her er et skidt signal at sende fra en statsminister, der ellers skal være handlekraftig, og hvor man skal tro på, hvad statsministeren siger? Det kan vi ikke her.

Kl. 00:51

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Kl. 00:51

Statsministeren (Mette Frederiksen):

For det første er der ikke kun tale om én islamisk kriger, som er i fangelejren dernede. Der er flere, som på en eller anden måde har en tilknytning til Danmark, og jeg tror, at der her bliver refereret til nogle konkrete mennesker, hvor der er nogle børn involveret. Men der er flere, der på en eller anden måde har haft en tilknytning til Danmark, og som fortsat er i de her fangeleje.

Jeg mener også, det er rigtigt at sige, at de her mennesker ikke har et hjem i Danmark. Så kan der være nogle hensyn til nogle børn, og det er det, der har været afvejet i den konkrete situation.

Kl. 00:51

Formanden (Søren Gade):

Hr. Ole Birk Olesen, Liberal Alliance.

Kl. 00:51

Ole Birk Olesen (LA):

Tak for, at statsministeren igen tager emnet op om unges mistrivsel. Det er et vigtigt emne. Jeg synes, at statsministerens megen fokus på skærme er en lidt ærgerlig tendens, fordi skærme er et bredt begreb, og vi har ingen grund til antage, at drenges megen brug af onlinespil er skadelig i voldsom grad med hensyn til deres trivsel, tværtimod. Derimod kan mange pigers sammenligning af sig selv med glamourøse kvinder og piger på nettet og på sociale medier nok forårsage noget mistrivsel.

Der er også ret stor indikation på, at statsministerens nedlukning af skoler og fritidstilbud under corona har ført til mistrivsel. Derfor er det ærgerligt, at regeringspartierne har stemt et forslag om at lave en grundig evaluering af coronainsatsen i Danmark ned her i Folketingssalen. Hvorfor skal vi ikke undersøge, hvad der virkede, og hvad der ikke virkede, herunder den nedlukning af skoler og fritidstilbud, som har forårsaget mistrivsel hos de unge?

Kl. 00:52

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Kl. 00:52

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jamen der er jo flere ting at sige til det spørgsmål. Altså, noget handler jo om, om man tror på, at hvis ikke der havde været en pandemi med tilhørende nedlukninger, så ville man se et andet mønster, hvad angår mistrivsel. Det synes jeg ikke helt harmonerer med, at de problemer, der er omkring mistrivsel, jo ikke alene er et dansk anliggende. Det følger i øvrigt heller ikke et bestemt nedlukningsmønster under corona, så vidt jeg kan se. Tværtimod kigger vi ind i, at det, der er en af den vestlige verdens store udfordringer, er mistrivsel blandt vores børn og unge; det gælder i hvert fald en meget, meget stor del og stigende del af vores børn og unge. Og det gælder jo så både lande, hvor der har været udgangsforbud, hvad der ikke har været i Danmark på noget tidspunkt, og lande, der har fulgt nogle andre coronastrategier, end vi har.

Der er jo blevet afdækket ganske meget i forhold til coronaforløbet, og jeg synes selvfølgelig altid, vi skal diskutere, hvordan det gik, men jeg tror omvendt også, vi må indstille os på, at der kan komme en ny pandemi, som kan se anderledes ud, og derfor er det ikke sikkert, vi vil kunne benytte os af de redskaber, som var gode at bruge under den her nedlukning.

	Kl. 00:54		Kl. 00:56
Formanden (Søren Gade): Hr. Ole Birk Olesen.		Formanden (Søren Gade): Statsministeren.	
	Kl. 00:54		Kl. 00:56
Ole Birk Olesen (LA): Ja, der kan komme en ny epidemi, og derfor er det meget vigtigt at finde ud af, hvad vi gjorde godt, og hvad vi gjorde skidt under denne epidemi. Derfor er det ærgerligt, at statsministeren og regeringspartierne med det flertal, de har i Folketingssalen, har stemt imod, at der kan gennemføres en grundig evaluering af coronaindsatsen. For uanset om statsministeren mener, at coronanedlukningen af børns undervisning og fritidstilbud ikke har eneansvaret for deres mistrivsel, så er der i min optik ingen som helst tvivl om, at det har medvirket til mistrivsel hos de unge og hos børnene, i forhold til at de ikke kunne se deres kammerater i den her periode. Så hvorfor skal vi ikke have en undersøgelse af, om det havde nogen effekt på corona?		Statsministeren (Mette Frederiksen): Nogle gange kan man godt blive en lille smule rundtosset, for i det ene spørgsmål får man at vide, at vi er alt for handlekraftige, og at vi har alt for travlt, og at dansk politik er på speed og belastningen er for høj og sådan noget. Og i det næste spørgsmål får vi at vide, at vi ikke gør tingene hurtigt nok, og at tingene går for langsomt. Vi kan ikke gøre det hele på en gang. Der er meget, jeg gerne vil have gik hurtigere og vi hurtigere kom i mål med. Men det er ikke sådan, at arbejdet på ældreområdet har ligget stille siden den nytårstale. Faktisk har der tværtimod været igangsat et kæmpe arbejde med inddragelse af rigtig mange mennesker, der arbejder på ældreområdet, eller som er pårørende, eller som er borgere på ældreområdet. Så har der også været et folketingsvalg, og der har været et regerings skifte, og den nye ældreminister arbejder nu videre, også på baggrund af noget af det arbejde, der skete i den seneste valgperiode. Så vi er aldeles i gang med den her dagsorden, men det er rigtigt, at vi endnu ikke har nået alt det, vi gerne vil.	
	Kl. 00:54		Kl. 00:57
Formanden (Søren Gade): Statsministeren.		Formanden (Søren Gade): Fru Mette Abildgaard.	
	Kl. 00:54		Kl. 00:57
Statsministeren (Mette Frederiksen): Jeg vil sige to ting. Først og fremmest har det ikke været sådan på noget tidspunkt i Danmark, at man ikke har kunnet se sine kammerater. Det er jo faktisk et af de områder, hvor vi adskiller os fra mange andre lande, hvor der undervejs i pandemien var udgangsforbud og meget, meget hårde restriktioner. Det har vi jo ikke haft på noget tidspunkt i Danmark. Vi valgte jo faktisk en meget åben strategi, hvor man kunne være sammen med andre mennesker, ikke på samme måde, som vi havde været vant til, men hvor man kunne være ude, og hvor man kunne være sammen med andre mennesker, heldigvis. Så tror jeg måske, at spørgsmålet bygger på en lidt fejlagtig præmis om, at skulle der komme en epidemi eller pandemi på et tidspunkt, så ville man en til en kunne gøre det samme eller lade være med at gøre noget tilsvarende, som man gjorde her. Men hvad nu, hvis der kommer noget med et helt andet udtryk end det, vi har prøvet de senere år?	Mette Abildgaard (KF): Men der står i regeringsgrundlaget, at det er på ældreområdet, at frisættelsen skal starte. Og det er rigtigt, at der har været en masse forberedende arbejde. Men det ændrer ikke på, at vi ikke er startet på at forhandle endnu. Og ja, forhandlingerne går tit for hurtigt her på Christiansborg, men her beder jeg om, at vi bliver inviteret. Statsministeren adresserer i dag ungdommen og siger mange ting, jeg i øvrigt er enig i. Men ærlig talt kan jeg godt forstå, hvis der sidder en ældre befolkning og føler, at statsministeren har bevæget sig videre til den næste befolkningsgruppe og har glemt at få leveret på det, man egentlig lovede de ældre, og som skabte enorme forventninger.		
	Kl. 00:55		Kl. 00:58
Formanden (Søren Gade): Fru Mette Abildgaard, Det Konservative Folkeparti.		Formanden (Søren Gade): Statsministeren.	
	Kl. 00:55		Kl. 00:58
Mette Abildgaard (KF): »Jeg vil derfor i aften foreslå noget vidtgående. At vi afskaffer den omfangsrige regulering og lovgivning på ældreområdet og starter helt forfra. En ny kort og præcis ældrelov. Med klare værdier. Værdighed. Valgfrihed. Selvbestemmelse. Og få dokumentationskrav.« Sådan lød det den 1. januar 2022. Der skal ikke gå Tirsdagsanalyser i det, så jeg vil ikke bede statsministeren om at gætte, hvem citatet er fra. Jeg kan afsløre, at det er fra statsministeren. De ord udløste en enorm forventning i vores ældresektor, hos vores ældre, hos de pårørende og hos medarbejderne om forandring på et område, hvor der er brug for forandring, og hvor der er bred politisk vilje til forandring. Siden den 1. januar 2022 har statsministeren været statsminister i hele perioden, men jeg har som ældreordfører ikke været indkaldt til et eneste reelt forhandlingsmøde om en ny ældrelov. Er det helt tilfredsstillende?	Statsministeren (Mette Frederiksen): Det har jeg bestemt ikke glemt. Og jeg vil sige, at en af grundene til, at jeg selv var så utrolig kritisk over for Det Konservative Folkepartis økonomiske politik, da vi endelig fik lov til at kigge ind i den i valgkampen, jo var, at jeg var oprigtigt bange for, at det ville betyde massive nedskæringer for vores ældre. For det er ikke den rigtige vej at gå. Så nej, jeg bevæger mig ikke fra en befolkningsgruppe og videre til den næste. Men vi skal selvfølgelig her i Folketinget både kunne arbejde med vores unge, når der er nogle udfordringer der, og på ældreområdet. Og det er bestemt ikke glemt, tværtimod.		
			Kl. 00:58
		Formanden (Søren Gade): Hr. Søren Søndergaard, Enhedslisten.	

Kl. 00:58

Kl. 01:01

Søren Søndergaard (EL):

Statsministeren svarede fru Inger Støjberg, at det er vigtigt at lykønske Erdogan med valget, fordi han er en vigtig allieret for Danmark. Men statsministeren nøjedes jo ikke med at lykønske Erdogan; statsministeren skamroste jo Erdogan for et stærkt og konstruktivt samarbejde.

Så må man jo stille spørgsmålene: Mener statsministeren, at Erdogan, som understøtter russisk våbenproduktion, og som nægter at indføre sanktioner mod Rusland, er en stærk og konstruktiv allieret? Mener statsministeren, at Erdogans støtte til islamister i Syrien er et udtryk for at være stærk og konstruktiv, og mener statsministeren, at Erdoganregimets foragt for den regelbaserede verdensorden skal belønnes? Eller bør man tværtimod gøre, som vi hidtil har arbejdet for i Europarådet, nemlig udelukke Tyrkiet fra Europarådet, hvis ikke de lever op til de regler, de selv har været med til at vedtage, og frigiver politiske fanger?

Kl. 00:59

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Kl. 00:59

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Altså, man kan jo sagtens have et samarbejde med et andet land, uden at man er enig om alt. Og ja, der vil være uenigheder, også i vores samarbejde med lande, der ligger tæt på Europa, der vil nogle gange være uenigheder med lande i vores europæiske samarbejde, og der kan være uenigheder med lande, der ligger længere væk. Men det ændrer ikke på, at man kan have et godt samarbejde med et land på nogle andre områder. Og som jeg sagde det før, er der ikke noget mærkeligt i at lykønske en kollega med at være blevet genvalgt. Det har jeg gjort ved andre kolleger og ved andre lande også, og ja, jeg betragter Tyrkiet som en vigtig allieret i NATO-sammenhæng, og jeg betragter i øvrigt også Tyrkiet som en vigtig samarbejdspartner på migrationsområdet og andre områder også.

Kl. 01:00

Formanden (Søren Gade):

Hr. Søren Søndergaard.

Kl. 01:00

Søren Søndergaard (EL):

Statsminister, spørgsmålet var ikke særlig kompliceret, det var meget enkelt: Arbejder Danmark for, og er det stadig væk regeringens politik, at hvis ikke Tyrkiet løslader politiske fanger, som de er blevet bedt om af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, skal de udelukkes af Europarådet? Kavala er den mest oplagte og første i rækken. Er det fortsat regeringens politik, eller har regeringen skiftet holdning? Det er ikke et særlig svært spørgsmål, og ministeren må kunne svare på det.

Kl. 01:01

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Kl. 01:01

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Der bliver spurgt ind til en konkret person, og jeg må være ærlig at sige, at det kan jeg faktisk ikke svare på på stående fod.

Kl. 01:01

Formanden (Søren Gade):

Hr. Sigurd Agersnap, Socialistisk Folkeparti.

Sigurd Agersnap (SF):

Tak for det, og tak til statsministeren for talen. Statsministeren efterspørger jo i talen nogle svar, også fra Folketinget, i forhold til arbejdsudbud og arbejdskraft. Der vil jeg gerne citere fra statsministerens præsentation af SVM-regeringen: Man kan ikke være for eller imod arbejdsudbudsreformer, men man kan være for eller imod elementerne i arbejdsudbudsreformer. Det synes jeg er meget rigtigt.

Der har vi jo i SF i en årrække været imod de klassiske arbejdsudbudsreformer, altså at man afskaffer en helligdag, at man giver skattelettelse især i toppen, eller at man skærer i pensionsordningerne. Men vi vil jo meget gerne diskutere det, som Nina Smith har kaldt andengenerationsreformer, og som den sidste socialdemokratiske regering satte sig i spidsen for at undersøge, i forhold til hvordan man sænker sygefraværet, hvordan man reducerer stressen i det danske samfund, og hvordan man sørger for, at flere kan gå fra deltid til fuldtid. Det er jo nogle af de diskussioner, der er rigtig interessante.

Så mit spørgsmål til statsministeren skal bare være, om det også er noget, denne regering vil sætte sig i spidsen for at kigge på, altså andengenerationsreformer, så det ikke kun er de klassiske reformer.

Kl. 01:02

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Kl. 01:02

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Ja, det er det bestemt, og her håber jeg da også på et samarbejde med SF. Jeg synes i øvrigt, det er gode ord, der bliver sagt, nemlig at flere kan gå fra deltid til fuldtid. Det ville jo både betyde noget for den lønindkomst, man har, men også for ens pensionsindbetalinger. Der er jo en tendens til, at det ofte er kvinder, der går på deltid. Så er der også tale om nogle mere grundlæggende ting på vores arbejdsmarked, i forhold til hvad vi kan gøre for at nedbringe sygefraværet, og hvad vi kan gøre for det, vi nu kalder potentialegruppen, altså de unge, som hverken er i gang med uddannelse eller med arbejde. Kan vi f.eks. med fgu'en eller andre gode værktøjer hjælpe til, at flere får en hverdag og en vej at gå? Det ville være godt for den enkelte, men det ville jo faktisk også bidrage til, at flere kom i beskæftigelse.

Her vil jeg også lige nævne vores forslag om en arbejdspligt, som jo i høj grad er målrettet kvinder med ikke-vestlig baggrund, der stadig væk har en meget, meget dårligere deltagelse på arbejdsmarkedet end alle andre i vores samfund.

Kl. 01:03

Formanden (Søren Gade):

Hr. Sigurd Agersnap.

Kl. 01:03

Sigurd Agersnap (SF):

Jeg er glad for det, statsministeren siger, for det nuancerer jo også debatten fra at være en debat for eller imod arbejdskraftsreformer til at handle om det konkrete indhold af arbejdsudbudsreformerne. Jeg tror, det er det, vi skal tilbage til, altså at der jo også er en form for værdifællesskab omkring nogle af de her andengenerationsreformer, som handler om at investere i mennesker, og som vi kan komme rigtig langt med.

Jeg vil spørge statsministeren ind til noget, som en række økonomer også peger på, nemlig at det ikke bare er vigtigt med arbejdsudbud og arbejdskraft på lang sigt, men at vi også får det *rigtige* arbejdsudbud. Lidt populært kunne man sige, at flere elhandlere jo ikke afhjælper problemerne i hjemmeplejen. Vi har jo brug for at have det arbejdsudbud, som løser de problemer, vi har. Hvad gør

- statsministeren sig af tanker om det? For det handler jo mere om uddannelse og opkvalificering end bare arbejdsudbudsreformer. Kl. 01:04
- Formanden (Søren Gade):**
Fru Samira Nawa. Kl. 01:06
- Formanden (Søren Gade):**
Statsministeren. Kl. 01:06
- Statsministeren (Mette Frederiksen):**
Igen vil jeg sige, at jeg er utrolig enig i det, der bliver sagt fra SF's side. Hvis man kun kigger klinisk på arbejdsudbud, vil man have mange, mange blinde vinkler. For en af grundene til, at vi klarer os så godt, som vi gør i Danmark, er jo, at vi har en arbejdsstyrke, som er veluddannet. Det er jo ligegyldigt, om man har en lang uddannelse, eller om man er det, som man i gamle dage kaldte for specialarbejder. For rigtig mange af vores ufaglærte er jo meget, meget dygtige og kompetente til deres arbejde, for de udfører et specialiseret stykke arbejde. Så jeg er meget, meget enig: Arbejdsudbud i sig selv løser ikke noget. Det handler også om, hvad det er for kompetencer og dermed muligheder, den enkelte har på vores arbejdsmarked. Jeg er meget, meget enig. Kl. 01:04
- Formanden (Søren Gade):**
Fru Samira Nawa, Radikale Venstre. Kl. 01:05
- Samira Nawa (RV):**
Tak. Tak til statsministeren for talen. Der efterlyses nogle reformer og nogle svar på, hvordan vi leverer på behovet for arbejdskraft. Der har vi også i Radikale Venstre nogle svar, som jeg håber statsministeren vil tage lige så positivt imod, som hun tog imod det, der kom fra SF. (*Statsministeren (Mette Frederiksen):* Det er ikke sikkert). Sammen med Liberal Alliance og Konservative har vi jo bl.a. peget på behovet for mere udenlandsk arbejdskraft, hvor man f.eks. kan sænke beløbsgrænsen yderligere. Vi har også peget på tilbagetrækningsområdet, hvor der er rigtig mange førtidige tilbagetrækningsordninger, og bl.a. efterlønnen viser jo, at der ikke er et lige så stort behov for det, som der måske har været tidligere, fordi der er raske mennesker med en masse erfaring, en erfaring, som vi i øvrigt har brug for på det danske arbejdsmarked. Hvad siger statsministeren til sådan nogle forslag? Kl. 01:05
- Formanden (Søren Gade):**
Statsministeren. Kl. 01:05
- Statsministeren (Mette Frederiksen):**
Det går ikke helt lige så godt som med SF. Jeg var mere enig i det, der blev sagt før. I forhold til udenlandsk arbejdskraft har jeg et par betragtninger. For det første har vi jo ændret beløbsgrænsen, og selvfølgelig er udenlandsk arbejdskraft en del af løsningen i dag på det danske arbejdsmarked. Jeg tror i øvrigt aldrig, vi har haft så mange med udenlandsk baggrund, der er inde at arbejde på vores arbejdsmarked. Det er selvfølgelig utrolig vigtigt, at det er under kontrollerede og ordentlige arbejdsvilkår, så det ikke er social dumping, og at der ikke bliver en konkurrence på løn eller på dårlige arbejdsvilkår. Men det har vi nu i øvrigt også kunnet samarbejde om tidligere.
Så har jeg det jo sådan, at når man har arbejdet mange år på det danske arbejdsmarked, skal man også kunne trække sig tilbage, og det er jo en gammel travet, at Radikale ønsker at afskaffe efterlønnen, og det gør vi ikke. Kl. 01:07
- Formanden (Søren Gade):**
Statsministeren. Kl. 01:07
- Statsministeren (Mette Frederiksen):**
Jeg vil også meget gerne investere i uddannelse, men jeg køber altså ikke den der med, at jo længere, jo bedre. Jeg ved ikke rigtig, hvem det er, der har fundet på det. For man kan jo godt gå rigtig, rigtig mange år på en uddannelse, men hvis ikke der er kvalitet nok i de år, man er der, er det jo ikke meget bevendt at være der i lang tid. Derfor tror jeg på, at vi godt kan lave nogle kortere forløb, men med mere indhold og med mere kvalitet. Og så tror jeg i øvrigt, at vi skal væk fra at tænke uddannelse som noget, der primært foregår i starten af vores liv, og i virkeligheden i højere grad indrette vores uddannelsessystem, så det passer til det arbejdsmarked, vi alle sammen arbejder på, nemlig at vi har behov for en større vekselvirkning mellem at arbejde og at uddanne sig. Kl. 01:08
- Formanden (Søren Gade):**
Hr. Nick Zimmermann, Dansk Folkeparti. Kl. 01:08
- Nick Zimmermann (DF):**
Tak for det. Det er jo i virkeligheden ikke kun i befolkningen, der bliver spekuleret over, om statsministeren er på vej videre til et nyt job, men det er jo faktisk også internt i Socialdemokratiet, kan vi læse. Flere medier skriver om det, og det bliver jo rigtig spændende, om man ender med at vælge den ene eller den anden kandidat, der skal overtage, hvis det er sådan, at statsministeren er på vej videre, og et eller andet sted er det jo helt op til statsministeren selv, og det må man jo respektere, hvad enten man mener, det er en god idé eller ej.
Men noget, som jeg tror der er rigtig mange der har svært ved at have en respekt for og acceptere i den her jobsøgning, er måske i virkeligheden, at statsministeren på den her måde helt ekstraordinært lykønsker Erdogan med at blive præsident i Tyrkiet. Der er jo desværre mange herboende tyrkere i vores land, der mener, det var fuldstændig fantastisk, at han blev præsident, og det er jo et mønster, der gør sig gældende over hele Europa. Men der er jo rent faktisk også lommer både i Europa, men også i Tyrkiet, der ønsker en ny retning.
Mangler statsministeren ikke at have noget indsigt i forhold til de mennesker, der har ønsket en ny retning for Tyrkiet, og som har ønsket at stoppe islamiseringen af Tyrkiet, og som prøver at gå i en lidt mere proeuropæisk retning? Hvor skal de nu kigge hen? Kl. 01:08

- Formanden (Søren Gade):**
Statsministeren.
- Kl. 01:09 se. En børnefaglig undersøgelse skal jo resultere i, at der tages en begrundet stilling til, om der er et grundlag for at iværksætte en indsats, og det er også i den, hele retssikkerheden ligger. Hvordan kan statsministeren mene, at det er til børnenes bedste? Kl. 01:12
- Statsministeren (Mette Frederiksen):**
Som jeg sagde det før, synes jeg, det er meget naturligt at lykønske en kollega med et genvalg, og så vil jeg i øvrigt gerne sige, at jeg ikke har en jobansøgning ude til noget som helst andet job. Det har jeg ikke haft på noget tidspunkt, og det har jeg heller ikke for nærværende. Jeg er meget, meget glad for at være statsminister i Danmark, og jeg bliver jo næsten lidt rørt over, at partier, som jeg ikke på den måde synes har investeret en masse i, at jeg skulle være statsminister, nu på en eller anden måde også kerer sig om, at jeg er her, og det takker jeg for. Men det er ikke korrekt, at jeg har en jobansøgning ude til et andet job. Det har jeg ikke.
- Kl. 01:10
- Formanden (Søren Gade):**
Hr. Nick Zimmermann.
- Kl. 01:10
- Nick Zimmermann (DF):**
Jeg håber i øvrigt lige, statsministeren vil orientere sin egen gruppe om det. Godt, så vil jeg prøve at gå videre til noget fuldstændig andet, der sådan set handler om, at statsministeren i sin tale nævnte ældreloven, og at man virkeligheden var i fuld gang med at gøre en masse for vores ældre borgere. Nu tror jeg, der er blevet snakket om en ældrelov i måske omkring halvandet år, og jeg spurgte også lidt tidligere en anden ordfører, der var på talerstolen, ind til det her med, om det virkelig er rimeligt, at ældre medborgere, der sidder rundtomkring på landets plejehjem, og som, mens man bor på plejehjemmet, har en gennemsnitslevetid, der hedder 1 til 2 år – man er i den sidste tid af ens liv – ikke selv har krav på at bestemme, hvad det er for en slags mad, man vil proppe i munden.
- Hvorfor er der nogle politikere, der skal bestemme, at man i den sidste tid af ens liv skal gå over til at spise veganergrøde, linsebøffer, ærtebøffer, og hvad ved jeg, i stedet for de vante kødretter, som man er vokset op med?
- Kl. 01:11
- Formanden (Søren Gade):**
Statsministeren.
- Kl. 01:11
- Statsministeren (Mette Frederiksen):**
Jeg er sådan set ikke i tvivl om, at det at få ordentlig mad, når man er gammel, er noget af det allerallervigtigste, og nu vi i dag kigger ind i ting, vi måske skulle have gjort på en anden måde, så blev der nok nedlagt lige lovlig mange køkkener undervejs, f.eks. på vores plejehjem. Altså, de fleste af dem, der er gamle i Danmark i dag, spiser nogenlunde den samme mad, det traditionelle danske køkken, og det synes jeg selvfølgelig de skal have mulighed for.
- Kl. 01:11
- Formanden (Søren Gade):**
Fru Katrine Daugaard, Liberal Alliance.
- Kl. 01:11
- Katrine Daugaard (LA):**
Jeg kunne godt tænke mig at spørge statsministeren om barnets lov, som har en fuldstændig vanvittig overfokusering på anbringelse, og i den overfokusering glemmer man jo alle de andre børnesager, som ikke har noget med anbringelse at gøre, idet det ikke længere er et krav, at de familiesager også skal have en børnefaglig undersøgelse.
- Kl. 01:09
- Formanden (Søren Gade):**
Statsministeren.
- Kl. 01:12
- Statsministeren (Mette Frederiksen):**
Når vi diskuterer de mest udsatte børn, hvem er det så, hvis retssikkerhed man er mest optaget af? Det er ikke mere end nogle uger siden, jeg sad sammen med en flok unge, som alle sammen havde haft et ønske om at blive anbragt, men som ikke var blevet det, fordi samfundet stadig væk står på forældrenes side. Jeg har ikke tal på, hvor mange mennesker jeg har mødt, der er blevet overladt til nogle forældre, der ikke har kunnet tage vare på dem, og som i øvrigt, når de så endelig er blevet anbragt, har haft alt for mange forskellige sagsbehandlere, alt for mange forskellige anbringelsessteder og ikke noget tilstrækkeligt efterværn, når de er blevet 18 år.
- Jeg synes ikke, der er en overfokusering her. Jo, det, der er en overfokusering på, er børnene, og at vi endelig har barnet som omdrejningspunkt. Og det klæder os.
- Kl. 01:13
- Formanden (Søren Gade):**
Fru Katrine Daugaard.
- Kl. 01:13
- Katrine Daugaard (LA):**
Men nu fokuserer statsministeren igen på anbringelser. Jeg spørger specifikt ind til alle de børnesager, som trods alt er det, der fylder mest i en familieafdeling i enhver kommune. Det er ikke anbringelsessager; det er alle de andre børnesager, der ligger i sådan en afdeling. Skal de ikke have ret til at få en ordentlig individuel vurdering, i forhold til hvilken indsats der skal sættes ind med? Eller skal kommunerne bare skyde med spredhagl nu og øge budgetterne endnu mere i deres forsøg på at ramme rigtigt med en indsats?
- Kl. 01:13
- Formanden (Søren Gade):**
Statsministeren.
- Kl. 01:13
- Statsministeren (Mette Frederiksen):**
Jamen lige præcis omkring vores udsatte børn skal man jo ikke forsøge at ramme rigtigt; der skal man sætte ind så tidligt, som man overhovedet kan. Men det er jo det, der er problemet – at det ikke sker i dag. Og ja, jeg er af den fuldstændig og aldeles klare overbevisning, at der er børn i Danmark, der burde blive anbragt uden for hjemmet, men som ikke bliver det. Og det er et dobbelt svigt, som vi ikke kan være bekendt, for ét er, at man måske er udstyret med en mor eller en far eller en mor og far, der ikke kan tage vare på en, men at samfundet ved det og ikke reagerer, er faktisk næsten ikke til at bære.
- Kl. 01:14
- Formanden (Søren Gade):**
Tak for det. Nu går vi så til den sidste korte bemærkning. Den går til hr. Rasmus Jarlov fra Det Konservative Folkeparti.
- Kl. 01:14
- Rasmus Jarlov (KF):**
Tak. Mit spørgsmål er ganske kort. Ønsker statsministeren, at Grønland skal blive en selvstændig stat? Og et tillægsspørgsmål er, om

statsministeren i den situation, at Grønland blev en selvstændig stat, ser for sig, at Danmark skulle blive ved med at give ydelser og tilskud og på anden måde økonomisk understøtte Grønland.

Kl. 01:15

Formanden (Søren Gade):
Statsministeren.

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jeg vil ikke formulere det på den måde, at jeg eller regeringen har et ønske om, hvad Færøerne eller Grønland skal. Vi har et rigsfællesskab sammen, og vi vil gøre, hvad vi kan fra vores side, for at det rigsfællesskab har så gode betingelser som overhovedet muligt. Det, jeg sagde før, er, at jeg godt forstår, at der er et ønske om selvstændighed, men det er jo noget andet.

I forhold til de økonomiske implikationer af, hvad der end måtte ske i fremtiden, vil mit forslag være, at vi tager tingene i den rigtige rækkefølge. Og der er ikke anmeldt et ønske om selvstændighed, og derfor er vi jo slet ikke påbegyndt hverken overvejelserne, drøftelserne eller samarbejdet om, hvordan det i så fald skal se ud.

Kl. 01:15

Formanden (Søren Gade):
Hr. Rasmus Jarlov.

Kl. 01:15

Rasmus Jarlov (KF):

Det gør helt ondt inde i hjertet, at Danmarks statsminister ikke har en holdning til, om Grønland skal løsrive sig fra Danmark. Det er så stor en beslutning, at når historiebøgerne skal skrives om 500 år, vil en eventuel grønlandsk selvstændighed formentlig være det eneste fra vores tid, der vil stå i dem. Der vil ikke stå noget om corona, og der vil ikke stå noget om, hvor meget forsvarsudgifterne var det ene eller det andet år. Men et tab af 98 pct. af Danmarks territorium er så afgørende en beslutning, at statsministeren er nødt til at have en holdning til det. 6 millioner mennesker har også ret til at vide, hvad der er Danmarks politik på det her område.

Kl. 01:16

Formanden (Søren Gade):
Statsministeren.

Kl. 01:16

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jeg tror, at jeg må være meget ærlig og sige, at det der er udtryk for en – i mine øjne – for gammeldags tilgang til det her rigsfællesskab. Grønland er Grønland, og Færøerne er Færøerne, og det er sådan set, uagtet hvad man måtte have af holdninger til det. Derfor er stillingtagen til Grønlands fremtid grønlandernes. Vi har et ønske om at have et stærkt rigsfællesskab, og jeg er personligt meget engageret i, at det rigsfællesskab har så gode betingelser som overhovedet muligt. Men spørger du mig direkte, er det ikke en dansk politiker, der længere skal definere et andet lands fremtid.

Kl. 01:17

Formanden (Søren Gade):

Tak. Nu er de 60 minutter gået, godt og vel endda. Derfor siger vi tak til statsministeren.

Der er ikke flere, der har bedt om ordet, og derfor er forhandlingen sluttet. Og vi går til afstemning.

Kl. 01:17

Afstemning

Formanden (Søren Gade):

Som en serviceoplysning kan jeg sige, at hvis der er nogen skærme, der er gået i sort, skal man bare lige trykke på dem, og så kommer billedet forhåbentlig op igen.

Der foreligger fem forslag.

Der stemmes først om forslag til vedtagelse nr. V 25 af Christian Rabjerg Madsen (S), Morten Dahlin (V) og Monika Rubin (M).

Afstemningen starter.

Afstemningen slutter.

For stemte 63 (S, V, M og SP), imod stemte 52 (SF, DD, LA, KF, EL, RV, DF, ALT og NB), hverken for eller mod stemte 0.

Forslag til vedtagelse nr. V 25 er vedtaget.

Herefter er forslag til vedtagelse nr. V 26 af Pia Olsen Dyhr (SF), Peder Hvelplund (EL) og Franciska Rosenkilde (ALT), forslag til vedtagelse nr. V 27 af Inger Støjberg (DD), Alex Vanopslagh (LA), Søren Pape Poulsen (KF) og Pernille Vermund (NB), forslag til vedtagelse nr. V 28 af Martin Lidegaard (RV) og forslag til vedtagelse nr. V 29 af Morten Messerschmidt (DF) bortfaldet.

Hermed er forespørgslen afsluttet.

Kl. 01:18

Meddelelser fra formanden

Formanden (Søren Gade):

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i dag, torsdag den 1. juni 2023, kl. 10.00.

Jeg henviser til den dagsorden, der vil fremgå af Folketingets hjemmeside.

Mødet er hævet. (Kl. 01:19).